

BIBLIOGRAPHIE HELLÉNIQUE

OU DESCRIPTION RAISONNÉE

DES OUVRAGES PUBLIÉS PAR DES GRECS

AU DIX-HUITIÈME SIÈCLE

PAR

ÉMILE LEGRAND

OEUVRE POSTHUME COMPLÉTÉE ET PUBLIÉE

PAR

MGR LOUIS PETIT
ARCHEVÊQUE D'ATHÈNES

ET

HUBERT PERNOT
| CHARGÉ DE COURS A LA SORBONNE

TOME PREMIER

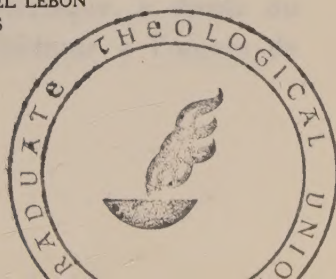
PARIS 1918

impression anastatique

CULTURE ET CIVILISATION

115, AVENUE GABRIEL LEBON
BRUXELLES

1963

Z

2292

L53

1963

v. 1

BIBLIOGRAPHIE

HELLÉNIQUE

DE DESCRIPTION KATHOLIQUE

DES OUVRAGES PUBLIES PAR DES CHRETIENS

AD OIT-ENTRETIEN SINGULIER

174

EMILE BECHAND

AVANT-PROPOS, INTRODUCTION ET NOTES

PAR

ALBERT TROST

ET

Mme JOLIS PRUIT

CHANGEMENT DE NOMS - LA BIBLIOTHEQUE

RECHERCHES - LA BIBLIOTHEQUE

TOME PREMIER

PARIS 1919

REPRINTED IN BELGIUM
JOS. ADAM - BRUXELLES

PRÉFACE

Le manuscrit de la *Bibliographie hellénique du dix-huitième siècle* laissé par Émile Legrand comprenait, pour les soixante années qu'embrasse ce premier volume, 313 numéros, préparés en vue d'une prochaine impression.

Ce manuscrit cependant n'était pas complet, et notre premier soin a été d'utiliser quelques notes trouvées dans les papiers de l'auteur, ainsi qu'une soixantaine de descriptions, non encore mises au point par lui et provenant à peu près toutes, soit de la Bibliothèque de Saint-Marc, soit du monastère de Roussico.

Mais il nous apparut bientôt que de nouvelles recherches pouvaient être entreprises, principalement dans les bibliothèques éloignées. Mgr Petit, alors directeur de l'École de l'Assomption à Cadikeui et qui avait déjà parcouru le mont Athos en 1901, y revint en 1905 et s'y livra à une exploration bibliographique, en compagnie du R. P. Pargoire. Trois ans plus tard, M. Perrot, grâce à une mission du Ministère de l'Instruction publique, visita dans le même but différentes parties de la Grèce et les villes de Smyrne et de Trieste.

Le lecteur pourra voir, par les références qui suivent nos descriptions, quelles bibliothèques exactement nous ont fourni nos matériaux. Un astérisque, à droite du numéro d'ordre, marque nos additions à l'œuvre de

Legrand. Lorsqu'il nous a été nécessaire d'insérer quelques lignes dans la rédaction faite par lui, celles-ci ont été placées entre crochets.

*
* *

Quoiqu'on nous ait, à plusieurs reprises, manifesté le regret que les volumes de la *Bibliographie hellénique* ne continssent pas de tables méthodiques des matières, nous ne croyons pas qu'il y ait une utilité réelle à abandonner, dans un ouvrage qui est l'objet d'accroissements successifs, la méthode adoptée à cet égard par Émile Legrand. En revanche, une table de ce genre, accompagnée d'index généraux, aura sa place toute marquée à la fin de cette publication.

Est-il besoin de dire, à ce propos, que, malgré les longues et multiples recherches auxquelles il a donné lieu, ce premier volume, pas plus que ses devanciers, ne saurait être complet? Nous accueillerons avec reconnaissance toutes les indications qui pourront nous aider à en relever les erreurs et à en combler les lacunes et qu'on voudra bien adresser, soit à Mgr Petit à Athènes, soit à Hubert Pernot, 31, Avenue de Joinville, à Nogent-sur-Marne (Seine). Toutefois nous avertissons nos lecteurs que, contrairement à ce qui paraît avoir été le dessein de Legrand et à moins de raisons spéciales comme au numéro 413, nous ne nous proposons pas de décrire ici les écrits d'Apostolo Zeno, plus à leur place, suivant nous, dans une *Bibliographie italienne*.

*
* *

Nombreux sont ceux qui, de différentes façons, ont concouru à l'accroissement de cette *Bibliographie du*

dix-huitième siècle. Nous leur en témoignons notre vive gratitude. Qu'il nous soit permis de remercier tout particulièrement M. Athanase Bernardakis, qui nous a fort aimablement facilité la description des volumes lui appartenant : M. Jean Gennadius, ministre de Grèce à Londres, qui a mis libéralement à notre disposition les raretés de sa magnifique bibliothèque ; M. Antoine Vucadinovic, dont nous ne comptons plus les précieux envois ; enfin MM. Georges et Émile Protat, qui ont mené à bien l'impression de ce volume dans des conditions peu faciles.

Mars 1917.

On est prié de ne pas attribuer à une négligence de notre part les fautes typographiques qui se trouvent dans les titres et textes grecs de cet ouvrage. Elles existent aussi dans les originaux, à moins d'erreurs qu'il est impossible d'éviter tout à fait dans un travail de ce genre, mais que nous croyons cependant peu nombreuses.

TABLE DES ILLUSTRATIONS

	Pages.
Emblème de l'Académie des Illesi.....	61
Nicolas Calliakis (hors texte).....	110
Le Patriarche Dosithée (hors texte).....	122
Chrysanthé Notaras (hors texte).....	138
Théoclet Polyidis (hors texte).....	252
Athanase Dorostamos (hors texte).....	262
Marc-Antoine Cazzaiti (hors texte).....	270

BIBLIOGRAPHIE HELLÉNIQUE DU DIX-HUITIÈME SIÈCLE

1

كتاب

القدسات الثلاثة الالهيه * مع بعض احتياجات
اخر ضروريه للصلوات الارثوذكسيه *
قد طبع الان حديثا في اللغة اليونانيه والعربيه *
بالتباس و مشارفد الاب الطوباني
كيرويو كير اثناسيوس المطريركث
الانطاكي سابقا *
بصرف السيد الامجد الرفيع الشأن * متقلسد
حكم جميع بلاد و نكروفلاخيا * كير كير يوانو
قسطنطين بسارابا ويوضا المكرم
في تقليد رياسته كهنوت الاب المطران الكلي
الغبطه كير تاوضوسيوس للبلاد المذكوره اعلا
في دير سيدتنا والدة الاله المكنيا بسيناغوفو *
في سنة الف وسبعاه و واحد مسيحيه
سد الكاهن في المتو حدين انتيهوس لكرجي الاصل

(Traduction du titre :) Trois saintes liturgies, avec diverses autres prières nécessaires pour les offices orthodoxes, impré-

mées maintenant pour la première fois en grec et en arabe, à la demande et par l'autorité du très saint Père messire Athanase, ancien patriarche d'Antioche, aux frais du prince de Valachie, le seigneur Jean Constantin Basarab, voïvode, Théodore étant archevêque dudit pays. Au monastère de la Sainte Mère de Dieu appelé Snagov, l'an de Jésus-Christ 1701, par les soins du moine Anthime, Géorgien d'origine.

(A la fin :) Ἐτυπώθη ἡ ψυχωφελεστάτη αὕτη Ἱερὰ Λειτουργία, νῦν πρῶτον εἰς ἐλληνοαραβικὴν διάλεκτον, ἐπιτάγματι μὲν καὶ δαπάνῃ τοῦ εὐσεβεστάτου ἐκλαμπροτάτου τε καὶ γαληνοτάτου, αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας, Κυρίου Κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Μπασαράμπα Βοεβόνδα· Παρὰ Ἀνθίμου Ἱερομονάχου τοῦ ἐξ Ἰθρίας. Διορθώσει δὲ κατὰ θατέραν μόνην τὴν τῶν Ἑλλήνων διάλεκτον, Ἰγνατίου Ἱερομονάχου Φιτυάνου τοῦ ἐκ Χαλδίας. ἐν τῇ Ἱερᾷ τῶν εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου μονῇ τοῦ ΣΥΝΑΓΩΒΟΥ Ἐν ἔτει σωτηρίου αψά, κατὰ Μῆνα Ἰαννουάριον. [Suivent quatre lignes d'arabe, qui ne sont que cette même souscription abrégée.]

In-folio de 14 feuillets non chiffrés + 4ς' (96) et σγ' (253) pages. Impression rouge et noire sur deux colonnes, en arabe et en grec, et commençant comme les livres arabes. Ouvrage de la plus insigne rareté. [Les erreurs typographiques du titre arabe ci-dessus existent aussi dans l'original dont un fac-similé a été donné par Bianu et Hodos, *Bibliographie roumaine*, tome I, page 425.]

Au verso du titre, un bois des armes de Valachie.

Page 3, l'épigramme reproduite ci-après.

Πρὸς τὸν ὑψηλότατον, ἐκλαμπρότατον καὶ γαληνότατον αὐθέντην καὶ ἡγεμόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας κύριον κύριον Ἰωάννην Κωνσταντῖνον Βασαράβαν βοεβόνδαν.

Δέρκεο Οὐγγροβλάχων παράσημα τάδ', αἷσια ἔντα

στέμματα κοιρανίης ἀρχόθεν ὑψηγόνοις.

Σταυρὸς, ὃν ἐν ῥάμφει κόρακος σθένος ὄρθιον αἶρει

τὴνδε τέκμαρ κρατέειν ἔμπεδον εὐσεδίῃ,

ἔστ' ἂν δ' ἡέλιος λάμπῃ καὶ κύκλα σελήνης,

πλείστων κατάρξειν ἄορι καὶ κορύνῃ.

Δένδρεω ἐζόμενος δὲ κόραξ ἐπὶ δείκνυσι γαίης
καρπῶν καὶ τροφίμων πάμφερρον εὐθυνήν.
Κωνσταντῖνον ἔχουσα Βασαράβαν ὄρχαμον ἦδε
λαμπρὸν σκηπτροφόρον τέρπετ' ἀγαλλομένη·
οὔποτε γὰρ τοῖον πραῦν τε ἰθύφρονά τ' ἔσχεν·
οὗτος νητρεκέως φέρτατος ἡγεμόνων.

Τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος ἐλάχιστος δοῦλος,
Ἰωάννης Κομνηνὸς ἱατρός.

Viennent ensuite :

Πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον, εὐσεβέστατον καὶ γάληνότατον
αὐθέντην καὶ ἡγεμόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας, κύριον κύριον
Ἰωάννην Κωνσταντῖνον Μπασαράμπαν βοεδόνδαν, τὸν μέγαν
Μπραγχοδάνον, τὸν ἐν ἀγίῳ πνεύματι υἱὸν ἀγαπητὸν τῆς
ἡμῶν μετριότητος, ἀποστολικὴν εὐλογίαν καὶ χάριν παρὰ
θεοῦ.

Ἐπαινοῦσιν οἱ Ἕλληνες τὸν Μακεδόνα Ἀλέξανδρον, τὸν τοῦ
Φιλίππου υἱὸν, διὰ τὰς ὑπὲρ ἄνθρωπον δηλονότι ἐκείνου ἀνδραγαθίας
καὶ κατορθώματα, ἐπειδὴ καὶ εἰς δώδεκα χρόνους σχεδὸν ἐκυρίευσεν
ὅλην τὴν οἰκουμένην· ἀλλὰ τίποτε ὠφελήσεται ἄνθρωπος ἐὰν κερδήσῃ
ὅλον τὸν κόσμον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν
ἐκείνην φωνήν; Ὅθεν ἐκεῖνοι ἐπαίνου κρίνονται ἄξιοι, ὅποσοι τὴν κο-
σμικὴν τῶν ἡγεμονίαν καὶ αὐθεντίαν τὴν μεταχειρίζονται οὐκ εἰς σφαγὰς
ἀνθρώπων καὶ ἀφανισμοὺς ἐθνῶν καὶ πολιτειῶν ὡς αἰμοχαρεῖς καὶ λη-
στριοὶ καὶ ἀνελετήμονες, ἀλλὰ μεταχειρίζονται τὴν παρὰ θεοῦ δοθεῖσαν
αὐτοῖς ἐξουσίαν καὶ προστασίαν εἰς τὴν κατὰ θεὸν διοίκησιν καὶ νόμιμον
κυβέρνησιν τῶν ἀνθρώπων. Οἱ τοιοῦτοι οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων
ἐπαινοῦνται, ἀλλὰ καὶ παρὰ θεῷ εἰσὶν ἐπαινετοὶ καὶ μακάριοι, ὅτι κα-
τὰ τὴν πρόσκαιρον τιμὴν ἀπολαμβάνουσι παρὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν
οὐράνιον μετὰ θάνατον κληρονομήσουσι βασιλείαν. Ἐὰν δὲ καὶ ἄλλοι
τίνες εὐρέθησαν εἰς τοὺς ἀπερασμένους χρόνους ἄξιοι καὶ θεοσεβέστατοι
καὶ ἐνάρετοι ἄνδρες, καὶ ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς εἰς τὸν κόσμον, δὲν
μοῦ φαίνεται νὰ ἐστάθηκεν ἄλλος παρόμοιος κατὰ πάντα νὰ εὐδοκίμησε
τοσοῦτον παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἅπασι, καὶ οἰκείους καὶ ἄλλοτρίους,

καὶ ἡγεμόσι καὶ βασιλεῦσιν, ὥσάν εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ἐκ μητρικῶν λαγόνων ἀνέτειλεν ὡς ἄλλος ἀστραπόμορφος ἥλιος ἡ θεόστεπτος καὶ θεοτίμητος ὑμῶν Ἐκλαμπρότης εἰς ταύτην τὴν περίφημον ἡγεμονίαν καὶ αὐθεντίαν τῆς πνευδαίμονος ταύτης Οὐγγροβλαχίας· τῆς ὁποίας τὰς ἡρωϊκὰς ἀνδραγαθίας καὶ ἐναρέτους καὶ πανσόφους πράξεις καὶ ἔνθεα κατορθώματα φανερά τε καὶ ἀφανῆ μόνος ἀκριβῶς γινώσκει ὁ ἀκοίμητος καὶ πανδερκής ὀφθαλμὸς τοῦ θεοῦ· ἡ ὁποία θεοφροῦρητος καὶ θεοδόξαστος ὑμῶν Γαληνότης ἐξαπλώνωντας τὰς νοεράς ἀκτίνας τῶν υπερλάμπρων αὐτῆς ἀρετῶν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἔλκει τοὺς πάντας ὡς ἡ μαγνητις τὸν σίδηρον εἰς τὴν ἀπόλαυσίν της. "Ὅθεν καὶ ἡμεῖς ἀπ' ἄκρων γῆς καὶ τῶν μερῶν τῆς θεουπόλεως Ἀντιοχείας ἐνωτισθέντες τὰς θεαυγεῖς αὐτῆς ἀρετὰς, ἐσπεύσαμεν καὶ ἤλθομεν μεθ' ὅσης σπουδῆς εἰς τὴν πανευδαίμονα ταύτην πολιτείαν διὰ νὰ ἰδοῦμεν καὶ νὰ μάθωμεν ἐμπράκτως ὅποσα μακρὰν ὄντες ἤκούομεν, ὃν τρόπον καὶ πάλαι ἡ βασίλισσα νότου ἤλθεν ἐκ περάτων ἰδεῖν τὴν σοφίαν Σόλομωντος· ἐλθόντες δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ πείρα καταμαθόντες, πολλαπλάσια κατὰ ἀλήθειαν καὶ πλήθει καὶ μεγέθει, καὶ βλέπομεν καὶ μαθαίνομεν ἀπὸ ὧν ἤκούαμεν. Ἡ ὁποία κοντὰ εἰς τὴν πάνσοφον καὶ φιλάνθρωπον καὶ θεάρεστον τῆς κυβέρνησιν ἐστόλισεν ἀκόμι καὶ καθ' ἐκάστην κοσμεῖ καὶ στολίζει τὴν θεοφροῦρητόν της τζάραν καὶ αὐθεντίαν μετὰ τοσαύτας ἱεράς καὶ βασιλικὰς ἔντως οἰκοδομὰς ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων, καὶ ἄλλας πολλὰς πολυτελεῖς καὶ μεγαλοπρεπεῖς κατασκευὰς καὶ οἰκοδομὰς πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καὶ εὐεργεσίαν τῶν ἐνοικούντων· ἐξαιρέτως δὲ μετὰ φροντιστήρια καὶ σπουδαστήρια διαφόρων μαθημάτων καὶ σπουδασμάτων, ἑλληνικῶν φημί καὶ σλωβάνων καὶ ἐγγυρίων· ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ τὴν κατὰ ταύτας τὰς διαλέκτους τυπογραφίαν, ὅπου ἄλλην φορὰν οὐδεὶς τῶν παρελθόντων ἡγεμόνων τὰ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα κατορθώσατο ἀγαθὰ, ὅτι μὴ μόνον ἡ θεοτίμητος καὶ θεοφώτιστος αὐτῆς σύνεσις καὶ μεγαλειότης.

Ταῦτα πάντα βλέποντες καὶ ἡμεῖς, ἠθέλαμεν νὰ τὴν παρακαλέσωμεν νὰ ἐξαπλώσῃ τὸ ἔλεός της καὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ μακρυνὰ μέρη τῆς θεουπόλεως Ἀντιοχείας, μετὰ τὸ νὰ εἶναι τοῦτο πρῶτον μάλιστα καὶ ἀρμοδιώτατον εἰς τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα, διὰ δύο αἰτίας· μίαν μὲν ἐπειδὴ καὶ εἰς αὐτὴν πρῶτον ἔλαβον οἱ πιστεύσαντες τὸ σωτήριον ὄντως ὄνομα, νὰ ὀνομαζῶνται δηλονότι χριστιανοί· ἡ δὲ ὑμετέρα Ὑψηλότης ἔχει χάριτι Χριστοῦ τὸ νὰ εἶναι πρώτη ἐν ᾧπασι τοῖς ὀρθοδόξοις αὐθένταις κατὰ

ταύτην τὴν χριστιανικὴν ὀνομασίαν ὡς παρὰ πλησίως δὲ καὶ κατὰ τὴν προαίρεσιν καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰ κατορθώματα εἰς τοιαύτην ἀκολουθίως ὀνομασίαν ὡς δευτέραν δὲ, διότι ἔχουσα ἡ ὑμετέρα Ἐκκλησία τὸ κορυφαῖον τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς εὐγενείας καὶ τῆς λαμπρᾶς φήμης καὶ τῆς ὑπεροχῆς, ἀρμόδιον εἶναι νὰ δείξῃ καὶ πρώτη τὸ ἔλεος τῆς, καθὼς ἔδειξε πολλάκις εἰς τὰς ἄλλας ἀποστολικὰς καθέδρας πλουσιόπαροχα, πολλῷ μᾶλλον εἰς τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου τὸν πρῶτον θρόνον, ὅπου εἶναι ἡ ἡνωθεν θεούπολις Ἀντιοχείας, διὰ νὰ ἔχῃ καὶ τὸ μνημόσυνόν τῆς ἀκατάπαυστον διὰ μέσου τοῦ τοιοῦτου θαυμάσιου ἐλέους, καθὼς καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ὡς τὸ δὲ ἔλεος εἶναι ὀλίγον μὲν εἰς τὴν ποσότητα κοντὰ εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἐκκλησίας τῆς, πλουσιώτατον δὲ καὶ λίαν εὐπρόσδεκτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὡς ὅπου εἰς τὴν ψυχὴν διαβαίνει τὸ τοιοῦτον καλὸν, καὶ εἶναι ἀναγκαιότατον εἰς ἐκεῖνα διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Οἱ ἱερεῖς τοῦ τόπου ἐκείνου εἶναι κατὰ πολλὰ ἔνδεοις καὶ πτωχοὶ, ὅπου στενοχωροῦνται καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα ὡς τὰ ἀραβικὰ βιβλία ὅπου ἐκεῖνοι μεταχειρίζονται, ὡς ἂν χειρόγραφα ὅπου εἶναι, χρειάζονται καὶ πολλὰ χρήματα εἰς ἀγοράσιαν καὶ μὴν ἔχοντες ἐκεῖνοι χρήματα ἢ νὰ ἀγοράσουν ἔτοιμα, ἢ νὰ δώσουν νὰ ἀντιγράψουν ἀπὸ τὰ γεγραμμένα, μένουσιν οἱ περισσότεροι καὶ μὴ θέλοντες ἀργεῖ καὶ ἀπὸ τὴν καθημερινὴν τοὺς ἀκολουθίαν καὶ τὰ μὲν ἄλλα παίρνουσιν κάποιαν παρηγορίαν διὰ τὴν ἔνδειαν ἢ δὲ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λειτουργίας μυσταγωγία εἶναι ἀναγκαιότατη πρὸς πάντας τοὺς ἱερωμένους, καὶ σωτηριωδεστάτη πρὸς πάντας τοὺς ὀρθόδοξους. Ἀλλ' ἡ πρὸς πάντας εὐεργετικὴ τῆς διάθεσις, νεύσει θεοῦ, προσέλαβε τὴν ἡμετέραν ἵεσιν, διὰ νὰ ἔχῃ ἐλόκληρον τὸν μισθὸν τῆς καὶ μᾶς ἐρώτησεν ἂν ἔχουν εὐπορίαν βιβλίων οἱ ὀρθόδοξοι τῶν Ἀράβων, τότε καὶ ἡμεῖς εὐχαριστήσαμεν τὸν θεὸν διὰ τὴν ἀγαθὴν τῆς προαίρεσιν καὶ θεοκίνητον γνώμην, καὶ παρευθὺς τῆς ἐφανερώσαμεν τὸ αἶτημά μας. Τὸ ὅποιον εὐμενῶς καὶ προθύμως ἀποδεξαμένη ἐπλήρωσε. Καὶ λοιπὸν προσέταξε φιλανθρωπῶς ὅτι νὰ τυπωθῇ δι' ἀναλωμάτων τῆς πλουσιοδωρου αὐτῆς καλοκαγαθίας ἡ τοιαύτη Μυσταγωγία εἰς τὴν ἀραβικὴν διάλεκτον, κατὰ τὸν πόθον καὶ τὸν σκοπὸν μας. Ἀκούσασα δὲ ἡ ὑμετέρα Ὑψηλότης παρ' ἡμῶν καὶ μαθεύσα καλῶς τὴν συνήθειαν ὅπου εἰς τὰ ἡμέτερα τῆς Ἀντιοχείας μέρη πολιτεύεται μεταξὺ τῶν ἡμετέρων ὀρθόδοξων ἱερέων ἐν ταῖς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαις, ὅτι δηλαδὴ αἱ μὲν εὐχαί

τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἀναγινώσκονται μυστικῶς παρ' ἐκείνων ἀραβιστί αἱ δὲ ἐκφωνήσεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐλληνιστὶ ἐκφωνοῦνται, ὅθεν καὶ εἰς περισσοτέραν αὖξιν ἐξάπλωσε τὴν θεάρεστον αὐτῆς χάριν, προστάζωντας ὅτι οὐ μόνον αἱ ἐκφωνήσεις, ἀλλὰ καὶ ἅπασαι αἱ τῆς λειτουργίης εὐχαὶ καὶ αἰτήσεις νὰ τυπωθοῦσι κατὰ λέξιν ἀπαρалаλλάκτως ἐν ἀμφοτέραις ταῖς διαλέκτοις ἐλληνικῇ καὶ ἀραβικῇ διὰ πρόχειρον τῶν παρ' ἡμῖν ἐλληνοαράβων ἱερέων αὐτῆς μεταχειρίσιν· διὰ νὰ εἶναι τὸ βιβλίον ὅχι μόνον εἰς τοὺς εἰδότες τὴν ἀραβικὴν μόνην ἢ καὶ τὰς δύο διαλέκτους ὁμοῦ χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἱερεῖς τῶν Ῥωμαίων, ὁποῦοι τὴν ἡμετέραν ἀραβικὴν οὐκ ἔμαθον γλῶσσαν, καὶ νὰ διαδοθῇ εἰς πλείονας τὸ καλόν. Ἡ ὁποία ἱερὰ αὕτη Μυσταγωγία προσέταξεν ἡ ὑμετέρα Ὑψηλότης, ἀφ' οὗ σὺν θεῷ ἐβάλλθη εἰς τύπον ὅτι καὶ νὰ μοιράζεται δωρεὰν πρὸς τοὺς εὐλαβεστάτους ἐκείνους ἱερεῖς τῶν Ἀράβων εἰς αἰδίον τῆς μνημόσυνον, διὰ νὰ δύνωνται καὶ αὐτοὶ τοῦ λοιποῦ, ἔχοντες τοιαῦτα βιβλία, νὰ τελοῦν κατὰ τὸ ἐπάγγελμά τους τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαλέκτους, προσάγοντες πανευλαβῶς τὴν θείαν καὶ ἱερὰν καὶ ἀναίμακτον θυσίαν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ εἰς ἐξιλέωσιν μὲν καὶ ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν τοῦ σύμπαντος κόσμου, καὶ αἴτησιν τῶν κατὰ ψυχὴν συμφερόντων· στερεώσιν δὲ καὶ ἐπίσκεψιν τῆς θεοφρουρήτου καὶ θεοσεπέτου ὑμῶν Ἐκλαμπρότητος, μετὰ παντὸς τοῦ εὐλογημένου τῆς οἴκου, συνάμα πάσης τῆς συγγενικῆς αὐτῆς ὁμηγύρεως, παντὸς τοῦ παλατίου καὶ πάσης ἅμα τῆς τζάρας καὶ αὐθεντίας, ἄχρι βαθυτάτου καὶ λιπαροῦ γηρατείου· καὶ μετὰ τὴν ἐκ τῶν προσκαίρων μετástασιν, ἐπιθραβεύσαιτο ὑμῖν ἅπασι καὶ τὴν οὐράνιον βασιλείαν ὁ ἀγαθοδότης καὶ πρύτανις τῶν ὅλων θεός. Ἀμήν.

Κατὰ ἀψά ἔτος ἀπὸ θεογονίας, κατὰ μῆνα ἰανουάριον.

Ἀθανάσιος ἐλέω θεοῦ πατριάρχης πρώην Ἀντιοχείας
τῆς μεγάλῃς θεουπόλεως καὶ εὐχέτης τῆς ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος.

Page 19 : Une gravure représentant Jésus-Christ assis sur un trône, entre la Vierge Marie et saint Jean-Baptiste, qui se tiennent debout.

Pages 20 et suivantes ;

Ἀθανάσιος ἐλέω θεοῦ πατριάρχης πρώην Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης θεουπόλεως πᾶσι τοῖς εὐλαβεστάτοις εὐσεβέσιν ἱερεῦσι τῶν ὀρθοδόξων Ἀράβων χάριν καὶ εὐλογίαν παρὰ θεοῦ εἰς ἔργα σωτηριῶδη.

Εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ὅπως ἰαθῆτε, πολὺ γὰρ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη · ὅταν δὲ λέγῃ « εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων », δὲν λέγει νὰ παρακαλοῦμεν διὰ μόνους τοὺς ὁμοπίστους καὶ ἀδελφούς ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀπίστους καὶ ἄλλοτρίους καὶ πάντας ἀνθρώπους. Ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος πρὸς Τιμόθεον γράφωντας « παρακαλῶ οὖν (φησὶ) πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ἡγουν καὶ πιστῶν καὶ ἀπίστων, καὶ φίλων καὶ ἐχθρῶν, καὶ συγγενῶν καὶ ἄλλοτρίων » . κατὰ τὴν ὁποίαν ταύτην ἀποστολικὴν παραγγελίαν, καὶ ἡ ἁγία μας ἐκκλησία πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων δέεται καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ὑπὲρ εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἀπανταχοῦ ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως εἰς μίαν καὶ μόνην τὴν ὀρθόδοξον πρὸς θεὸν ὁμολογίαν καὶ πίστιν. Καὶ ἂν διὰ ἐχθροὺς καὶ ἀπίστους χρεωστοῦμεν νὰ παρακαλοῦμεν τὸν κοσμοσώστην θεὸν νὰ τοὺς ἐλεήσῃ, πόσον περισσότερον πρέπει νὰ τὸν παρακαλοῦμεν διὰ πιστοὺς καὶ γνωρίμους καὶ φίλους · εἰ δὲ καὶ τύχοι νὰ εἶναι καὶ εὐεργέται καὶ πρόξενοι κοινῆς καὶ μεγάλης καὶ ψηφισωτηρίου εὐεργεσίας, πόσον μᾶλλον περισσότερον ἀπὸ ὅλους πρέπει νὰ παρακαλέσωμεν τὸν θεὸν διὰ τοὺς τοιοῦτους κοινούς ἡμῶν εὐεργέτας.

Πόση μὲν οὖν ἀπορία βιβλίων εὕρισκετον εἰς τοὺς ὀρθοδόξους τῶν Ἀράβων, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἱερωμένους αὐτῶν μὲ τὸ νὰ εἶναι χειρόγραφα καὶ διὰ τοῦτο δυσεύρετα καὶ δυσκολοσπόκητα ὡς ἀκριβοπούλητα, καὶ διὰ τὴν ἔνδειαν μάλιστα τῶν χρημάτων, αὐτὸ τὸ μαρτυροῦσιν ὅσοι τὰ ὑστεροῦνται. Τούτων τὴν ἔνδειαν καὶ τὴν χρεῖαν τὴν ἀνεπλήρωσεν ὁ ἐλεήμων θεὸς, ὁ θέλων πάντας σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθεῖν, κατὰ τοὺς ἀνεφίκτους ὅρους καὶ λόγους τῆς θείας αὐτοῦ προνοίας, εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους · ὁποῦ εὐδόκησεν νὰ πηγαίνωμεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὰ μέρη αὐτὰ τῆς θεουπόλεως Ἀντιοχείας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, κάκειθεν εἰς τὴν μεγαλὴν αὐθεντίαν τῆς Οὐγγροβλαχίας κατὰ φήμην τῶν ἡρωϊκῶν ἀρετῶν καὶ μεγαλοφυῶν κατορθω-

μάτων τοῦ τέως ἡγεμονεύοντος πανενδόξου καὶ μεγαλοπρεπεστάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας κυρίου κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Μπασαράμπα βοεβόνδα τοῦ Μπραγκοβάνου, τοῦ ὁμωνύμου καὶ ὁμοτρόπου τοῦ ἐν βασιλεῦσιν αἰοδίου καὶ ἀγίου τῶντι (sic) μεγάλου Κωνσταντίνου. Καὶ δὴ σὺν θεῷ φθάσαντες εἰς Βλαχίαν καὶ ἀξιωθέντες καὶ τῆς ἐκείνου ποθητῆς ἀπολαύσεως, καὶ ἀξιεπαινέτου καὶ θεὰς καὶ ὁμιλίας, μετὰ μεγάλης ἡμῶν ψυχικῆς εὐφροσύνης καὶ θυμηδίας, καὶ φιλοφρονηθέντες ὑπὸ τῆς αὐτοῦ Ὑψηλότητος εὐλαδῶς τε καὶ φιλανθρώπως ἐπροβάλαμεν καὶ τὴν παρ' ἡμῖν τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων ἐνδειαν, καὶ μάλιστα τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, αὐτοῦ πρότερον ἡμᾶς ἐρωτήσαντος περὶ τούτων· βλέποντες δὲ τὴν ἔμφυτον τῆς αὐτοῦ Ὑψηλότητος κλίσιν καὶ προθυμίαν, ὅπου ἔχει ἐτοιμῶς εἰς ἀγαθοποίησιν, καὶ πρὸς πάντας μὲν, μάλιστα δὲ πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, ἐτολμήσαμεν σὺν θεῷ καὶ ἐδεήθημεν τῆς αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητος εἰ δυνατόν νὰ βοηθήσῃ ταῖς ὑπὸ τὴν πατριαρχικὴν καθέδραν τῆς θεοουπόλεως Ἀντιοχείας εὐρισκομέναις ἐκκλησίαις τῶν ὀρθοδόξων Ἀράβων ἱερωμένων, καὶ νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψιν ταύτην, πρωστάζωντας νὰ τυπωθῇ εἰς τὴν ἡμετέραν πάτριον ἀραβικὴν διάλεκτον ἡ θεία λειτουργία δι' οἰκείων τῆς αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητος ἐξόδων. Ἡ δὲ αὐτοῦ θεοφροῦρητος καὶ θεοσεβεστάτη Ὑψηλότης μετὰ προθυμίας ἀποδεξαμένη τὴν κατὰ θεὸν ἡμῶν αἴτησιν, ἐπρόσταξε τὸν παρὰ τῇ αὐτοῦ Ὑψηλότητι εὐρισκόμενον ἐπιδέξιον τυπογράφον, τὸν ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κύρ Ἀνθιμον τὸν Ἰέρρα, ἐπιδαψιλευσασμένη πλουσίως αὐτῷ καὶ τὰ πρὸς ἐξοδον, ὅτι νὰ σκάψῃ μετ' ἐπιμελείας ἀραβικὰ γράμματα, καὶ κατασκευάζωντας νέαν χαλκογραφίαν ἀραβικὴν νὰ τυπώσῃ τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἐν ἀμφοτέραις ταῖς διαλέκτοις, ἐλληνικῇ καὶ ἀραβικῇ. Καὶ δὴ θεοῦ συνεργείᾳ, τῆς τε αὐτοῦ Ὑψηλότητος προτροπῇ καὶ δαπάνῃ, καὶ ἡμέτερᾳ ἀόκνῳ σπουδῇ καὶ διορθώσει, εἰς πέρας ἐλθοῦσα καὶ τυπωθεῖσα, ὡς φαίνεται, προσέταξεν ἡ αὐτοῦ Ἐκλαμπρότης ὅτι καὶ νὰ διαμοιράζεται δωρεὰν εἰς ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους ἱερεῖς τῆς Ἀραβίας ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας. Διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς, ὧς εὐλαδέστατοι ἱερεῖς καὶ ἱερομόναχοι, ὅποσοι ἀποκτήσετε τὸ ἱερὸν τοῦτο βιβλίον κατὰ χάριν τοῦ εὐσεβεστάτου τούτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος, χρεωστεῖτε ἀπαραιτήτως καθ' ἐκάστην ἱερουργίαν νὰ μνημονεύετε τὸ τίμιον αὐτοῦ ὄνομα καὶ νὰ παρακαλῇτε τὸν θεὸν ἐκτενῶς διὰ νὰ τὸν στερεώσῃ εἰς τὸν ὑψηλότετον αὐτοῦ

θρόνον ἀνεπηρέαστον ἄχρι βαθυτάτου καὶ λιπαροῦ γηρατείου, μετὰ πάσης τῆς συγγενικῆς καὶ αὐθεντικῆς αὐτοῦ δμηγύρεως, τζάρας καὶ αὐθεντίας, καὶ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀποβίωσιν νὰ τοὺς ἀξιώσῃ ἀπαξάπαντας καὶ τῆς οὐρανῶν βασιλείας ἥς καὶ πάντες ἀξιωθεῖν μὲν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς αἰδίους αἰῶνας αἰῶνων. Ἀμήν.

[Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).]

Bibliothèque impériale de Vienne : 47. E. 6.

Bibliothèque de I. Pomialowsky (à Pétersbourg). C'est à ce savant professeur que nous sommes redevable de la présente description.

Feu Nicolas Catramis, archevêque de Zante a eu sous les yeux un exemplaire de ce livre, qu'il décrit sommairement dans ses Φιλολογικὰ ἀνάλεκτα Ζακύνθου, pp. 225-226.

2

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΕΝ Ω Περὶ τινων ζητημάτων προλαμβανομένων. Περὶ ἀκριβοῦς χρονολογίας. Περὶ πασῶν τῶν ἑσρῶν καὶ τῆς αὐτῶν θεωρίας. Περὶ τοῦ ἁγίου Πάσχα. Περὶ τινων ἐκκλησιαστικῶν κανονίων. Περὶ τοῦ συντομωτάτου μηνολογίου. Πονηθὲν μὲν Παρὰ τοῦ σεφωτάτου διδασκάλου τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ αὐθεντικῆς Ἀκαδημίας Κυρίου Σεβαστοῦ Τραπεζούντιου τοῦ Κυμινήτου. Ἀφιερωθὲν δὲ, Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ ὑψηλοτάτῳ αὐθέντῃ καὶ ἡγεμόνι πάσης Οὐγγροβλαχίας Κυρίῳ Κυρίῳ Ἰωάννῃ Κωνσταντίνῳ Βασσαράβῃ Βοεδύνδῃ. Ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου τῆς αὐτῆς οὐγγροβλαχίας Κυρίου Κυρίου Θεοδοσίου. Καὶ νῦν πρῶτον τυπωθὲν, Παρὰ Ἀνθίμῳ Ἱερομονάχῳ Τυπογράφῳ τῷ ἐξ Ἰβηρίας. Διορθωθὲν δὲ. Παρὰ τοῦ σπουδαιοτάτου ἐν Ἱερομονάχῳ Ἰγνατίου τοῦ Φυτιάνου. Ἐν τῇ μηνῇ τοῦ Συναγώγου. αψά. μηνὶ Ἰουνίῳ.

In-4° de κζ' (27) + 332 pages. Rarissime.

Collation des pages liminaires :

Page β' : Armes de Valachie, et au-dessous 4 distiques.

Pages γ'-ε' : Épître dédicatoire d'Anthime au prince Constantin Basarab, datée du mois de juin 1701. [Elle est reproduite en entier dans Bianu et Hodos, *Bibliogr. roumaine*, tome I, pages 416-417.]

Pages ζ'-ιδ' : Avertissement de Sébaste de Trébizonde.

Page ιε' : 3 épigrammes de l'auteur sur son ouvrage.

Pages ις'-ιη' : Avis du médecin Jean Comnène au lecteur sur le présent livre et son auteur. Rien d'intéressant.

Pages ιθ'-κζ' : Table des matières.

A la page 316, on lit les vers suivants :

Γραφεὺς ἐγὼ μὲν τῇσδε τῆς βίβλου πέλω
 Σεβαστός, ἄστεος δ' ἀπὸ Τραπεζοῦντος.
 Τεθνήξομαι δὲ καὶ γενήσομαι κόνις,
 μενεῖ δὲ βίβλος ἐν χρόνων πολλῶν κύκλοις.
 Ὅσοι δὲ τυγχάνοιτε τῇσδε τῆς βίβλου,
 εὖχεσθε τοῦ γράψαντος ὕπερ, ὥς θέμις,
 τυχεῖν με χώρας τῆς ἄνω τρισολβίας.

Bibliothèque nationale de Paris : B 108.

Bibliothèque de l'École des langues orientales : R. II. 44.

[Bibliothèque de l'Académie roumaine.

Bibliothèques centrales de Bucarest et Jassy.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de feu Zolotas (à Chio).]

3*

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ Εἰς τὸν Ἰσαπόστολον Μέγαν ΚΩΝ-
 ΣΤΑΝΤΙΝΟΝ Συντεθείς παρὰ Στεφάνῳ Μπραγκοβάνῳ καὶ τῷ Γαλη-
 νοτάτῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ Ἠγεμόνι Πάσης Οὐγγροβλαχίας Κυρίῳ Κυρίῳ
 Ἰωάννῃ Κωνσταντίνῳ Μπασσαράμπα Εὐλαδῶς ἀφιερωθείς. Ἐκφωνη-
 θείς δὲ παρὰ Ῥαδούλῳ αὐτοῦ Ἀδελφῷ, ἐνώπιον τῆς αὐτοῦ Γαληνό-
 τητος. Ἐτυπώθη ἐν Βουκουρεστίῳ, αψά. Παρὰ Ἀνθίμῳ Ἱερομονάχῳ
 τῷ ἐξ Ἰδηρίας.

In-8° de 14 feuillets non chiffrés dont le dernier blanc. Bianu et
 Hodos, *Bibliographie roumaine*, tome I, p. 419, n° 127.

Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).

Bibliothèque de C. Erbiceanu (à Bucarest).

4*

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ. Εἰς τὸν Πρωτομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ
 ΣΤΕΦΑΝΟΝ. Συντεθείς παρὰ Στεφάνῳ, Υἱῷ Τοῦ γαληνοτάτου, καὶ
 φιλοχρίστου Ἠγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας Κυρίου Κυρίου, Ἰωάννου
 Κωνσταντίνου Μπασσαράμπα. Παρ' αὐτοῦ δὲ, αὐτῷ τῷ ἀηττήτῳ Ἀθλη-
 τῇ, καὶ τῶν Μαρτύρων Στρατηγῷ, ταπεινῶς ἀφιερωθείς. Ἐτυπώθη,
 ἐν Βουκουρεστίῳ, αψά. Παρὰ Ἀνθίμῳ Ἱερομονάχῳ τῷ ἐξ Ἰδηρίας.

In-8° de un feuillet et 31 pages. Bianu et Hodos, *Bibliographie roumaine*, tome I, p. 421, n° 129.

Musée des antiquités (à Bucarest).

5*

ΛΟΓΟΣ Τῷ ἱερωτάτῳ καὶ σεβασμιωτάτῳ ΝΕΟΦΥΤΟΥ Μητροπολίτου τῆς ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΩΣ Ἡρῶς Ακαδημίαν (sic) τῆς ΚΑΝΤΑΒΡΙΓΙΑΣ, ἸΓ Σεπτεμβρίου. Ὅτ' εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐκεί Ἱεροδιδασκάλων τῆς Θεολογίας ἐνεγράφη. ORATIO Sanctissimi & Reverendissimi Viri NEOPHYTI Metropolitæ PHILIPPOPOLIS, Ad Academiam CANTABRIGIENSEM, XIII Septembris, Cum ad Gradum Doctoratus in S. Theologia admitteretur. *Cum Versione Latina*. CANTABRIGIÆ, Typis Academicis. M. DCCI. Imprimatur. *Ri. Bentley*. Acad. Cantab. Pro-cancellarius.

In-4° de 8 pages dont la dernière blanche. Grec à gauche, latin à droite. Le contenu de ce discours est dépourvu d'intérêt.

Bibliothèque d'Ingram Bywater (à Londres).

6

MONUMENTA PIETATIS & LITERARIA VIRORUM IN RE PUBLICA & LITERARIA ILLUSTRUM, SELECTA. Quorum *PARS PRIOR* Exhibet Collectanea Palatina, quæ ad illustrandam Historiam Ecclesiæ Palatinæ cumprimis faciunt : *POSTERIOR* Eruditorum superioribus duobus Seculis Celebrium Epistolas nondum editas, comprehendit : in quibus memorabilia multa illorum temporum occurrunt. *Cum annexo Indice rerum contentarum. Francofurti ad Mænum*, Apud JOHANNEM MAXIMILIANUM à SANDE, Anno MDCCI.

In-4° de 6 feuillets non chiffrés + 351 pages + 1 page blanche + 2 feuillets, dont le second blanc + 477 pages (mais en réalité 479) + 1 page blanche. Signatures :):(, 4 feuillets ;):():(, 2 feuillets ; A-Z, Aa-Xx, 8 pages chacune (plus 2 feuillets non

signés); A-Z, Aa-Zz, Aaa-Ooo, 8 pages chacune. Marque typographique sur le titre, qui est tiré en rouge et noir. Ouvrage curieux, rare et recherché.

Les pages 185 à 226 (seconde partie) contiennent la Relation du Voyage à Constantinople de Paul Strasburg, ambassadeur de Suède près la Sublime Porte. On y lit (p. 215) : Cyrillus patriarcha sac. reg. majestatis literas summa cum obedientia et cultu recepit, in omnibus quæ pro communi causa apud Moscum, Kosacos et in Porta præstare valebat, promptissimum se offerens; vir profunde doctus est christianæ religionis propagationi sedulo intentus : præcipue vero super victoriis sac. reg. majest. ex animo lætatus, Deoque gratias corde sincero agens.

Les pages 238 à 241 (seconde partie) comprennent une lettre latine du patriarche Cyrille Lucar, datée de Constantinople, le 1/11 juillet 1632, et adressée à Gustave-Adolphe, roi de Suède (Incipit : *Ante omnia sacræ R. M. V. mediocritas nostra*); et les pages 242-244, une autre lettre latine du même Cyrille, datée de Constantinople, 20/30 septembre 1635, et adressée à Axel d'Oxenstierna, l'homme d'État suédois bien connu (Incipit : *Primæ nostræ literæ*).

L'éditeur de ce Recueil est N. Miegius, professeur de théologie à l'université de Marbourg.

Bibliothèque nationale de Paris : Invent. G 6450.

7

ΟΚΤΩΗΧΟΣ ΝΕΩΣΤΙ Μετατυπωθεῖσα, Καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθείσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. Παρὰ Νικολάου Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἐν ἔτει. α᾽ψά.

In-8° de 232 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre, lequel est encadré d'un bois. Le titre seul est tiré en rouge et noir. Rare.

Bibliothèque de l'École des langues orientales : R. VII. 25.

8

ΗΠΟΣΚΥΝΗΤΑΡΙΟΝ Τοῦ ἀγίου ἔργου ΤΟΥ ΑΘΩΝΟΣ. Συγγραφεὺν μὲν καὶ Τυπωθὲν, Ἐπὶ τῆς γαλινοτάτης ἡγεμονίας Τοῦ εὐσεβεστάτου ἐκκλημφοτάτου καὶ ὑψηλοτάτου Αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης

Οὐγγροβλαχίας Κυρίου Κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Βασσαράβα Βοε-
βόνδα. Ἀφιερωθὲν δὲ, Τῷ πανιερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Οὐγγροβλαχίας
Κυρίῳ Κυρίῳ Θεοδοσίῳ. Σπουδῇ καὶ δαπάνῃ Τοῦ ἐξοχωτάτου Ἱατροῦ
Κυρίου Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ. Ἵνα δίδωται χάρισμα τοῖς εὐσε-
βέσι διὰ ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν. Τύποις Ἀνθίμου Ἱερομονάχου τοῦ
ἐξ Ἰεηρίας. Ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σουαγώδου. αψά.

(A la fin :) Ἐτυπώθη ἐν Οὐγγροβλαχίᾳ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σουαγώ-
δου παρὰ Ἀνθίμου Ἱερομονάχου τοῦ Ἰεηροῦ. Ἐπιμελεῖα καὶ διορθώ-
σει Ἰγνατίου Ἱερομονάχου τοῦ Φωτιάνου.

In-8° de 152 pages, plus une vue du Mont Athos intercalée entre
les pages 24 et 25. Titre encadré. Rarissime.

Au verso du titre, il y a un bois des armes de Valachie et au-des-
sous ce quatrain :

Φαίδιμος ἐκ προγόνων Κωνσταντίνος Βασαράμπας
κοίρανός Οὐγγροβλάχων, οὗς διέπει μακάρως,
Χριστὸν ἔχων ἐπίκουρον ἐξ ἡς βίωσῃς ἰδ' ἐπόπτην
πρεσβεῖαις κλειτῆς θειοτόκου Μαρίης.

Pages 3 à 6 : Épître dédicatoire à Théodose, métropolitain de
Valachie. Ce document est dénué d'intérêt.

Page 7 : Dix vers πρὸς φιλησυχαστὴν ἀναγνώστην.

Page 8 : Une image représentant le Christ, la Sainte Vierge et
saint Jean-Baptiste.

Pages 9 à 23 : Préface de Jean Comnène.

Page 24 : Blanche.

C'est le texte de cette édition du Προσκυνητάριον que Montfaucon
a reproduit intégralement en l'accompagnant d'une traduction latine,
souvent peu correcte, dans sa *Palæographia græca* (Paris, 1708,
f°), pp. 441-509. [Rééditions à Venise, en 1745 et en 1857.]

Bibliothèque du Musée britannique : 868. d. 9. (Incomplet du dernier
feuillet).

URBIS PATAVINÆ INSCRIPTIONES SACRÆ, ET
PROPHANÆ A MAGISTRO JACOBO SALOMONIO ORD.
PRÆD. ILLUSTRISS. ac REVERENDISS. D. GEORGII

CORNELII SENIORIS Episcopi Patavini. NECNON EMINENTISS. & REVERENDISS. S. R. E. CARD. GREGORII BARBADICI, ET GEORGII CORNELII Junioris Theologo, Studio, & labore collectæ. *QUIBUS ACCEDUNT VVLGATÆ ANNO M.DC.XLIV. A JACOBO PHILIPPO TOMASINO EPISCOPO ÆMON. Additis historicis annotationibus, quibus Templorum, & Ædium Publicarum foundationes, Cœnobiorum, Sacrarumque Sodalitatum origines, Mœnium, Portarum, & Pontium Urbis erectiones, aliaque memoratu digna recensentur. Virorum illustrium, quorum nomina in inscriptionibus occurrunt, augetur notitia, locorum Urbis, in quibus aliquid memorabile contigit, vel familiarum domicilia fuere, olim ab Actiolini tyrannide solo æquata, mentio fit; earum denique rerum, quæ ad Urbem Patavinam pertinent cognitio illustratur. Accessere in fine Fasti Prætorii, atque inscriptiones Agri, quæ post jam editas Anno 1696. in lucem venere. AD SERENISSIMUM ALOYSIUM MOCENICO PRINCIPEM, ET AUGUSTISSIMUM SENATUM VENETVM. PATAVII. M.DCC.I. Sumptibus Jo: Baptistæ Cæsari Typogr. Pat. Super. Perm.*

In-4° de 8 feuillets non chiffrés et 631 pages, plus 8 planches hors texte, gravées en taille-douce. Très rare et recherché. Coté 10 fr., relié en veau, dans le *Catalogue LXVIII* de H. Georg (Bâle, 1892, in-8°), sous le n° 1586.

L'épître dédicatoire est datée de Padoue, le 18 des calendes de septembre 1701.

Le permis d'imprimer porte la date du 30 mai 1700.

On trouve en tête du volume, entre autres pièces de vers à la louange de Jacques Salomonius, le quatrain suivant, qui a pour auteur GRÉGOIRE SOTIRIS, d'Athènes :

Ἐπίγραμμα Γρηγορίου πρεσβυτέρου Σωτήρη
τοῦ Ἀθηναίου πρὸς τὸν ποιητὴν τῆς βίβλου.

Ἦδετο Σιών ἐν κόλποις Σολομῶντα φέρουσα,
καὶ νῦν τέρπεται Παταβία Σαλομῶντα ἑρῶσα ·

καὶ ὅγε μὲν λίθοις εὐειδέα νηὸν ἔδειμεν,
 ἀλλ' οὗτος μέντοι συνάγων βίβλον ἔμψρον' ἔγραψε.

A la page 524, on lit cet avis :

Reliquas omnes alias Inscriptiones quæ tum in atriis tum in auditoriis aularum inspiciuntur ab anno MDCLIV ubi Tomasini opus historicum de Gymnas. Patav. desiit, quam diligentissime collegi eo animo ut una cum opere Tomasini ejusdem eas continuarem eodem ordine quo idem autor utitur, quemadmodum pollicitus sum in *Inscription. Agri Patav.* Verum cum nuper agnoverim ab excellentissimis Patavini Lycæi moderatoribus eam operam fuisse demandatam clarissimo ac sapientissimo jurisconsulto, philosopho ac theologo NICOLAO COMNENO PAPADOPOLI, Abb. S. Zenobii, et canonum in hac academia eruditissimo interpreti, *conterraneo meo*, cui sese hoc ipsum opus plurimum debet, libenter id quod animo præstare decreveram, tanto viro cujus præstantissimâ virtus atque doctrina cum hoc lycæum impleat, typis doctissimis probataque omnibus sapientia atque religione Europam ac præsertim Græciam nostram pervagatur, perficiendum relinquo, cui et ea quæ ad ipsum paraveram tradidi usuro amici observationibus ad publicam utilitatem, atque hujus academiciæ celeberrimæ penitiorem notitiam.

Bibliothèque nationale de Paris : Inventaire K 3385.

10*

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΗΣ ΟΣΙΑΣ ΜΗΤΡΟΣ ΗΜΩΝ Ματρώνης τῆς Χρισπολίτιδος Τυπωθεῖσα. Ἐπὶ τῆς ἡγεμονείας τοῦ Εὐσεβεστάτου ἐκλαμπροτάτου, καὶ Γάληνοτάτου Κυρίου Κυρίου, Ἰωάννου Κωσταντίνου Βασσαράδα Βοεβόνδα πάσης Οὐγγροδλαχίας. Ἀχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου καὶ Θεοπεδλήτου Μητροπολίτου Κυρίου Κυρίου Θεοδοσίου · Ἀναλώμασι, τοῦ Λογιωτάτου Κυρίου Κυρίου Παντολέοντος Καλλιάρχου Ἀχέστορος τοῦ Χίου. Παρὰ Ἀνθίμου Ἱερομονάχου, τοῦ ἐξ Ἰδηρίας. ΕΝ ΕΤΕΙ ΣΩΤΗΡΙΩ. ΑΨΒ'. Κατὰ μῆνα Μάρτιον.

In-4° de 4 et 10 feuillets. Cahiers signés A-Γ de 4 feuillets chacun, sauf le dernier qui n'en a que deux.

Le feuillet 1 liminaire est blanc; le feuillet 2 porte le titre et au verso les armes du Prince et diverses épigrammes. Les feuillets 3 à 4 r° comprennent la préface de Pantaléon Calliarque; le feuillet 4 v° est blanc.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos).
Musée des antiquités (à Bucarest).

11

BEATISSIMI PATRIS ET DOMINI NOSTRI CLEMENTIS
XI. PONT. MAX. *HOMILIA IN PASCHA* Habita ad Populum Romanum *ANNO M. DCCII*. Ex Latino in Græcum traducta. VENETIIS, M. DCCII. Apud Antonium Bortoli. *SUPERIORUM PERMISSU*.

In-4° de quatre feuillets non chiffrés. Impression sur deux colonnes : latin à gauche, grec à droite. Le traducteur de cette homélie est MÉLÉTIUS TYPALDOS, métropolitain de Philadelphie. Rarissime.

Au feuillet 2 recto : Dominica Resurrectionis Domini Nostri Jesu Christi. Τῇ Κυριακῇ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 992. 6.

12

La luce ascosa architetrice di Maraviglie. Panegirico sacro detto dal P. Antonio Soffietti della Compagnia di Giesù nel corso Quaresimale del 1702, nella Città di Caltagirone. In lode della Beata Vergine Caltagirone. Dedicato all' eminentiss. e reverendiss. Signore Cardinal Giudice, del Consejo di S. M., Vice-Re e Capitan Generale di questo regno di Sicilia. In Palermo, MDCCII, nella stamperia di Giuseppe Gramignani.

In-4° de 48 pages, non compris l'épître dédicatoire.

Emprunté au R. P. Sommervogel, *Biblioth. de la Compagnie de Jésus*, t. VII, col. 1347.

ANTOINE SOFFIETTI, né à Chio, le 2 janvier 1667, fut admis dans la Compagnie de Jésus, le 23 février 1682. Il enseigna la grammaire, trois ans les humanités, fut appliqué à la prédication, et mourut à Rome, le 9 janvier 1743. (Sommervogel, *Op. laud.*, tome VII, col. 1347).

NOTE SUR L'ANNÉE 1702*

ΠΕΡΙ ΙΕΡΟΣΥΝΗΣ ΛΟΓΟΣ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΣ. Σχεδιασθείς παρὰ Χρυσάνθου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, καὶ προσφωνηθεὶς παρ' αὐτοῦ ἔνδον ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς ἀγίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως, ἦτοι τοῦ ἀγίου Τάφου, ἥνικα ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ἐν ᾗ τῷ Σωτηρίῳ αψβ'. Ἀπριλίου ε. κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἀγίας Λαμπρᾶς.

C'est à tort qu'André Vréto, *Catalogue*, première partie, n° 137, place cet ouvrage à l'année 1702. Il ne saurait être antérieur à l'année 1708. Voir plus loin, n° 45.

13

SANCTISSIMI DOMINI

NOSTRI

CLEMENTIS XI.

PONT. MAX.

HOMILIA HABITA IN BASILICA VATICANA

DIE SANCTO PASCHATIS

Græcè reddita.

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΗΜΩΝ

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΝΔΕΚΑΤΟΥ

ΑΚΡΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ

Ὁμιλία ῥηθεῖσα ἐν τῷ Βασιλικῷ τοῦ μακαρίου Πέτρου

τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα,

Ἑλληνιστὶ μεταρρασθεῖσα.

ROMÆ, Typis Sac. Congreg. de Propag. Fide. An. MDCCII.

Superiorum permissu.

In-folio de six feuillets non chiffrés. Texte latin avec traduction grecque en regard. Impression sur deux colonnes. Rarissime.

Le deuxième feuillet contient une dédicace grecque et latine à Clément XI par JEAN PATOUSA, d'Athènes, élève du Collège grec ; Patousa est sans doute l'auteur de la traduction.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 21. Opusc. 8.

14

SANCTISSIMI DOMINI ET PATRIS NOSTRI CLEMENTIS XI. PONT. MAX. *HOMILIÆ DUÆ* Habitæ ad Populum Romanum Ex Latino in Græcum traductæ. VENETIIS, M. DCCII. Apud Antonium Bortoli. *SUPERIORUM PERMISSU*.

In-4° de 8 feuillets non chiffrés. Impression sur deux colonnes : latin à gauche et grec à droite. Le traducteur de ces deux Homélies est MÉLÉTIUS TYPALDOS, métropolitain de Philadelphie. Rarissime.

Feuillet 2 recto : In Sanctos Apostolos Petrum et Paulum, Εἰς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον.

Feuillet 5 verso : In Nativitatem Domini Nostri Jesu Christi. Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 992. 5.

15

TOY IIAN' NECTARII PATRIARCHE HIEROSOLYMITANI CONFUTATIO IMPERII PAPÆ IV *ECCLESIAM*. *LONDINI*, Extat apud JOANNEM TAYLOR, in Cæmeterio Paulino sub signo Navis. Anno MDCCII.

In-8° de 8 feuillets non chiffrés + xv et 439 pages. Signatures : *, A-Z, Aa-Ec, 16 pages chacune ; Ff, 8 pages. Rare et recherché. Coté 3 florins hollandais, sous le n° 1129, dans la *Bibliotheca Rhynwykiana*, catalogue de livres théologiques publié par le libraire Frédéric Muller (Amsterdam, avril 1889, in-8°).

Le traducteur de cet ouvrage est PIERRE ALLIX, qui a signé l'épître dédicatoire à Thomas, archevêque de Cantorbéry, laquelle est datée

de Londres, le 10 janvier 1702. L'original grec a été longuement décrit, sous le n° 568, dans notre *B. H. du dix-septième siècle*, t. II, p. 401 et suiv.

Bibliothèque nationale de Paris : Inventaire D 41625.

Bibliothèque de Sainte-Geneviève, à Paris (2 exemplaires).

[Bibliothèque de l'Assomption, à Cadikeui (Constantinople).]

16

ΤΩ ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΩ ΑΝΔΡΙ
ΕΡΡΙΚΩ ΦΡΑΓΚΙΣΚΩ
ΤΩ ΔΛΓΕΣΣΕΙ
ΤΩ ΚΑΘΟΛΟΥ
ΒΑΣΙΛΙΚΩ ΠΡΟΚΟΥΡΑΤΟΡΙ,
ΩΔΗ.

(A la fin de l'Ode :)

Ἀντώνιος ὁ Κοραῆς, ὁ Χίος, ἐποίησεν.
Ἐτυπώθη παρὰ τῷ Θεοδούστῳ, σὺν ἐξουσίᾳ,
ἐν Λευκεσίᾳ τῶν Παρισίων, ἔτει αψ' δ'.

In-4° de 16 pages, dont les huit premières (chiffrées de 1 à 8) contiennent l'Ode à Daguesseau, et les huit dernières (également chiffrées de 1 à 8), les Σχόλια εἰς τὴν ᾠδὴν. Très précieuse plaquette, dont on ne connaît qu'un seul exemplaire. [Elle fut rééditée en 1819 par Adamantios Coraï.]

Bibliothèque du Musée britannique : 870. h. 48 (n° 4).

17

كتاب || الاورولوجيون اي الصلوات المفروضة مع باقي ||
الطقوس المرسومة علي مدار السنه || قد طبع الان حديثا في اللغة
اليونانية والعربية || بالتباس ومشاركة الاب الطوباني || كير
اثاناسيوس البطريرك || الانطاكي سابقا * || بصرف السيد الامجد
الرفيع الشأن * متقلد || حكم جميع بلاد ونكروفلاخيا * كير ||

كير يوانو || قسطنطين باصارابا ويوزا المكرم || في تقايد رياسة
كهنوت الاب الطران الكلي || الغبطه كير ثاوضوسيس للبلاد
المذكورة اعلا || في بوكروش الحمية من بلاد انكروفلاخيا || في
سنة الف سبعايه و اثنين مسيحيه || بيد الكاهن في
المتوحدين انتيهوس || الكرجي الاصل *

(Traduction du titre :) Horologium, c'est-à-dire les Prières canoniques avec le reste des offices pour tout le cours de l'année, imprimé pour la première fois en grec et en arabe, à la demande et sous la surveillance du très saint père Athanase, ex-patriarche d'Antioche, aux frais du très glorieux et très illustre seigneur le prince actuel de tout le pays de Oungrovalachie, monseigneur Jean Constantin Basarab, voïvode, le bienheureux père métropolitain messire Théodose étant archevêque dudit pays. A Bucarest, ville de Oungrovalachie, en l'année 1702 de Jésus-Christ, par le hiéromoine Anthime, Géorgien de nation.

In-4° de 12 (non 11) feuillets liminaires non chiffrés, dont le premier blanc et 732 pages (mal chiffrées ou non chiffrées), soit 91 cahiers de huit pages chacun et un cahier de quatre pages seulement. Entre les pages 689 et 690, on doit trouver un feuillet blanc non compris dans la pagination. Ce feuillet a été coupé dans l'exemplaire de la Bibliothèque nationale de Paris. Rarissime volume.

Nous empruntons à une notice publiée par Silvestre de Sacy sur la *Bibliotheca arabica* de Schnurrer (*Magazin encyclopédique*, 1814, I, pp. 198-203) la description détaillée de cet Horologium :

« Au revers du frontispice sont les armes du prince, au-dessus desquelles on lit : Ἐλέω θεοῦ Ἰωάννης Κωνσταντῖνος Μπα-
σαράμπας Βοεβόνδας, et au-dessous : αὐθέντης καὶ ἡγεμὼν πάσης
Ὀυγγροβλαχίας. Le recto suivant offre une petite pièce de vers grecs hexamètres et pentamètres, qui contient l'explication des armoiries. Elle est adressée au prince par Jean Comnène, médecin. [C'est la même que celle publiée ci-dessus, p. 2-3].

« Suit une lettre de l'ex-patriarche Athanase au prince de Valachie, dans laquelle il le compare à David et il le loue de

ce que, entre autres bonnes œuvres, il a bien voulu faire imprimer, en faveur des fidèles d'Antioche, d'abord un Missel et ensuite cet Horologium, pour être distribués gratuitement aux prêtres orthodoxes. Cette lettre, sans date, est imprimée en grec et en arabe, non en deux colonnes, mais en regard, comme dans le Missel : elle occupe en tout huit pages. Ensuite vient une lettre, aussi sans date, du même Athanase à tous les prêtres des Arabes orthodoxes, en grec et en arabe ; elle contient presque les mêmes choses que celle qui se trouve dans le Missel. Elle occupe dix pages.

« Voyons le contenu du volume :

« Pages 1-168 : L'Horologium ou les sept Heures canoniques, en arabe seulement, traduites du grec par le patriarche Euthymius Hamoui, lorsqu'il était évêque d'Alep.

« Pages 169-480 : Les Troparia ou Hymnes propres pour les fêtes des saints, pendant tout le cours de l'année, en commençant par le mois de septembre et finissant au 30 d'août, en grec et en arabe, sur deux colonnes.

« Pages 481 : Image représentant Jésus-Christ entre la Sainte Vierge et S. Jean-Baptiste.

« Pages 482-549 : Les Apolytikia et les Kontakia du Triodion et du Temps de Pâques, commençant au dimanche du Publicain et du Pharisien (c'est-à-dire au dimanche de la Septuagésime) jusqu'au dimanche de tous les saints (le dimanche octave de la Pentecôte), en deux colonnes, l'une grecque, l'autre arabe. Cette partie se termine par les Troparia de l'Office des morts.

« Pages 550-577 : Théotokies ou Hymnes en l'honneur de la Sainte Vierge, en arabe seulement.

« Pages 578-585 : Ordre de l'office pour l'hymne nommé *ἀναθίστας* (qui se récite debout) en l'honneur de la Sainte-Vierge, pour le Κύριε ἐξέχραξ et les *Στιχηρὰ προσόμοια*, en grec et en arabe.

« Pages 585-607 : Troparia qui se récitent à l'heure de *Laudes*, après les six psaumes, en arabe seulement.

« Pages 608-616 : Canon ou Hymne en l'honneur de Jésus-Christ, en arabe seulement.

« Pages 617-639 : Canon paracleticus en l'honneur de la Sainte Vierge, composé par le moine Théostéictos, en grec et en arabe. Quelques prières sont en arabe seulement.

« Pages 640-651 : Canon en l'honneur du saint Ange Gardien, composé par le moine Jean Maurovodès (Μαυρο-πρόδρομος), en arabe seulement.

« Pages 652-659 : Canon en l'honneur de tous les ordres des Anges et de tous les Saints composé par M. Joseph ; en arabe seulement.

« Pages 660-689 : Prière pour la Communion, en arabe seulement.

« Pages 690-731 : Typica pour connaître l'époque de la fête de Pâques et les autres choses dont on a besoin dans le cours de l'année, dressés pour 65 ans ; en arabe seulement.

« Pages 732, on lit ce qui suit en arabe : « Vénérables frères qui lirez ce livre béni, je vous prie et je vous conjure, moi qui ai imprimé ceci, de me pardonner toutes les fautes et les inexactitudes que j'y aurai commises, attendu que la langue arabe m'est étrangère et que je suis, comme homme, pécheur et fautif, car il n'y a de parfait que Dieu seul. Recevez donc ma bonne volonté et mes excuses, comme Notre-Seigneur a reçu les deux oboles de la veuve. Si Dieu nous met à même d'imprimer un autre livre, nous tâcherons d'y apporter plus de soin et de vigilance, suivant l'assistance que nous recevrons de Notre-Seigneur, à qui soit la gloire dans toute l'éternité. Que sa grâce et sa miséricorde soient toujours avec vous ! Amen. » Imprimé à Bucarest, en Valachie, par Anthimus, prêtre régulier, Géorgien d'origine, en l'année 1702 de Jésus-Christ, au mois de haziran (juin).

« M. Schnurrer a conjecturé que les caractères arabes employés en Valachie, à l'impression du Missel de 1701, avaient été donnés par le voïvode Jean-Constantin à l'expatriarche Athanase et que celui-ci les avait transportés à

Alep, où ils avaient servi aux diverses éditions arabes faites en cette ville de 1706 à 1711. Cette conjecture avait beaucoup de vraisemblance ; mais il fallait, pour s'assurer si elle était vraie, être à même de comparer le Missel de Bucarest avec les livres arabes imprimés à Alep, ce que ni M. Schnurrer, ni aucune autre personne n'avoit pu faire, à cause de l'extrême rareté de ces livres en Europe. Ayant été assez heureux pour trouver à la Bibliothèque du Roi le Bréviaire grec et arabe de Bucarest, dont les caractères arabes sont incontestablement les mêmes que ceux du Missel, et pour recevoir d'Alep, par la complaisance du consul général de France, M. Rousseau, deux des livres arabes imprimés en cette ville, savoir l'*Evangeliarium* de 1706 (n° 341 de la *Bibliotheca arabica*) et le *Liber Prophetiarum* de 1708 (n° 268), je puis assurer que les caractères d'Alep sont totalement différents de ceux de Bucarest et leur sont fort inférieurs. J'ignore si l'on a imprimé à Bucarest autre chose que le Missel et le Bréviaire ; mais, vraisemblablement, les caractères qui ont servi à l'impression de ces deux livres ont été détruits, puisque, dans cette même ville, vers le milieu du XVIIIe siècle, on en a gravé d'autres, bien moins bons, avec lesquels on a imprimé le Psautier de 1747, que je possède, Psautier dont M. Schnurrer a donné la notice dans ses *Addenda* (pages 515 a et suivantes). »

Bibliothèque nationale de Paris : B 157 A (Invent. B 1584). Réserve.
[Bibliothèque de l'Académie roumaine, à Bucarest.]

ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ Τῆς ἀγνωστότης ἀνατολικῆς καὶ
καθολικῆς Ἑκκλησίας, Περιέχουσα κατ' ἐξαίρετον λόγον τρία τινά·
ΠΡΩΤΟΝ, πότε μεταβάλλονται τὰ ἅγια εἰς Σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ·
ΔΕΥΤΕΡΟΝ, Ὅτι ἡ Θεοτόκος ὑπέκειτο τῷ προπατορικῷ ἁμαρτή-
ματι· Καὶ ΤΡΙΤΟΝ, Ὅτι αἱ μερίδες οὐ μεταβάλλονται εἰς Σῶμα καὶ

αἶμα Χριστοῦ· Συντεθεῖσα παρὰ τοῦ Σοφωτάτου Διδασκάλου, Κυρίου Σεβαστοῦ Τραπεζουντίου τοῦ Κυμηνίτου· Ἀφιερωθεῖσα δὲ, Τῷ μακαριωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ Δεσπότη, Κυρίῳ Κυρίῳ Δοσιθέῳ, πατριάρχῃ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, καὶ πάσης Παλαιστίνης· Ἡγεμονεύοντος τοῦ ὑψηλοτάτου Αὐθέντου Κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Βασαράβα Βοεβόνδα Πάσης Οὐγγροβλαχίας· Καὶ νῦν τὸ Πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, Ἀναλώμασι τοῦ εὐγενεστάτου, καὶ λογιωτάτου ἄρχοντος Ποστελνίκου, Κυρίου Γεωργίου τοῦ Καστριώτου· Πρὸς τὸ παρέχεσθαι δωρεὰν τοῖς ὀρθοδόξοις· ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Οὐγγροβλαχίας· Ἐτεῖ ἀπὸ θεογονίας, αψγ'. Κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον. Παρὰ Ἀνθίμου Ἱερομονάχου τοῦ ἐξ Ἰδηρίας.

(Au verso du premier feuillet final non chiffré :) Ἐτυπώθη ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Οὐγγροβλαχίας· Ἀναλώμασι μὲν τοῦ Εὐγενεστάτου καὶ λογιωτάτου Ἀρχοντος Ποστελνίκου Κυρίου Γεωργίου τοῦ Καστριώτου· Παρὰ τοῦ εὐλαχίστου ἐν Ἱερομονάχοις Ἀνθίμου τοῦ ἐξ Ἰδηρίας· Ἐπιμελεῖα δὲ καὶ διορθώσει τοῦ λογιωτάτου κυρίου Ἰωάννου τοῦ Ἐφρεσίου. Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ αψγ'. κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον.

In-4° de 8 ff. non chiffrés, dont le premier blanc, 400 pages, et 4 ff. non chiffrés, dont les trois derniers blancs. Très rare.

Au verso du titre, il y a un bois des armes de Valachie, au-dessus duquel on lit : Ἰωάννης Κωνσταντῖνος Μπασσαράμπας Βοεβόνδας ἐλέω θεοῦ αὐθέντης καὶ ἡγεμὼν πάσης Οὐγγροβλαχίας. Et au-dessous:

Σταυροῦ κόραξ τρόπαιον ἐν ῥάμφει φέρει,
 ἔρπηξ' ἐλαίας ὡς περιστερὰ πάλαι·
 ἀλλ' ἡ μὲν ἦγεν ἀμπλακημάτων κλύσιν,
 τῶν θυσσεδῶν οὗτος δὲ θραῦσιν δογμάτων·
 κείνη κιβωτοῦ· στέμμα δ' οὗτος Βλαχίης,
 μῆνης μέσος μὲν ἡλίου τ' ἐφιζάνων
 ἀκτινοβολήτοις ὀρθοδοξίας κλάδοις,
 βᾶλλων παπισμὸν δ' ἐν κορύνῃ καὶ ξίφει.

Les ff. liminaires suivants sont successivement occupés par une épître dédicatoire de Georges Castriot au patriarche Dosithée, datée de Bucarest, septembre 1703, et dénuée d'intérêt; et par la Table des matières. Voir la description suivante.

ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ Τῆς ἀγιωτάτης ἀνατολικῆς καὶ καθολικῆς Ἐκκλησίας, Περιέχουσα κατ' ἐξαίρετον λόγον τρία τινά· ΠΡΩΤΟΝ, Πότε μεταβάλλονται τὰ ἅγια εἰς Σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ· ΔΕΥΤΕΡΟΝ, Ὅτι ἡ Θεοτόκος ὑπέκειτο τῷ προπατορικῷ ἁμαρτήματι· Καὶ ΤΡΙΤΟΝ, Ὅτι αἱ μερίδες οὐ μεταβάλλονται εἰς Σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ· Συντεθεῖσα παρὰ τοῦ Σοφωτάτου Διδασκάλου, Κυρίου Σεβαστοῦ Τραπεζουντίου τοῦ Κυμηνίτου· Ἀφιερωθεῖσα δὲ, Τῷ Θεοστέπτῳ, ὀρθοδοξοτάτῳ, καὶ μεγίστῳ Βασιλεῖ, ΠΕΤΡΩ ΑΛΕΞΙΑΔΗ· καὶ αὐτοκράτορι, πάσης μεγάλῃς, μικρᾶς, καὶ λευκῆς Ῥωσίας, καὶ ἐτέρων πολλῶν μερῶν, ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν, πατρικῷ καὶ προπατορικῷ κληρονόμῳ· Καὶ νῦν τὸ Πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, Ἀναλώμασι τοῦ εὐγενεστάτου, καὶ λογιωτάτου ἄρχοντος Ποστελνίκου, Κυρίου Γεωργίου τοῦ Καστριώτου· Πρὸς τὸ παρέχεσθαι δωρεὰν τοῖς ὀρθοδόξοις· Ἐτεῖ ἀπὸ θεογονίας, ψψγ'. Κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον· Παρὰ Ἀνθίμου Ἱερομονάχου τοῦ ἐξ Ἰεθρίας.

(A la fin :) Ἐτυπώθη ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Οὐγγροβλαχίας· Ἀναλώμασι μὲν τοῦ Εὐγενεστάτου καὶ λογιωτάτου Ἀρχοντος Ποστελνίκου Κυρίου Γεωργίου τοῦ Καστριώτου· Παρὰ τοῦ ελαχίστου ἐν Ἱερομονάχοις Ἀνθίμου τοῦ ἐξ Ἰεθρίας· Ἐπιμείλει δὲ καὶ διορθώσει τοῦ λογιωτάτου κυρίου Ἰωάννου τοῦ Ἐρεσίου· Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ ψψγ'. κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον.

In-4° de 8 ff. non chiffrés, dont le premier blanc, 400 pages, et 4 ff. non chiffrés, dont les trois derniers blancs. Très rare.

Les mots ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Οὐγγροβλαχίας ne figurent pas dans le titre, et c'est à tort que André P. Vrétos (*Catalogue*, première partie, p. 50, n° 140) les y a introduits, ils ne se trouvent que dans les exemplaires dédiés au patriarche Dosithée. Dans les exemplaires dédiés à Pierre le Grand, le verso du titre est blanc. L'épître dédicatoire à ce monarque n'est pas datée.

Les exemplaires n'ayant à la fin qu'un seul feuillet blanc peuvent, à la rigueur, être considérés comme complets; puisque, de la sorte, le feuillet imprimé qui suit la page 400 se trouve avoir son feuillet correspondant. Les deux autres feuillets blancs, eu égard à la place qu'ils occupent dans le cahier, peuvent être enlevés, sans

nuire à l'intégrité du volume. Je possède un exemplaire avec ses trois derniers feuillets blancs.

Le feuillet blanc du premier cahier doit absolument exister pour que ce cahier soit complet ; mais on le trouve tantôt avant le titre (sa place réelle, malgré les signatures), tantôt après la table.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris) [ex. dédié à Pierre Ier.
Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).
Musée des Antiquités (à Bucarest).
Bibliothèque de l'Assomption, à Cadikeui (Constantinople).
Bibliothèque du Parlement hellénique, ex. dédié à Dosithée.
Bibliothèque d'Athanasie Bernardakis (à Athènes), ex. dédié à Pierre Ier.
Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres), ex. dédié à Dosithée].

20

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ Εἰς Ἑγκλίνια Νεοῦ. Ἀφιερωθεῖσα Τῷ Παναγιωτάτῳ καὶ Θειοτάτῳ Δεσπότη, Κυρίῳ Κυρίῳ ΓΑΒΡΙΗΛ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ. Ἰεγεμονεύοντος τοῦ ὑψηλοτάτου Αὐθέντου Κυρίου Κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Βασσαράδα Βοεβόδα πάσης Οὐγγροδλαχίας. Καὶ νῦν τοπρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, Ἀναλώμασι τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου πρώην Σοφίας Κυρίου Κυρίου Αὐξεντίου. Πρὸς τὸ παρέχεσθαι δωρεὰν τοῖς ἀρχιερεῦσιν. Ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Οὐγγροδλαχίας. Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ αψγ'. Κατὰ μῆνα Δεκέμβριον. Παρὰ Ἀνθίμου Ἱερομονάχου τοῦ ἐξ Ἰεηρίας.

(A la fin :) Ἐτυπώθη ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Οὐγγροδλαχίας. Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ αψγ'. Σπουδῇ μὲν καὶ δαπάνῃ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου πρώην Σοφίας Κυρίου Κυρίου Αὐξεντίου. Ἐπιμελεία δὲ καὶ διορθώσει τοῦ λογιωτάτου Κυρίου Ἰωάννου τοῦ Ἐφεσίου.

In-4° de six feuillets non chiffrés (dont le premier entièrement blanc) et xé (25) feuillets chiffrés. Texte encadré. Impression rouge et noire. Très rare.

Au verso du titre figurent les armes de Valachie et au-dessous les quatre premiers distiques de la pièce de vers de Jean Comnène reproduite ci-dessus (p. 2) dans la description des *Trois liturgies*. Au f. 3 recto (non chiffré) commence l'épître dédicatoire suivante, qui finit au f. 5 verso (non chiffré).

Τῷ παναγιωτάτῳ λογιωτάτῳ τε καὶ θειοτάτῳ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, κυρίῳ κυρίῳ Γαβριήλ, πατρὶ σεβασμιωτάτῳ καὶ θεοφρουρήτῳ αὐθέντῃ, καὶ δεσπότῃ, τὴν ἐδαφιᾶ μετ' εὐλαβείας προσκύνῃσιν.

Σειρήνες ὡς ἀληθῶς πνευματικαὶ αἱ θεόφθογγοι καὶ ἱεραὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας βίβλοι καθεστήχασιν, παναγιώτατε καὶ θεοδόξαστε δέσποτα, ταῖς τῷ μύθῳ ἀστείως πλαττομέναις τὴν ἀπ' ἐναντίας ἀμπαν ἐλαύνουσαι. Καὶ γὰρ τῆς ἐκείνων μὲν ὥσεως τε καὶ ἀκοῆς ὅλαις ὁρμαῖς ἐκτρέπεσθαι δεῖ τοὺς τὰ κρείττω, καὶ σωτήρια ἀνηρημένους, οὐ τῷ εὐπλάστῳ κηρῷ, ὡς ὁ τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσσεύς, ἀλλὰ τισι κλειθεροῖς καὶ θριγκοῖς ἀρρήκτοις βεβυσμένους τὰ ὄτα καὶ πᾶσάν τε αἰσθησιν πεπεδημένους, ὡς ἂν διαρκέσειαν πολλῷ ξὺν ἰδρῶτι τὰς ἐκείνων ἄρκυς διαδράναι. Ἢδὺ γάρ τοι καὶ ἐπαγωγὸν μελίζουσαι, τὰς τῶν ἀπειροκάλων καὶ ἀκραιωτέρων ψυχὰς καταγοητεύουσι καὶ ἀναρπάστους ποιοῦσιν· εἴτα κρατήσασαι, θοίνην ἑαυταῖς καὶ εὐωχίαν οἰκτροτάτην τὴν ἐκείνων ἀπώλειαν ἀπεργάζονται. Καὶ αὖται μὲν τῆδε τοὺς ἀφελεῖς τῶν ἀνθρώπων κατασοφίζονται· αἱ τοῦ Πνεύματος δὲ, ἅτε δὴ θεῖά τε καὶ οὐράνια ἀποπνέουσαι, τοὺς αὐταῖς προσιόντας, καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν πνευματικοκινητοῖς ἄσκησι καὶ θεηγόροις ὠδαῖς τὰ ὄτα ἀνατεταμένα προβαλλομένους, οὐχ ὅπως οὐ λυμαίνουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς πρότερον αὐτοῖς ἐνσκιρρωθείσας κηλίδας καὶ προὔπάρξαντα τραύματα θαυμαστῷ τινι τρόπῳ ἀπαλείφουσι καὶ αὐτὰς σχεδὸν τὰς οὐλὰς ἀναμοχλεύουσαι· καί γε πολυλάχις τοὺς φαρμάκοις τῆς Κίρκης δηλητηρίοις εἰς ἀλόγιαν μεταπεσόντας αὐταὶ ἀναρπάσασαι, αὐθις τοῦ λόγου αὐτοῖς μετέδωκαν. Ἀμέλει τοι ταύταις ἐπάναρχες ἐμφιλοχωρεῖν καὶ τῆς ἐμμελεσιότητος ἀναγνώσεως ἥκιστα ἀπολείπεσθαι τοὺς φιλοθέους, ὧν καὶ ἡ θεὰ μόνη αἰδέσιμος· ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως οἱ τοῦ γένους ἡμῶν ἄνθρωποι καὶ τῆς εὐσεβείας τρέφοιμοι, τῇ πρὸς τὰ βιωτικὰ τῶν λογισμῶν ἀσχολίᾳ, καὶ τῷ ἐσμῷ τῶν περὶ τὸ σῶμα φροντίδων, διϋστάμενοι τῆς περὶ ταύτας μελέτης καὶ διατριβῆς, τὸ σύνολον (ὡς μὴ ὥφελεν) ἐλιγώρως ἔχουσι. Διὸ καὶ ὑπὸ τῆς τυφλῆς δεσποίνης τῆς ἀμαθίας οἰστροηλατούμενοι, εἰς ἔκφυλα καὶ τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος ἀλλοτριώτατα ἐξώκειλαν, ὥστε καὶ τῶν ἱερῶν βιβλίων κατὰ μικρὸν τῷ πανδαμάτορι χρόνῳ τῷ ἀνάθεκτα βέροντι, καὶ τοῖς ὁδοῦσιν αὐτοῦ τὰ πάντα καταλαίοντι καὶ ἀμαυροῦντι συνεχῶς

ἀπολλυμένων, οὐκ ἀλεγιζέειν, οὐδ' ὅλως ἀλγεῖν· τί γὰρ τῶν καλῶν ἢ τούτων σπάνις ἡμᾶς οὐκ ἀπέδουσε, τί δὲ τῶν σκαιῶν καὶ ἀπεικνῶν ἡμῖν οὐκ ἐνέτριψεν, ἀλλὰ τοῖς καθ' ἑκάστον τούτων ἐπεξιῖναι δέος ὑφέρει, μὴ μηκυνομένην τὴν γραφὴν μῶμου τις ἐπαφήσοι κέντρον· ὅθεν ἐπὶ τὴν νύσσαν τὸν πῶλον κεντήσω, ὃ δὴ καὶ λέγεται.

Ἐγγειριδῶ τινὶ χειρογράφῳ παρὰ τοῦ ἀγωνύμου ὅρους μετακομισθέντι ἐντυχῶν, σεβασμιώτατε δέσποτα, κομιδῇ διεσθορότι καὶ δυστεκμάρτῳ ταῖς συνεχέσει τῶν ἀμαθῶν μεταγραφαῖς, διεξιόντι περὶ τῆς καθιερώσεως τῶν ἡδὴ τὴν πῆξιν λαχόντων ἱερῶν καταγωγῶν καὶ ἀνοικοδομουμένων θείων ναῶν, καὶ ὡς ἀναγκάζειν τι χρῆμα τῇ ἐκκλησίᾳ ὑποτοπάζων, ἀναζητήσας, εὔρον καὶ ἕτερα ἀντίγραφα. Κάκεινα μέντοι γε οὐ πάνυ τὸ ἀνεπιληπτον ἴσχε, διὰ τὴν φθάσαν ἀίτιαν· ἀλλὰ καὶ ὡς, οὔμενον τῆς συντόνου ὁρμῆς καὶ ἐφέσεως καθυφῆκα· ἀλλὰ μεταστελαμένῳ ἐπέσταλταί μοι καὶ ἕτερον ἀντίγραφον αὐτόθεν ἐκ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, ἀνακρίσει τε καὶ ἐπικυρώσει τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει ἀοιδίου πατριάρχου κυρίου Καλλινίκου, τοῦ πρὸ αὐτῆς τοῦ οἰκουμενικοῦ σκάρφους τοὺς παγκοίλους οἰκας διευθύναντος, τὸ ὁρθὸν καὶ ἀμώμητον εἶναι προσκητάμενον· ὕστατον δὲ καὶ τέταρτον πρωτότυπον ὥσπερ εἰ τι ἔρμαιον ἐνεφανίσθη, τῶν ἄλλων πληρέστερόν τε καὶ τοῦ βυθμοῦ μᾶλλον καὶ τάξεως ἐχόμενον, ὅπερ ἐτύγχανεν ἐν τοῦ πρὸς τὴν ἄλυσον καὶ ἀμείνω μεταβάντος βιοτῇν ἀειμνήστου καὶ θείου ἐκείνου ἀνδρός, τοῦ τῇ πατριαρχικῇ περιωπῇ, καὶ τῷ οἰκουμενικῷ καὶ ἀποστολικῷ θρόνῳ ἄριστα διαπρέψαντος, κυρίου φημί Διονυσίου τοῦ Βυζαντίου, τοῦ ἡμετέρου γέροντος· ἐνθεν τοι πολλῶν λογίμων ἀνδρῶν ἐπιστάσεις τε καὶ ἐπεξεργασίαις, μεθ' οὓς καὶ τοῦ ἐλλογιμωτάτου κυροῦ Μάρκου τοῦ Κυπρίου καὶ πρωτοσυναγώγου τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, τοῦ τέως ἐν τῇ κατὰ Βουκουρέστιον Ἀκαδημία σχολαρχοῦντος ἀσμένως συμπονησαμένου, εἴληφεν, οἶμαι, ἢ παροῦσα διάταξις τὴν δυνατὴν διόρθωσιν καὶ ποδηγεσίαν ἐκ πάντων τῶν χρησίμων συλλεγέντων.

Δεδιδῶς δὲ μήποτε τῷ μήκει καὶ παρατάσει τοῦ χρόνου ἐξίτηλος γένηται ἢ παροῦσα διάταξις, ὡς καὶ ἄλλα συγχὰ τῶν καλῶν ἀπέπη, καὶ παντάπασιν ἡφάνισται, οὐκ ὤκνησα τὴν ὀφειλὴν ἀποτίσαι τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ πλησίον ἀμερίστου καὶ εἰλικρινεστάτης ἀγάπης, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν θεηγορίαν, ἀλλ' ἐξ ἰδίων ἀναλωμάτων εἰς τυπογραφίαν ἐξεθέμην, ἐπὶ τῷ διανεμηθῆναι ταῖς ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον

ἐπαρχίαις, καὶ ἄλλοιθι, ὧρεᾶν, ψυχικῆς μοι ἕνεκα σωτηρίας καὶ ὁσίας μνήμης· μάλιστα δὲ εἰς στεφάνων ἐγκωμίων προσθήκην, εὐσεβεστάτης τε καὶ περὶ τὰ θεῖα διαπύρου ἐπιμελείας ἔνδειξιν, καὶ διηνεχὲς μνημόσυον καὶ εὐχαριστίαν ὅσην πλείστην τοῦ ἐκλαμπροτάτου, εὐσεβεστάτου καὶ γαληνοτάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος μεγαλοπρεπεστάτου πάσης Οὐγγροβλαχίας, κυρίου κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Βασσαράβα βεεβόδα, τοῦ ἡμετέρου καὶ κοινοῦ εὐεργέτου. Οὗτος γὰρ ὁ εὐκλεέστατος καὶ θεοφρονητος ἡγεμὼν, ὁ πάντα ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας προΐεμενος ἵνα Χριστὸν κερδήσῃ, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ χαλκοῦπιαν συνεστήσατο, δι' ἧς τὸν ἀριθμὸν οὐκ ὀλίγαι ἱεραὶ βίβλοι τῆς καθ' ἡμᾶς φιλοσοφίας τυπογραφεῖσαι τοῖς εὐσεβέσι διεδόθησαν, τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν праγματούμεναι, ἀείμνηστον κλέος καταλιπὼν· οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ περὶ πάσης ἄλλης ἡστινοσοῦν ἐκκλησιαστικῆς εὐκοσμίας καὶ ἐπιδόσεως φροντίδα ποιεῖται, τῷ δοξάζαντι, καὶ περιέποντι, καὶ συντηροῦντι αὐτὸν θεῷ σφόδρα εὐχαρίστως ἔχων· ταῖς μεγαλοδωρίαις, ἀδροτάταις τε καὶ παντοδαπαῖς εὐποιαῖς τὴν ἀκένωτον πηγὴν πάντων τῶν ἀγαθῶν θεὸν μιμούμενος· ὅνπερ περιφρουροῖ ὁ κύριος δι' ὑμετέρων παναγίων καὶ θεοπειθῶν εὐχῶν ἀσινῇ καὶ ἀκράδαντον ἐπὶ τοῦ ὑπερλάμπρου αὐτοῦ θρόνου, ἐν γήρατι βαθυτάτῳ καὶ λιπαρῷ. Γλιχομένῳ δέ μοι ἐπὶ τὸ μεῖζον τὴν ἱεράν ταύτην πυξίδα κατακοσμηθῆναι, οὐκ ἀπεικὸς ἔδοξεν, ὡς εἴθισται, ταύτην ἀνατεθεῖναι καὶ προσφωνηθῆναι τῇ ὑμετέρᾳ κριτικώτατῃ καὶ πολυμαθεῖ παναγιότατῃ· ἥτις ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων τὸν ἄζυγα βίον καὶ μετάρσιον ἀσπασαμένη τοῖς θεοῖς διδάγμασι καὶ φιλοσόφοις λόγοις ἐσπευσμένως ἐνησχολεῖτο καὶ τανῦν οὐχ ἥμισυ τὸν οἰκουμένικὸν καὶ ἀποστολικὸν θρόνον καταλλήλως τῇ θεωρίᾳ καὶ ἀκαμάτῳ σπουδῇ ἀρίστως τε καὶ θεοφιλῶς συνδιέπει καὶ διεξάγει, τῇ τε τοῦ βίου σεμνότητι καὶ πείρᾳ πραγμάτων καὶ λόγων περιουσίᾳ, ὥσαντί τις Ὑπερίων (ἐν οὕτως εἶπω) ἐν μέσῳ τῶν φαεινοτάτων ἀστέρων, τῆς ἱερᾶς σφραγὶς τῶν θειοτάτων ἀρχιερέων συντάξεως καὶ χρείας, εἴπερ τις διαλάμπει, καὶ, ἵνα συνελὼν εἶπω, θεῖον ὄντως ἀρχέτυπον ἐν πατριάρχαις διατελεῖ, ἀρετῆς τε χάριν καὶ τῆς τῶν θείων λόγων ἐκ νέου ἀσκήσεως. Δέομαι τίνυν καὶ πάνυ ἀντιβολῶ, νῆ πρὸς τῆς ὑμετέρας ἀπαρμιλλοῦ ἡπιότητος καὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν προσηνοῦς πρὸς τὸ τῆς ἐμῆς ἐλαχιστότητος πρόθυμον, καὶ τὸ πρὸς αὐτὴν μου εὐλαβὲς καὶ ὑπήκοον ἀπιδούσαν, προσοίσασθαι φιλοστόργως τὴν αὐτῇ ἀφοσιωθείσαν ταυτηνὶ οὐκ ἀσυντελῆ θέλτον. καὶ μὲν ταῖς

ἀγνωστάταις αὐτῆς εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις θαυσιλέστατα ἐφοδιάσαι, ὅπως ἀκλύστως τὸ λοιπὸν τοῦ βίου διαπλεύσας, τῷ λιμένι τῆς σωτηρίας ἀσφαλῶς καὶ ἀκινδύνως προχόην.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψγ'.

Τῆς ὑμετέρας ἀξιαγάστου παναγιότητος
κατὰ πάντα ὑποκλινῆς,
ὁ πρόην Σοφίας Αὐξέντιος.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. f. 4.

[Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne).

Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).

Musée des Antiquités (à Bucarest).

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).]

21

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ Τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, Μεταφρασθεῖσα Πρὸ χρόνων ἱκανῶν εἰς πεζὴν φράσιν διὰ τὴν κοινὴν ὠφελείαν (*sic*) τῶν Χριστιανῶν, παρὰ τοῦ ἐν ἱερομονάχῳ Μαξίμου τοῦ Καλλίουπολίτου, Καὶ νῦν αὖθις τυποθεῖσα (*sic*) διωρθώσει (*sic*) Σεραφεῖμ ἱερομονάχου τοῦ Μιτυληναίου. Ἐν Λονδίῳ τῆς Βρετανίας, ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψγ. Παρὰ Βενιαμὶν Μοτταίω, 1703.

In-12 de 6 feuillets non chiffrés, dont le premier blanc, + 443 pages chiffrées + 1 page non chiffrée, contenant un errata intitulé : Ἐδὼ σημειόνωμεν τὰ σφάλματα τῆς στάμπας. Cette édition ne contient que la traduction en grec vulgaire, imprimée sur deux colonnes. Extraordinairement rare.

Les feuillets 3-6 sont occupés par une préface de SÉRAPHIN de Mitylène. J'en citerai seulement le passage suivant, dont je respecte l'orthographe :

Θεῖω ζήλῳ κινηθεῖς καὶ παρὰ τινῶν θεοσεβῶν παρακινήθεις (καίπερ ἀνάξιος ὢν τοῦ τοιούτου ἔργου), μὲ τὸ νᾶ εὖρω προεξηγημένην τὴν θεῖαν γραφὴν εἰς πεζὴν φράσιν, τὴν ἐμετατύπωσα, διορθώσας μερικὰ, συμβάλλοντάς τα μὲ ἄλλαις μετάφρασαις, ἀκολουθῶν καὶ τὴν ἐξήγησιν τῶν ἁγίων πατέρων, εἰς ὠφέλειαν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθωδόξων χριστιανῶν. ἐξαιρέτως διὰ τινὰς ἱερεῖς καὶ μερικοὺς ἀρχιερεῖς, ὅπου δὲν καταλαμβά-

νουςιν τήν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, διὰ τὴν ἡθελαν ἡμπορέσῃ, μετὴν βοήθειαν τοῦ παναγίου Πνεύματος, μετὴν ἀνάγνωσιν τῆς κοινῆς τῆς καταλάβουσι τίποτες ἀπὸ τὸ προτότυπον, διὰ τὴν τὸ μεταδώκουσιν εἰς τοὺς ἀπλοὺς χριστιανοὺς πρὸς ὠφέλειαν καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν αὐτῶν καὶ δόξαν τοῦ Θεοῦ.

22*

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ Εἰς τὴν ἐνδοξὸν Μετάστασιν τῆς Ἀειπαρθένου Θεομήτορος. Συντεθεὶς μὲν παρὰ Στεφάνῳ Γ' τοῦ Γαληνοτάτου, καὶ εὐσεβεστάτου Ἡγεμόνος πάσης Οὐγκροβλαχίας Κυρίου Κυρίου, Ἰωάννου Κωνσταντίνου Μπασαράμπα. Τῇ δὲ Γαληνοτάτῃ καὶ Φιλοχρίστῳ αὐτοῦ Μητρὶ Κυρίᾳ Κυρίᾳ Δέμνᾳ Μαρίᾳ, ὡς υἱικῆς εὐλαβείας ἐνέχυρον ταπεινῶς ἀφιερωθείς. Ἐκφωνηθεὶς δὲ παρὰ Ῥαδοῦλῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ. Ἐν Βουκουρεστίῳ, Παρὰ Ἀνθίμῳ Ἱερομονάχῳ τῷ ἐξ Ἱθρηρίας. ψψγ'.

In-8° de 16 feuillets non chiffrés dont le dernier blanc. (Bianu et Hodos, *Bibliographie roumaine*, tome I, page 452, n° 142.)

Bibliothèque de C. Erbiceanu (à Bucarest).

23

L'orto della sacra sposa fiorito ne' crateri verginali, trapian-
tato in Messina nella sacra Lettera di Maria, panegirico sacro
detto dal Padre Antonio Soffietti della Compagnia di Giesù
nel suo corso quaresimale del 1703 in Messina, e dicato all'
Eminentissimo e reverendissimo Signor cardinale Francesco
Giudice del Consiglio Reale di S. M. C. Vicerè e Capitan
Generale nel regno di Sicilia, ec. In Messina, nella stamperia
Camerale di Vincenzo d'Amico. 1703.

In-4° de 4 feuillets et 23 pages.

Emprunté au R. P. Sommervogel, *Biblioth. de la Compagnie de Jésus*, tome VII, col. 1347.

24

NICOLAI COMNENI
PAPADOPOLI

Adversus

HÆRETICAM EPISTOLAM
JOANNIS HOKSTONI
RESPONSIO

Ad Sacratissimum & Sapientissimum
Antistitem

CHRYSANTHUM NOTARAM
METROPOLITEN CÆSARIENSEM
PALÆSTINÆ PRIMATEM.

*Addita est in calce ipsa Jo. Hokstoni
Epistola.*

VENETHIS, M. DCCIII.

Apud Andream Poleti.

SUPERIORUM PERMISSU.

In-8° de 8 feuillets non chiffrés, 166 pages et 1 feuillet (pour l'*errata*). Livre d'une très grande rareté.

En tête du volume, on trouve une épître dédicatoire de NICOLAS COMNÈNE PAPADOPOLI au cardinal Joseph Sacripanti (ff. 2-7); elle est datée de Padoue, 1er décembre 1702.

Le feuillet 8 recto est occupé par une épigramme grecque, suivie de sa traduction latine dans le même rythme. Voici le texte grec.

Πρὸς τὸν θεοσεβέστατον καὶ θεολογικώτατον
συγγραφέα Ν. Κ. Π. Νικόλαος Βουβούλιος.

Ἡ μάλα Νικόλεως, ὃ μυρίομοχθε, κικλήσκη,
νικᾷς ὅττι λεῶς δυσσεβέας καμάτοις.

Τούνεκ' Ἰωάννης ¹ μισέλλην σκώματα γράψας,
ὡς λαυροστομέων πίστιν ἄθεσμον ἔχει·

τῷ μάκαρος δέλοιται παροργίζοντι πιράσκῳ·
ὃ τᾶν, σεῦ ἀπόθευ οὐνομα ἢ κακίην.

Νικόλεω γραφίδεσσι μάθης Πατάβου μέγαν ὄλβον,
Κρήτης ἀτρεκίην, Ἑλλάδος εὐσεβίην.

1. Il y a dans la traduction latine une note ainsi conçue : Hebr. *Dei gratia*.

Le f. 8 v° contient le permis d'imprimer daté du 9 février 1702.

La Réponse à Jean Hokston finit p. 153 ; elle est datée de Padoue, le 15 des calendes de décembre 1702. L'auteur signe : « Sacratissimæ sapientiæ tuæ (il parle à Chrysanthe Notaras) addictiss. olim præceptor, nunc obsequentiss. cliens Nicolaus Comnenus Papadopoli. »

La page 154 est blanche.

La lettre de Jean Hokston commence page 155 ; elle est ainsi adressée : « Corruptori Græciæ, Ministro Satanæ, Cretensi mendacissimo, Patavino Doctorculo vilissimo, Hosti totius religionis, Nicolao Comneno Papadopoli nuncupato, Fidei veræ cognitionem precatur a deo Johannes Hokston. »

Elle se termine ainsi : « si placebunt meliora, significabis hoc missa epistola ad dominum Sabam Wladissavikium, mercatorem, Galatæ. Interim vale. Data Constantinopoli, 21 julii mensis 1702, juxta Græcorum kalendarium. »

A la p. 141, on lit ce passage, qui peut avoir son importance :

« At sum Comnenus ex illis quos non tam purpura quam virtus fecit eximios. Ut non repugnem et tibi & Tabulario ¹ Cretensi Venetiis, do tibi, non jacto : Quid enim exul a patria, toto patrimonio multatus, meis laboribus victitans, ad hæc etiam senio proximus, his ego delector crepundiis ? Do tibi quod poscis. Porro cum totum hoc dederò, quid ? Sum Comnenus : si ex illis quos vitæ probitas, fides atque amor in patriam fecere in principatu conspicuos, jam me ex illis esse palam inficiaris, hominum constantissime. »

Bibliothèque nationale de Paris : D 8070 (Inventaire, D 22391).

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3679.]

24

ΤΩ ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΩ ΑΝΔΡΙ
ΙΩΑΝΝΗ ΠΑΤΛΩ
ΤΩ ΒΙΓΝΟΝΙΩ
ΤΩ ΒΑΣΙΛΙΚΩ ΕΝ ΤΟΙΣ ΙΕΡΟΙΣ
ΕΞ ΑΠΟΡΡΗΤΩΝ
ΩΔΗ.

1. In libro memoriali Regiminis Caroli Capello, ducis Cretæ, p. 38, tergo.

(A la fin :)

Ἀντώνιος ὁ Κοραῆς, ὁ Χῖος, ἐποίει.
 Ἐτυπώθη παρὰ τοῦ Θεοδούσιου, σὺν ἐξουσίᾳ,
 ἐν Λευκετίᾳ τῶν Παρισίων, ἔτει αψ' γ'.

In-4° de 8 pages. De même que la plaquette décrite sous le n° 16, celle-ci n'a qu'un titre d'entrée en matière. Le seul exemplaire que l'on en connaisse appartient à la

Bibliothèque du Musée britannique : 836. g. 3 (n° 8).

25*

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΕΡΑΧΙΜΟΥ
 Τοῦ νέου ἀσκητοῦ, τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Κεφαλληνίας. Ψάλλομένη τῇ κ'. τοῦ
 Ὀκτωβρίου μηνός. Συγγραφεῖσα Παρὰ Μητροφάνους Ἱερομονάχου τοῦ
 Ναυπλίου, Καὶ νεωστὶ μετατυπωθεῖσα. ΗΣ ΕΝ ΤΩ ΤΕΛΕΙ. Καὶ
 ἔκθεσις σύντομος τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως εἰς ὠφέλειαν τῶν
 ἐκείσε Χριστιανῶν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1704. Con Licenza de' Superiori.

In-4° de 38 pages et un feuillet blanc. Épître dédicatoire de l'archidiacre VICTOR CLAPATZARAS à Jean-Baptiste Métaxas. Rarissime.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

26

ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΕΥΧΑΡΙΟΝ Προ-
 σευχαὶ διὰ κάθε ἡμέραν, Εἰς γλῶσσαν κοινὴν. ποίημα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙ-
 ΝΟΥ ΤΟΥ Ἀδία Ἐκ νήσου Πάτμου. ἐνετίησιν. αψδ'. παρὰ Νικολάου
 Γλυκεῖ, τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-12 de 47 pages. Marque typographique sur le titre.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. a. 5.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).]

27

La misericordia impegnata al sollievo dell' anime penanti nel Purgatorio, con aggiunta di alcune considerazioni ricavate dalla Scuola dei Morti per utilità dei Viventi, opera del P. Antonio Soffieti della Compagnia di Gesù. Dedicata al signor D. Giovanni Roano e Rosso. In Palermo, MDCCIV, nella nuova stamperia di Onofrio Gramignani.

In-8° de 416 pages, non compris l'épître dédicatoire et une gravure.

Emprunté au R. P. Sommervogel, *Biblioth. de la Compagnie de Jésus*, tome VII, col. 1347.

28*

ΛΟΓΙΔΙΟΝ Εἰς τὸ Κοσμοσωτήριον Πάθος τοῦ Θεανθρώπου Λόγου. Ἐκφωνηθὲν, καὶ προσφωνηθὲν τῷ Μακαριωτάτῳ Καὶ Σοφωτάτῳ Δεσπότῃ Κυρίῳ Κυρίῳ Δοσιθέῳ Πατριάρχῃ τῆς ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλὴμ, καὶ πάσης Παλαιστίνης. Παρὰ Ῥαδούλῳ Ἀΐῳ τοῦ Γαληνοτάτου καὶ φιλοχρίστου Ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας, Κυρίου Κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Μπασαράμπα. ἐν Βουκουρεστίῳ, Παρὰ Ἀνθίμῳ Ἱερομονάχῳ, τῷ ἐξ Ἰδερίας, αψδ'.

In-8° de 16 feuillets non chiffrés. Les trois dernières pages sont blanches. Épître dédicatoire à Dosithée, patriarche de Jérusalem. Bianu et Hodos, *Bibliographie roumaine*, tome I, p. 457, n° 145.

Bibliothèque de C. Erbiceanu (à Bucarest).

29*

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ, Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν Ἀκολουθίαν. Παρὰ τῷ Κληρονόμῳ τοῦ Νικολάου Σάρου νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ πάση ἐπιμελείᾳ παρὰ Μεθοδίου Ἱερέως τοῦ Ἀνθρακίτου διορθωθὲν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1704. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. Con Licenza de Superiori. αψδ'.

In-folio de 252 pages. Titre encadré d'un bois, avec marque de l'imprimeur. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

30

PIRRO

Drama, per Musica

Da rappresentarsi nel Teatro
di S. Angelo, l'anno
MDCCIV.

All' Altezza Serenissima di

FERDINANDO

CARLO

Duca di Mantova,

Monferrato, ec.

IN VENEZIA, MDCCIV.

Appresso Marino Rossetti.

In Merceria, all' Insegna della Pace.

Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-12 de 72 pages.

L'épître dédicatoire débute ainsi :

Altezza serenissima, egli non era conveniente che il solo pubblico testimonio della divozione che alla serenissima Altezza vostra io professo, fosse un semplice e rozzo Pastore, dedicate, otto anni fa, nel mio *Tirsi* ¹, etc., etc.

Cette épître est signée : Appostolo (*sic*) Zeno.

Bibliothèque nationale de Paris : Yth 50977. Coll. Piot.

31

ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ. Ἑλληνικῶν, καὶ Ρωμαϊκῶν Παραλλήλων Μετάφρασις ἀκριβεστάτη εἰς ἀπλὴν διάλεκτον. Τοῦ Ἐκλαμπροτάτου Λογίου, καὶ ἐν Λογίοις Ἑλλογιμωτάτου Κυρίου

1. Drame pastoral paru en 1696.

Κυρίου Κωνσταντίνου, Υἱοῦ τοῦ Γαληνοτάτου καὶ Φιλοχρίστου Ἡγεμό-
νος Πάσης Οὐγγροβλαχείας, Κυρίου Κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου
Βασσαράβα Βραγκοβάνου. ἐν Βουκουρεστίῳ, Παρὰ Ἀνθίμῳ Ἱερομο-
νάχῳ, τῷ ἐξ Ἰθηρίας. αψδ'.

In-8° de 6 pages non chiffrées (appartenant au premier cahier) +
πβ' (82) pages chiffrées. Volume de la plus extraordinaire rareté.

Les pages 2-3 non chiffrées contiennent l'épître dédicatoire sui-
vante :

Τοῖς φιλομαθεστάτοις ἀναγνώσταις Ἀνθιμος ἱερομόναχος,
ὁ ἐξ Ἰθηρίας καὶ τυπογράφος τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ αὐθεντι-
κῆς τυπογραφίας, ὑγίειαν παρὰ θεοῦ καὶ τῶν ποθομένων
ἐπίτευξιν.

Ὁ ζήλος τῆς ἐμφύτου σας φιλομαθίας μὲ βιάζει, ὦ φιλομαθέστατοι
ἀναγνώσται, νὰ εἶμαι πάντα ἐπιμελὴς καὶ ἄοκνος εἰς εὑρεσιν σπουδαίου
τινὸς πόνου διὰ πληροφορίαν τῆς φιλομαθεστάτου (sic) σας γνώμης.
Ὅθεν μαθὼν ὅτι ἀπὸ τοὺς ἐκλαμπροτάτους, λογίους καὶ θεοφυλάκτους
υἱοὺς τοῦ γαληνοτάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν αὐθέντου κυρίου κυρίου
Ἰωάννου Κωνσταντίνου Βασσαράβα Βραγκοβάνου, ὁ λογιώτατος, ἐλλόγι-
μος καὶ γαληνόφρων κύριος Κωνσταντῖνος νὰ ἐμετάφρασε τὰ ἑλληνικὰ
καὶ ῥωμαϊκὰ Παράλληλα τοῦ Πλουτάρχου εἰς τὴν ἀπλὴν γραικὴν διὰ-
λεκτον, ποσῶς δὲν ἀμέλησα νὰ μεταχειρισθῶ μυρίους τρόπους νὰ κατα-
πέισω τὴν αὐτοῦ ἐκλαμπρότητα νὰ τὰ ἐκδώσῃ εἰς τύπον ὅπως οὐ μόνον
ἐτυχον, διὰ μέσου συχνῶν καὶ ἀκαταπύστων ἱκεσιῶν, ἀποστρεφόμενος ἢ
ἐκλαμπρότης του, ὡς ταπεινόφρων, συνετὸς καὶ φρόνιμος, τοὺς ματαίους
κρότους καὶ κενοὺς ἐπαίνους, ὡς τῶν δοκησιόφων καὶ ὄχι τῶν ὄντως
σοφῶν ἰδίους. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅπου τὰ προσφέρω εἰς τὴν ἀγγινοστάτην σας
σύνεσιν καὶ σκέψιν συνετωτάτην. Ὅμως διὰ νὰ θαυμάσετε μᾶλλον καὶ
μᾶλλον αὐτοῦ τοῦ ἐκλαμπροτάτου μεταφραστοῦ τὴν σαφήνειαν, οὐ μὴν δὲ
ἀλλὰ καὶ ἄκραν πολυμαθειαν, λάβετε, σᾶς παρακαλῶ, αὐτοῦ τοῦ Πλου-
τάρχου τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ὅτι ἐπεὶ καὶ θέλετε ἰδῆν ὅτι ποσῶς δὲν ἀμέ-
λησεν, ὅπου ἦτον ἑλλειπὴς ὁ Πλούταρχος, ν' ἀναπληρώσῃ μὲ μεγάλην
σπουδὴν τὴν ἑλλειψιν, καταστρώσας ἢ Ἐκλαμπρότης του εἰς πλάτος
τὴν ἱστορίαν ἐκείνην, ὅπου ὁ συγγραφεὺς μετὰ βίας ἐγγίξει.

Ὅμολογῶ βέβαια πῶς εὐθύς ὁποῦ τ' ἀνέγνωσα, ἐμακάρισα τὸν γαληνότατον ἡμῶν αὐθέντην, ἐπειδὴ καὶ ἀνάμεσα εἰς τὰς ἄλλας θεόδοτες χάρες ἐχάρισεν ὁ θεὸς τῇ αὐτοῦ ὑψηλότητι καὶ υἱούς, οἱ ὅποιοι, διὰ τὴν ἄκραν αὐτῶν παρ' ἡλικίαν ἄρετήν, γινῶσιν καὶ πολυμάθειαν, εἶναι ζηλωτοὶ εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐπίφθονοι. Βεβαιουσι τοῦτο ὅσοι τοὺς συναστρέφονται, βλέπουσι καὶ συνομιλοῦσιν ἐντόπιοι καὶ ἄλλοδαπεῖς. Μακαρίζει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ σοφολογιώτατος διδάσκαλος τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας κύριος κύριος Γεώργιος ἱερεὺς ὁ Μαϊώτης, ὅχι τόσο διὰ τὸ τοιοῦτων εὐγενῶν, ἐνδόξων καὶ τοσούτου κοσμοφήμου αὐθέντου υἱῶν ἐχρημάτισε διδάσκαλος, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐχάρισεν ὁ θεὸς τῇ ἱερολογιότητι τοῦ τοιοῦτους ἀγγιγυστάτους μαθητάς, οἱ ὅποιοι διὰ τὴν εἶναι ἀγγιγυστάτου πρωτοτύπου εἰκόνες ἔμψυχοι, χωρὶς κόπον, ἀμὴ μὲ μικρὰν λογικὴν ψηλάφησιν σύρουσι θαυμασίως πρὸς ἑαυτοὺς τῆς διδασκαλίας τὸ ἄνθος, καθὼς τὸ ἥλεκτρον μὲ βραχεῖαν ἐντριψὶν εὐθύς προβάλλει τὴν ἔμφυτον τοῦ ἐφελκτικὴν δύναμιν.

Δεχθῆτε λοιπὸν ὡς τόσο ἀσμενοὶ τὸ ὑμῖν προσφερόμενον ἔκλαμπρον πόνημα εἰς μαρτύριον τῶν παρ' ἐμοῦ ὁμολογηθέντων, καὶ ὡς μικρὸν ἐνέχυρον τῆς πρὸς ὑμᾶς ἀνιδήλου, ἀδόλου καὶ εἰλικρινοῦς ἀγάπης. Ἐρρωσθε.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

[Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).]

32

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βησσαρίωνος, ἀρχιεπισκόπου Λαρίσσης τοῦ θαυματουργοῦ. Νεωστὶ τυπωθεῖσα Ἐπὶ τῆς ἡγεμονείας τοῦ Εὐσεβεστάτου καὶ Ἐκλαμπροτάτου Ἡγεμόνος Πάσης Οὐγκροβλαχίας, Κυρίου Κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Μπασσαράμπα, Βοεβόδα, Παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ῥιμνίκου Κυροῦ Ἀνθίμου, Ἀναλώμασι μὲν Τοῦ Ὀσιωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις Κυρίου Ἰγνατίου καὶ καθηγουμένου τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Νουτζέτου, Ἐπιμελεῖα δὲ καὶ Ἐπιδιορθώσει, Μητροφάνους Γρηγορά τοῦ ἐκ δωδώνης. ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς οὐγκροβλαχίας. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ, αψέ. Ἀπριλλίου. β'.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés, dont le quatrième blanc, et 26 feuillets chiffrés. Impression rouge et noire. Édition très rare. [Voir aux années 1744, 1759, 1797 et 1800.]

Au verso du titre, on trouve un bois des armes de Valachie, au-dessous duquel on lit cette épigramme :

Πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον, εὐσεβέστατον καὶ γαληνότατον
αὐθέντην καὶ ἡγεμόνα πάσης Οὐγκροβλαχίας κύριον κύριον
Ἰωάννην Κωνσταντῖνον Μπασσαράμπαν βοεβόδαν τὸν μέγαν
Μπραγκοβάνον.

Οὐγκροβλαχίης πόλεων θεοείκελον ἔδραν
ἄνθεσι πνευματικοῖς ἀναδήσατε χαίδιμον ἄνδρα,
Βουκουρεστίῳ ἐντέθεικέ γε ὅττι ῥα ἔργον,
βίβλους παντοίας παγκάλλως ἐντετυπῶσθαι.
Ἄλλ', ὦ Κωνσταντίνε θεόστεπτε Μπασσαράμπα,
ῥήγῃς ἐς λυκάβαντας ἀπείρονας, ἡγέτα θεῖε.

Les ff. 2 et 3 liminaires sont occupés par une épître dédicatoire à Parthénius, métropolitain de Larisse; elle a pour auteur Ignace, higoumène du monastère de Nucet.

Au verso du feuillet 26, on lit cette épigramme :

Μητροφάνους κατὰ τῶν ἱεροσύλων παπιστῶν.

Βησσαρίωνος δυσθέειε κλυτὸν δέμας
ληστῆς παπίσταις ἀμπεπώλει χρυσίου·
μένει δ' ἡ κρὰς εὐσεβεΐας προσέμοις
τὸ σπερρὸν ἡμῖν δογματῶν ἐκκλησίαις
τῆς καθολικῆς θρυμάτων δι' ἀφθόνων
κυροῦσα πιστοῖς εὐεβόροις τε σφόδρα.

Bibliothèque du Musée britannique : 869. e. 7.
Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

M. IO. TRIBBECHOVÍ Fac. Th. Hall. & Phil. Ien. Adi.
BREVIA LINGUAE ΡΩΜΑΙΚΗΣ SIVE GRAECAE VULGARIS
ELEMENTA, quibus Differentia antiquum inter & recentio-
rem Græcismum præcipue ostenditur. *Præmissa est Dissertatio
de Ortu & Natura huius linguæ* : Accessit Concio Christi

montana Matth. V, VI, VII. Epistola Cl. Anastasii, Græci, & Syllabus vocum vsitationum. *IENAE. Impensis IOANNIS BIELCKII*, TYPIS NISIANIS excud. HENRICVS BEYERVS, 1705.

In-8° de 80 feuillets non chiffrés. Livre de la plus grande rareté. A la fin du volume, il y a une lettre grecque d'ANASTASE MICHEL adressée à Tribbechow, et datée de septembre 1704. Elle occupe vingt pages avec sa traduction latine en regard.

Bibliothèque nationale de Paris : X 497 (Inv. X 7384).

34

HOMILIA
SANCTISSIMI DOMINI
NOSTRI
CLEMENTIS XI
PONTIF. MAX.

Habita in die Natali Christi Domini inter
Missarum solemnias in Basilica Liberiana
S. Mariæ ad Præsepe, & Græco
sermone excepta.

AB ALOYSIO ANDRUCCIO.
VENETIIS, M.DCCV.
Apud Antonium Bortoli.
SUPERIORUM PERMISSU.

In-4° de 6 feuillets (dont le dernier blanc). Sur le titre, une petite vignette, au milieu de laquelle les initiales IHS surmontées d'une croix et de deux étoiles ; au-dessous de ces mêmes initiales, un cœur enflammé et percé de flèches. Rarissime.

Le traducteur a dédié son travail au Père Olivieri, de la compagnie de Jésus, recteur du Collège grec de Rome¹.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscellanea 1356, op. n° 2.

1. Admodum R. P. Horatio Oliverio Societatis Jesu, Clementis XI Pontif. Opt. Max. consanguineo, & Collegii Græcorum de Urbe Rectori Optimo, Aloysius Andruccius felicitatem.

**ΝΕΑ ΕΖΗΓΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΨΥΧΟΣΩΤΗΡΟΣ
ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ**

Ἐξ ἐτέρων ἐρμηνειῶν (*sic*) διὰ πολλοῦ πόνου ἐκλελεγμένη, καὶ εἰς κοινὴν φράσιν συντιθεμένη, Παρὰ Ἀθανασίου Ἱερομονάχου τοῦ Κρητῆς, εἰς ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν τῶν μετὰ πόθου καὶ θεωρίας πνευματικῆς γενομένων τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα. μετὰ δὲ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθείσα, παρὰ Ἀθανασίου Ἱερομονάχου τοῦ Τζαγγαροπούλου τοῦ ἐκ ζακύνθου. ΑΦΙΕΡΩΘΕΙΣΑ. Τῷ μονογενεῖ υἱῷ τοῦ προανάρχου Πατρὸς, καὶ Σωτήριος (*sic*) ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ΕΝΕΤΙΗΣΙ, κατὰ τὸ ἀψέ. Ἔτος τὸ σωτήριον. 1703. Παρὰ Μιχαήλ τῷ Βαρθωνίῳ. *CON LICENZA DE' SUPERIORI*.

In-4° de 15 feuillets non chiffrés (y compris une gravure censée représenter David) + 564 pages, dont les trois dernières, non chiffrées, contiennent l'index. La disposition du titre n'a été conservée que pour les trois premières lignes. Excessivement rare.

Collation des feuillets liminaires :

Feuille 1 : Le titre.

Feuille 2 : ΠΡΟΣΗΛΩΣΙΣ par Athanase Varouchas.

Feuillets 3 à 5 : Avis du même au lecteur.

Feuillets 6 à 13 recto : Τοῦτα ἐξηγήθησαν μὲ ἄλλην σύνθεσιν καὶ κατὰστασιν διαχωριστήν. Ἀπὸ τὸν ἄ. Τόμον, τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, φύλλα 959. ὁποῦ γράφει πρὸς Μαρκελλῖνον καὶ τοῦ ἐρμηνεύει τί σημαδεύουν οἱ ψαλμοὶ καὶ τοῦ λέγει.

Feuille 13 verso : Permis d'imprimer, daté du 3 février 1704.

Feuille 14 recto : Le même en grec.

Feuille 14 verso :

Ἐπιγράμματα. πρὸς τὸν πανοσιώτατον καὶ λογιώτατον τῆς παρούσης βίβλου ἄριστον διερμηνευτὴν κύριον κύριον Ἀθανάσιον Βαροῦχα τὸν Κρηῖτα. ὁ ἐν πρεσβυτέροις ἐλάχιστος Γρηγόριος Σωτήριος ὁ Ἀθηναῖος.

Μολπῆς Δαβίδου χαῖρ', Ἀθανάσιε Βαροῦχα,
κοσμήτωρ γεγονώς ἀρχαλείας καμάτοις·

νῦν δὲ περιφραδέως σύ γε ὁ ἱερὸς θεοκῆρυξ
 τοῖς πιστοῖς Δαναῶν υἱέσι πᾶσι λέγε.
 Δεῦρ' ἵτε πασσυδίῃ πάντες Χριστοῦ ἐταῖροι,
 πλήθη τ' ὀρθοφρόνων σπεύσατε ἀσπασίως·
 ἤδη πνευματικῆς ἀπολαύσατε τῆσδε τραπέζης,
 ἣν παρέθηκεν ἄναξ ἡμῖν Ἰησοῦς Χριστός·
 αὐτὰρ ἐγὼν αἵγλην ἑρατεινὴν τήνδε μογήσας
 τῆς μεταφράσεως ἐστεφάνωσα λίαν.

Suit la traduction de cette épigramme en prose grecque vulgaire.

Feuillet 15 : Gravure censée représenter David.

D'après Nicolas Catramis (Φιλολογικὰ ἀνάλεκτα Ζακύνθου, p. 134), il y aurait de cet ouvrage une édition de 1704. La chose nous paraît fort douteuse, car le permis d'imprimer est daté du 3 février 1704, ce qui, en tenant compte de la différence du calendrier vénitien, correspond au 3 février 1705. D'ailleurs, Nicolas Catramis semble se contredire (p. 351) en ne mentionnant que l'édition de 1705.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. f. 1. (incompl.)

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 44057. BS. 3.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

36

ORATIO

IN LAVDEM

D. IOANNIS

CHRYSOSTOMI

Habita in eius Festo

IN TEMPLO D.

GEORGII GRÆCORVM

Ab Aloysio Callichipulo Corcyraeo

Seminarij Flanginiani Alumno.

*Dum Rhetoricam auspicaretur, sub
Præceptore D. Ioanne Patussa Athe-
niensi Philos. ac S. Theol. Doctore,*

eiusdem Seminarij Rectore.
 VENETIJS, M.DCCV.
 Typis Dominici Valuasensis.
 SVPERIORVM PERMISSV.

In-8° de 6 feuillets non chiffrés, 34 pages et 1 feuillet blanc. Livre de la plus insigne rareté. Les feuillets liminaires 3-6 sont occupés par une épître dédicatoire *Illustriss. atque excellentiss. DD. Aloysio Mauroceno* Elle ne présente aucun intérêt.

Bibliothèque de Laurent Vrokinis (à Corfou).

37

TOMOS ΧΑΡΑΣ
 EN Ω ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΑΙ

Αἱ ἐπιστολαὶ Φωτίου τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ ἀγία καὶ Οἰκουμενικὴ ὀγδόη Σύνοδος,

Σημειώσεις τινὲς εἰς ταύτην τὴν ἀγίαν Σύνοδον.

Τὰ ἀντιρρήτικὰ κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάππα τῆς Ῥώμης, Νικολάου

Ἰατροφιλοσόφου,

Λόγος Μελετίου Ἀλεξανδρείας κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάππα,

Διάλογος Ἱερομνήμονος μοναχοῦ μετὰ τινος ἐτέρου Μοναχοῦ

κατὰ Λατίνων,

Τυπωθεῖς ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Ῥημνίκου.

Ἡγεμονεύοντος τοῦ εὐσεβεστάτου ἐκλαμπροτάτου καὶ ὑψηλοτάτου αὐθέντου

καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγκροβλαχίας κυρίου κυρίου

Ἰωάννου Κωνσταντίνου Μπασσαράμπα βοεβόδα.

Διὰ ἐξόδου καὶ ἐπιμελείας τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀγιωτάτου Πατριάρχου

Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης κυρίου κυρίου Δοσιθέου,

Παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου καὶ λογιωτάτου ἐπισκόπου Ῥημνίκου κυρίου

Ἀνθίμου τοῦ ἐξ Ἰδερίας.

Ἐν ἔτει. αψέ, κατὰ Μῆνα Σεπτέμβριον.

In-folio de deux feuillets non chiffrés (dont le premier blanc) + 18 (18) feuillets chiffrés + 134 pages + un feuillet blanc + 640 pages. Armes de Valachie au verso du titre, avec une épigramme de 28 vers élégiaques signée : οἱ τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Οὐγκροβλαχίας αὐθεντικῆς ἀκαδημίας φοιτηταί.

La préface du patriarche Dosithée occupe 24 pages. Nous en détachons le passage suivant, important au point de vue de l'histoire littéraire :

(Feuillet ιβ verso) Περὶ δὲ τοῦ δευτέρου, ἦτοι τῆς συγγραφῆς τοῦ μακαρίτου Νικολάου ἱατροφιλοσόφου τοῦ Κεραμέως, λέγομεν ὅτι ὁ αἰοίδιμος Ἀθανάσιος Πατελάρος πατριαρχεύσας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἔτει αχινά, ὠμίλησεν εἰς τὸ πατριαρχεῖον τῇ ἑορτῇ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάππα, ἐφερμηνεύων τὸ « σὺ εἶ Πέτρος » καὶ τὰ ἐξῆς · Ἀθανάσιος δὲ τις Κύπριος¹ μὲν τὸ γένος, Λατίνος δὲ τὸ φρόνημα, παρῶν ἐν τῇ διδαχῇ, ἔγραψε μετὰ ταῦτα πολλὰ ὑπὲρ τῆς τοῦ Πάππα ἀρχῆς, ἐξύβριζε δὲ ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, πατριαρχοῦντος δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ μακαρίτου Παϊσίου, ἦλθεν ἀπὸ Βενετίας εἰς Κωνσταντινούπολιν Νικόλαός τις Κεραμεὺς τὸ ἐπὶ κλην, ὃς ὥρμητο μὲν ἐξ Ἰωαννίνων, ἐμαθητεύθη δὲ εἰς Βενετείαν παρὰ Προχόρῳ τινὶ περιφήμῳ διδασκάλῳ. Εἶχε δὲ ἐμπειρίαν πολλὴν εἰς τε τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ τὰ ἔξω μαθήματα, ὥστε περὶ πάσης θεολογίας καὶ φιλοσόφου ἐπιστήμης εὐκόλως ἔλεγε τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἐλληνικῶς καὶ λατινικῶς. Τούτῳ ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης Παρθένιος, ὁ καὶ Παρθενάκης καλούμενος, καὶ μάρτυς χρηματίσας, ὡς εἶπομεν ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ βιβλίῳ Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων, οὗτος ἐν ἔτει αχινς², καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἱερὰ σύνοδος δεδῶκασι τῷ ἱατροφιλοσόφῳ τοῦ διαληφθέντος Ἀθανασίου τὰς βλασφημίας ἵνα ἀπολογηθῇ. Ὁ δὲ λαβὼν συνέγραψεν ἱκανῶς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐζήτησε τὸ σύγγραμμα τοῦ λοιποῦ. Ἐν τούτοις ἀπελθὼν εἰς Βλαχομπογδανίαν, ἀπέθανεν εἰς Γιάσιον, αχσδ³, καὶ κατετέθη τὸ τίμιον λείψανον αὐτοῦ ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἣν ἔκτισεν ὁ μακαρίτης αὐθέντης Δούκας βοεβόδας· ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἡ μονὴ ἀφιερωμένη εἰς τὸν ἅγιον Τάφον, κληρονομήσαντες ἡμεῖς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ τιμίου ἀνδρός, εὗρομεν ἐν αὐτῇ καὶ τὴν συγγραφὴν ταύτην· καὶ ἐπειδὴ ἦτον φίλος ἄκρος τοῦ ἡμετέρου γέροντος αἰοιδίμου πατριάρχου κυρ Νεκταρίου, καὶ ἡμεῖς ἐν τισιν ἐχρηματίσαμεν αὐτοῦ μαθηταί, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην μετεγράψαμεν τὸ βιβλίον, μίαν καὶ δύο ὥστε καλλιγραφῆσαι καὶ διορθῶσαι αὐτὸ, ἐπειδὴ ἔγραφεν ὁ μακαρίτης δύσκολα καὶ πῶς συγκεχυμένα τὰ στοιχεῖα τῶν γραμμάτων· καὶ δὴ καὶ

1. Il s'agit d'Athanase le Rhéteur.

πίνακα γενικὸν ἐφιλοπονήσαμεν ἐν αὐτῷ, καὶ τέλος πάντων, θεοῦ ἐλέει, ἐτυπώσαμεν αὐτό. Ταῦτα περὶ τοῦ δευτέρου.

Περὶ δὲ τοῦ τρίτου λέγομεν ὅτι ὁ τῆς ἀγίας μνήμης μετὰ τὸν ἀγιώτατον Σίλβεστρον χρηματίσας πάππας Ἀλεξανδρείας Μελέτιος ὁ σοφώτατος καὶ λίαν ἐνάρετος καὶ μέγας ἀρχιερεὺς συνέγραψε πολλὰ καὶ γενναῖα κατὰ τῶν καινοτομιῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν νέων αἱρετικῶν, περὶ ὧν ἄλλοτε ἴσως ἐροῦμεν· συνέγραψε δὲ καὶ λόγον συντετμημένον κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα τοῦτον, ὃν ἐτυπώσαμεν ἐνταῦθα, ἐπειδὴ καὶ οὗτος μάλα σοφῶς ἀγωνίζεται κατὰ τῆς ἐπάρσεως τοῦ θηρίου. Καὶ πρὸς τούτοις τοῖς τρισὶ συτετυπώσαμεν φιλοπόνημα μικρὸν Ἱερομνήμονός τινος, καὶ τοῦτο κατὰ Λατίνων. Ταῦτα ἐτυπώσαμεν ἐν τῷ παρόντι τόμῳ, δι' ἐξόδων καὶ δαπάνης τῆς καθ' ἡμᾶς ἀποστολικῆς καθέδρας, ταῦτὸν εἰπεῖν διὰ τῆς ἐλεημοσύνης τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ἐλεημοσύνην δὲ λέγομεν οὐχ ὅτι τάχα ἔχομεν χρήματα ἔτοιμα, καὶ γὰρ ὑστερούμεθα καὶ αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων, ἀλλ' ὅτι λαμβάνομεν τὰ ἔξοδα ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Τάφου δανεικὰ καὶ σὺν τόκῳ, ἐλπίζοντες ἵνα διὰ τῆς ἐλεημοσύνης τῶν ὀρθοδόξων ἀποπληρώσωμεν ταῦτα τὰ χρέη, ὥς καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ κυριακοῦ Μνήματος δάνεια. Ὁ πανάγαθος δὲ θεὸς ἄμποτε νὰ εὐδοκήσῃ, νὰ τυπώσωμεν μετὰ ταῦτα καὶ τὸν τόμον τῆς Εἰρείνης, καὶ τοὺς λοιποὺς κατὰ τὸ ἐπάγγελμα..... Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν ἔτει σωτηρίῳ αἰψέ, κατὰ μῆνα μαΐου.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

[Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne).

Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).

Bibliothèque centrale (à Jassy).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

BIBΛION ONOMAZOMENON ΓΕΩΡΓΗΤΑΡΙΟΝ Σὺν Θεῷ Ἀγίῳ, Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν καὶ Συλλογὴν τινῶν Ἀκολουθιῶν. Τοῦ Ἀγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, Καὶ ἄλλων τινῶν ἀγωνύμων Ἀγίων. ἐν ᾧ προσετέθησαν καὶ οἱ ἑκαπταὶ οἴκοι τῆς ὁμοουσίου Τριάδος, καὶ τοῦ ζωοποιοῦ Σταυ-

ροῦ, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ οἱ οἴκοι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Τὰ νῦν Νεωστὶ, ἀναλώμασι Γεωργίου τοῦ Πρωτοπαπᾶ ἐκ Μοσχοπόλεως τυπωθέντες, Καὶ τοῖς εὐσεβέσι Χριστιανοῖς εἰς κοινὴν ὠφέλειαν δοθέντες. CON LICENZA DE' SUPERIORI. ENETIHΣIN. αψς'. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ, τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

In-8° de 144 + 16 pages. Cahiers de la première partie signés A-I de 8 ff. chacun; la seconde partie a un cahier unique signé A. Cet appendice contient l'office du 14 septembre et les οἴκοι de la Sainte Croix.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

39

La nuova Porpora DELLA ROSA RUZINI Celebrata da i Fiori di Pindo NELL' INGRESSO SOLENNE Dell' Illustrissimo, & Excellentissimo Signor KAVALIER CARLO RVZINI Procurator di S. Marco per Merito. IN VENEZIA, MDCCVI. Presso Girolamo Albrizzi. Con Licenza de' Superiori.

In-4° de 50 feuillets non chiffrés, dont le premier blanc.

Au f. 39 r° :

Magnus Dux Moschoviae Adventorijs Venetæ Reipublicæ Officijs Viennæ in Austria anno 1698 Per Carolum Ruzinum Venetorum Oratorem Ordinarium apud Leopoldum Cæsarem humanissima benignitate exceptis Cæsarem ipsum de Carolo honorificentissimè habito hac alloquitur Prosopopeja. Epigramma Alludens ad illud Patris Macedo in sua Pictura Urbis Venetæ cap. ultimo. Venetiæ Spectaculum Principum. Signé : *Dominicus Farolfus de Candia.*

Au f. 45 verso :

Πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον καὶ ὑπέρτατον πρύτανιν Κάρολον τὸν Ῥουζήνον ἱππέα καὶ τοῦ ἁγίου Μάρκου ἐπίτροπον ἀξιοπρεπέστατον τὸν

μετὰ τὴν πέμπτην ἑκτακτον πρεσβείαν, τὴν ὑπὲρ τῆς γαληνοτάτης τῶν
 Ἑνετῶν ἀριστοκρατείας ὑπερφυῶς ἀχθεῖσαν, ἀπὸ Βυζαντίου ἐπανελ-
 θόντα. Signé : Νικόλαος Βουδούλιος.

Feuillet 46 r° : Cette même épigramme traduite en latin.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 217. Op. 2.

40

ΛΟΓΟΣ

Εἰς τὸ Σωτήριον Πάθος τοῦ Θεανθρώπου Λόγου.

Τούτῳ δὲ, αὐτοῦ τοῦ Πάθους τὸ Κείμενον

ἐκ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν συλλεχθὲν

προσετέθη ·

Μονοτέσσαρον, εἴτουν Τετρασύλλεκτον ἐπο-
 νομασθέν.

Τοῦ Διδασκάλου τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου τῆς Με-

γάλης Ἐκκλησίας Γεωργίου τοῦ Μαϊώτα, τῆς

τε Ἑλληνίδος καὶ Λατινίδος φωνῆς Καθηγη-

τοῦ τῶν ἐκλαμπροτάτων Ὑῶν τοῦ Γα-

ληνοτάτου Οὐγγροδλαχίας Ἠγεμόνες,

Κυρίου Κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Βασαράβα

Βραγκοβάνου.

Τυπωθεὶς ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Ῥημνίκου,

Παρὰ Μιχαὴλ Ὑποδιακόνου τοῦ Ἰστροφάνοβιτς.

ἐν Ἐτει Σωτηρίῳ αψς.

In-8 de v' (50) feuillets chiffrés + 2 feuillets non chiffrés.

En tête du volume, épître dédicatoire de GEORGES ΜΑΪΟΤΑΣ (*alias* ΜΑΪΟΤΙΣ) à Dosithée, patriarche de Jérusalem, mais dénuée d'intérêt. Rarissime.

Bibliothèque du Musée britannique : 868. d. 10.

[Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).]

41*

Λόγος πανηγυρικός εἰς τὸν ἐν Ἱεράρχαις θαυματουργὸν μέγαν Νικόλαον, προσφωνηθεὶς τῷ αἰωνίου μνήμης Βρέδα Βραγκοδάνῳ, παρὰ Ῥαδούλου ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας κυρίου κυρίου Ἰωαν. Κωνσταντίνου Βασσαράβα Βραγκοδάνου· καὶ τυπωθεὶς ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Ἐπισκοπῇ Ῥημνίκου παρὰ Μιχαὴλ ὑποδιακόνου τοῦ Ἰσφράνσκιτς. ἐν ἔτει αψς'.

In-8°.

Titre emprunté à A. P. Vrélos, *Catalogue*, première partie, p. 54, n° 148.

42

Ο ΑΙΡΕΤΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ, ὑπὸ τοῦ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ. Βιβλίον πάνῳ χρήσιμον τοῖς ὀρθοδόξοις, βεβαιεῦν τὰς παραδόσεις, καὶ τὰ σοφίσματα τοῦ Βενιαμῖν Οὐδρῶφ, διδασκάλου τοῦ ἐν Βρεταννίᾳ ἐλληνικοῦ φροντιστηρίου, ἐμφαίνον. Ἀριερωθὲν μὲν Τῷ Παναγιωτάτῳ, λογιωτάτῳ τε καὶ σοφωτάτῳ Κυρίῳ ἡμῶν ΓΑΒΡΙΗΛ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ. Συντεθὲν δὲ, καὶ τυπωθὲν Σπουδῇ, ἐπιμελείᾳ τε καὶ δαπάνῃ τοῦ ἐν Ἱεροδιακόνοις ταπεινοῦ Φραγγίσκου Προσσαλέντου τοῦ Κερκυραίου, ἱκανὸν χρόνον τοῦ αὐτοῦ Βενιαμῖν Οὐδρῶφ ἐν Βρεταννίᾳ ἀκούσαντος. κατὰ τὸ ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ κέ. ΑΜΣΤΕΛΑΙ-ΔΑΜΩ, Παρὰ Θεοδώρῳ καὶ Ἐνρίκῳ Βρούην. Ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ αψς'.

In-12 de douze feuillets non chiffrés, 147 pages chiffrées et une page non chiffrée contenant l'errata. Rarissime. Vendu 3 fr. en 1806, à la vente de Villoison, au Catalogue de laquelle il figure sous le n° 197, p. 19.

Dans la *Bibliotheca Rhynwykiana*, catalogue de livres théologiques publié en avril 1889 (Amsterdam, 8°) par le libraire Frédéric Muller, figurait, sous le n° 1182, au prix de 7 florins 50, un exemplaire *non rogné* de ce petit ouvrage. Quand on rencontre des exemplaires de ce livre (ce qui arrive rarement), ils sont toujours très courts de marges et celui-ci est peut-être le seul dans une

pareille condition. Revêtu d'une reliure pleine janséniste en maroquin rouge antique et renfermé dans un étui en chagrin vert, il fait aujourd'hui partie de ma bibliothèque.

Collation des feuillets liminaires :

Feuillet 1 : Faux-titre.

Feuillet 2 : Titre.

Feuillets 3-5 : Épître dédicatoire au patriarche Gabriel, datée d'Amsterdam, 25 avril 1706.

Feuillet 6 r° : Treize vers hexamètres à la louange dudit patriarche.

Feuillet 6 v° :

Πρὸς τὸν λογιώτατον, σοφώτατον καὶ ἐκλαμπρότατον
 χύριον Ἀλέξανδρον Μαυροχορδάτον τὸν τῆς ἐν Κωνσταντι-
 νουπόλει αὐτοκρατορίας τὰ ἀπόρρητα εἰδότα, καὶ τῆς μεγά-
 λης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας λογοθέτην ὄντα.

Ἡρά ποτ' Ἑλλῆς ἦσαν ἐγρότερες ἄλκιμοι ἄνδρες,
 νῦν δ' αὖ Ἀλέξανδρος πιστοῖς ἔμψρων ἀπαάνθη,
 ἔμπεδόμευθος, ἄριστος, βουλῇ δ' ἕξοχος ἄλλων ·
 τοῦνεκε τιμάωσ' αὐτὸν σκηπτοῦχοι βασιλῆες ·
 τὸν δ' ἔτι Γερμανοὶ τ', Ἀγαρηνοὶ τ' ἔκλιταν ἄμμα,
 οὓς κε μόνος πέρα εἰς εἰρήνην θαύματος ἦγε ·
 τοίνυν λαμπρὸς ἄνθρωπος, πᾶσι γνωστός τε ὑπάρχει.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν.

Πλείστοι δὲ Ἀσίης, Λιβύης τ' ἡδ' Εὐρωπείης,
 Ἀλέξανδρ', ἀρετὰν σὺν κηρύττουσί γε ἄνδρες
 παιδείης ἔμπειροι ὁμοῦ καὶ ἐμπορίης ·
 μούσῃ δ' αὖ ὀρθὴν σοὶ ἔδει Κερκυραίῃ
 πίστιν καὶ σοφίην, χάριτας ἅμα τ' εὐγλωττίην,
 οὐ γάρ πω χριστιανὸν τοῖον οἶδε γεγάτα.

F. 7 r° commence une pièce de vers εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, qui finit au verso du même feuillet. Sans valeur.

F. 7 v° :

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐν τῇ Ἰωαννίνων πόλει
 φροντιστήριον.

Πάλαι ποτὲ στοά τε καὶ λύκειον ἔνῃ,
καὶ περίπκτος Ἀθήναις μέγιστος φιλοσόφων·
πόλει δ' ἀρίστη νῦν γε Ἰωαννίνων
μουσῶν ἐυκόμων δῶμ' ὑπάρχει πασέων·
τόδε Καραϊωάννης. Γλυκὺς θ' ὁμοῦ, μόνος
κοσμήτορς δὺ' ἀμφιδιέπους' Ἰωαννίνων·
ὁ μὲν γε πάντων Ἰωαννίνων χάρη πέλει,
ὁ δ' αὖ Γλυκὺς πᾶσι γλυκύτατος τυγχάνει.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν λογιώτατον καὶ σοφώτατον Γεώργιον
Σουγδουρὴν ιεροδιδάσκαλον τοῦ ἐν τῇ Ἰωαννίνων πόλει
φροντιστηρίου.

Ἑλλάνων κλυτοὶ τὰν πάτριον ἔς κε σοφίην
παῖδες ὑμῶν μαθέειν πρόφρων σπεύδει ἡδὲ χατίζει,
ἔς πόλιν Ἰωαννίνων ἐρχέσθω ὥκεῖ ποδὶ βαινῶν,
ἔνθα γλώττης νῦν παγὰ δ' ἐλληγνίδος ἔννι
ἐκ φρήτρης Σουγδουρέων, τ' ὄνομ' οἱ δέ γε πέλλει
Γεώργιος, ἄλλων μουνοῖς Ἀριστοτέλ' οἶος ἐρίζειν,
ἡδὲ Ἰησοῦ ἄριστος μύστης, καὶ θεολῶγος.

Enfin les ff. 8-12 sont remplis par le curieux avertissement suivant.

Πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις ἀναγνώσταις εὖ πράττειν.

Πολλῶν καὶ διαφόρων, φίλτατέ μοι ἀναγνώστα, αἱρέσεων ὁ μισόκαλος
καὶ κοινὸς τῶν χριστιανῶν ἐχθρὸς ἐπ' ἀναιρέσει τῆς ὀρθοδοξίας, διὰ τῶν
σκευῶν τῆς ἀπωλείας καὶ ταῖς αὐτῶν ἐπιθυμίαις ἀκολουθούντων, ἐφευ-
ρετῆς γεγονώς, δικαίως ἂν εἴποιμι τῇ τὰς θείας παραδόσεις ἀθετούσῃ,
καὶ μηδένα ἄγραφον τοῦ θεοῦ λόγον ὁμολογούσῃ μεγάλην πρὸς τὸν σκο-
πὸν αὐτοῦ δύναμιν εἰληφέναι. Τούτων γὰρ τῆς ἐκκλησίας ἀποβαλλομέ-
νων, οὗ μόνον τοὺς τε θεῖους πατέρας καὶ τὰς σεπτὰς συνόδους, ἀλλὰ
καὶ αὐτοὺς τοὺς κανόνας σὺν ταῖς διατάξεσι τῶν ἀποστόλων ἀφαιρούμεθα·
ὅθεν ὅλον ἐμαυτὸν τῇ ἐκκλησίᾳ δούς, καὶ παντὶ τρόπῳ ὑπὲρ τοῦ τανῦν
μὲν δυστυχοῦς, πρότερον δὲ εὐτυχοῦς τῶν Ἑλλήνων γένους, μηδενὸς
φειδόμενος, καθδύναμιν ποιεῖν τι χαίρων, ἐν ὀλίγοις τὴν ἐκείνων ἰσχὺν
καὶ κύρος δεῖξαι οὐκ ὠκνήσας· ἄλλως τε καὶ αἰτίαν μοι δούς ὁ τοῦ ἐν Βρε-

ταννίᾳ ἑλληνικοῦ ψευδοφροντιστηρίου διδάσκαλος Βενιαμὶν Οὐδρῶφ · εἰς γὰρ ἀπάτην τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐγγράφως (διὰ τοῦ ἐν 'Οξονίᾳ τυπωθέντος βιβλίου κατὰ τὸ ἔτος αψδ') τὴν ἄγραφον τῶν ἀποστόλων παράδοσιν πολεμῆσαι οὐκ ἐρυθρίασε. Τούτου τοίνυν ἐν Βρεταννίᾳ ἱκανὸν χρόνον ἀκούσας, καὶ ἔτι πλείονα τοῖς λοιποῖς αἰρετικοῖς διατρίψας, πᾶσαν τὴν ἐκείνων γνώμην κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐμφανῆ ποιῆσαι προὔκρινα, τοῦ προρρηθέντος Οὐδρῶφ ἐλέγχας τὰ σοφίσματα. Οὐ γάρ τις ἄλλου ἔνεκα τοὺς τῶν Ἑλλήνων παιδας εἰς τὴν ἰδίαν γῆν καλοῦσιν, εἰ μὴ ὅπως τὰ δυσσεβῆ αὐτῶν αὐτοὺς ἐκδιδάξωσι δόγματα · ὅθεν οὔτε τὰς πατρικὰς αὐτῶν προσευχὰς, οὔτε ἄλλο τι τῆς ἀνατολικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας ἔθος αὐτοῖς κρατεῖν ἐπιτρέπουσι, λέγοντες πάντα τὰ τοιαῦτα ἐφευρήματα εἶναι τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας · τοῦτο δὲ οὐκ εἰκὴ καὶ ἄνευ δόλου ποιοῦσιν, ἀλλ' εἰδότες τοὺς νέους αἰεὶ δόξης ὀρεγομένους (δυσκόλως γὰρ οἱ αἰρετικοὶ τὸ τῶν Λατίνων ὄνομα φέρουσι) καὶ ταύτης ἔνεκα τὴν πᾶσαν ὀρθοδοξίαν ἀποβαλλομένους.

Ἐπεὶ δὲ τούτων ἐμνήσθην, οὐκ ἔξω τοῦ σκοποῦ τυγχάνει μίαν τοῦ διδασκάλου πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐπαγγελίαν διηγέσασθαι. Καλέσας γὰρ ποτε ἅπαντας, τοῦτον αὐτοῖς τὸν τρόπον ἤρξατο φθέγγεσθαι · « Ἀλγῶ, φίλτατά μοι τέκνα, τὴν καρδίαν, ὅπως ἀκούων βουλομένους εἰς τὴν πατρίδα ἐπανακάμψαι. Κρατεῖτε μέντοι ἣν ἐδιδάχθητε πίστιν, μὴ ἀποβάλετε ἣν εὗρετε ἐν ἐσχάτοις καιροῖς ἀλήθειαν. Ζῆ γὰρ ὁ θεὸς καὶ ἡ ἡμῶν βασιλισσα, δι' οὗς ὑμεῖς πάντες τὰς μεζίδους τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἔχετε τιμὰς. Σὺ, ὦ δεῖνα, ἔξεις τὸν θρόνον (μὴ γένεοιτο) τῆς Κωνσταντινουπόλεως · σὺ δὲ, κατονομάζων αὐτοὺς, τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ ἕτερος τὸν Ἱεροσολύμων, καὶ ὁ μετ' ἐκείνων τὸν τῆς Ἀντιοχείας, καὶ οἱ λοιποὶ τὰς ἐνδοξοτέρας τῶν μητροπόλεων. » Τῶν δὲ μαθητῶν ἀπιστούντων, ἔτι μᾶλλον ὁ δυσσεβὴς διεμαρτύρετο λέγων · « Τί τὸ κωλύει; οὐ δύναται ἡ ἡμῶν βασιλισσα δι' ἀργυρίου καὶ τοῦ πρέσβους αὐτῆς ποιῆσαι ὅ, τι ἂν βούλοιο; Ἐπειτα οὐχ ἱκανὸν πλῆθος τῶν Ἑλλήνων παρὰ τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβει, καὶ τῷ ἐν Σμύρνῃ ὑπάτῳ βιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἐμπόροις; Ἐὰν τοίνυν οὕτοι μεθ' ἡμῶν ἔλθωσι, διὰ τε αὐτοὺς ἕτεροι, καὶ δι' ἀργυρίου τούτων ἔτι πλείονες, οὐχ ἔξομεν τὸ ποθοῦμενον; » Τινῶν γοῦν τῶν μαθητῶν κατανευσάντων, ἅπαντες σχεδὸν ἤρξαντο ἀτιμάζειν τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν, ῥίπτειν εἰς τὰ ὕψισα (φρίττω τοιαῦτα διηγούμενος) τὸ ἄχραντον σῶμα

τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ, συνελόντι φάναι, πάντα τὰ τοῖς ὀρθοδόξιας βδελύττεσθαι. Ταῦτα δὲ γεγονέναι οὐκ ἂν ἐπίστευον τῷ λέγοντί μοι, εἰμὴ καὶ γὰρ αὐτὸς πολλὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Βενιαμὴν Οὐδρῶφ εἰς ἀναίρεσιν τῆς ὀρθοδοξίας ἤκουον· βουλόμενος γὰρ τυπῶσαι τὰ κατὰ τῶν παραδόσεων αὐτοῦ σοφίσματα, παντοίοις τρόποις μὲ πείσαι ἔσπευδε βεβαιῶσαι τὰ γραφθέντα, μόνον ὑπογράφας. Μὴ πειθομένου δέ μου, ἔλεγε· μηδεμία διαφορὰ ἔχει ἡμῶν τε καὶ ὑμῶν ἐκκλησία, ἀλλ' ὑμεῖς ὄντες νέοι, οὐ γινώσκετε καλῶς τὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δόγματα, τὰ τῆς λατινικῆς ἀντὶ τῶν ἐκείνης λαμβάνοντες. Ἐρωτοῦντος δέ μου ποῖά εἰσι ταῦτα, ἅπερ τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας ὄντα, τῆς ἡμετέρας εἶναι νομίζομεν, ἀπεκρίνατο· τὸ ποιεῖν ἐν τῷ μετώπῳ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, τὸ ἐπικαλεῖσθαι τοὺς ἁγίους καὶ ἀσπάζεσθαι τὰς εἰκόνας αὐτῶν, τὸ λέγειν ἀειπάρθενον τὴν μητέρα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἔχειν νηστείας καὶ ἄλλας δεισιδαιμονίας, τελευταῖον δέ, ὃ μέγιστόν ἐστιν ἀπάντων, τὸ πιστεῦν ἐν τῇ θεῇ μυσταγωγίᾳ μεταβάλλεσθαι τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον εἰς σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ταῦτα δὲ ἀκούσας ἔφην· καλῶς εἶχεν ἂν σου τὰ ῥήματα, εἰ μὴ οἱ τε πατέρες καὶ πᾶσα ἡ τανῦν ἐκκλησία οὕτως ἐπίστευε καὶ ἔδογματιζε. Κάκεινος· οὐκ οἶδας τί λέγεις, οὔτε οἱ πατέρες, οὔτε ἡ τανῦν ἐκκλησία οὕτω δογματίζει. Καὶ γὰρ· πόθεν τοῦτο ἔχεις; Κάκεινος· ἐκ τῶν ἐπιστολῶν, ἃς καθ' ἐκάστην ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ πατριαρχῶν λαμβάνω. Τοῦτο δὲ λέγων, εὐθέως ἀνέψξέ τινα ἐπιστολὴν, πατριαρχικὴν ὑπογραφὴν ἔχουσαν· οὐκ οἶδα κἄν ἀληθῶς κἄν δόλῳ τοῦτο ἐποίησεν· οὐ μέντοι μοι ἀναγνῶναι ταύτην ἐπέτρεψε. Καὶ ταῦτα μὲν εἴρηκέ τε καὶ ἔπραξε πρὸς τὸ δεῖξαι τὴν ἐκκλησίαν μὴ δογματίζειν καὶ πιστεῦν, ὥς ἐγὼ ἔλεγον. Διὰ δὲ τοὺς πατέρας ἔφη ὅτι οὐ γινώσκωμεν ἐξηγῆσαι, καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ πατρὸς ἐννοῆσαι. Εἰδὼς τοίνυν ἐγὼ τὸν δόλον καὶ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, ἐξηλθὼν δεόμενος τοῦ θεοῦ ἐλευθερωσαί με ποτε τῆς δυσσεβοῦς ἐκείνης διδασκαλίας, καὶ δοῦναί μοι δύναμιν, πάντα ἀπλῶς τοῖς ὀρθοδόξοις ἐμφανῆ ποιῆσαι· καὶ ταῦτα ἡ σοφία τῶν αἵρετικῶν ἐπ' ἀναίρεσει τῆς ὀρθοδοξίας κατασχευάζουσα σεμνύνεται· τὰ δὲ περὶ τὴν σπουδὴν ποῖος καιρὸς μοι ἀρκέσει πάντα ἀκριβῶς ἱστορῆσαι· οὐ μέντοι τούτων ὀλίγα εἰπεῖν ὀκνήσω ἵνα, φίλτατέ μοι ἀναγνώστα, τὴν πᾶσαν αὐτῶν πανουργίαν σαφέστατα μάθῃς. Εἰδότες οὖν τῷ ἀναγινώσκοντι τοὺς θεῖους πατέρας καὶ τὰς σεπτὰς συνόδους μὴ δυνατόν εἶναι τοιούτους μύθους οἶους

πλάττουσι λέγειν, ὅσον κατ' αὐτοὺς τῆς ἀναγνώσεως τούτων εἵργουσι τοὺς μαθητάς · προσέτι οὐδέποτε μεθοδικῶς καὶ μετὰ τάξεως αὐτοὺς διδάξαι ὑπομένουσιν · ἀλλὰ νῦν μὲν ὀλίγας ἡμέρας γραμματικὴν, μετὰ ταῦτα δὲ πέντε ἢ ἕξ ἡμέρας φυσικὴν, καὶ πάλιν αὖ τοσαύτας λογικὴν, μεθ' ἣν πάλιν γραμματικὴν, καὶ μετὰ ταύτην μαθηματικὴν καὶ, ἐνὶ λόγῳ φάναι, ἐν διαστήματι τριῶν ἢ τεσσάρων μηνῶν πάσας τὰς ἐπιστήμας αὐτοῖς ἀναγινώσκουσι καὶ οὐδεμίαν ἐξηγοῦσιν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδὲν ἐστι, λέγοντες, ἐκεῖνο δὲ οὐ δεῖται ἐξηγήσεως, τὰ δὲ λοιπὰ οὐκ ἀναγκαῖα τοῖς χριστιανοῖς, ἐν μεγίστῃ ἀμαθίᾳ τοὺς ἰδίους μαθητάς κρατοῦσι · τοῦτο δὲ οὐ πάντες πάσχουσιν, ἀλλὰ μόνον οἱ Ἑλληνες · δι' ἣν αἰτίαν μοι προεῖρηται, ἵνα δηλονότι μὴ ποτε δυνηθῶσι τοὺς πατέρας καὶ τὰς συνόδους συνιέντες, τὰ δυσσεβῆ αὐτῶν ἐλέγξει δόγματα. Ταῦτα τρίνουν, φιλτατε ἀναγνώστα, καὶ τούτοις ἄλλα ὅμοια θεασάμενός τε καὶ ἀκούσας, οὐκ ἐδυνήθην, κόπου καὶ χρόνου φειδόμενος, μὴ τοῖς πᾶσι διηγήσασθαι καὶ δηλὰ ποιῆσαι τὰ τύποις ἐκδεδομένα ἐκείνων σοφίσματα · σὺ δέ μου μὴ θαυμάσης ἀναγινώσκων τὸ ὁ αἰρετικὸς διδάσκαλος ὑπὲρ τοῦ ὀρθοδόξου μαθητοῦ ἐλεγχόμενος · οὐ γὰρ ὡς μαθητὴς κατὰ τοῦ διδασκάλου γράψαι προὔκρινα, οὔτε τὸν Ἰκαρον μιμούμενος, ὑπὲρ ἐκείνου ἐμαυτὸν δεῖξαι ἔσπευσα · ἀλλὰ ὀρθόδοξός γε ὢν, τὰ αἰρετικά αὐτοῦ δόλῳ μεμιγμένα σοφίσματα ἐλέγξει δίκαιον ἡγησάμην · καὶ περὶ μὲν τῆς ἐπιγραφῆς ταῦτα. Πρὸς δὲ τὸ ἄμουσον τῆς γλώττης καὶ ἀσύνδετον τῆς συντάξεως ἐκεῖνο εἰπεῖν ἔχω ὅτι δηλονότι οὔτε τῶν Μουσῶν, οὔτε τοῦ Ἑρμοῦ θεραπευτὴς καλεῖσθαι ἐσπούδασα, ἀλλὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἐκείνου ἀποστόλων τε καὶ μαθητῶν, τῶν ἀπλῶς φηγεσθαι τὸν καὶ γραψάντων. Ὑμῖν δὲ, ὦ νέοι καὶ τῆς παιδείας ἐρασταί, δώῃ Κύριος ὁ Θεὸς δύναμιν καὶ σοφίαν τοσαύτην ὥστε εὐφραδესτέρᾳ συντάξει τοὺς προδατοσχήμους λύκους τοῖς ποιμέσι καταφανεῖς ποιῆσαι. Ἐρρωσθε.

[Une seconde édition de cet opuscule a été donnée par Paul Lambros (Athènes, 1862, 8°). Elle contient une biographie de Prossalendis due à Moustoxydis. Voir *Bibliographie ionienne*, n° 2268.]

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

Bibliothèque d'Émile Legrand (exemplaire non rogné).

[Bibliothèque nationale de Paris : D 7390 (Inv. D 21813).]

SANCTISSIMI PAPÆ CLEMENTIS VII. BULLA. Græcè reddita, ut extat apud LEONEM ALLATIUM Libro de ætate, et interstitiis etc. Romæ Editio 1638.

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΠΑ. ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ ΕΠΙΚΥΡΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΟΥΛΛΑΝ Τοῦ Μακαριωτάτου Λέοντος δεκάτου, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τῶν Γραικῶν Ὁρησκείας, ἐλληνιστὶ μεταφρασθεῖσα, καθὰ σώζεται μάλιστα Παρὰ Λέοντι τῷ Ἀλλατίῳ ἐν τῷ περὶ ἡλικίας καὶ διαστημάτων κτ. βιβλίῳ ἐν Ῥώμῃ τυπωθέντι, ἀχλὺ, Νῦν δὲ ἐκ δευτέρου τυπωθεῖσα ἀναλώμασι τοῦ Εὐγενεστάτου καὶ Ἐντιμωτάτου Δημητρίου Κολλέττου Ἀθηναίου, καὶ πανευλαδῶς ἀφιερωθεῖσα τῷ Πανιερωτάτῳ, καὶ Σεβασμιωτάτῳ Κῶ' Κῶ'. ΑΘΑΝΑΣΙΩ. Μητροπολίτῃ Χριστιανοπόλεως. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, ὡς'. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 26 pages et un feuillet entièrement blanc, en un seul cahier signé A. Pages à deux colonnes, dont l'une pour le latin et l'autre pour le grec. Édition de la plus insigne rareté.

En tête de cet opuscule, on lit l'épître suivante :

Πανιερώτατε καὶ σεβασμιώτατε δέσποτα, κύριε, κύριε Ἀθανάσιε, εἴη τὸ ἱερὸν σκῆνος τῆς φιλοθέου σου ψυχῆς ὑγιαῖνον καὶ πάσης ἐπηρείας ἀνώτερον.

Πρὸς σὲ πάλιν ἐπανακάμπτει, πανιερώτατε πάτερ, ἡ Κλήμεντος τοῦ ἐβδόμου διαταγή, καλλονῇ τύπων κεκοσμημένη καὶ οἶονεὶ ψαῦσαι σπεύδουσα τῆς σεβασμίας σου δεξιᾶς, καὶ ὑπ' αὐτῆς φιλοφρόνως ἀντιψαυσθῆναι. Οὕτω καὶ ποταμοὶ ἱκανῶς πεδίοις καὶ λειμῶσιν ἐντρύψαντες καὶ πλείονι ὑδάτων ὀγκωθέντες φορολογίᾳ ἐς τὸν Ὠκεανὸν, ὅθεν ἐξέβησαν, ἀναρρέουσι γεγηθότες. Οὐκ οἶδα δὲ εἰ τῆς αὐτῆς παρὰ σοῦ ἀποδοχῆς ἀξιωθήσεται, ἥς τὰ ρεῖθρα τῶν ποταμῶν ἀπολαύουσι παρὰ θαλάττης. Ἦκε γὰρ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἡ φήμη τὰ θαυμαστά σου καὶ περιφανῆ ἐξαγγέλλουσα προτερήματα, τῶν νοημάτων δηλαδὴ τὸ θεῖον, τοῦ λόγου τὸ ἀποστολικόν, τὸ εὐσεβὲς τῶν ἔργων, τοῦ τρόπου τὸ εὐμενές, τοῦ βίου τὸ ἄμειπτον, τὸ πρὸς πάντας φιλόστοργον καὶ τὸ λοιπὸν τῶν

περὶ σὲ χαρίτων ἀγλαΐσμα, μάλιστα δὲ πάντων τὸ θαύμασίως ἔσον ἀποστίλῃ σου μετρίοφρον. Ὁ δὲ καὶ δέδια μὴ τι χαλεπήνῃ ἐντυχὸν ἐξαίφνης τοῖς διὰ βραχέων σχεδιασθεῖσι περὶ σὲ ἐγκωμίοις. Πέποιθα δὲ ὅμως καὶ θεοάρρηκα τῇ κατὰ σὲ δικαιοσύνῃ καὶ εὐνομίᾳ, ἥ οὐκ ἀνάσχοιτο ἂν, τοιαύτης παρούσης ἀφορμῆς, καὶ τοῦ τυχόντος τὰ σὰ κάλλη στερηθῆναι ἐπαίνου. Ἄλλως τε καὶ ἡ ἐμὴ γνώμη οὐκ ἂν φόγου ἀγχίθυρος, εὖλογος δὲ μάλα καὶ αἰνετὴ παρὰ τοῖς ἀβάσκανον κεκτημένοις τὸν νοῦν. Τὰ σὰ γὰρ ὡς ἐν παρόδῳ διευφημήσας ἀκραϊφνὲς ἅπασιν ὑπόδειγμα παραστῆσαι, καὶ οἷονεὶ δακτυλοδεικτῆσαι ὑπείληφα, ἵνα καὶ οἱ τὰς τῶν ψυχῶν φροντίδας ἐπιτραπέντες, καὶ οἱ τοῖς βιωτικοῖς συμπλεκόμενοι, πρὸς σὲ ἀφορῶντες τὰ ἑαυτῶν εἰς τὸ βέλτιον ἀναγάγῃσιν. Ἐλκει γὰρ ἀρετὴ πρὸς τὸν ἑαυτῆς ζῆλον ἐπαινέτου τυχοῦσα, οὐχ ἥττον ἢ ὁ μάχης τὸν σίδηρον, τοὺς ἐπ' αὐτῇ φιλοτίμους. Πρὸς τούτοις ἐνέκειτό μοι σφοδρὰ καὶ ἡ τῶν φίλων εἰσηγήσις, μάλιστα δὲ ἡ τοῦ ἐντιμοτάτου Δημητρίου Κολέτου, βιαίως προτρέπουσά με καὶ παρορμῶσα μηδαμῶς τὸν παρόντα ἔρον ἄνευ τινὸς προσφωνήσεως καὶ τῆς εἰθισμένης ἀρίειας φιλοκαλίας. Εἰ γὰρ καὶ, ἔλεγον, δυσπαράδεκτος τῷ πανιερωτάτῳ Ἀθανασίῳ ἡ εὐφημία, διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ γε οὐ χρεὶ σε τὰ παρὰ πᾶσι νενομισμένα περιφρονεῖν· μάλλον δὲ δι' αὐτὸ τοῦτο ἀποδοτέα ἢ αἴνεσις τῷ ἀνδρὶ, ἥτις σκιᾶς δίκην τὸν παρορμαρτοῦντα φεύγειν εἴωθε καὶ τῷ φεύγοντι παρορμαρτεῖν. Ταῦτα μὲν οὖν τὰ τῆς ἐμῆς πρὸς σὲ ἀφιερώσεως αἷτια, ἣν τὰ πρῶτα ἐκ προνοίας παρέλιπον, μαθὼν σε οὐχ ἡδέως ἔχοντα πρὸς τὰς τῶν ἀνθρώπων τιμὰς. Σὺ δὲ σύγγνωθί μοι, ἐπεικίστατε δέσποτα, τοῦτ' ἐν τῷ λίαν ἴσως κατὰ σὲ θαρραλέον καὶ τοῦ ἐπαίνου τὸ εὐτελές, τὴν τοῦ ἐπαινοῦντος διάθεσιν λογιζόμενος· πενιχρὸν γὰρ τὸ κατ' ἐμὲ κειμήλιον καὶ φιλοδωροῦμαί σε οἷς ἔχω, μὴ παρόντων οἷς ἂν εἴη μοι καταθύμιον. Καὶ γένοιτό μοι ἰδεῖν σε ἐν τάχει, τὸ κρεῖττον πάσης εὐχῆς θέαμα, καὶ ἐγγύθεν ἄγασθαι τὰ σὰ καὶ εὐφημῆσαι διὰ πλειόνων. Ἐρρωσο, τρισευδαίμων, ἀμειβόμενός με ταῖς σαῖς πρὸς τὸν θεὸν ἱλαστικαῖς ἱκεσίαις.

Ἐνετίησιν, ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας αψς'.

Τῆς σῆς πανιερότητος ταπεινὸς καὶ εὐλαβὴς δοῦλος, ὁ ἐν ἱεροδιδασκάλοις ἐλάχιστος,

Ἰωάννης Πατούσας Ἀθηναῖος.

Après cette épître dédicatoire, on trouve du même au même une épigramme de dix vers élégiaques, et un distique.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque du Musée britannique : 869. f. 2.

44

ΣΥΝΑΞΙΣ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΙΝΩΝ

Ἐγκωμιαστικῶν Τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς ἐν τῷ
μεγάλῳ Σπηλαίῳ τοῦ ἐν Πελοποννήσῳ ὄρους
τοῦ καλουμένου Χελμοῦ, καὶ τῶν
Ὅσιων Πατέρων.

CΥΜΕΩΝ. ΚΑΙ ΘΕΟ-

ΔΩΡΟΥ,

Τῶν Κτητόρων, καὶ Ἀρχηγῶν τῆς ἐν τῷ Σπη-
λαίῳ παλαιᾷς Μονῆς, καὶ τῆς Ὀσίας

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ,

Τῆς Εὐρούσης τὴν θείαν Εἰκόνα, τὴν ἱστοριθεῖσαν ὑπὸ
τοῦ Ἀποστόλου, καὶ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἐν τῷ αὐτῷ
σπηλαίῳ, μετὰ καὶ τῆς διηγήσεως τῆς αὐτῆς εὐρέ-
σεως, Περιέχουσα τὴν τε διαθήκην τῶν αὐτῶν
Πατέρων, καὶ τὸν τῶν αὐτῶν Βίον, ἅμα δὲ καὶ
τῆς Ὀσίας, Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖ-
σα ἀναλώμασι τοῦ Ἐκλαμπροτάτου
Κυρίου Κυρίου.

ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ ΜΑΚΟΛΑ.

Ἀθηναίου, πρὸς ὃν καὶ δικαίως ἀφιερώθη

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψς'.

CON LICENZA DE SUPERIORI.

In-4° de 6 feuillets non chiffrés et 60 pages. Signatures : *, 6 feuillets; A-G, 8 pages chacune; H, 4 pages. Plaquette d'une insigne rareté.

Collation des feuillets liminaires :

Feuillet 1 : Le titre.

Feuillet 2 : Une gravure en taille-douce représentant la Vierge,

avec cette légende : VERA IMMAGINE DELLA B.V. DELLA PACE. A gauche de la Vierge, on lit cette signature : *Sr Isabel. P.P.* et cette autre au-dessous de la légende : *Gio. Battista Finazzi à S.G.G.* Enfin, tout à fait au bas, en dehors de la gravure, ce quatrain :

Ἡ πρὶν κευθομένη ἐν Χελμῷ, αὖθις ἐφάνθη
εἰς ἄρκος ἀμφιπόλων καὶ φθορὰν ἀντιπάλων.
Κἀμοὶ οὖν δόθι ἀμφίπολον σὸν, Πάναγνε, εἶναι,
καὶ σῇ προστασίῃ σῶξέ με ἀντιπάλων.
ὁ σὸς ἀνάξ. ἰκέ. Ἰω. Πατ.

Feuillets 3 et 4 : Une épître dédicatoire ainsi intitulée :

Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ θεοσεβεστάτῳ εὐπατρίδῃ Ἀθηναίων καὶ ἐνδοξοτάτῳ κόμητι καὶ ἱππεὶ τῆς γαληνοτάτης τῶν Ἑνετῶν ἀριστοκρατίας κυρίῳ, κυρίῳ Βερνάρδῳ Μάκολα τὰ ὅσα εὐκτὰ καὶ σωτήρια.

Elle est signée par JEAN PATOUSAS d'Athènes, l'auteur du quatrain ci-dessus.

Feuillet 5 r° : Une épigramme de cinq distiques du même Jean Patousas à Jean Macolas ; et un distique à la louange de sa piété envers Dieu.

Feuillet 5 v° : Une épigramme de cinq distiques du même Jean Patousas à l'illustre et très sage chevalier Argyros Bernardis, noble Athénien.

Un distique εἰς τὴν αὐτοῦ σοφίαν.

Feuillet 6 r° et v^o : Neuf strophes sapphiques ainsi intitulées :

Ἄσμα σαπφικὸν ὧπερ αἱ Ἀθηναὶ εἰς παραμυθίαν προτρέπονται ὡς καὶ ἐν τῇ καταπτώσει αὐτῶν ἐνεγκοῦσαι τὸν εὐκλεέστατον ἥρωα Βερνάρδον Μάκολαν.

Enfin un distique au même. Le tout a pour auteur le susdit Jean Patousas.

Le titre d'entrée en matière (p. 1) est ainsi conçu :

Βίος τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Συμεὼν καὶ Θεοδώρου καὶ τῆς ὁσίας Εὐφροσύνης, τῶν εὐρόντων τὴν πάνσεπτον εἰκόνα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Σπηλαιώτισσας, μεταφρασθεῖς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ σοφωτάτου Ἀργυροῦ Βερναρδοῦ τοῦ ἐξ Ἀθηναίων.

C'est ce titre que donne André P. Vrétos, *Catalogue*, première partie, p. 55, n° 151.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) ; 19219. S^a. E. 1, Tom. I, n° 5.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

45

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΛΟΓΟΣ. ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΣ. Σχεδιασθεὶς παρὰ Χρυσάνθου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, καὶ προσφωνηθεὶς παρ' αὐτοῦ ἔνθεν ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς ἀγίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως, ἦτοι τοῦ ἀγίου Τάφου, ἡνίκα ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ἐν ἔτει τῷ Σωτηρίῳ αψβ'. Ἀπριλίου ε'. κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἀγίας Λαμπρᾶς.

In-4° de 28 pages. Sans indication de lieu ni de date. Rare. André Vrétos (*Catalogue*, I, n° 137) range à tort cet ouvrage dans l'année 1702. L'impression de ce volume ne peut pas être antérieure au 8 février 1707, date à laquelle CHRYSANTHE NOTARAS fut élu patriarche de Jérusalem, qualification que lui donne le titre ci-dessus.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

46

ΒΟΣΚΟΣ ΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΒΑΤΩΝ Ἦτοι. Περὶ τοῦ Καθήκοντος τῷ Πνευματικῷ Ποιμένι, καὶ Πῶς δεῖ Ποιμαίνειν τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ λογικὸν Ποίμνιον. CON LICENZA DE' SUPERIORI. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. αψή. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

In-12 de 336 pages. Marque typographique sur le titre.

En tête du volume, préface intitulée : Τίς ὁ σκοπὸς καὶ ἡ τάξις τοῦ παρόντος βιβλίου. D'après Georges Zaviras (*Nouvelle Grèce*, p. 420) l'auteur de cet ouvrage est MÉTHODE ANTHRACITE.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3813.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

47

ΑΝΘΗ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ

Ἐκχυθέντα εἰς τὴν Πανένδοξον Μετάστασιν τῆς

ΘΕΟΜΗΤΟΡΟΣ ΜΑΡΙΑΣ

Παρά τινων τῶν τοῦ Φλαγγινιανοῦ Ἑλληνομουσείου

Τροφίμων τε καὶ Σπουδαίων, ἐπιστάσις καὶ ἑπανορ-

θώσει τοῦ Πολυμαθεστάτου αὐτῶν Ἱερο-

διδασκάλου Ἰωάννου Πατούσα τοῦ ἐξ

Ἀθηνῶν, Γυμνασιάρχου τοῦ

ῤηθέντος Φροντιστηρίου,

Καὶ πανευλαβῶς

Ἀφιερωθέντα τῷ Πανιερωτάτῳ, καὶ Σοφωτάτῳ Κῶ' Κῶ' Μελετίῳ

Τυπάλδῳ Μητροπολίτῃ Φιλαδελφείας, Ὑπερτίμῳ, καὶ Ἐξάρ-

χῳ πάσης Λυδίας, καὶ τῶν ἐν ταῖς Κλειναῖς Ἐνετείαις

Ἑλλήνων Ἀξιοπρεπεστάτῳ Προέδρῳ.

ΕΝΕΤΗΣΙΝ, αψή.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 1 feuillet non chiffré + 42 pages. Signatures : A, 1 feuillet et 18 pages ; B, 16 pages ; C, 8 pages. Monogramme d'Antoine Bortoli sur le titre. Plaquette curieuse et de la plus extrême rareté.

Collation du volume :

Feuillet non chiffré, recto : Emblème de l'Académie des *Illesi* gravé sur métal. Nous le reproduisons page 61.

Ce feuillet non chiffré est blanc au verso.

Page 1 : Le titre. Page 2, blanche.

Pages 3-4 : Épître dédicatoire à Mélétiος Typaldos. Elle est signée : Ταπεινὸς καὶ Εὐλαβὴς Δοῦλος Λιθέριος Κολέττης Ἱερεὺς Ἀθηναῖος σὺν τοῖς λοιποῖς Σπουδαίοις τοῦ Φλαγγινιανοῦ Ἑλληνομουσείου.

Page 5 : Épigramme en grec ancien (4 distiques) à la louange de Jean Patousas, signée : Δημήτριος Γεωργούλης ἐκ Τριχάλων τῆς Πελοποννήσου.

Page 6 : Ὀνόματα τῶν Ἀβλαβῶν Ἀκαδημικῶν.

Λιθέριος Κολέττης Ἱερεὺς Ἀθηναῖος.

Γεώργιος Πατούσας Ἱεροδιάκονος Ἀθηναῖος.

Ἰωάννης Βούλγαρις Κερκυραῖος Ἀρχιδιάκονος Φιλαδελφείας.

Φραγκίσκος Κολομπής Ἱεροδιάκονος ἐκ Κεφαλληνίας.

Ἀντώνιος Στρατηγὸς Ἀναγνώστης Κερκυραῖος.

Ἐκτωρ Σιγοῦρος ἐκ Ζακύνθου.

Φραγκίσκος Γεράρδης Κρητικός.

Ἀνδρέας Μυιάρης Ἀθηναῖος.

Ἀντώνιος Λάνδος Κρητικός.

Ἐμμανουὴλ Κουερίνης Ζακύνθιος.

Ἰωάννης Λαμπούδιος Κρητικός.

Λαυρέντιος Βενέριος Κρητικός.

Pages 7-16 : Εἰς τὴν Μετάστασιν τῆς Παρθενομήτορος Μαρίας Λόγος Ἐκφραστικός. Signé : Γεώργιος Πατούσας Ἱεροδιάκονος Ἀθηναῖος.

Pages 17-19 : Poésie lyrique en grec vulgaire à la louange de Mélétiος Typaldos, signée : Ἰωάννης Βούλγαρις Κερκυραῖος Ἀρχιδιάκονος Φιλαδελφείας.

Page 20 : Sonnet italien non signé à l'éloge de la Grèce.

Page 21 : Sonnet en grec vulgaire à la louange de l'Assomption de la sainte Vierge, signé : Φραγκίσκος Κολομπής Ἱεροδιάκονος ἐκ Κεφαλληνίας.

Page 22 : Sonnet italien non signé sur l'Assomption.

Page 23 : Ὅτι ὁ θάνατος τῆς Θεομήτορος ἐστάνθῃ ἡ θεϊκὴ ἀγάπη. Sonnet en grec vulgaire signé : Ἀντώνιος Στρατηγὸς Ἀναγνώστης Κερκυραῖος.

Pages 24-25 : Huit strophes sapphiques en grec ancien à la louange de Mélétiος Typaldos. Non signées.

Page 26 : Épigramme latine (5 distiques) sur l'Assomption, signée : Ἐκτωρ Σιγοῦρος ὁ Ζακύνθιος.

Pages 27-28 : Huit strophes sapphiques en grec ancien sur l'Assomption. Non signées.

Page 29 : Épigramme latine à la louange de Mélétiος Typaldos Six distiques signés : Φραγκίσκος Γεράρδος (non Γεράρδης) Κρητικός.

Page 30 : Sonnet en grec vulgaire à la Grèce, non signé.

Pages 31-32 : Poésie anacréontique (62 vers) en grec vulgaire sur l'Assomption. Signée : Ἀνδρέας Μυιάρης Ἀθηναῖος.

Page 33 : Épigramme en grec ancien (3 distiques) sur l'Assomption. Distique sur le même sujet. Non signés.

Page 34 : Sonnet italien sur l'Assomption, signé : Ἀντώνιος Λάνδος Κρητικός.

Page 35 : Épiigramme (3 distiques) et distique en grec ancien sur l'Assomption, non signés.

Page 36 : Sonnet italien à monseigneur Mélétiüs Typaldos, signé :
Ἐμμανουὴλ Κουερίνης Ζαχύνθιος.

Page 37 : Épiigramme en grec ancien (3 distiques) sur l'Assomption de la sainte Vierge, non signés.

Pages 38-39 : Poésie anacréontique (62 vers) en grec vulgaire sur l'Assomption. Signée : Ἰωάννης Λαμπούδιος Κρητικός.

Page 40 : Épiigramme latine (4 distiques) à la louange de l'Assomption, non signée.

Page 41 : Le sonnet suivant.

Εἰς ἕναν Ἄμουσον, ὁποῦ ἐλόγιαζε νὰ ψάλλῃ εὐμορφα.
Ἄσμάτιον ἐνδεκασύλλαβον.

ὦ Μελωδία φωνῆς, ὦ πῶς βαβίζει
ὁ λάρυγγας καλά. πῶς μολιβώνει
κ' ἐρεύγεται φωνήν. ὦ νὰ ζῆς, σώνει.
Κάποιαις φοραῖς κ' ὁ κύκνος κοραίζει.

Κύκνος εἶσαι καὶ σύ, μὰ σ' ἐξορίαν,
ὅποτεν ψαλμωδῆς, πέμπεις ἀνθρώπους.
Ἄμε, νὰ ζῆς, μακράν, ἀλλαξαὶ τόπους ·
οἱ κύκνοι κατοικοῦν τὴν ἐρημίαν.

Τούτων καὶ τὴν φωνὴν μόν' οἱ ψαράδες
ἀκούουσι συχνά. μὰ σὺ τὴν χώραν,
ἀδελφέ μ', ἐρημώνεις πᾶσαν ὥραν.

Πάντα θνήσκει τινάς, λέγουν ἡ γρηάδες,
ἂν ψάλλ' εἰς γειτονίαν νυκτὸς ὁ κόραξ,
μ' ἂν σὺ ψάλλῃς, ψοφᾷ ὁ νυκτικόραξ.

Λαυρέντιος Βενέριος Κρητικός.

Page 42 : Εὐχαρίστησις (sans doute à Mélétius Typaldos) en grec vulgaire et en prose, signée : Διέτριος Κολέπτης Ἱερεὺς Ἀθηναῖος.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque de Jean Vlachoyanis (à Athènes).]

JOH. MICH. LANGII D. PHILOLOGIÆ BARBARO-GRÆCÆ PARS PRIOR, continens I. *Meletema de Origine, Progressu & variis Fatis Linguae Græcæ, tam veteris, quàm hodiernæ, sive Vulgaris ῥωμαϊκῆς* : II. *Grammaticæ Barbaro-Græcæ Synopsis* : & tandem III. *Glossarii Barbaro-Græci Compendium. Prostat NORIBERGÆ & ALTENDORFI. Typis & Impensis JODOCI WILHELMI KOHLESII, Univers. Altdorf. Typogr. A.O.R. clb Io CCVIII.*

In-4° de 14 feuillets non chiffrés et 204 pages. Signatures :)(-)(

)()(, 4 f. chacune;)()()(, 2 feuillets; A-Z, Aa-Bb, 8 pages chacune; Cc, 4 pages. Sur le titre, marque avec la devise *Viamque affectat Olympo*.

JOH. MICH. LANGII, D. PHILOLOGIÆ BARBARO-GRÆCÆ PARS ALTERA, exhibens I. *Introductionem ad Poësin Barbaro-Græcam* (cui accedit II. *Batrachomyomachia Homeri, a Demetrio Zeno, Zacynthio, in versus Barbaro-Græcos conversa, cum Interpretatione Latina & Annotationibus B. Martini Crusii*). III. *Dissertationem de Versione Novi Testamenti Barbaro-Græca*. IV. *Exercitationem de differentia Linguae Græcorum Veteris & Novæ, sive Barbaro-Græcæ*. ALTDORFI. Typis & sumptibus Jodoc. Wilhelmi Kohles. An. MDCCVII.

In-4° de quatre feuillets non chiffrés. Signature :)o(.

Voici maintenant les titres respectifs de chacune des divisions de cette seconde partie :

JOH. MICH. LANGII D. AD POESIN BARBARO-GRÆCÆ, SUCCINCTA INTRODUCTIO. ACCEDIT *BATRACHOMYOMACHIA HOMERI à DEMETRIO ZENO ZACYNTHIO in versus Barbaro-Græcos conversa CUM Interpretatione Latina & Annotationibus B. MARTINI CRUSII*, Professoris quondam Tubingensis Celebratissimi, & πρώτου Barbaro-Græcæ Linguae in nostram Germaniam Introductoris. ALTDORFI Typis & Sumtibus Jodoci Gvilielmi Kohles. An. M DCC VII.

In-4° de 44 pages. Signatures : A-E, 8 pages chacune ; F, 4 pages.

HOMERI BATRACHOMYOMACHIA à DEMETRIO ZENO ZACYNTHIO in *vulgarem linguam Græcam rhythmicè conversa* : Cum B. MARTINI CRUSII, quondam Tubingensis Celebratissimi Professoris, *Latina versione & Annotationibus*. ALTDORFI Typis & Sumtibus Jodoci Gvilielmi Kohles, An. M DCC VII.

In-4° de 64 pages. Signatures : a-h, 8 pages chacune.

DISSERTATIO HISTORICO-PHILOLOGICO-THEOLOGICA *De VER-*

SIONE NOVI TESTAMENTI; BARBARO-GRÆCA, Quam DEO DANTE SUB PRÆSIDIO JOH. MICH. LANGII, Theol. Doct. & Prof. Publ. Ordin. h. t. suæ Facultatis Decani, necnon Verbi Divini Ministri, *H. L. Q. C. d. XXI. Octobr. Anno MDCCV*. Disquisitioni publicæ subjiciet JOH. MICHAEL DOEDERLINUS, Weissenburgo-Francus. ALTORFI, Literis Jodoci Wilhelmi Kohlesii.

In-4° de 20 pages. Signatures : A-B, 8 pages chacune; C, 4 pages.

Il existe une seconde édition de cette Dissertation, dont le titre est identique à celui de la première, sauf qu'il porte *MD CCVII* au lieu de *MD CCV* et que, avant ALTORFI, on lit : « Editio altera, emendator. » C'est un in-4° de 16 pages, en deux cahiers de 8 pages chacun, signés A-B.

EXERCITATIO PHILOLOGICA *De DIFFERENTIA LINGVÆ GRÆCORUM VETERIS ET NOVÆ SIVE BARBARO-GRÆCÆ : Quam PRESIDE DEO O. M. SUB SCEPTRO ACADEMICO SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI DOMINI JOHANNIS GVILIELMI, DUCIS SAXONIÆ JULIACI CLIVIÆ AC MONTIUM ETC. ETC. Benevolo indultu AMPLISS. FACULTATIS PHILOSOPH. in ILLUSTRIS (sic) SALANA publicè disputabunt M. JOH. MICHAEL LANGIUS, Ezelvvangens. P. L. Cæsar. & JOSEPHUS HEISSIUS, Memmingensis. Anno 1688. die 29. Decembris. EDITIO SECUNDA, AUCTOR ET EMENDATIOR Typis & Sumtibus Jodoci Gvilielmi Kohles, Altdorfii M DCC VII.*

In-4° de 24 pages (dont la pénultième erronément chiffrée 10 et la dernière non chiffrée). Signatures : A-C, de 8 pages chacune. [A la fin du titre, certains exemplaires portent correctement *auctor*, au lieu de *auctor*.]

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque d'Hubert Pernot (exemplaire différent).]

INSCRIPTIONES PATAVINÆ SACRÆ, ET PROPHANÆ Tam in Urbe, quàm in Agro post Annum M. DCCI. inventæ, ac positæ, *Nunc denuò A. Mag. JACOBO SALOMONIO Ord. Prædicat. Collectæ. Notisque plurimis illustratæ* Editis ab eodem, duobus voluminibus, Agri uno, Urbis altero *ADDENDÆ, Ad Illustrissimum & Reverendissimum D. D. FEDERICUM CORNELIUM SS.D.N. Papæ CLEMENTIS XI. Prælatum Domesticum, & in Legatione Bononiensi ejusdem Prolegatum Dignissimum. PATAVII, M. DCCVIII. Typis Joseph Corona Typographi Patavini. Editionem procurante Aloysio Pavino Bibliopola Veneto apud S. Julianum. SUPERIORUM PERMISSU.*

In-4° de 6 feuillets non chiffrés, 310 pages et 1 feuillet non chiffré. Très rare.

Au f. 6 recto, on trouve une épigramme latine signée *J. M. Sem. Patav. Alumnus* et adressée : *ad Magistrum Jacobum Salomonium, ordinis Prædicatorum, eminentissimi & reverendissimi S.R.E. cardinalis Georgii Cornelii, episcopi Patavini, theologum, dum 82 annos natus et tertium ederet Patavinarum Inscriptionum librum.*

Bibliothèque nationale de Paris : Inventaire K 3386.

MONUMENS AUTHENTIQUES DE LA RELIGION DES GRECS ET DE LA FAUSSETÉ DE PLUSIEURS CONFESIONS DE FOI DES CHRÉTIENS ORIENTAUX : Produites contre les Théologiens Réformez, par les Prélats de France & les Docteurs de Port-Roial, dans leur fameux Ouvrage de LA PERPETUITÉ DE LA FOI DE L'EGLISE CATHOLIQUE. *Le tout démontré par des Preuves Juridiques, tirées des Manuscrits Originaux d'un Concile de Jérusalem & de deux Synodes Grecs, accompagnez d'une Traduction Française & de*

plusieurs Lettres Originales Anecdotes, écrites en diverses Langues, & jointes à des Mémoires secrets des Ambassadeurs Chrétiens à la Porte Ottomane, à des Relations fort curieuses des Nonces Apostoliques en Orient, & à diverses autres Pièces très Authentiques, qui servent à détruire plus de cinq cens faux témoignages, employez dans les Controverses du Clergé de France, contre les Réformez, à établir la vérité de tous les principaux Dogmes que les Protestans soutiennent contre l'Eglise Romaine, & à faire voir ce qu'ils ont de conforme avec la Créance des Grecs non Latinisez. Par le Sieur J. AYMON, Ministre du Saint Evangile, & Docteur es Droits. A LA HAYE, CHEZ CHARLES DELO, sur le Cingel, à l'Espérance. M. DCC. VIII.

In-4° de 2 feuillets non chiffrés + 30 pages + 528 pages + 11 feuillets non chiffrés. Signatures : *, 2 feuillets; *-****, 8 pages chacune (le feuillet 4 de cette dernière signature forme les pages 1 et 2 de la seconde série ; la page 1 est à tort signée A, de même que la page 3) ; A-Z, Aa-Zz, Aaa-Yyy, 16 pages chacune ; Zzz, 4 pages chacune. Monogramme sur le titre, lequel titre est tiré en rouge et noir.

On doit trouver, en regard de la page 446, trois planches gravées contenant *LES SIGNATURES ORIGINALES DE CEUX QUI ONT APPROUVÉ LE CONCILE DE JÉRUSALEM SOUS LE PATRIARCHE DOSITHÉE. L'AN M.DC.LXXII.* Au bas de la troisième de ces planches, on lit : *I. AIMON delineavit ex Authographo (sic) Græco. Anno Æræ Dionisianæ 1708. D. Coster Sculpsit.*

Cet ouvrage contient 27 lettres de Cyrille Lucar.

La Confession de foi de Cyrille Lucar.

Le Concile grec de Jérusalem, réuni en 1672.

Le Synode grec de Constantinople, réuni en 1638.

Le Synode grec de Moldavie, réuni en 1642. Etc., etc.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

51*

ΑΠΑΝΘΙΣΜΑΤΑ ΠΟΙΗΤΙΚΑ,
 ΣΥΛΛΕΧΘΕΝΤΑ
 Εἰς τὴν Ἑνδοξον, καὶ Ὑπέρλαμπρον
 Ἱατροφιλοσόφου Δανοστεφηφορίαν
 Τοῦ Εὐγενεστάτου, καὶ λογιωτάτου Κυρίου
 ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΥΠΟΜΕΝΑ
 ΕΥΠΑΤΡΙΔΟΥ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ
 ΠΑΡΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΤΟΥ ΑΒΡΑΜΙΟΥ,
 Καὶ παρ' αὐτοῦ Προσφωνηθέντα
 Τῷ Γαληνοτάτῳ, Ἑκλαμπροτάτῳ, καὶ Εὐσεβεστάτῳ
 ΚΥΡΙΩ, ΚΥΡΙΩ
 ΙΩΑΝΝΗ
 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ
 ΒΑΣΣΑΡΑΒΑ
 ΑΥΘΕΝΤΗ ΚΑΙ ΗΓΕΜΟΝΙ
 Πάσης Οὐγγροβλαχίας.
 Καὶ τοῦ Δαφνηφοροῦντος,
 Προστάτῃ Μεγαλοπρεπεστάτῳ.
 ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1709.
 Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Μπέρτολῃ.
CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 43 pages.

En tête, portrait de Constantin Bassarab.

Pages 3-6, épître dédicatoire d'ABRAMIOS au même, datée de Venise, 1709.

Les Grecs qui ont collaboré à ce volume, sur lequel on peut consulter la Πανδώρα du 1er décembre 1868, sont : JEAN ABRAMIOS, MICHEL SCHENDO, DENYS SPANDONIS, LIBÉRIOS COLETTI, GEORGES PATOUSAS, GEORGES CANCELLARIOS, ANTOINE STRATIGOS, MARC TSANDIRIS, JEAN HIRACLIOTIS, JEAN SCHENDO, ALVISE CALICHIOPOLI, NICOLAS GLYKYS et EMMANUEL QUERINI.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Misc. 662.6.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

BIBΛΟΣ ΕΝΙΑΥΣΙΟΣ
ΤΗΝ ΑΠΑΣΑΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ

Ἀκολουθίαν.

ΑΝΕΛΛΕΙΠΩΣ ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ,

Τυπωθεῖσα μὲν καὶ ἀφιερωθεῖσα

Τῷ Παναγιωτάτῳ, λογιωτάτῳ, καὶ σοφωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ
Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ
Κυρίῳ, Κυρίῳ ΑΘΑΝΑΣΙΩ.

Ἐπὶ τοῦ Εὐσεβεστάτου, Ἐκλαμπροτάτου, καὶ Γαληνοτάτου Αὐθέντου,
Κυρίου, Κυρίου Ἰωάννου ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

Μπασσαράμπα Βοεβόδα, τοῦ Μπραγκοβάνου, Ἡγεμόνος πάσης
Οὐγκροβλαχίας.

Παρὰ τοῦ Πανιερωτάτου, καὶ Θεοσεβεστάτου Μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας (sic), Κυρίου Κυρίου ΑΝΘΙΜΟΥ, τοῦ ἐξ Ἰεherίης,
Ἀναλώμασι, καὶ Τύποις τοῖς αὐτοῦ.

Διορθωθεῖσα δὲ μετ' ἐπιμελείας παρὰ Μητροφάνους Πρεσβυτέρου Γρηγορά, τοῦ ἐκ Δωδώνης.

Ἐν Ἑτει, ἀ.ψ'.θ'. Κατὰ Μῆνα Αὐγούστου.

Ἐν τῇ Ἀγιωτάτῃ Μητροπόλει τῇ ἐν Τεργοβύστῳ
τῆς Οὐγκροβλαχίας.

In-folio de 4 feuillets non chiffrés + 972 pages + 1 feuillet blanc + 588 pages + 36 pages. Rarissime.

Nota bene. Dans la première partie, la page qui suit la 395e est blanche et n'a pas été comprise dans la numération ; de cette façon, à partir de la page 396, les numéros pairs se trouvent au recto et les impairs au verso des feuillets ; il résulte de cette anomalie une erreur d'une unité.

Au verso du titre figurent les armes de Constantin Basarab Brancovan, avec cinq distiques.

Le recto du feuillet 2 est occupé par quinze distiques de ΜΕΤΡΟΦΑΝΗ ΓΡΕΓΟΡΑΣ à la louange du même prince.

Le reste des feuillets liminaires est occupé par une épître d'ΑΝΘΙΜΟΥ à Athanase, patriarche de Constantinople.

Ce volume est une des plus belles productions de l'imprimerie de Tirgoviste ; il est tiré en rouge et noir.

Bibliothèque du Musée national de Bucarest : n° 50.

[Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).]

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

53

DÉFENSE DE LA PERPETUITÉ DE LA FOY, CONTRE LES CALOMNIES ET FAUSSETEZ du Livre intitulé, *MONUMENS AUTHENTIQUES DE LA RELIGION DES GRECS*. A PARIS, Chez GABRIEL MARTIN, rue S. Jacques, vis-à-vis la rue du Plâtre, à l'Etoile. M. DCCIX. *AVEC APPROBATION ET PRIVILEGE DU ROY.*

(A la page 525 :) De l'Imprimerie de la Veuve d'ANTOINE LAMBIN. 1709.

In-8° de 24 feuillets non chiffrés + 525 pages chiffrées + 11 pages non chiffrées. Signatures : â, ê, î; A-Z, Aa, Kk, de 16 pages chacune; Ll, 8 pages seulement. Rare et recherché. L'auteur de ce très utile et très savant ouvrage est EUSÈBE RENAUDOT.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

54

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΓΡΗΓΟΡ-
ΤΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΕΦΡΩ, Μετά τινος Έβραίου,
Έρβᾶν ὀνομαζομένου, Ὡφελιμώτατος εἰς κάθε Χριστιανὸν, ὁποῦ ἐπι-
τηδεύεται νῶ καταχαλάση ταῖς φλυαρίαις, καὶ μάταιαις γνώμαις τῶν
ἀνοήτων Έβραίων. ΠΡΟΣΕΤΙ ΔΕ ΚΑΙ ΣΥΜΑΖΩΕΙΣ ΛΟΓΩΝ
ΤΙΝΩΝ τοῦ, τε Ἀγίου Ἐπιφανείου, καὶ ἄλλων Ἀγίων, Πρὸς κοινὴν
σωτηρίαν· ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΑΞΙΟΜΝΗΜΟΝΕΥΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ
τῆς Ἀγίας Μεγαλομάρτυρος Μαρίνης. Τὰ πάντα ἐπιμελῶς διορθω-
θέντα παρὰ Ἰωάννου Ἱερέως τοῦ Ἀβραμίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1709.
Παρὰ Νικολάου τῷ Σάφῳ. *CON LICENZA DE' SUPERIORI, E
PRIVILEGIO.*

In-4° de deux feuillets non chiffrés et 127 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre.

Le recto du f. 2 est occupé par un avis de l'imprimeur, mais ne présentant aucun intérêt.

Bibliothèque Casanatense (à Rome) : B. VII. 46.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

55

GALATINA

LETTERATA.

OPRETTA

Nella quale si rappresentano Quarantaquattro

Personaggi che anno illustrato colle lettere

la loro patria di S. PIETRO IN GALATINA.

DAL P. FR. ALESSANDRO TOMASO

ARCUDI de' Predicatori.

Autore dell' Anatomia de gl' Ipocriti sotto nome

anagrammatico di

CANDIDO MALASORTE USSARO.

DEDICATA

ALL' ECCELLENTISSIMO SIGNOR

D. FILIPPO

BERNUALDO ORSINO,

GRANDE DI SPAGNA DI PRIMA CLASSE,

Duca di Gravina, Prencipe di So-

lofra, Conte di Muro, e Signore

di Vallato, &c.

IN GENOVA MDCCIX.

Nella Stamperia di Giovan-Battista Celle.

Con licenza de' Superiori.

In-8° de 12 feuillets non chiffrés + 187 pages chiffrées + 7 pages non chiffrées + 1 feuillet isolé non chiffré, placé entre les pages 18 et 19, Signatures ; a b c, de 4 feuillets chacune ; A-M, de

16 pages chacune ; plus les deux dernières pages qui n'appartiennent à aucun cahier et ont dû être tirées avec le feuillet isolé placé entre les pages 18 et 19, lequel est signé *. Ouvrage très curieux, très rare et très recherché.

Bibliothèque Casanatense (à Rome) : AAC. X. 16.

56

GENNADII

PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI

HOMILIÆ

De Sacramento Eucharistiæ :

MELETII ALEXANDRINI,

NECTARII HIEROSOLYMITANI,

MELETII SYRIGI, ET ALIORUM,

De eodem argumento

OPUSCULA, GRÆCÈ ET LAT.

SEU

Appendix ad Acta, quæ circa Græcorum de Transubstantiatione | fidem relata sunt in Opere de Perpetuitate Fidei.

EUSEBIUS RENAUDOTIUS, *Parisinus, ex Codicibus MSS. edidit,*

Latine vertit, Dissertationes & Observationes adjecit.

PARISIIS,

Apud GABRIELEM MARTIN, viâ Jacobæâ,

ad insigne Stellæ.

M. DCC. IX.

CUM REGIS PRIVILEGIO.

In-4° de un feuillet, xxxij pages (dont la dernière non chiffrée), 218 pages, 2 feuillets, plus 4 pages chiffrées *195-*198 insérées entre les pages 194 et 195.

On trouve d'habitude dans ce volume des cartons pour les pages 57-58 et 187-188. Rare et recherché.

Collation du volume :

Feuillet 1 : Le titre.

Pages j-xxxj : La préface.

Page xxxij : Table de l'ouvrage.

Pages 1 à 29 : Γενναδίου ὁμιλία περὶ τοῦ μυστηριώδους σώματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Incip. 'Επειδὴ τῇ διὰ τῶν ἱερῶν τούτων ἡμερῶν ἐγκρατεῖα. Desinit : ἀλλὰ καὶ χάριν χάριτι προστιθείς. Δόξα τῷ ἐλέει αὐτοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Pages 29 à 35 : Γενναδίου πρώτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὴν ἄλωσην ζήσαντος κατὰ τὸ αὐγ' ἔτος τῆς σωτηρίας. Alia brevis homilia de Corpore et Sanguine Domini, relata a Meletio Syrgio Hieromonacho Cretensi in Refutatione Confessionis Cyrilli Lucaris CPⁿⁱ Patriarchæ. Incip. 'Επειδὴ περὶ τοῦ μυστηριώδους σώματος καὶ αἵματος. Desinit : τὴν ἐν ὑμῖν γεννησομένην προσθήκην τῆς εὐλαβείας.

Nota bene. Cette Homélie de Gennadius ne se trouve pas dans l'ouvrage de Mélétius Syrigos indiqué ci-dessus par Eusèbe Renaudot, mais dans l'ouvrage de Dosithée, patriarche de Jérusalem, κατὰ καθολικῆς φρενοβλαθείας, imprimé à la suite de la Réfutation de la Confession de Cyrille Lucar par Syrigos (Bucarest, 1690, f°), pages 74 à 76.

Page 36 blanche.

Pages 37 à 68 : Ad Gennadii homiliam de Corpore et Sanguine Domini nostri J. C.

Page 69 : Monitum.

Pages 70 à 73 : Πρὸς τὸν Σχολάριον τοῦ 'Εφέσου. Verba Marci Ephesii morientis ad Georgium Scholarium. Ex Cod. ms. Bibl. Reg. 2963. Incip. Λέγω καὶ ἀποφαίνομαι περὶ τοῦ ἄρχοντος Σχολαρίου. Desinit : τὴν τῆς ἐκκλησίας διόρθωσιν.

Pages 73 à 75 : 'Απόκρισις τοῦ Σχολαρίου. Incip. 'Εγὼ, δέσποτά μου ἅγιε, πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ. Desinit : ταῖς σαῖς πρὸς θεὸν εὐπαρρησιαστόις ἐντεύξεσιν.

Pages 75 à 77 : 'Απολογία τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου 'Εφέσου κυρίου Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ, ῥηθεῖσα ἐπὶ τῇ τελευτῇ αὐτοῦ αὐτοσχεδίως. Incip. Βούλομαι πλατύτερον τὴν ἐμὴν γνώμην εἰπεῖν. Desinit : καὶ εἰρήνην τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ.

Pages 77 à 79 : 'Εκ τῆς ἐπιστολῆς Γενναδίου τῷ κυρίῳ Μαξίμῳ τῷ κατὰ κόσμον Σοφιανῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἐνασκουμένοις τῇ ἀγίᾳ μονῇ τοῦ Σινᾶ ὁσιωτάτοις ἱερομονάχοις καὶ μοναχοῖς. Incip. "Ετι ἡρώτησαν οἱ μοναχοί. Desinit : μὴ ἀποπέμψω αὐτοὺς, ὡς προείπομεν.

Pages 80 à 90 : Gennadii sive Georgii Scholarii Operum notitia.

Pages 91 à 99 : De Meletio Piga patriarcha Alexandrino observatio.

Pages 100 à 116 : 'Εκ τῶν τοῦ οἰκιοχείρου 'Επιστολῶν τοῦ μακαριώ-

τάτου καὶ σοφωτάτου αἰοδίδμου πάπα καὶ πατριάρχου τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας κυρίου κυρίου Μελετίου τοῦ Πηγᾶ τοῦ Κρητός. Περὶ τῶν ἀχράντων μυστηρίων τὸ δεύτερον. Κυριακῷ Φωτεινῷ, ἱατρῷ καὶ διδασκάλῳ ἐν Ἑγγολσταδιανίῳ ἀκαδημίᾳ λαμπροτάτῳ, χάριν καὶ ἔλεος καὶ τὰ ἐξῆς. Incipit : Περὶ δὲ τῶν σῶν προβλημάτων, εὖ ἴσθι ἐν ἐκείνοις. Desinit : σκληρομένους καὶ ὀλισθενόντας (*sic*). Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τοῦ κελλίου τῆς ἡμετέρας παροικίας, ἔτει ζρά κοσμογενείας, προκαλανδῶν (*sic*) ἰουλιῶν, τοῦτ' ἔστι μεταγε[ι]ντιῶνος λ'.

Pages 117 à 149 : Μελέτιος πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ κριτῆς τῆς οἰκουμένης, τῷ πανιερωτάτῳ Φιλαδελφίας ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρίῳ περιποθῆτῳ χάριν, ἔλεος καὶ εἰρήνην παρὰ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (*sic*). Incip. Οὗτ' ἀχαριστίας εὖ μὴ δράσαντες. Desinit : οὓς πρὸ πολλοῦ συνεγραψάμεθα. Ἐρρωσο ἐν κυρίῳ τιμία καὶ φίλη ψυχή. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, γ' φθίνοντος πυανεψιῶνος, ἔτει κοσμογενείας ζργ', σωτηρίῳ ἀφ' ἧς.

Pages 151 à 155 : De Meletio Syrigio.

Pages 156 à 162 : Ex libro qui inscribitur Μελετίου Συρίγου ἱερομονάχου Ἀντίρρῆσις πρὸς τὴν ἐκδοθεῖσαν ὁμολογίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὑπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου, ἐπιγραφεῖσαν ἐν ὀνόματι τῶν Χριστιανῶν ἀπάντων τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς Μετουσιώσεως. Incip. Ὅτι μὲν οὖν παρὰ τοῖς. Desinit : ἀγωνιζομένη τῶν Καλουϊνιανῶν αἵρεσις.

Pages 163 à 170 : De Nectario Hierosolymitano Patriarcha.

Pages 171 à 183 : Νεκταρίου πρώην Ἱεροσολύμων Πατριάρχου πρὸς τὰ παρὰ τοῦ Γάλου Κλαυδίου κατὰ τῶν Γραικῶν σκώμματα καὶ συκοφαντίας, ὡς ἐν συντόμῳ τοῖς αἰτήσασιν, οἷς καὶ ὑγείαν μακρὰν καὶ εὐτυχίαν ἐπεύχεται. Incipit : Πολλῶν ὄντων τῶν παρὰ Λούθηρου καὶ Καλουϊνίου ἐκδοθέντων. Desinit : καὶ ἐσφραγίσθη ἰδίᾳ χειρὶ καὶ τῇ τῆς ἡμετέρας ἱερᾶς μονῆς σφραγίδι τὸ παρόν. Ἐτει αχρὸβ', κατὰ μηνίαν (*sic*) ἰουνίου. Suivent huit signatures.

Pages 183 à 186 : Excerptum ex tractatu Nectarii patriarchæ Hierosolymitani adversus Primatum Romani Pontificis, Jasii edito an. 1682, p. 204. Incipit : Προχωροῦμεν ἤδη καὶ περὶ τὸ δεύτερον. Desinit : διὰ ζωῆς μόνον φωνῆς.

Pages 187 à 188 : De synodica Callinici patriarchæ CP. monitum.

Pages 189 à 194 : Synodica sententia Callinici patriarchæ Constantinopolitani et aliorum, adversus errores Calvinistarum de Eucharistia, anno MDCXCI pronuntiata.

Pages *195 à *198 intercalaires : Ὁ κατὰ τῶν τετραθίων καὶ τῆς αἰρέσεως τοῦ Καρυοφύλλου γεγωνὸς Συνοδικὸς τόμος. Incipit : Ἀπλοῦς

ὁ λόγος ἔφυ τῆς ἀληθείας. Desinit : ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Τῷ Θεῷ ἡμῶν δόξα. Ἐτυπώθη παρὰ Δημητρίου Παδοῦραι, ἐν Γιάσιω Μολδοβλαχίας κατὰ μῆνα Ἰούνιον αχ4δ'.

Pages 195 à 198 : Excerptum ex Confessione orthodoxa. Ἐρώτησις ρς'. Ποῖον εἶναι τὸ τέταρτον μυστήριον ;

Pages 199 à 213 : Observatio in notas Petri Allixii ad Nectarii narrationem de Miraculis Eucharistiæ.

Au bas de la page 213, on lit cette mention : Parisiis, è Typographiâ ANDRÆ CRAMOISY. 1709.

Pages 214 à 218 : Index rerum.

Au bas de la page 218 : Une approbation signée Boileau et datée de Paris, le 17 juillet 1709.

Premier feuillet non chiffré de la fin, au recto : Une approbation des Docteurs, signée Boileau et De Targny, datée de Paris, premier août 1709.

Au verso du même feuillet : Privilège du Roi, donné à Versailles, le 23 février 1709.

Second et dernier feuillet non chiffré de la fin, au recto : Un errata.

Au verso du même feuillet : Un catalogue de livres en vente chez Gabriel Martin, rue S. Jacques, à l'enseigne de l'Étoile.

Bibliothèque Mazarine (à Paris) : n° 42775.

57*

ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ, ΗΓΟΥΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ΡΩΜΑΙΚΟΝ ΚΑΙ ΦΡΑΓΚΙΚΟΝ ΠΛΟΥΣΙΩΤΑΤΟΝ, ΟΠΟΥ ΠΕΡΙΕΧΕΙ Πρῶτον, ὅλαις τῆς λέξεως ὠραμαῖ τῆς Ρωμαϊκῆς καὶ τῆς Φράγκικῆς Γλῶσσας, καὶ μάλιστα τῆς ἰδιαλεξείας. Δεύτερον, ἄλλαις πολλαῖς ἐλληνικαῖς λέξεσιν, μάλιστα ἐκείναις ὅπου ἐγγίζουσιν τῆς Γραμματικῆς, τῆς Φιλοσοφίας, καὶ τῆς Θεολογίας. Τρίτον, κάποια ξεχωριστὰ κατὰστιχα, καὶ ἄλλα μικρὰ κεφάλαια πολλὰ ὠφέλιμα καὶ χραιζούμενα. Ἔργον ὀψίγονον ἀπὸ τὸν Πατέρα ΑΛΕΞΙΟΝ τὸν ΣΟΥΜΑΒΕΡΑΙΟΝ Καπουτζίνον Φραντζέζον, Μισιονάριον Ἀποστόλικον, καὶ Κουστόδες ὁλονῶν μας τῶν Μισιόνων τῆς Ἑλλάδας. Καὶ στὸ φαινώμενον βαλμένον ἀπὸ τὸν Πατέρα ΘΩΜΑΖΟΝ ΠΑΡΙΤΖΙΝΟΝ, Μισιονάριον Ἀποστόλικον τοῦ ἰδίου σχήματος. Ἀφιερώνεται τοῦ ἐκλαμπρότατου Ἀρχοντα Ἠγουμένου

ΜΠΙΝΟΙΩΝΗ. Στὸ Παρίτζι. Ἀπὸ τὴν Τυπωγραφίαν τοῦ ΜΙΧΑΗΛ ΓΚΙΝΙΑΡΔ, στὴν ῥύμην τοῦ ἁγίου Γιάκουμου, ἀπὸ κάτω στὸ σημάδι τοῦ μέγα Ἰωάννη. Πουλειέται καὶ ὅλας στὴν Μαρσίλιαν εἰς τὸν ΠΕΤΡΟΝ ΚΑΡΙ, κοντὰ στὸν λυμηῶνα. αψθ'. ΜΕ ΠΡΟΝΟΜΙΟΝ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΛΗΜΑ.

TESORO DELLA LINGUA GRECA-VOLGARE ED ITALIANA, *CIOE* RICCHISSIMO DIZZIONARIO GRECO-VOLGARE ET ITALIANO, *CHE CONTIENE* Primo, quasi tutte le Dizzioni della Lingua Greca-Volgare ed Italiana, e principalmente le proprie Dizzioni d'ambidue queste due Lingue. Secondo, molte altre Dizzioni letterali, particolarmente quelle che appartengono alla Grammatica, la Filosofia, e la Teologia. Terzo, certe particolari notationi, ed altri piccoli Capitoli, molto utili, e necessari. *Opera postuma dal Padre ALESSIO DA SOMAVERA, Capucino Francese, Missionario Apostolico, e Custode di tutte le nostre Missioni di Grecia. E posta in luce dal Padre TOMASO DA PARIGI, Missionario Apostolico, del medesimo Ordine.* Dedicato all' Illustrissimo Abbate BIGNON. PARIGI. Appresso MICHELE GUIGNARD, nella strada di San Giacomo, all' insegna di San Giovanni. E si vende ancora in Marsiglia, appresso PIETRO CARI, nel Porto. M. DCC. IX. *CON PRIVILEGIO REGIO.*

In-4° de 16 feuillets non chiffrés et 462 pages dont la dernière non chiffrée.

Collation du volume.

Feuillets liminaires 1 et 2 : Le titre.

Ff. 3-5 : Épître dédicatoire du P. Thomas à Monseigneur Jean-Paul Bignon, Abbé de St' Quentin, Conseiller d'Etat ordinaire, President de l'Academie des Sciences & de celle des Inscriptions, et l'un des Quarante de l'Academie Française.

Ff. 6-9 : Traduction de cette épître en grec vulgaire.

Ff. 10-16 : Préface suivie de sa traduction en grec vulgaire. Nous reproduisons ici le début de la traduction grecque, en en respectant toutes les fautes.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΤΗΝ.

Ετοῦτο εἶναι τὸ πλεῖα ὠφελεμὸν ὅπου ποτὲ δὲν ἐφάνηκε τετοίας λογῆς

ἔργον : ἐξόδιασε καὶ εὐκαίροσε κόπον καὶ πόθον σαράντα χρονῶν καὶ ἡλώωσε, ἐτζάκησε νοῦν καὶ ψυχὴν ἐνοῦ τοῦ πλειὰ ἐνδόξου καὶ ἐναρετοῦ ἀνθρώπου, ὅπου νὰ ἐβρέθηκεν ἀνάμεσα εἰς ὅλους τοὺς πλέον ἄξιους ἀποστελλάριδες τῶν Γαλλινῶν Καπουτζίνων.

Ἄξιος ἦτον νὰ σταθῇ πολλοὺς χρόνους στὴν Πόλιν, γιὰ νὰ εἶναι πιτακτικὸς πνευματικὸς καὶ καθολικὸς θεόλογος σημὰ εἰς τοὺς ὑψηλότερους Ἀποκρισάριδες σὰν καὶ διὰ τὰ ἐπίλοιπα ἔθνη τῶν Χριστιανῶν. Ἀμὴ ἐτοῦτα τὰ ἄνωθεν δὲν σᾶς σώνουν διὰ νὰ ἀπικάσετε σωστὰ τὸν ἀδιήγητον μισθὸν ἐκείνου τοῦ αἰδεσιμώτατου πατέρα. Ἡξεύρετε πάλοι, μ' ὅλα τοῦτα, πῶς ἀξιώθη καὶ ὅλας, σὰν ἕνας ἐπιτήδεις δάσκαλος νὰ κυβερνᾷ, καὶ νὰ ἐρμηνεύῃ τὰ εὐγεναιὰ σχολιαρόπουλα, καὶ ἀρχοντόπουλα τῆς Φράντζας ὅπου ζάρουν νὰ μαθένουν τὰ Τούρκικα, εἰς τὰ χέρια τῶν Καπουτζίνων, κατὰ τὴν καλοσῆνην καὶ ὀρισμὸν τοῦ Χριστιανότητος μας Βασιλέως ὅπου ὀρέγεται νὰ τ' ἄχῃ πάντα ἔτοιμα εἰς τὸ χέρι του διὰ νὰ θρογμανίζουσιν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς δυναστείας τῶν Τούρκων.

Καὶ ἀπ' ἐκεῖ, ὅλη ἡ μεγάλη ἐγνία ὅπου ἦχεν ἀτόστου αὐτὸς ὁ δάσκαλος νὰ μάθῃ τὰ Ρωμαῖκα, ἡ παράξενη λακτάρα νὰ ἀπικάσῃ τὴν φυσικὴν γλῶσσαν, καὶ ἡ ἐπιθυμία του νὰ ἀξανήξῃ καὶ νὰ ξετριπόσῃ τὴν διαφορὰν τῶν διαλεκτῶν, νὰ γυρεύῃ συχναῖς φοραῖς τὴν εἰδησιν ἀπὸ τοὺς πλειὰ φωτισμένους καὶ τοὺς πλειὰ προκομένους ἀνθρώπους τῆς Ἀνατολῆς. τέλος ἵντα καὶ τὶ περισσότερο νὰ σᾶς πῶ παρὰ τὴν βαθυὰν του γνώσιν καὶ τὴν ὀλακαιρὴν του πράξιν ὅπου ἦχεν εἰς πάσα πράγμα τόσοσιν εἰς τὴν Πόλιν, στὴν Σμύρνην, στὴν Χίω, στὴν Κρήτην, στὴν Ἀθήναν, στὴν Μωρέαν, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἐπίλοιπα νησιά τῆς ἀσπρῆς θάλασσης παντοῦ ἐκεῖ ὅπου ἐστάθηκε πρῶεστός ; ὅλα τοῦτα λέγω, τ' ἀξιώματα καμώματα πράξεις καὶ πρόκοψες, τὸν ἐκούνησαν καὶ τὸν ἐσάλεψαν, νὰ τὸ συνθήσῃ μὲ τόσοσιν ὑψηλὸν μάθημα, ὅπου δὲν βολεῖ παρὰ νὰ ὠφελεθοῦσι πολλὰ Φράγχοι καὶ Ρωμαῖοι.

Καὶ ἂν εἶναι ὅπου νὰ θαυμάσῃς πάλιν πῶς τὸ ἔργον εἶναι κομμάτι ξαπλωμένον, ἔστοντας καὶ νὰ πέφτῃ ἡ Ρωμαῖκη γλῶσσα καμπόσον σκάρση ἀπὸ λέξεις, ἡξευρε, πῶς ἐγένεχε μεγάλον διὰ πέντε ἀφορμαῖς. ἡ Πρῶτη εἶναι, διατὶ ἔβαλε μέσα ὅλαις ταῖς λέξεσιν ὠραμαῖς ῥωμαῖκαῖς καὶ φράγκικαῖς ὁλονῶν τῶν λεξικῶν. ἡ Δεύτερη, διατὶ τὸ ἐπλούτησε μὲ πολλαῖς ῥωμαῖκαῖς φράσεις, ἡ ὁποῖαις λείπουν εἰς τὰ ἄλλα λεξικά. ἡ

Τρίτη, διατὶ περιέχει ὅλαις ταῖς ῥωμαϊκαῖς λέξεις ὥραμαὶ ὅπου σύρνον-
ται στὴν Πόλιν, καὶ ἐκείναις ἀκόμι ὅπου σύρνονται στὴν Χίον, καὶ
Πάρο, Νάξιαν, καὶ Μύλον, καὶ Κρήτην, καὶ εἰς τ' ἄλλα Νησιά, καὶ
Σμύρνην, καὶ Ἀθήναν, καὶ Μωρέαν. ἡ Τέταρτη, διατὶ τὸ ἐλάμπρυνε
μὲ πολλαῖς ἑλληνικαῖς λέξεις, καὶ μάλιστα ἐκείναις ὅπου ἐγγίζουσιν τὴν
Γραμματικὴν, καὶ τὴν Φιλοσοφίαν, καὶ τὴν Θεολογίαν. ἡ Πέμπτη καὶ
ὑστερη, διατὶ τὸ ἐστόλγησε μὲ περισσὰ κατὰστιχα, καὶ ἄλλα μικρὰ κεφά-
λαια, ὡς καθὼς θέλεις εἶδει ὕστερα ἀπὸ τῆς κάτω ἐρμηνειᾶς.

Pp. 1-461 : Lexique grec-italien sur trois colonnes.

P. 462 : Privilège du Roy, donné à Versailles, le 26 mars 1707.

On trouve à la suite :

TESORO DELLA LINGUA ITALIANA E GRECA-VOL-
GARE, *CIOE* RICCHISSIMO DIZZIONARIO ITALIANO E
GRECO-VOLGARE. *CHE CONTIENE* (La suite comme
dans le titre italien donné précédemment).

In-4° de 4 feuillets non chiffrés comprenant la traduction italienne
de l'épître dédicatoire à Jean-Paul Bignon + 514 pages dont la
dernière blanche + un feuillet blanc. Texte sur trois colonnes.

Ces deux volumes forment un ouvrage rare et recherché, qui est
encore actuellement une mine des plus précieuses pour la lexico-
graphie néo-hellénique. Vendu 14 fr. 95, en 1806, à la vente de Vil-
loison, au catalogue de laquelle il figure sous le numéro 698, p. 60,
le *Tesoro* vaut aujourd'hui environ 120 fr.

L'auteur était Français et s'appelait en réalité de Sommevoir.

Le R. Thomas, éditeur de cette œuvre posthume, a aussi com-
posé une *Méthode* qui se trouve décrite sous le n° suivant.

Bibliothèque de l'École des Langues orientales : DD. I. 48.

Bibliothèque d'Hubert Pernot.

NOUVELLE METHODE Pour apprendre les Principes DE
LA LANGUE GREQUE VULGAIRE. Divisée et partagée en
XII. Heures.

NOVA METHODUS Seu ratio discendi Elementa LINGUÆ GRÆCÆ-VULGARIS. Distributa & divisa in XII. Horas.

NUOVO METODO Per imparar i Principii DELLA LINGUA GRECA-VOLGARE. Distribuito e spartito in XII. Hore. Autore P. F. THOMA Parisino, Capucino Missionario Apostolico.

A PARIS, chez MICHEL GUIGNARD, ruë Saint Jacques, vis-à-vis la ruë du Plâtre, à l'Image S. Jean. Et se vend à Marseille, chez PIERRE CARI, sur le Port. MDCCIX. AVEC PRIVILEGE DU ROY.

In-8° de 4 feuillets non chiffrés, 353 pages chiffrées et sept pages non chiffrées. Signatures: ā, 4 feuillets; A-Z, Aa-Xx, 8 pages chacune; Yy-Zz, 4 pages chacune. En trois langues. Rare.

Bibliothèque de l'École des Langues orientales: R. VII. 1.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris). [Exemplaire provenant de la Bibliothèque de Daniel Huet, évêque d'Avranches.]

59

Ἀκολουθία ψαλλομένη τῇ λ'. Ἰανουαρίου μηνὸς ἐν Ζακύνθῳ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γενομένου θαύματος παρὰ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἐν τῇ τοῦ λοιμοῦ ἀπαλλαγῇ νεωστὶ τυπωθεῖσα. Ἐνετίησι. 1710, παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ.

In-4°.

En 1689, la peste ayant ravagé Zante, une souscription publique fut ouverte pour bâtir une église sous le vocable de S. Georges, qui avait, disait-on, fait cesser le fléau. Elle fut construite dans la capitale de l'île, près de la maison des Comouti. On y transporta une icône du saint qui ornait l'église de S. Démétrius, église dont était propriétaire Carlo Publio Cola, personnage appartenant à la noblesse et occupant dans la société une situation distinguée. Il pria son ami Gabriéloopoulos de rédiger un Office de saint Georges, destiné à être célébré le 30 janvier en mémoire de la disparition de la peste. L'Office fut composé et on le chanta dans la nouvelle

église. A cette occasion, les ennemis politiques de Carlo Publico Cola répandirent contre lui toutes sortes de diffamations.

Cependant, il envoya le manuscrit de l'Office de S. Georges au Corfiote Antoine Stratigos, qui demeurait à Venise, avec prière de le publier. Celui-ci le fit imprimer et plaça en tête les deux épi-grammes suivantes :

A'. 'Επίγραμμα.

Εἰς τὸ θαῦμα τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου
ἐν Ζακύνθῳ γεγεννημένον.

Λοιμὴ ἀεικῆς, καὶ βιότου δυσμὴν πολυπήμων
ποῖ δύσθυμος ἔεις ; ἥ τί πέλει σὸν ὄχλος ;
Τίπτε ὑπέρμεγα κόπτη, καὶ θρηνεῖς ἀφορήτως,
ἡμῖν τ' ἐμφαίνειν πῆμα σὸν οὐκ ἐθέλεις ;
'Ασχάλλω τλήμων, ἐνέπει, κοιμῖδ' ὅτε δακρύω,
ὅττι μὲ μαυροῦσαν κοιρανείας τε πόλεις,
θεσπέσιος πάντῃ, Γεώργιος ἄρτι χαθεῖλε,
ἐξώθων αἰσχυρῶς τῆς δὲ Ζακύνθου ὄρων.
Εἰς εἰλικρινοῦς εὐλαθείας τεκμήριον
'Αντώνιος Στρατηγὸς ἀναγνώστης ὁ Κερκυραῖος.

B'. 'Επίγραμμα.

Εἰς τὸν ἐντιμότατον κύριον κύριον
Κάρολον Πούμπλιον Κόλαν ἐκ Ζακύνθου.

Δύσφημε φθονερὲ σφόδρα, ἡδὲ θρέμμα μορίης,
παῦσαι ὀνειδίζων τὸν φανὸν εὐσεβίῃ.
Κύδιστον νοέω Κάρολον, καρπὸν τε Ζακύνθου,
ὃν δῆμος νήσου τῆσδε λίαν φιλέει.
Οὐ γὰρ τήνδε τύποις ὅδε σεπτὴν ἐκδοτο βίβλον,
ὥς σὺ ὑποπτεύεις, κύδεος ἴμενος·
ἀλλ' ἵνα θεσπέσιον κλείσῃ Γεώργιον, ὅστις
τὴν κλεινὴν λοιμοῦ σώσατο τοῦδε πόλιν.
Εἰς ἀληθοῦς φιλίας τεκμήριον
'Αντώνιος Στρατηγὸς ἀναγνώστης ὁ Κερκυραῖος.

Tout ce qui précède est emprunté à Nicolas Catramis, *Φιλολογικά ἀνέλεχτα Ζακύνθου*, p. 333-335.

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΟΠΕΡ Τῷ Γαληνοτάτῳ τε καὶ σεβαστῷ Καίσαρι ΠΕΤΡῳ ΑΛΕΞΙΑΔΗ, μεγάλης μικρᾶς τε καὶ λευκῆς Ῥωσσίας ἀπάσης Αὐτοκράτορι. Μεγίστῳ Μονάρχῃ Μοσχωδίας, Κιοδίας, Βλαδιμιρίας, Νοβογραδίας. Βασιλεῖ Καζανίου, Βασιλεῖ Ἀστραχανίου, βασιλεῖ Σιβηρίου. Αὐτοκράτορι Ψχοδίας, καὶ μεγίστῳ ἡγεμόνι Σμολενσκίας, Τουερίας, Ἰουγορίας, Περμίας, Βιατκίας, Βουλγαρίας ἄλλων τε Μονάρχῃ, καὶ ἡγεμόνι κρατίστῳ Νοβογραδίας τῆς κατωτέρω Τσερνιγοβίας, Ῥεσάνίας, Ῥοστοβίας, Ἰεροσλαβίας, Βελοσερίας, Οὐδορίας, Ὀδδορίας, Κονδινίας, καὶ πάντων τῶν ὑπερβορείων μερῶν Μεγίστῳ Μονάρχῃ, καὶ ἡγεμόνι Ἰβηρίας Καρταλίας τε καὶ Καβαρδινίας χώρας τῶν Γρουθινικῶν βασιλέων, Τσερκασίων τε καὶ Μοντινῶν ἡγεμόνων, ἄλλων τε οὐκ ὀλίγων ἀνατολικῶν, δυτικῶν τε καὶ ἀρκτικῶν ἡγεμονιῶν καὶ Κλιμάτων ἐκ πατροπαππῶς διαδοχῆς κληρονόμῳ τε καὶ διαδόχῳ Αὐτοκράτορι, Ἀνακτι Εὐσεβεστάτῳ, Κραταιοτάτῳ, Εὐδαιμονεστάτῳ αἰεὶ ἀηττήτῳ, ἐν αἰσίῳ τῇ τοῦ παρόντος (αψι) νέου ἔτους ἀρχῇ ταπεινῶς προσφωνεῖ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ ἐκ Ναούσης Μακεδῶν καὶ τῆς ἐν Βερολίνῳ ὑπὸ τοῦ Γαληνοτάτου καὶ Κραταιοτάτου Βασιλέως Προυσσίας συγκροτηθείσης, Ἐπιστημονικῆς Ἑταιρείας Συμμορίτης. ΕΝ ΑΜΣΤΕΛΟΔΑΜῳ, Παρὰ Ἐνδρίκῳ τῷ Βρόϊν.

In-8° de 56 pages. Rarissime.

Bibliothèque du Musée britannique : 1389. b.

[A la suite de cet ouvrage est reliée la traduction en russe. Elle comprend 120 pages, dont la dernière blanche.]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ Τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, τό, τε προσκυνητάριον τοῦ ἁγίου Ὅρους Σινᾶ μετὰ τῶν πέριξ καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ καὶ περὶ αὐτὸ, τήν τε τάξιν τῆς ἀκολουθίας τοῦ μοναστηρίου, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ μέχρι τοῦδε ἀρχιεπισκοπήσαντας, καὶ ἐγκώμιόν τι εἰς τὸ Σινᾶ Ὅρος. Τυπωθὲν ἐπὶ τοῦ

ἐκλαμπροτάτου καὶ Γαληνοτάτου αὐθέντου Κυρίου Κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου μπασαράμπα Βοεβόδα, ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας, Παρὰ τῷ Πανιερωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ Μητροπολίτῃ τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας Κυρίῳ Κυρίῳ Ἀνθίμῳ τῷ ἐξ Ἰδερίας, Ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Μητροπόλει τοῦ Τεργοβύστου, Ἐπιμελεία καὶ διορθώσει τοῦ ὁσιωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις Μητροφάνους γρηγορᾶ τοῦ ἐκ δωδώνης. ἐν ἔτει, αψι'. κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον.

In-4° de 4 feuillets + δ' + 92 pages non chiffrées, divisé en 13 cahiers, le premier non signé, les autres signés A-M, de 4 feuillets chacun, sauf le dernier qui n'en a que trois. Le premier feuillet du cahier M est retenu par un onglet et porte au recto un colophon, les deux autres sont blancs. Impression rouge et noire. Rarissime.

Collation des feuillets liminaires :

Feuillet 1 : Le titre, ayant au verso les armes du prince suivies d'une épigramme.

Feuillets 2ro à 3ro : Épître de Nicéphore Magdalis à Anthime.

Feuillets 3vo à 4ro : Épigramme en l'honneur d'Anthime et préface aux lecteurs.

Le feuillet 4vo est blanc.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 76.

62

DE INCERTO QUODAM SIMULACHRO, AC DE VOTO MELANTHI, DEQUE ASCLEPIO, Cui nuncupatum est votum, DISSERTATIO COMPOSITA AB ALOYSIO ANDRUCCIO CYPRIO Public. Græc. ling. Profess. in Archigymn. Bonon. ET ILLUSTRISSIMO, ATQUE AMPLISSIMO SENATUI BONONIENSI AB EODEM DICATA. BONONIÆ, MDCCX. Typis Successorum de Benatijis. *Superiorum permissu.*

In-4° de huit pages. Armoiries sur le titre. Rarissime.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 1404. 24.

Διήγησις διὰ στίχων τοῦ δεινοῦ πολέμου τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ γενομένου, καὶ τῶν περιπτώσεων τῶν γενομένων ἀπὸ ἀρχῆς μέχρι τοῦ ἀρχῆς, συντεθεῖσα ἐν μεγάλῃ συντομίᾳ παρὰ Μαρίνου Τζάνε τοῦ λεγομένου Μπουνιαλῆ τοῦ Ῥεθυμνίου ἐκ Κρήτης. Ἐνετίησι, ἀψί, παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ.

In-8°. Titre emprunté à Constantin Sathas, Ἑλληνικά ἀνέκδοτα (Athènes, 1867, in-8°), tome II, page λζ', note 3. Le même Sathas affirme ailleurs (Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς, p. 223, note) que cette édition figure au catalogue (manuscrit) de la Bibliothèque patriarcale de Jérusalem, rédigé par l'archimandrite Cyrille Athanasiadès, mais A. Papadopoulos Kérameus, qui a depuis lors fait le catalogue de cette bibliothèque, m'a écrit que le susdit volume ne s'y trouvait plus.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Εἰς Τέσσαρας Τόμους διηρημένη, πρὸς χρῆσιν
τῶν φιλολόγων καὶ φιλομαθῶν τῆς Ἑλληνικῆς

Γλώττης συναρμοσθεῖσα,

Προσφωνηθεῖσα δὲ τῷ Ἐκλαμπροτάτῳ, καὶ Ἐνδοξοτάτῳ

Κόμητι, Φιλοσοφίας τε καὶ Ἱατρικῆς

Διδασκάλῳ Ἐξοχωτάτῳ,

ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΙ

ΤΩ ΠΕΡΟΥΛΙΩ

Εὐπατρίδι Ἀθηνῶν, παρὰ τοῦ ἐν Ἱερεῦσιν Αἰδεσιμωτάτου
καὶ Λογιωτάτου

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΤΟΥΣΑ

Τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν, Φιλοσοφίας καὶ ἱερᾶς Θεολογίας Διδασκάλου,
καὶ τοῦ ἐν ταῖς Κλειναῖς Ἐνεταῖς Φλαγγινιανοῦ Ἑλληνο-
μουσείου Γυμνασιάρχου ὑφ' οὗ καὶ συνελέχθη.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, ἀψί.

Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ.

Con Licenza de' Superiori, & Privilegio.

In-8° de 10 feuillets non chiffrés et 430 pages, en réalité 432 pages, car, entre autres erreurs de pagination, les pages 351 et 352 reviennent deux fois dans la numérotation. Signatures : a de 10 feuillets, A-Z, Aa-Dd, de 8 feuillets. On lit dans le permis d'imprimer mis en tête de l'édition de 1744 que cette première édition est sortie des presses d'Antoine Bortoli. Voir aux années 1741, 1744, 1780. Ouvrage de la plus extrême rareté. La liste détaillée des extraits dont il se compose a été donnée par Hoffmann, *Bibliographisches Lexicon*, 2e édit., t. III, p. 384-385.

Collation des feuillets liminaires :

Feuillets 1 et 2 : Faux-titre et titre.

Feuillets 3 à 5 : Épître dédicatoire reproduite ci-après :

Τῷ Ἐκλαμπροτάτῳ, καὶ Ἐνδοξοτάτῳ Κόμητι, Φιλοσοφίας
τε καὶ Ἱατρικῆς Διδασκάλῳ, Ἐξοχοτάτῳ, Κυρίῳ Κυρίῳ
Σπυριδωνί τῷ Περουλίῳ Εὐπατρίδι Ἀθηνῶν εὖ πράττειν.

Μὴ γένοιτο τῆς ἐμῆς μνήμης ἐκπεσεῖν ποτε τὸ σὸν πανευκλεές ὄνομα, Σπυριδῶν κράτιστε καὶ σοφώτατε. Μέχρις οὗ τῷ βίῳ τούτῳ ἐπιδημήσω, καὶ τῶν ἡλιακῶν ἀπολαύσω ἀκτίνων, ἀεὶ διὰ μνήμης ἔξω τὰ παρὰ σοῦ ὑπηρεγμένα μοι, καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἀνακηρύξω. Σὺ γάρ τοὺς ἐμοὺς ἀνέπεισας πρῶτος εἰς τὰ Ἑσπέρια ἀποστεῖλαι με· σὺ, καὶ ὁ σὸς μακαρίτης πρὸς πατὸς Θεῖος αἵτιοι γεγόνατε τοῦ τὴν ἐμὴν νεότητα ταῖς ἐπιστήμαις ἐνασχολῆσαι. Ἀφ' ἧς τῆς διατριβῆς πολλῶ ἂν μείζω τὴν ἀπὸ τῆς παιδείας ἐκαρπώσάμην ὠφέλειαν, εἰ καθάπερ εὐμενὴς ἐφάνημοι ἢ περὶ ὑμᾶς καλοκαγαθία, οὕτω καὶ τὴν ἐμὴν ὑγείαν ἔσχον ἂν συλλαμβάνουσαν. Οὐ μὲν λίαν γε μεταμέλομαι καὶ ἐπὶ τῇ περιγενομένῃ μοι ἐπιδόσει· μᾶλλον δὲ οὕτω καὶ ταύτῃ ἐνασμενίζω, ὥστε οὐκ ἂν αὐτὴν ἀνταλλάξαιμι τῶν λοιπῶν ἀπάντων τῶν ἐν τῷ βίῳ λαμπρῶν καὶ τιμίων. Θεῖόν τι γὰρ ἡ παιδεία, καὶ τοῦτο μόνον αὐταρκες κτῆμα καὶ ἀναφαίρετον. Ἐπανελθὼν δὲ ἐκ Ῥώμης Ἐνετιάζε, ποίας οὐκ ἔτυχον παρ' ὑμῖν εὐνοίας καὶ δεξιώσεως, ποίας καὶ νῦν ἀποδοχῆς οὐκ ἀξιοῦμαι, καὶ πατρικῆς τῷ ὄντι φιλοστοργίας ; Πρὸς ταύτας ὑμῶν τὰς εὐεργεσίας συνεχῶς ἐγὼ ἀφορῶν, καὶ τὰ περὶ ἐμεῖς λιτὰ ὄντα καὶ εὐτελῆ μετ' αἰδοῦς ἀναλογιζόμενος, οὐκ ἐνέλειπον ὅμως τὸ κατὰ δύναμιν. Χεῖρας ἀμέλει ἐκέτιδας ἥρον πρὸς τὸ θεῖον ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ πᾶσαν ὑμῖν ἐπηυχόμην εὐδαιμονίαν. Ἀλλ' οὐ μέντοι γε

ἔσθην ἐνταῦθα· ἕνα δὲ ὅρον ἐθέμην, ὧν ἅφ' ὑμῶν εὖ πέπονθα, δηλαπαρὰ πᾶσι τὰ χαριστήρια καταστήσαι· καὶ τοῦ σκοποῦ τὸ παράπαν οὐχ ἡμαρτον. Ταύτην γὰρ τὴν Φιλολογικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν οὕτω ἀναλέξασθαι παυσαμένῳ, δίκαιον ἔδοξε μοι καὶ εὐπρεπές, Σοὶ τῷ ἐπὶ σοφίᾳ διαβεδοημένῳ, καὶ λογίῳ ὄντως Ἑρμῇ προσφέρειν καὶ ἀναθεῖναι· ἵνα τεκμηρίοντι δώσω καταφανές τῆς πρὸς σε εὐχαρίστουμου γνώμης, οὐχ ἵνα δέτι τῶν σῶν ἐπαινέσω, ὡς ἔθος τοῖς προσφωνοῦσι. Μέννημαι γὰρ ὅσον χαλεπῶς ἐπέτρεψάς μοι, ἐγκειμένῳ πολλάκις, ταύτην σοὶ τὴν πραγματείαν ἐπιφημίσαι· καὶ ὅσον ἀποτόμως ἀπείπας μοι μηδὲν τῶν σῶν πλεονεκτημάτων, ἄγειν δι' εὐφημίας. Τοσοῦτον ἐπανθεῖ ταῖς σαῖς λοιπαῖς ἀρεταῖς ἢ περὶ σοῦ μετριοφροσύνη. Ἄλλοι μὲν οὖν λόγοις κοσμεῖωσαν ὅσα ὑπερφυῶς καὶ τὴν σὴν διάνοιαν, καὶ τὰ σὰ ἤθη διακοσμοῦσιν. Οἱ μὲν τὴν ὀξύτητα τῆς εὐφυΐας, τῆς μνήμης τὸ ταμειυτικόν, τὸ εὐβουλόν τε καὶ ταχύβουλόν τῆς φρονήσεως, τῆς παιδεύσεως τὸ ποικίλον, καὶ τὸ ἐπὶ τούτοις προέχον τὸ περὶ τὴν ἱατρικὴν ἐπιστημονικόν τε καὶ ἔμπειρον. Οἱ δὲ (ὧν γε λαμπρόντι καὶ διαπρύσιον ἤχοῦσιν οἱ λόγοι) εὐφημείωσαν τὸ πρὸς τὰ θεῖα πανευσεβές, τοῦ τρόπου τὸ δίκαιον, τοῦ βίου τὸ σταθερόν, τοῦ ἤθεος τὸ κόσμιον, καὶ τὸ πρὸς πάντας προσηγνές καὶ φιλόανθρωπον. Ἅλλοι δὲ (ὅσοι καὶ ταῦτα ἀφιλοσόφως τεθήπασιν) θαυμαζέτωσαν τὴν τοῦ σώματος εὐπρέπειαν καὶ εὐαρμοστίαν, τοῦ γένους καὶ τῆς πατρίδος τὴν περιφάνειαν, τῶν χρημάτων καὶ φίλων περιουσίαν, τὴν πολλὴν παρὰ τῇ Γαληνοτάτῃ τῶν Ἑνετῶν Πολιτείᾳ χάριν, καὶ πᾶσαν ἀπλῶς τήν τε τῆς φύσεως, τήν τε τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τύχης περὶ σὲ ἐναγώνιον φιλοτιμίαν· ἥς καὶ τὸ πολλοστὸν μέρος πολλοῖς ἂν ἤρκεσεν ἐγκωμίοις καὶ πανηγύρεσιν. Ἐγὼ δὲ ταῦτα πάντα σιωπῇ ὑπερβήσομαι· τὸ μὲν, ἵνα μὴ παρήκοος γένωμαι τοῦ σοῦ δεινοῦ ἐπιτάγματος· τὸ δὲ, ἵνα μὴ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα φασὶ πηδήσω, τοῦ μέτρου ἐκπίπτων τῆς ἐπιστολῆς· προσθήσω δὲ, ὅτι καὶ πᾶσι πρόδηλα καὶ περιβόητα. Ἐν δέτι σιωπῆσαι οὐδαμῶς δύναμαι, τὴν θεωρητὴν ἐκείνην δηλονότι ψυχὴν, τὴν συμπαθεστάτην τοῖς δεομένοις, τὴν δαψιλεστάτην τοῖς κάμνουσι, τὴν τὰ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἱερὰ τεμένη πολυτελεῖσι πλουτίσασαν ἀνυπόστατον· τὸν σὸν φημι πατράδελφον Μηχαήλ, τὸν μακαρίας μὲν τυχόντα λήξεως, πένθος δὲ ἡμῖν καταλιπόντα ἀπαραμύθητον· ἐννοοῦσιν, οἷου μὲν ὑμεῖς Θεοῦ ἐστέρησθε, οἷου δὲ εὐεργέτου ἐγὼ, οἷου δὲ κηδεμόνος οἱ δυσπραγοῦντες. Ἐλκειμε πρὸς ἑαυτὸν καὶ ὁ σὸς

γενναῖος καὶ μεγαλόφρων υἷδς, ὁ σὸς μὲν κατὰ φύσιν, ἐμὸς δὲ κατὰ χάριν Δημήτριος. Ἐν ᾧ, ὥσπερ ἐν τελευτάτῃ εἰκόνι, τὰ σὰ πάντα θαυμαστῶς ἀποστιβλῶσιν· οἷον ἡ σύνεσις, ἡ εὐκοσμία, τὸ σῶφρον, τὸ ἄτυφον, τὸ νηφάλιον, τὸ πρὸς πᾶν ἀγαθὸν ἐπιβρέπες, καὶ τὰ λοιπάσου ὑψηλὰ προτερήματα. Μακάριοι οὖν Ὑμεῖς, οἷς πάρεστιν ἔφορος μὲν ἡ θεία χάρις, ἔνοικος δὲ ἡ ἀρετὴ, ὁπαδὸς δὲ καὶ ἡ τύχη· μακάριος δὲ καὶ γὰρ ὁ τῆς συνθηθείας ὑμῶν καὶ φιλανθρωπίας δαψιλῶς εὐτυχήσας. Ταύτῃ καὶ νῦν τεθαβρῆκώς, σὲ ἀνακαλοῦμαι καὶ ἐκλιπαρῶ, φιλοφρόνως καὶ ἱλαρῶς ἀποδέξασθαι τουτὶ τὸ ἐμὸν ἀνάθημα, ὡς ἀμυδρόντι ὑπόδειγμα τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐγνώμονος εὐλαθείας μου· καὶ μουσηγέτην φανῆναι καὶ πρύτανιν τοῦ φιλοπονήματος, ὅσπερ ἀγαθὸς σύμβουλος γέγονας, καὶ ἐπίμονος παραινέτης. Ἐρῶσο τρισευδαίμων εἰς βαθὺ γῆρας καὶ λιπαρὸν, ἀνδρῶν μοῖ κράτιστε καὶ σοφώτατε.

Ἐνετίγησιν, ἔτει κοσμοσωτηρίῳ αψθ'.

Τῆς Σῆς Ἐκλαμπρότητος.

Δουλος καὶ πρὸς θεὸν εὐχέτης διάπυρος

ὁ ἐν ἱεροδιδασκάλοις ἐλάχιστος

Ἰωάννης Πατοῦσας Ἀθήναιος.

Feuillets 6-7: Épître aux lecteurs dans laquelle l'auteur déclare qu'il a composé cette Encyclopédie pour remédier à la pénurie d'ouvrages dont souffrent ceux qui veulent étudier les choses de la Grèce ancienne et qu'il l'édite grâce à la libéralité de son compatriote Démétrius Coletis.

Aux feuillets 8-10 se trouvent les pièces de vers suivantes :

Εἰς, τὸν Εὐγενέστατον, καὶ Ἐκλαμπρότατον Κόμητα Σπυρίδωνα τὸν Περούλιον, Φιλοσοφίας καὶ Ἱατρικῆς Διδάσκαλον Ἐξοχώτατον. Ἐπίγραμμα.

Ἐνδίκᾳ Κεκροπὴν μεγάλθυμε Περούλιε ἄρτι

Ἐν σοὶ αὐχεῖται, καὶ μάλα σεμνύνεται.

Σοὶ γὰρ ἑὼν παίδων ἐνοπεύει ἄμμιγα πάντων

Εὐγενίην, ἔδριν, κύδεα, φραδμοσύνην.

Μᾶλλον ἄθρεϊ πλέον, εὐσεβίην δῆπου θεοτερπῇ,

Τὴν δ' αὖ μουσοτραφῇ Αὔσονίων σοφίην.

Ὡστε δοκεῖ ἐνέπειν, ὦ αὔθις ἐγὼ ἐπίδοξος,

Εἰ τοιούδ' ἐ γόνους πλείονας ἐκταόμην.

Εἰς Εἰλικρινοῦς Εὐλαθείας τεκμήριον

ὃ ἐν Ἱερεῦσι Γεώργιος Πατούσας.

Εἰς τὸν Εὐγενέστατον καὶ Ἑκλαμπρότατον Υἱὸν αὐτοῦ
Δημήτριον Νεανίαν παντὸς ἐπαίνου ὑπέρτερον. Ἐπίγραμμα.

Χαῖρε Ἀθηνάων ἀγλαὸν Δημήτριε ἄνθος,

Πατρὸς ἀριζήλου ἔκγονε τηλέκλυτε,

Εἰκὼν δὲ ἀρετῆς ἔδος εὐσεβήσετε,

Κόσμημ' Εἰνετιῶν, ἥμερος εὐγενέων.

Ἡμὲν σεῖο φύσις τερψίμβροτος, ἡδύπνοός τε,

Ἔστιν Ὑμηττείου καὶ μέλιτος γλυκίων.

Ἦθος δὲ χρηστὸν, καὶ κόσμιον, ἡδ' ἄτυφόν τε

Ἦτορ σόντε πέλει ἔμπλεον ἔμφορσύνης.

Σωφροσύνης ζαθέης ἐκσφράγισμ' ἔπλεο αὔθις,

Κρουνός τ' εὐποιίης πᾶσιν ἀπειρέσιος.

Τῷ κεν Ἀθηναίοις ἦν εὖχος ἕασσιν Ἀθῆναι,

Αὐτὸς Ἀθηνάων ἔνδικα εὖχος ἔεις.

Εἰς ἔνδειξιν τῆς θερμῆς μου πρὸς σὲ φιλοστοργίας, ὃ ἐν Ἱερεῦσι Γεώργιος Πατούσας.

Εἰς τὴν Φιλολογικὴν Ἑγκυκλοπαιδείαν. Ἐπίγραμμα.

Τίποτε μάτην φιλόμουσε πονεῖς, τὴν δ' αὖ Ἑλικῶνος

Ἀμβαίνεις ἀτραπὸν Πιερίδας πορίσων;

Βούλει ῥᾶστα κ' ἄμοχθος πασῶν τῶν δ' ἐπιτεῦξαι;

Σπουδῇ ἐνδελεχεῖ εἵλυσέ τάςδε βίβλους

ᾧ δ' ἐν θειοφρόνων λάτριων Χριστοῦ λόγοισι

Ἦτε Πολυμνίη, Οὐρανίη τε πέλει.

Πὰρ ῥητῆρσι Θάλεια, τραγωδοῖς Τερψιχόρη τε

Θάλλει· παρ' λυρικοῖς Μελπομένη αἶδει.

Εὐτέρπη, Κλειοῦς τ' ἐράεις, ἐρατῆς Ἐρατοῦς τε.

Διαλόγους, γνώμας, ἡδ' ἐπιγράμματα ἔχε.

Ἦ παρ' ἐκάστῳ στίλβει ἐκάστη θάμβει πάντων.

Πᾶσι δὲ τῶν ἄλλων ἔξοχα Καλλιόπη.
 Θαῦμα δὲ οὐδὲν ναιετάειν Μουσῶν χορὸν ὧδε·
 Καὶ γὰρ κ' ἂν δέλοις ὥκεον Ἡροδότου.
 Ὅ ἐν Ἱερεῦσιν ἐλάχιστος Γεώργιος
 Πατούσας Ἀθηναῖος

Εἰς τῆς αὐτὴν ἕτερον τετράστιχον.
 Τέσσαρσι στοιχείοις τάχαι κόσμος τετράζυξ,
 Τέσσαρες αὖ ποταμοὶ τῆς Ἑδὲμ εὐτρόχαλοι.
 Τέσσαρας οὖν δεῖ ἔμμεν τάςδε βίβλους νεοτευχεῖς.
 Ὡν ἀναβλαστήσει Ἑλλάδος ἡ σοφία.
 Ὅ ἐν Ἱερεῦσιν ἐλάχιστος
 Λιθέριος Κολέτης Ἀθηναῖος.

Le feuillet 10 est occupé par la table des matières.

TOME DEUXIÈME : 4 feuillets non chiffrés et non signés (faux-titre, titre et table) + 414 pages dont la dernière blanche. Signatures : A-Z, Aa-Cc, de huit feuillets. Le dernier cahier n'a que sept feuillets dans l'exemplaire qui nous a servi pour la présente description ; le huitième était sans doute blanc.

Les titres des tomes 2 à 4 ne diffèrent du précédent que par la tomaisaison.

TOME TROISIÈME : 4 feuillets non chiffrés et non signés + 416 pages. Signatures : A-Z, Aa-Cc, de huit feuillets.

Feuillet 1 : Le titre.

Feuillet 2 : Les épigrammes ci-dessous reproduites :

Εἰς τὸν Τόμον τῶν λογογράφων. Ἐπίγραμμα.

Μηκέτι πολλὰ πόνει, φιλορήτωρ, μηκέτι πάντων

Ῥητήρων δέλτους φοίτῃς ἱστορέων.

Ἀλλὰ δαῖναι τήνδε Λογῶν ἡμᾶρ ἐπ' ἡμᾶρ

Μὴ κατόκνει βίβλον σύμφορον, ἦν ἀθρέεις.

Δεινώσεις γὰρ ῥητορικῆς, ἰδὲ κάλλεα πάντα

Ἀμμιγα ὧδε πέλει, αὐτὸς ἄπερ ποθέεις.

Εἰς τὸν αὐτὸν, ἕτερον.

Ἐνδία Νεῖλον καρποδότην ἀρετῶν ἑτερόντις

Φαίη τῶν κλεινῶν τήνδε βίβλον λογέων.

Καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐπικλύζει Αἰγύπτου ἀπάσης
 Κ' ὀλβίζει λιπαροῖς τέρματα ἐκφορίοις.
 Αὕτη καὶ βίβλος ἀρδεύσει νῦν καλλιτελείας
 Ἑλλάδα διψῶσαν νάμασιν ἡδυτάτοις.

Εἰς τὸν αὐτὸν, Δίστιχον.

Βίβλοι Θουκυδίδου Δημοσθένει κλέος ἦγον,
 Βίβλος νῦν τε Νέοις ἦδε κλέος πορίσει.
 Ἀντώνιος Στρατηγὸς Κερκυραῖος.

Feuillets 3 et 4 : Table des matières.

TOME QUATRIÈME : 2 feuillets non chiffrés et 412 pages.

La présente description a été faite sur un exemplaire obligeamment communiqué par M. Jean Gennadius et comprenant les tomes 1 à 3. Nous n'avons pas vu le tome quatrième.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres), tomes 1-3.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes), tome 4.

65

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ, ΗΓΟΥΝ Η ΜΕΓΑΛΗ
 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ, Βίβλος πάνυ χρήσιμος καὶ ἀναγκαῖα τοῖς Φιλομα-
 θέσιν, εἰς χάριν τῶν σπουδαίων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐκ πολλῶν
 σφαλμάτων τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις προὔπαρχόντων ἐκδόσεσι νεωστὶ ἐκκα-
 θαρθεῖσα, Καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας τε καὶ διορθώσεως μετατυπω-
 θεῖσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. ἀψί. Ἐν τῇ τυπογρά-
 φῃ Ἀντωνίου τοῦ Βόρτολι 1710. *CON LICENZA DE' SUPE-
 RIORI, E PRIVILEGIO.*

(A la fin :) Διορθώσει Παναγιώτου τοῦ ἀπὸ τῆς ἐν τῷ εὐξείνῳ
 Πόντῳ πόλεως Σινώπης. ΤΕΛΟΣ.

In-folio de 2 feuillets non chiffrés + 446 pages, dont la dernière
 blanche. Édition d'une extrême rareté.

En tête du volume, épître dédicatoire d'Antoine Bortoli à Nicolas
 Caraïannis.

Pierantonio Barzani, bien placé pour avoir des renseignements
 exacts, affirme (Βίος τοῦ Παναγιώτου Σινωπέως, Brescia, 1760, in-8°,

p. 10-11) que Panagiotis ne révisa que partiellement cette édition du *Grand Étymologique*. Voici comment il s'exprime : (ὁ Παναγιώτης) ἐγένετο τρόφιμος ἅμα καὶ διδάσκαλος τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ Παταβίῳ εἰς τὸ σχολεῖον Ἰωάννου τοῦ Κωττουνίου καὶ τότε δὴ καὶ τὸ Ἑτυμολογικὸν μέγα διώρθωσεν, ἀλλ' ἐκ μέρους μόνον.

Bibliothèque du Musée britannique : 623. m. 12.

[Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne).]

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).]

66

Η ΚΑΙΝΗ
ΔΙΑΘΗΚΗ

Τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν

ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΔΙΓΛΩΤΤΟΣ,

Τοῦτ' ἔστι,

ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΑΡΧΕΤΥΠΟΝ

καὶ ἡ αὐτοῦ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΕΙΣ ΚΟΙΝΗΝ ΔΙΑΛΕΚΤΟΝ

Μετὰ πάσης ἐπιμελείας διορθωθέντα, καὶ

νεωστὶ μετατυποθέντα (sic)

Ἐν

ΑΛΑ τῆς ΣΑΞΟΝΙΑΣ,

Ἐν τῷ Τυπογραφείῳ τοῦ Ὁρφανοτροφείου.

Ἐπεὶ ἀπὸ τῆς Ἑνσάρχου Οἰκονομίας τοῦ Κυρίου καὶ

Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ

ᾠψί. 1710.

In-12 de 36 feuillets non chiffrés + 1106 pages + 1 feuillet non chiffré + 1 tableau replié. Signatures (les 2 premiers feuillets ne sont pas signés) :)(1, 6 feuillets ;)(2, 4 feuillets ; a-b, 12 feuillets chacune ; A-Z, Aa-Zz, 24 pages chacune ; Aaa, 4 pages. Titre tiré en rouge et noir. Rare et recherché. Vendu 2 fr. 70, en 1806, à la vente de Villoison, au Catalogue de laquelle il figure sous le n° 18, p. 3. Coté 40 francs, sous le n° 27, dans le *Troisième catalogue de livres rares* (en grec), publié par Paul Lambros, p. 15-16.

Collation du volume :

Feuillet 1ro : Blanc. Au verso : Frontispice gravé sur métal, représentant la Transfiguration de Jésus-Christ. Au bas, titre abrégé et également gravé.

Feuillet 2 recto : Le titre. Blanc au verso.

Feuillets 3ro à 8vo : Préface d'Auguste Hermann Francke. Nous en détachons le passage suivant :

Recusa quidem Londini est, elapso longissimo temporis spatio, nimirum anno 1703, illa Calliupolitæ Metaphrasis διορθώσει, vt Titulus habet, Seraphimi Hieromonachi, Mitylenesis ; verum, quum Textus originalis hic desideraretur, non defuerunt, qui isthanc editionem vel eam ob causam minus gratam Nationi Græcæ putarent, nobisque auctores essent, si aliquando foret animus nouæ impressionis curam subire, vt denuo linguam veterem nouæ jungeremus, adfirmantes, hoc pacto nos Græcis cumulatus esse satisfacturos ; eo quod nuda in linguam vulgaris ac profani vsus versione auctoritati verbi diuini aliquantum detrahi compluribus inter eos videretur. Itaque & exemplo Editorum versionis Calliupolitæ & aliorum consilio ex optima ratione, saltem κατ' ἀνθρώπων, profecto lubentissime obsequuti sumus.

Cæterum vt intelligas, Lector, quo nutu Dei nostrum hoc studium in editionis Noui hujus Testamenti bilinguis procuracionem collatum sit, quam admirabili Numen prouidentia nobis subuenerit, & quibus in rebus opera, quæ illi data est, consumpta sit, hæc paucis indicabimus :

Sub initium nostri conatus haud aliam editionem versionis Noui Testamenti linguam Græcam vulgarem, nisi nuperam Londinensem habuimus. Hujus editionis exemplar quinque abhinc annis, & quod superest, Dom. Anastasio Michaeli Macedoni, Constantinopoli ad nos profecto, & tum temporis vna cum aliquot aliis Græcis apud nos commoranti (cujus etiam Epistola extat in Domini Tribbechouii Elementis linguæ Græcæ vulgaris) tradidimus, vt ei manum admoueret, & quæ rectius crederet exprimi posse, quo tum Textui originali tum

linguæ vulgaris indoli exactius, responderent, ea sedulo adnotaret. Id ille præstitit. Nos autem in eo primum Prouidentia diuinæ vestigium agnouimus, quod obtigerit, qui Londinensem editionem reuisam nobis daret. Exemplar ab illo correctum seruauimus ac seposuimus, dum emergeret occasio institutum prosequendi, & si nostro difficile videretur, alieno remigio ad portum pertingendi. Neque enim lucrum in ea re spectabamus, nec, vt impendium quæstus æquaret, spes esse poterat, sed exemplaria potius maximam partem dono Græcis, ad quorum quippe vtilitatem ferme vnice pertinerent, mittenda credebamus.

Rebus ita gubernationi diuinæ commissis, anni tandem superioris verno tempore Deus suam nobis improviso tulit opem. Incitauit enim AUGUSTISSIMAM BORUSSÆ REGINAM SOPHIAM LOUISAM, DOMINAM NOSTRAM CLEMENTISSIMAM, in studium erga Ecclesiam Græcam vere Christianum tamque serium, vt in impressionem Noui Testamenti Græci bilinguis munificam facere impensam benignissime decerneret, ita vt larga satis exemplarium copia, ligatura eleganti instructa, Græcis, quorum res essent tenuiores, muneri transmitti possent. Quam singularem munificentiam Græca natio haud dubie gratissima æstimatione pietateque complectetur, Deus vero cumulatissime rependet ac compensabit...

Quantum ad me, non potui non pulcherrimam occasionem, quam dudum in votis habueram, Græcos iterata Noui Testamenti editione impertiendi, modis omnibus amplexari.

Quamobrem exemplar illud, a Dom. Anastasio correctum, fundamenti loco adsumtum, & vt emendatior & accuratior daretur metaphrasis, etiam Calliupolitæ, quam supra laudauimus, editio studiose collata, nec cessatum ab opere fuit, usque dum ad umbilicum perduceretur.

Antequam autem summa illi manus adjecta est, commode, neque id sine Numine accidit, vt Cl. Dominus Ioannes Heymannus ex oriente in Belgium ad decretam sibi Professionem Linguarum Orientalium in Academia Leydensi obeundam pro-

ficiscens, in itinere mihi Berolini, vbi eo tempore agebam, sui copiam daret. Is a me rogatus, præfatione in gratiam Græcorum & dialecto eorum vulgari scribenda, ceu fructuum suæ cum Græcis conuersationis, Linguæque eorum feliciter apprehensæ primitiis quibusdam nostram Noui Testamenti editionem donare promisit, fidemque datam paulo post etiam liberavit : qua opera & nobis, & vt speramus, lectoribus rem gratissimam fecit.

Nouum accessit prouidentię diuinæ documentum. Quum enim in cursu laboris jam propemodum calcem videremus, Venetiis ad nos aduentauit Dom. Liberius Coletti, Sacerdos Græcus, suam nobis in iis, quæ ad hoc negotium aliaque huic affinia pertinent, operam addicens. Hic se confestim accinxit relectioni Metaphraseos jam impressæ, & quum non pauca animaduerneret, quæ limam requirerent, inde nobis appendix, quam adjectam vides, Lector, quaque selectum vtilium eius obseruationum Tecum communicauimus, enata est. Idem deinde Calendarium euoluendis textibus, qui in Ecclesia Græca legi & tractari publice consueuerunt, accommodatum, & quo fieri potuit, compendio conscriptum adiecit, ratus videlicet, citra eiusmodi Calendarium hanc Noui Testamenti Editionem ad vsum Ecclesiasticum & commoditatem Græcorum haud satis esse adaptatam.

Feuillets 9 r° à 12 r° : Préface en grec vulgaire de Jean Heymann, datée de Leyde, 13 février 1710. Le verso du feuillet 12 est blanc.

Feuillets 13 r° à 18 v° :

Σημειώματα εἰς διάφορα ὀνόματα καὶ ῥήματα, καὶ ἐξηγήσεις διαφόρων στίχων, ὄντες δυσκολονόητοι, ἀπάνω εἰς τὴν μετάφρασιν τῆς Ἱερᾶς Διαθήκης, γενόμενα παρὰ τοῦ ΛΙΒΕΡΙΟΥ ΙΕΡΕΩΣ τοῦ ΚΟΛΕΘΗ ἔξ ΑΘΗΝΩΝ πόλεως.

Feuillets 19 r° à 36 v° :

Φιλοπόνημα ΛΙΒΕΡΙΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΤΟΥ ΚΟΛΕΘΗ ΑΘΗΝΑΙΟΥ, περὶ τῆς συναναγνώσεως τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων καὶ Ἀποστόλων κάθε μιᾶς Κυριακῆς ἔλου τοῦ χρόνου, καὶ τῶν Δεσποτικῶν

Ἑωρτῶν (sic) · τὸ ὁποῖον περιέχει ἀκομή καὶ τοὺς κανόνας τῶν, λέ. Πασχαλίων, καθὼς εἶναι εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, βαλμένοι εἰς πλεον εὐταξίαν καὶ βραχύτητα, ἀρχηγόντας (sic) ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον μῆνα, ἕως τὸν ἐρχόμενον πάλιν Δεκέμβριον · εἰς ὠφέλειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ μου γέννους (sic).

Pages 1 à 1106 : Nouveau Testament, imprimé sur deux colonnes, le texte original à gauche, la traduction à droite.

Feuillet final ^{ro} : ΔΙΑ ΤΑ ΣΦΑΛΜΑΤΑ, ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΝ.

Feuillet final ^{vo} : ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΩΝ.

Tableau : ΚΑΝΟΝΙΟΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ.

L'article consacré par Constantin Sathas (Νεοελληνική φιλολογία, p. 459-460) à Liberio Coletti (Λιθέριος ¹ Κολέττης) est un tissu d'erreurs. N'y lit-on pas, par exemple, que la traduction grecque vulgaire contenue dans l'ouvrage dont on vient de faire la description fut exécutée par Jean Heymann ?

Sur cette édition du Nouveau Testament, on peut consulter les chapitres 18 et 19 du *Status præsens Ecclesiæ græcæ* d'Alexandre Helladios ([Nuremberg], 1714, in-8°); mais il faut le faire avec une extrême réserve, car ce bilieux auteur avait sûrement des griefs personnels contre ce pauvre Coletti, auquel il va même jusqu'à contester sa nationalité hellénique.

On trouve dans un petit ouvrage du R. P. Pierling, *La Sorbonne & la Russie* (Paris, Leroux, 1882, in-18), principalement aux pages 100-101 et 172-173, de très curieux détails biographiques sur Liberio Coletti.

Bibliothèque de l'École des Langues orientales de Paris : R. VII. 27.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque d'Ingram Bywater (à Londres).]

HISTOIRE DE L'EGLISE GRECQUE, ET DE L'EGLISE ARMENIENNE. Par Mr. le Chevalier RICAUT. Traduit de l'Anglois, PAR MONS. DE ROSEMOND. Seconde Edition revue, corrigée & augmentée. A AMSTERDAM, Chez JAQUES DES-

1. C'est-à-dire Ἐλευθέριος, *Éleuthère*.

BORDES vis-à-vis la Grande Porte de la Bourse, joignant le Comptoir de Cologne. M.DCC.X.

In-12 de 24 feuillets non chiffrés + 444 pages. Signatures : *, **, A-S, 12 feuillets chacune ; T, 6 feuillets. Titre imprimé en rouge et noir. Peu commun.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

68

ΚΑΤΑΝΥΞΙΣ

ΩΦΕΛΙΜΟΣ.

Διὰ κάθε Χριστιανὸν,

Εἰς τὴν ὁποίαν περιέχονται Διάλογος Ψυχῆς καὶ
Νεκροῦ, καὶ Διηγήσεις τινὲς περὶ τῆς συντελείας
τοῦ Αἰῶνος, Περὶ Κρίσεως, καὶ Παρα-
δείσου, καὶ περὶ Κολάσεως.

Καὶ ἕτεροι Στίχοι περὶ Θανάτου.

ΠΟΙΗΜΑ

ΜΑΡΙΝΟΥ ΤΖΑΝΕ

Τοῦ ἐπιλεγομένου ΜΠΟΥΝΙΑΛΗ τοῦ

Ῥηθυμναίου ἐκ Κρήτης.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1710.

Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ, ἀψί.

Con Licenza de' Superiori.

In-8° de 32 pages, en un seul cahier signé A. Marque typographique sur le titre. Rarissime.

Cette description, obligeamment communiquée, en janvier 1902, par le R. P. Sophrone, des Augustins de l'Assomption, a été prise sur un exemplaire en assez piteux état, qu'un Grec de Syra, domicilié à Constantinople, offrait au prix exagéré d'une livre turque (23 fr.).

En tête, épître dédicatoire aux frères Panos et Jean Hiérommon de Janina.

ΠΑΝΟΠΛΙΑ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ
ΑΛΕΞΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ,

Περιέχουσα ἐν συνόψει τὰ τοῖς μακαρίοις καὶ θεοφόροις πατράσι συγγραφέντα, εἰς τάξιν δὲ καὶ διεσκευμένην ἁρμονίαν παρὰ Εὐθυμίου Μοναχοῦ τοῦ Ζιγαδηνοῦ τεθέντα. Ἐπὶ ἀνατροπῇ, καὶ καταφθορᾷ τῶν δυσσεβεστάτων Αἰρεσιάρχων, τῶν κακῶν κατὰ τῆς ἱερᾶς αὐτῶν Θεολογίας λυττησάντων, Ἀφιερωθεῖσα ἐπὶ τοῦ Εὐσεβεστάτου, Ὑψηλοτάτου, καὶ Θεοστέπτου Αὐθέντου καὶ Ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας Κυρίου Κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Μπασσαράμπα Βοεβόδα τοῦ Μπραγκοδάνου. Τῷ Ἐκλαμπροτάτῳ καὶ Σοφωτάτῳ Ὑῖῳ αὐτοῦ Κυρίῳ Κυρίῳ Στεφάνῳ Βοεβόδα τῷ Μπραγκοδάνῳ Παρὰ τοῦ Πανιερωτάτου καὶ Λογιωτάτου Μητροπολίτου Δρύστρας Κυρίου Κυρίου Ἀθανασίου, Οὗ καὶ τοῖς ἀναλώμασι νῦν πρῶτον τετύπεται Παρὰ τῷ Πανιερωτάτῳ, Λογιωτάτῳ, καὶ Θεοπροβλήτῳ Μητροπολίτῃ Οὐγγροβλαχίας Κυρίῳ Κυρίῳ Ἀνθίμῳ Τῷ ἐξ Ἰθηρίας. Ἐπιμελείᾳ καὶ διορθώσει Μητροφάνους Ἱερομονάχου Γρηγορᾷ τοῦ ἐκ Δωδώνης. Ἐν τῇ Ἀγιωτάτῃ Μητροπόλει τῇ ἐν τῷ τῆς Οὐγγροβλαχίας Τεργούστῳ. Ἐν ἔτει ἀπὸ Θεογονίας Χιλιοστῷ Ἐπτακοσιοστῷ Δεκάτῳ, Κατὰ Μῆνα Μάϊον.

(A la fin :)

Ἀλγεῖ ἀλάστωρ αἰρετιζόντων βλέπων
Τύπῳ δοθείσας τὰς πονηρὰς αἰρέσεις
Αὐτοῦ τε καὶ τῶν πρὸς θρίαμβον καὶ στύγος,
Κατατρεχούσης τῶνδε τῆς πανοπλίας
Τῆς δογματικῆς πυρίνου σπάθης δίκην
Ἀλεξίου Ἀνακτος Εὐσεβεστάτου,
Καὶ πυρπολούσης δογμάτων τῶν δυσθέων
Ἄπαν νόημα, καὶ πλάνην λαοπλάνων.
Ἄ γάρ Τριάδος οἱ ὑπέρμαχοι πόνω
Εἰς τὴν Τριάδα ἐλπίσαντες ἐκτόπως,
Ἐξειργάσαντο Πνεύματος δαδουχία
Κράντωρ ὁ θεὸς ταῦτα συλλέξας πόθῳ,
Καὶ δὴ προτρέψας Ζιγαδηνῷ ἁρμόσαι,
Ἦν Μητροφάνης νῦν τύπῳ διορθῶν,

Χαίρει τε θυμῷ φθὰς τὸ τῆς Βίβλου τέλος.
 'Εν ἔτει Σωτηριῶδει αψί. Σχιρροφοριῶνος β'. μεσοῦντος.
 'Ο ἐλάχιστος τῶν Ἱερομόναχων Μητροπόλεως
 Γρηγορίου ὁ ἐκ Δωδώνης.

In-folio de 6 feuillets non chiffrés et ροή (178) ff. chiffrés. Impression sur deux colonnes. Titre encadré.

Au verso du titre, un bois représentant les armes de Valachie avec les initiales de Constantin Brancovan, puis six vers adressés à ce prince et signés : 'Αντώνιος ὁ διδάσκαλος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλεως σχολῆς, καὶ λογοθέτης γενικοῦ (*sic*) τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Les trois feuillets suivants comprennent : l'épître dédicatoire d'Athanase, évêque de Silistrie, à Étienne Brancovan, un sixain du susdit Antoine à Étienne Brancovan et à Athanase ; un quatrain de Chourmouzos à ce prélat, douze vers du même ὡς ἀπὸ τῆς βίβλου ; un huitain à l'adresse d'Étienne et d'Athanase, signé Joannikios Hadji, hiérodiaque ; un autre aux mêmes par Georges fils de Chazithanos, de Larisse, enfin des vers iambiques d'Euthyme Zigadinos (*alias* Zigavinos) à l'empereur Alexis Comnène et à l'ouvrage.

Les deux derniers feuillets liminaires sont occupés par la préface d'Euthyme Zigavinos et par la table.

Bibliothèque nationale de Paris : D 22 (Inv. D. 3).

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).

Bibliothèque de la Vierge (à Léros).

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

APPLAUSI DELLE MUSE TRIBUTATI AL MERITO DI
 S. E. Il Signor Cavalier, e Procurator ALVISE PISANI In
 occasione di Conclusioni Filosofiche sostenute sotto gli
 Auspizj di S. E. Raccolti e Consecrati all' Eccellenza del
 Signor ANTONIO LOREDANO Proveditor Generale dell'
 Armi nel Regno di Morea. DAL CO : e CAV. ANTONIO
 GIROLAMO LANDO NOBILE CRETENSE. IN VENEZIA,
 M.DCCXI. Per Antonio Bortoli. CON LICENZA DE'
 SUPERIORI.

In-4° de 52 pages. Armoiries sur le titre. De toutes les poésies en grec, en latin et en italien dont se compose cet opusculé, aucune ne porte de signature. Très rare.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 2879. 11.

71*

BIBLION ΩΡΑΙΟΤΑΤΟΝ, ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΑΜΑΡΤΩ-
ΛΩΝ ΣΟΤΗΡΙΑ, Συντεθέν εἰς Κοινὴν τῶν Γραικῶν Διάλεκτον
ΠΑΡΑ ΑΓΑΠΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ, Τοῦ ἐν τῷ
Ἀγίῳ Ὁρει τοῦ Ἀθω ἀσκήσαντος. ΚΑΙ ΝΕΩΣΤΙ ΜΕΤΑΤΥΠΩ-
ΘΕΝ, Κατὰ τὴν πρὶν Διορθωθείσαν Ἑκδοσιν Παρὰ Νικολάου Βου-
βουλίου Ἱατροσοφιστοῦ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1711. Παρὰ Νικολάῳ τῷ
Σάρῳ. ἀψιά. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés et 436 pages.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

72*

Γραμματικὴ Κωνσταντίνου Λασκάρεως, τοῦ Βυζαντίου, ἡ πάνυ ὤφε-
λιμωτάτη καὶ ἀναγκαιοτάτη, νεωστὶ μετατυπωθεῖσα, καὶ μετὰ πλείστης
ἐπιμελείας διορθωθείσα παρὰ τοῦ ἐν Ἱεροδιδασκάλοις Ἰωάννου Πατούσα,
τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν. Ἐνετίησιν, ἔτει ἀπὸ τῆς Βροτείου Γένους ἐλευθερώ-
σεως, ἀψιά. Παρὰ Βαλδιπέρα τῷ Ἰουλιανῷ. 1711.

In-8°. Titre emprunté à Vrétois, *Catalogue*, deuxième partie,
pages 44-45, n° 84.

73

Kurtze Nachricht Von der RELIGION Der heutigen Grie-
chen. Wie Ihre Kirche entstanden und von der Lateinischen
sich separiret, wie sie von andern Kirchen unterschieden,
was ihre Lehren seyen und ob sie Grund-Jrrthümer häge, auch

ob und wie man ihre Bekehrung suchen solle? Auff Begehren entworfen und mit Approbation der Theologischen Facultät zu Rostock, nebst einem nöthigen Register, Herausgegeben Von Johann Fechten, D. und P. Hochfl. Meckl. Consist. Raht und Superint. Mit Königlichem Pohnischen und Churfürstl. Sächsischen PRIVILEGIO. Rostock und Leipzig, Jn Verlag Joh. Henrich Russworms, 1711.

In-8° de 1 feuillet non chiffré + xiv pages + 153 pages + 1 page et 3 feuillets non chiffrés. Signatures :)(, A-K, de 16 pages chacune. Caractères gothiques. Titre imprimé en rouge et noir. Rare.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

74

LEONIS ALLATII APES URBANÆ, sive DE VIRIS ILLUSTRIBUS *Qui ab Anno MDCXXX. per totum MDCXXXII. Romæ adfuerunt, ac typis aliquid evulgarunt.* Et JOANNIS IMPERIALIS Phil. & Medici Vicentini *MUSEUM HISTORICUM, Virorum litteris illustrium Elogia* Vitas eorundem & mores notantia complexum, præmissa præfatione Jo. ALBERTI FABRICII. D. & Prof. Publ. *HAMBURGI, A. MDCCXI.* apud CHRISTIANI LIEBEZEIT.

In-8° de 8 feuillets non chiffrés + 370 pages + 15 feuillets non chiffrés + 232 pages. Titre imprimé en rouge et noir. Peu commun.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 1129. AG. 6.

76

ΠΑΙΓΝΙΑ ΤΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ. Μεταγλωτισθέντα ἀπὸ τὴν Ἱταλικὴν εἰς τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀπλῆν καὶ πεζὴν Διάλεκτον. Παρὰ ΜΑΛΑΚΗ Γιακουμῆ τοῦ Καστρισίου. Νεωστὶ τυπωθέντα, καὶ ἀφιερωθέντα τοῖς Ἑξοχωτάτοις Ἀρχουσι ΚΥΡΙΩ ΔΟΜΙΝΙΚΩ, καὶ ΚΥΡΙΩ ΝΙΚΟΛΑΩ τοῖς Κοθωναίοις. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αἴψια. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ. Con licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 8 feuillets non chiffrés, 502 pages et un feuillet blanc.
 Marque de l'imprimeur sur le titre. Rarissime.

Collation des feuillets liminaires:

Feuillet 1 : Le titre.

Feuillets 2 à 4 r° : Épître dédicatoire de Malakis Castrisios.

Feuillets 4 v° à 6 r° : Avis au lecteur par Malakis Castrisios.

Feuillets 6 v° à 8 v° :

Εἰς τοὺς ἐξοχωτάτους ἄρχοντας κύριον Δομίνικον καὶ
 κύριον Νικόλαον τοὺς Κοθωναίους, ἡθῶν χρηστότητι, προ-
 νήσει καὶ ἐλευθερίότητι διαπρέποντας, ἐπίγραμμα.

Δεῦρ' ἔκε, ἡρώων κήρυξ εὐάγγελε φήμη,
 πρόφρων Πιερίδων ἀμφίπολε ζαθέων·
 χρεῖα σείο γὰρ ἄμμιν αἰεῖδεν ἦτορ ἀνώγει
 λαμπρὰ Κοθωναίων κύδεα τηλεκλύτων.
 Ἀντολήν, Δύσιν ὀτραλέως γοῦν ἵπταο πᾶσαν,
 σάλπισον εὐκελάδως εὐπατριδῶν τε κλέη,
 εἶδος σεμνοπρεπὲς, πανεῖκελον οὐρανίδαισι,
 ἥπιον, εὐεργδὸν, πᾶσί τε εὐπρόσιτον·
 λοιπὴν τ' ἀγλαίην ἀρετῶν, αἷς σελαγοῦσι,
 μέλπεο εὐφώνως, καὶ πτερόμεντα νόον.
 Ἄλλ' εἰ τοῦτο ποθεῖς (Φήμη μετέειπε γελῶσα)
 ἔνδικα μὲν ποθέεις, πλημμελέεις δὲ λίαν.
 Γῆν γὰρ ἔγωγ' ἔπτην ἰδ' ὄλυμπον, κ' οὐποτε λήξω
 τοῦνομα τοιούτων σαλπίσσαι ἡμιθέων.
 Χαίρετε οὖν πανόλδιοι ἐς βαθὺ γῆρας ἰκόντες,
 καμῶ εὐμενέως συγκατάβητε πόθῳ.

Ἔτερον εἰς τοὺς αὐτοὺς. Τετράστιχον.

Ὅρθος ὑμῶν τί Λέων γέγραπται στέμματι δίῳ ;
 ἄνθος χειρὶ φέρει τίπτε δὲ Παμβακίδος ;
 Λεῖον ὅτ' ἦθεος, εὐγενίης δύναμιν τε σαφίζει,
 γενναῖον κραδίας λευκοφόρον τε βίον.
 Εἰς ἀδιάλειπτον μνήμην ὑποχρεώσεως
 Μαλάκης Γιακουμῆ ὁ Καστρίσιος.

Εἰς τὸν ἐντιμότερον καὶ χρησιμώτατον ἐν Θεσσαλονίκῃ
ἄρχοντα κύριον Κωνσταντῖνον Παΐκον ἐπίγραμμα.

Πέντε φάσαν μερόπων αἰσθήσεις ἔννοες ἄνδρες
ἦσι φάος στίλβει βέλτερον ὀπτανίης.
Πλείονας εἰ δ' εὖρεις πολιούχους Θεσσαλονίκης,
ἔκκριτον ἀλλὰ νόει πᾶσι μόνον Παΐκον.
Ἀμδρύνεται γὰρ ὅλη κείνη πόλις οἷα φρονήσει,
ζωῆς οἰομένη οἶακα χειμασίη.
Μειλίχιον δ' ἀπόροις ἔλεος πῶς τ' ἄφθονον εἴπω,
ἥττοσιν εὐπρόσοδον, προσφιλὲς ἀντιπάλαις,
συγγνώμην ἐνόχοις, πίστιν τε φίλοις ἐδραΐαν,
ἥ δ' ἄλλας ἀρετὰς ἄστρασιν ἐμπερέας ;
Αὐξήσεις μάλα τάςδ' ἀριθμῆσαι εἰγ' ἐρατίζεις,
τοῖς κείνους πάσχων ἐξαριθμοῦσιν ἴσα.
Ὅντως σὺ πτόλις ὀλβιοδαίμων, Θεσσαλονίκη,
τοῖον κτησαμένη εὐδόκιμον ναέτην.

Εἰς αἰδίου σημείον εὐχαριστίας
Μαλάκης Γιακουμῆ Καστρίσιος.

Εἰς τὸν λογιώτατον Μαλάκην Καστρίσιον καὶ τῆς παρού-
σης βίβλου ἄριστον μεταφραστὴν ἐπίγραμμα.

Θεσσαλονικέα, Θεσσαλονίκης εὐπνοον ἄνθος
κάλλος ὁμοῦ σε ἔγνω κ' εὖχος ἀπειρέσιον.
Τοῦτο σάφ' οἶδα· ὁκνῶ μέντοι τοιόνδε σε φῆναι,
Θεσσαλονίκης γὰρ τοῦνομα σοῦ ἀπέχει.
Θεσσαλονίκη μὲν ΘΕΣ ΝΙΚΗΝ ΑΛΛΩ ἐλέγχει,
νικᾷς δ' ἄλλους σὺ φρεσὶ, δίκη, σοφίη.

Εἰς αἶδιον εὐνοίας τεκμήριον
ὁ ἐν ἱερεῦσι Γ(εώργιος) Π(ατούσας) Ἀθηναῖος.

Εἰς τὸν αὐτὸν μεταφραστὴν τετράστιχον.

Φήμη μὲν τὸ πάρος δόξην αἰεὶ ἄπλετον ἦγε
τῷδε δημοσύνης ἐλλογίμῳ Μαλάκῃ·
νῦν δὲ μεταφράζοντα τύποις ἦν ἔκδοτο βίβλον,

πεῖρα καταστέψει κύδεσιν ἀθανάτοις.

Εἰς ὀφειλομένης τιμῆς ἐπίδειξιν,
Ἀντώνιος Στρατηγός.

Εἰς τὸν αὐτὸν δίστιχον.

Ὅπλοις μὲν τηλέκλυτος ἦδετο Θεσσαλονίκη,
νῦν διὰ Καστρισίου ᾔδεται ὁμοῦ σοφίῃ.

Εἰς ἀσυγχρίτου εὐλαβείας τέκμαρ
Γεώργιος Παρούσιος.

Bibliothèque du Musée britannique : 868. C. 4.

77

ΒΑΡΙΝΟΣ, ΤΟ ΜΕΓΑ ΛΕΞΙΚΟΝ, Η Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ
ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ, Εἰς τὴν τῶν Σπου-
δαίων χρῆσιν πάνυ ὠφέλιμος, ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων Βιβλίων συλ-
λεχθεὶς ΠΑΡΑ ΒΑΡΙΝΟΥ ΦΑΒΩΡΙΝΟΥ ΚΑΜΗΡΤΟΣ, ΤΟΥ
ΤΗΣ ΝΟΥΚΕΡΙΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, Νεωστὶ μετὰ πλείστης ἀκρι-
βείας τε καὶ ἐπιμελείας ἐκ πολλῶν τῶν ἐν τοῖς προτύπωθεῖσι σφαλμά-
των ἐκκαθαρθεὶς, Καὶ μετὰ τινος ἀναγκαίας προσθήκης εἰς χάριν τῶν
φιλολόγων Μετατυπωθεὶς· Τῷ ΔΕ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤῳ, ΠΑΝΥΠΕΡ-
ΤΑΤῳ ΤΕ, ΚΑΙ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤῳ ΠΡΙΓΓΙΠΙ, ΚΥΡΙῳ
ΚΥΡΙῳ ΙΩΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝῳ ΜΠΑΣΑΡΑΜΠᾶ ΒΟΕ-
ΒΟΝΔᾶ Τῳ ΜΠΡΑΓΚΟΒΑΝῳ ΑΥΘΕΝΤΗ ΚΑΙ ΗΓΕΜΟΝΙ
ΠΑΣΗΣ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ Εὐλαβῶς Ἀφιερωθεὶς.

VARINI PHAVORINI CAMERTIS NUCERINI EPIS-
COPI Magnum Dictionarium, sive Thesaurus universæ lin-
guæ Græcæ, studiosorum usui valde perutilis, ex multis
variisque Authoribus collectus, Nova hac Editione per Anto-
nium¹ Bortoli Typographum Venetum diligentissimè castiga-
tus, & copia Dictionum auctus; *Atque Serenissimo, Celsis-
simo, ac Piiissimo PRINCIPI Ac Domino Totius WALLA-
CHIAE D. D. JOANNI CONSTANTINO BASARAMBÆ
WOEVONDÆ BRANCOVANO* Dicatus, Anno M.DCCXII.

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, ΑΨΙΒ'. 'Εν τῇ Τυπογραφίᾳ 'Αντωνίου τοῦ Βέρτολι.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

(A la fin :) 'Επιστάσις, Γεωργίου Τραπεζουντίου Ι. Φ. τοῦ ὑπο-
 μενᾶ. μετὰ τὸ Ε.

In-folio de quatre feuillets non chiffrés et 778 pages. Titre imprimé en rouge et noir. Peu commun. Dans le *General catalogue* de B. Quaritch (Londres, 1874), on trouve sous le n° 12693, deux exemplaires, dont l'un, *fine copy in old calf*, est coté 10 sh.; l'autre, *russsia extra joints*, 18 sh.

Collation des feuillets liminaires :

Portrait de Constantin Basarab Brancovan. Le prince, portant toute sa barbe, est représenté à mi-corps; la tête, posée de trois quarts, est coiffée du bonnet hospodaral, surmonté d'une aigrette formée par trois plumes largement étalées et que retient une sorte de broche en médaillon. Le personnage est vêtu d'un manteau bordé de fourrures, sous lequel apparaît une tunique à grands ramages fermée par une rangée de petits boutons; il est ceint d'une écharpe formant nœud par devant. Autour du portrait, on lit en capitales : Ἰωάννης Κωνσταντῖνος Μπασαράμπας Μπραγκοβᾶνος βοεβόνδας αὐθέντης καὶ ἡγεμὼν πάσης Οὐγγροβλαχίας. Au-dessous figurent les armes de Valachie, flanquées de ce distique.

Ἑλλὰς λεξικοποιῶ πρὶν χάριν ἔσχε Βαρίνω,
 Κοίρανε, νῦν Σοι ἔχει τόνδ' ἐπιπεμψαμένω.

Dans d'autres exemplaires, ce distique est remplacé par le quatrain suivant :

Κλήσεϊ καρτερικὸς καὶ καρτερικώτερος ἔργω,
 εὐσεβίῃ, ἐλέῳ καρτερικώτατος εἶς·
 εὐδικίῃ σέθεν εἰς αἰῶνας ἀτέρμονας ἔσται,
 αἶρεται ἐν δόξῃ, Κοίρανε, σείο κέρας.
 Ν. Β. (=Νικόλαος Βουβούλιος?)

Nous n'avons pas vu d'exemplaire avec ce quatrain. Nous puisons ce renseignement dans : D. A. Sturdza, *Memoriu asupra portretelor Domnilor Români* (Bucarest, 1874, 4°), p. 19; et p. 32 de la seconde édition (Bucarest, 1875, 8°).

La signature du graveur se trouve dans le bas, à droite, et est ainsi conçue : *Alexander a Via sculp. Venet.*

Feuillet 2 : Le titre.

Feuillet 3 à 4 : 1° Épître dédicatoire d'Antoine à Constantin Basarab Brancovan ; 2° Avis de l'imprimeur aux amis des lettres ; 3° Épître dédicatoire de Varinus Phavorinus Camers (c'est-à-dire Guarino de Favera, près Camerino, en Ombrie) au cardinal Jules de Médicis ; nous l'avons reproduite dans notre *Bibliographie hellénique des quinzième et seizième siècles*, tome I, pp. 176-178, d'après l'édition princeps, qui est de 1523.

Hoffmann, qui donne le titre de cet ouvrage (*Lexicon bibliographicum*, t. III, p. 218), affirme par erreur que le portrait qui figure en tête est celui de Guarino.

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Ling. 1923.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

78*

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΩΝ ΨΑΛΜΩΝ Μετὰ τῆς Ἑξηγήσεως τῶν κυριωτέρων ἐν αὐτοῖς περιεχομένων Λέξεων, Νειωστὶ μετατυπωθέν τε, καὶ διορθωθέν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1712. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. ἀψιβ'.
Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 182 pages et 1 feuillet. Marque de l'imprimeur sur le titre dont le verso est blanc. Signatures A.-L. ; cahiers de 8 feuillets, sauf le dernier qui en a 12. La page 81 est occupée par le titre de la seconde partie ainsi conçu :

ΛΕΞΙΚΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ, Περιέχον Ἱστορίαν τινὰς εἰς κατάληψιν συντεινούσας τῶν Ψαλμῶν, Μετὰ προσθήκης ἐτέρων τινῶν Λέξεων.

Le reste comme dans le titre principal. Le feuillet de la fin contient au recto un court avis de l'imprimeur demandant de rechercher le Λεξικὸν θεολογικόν composé par le même auteur sur l'Octoechos, et dont il est fait plusieurs fois mention au cours de ce volume.

Bibliothèque de l'Assomption, à Cadi Keui (Constantinople).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

LEONIS ALLATII DE LIBRIS ECCLESIASTICIS GRÆCORUM, *Dissertationes Duæ*, Quarum unâ Divinorum Officiorum potiores usitatioresque Libri percensentur: alterâ Triduum, Pentecostarium & Paracletice examinantur. Ad editionem Cramoisianam Paris. MDCXLIV. additis notis, supplemento & Indice: atque Elencho Alphabetico *MELODORUM GRÆCORUM*, recusæ cura JO. ALBERTI FABRICII. HAMBURGI, Apud CHRISTIANUM LIEBEZEIT, MDCCXII.

In-4° de 3 feuillets non chiffrés + 250 pages. Signatures:)(, 3 feuillets; (Aaa) - (Zzz), (Aaaa) - (Hhhh), 8 pages chacune; (Iiii), 2 pages. Il est clair que ces deux dernières pages ont été tirées avec les 3 feuillets liminaires.

En tête, épître de Jo. Albertus Fabricius *Georgio Serpilio, Ecclesiarum Ratisbonensium Superintendenti meritissimo, Pastori & Consistoriali Primario ac Scholarchæ*. Datée de Hambourg, calendes d'avril 1712.

Bibliothèque nationale de Paris : Invent. B 2403.

ΟΚΤΩΗΧΟΣ ΝΕΩΣΤΙ Μετατυπωθεῖσα, Καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθεῖσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἐν ἔτει. αψιθ'.

In-8° de 216 pages. Titre rouge et noir dans un encadrement xylographique avec marque de l'imprimeur.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΙΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ τῆς ΕΛΛΑΔΟΣ ΦΩΝΗΣ
ἢτοι ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΤΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΙΝ
hoc est SPICILEGIUM TECHNOLOGICUM GRÆCISMI,
sive GRAMMATICA GRÆCA, per *Questiones & Respon-*

siones, Ad captum Discentium ita adornata & perspicuè applicata, ut nihil plane; omissis superfluis ac inutilibus, desit Principiis atque Fundamentis, unde Germani adolescentes Græcarum Literarum cupidi facillime & feliciter, prima hujus Linguae elementa addiscere ac uberrimos nec pœnitendos fructus capere possint. GRÆCE & LATINE Nunc primum hac Nova Methodo edita cum Præfatione in formam Dialogi, de Pronunciatione in Europa hujus linguae. *Opera & studio. ALEXANDRI HELLADII, Nation. Græc. NORIBERGÆ, An. M DCCXII. Sumptibus WOLFGANGI MICHAHELIS, Typis JOHANNIS ERNESTI ADELBULNERI.*

In-8° de 36 feuillets non chiffrés et 511 pages. Le premier feuillet de ce livre est occupé par un assez joli frontispice gravé en taille-douce et signé: *F. G. Puschner fecit.* Titre rouge et noir. Rare. Vendu seulement 2 fr. 65 (avec les *Institutiones in linguam græcam* de Nicolas Clénard, Francfort, 1580, in-4°), en 1806, à la vente de Villoison, au catalogue de laquelle il figure, sous le n° 623, p. 54.

Au verso du f. 32, on lit les deux pièces de vers ci-après :

Quanto nobilius decus est didicisse per artem
 facundo graiæ Palladis ore loqui :
 Helladii tanto majori laude probatur
 auspiciis faustis quod modo prodit opus.
 Si libet argivis latias miscere Camœnas,
 græcaque perfacili flectere verba modo ;
 hæc præcepta tibi, bone lector, transfer in usum :
 Germanos inter, Græcule, Græcus eris.

Hisce paucis solertissimi doctissimique Alexandri Helladii nova præcepta discendæ linguae græcæ commendare voluit Christianus Gottlieb Schwartz, P. P. Academiæ Altorf. h. t. Rector.

Ἔστι σοφὸς κατὰ ποιητὴν, νεύουσιν ἔραζε
 τοῦ στάχους, πλῆθος καὶ σοφίης κατέχων.
 Ἐλλάδιος τοῖος κατὰ θέσκελα δῶρα πέφυκεν,
 ὃς στάχους πινυτῶν γέγραφε γραμματικῶν,

δς στοιχειογράφων σταχυογραφίης τε μεμηλώς
 ἔργον ποιηκῶς ἀξιέπαινον ἔφυ.
 Ὡφελον ἐς σπουδὴν τοῦτον ξυνάπαντας ἐρείδειν,
 ἐλλάδος οἱ σοφίης νῦν ἀμελοῦσιν ἔτι.
 Δῶη οἱ πᾶσαν χάριν ὑψιθόωκος ἀμύντωρ,
 ὥστε καὶ ἐν ταύτῃ πάντα καὶ ἐσσομένη
 ὀλβιοδαιμονίην, εἰρήνην, ἡσυχίην τε
 ζῶῃ, καὶ πλοῦτον καὶ καλὰ δῶρα λαβεῖν.
 Ἐπικροτήματος χάριν πεποίηκε Χριστοφόρος ὁ
 Σωνντάγιος, ὁ τῆς θεολογίας καὶ ἐλληνικῆς γλώττης δόκτωρ.

Bibliothèque nationale de Paris: X 9520 Falc. (Inventaire, X 19791).

Bibliothèque du Musée britannique: 624. b. 16.

[Bibliothèque nationale d'Athènes: Ling. 1110.

Bibliothèque du Parlement hellénique.]

Dans certains exemplaires de ce livre, notamment dans celui du Musée britannique, on trouve un X imprimé à l'encre grasse dans l'intervalle qui existe entre le second C de la date et l'X suivant. Ce subterfuge de libraire avait pour but de rajeunir l'ouvrage de dix ans et de faciliter ainsi l'écoulement des exemplaires restés en magasin.

82*

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ Τῆς ΜΑΚΑΡΙΑΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ
 Κατὰ τὴν ἐπανόρθωσιν τε, καὶ ἔκδοσιν Τοῦ Ῥωμαίων Ἀρχιερέως Μετὰ
 τῶν ἐπτὰ Ψαλμῶν τῆς Μετανοίας ΡΑΤΑΥΗ, Μ.ΔCCXIII. Εἰς
 Typographia Seminarii. Superiorum Permissu.

In-12 de 12 feuillets non chiffrés de 258 pages. Impression rouge et noire. Rare.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

83*

ΓΝΩΜΙΚΑ ΠΑΛΑΙΩΝ ΤΙΝΩΝ Φιλοσόφων, Ἐκ τῆς Ἰτα-
 λικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλὴν Διάλεκτον μεταφρασθέντα καὶ εὐλα-

ὅως ἀφιερωθέντα Τῷ Εὐσεβεστάτῳ καὶ Ὑψηλοτάτῳ Αὐθέντῃ καὶ Ἠγε-
μόνι πάσης Οὐγγροβλαχίας Κυρίῳ Κυρίῳ ΙΩΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝ-
ΤΙΝΩ Μπασσαράμπᾳ Βοεβόδα, Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου
Μητροπολίτου Κυρίου Ἀνθίμου τοῦ ἐξ Ἰδήρων, Παρὰ τοῦ Κὺρ Μάνου
Αποστόλῃ, οὗ καὶ τοῖς ἀναλώμασι νεωστὶ ἐτυπώθησαν ἐν Τεργοδύστῳ,
ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ, αψιγ'.

In-8° de 4 + 54 feuillets non chiffrés. Titre encadré portant au verso les armes de Valachie. Rarissime.

On trouve au début de l'ouvrage, après l'épître dédicatoire à Constantin Bassarab, un avertissement au lecteur où il est dit que cette traduction grecque a été faite par Jean Abramios.

Ce recueil de sentences extraites des philosophes grecs est dû à un auteur français; il a été traduit du français en italien par Del Chiaro, de l'italien en grec, puis du grec en roumain. Voir É. Picot, *Notice biographique et bibliographique sur l'imprimeur Anthime d'Ivir*, dans *Nouveaux mélanges orientaux publiés par les professeurs de l'École des langues orientales vivantes*, Paris, 1886, p. 553, n° 44, et Bianu et Hodos, *Bibliographie roumaine*, p. 489, n° 166. C'est à ce dernier ouvrage que nous empruntons la présente description. On trouvera, *ibid.*, p. 487, n° 165, la description de la traduction roumaine parue à Tirgoviste à la même date. Voir plus loin à l'année 1780.

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne).

Bibliothèque de C. Erbiceanu (à Bucarest).

84

Η ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΨΥΧΩΦΕΛΕΣΤΑΤΗ

Εὐγαλμένη ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Γραφήν,

Συνθεμένη παλαιὰ διὰ Στίχων

ἀπλῶν,

Καὶ τῶρα πάλιν εἰς χάριν τῶν Εὐσεβῶν

Καὶ φιλαρέτων μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν διωρθω-
μένη, καὶ μετατυπωμένη

Εἰς τὴν BENETIAN, αψιγ'.

Παρά Νικολάω τῷ Σάρφ. 1713.

Εἰς τὴν τυπογραφίαν Ἀντωνίου τοῦ Βόρτολι.

In-8° de 48 pages. Marque de Nicolas Saros sur le titre. Rarissime édition de ce poème.

A partir de la page 43, le texte est imprimé en caractères plus fins que ceux qui précèdent. Il est évident qu'en procédant de la sorte, on a voulu ne pas dépasser les trois feuilles typographiques.

Bibliothèque du Musée britannique : 237. i. 17 (non 237. i. 7).

85

LA FEDE,
E LA FEDELTA' À DIO
IDEATA NEL PROPRIO,
Procurata nell' altrui costume.
ORAZIONE FUNEBRE

RECITATA

Presente il Cadavere di Monsignor

MELEZIO TIPALDI

Arcivescovo, e Primate di Filadelfia

DAL CONTE

ANTONIO GIROLAMO LANDO

Nobile Cretense, &c.

E dallo stesso humilmente Consacrata

Alla Santità di N. Sig.

CLEMENTE XI.

PONTEFICE MASSIMO.

IN VENEZIA, M.DCCXIII.

Per Domenico Lovisa.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de xxvi pages et un feuillet blanc. En regard du titre, armoiries de Clément XI. Entre le titre et l'épître dédicatoire, on trouve un portrait en taille-douce de Mélétiüs Typaldos. Autour du cadre, qui est ovale, on lit cette inscription : MELETIVS TYPALDVS

ARCHIEPISCOPVS METROPOLITA PHILADELPHIÆ, EXARCHVS, &c. VENETIIS GRAECORVM PRÆSES, PATAVII INCLYTÆ NATION : VLTRAMARINÆ PROTECTOR. ANNO MDCXC. En tête, à gauche, les armoiries de la Nation d'Outremer, avec cette inscription : *Insignia Inclytę Nationis Ultramarinę*, et à droite les armoiries des deux conseillers de la même nation, avec cette légende : *Emm(anuel) Zancar(olus) Cons(iliariu)s et Assess(or), Georg(ius) Assanus cons(iliariu)s et Assess(or)*¹. En bas, à gauche :

Ἑλλάς ὃν ἱράρχην καὶ εἰνετίησι κλεῖζει
 ἔμπαντα καὶν Πατάβῳ τῆσδε σέβουσι γόνοι. A droite :
Gręcia quem Venetę Patrem ueneratur in Vrbe
Patronum et Patauį Gręca Iuuęta colit.
Obsequentissima Dicabat Patauįj
Natio Ultramarina Gręcorum.

Sous le portrait, les armes de Mélétiüs Typaldos. Ce portrait est signé : *Sebastianus Bombelli del. Portio scul.*

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 13. Op. 20.

86

NICOLAI CALLIACHII DE LUDIS SCENICIS MIMORUM, & PANTOMIMORUM *Syntagma Posthumum*, Quod e tenebris erutum recensuit, ac Præfatione auctum PETRO GARZONIO SENATORI AMPLISSIMO DICAVIT MARCUS ANTONIUS MADERO *Venetę D. M. Bibliothecę Curator*. PATAVII, Typis Seminarii, M.DCC.XIII. Apud Joannem Manfrę. *Superiorum Permissu, ac Privilegio*.

In-4° de 16 feuillets non chiffrés + 98 pages + 1 feuillet non chiffré. [Sur le titre, un phénix avec la légende : POST FATA RESURGO.] Ouvrage recherché et peu commun.

1. Emmanuel Tzancarolos était de la Canée et premier conseiller des Artistes; Georges Assanis était de Céphalonie et premier conseiller des Juristes. Les autres dignitaires étaient, cette année-là (1690) : Constantin Syrach de Smyrne, second conseiller des Artistes; Alexandre Métaxas de Céphalonie, syndic; Emmanuel Pazzò de Rhétymno, *exactor Regni*; et Nicolas Crassan de Céphalonie, *exactor Insularum* (*Album de l'illustre nation d'outre-mer*, ms. en notre possession, p. 36).

Le premier feuillet non chiffré est occupé par un beau portrait gravé sur métal de Nicolas Calliachus, autour duquel on lit en capitales : NICOLAVS CALLIACHIVS CRETENSIS IN PATAVINO LYCEO LECTOR.

Et au-dessous :

Congruè ut eloquii consignem sensa tacentis,
Hęc do, cum linguę jam procul usus abit.

Et plus bas : *Alexander à Via scul* :

[Nous le reproduisons ci-contre.]

La préface contient sur Nicolas Calliachus des détails qui ne sont pas tous exacts. [Voir la *Bibliographie hellénique du dix-septième siècle*, t. V, pp. 363-369.]

Le dernier feuillet contient au recto le permis d'imprimer daté du 26 mai 1713, et au verso l'errata.

Bibliothèque nationale de Paris : Invent. J 4142.

[Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

87

ΟΡΓΑΝΟΝ
ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΤΙΚΟΝ ΠΑΝΤ
ΩΦΕΛΙΜΟΝ,

Τοῦ ὀρθῶς ἀναγινώσκειν, γράφειν, κλίνειν,
Σχηματίζειν συντάττειν.

Ὁ συνετέθη μὲν

Παρὰ

Τοῦ ἱερολογιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ

Ἡπειρώτου ζητταίου, τοῦ ἐκ σεβασμίας μονῆς

τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου ἡλιοῦ

τοῦ θεσβίτου.

Ἐτυπώθη δὲ κοινῆς ὠφελείας εἵνεκα ἀναλώμασι

Τοῦ Εὐγενεστάτου

*Congruè ut Eloquij co
Hec do, cum lingue*

*nsignem senra Tacentis
iam prociurus abit*

Alexander a Vianiscul

NICOLAS CALLIAKIS

Reproduction de la gravure placée en tête
du *De ludis scenicis* publié par son neveu Marc-Antoine Maderò
(Padoue, 1713, in-4°).

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ
ΚΑΠΙΤΑΝΕΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ ΝΙΚΟΛΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΙΣΤΙΝΙΩΤΟΥ.

Ἐν τῇ τῆς παννονίας Τύποις ἀκαδημικοῖς Τυρνα-
εὐία σωτηρίῳ ἔτει αψιγ, πιανεψιδῶνος
ἐβδόμη φθίνοντος.

In-8° de 3 ff. non chiffrés et 194 pages chiffrées fautivement. En effet, par suite d'une erreur de deux unités survenue dans la numération du cahier Q, où les pages 134 et 138 ont été sautées, on arrive à la fin du volume au chiffre de 196, au lieu de 194.

Le cahier A se compose de 16 pages ; tous les autres, depuis B jusqu'à Z exclusivement, sont de 8 pages chacun ; la signature Aa consiste en deux pages seulement qui ont dû être tirées avec les trois feuillets liminaires.

Au verso du titre, il y a un bois très grossièrement dessiné, qui représente la Vierge tenant dans ses bras Jésus enfant. Au dessous on lit : Μεγάλυνον ψυχὴ μου τὴν τιμιωτέραν, καὶ ἐνδοξοτέραν τῶν ἄνω στρατευμάτων.

Au recto du f. 2, on trouve une prière à la Vierge et une définition de la grammaire. Au verso du même f., il y a une Τάξις ἐλλη-νικοῦ στρατεύματος.

Le f. 3 (recto et verso) est partiellement occupé par un avis insignifiant signé : Ἐμμανουὴλ Καπιτάνεος Μακεδὼν Νικόλιος ὁ Παιστινιώτης.

Au bas du f. 3 verso, on trouve quelques lignes intitulées : Χρῆσις τοῦ ὀργάνου.

Livre de la plus insigne rareté.

La description ci-dessus a été faite sur un exemplaire qui m'a été obligeamment communiqué par M. Constantin Erbiceanu, professeur de théologie à Bucarest, rue des Principautés-Unies, n° 34.

[Bibliothèque de l'École évangélique, à Smyrne : Px. 664.]

ΠΟΙΗΜΑ ΕΡΩΤΙΚΟΝ,

Λεγόμενον

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ,

Συνθεμένον ἀπὸ τὸν ποτὲ Εὐγενέστατον

BITZENTZON τὸν ΚΟΡΝΑΡΟΝ

Ἀπὸ τὴν Χώραν τῆς Σιτίας τοῦ Νησιοῦ

τῆς Κρήτης,

Τῶρα τὴν πρώτην φορὰν μὲ πολὺν κόπον, καὶ ἐπιμέλειαν

Τυπωμένον, καὶ Ἀφιερωμένον

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΟΝ

Καὶ Λογιώτατον Ἀφέντην

ΓΕΩΡΓΙΟΝ

ΤΟΝ ΤΖΑΝΔΗΡΗΝ.

ΕΙΣ ΤΗΝ BENETIAN. αψιγ'.

Εἰς τὴν Τυπογραφίαν Ἀντωνίου τοῦ Βόρτολι. 1713.

Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de six feuillets non chiffrés et 336 pages. Monogramme.
d'Antoine Bortoli sur le titre.

Collation des feuillets liminaires :

Feuillet 1 : Le faux titre.

Feuillet 2 : Le titre.

Feuillets 3 r° à 5 r° : Épître dédicatoire à Georges Tzandiris :

Ἐκλαμπρότατε καὶ λογιώτατε ἀφέντη,

Ἡ ἄπειραις εὐεργεσίαις, ὅπου εἰς διαφόρους καιροὺς ἔλαβα ἀπὸ τὴν
Ἐκλαμπρότητά σου, καὶ τὰ ἀναρίθμητα χρέη, ὅπου ἔχω πρὸς τοιοῦτον
μέγιστον εὐεργέτην, μοῦ ἔδωκαν πολλαῖς φοραῖς αἰτίαν νὰ διαλογίζωμαι,
εἰς τίνα τρόπον δυνηθῇ ἤθελα νὰ ἀποδώσω μικρὸν σημεῖον εὐχαριστίας
εἰς τὴν μεγαλοφυχίαν σου, καὶ νὰ φανερώσω εἰς τὸν κόσμον τὴν ἄκραν
εὐγνωμοσύνην μου. Ἐτυχεν εἰς τοῦτο νὰ βαλθῇ εἰς τοὺς τύπους μου τὸ
παρὸν ποίημα τοῦ Ἐρωτοκρίτου καὶ νομίζοντας ἀρμόδιον τὴν εὐκαιρίαν
νὰ πληρώσω τὸν πόθον μου, ἠθέλησα νὰ τὸ ἀφιερῶσω εἰς τὸ ἔνδοξον

ὄνομά σου, ὅχι μόνον εἰς μαρτυρίαν τῆς εὐλαβείας μου πρὸς ἐσένα καὶ εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ χρέους μου, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ εὐτυχίσω τὴν τυπογραφίαν μου μὲ τὴν προστασίαν τοιούτου ἀνδρὸς, ὅπου τὴν σήμερον ἐδῶ εἰς βασιλεύουσιν Βενετίαν εἶναι εὐπρέπεια τῶν Ῥωμαίων. Δὲν μὲ ἀφίνει εἰς τοῦτο νὰ ψεύδωμαι ἡ κοινὴ φήμη, ἡ ὁποία μὲ τὰ ἑκατὸν τῆς στόματα πανταχοῦ κηρύσσει ταῖς ἀρεταῖς καὶ ταῖς χάριτες, ὅπου στολίζουσι τὴν ψυχὴν σου, καὶ ὅπου γνωρίζονται φανερά ἀπὸ ὅσους ἔχωσι τὴν τύχην τῆς ἀποκτήσεως τῆς καθαρᾶς φιλίας καὶ ἀδόλου ἀγάπης σου καὶ τῆς χρησίμου σου συναναστροφῆς, καὶ ὑπερασπίσεως. Τέτοιον σὲ ἔκαμεν ἡ ἀφθονοπάροχος Φύσις, ἀπὸ τῆς ὁποίας πατροπαράδοτον ἔλαβες τὴν εὐσέβειαν, τὴν εὐσπλαγχνίαν, τὴν ἐλεημοσύνην· καὶ τέτοιον σὲ ἔδειξεν ἡ ἄοκνος σπουδὴ καὶ ἡ μάθησις, διὰ μέσου τῆς ὁποίας πλουτίζοντας τὸν νοῦν σου μὲ διάφοραις ἐπιστήμαις, ἔφθασες εἰς τὴν ὑπεροχὴν τῆς φιλοσοφικῆς καὶ ἱατρικῆς ἀξίας, εἰς τῆς ὁποίας τὴν ἄσκησιν ἐν πρώτοις εὐδοκιμεῖς. Καὶ τίς δὲν θαυμάζει τὴν σύνεσιν καὶ σοφίαν σου, ὅχι μόνον εἰς θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀντίληψιν καὶ συμβουλὴν ἐκείνων, ὅπου πολιτικὰς ὑποθέσεις ἐπιχειρίζονται; Καὶ τίς δὲν ἠξεύρει τὴν μεγάλην τιμὴν, ὅπου ἔχει τὸ ὄνομά σου, ἐπειδὴ σὲ ἐκατέστησεν ἕναν ἀπὸ τοὺς πρώτους τῶν πραγματευτῶν εἰς τοῦτον τὸν πλουσιοπάροχον Φόρον, ὅθεν εἰς ἐσέν' ἀληθεύει καὶ τὸ, Καῖσαρ ἐν ἀμφοτέρῳ; Πόσος δὲ νὰ εἶναι ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος ζῆλος σου, καὶ τὸ εὐσπλαγγον καὶ ἐλεημονητικὸν τῆς καρδίας σου, πολλὰ καλὰ τὸ γνωρίζουσιν ἀνάμεσα τῶν ἄλλων ὁ πάνσεπτος τοῦτος ναὸς τοῦ κλεινοῦ σου Γένους, καὶ ἄλλαις ἐκκλησίαις, καὶ πνευματικαῖς ἀδελφότητες ταύτης τῆς θεοσώστου πόλεως, τῶν ὁποίων τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις ὡς ἄγρυπνος ἐπιστάτης, καὶ ἐπιμελὴς προεστὼς συχνὰ ἐκυβέρνησες μὲ πλήσιαν τούτων ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ μὲ ἰδίαν ἔξοδον τῶν ὑπαρχόντων σου· καὶ ἄρκετὰ τὸ δοκιμάζουσι τὰ πτωχὰ ὀρφανοτροφεία καὶ ξενοδοχεῖα, ὅπου εἰς μεγάλην τῶς βοήθειαν σὲ ἐκλέξασιν ὁμοῦ μὲ καὶ ἄλλους ἐλεήμονας καὶ πλουσιοδῶρους ἄρχοντας διὰ παντοτινὸν κυβερνήτην.

Ταῦτα εἶναι ἐκεῖνα τὰ θεάρεστα ἔργα καὶ κατορθώματα, ὅπου ἐξ ἀνάγκης γίνονται κοινὰ καὶ δημόσια ἔμπροσθεν τῶν ὁματιῶν μας εἰς παράδειγμα καὶ μίμησιν τῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ τὰ κατ' ἰδίαν καὶ μυστικά, ὅπου γίνονται καθεκάστην ἀπὸ τὴν ἐλεήμονα χεῖρα σου, καὶ ἀπ' ὅλον τὸν εὐλογημένον σου οἶκον, τίς δύναται νὰ τὰ ἀναφέρῃ; Τοῦτα μόνον

εἶναι γνωστὰ εἰς τὸν ἀλάθητον τοῦ θεοῦ ὀφθαλμόν, ὁ ὁποῖος ὡς μισθοποδότης, ἀγκαλὰ νὰ σοῦ φυλάγῃ τελείαν τὴν ἀνταπόδοσιν εἰς τὴν βασιλείαν του, ὅμως καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, ὡσάν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, προχέει μὲ λαμπρὰν τύχην πλημμύραν δώρων καὶ ἀγαθῶν εἰς ὅλα σου τὰ καλὰ καὶ ὑπάρχοντα, καὶ σὲ ἡξίωσε νὰ χαίρεςαι καὶ πρὶν γήρους τὴν εὐλογίαν τόσων ἐναρέτων καὶ πεπαιδευμένων τέκνων, ὅπου διὰ παρηγορίαν τῶν γονέων φαίνονται ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλῳ τῆς τραπέζης. Ἡθελα εἰπῇ καὶ περισσότερα, ἀλλὰ τίς ἡ χρεῖα νὰ περισσολογῶ ἐκεῖ, ὅπου τὰ πράγματα εἶναι εἰς ὅλους φανερά πλὴν παρὰ τὸν ἥλιον; Ἡ φρόνησις καὶ μετριοφροσύνη τῆς ἐκλαμπρότητός σου, ὅπου θέλει καλῆτερα νὰ κἀνῃ ἔργα ἀξιέπαινα, παρὰ ν' ἀκούῃ λόγια ἐπαίνων διὰ τὰ ἔργα τῆς, ἃς ἀποδεχθῇ εἰς τούτην τὴν ἀφιέρωσιν τῆς εὐλαβείας μου, ἀποβλέποντας ὅχι εἰς τὴν μικρότητα τοῦ δώρου, ἀλλὰ εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς προθυμίας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης μου, ἡ ὁποία μὲ ἀναγκάζει νὰ κράζωμαι εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν, καθὼς ἀναλλοιώτως ἐδῶ ὑπογράφομαι,

Τῆς Ἐκλαμπρότητός σου εὐλαβῆς καὶ ὑπόχρεως δοῦλος
'Αντώνιος ὁ Βέρταλις.

Feuilles 5 v° à 6 r° : Avertissement de l'imprimeur :

Ὁ τυπογράφος εἰς ἐκείνους ὅπου θέλουσιν ἀναγνώσῃ τὸ παρὸν βιβλίον.

Παρακινημένους ἀπὸ τὴν διάπυρον ἀγάπην καὶ εὐλάβειαν ὅπου παιδιόθεν ἔχω πρὸς τὸ ἐνδοξὸν γένος τῶν Ῥωμαίων, ὅχι μόνον ἐσπούδαξα μὲ πᾶσαν μου δύναμιν νὰ τυπώσω εἰς τὴν Τυπογραφίαν μου ἐκεῖνα ὅλα τὰ συνηθισμένα ἐκκλησιαστικὰ καὶ κοσμικὰ βιβλία, τὰ ὅποια ὡς τῶρα καὶ ἀπὸ ἄλλους Ῥωμαίους καὶ Ἰταλικούς τυπογράφους ἐτυπώθησαν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀσυνήθιστα καὶ χρησιμώτερα, ὅπου ἀπὸ τινὰ Ῥωμαῖον δὲν ἔγιναν, ἐγὼ Ἰταλικὸς, καὶ τῆς γλώσσης ὀλότελα ἀνήξευρος, ἀλλὰ ἡθέλησα νὰ ξανατυπώσω, καὶ ἄλλα ἐτύπωσα νεωστὶ, καθὼς καὶ προτῆτερα ἔκαμα μὲ πολλὴν ἔξοδον εἰς τὸ μέγα Ἑτυμολογικόν, καὶ τῶρα ὕστερα μὲ περισσότεραν εἰς τὸ μέγα Λεξικὸν τοῦ Βαρίνου, ὅπου εἶναι ὁ Θησαυρὸς πάσης τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, ἐλπίζοντας νὰ ὠφελῶ τούτους νέους καὶ τοὺς σπουδαίους εἰς τὴν ἀπόκτησιν ταύτης τῆς σφοδράτης γλώσσης,

τῶν καρπῶν τῆς ὁποίας ἄμποτε καὶ ἡμεῖς οἱ Ἱταλοὶ καὶ Λατῖνοι νὰ ἤμεσθεν μέτοχοι· καὶ ταῦτα μὲν διὰ τοὺς σοφοὺς καὶ σπουδαίους.

Διὰ δὲ τοὺς ἄλλους, ὅπου διὰ ψυχαγωγίαν καὶ περιδιάβασιν ἀναγνώθουν κανένα ἀπλοῦν βιβλίον, ἔκρινα μὲ τὴν συμβουλήν λογίων ἀνθρώπων νὰ πρωτοτυπώσω εἰς τούταις ταῖς ἡμέραις τὸν Ἑρωτόκριτον, ποίημα παλαιὸν, ὅπου τόσον ἐπαινεῖται καὶ τιμᾶται εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἀδριακοῦ, καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ μάλιστα εἰς τὴν περίφημον χώραν τῆς Ζακύνθου, ὅπου ἀκόμι εὐρίσκονται, ὡσὰν καὶ ἄλλου, οἱ ἀπόγονοι τῶν ταλαιπώρων Κρητικῶν, καθὼς ἐκεῖ ἤθραν εὐσπλαγχνικὸν καταφύγιον μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πατρίδος τῶς, καὶ ἀπὸ τούτους ἐδημοσιεύθη τὸ ποίημα, ὄντας συνθεμένον εἰς τὴν κρητικὴν τῶς φυσικὴν γλῶσσαν, καὶ ἐκινεολογήθη εἰς ἑλλην τὴν νῆσον, καὶ εἰς ἄλλους τόπους, ὅπου φαίνεται τερπνότετον καὶ χαριέστατον εἰς ὅσους τὸ ἀναγνώσουσι. Δὲν ἤξεύρω, μὲ ὅσαις ἐπιμέλειαις καὶ κόπους, ὅπου ἔγιναν εἰς πολλὰ καὶ διάφορα χειρόγραφα τοῦ Ἑρωτοκρίτου, εἰς τὰ ὁποῖα ἀπὸ ἀμάθειαν τινῶν ἀντιγραφῶν εὐρίσκονται ἄπειρα σφάλματα, ἄλλοιώσεις, παραλλαγαῖς, καὶ διαφθοραῖς σχεδὸν ἀκατάληπταις, ἃν ἔτυχε νὰ εὗγῃ τὸ παρὸν ἀρκετὰ διορθωμένον· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐστάθη ἀδύνατον διὰ τὸ πρῶτον, καὶ ἐλπίζω εἰς τὸν θεὸν νὰ τὸ μετατυπώσω τὸ δεύτερον εἰς καλῆτερον καὶ ἀρμοδιώτερον τρόπον, παρακαλῶ τὴν εὐγένειάν σας, ἄρχοντες Ῥωμαῖοι, ὅσοι εὐρίσκεσθε νὰ ἔχετε κανένα χειρόγραφον τοῦ αὐτοῦ ποιήματος τοῦ Ἑρωτοκρίτου, καὶ στοχασθῆτε νὰ λείπη τίποτε εἰς τὸν τυπωμένον μου, ἢ νὰ ἔτρεχε κανένα μεγάλο σφάλμα, ἢ διαφορὰ εἰς τὴν ἔννοιαν, νὰ καταδεχθῆτε νὰ μοῦ τὸ σημειώσετε, ἢ ἀντιγράφοντάς μου τὰ ὅσα χρειάζονται διορθώσεως, ἢ κἀνοντάς μου τελείαν τὴν καλοσύνην, μὲ τὸ νὰ μοῦ στείλετε τὸ χειρόγραφον, ὅπου ὑπόσχομαι νὰ ἐπαναστρέψω προθύμως εἰς τὸν ἀποστείλαντα, ὃ ὁποῖος ἡμπορεῖ ἄσφατα νὰ βεβαιωθῇ, ὅτι καθὼς αὐτὸς θέλει συνεργήσῃ μὲ τιμὴν μου εἰς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν, ἔτι θέλει μὲ κάμη καὶ παντοτινὸν του ὑπόχρεον. Ὑγιαίνετε εὐτυχέστατοι.

Feuillet 6 v° : Πρόσωπα ὅπου ὁμιλοῦσι εἰς τοῦτο τὸ ποίημα.

L'imposition du cahier S a été faite d'une façon extrêmement fautive; les pages y sont rangées comme il suit : 273, 278, 275, 280, 277, 274, 279, 276, 285, 282, 287, 284, 281, 286, 283 et 288.

Le seul exemplaire connu de l'édition princeps de l'*Érotocritos* appartient actuellement à M. Jean Gennadius, ministre plénipoten-

taire de Grèce à Londres. Il était auparavant en la possession de J. P. Ghinacas, qui le fit connaître par un article intitulé 'Η πρώτη ἔκδοσις τοῦ Ἑρωτοκρίτου, et inséré dans l'*Ilissos* du 15 mars 1869 (pp. 319-322). C'est à cet article que j'ai emprunté le texte de l'épître dédicatoire et de l'avertissement de l'imprimeur. Je dois la photographie du titre et la description du volume à M. Jean Gennadius. Son précieux exemplaire est malheureusement incomplet du feuillet formant les pages 33-34 et du dernier feuillet. La page 334 se termine par le vers suivant : Ποῦτον ἀρχή, κ' ἐμπήκασι τῷ ἀγάπῃς τὴν δόδυνη. Il manque donc les cinquante-quatre derniers vers.

89

VETUS GRÆCIA DE SANCTA ROMANA SEDE PRÆCLARE SENTIENS, SIVE RESPONSIO Ad Dositheum Patriarcham Hierosolymitanum, AUTHORE ALOYSIO ANDRUZZI CYPRIO Phil. ac. Theol. Doct. & in Bononien. Archigym. Publico Professore, DICATA *Eminentissimo, ac Reverendiss. S. R. E. Cardinali* LAURENTIO CASONO.

ΠΑΛΑΙΑ ΕΛΛΑΣ Περὶ τοῦ Ἀγίου Ῥωμαϊκοῦ ΘΡΟΝΟΥ καλῶς φρονεῖσα, Ἡ πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων Πατριάρχην Δοσίθεον Ἀπολογίᾳ ΑΛΟΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΥΤΖΗ ΚΥΠΡΙΟΥ, ΠΡΟΣΦΩΝΗΘΕΙΣΑ Τῷ πανυπερτ. καὶ αἰδεσιμωτ. Καρδινάλει ΛΑΥΡΕΝΤΙΩ ΤΩ ΚΑΣΟΝΩ.

VENETIIS. M.DCXIII. Apud Balthassarem Julianum. *SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.*

In-4° de 2 ff. non chiffrés, 310 pages et 1 f. non chiffré. Ce dernier f. contient au recto l'errata et est blanc au verso. Grec ancien et latin.

Bibliothèque du Musée britannique : 4050. bbb. 6.

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Θ. 1944.

Bibliothèque publique de Chio.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

90*

Αἱ θεῖαι λειτουργίαι τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ μεγάλου καὶ ἡ τῶν Προηγιασμένων. Ἐνετίησι, παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. αψιδ'.

In-8° de 56 pages. Emprunté à Paul Lambros, *Deuxième catalogue de livres rares* (en grec), p. 14, n° 33.

91

ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΟΝ, ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΑΣ ΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ, ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ Ἦτοι τῶν Προηγιασμένων. Ἔτι δὲ ΚΑΙ ΤΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ, Μετὰ καὶ τινων ἀναγκαίων Εὐχῶν. Ἐκδοθὲν ἤδη εἰς χρῆσιν τῶν Ἀρχιερέων, Ἐπιμελεία, καὶ ἀναλώμασι τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Νύσσης ΚΥΡΙΟΥ ΜΗΤΡΟΦΑΝΟΥΣ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. αψιδ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. 1714. SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

In-folio de quatre feuillets non chiffrés et 59 pages. Sur le titre, une vignette représentant la Cène. Au verso du f. 4, une gravure représentant saint Jean Chrysostome. Rare.

En tête du volume, il y a une épître dédicatoire à Constantin Basarab Brancovan.

Bibliothèque du Musée britannique : 8. f. 5.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

92*

ΕΙΡΜΟΛΟΓΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ἈΓΙΩ, Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν. Ἐν ᾧ προσετέθησαν, καὶ ἐπτὰ Οἰκουμενικαὶ ἅγαι Σύνοδοι, καὶ Συνοικέσια. Ἔτι δὲ τὰ ἐπτὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὰ ἐπτὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αἱ τέσσαρες Γενικαὶ τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ σώματος. Καὶ τὰ ἐπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα ἐν εἴδει δένδρου μετὰ τὴν Ἑρμηνείαν αὐτῶν. Τὰ πάντα μετ' ἐπιμελείας

τυπωθέντα. Con Licenza de' Superiori. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. αψιδ'.

In-8° de 230 pages et un feuillet non chiffré. Marque de l'imprimeur sur le titre. Communication du R. P. Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

93*

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΝ, ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΑΣ ΙΕΡΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ, ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ, Ὡτοι τῶν Προηγιασμένων, Μετὰ καί τινων Εὐχῶν ἀναγκαίων τοῖς Ἱερεῦσι, Τυπωθὲν δι' ἐπιμελείας τε, καὶ δαπάνης τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Νύσσης ΚΥΡΙΟΥ ΜΗΤΡΟΦΑΝΟΥΣ, ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. αψιδ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. 1714. Superiorum Permissu, ac Privilegio.

In-4° de 70 pages, dont la dernière blanche. Cahiers de 8 feuillets signés A-E. Marque de l'imprimeur sur le titre, dont le verso est blanc. Page 3, avis de Métrophane de Nysse; p. 4, gravure représentant S. Jean Chrysostome. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos).

94

ΟΚΤΩΗΧΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΛΕΞΙΚΩ. Πασῶν τῶν ἐν αὐτῇ περιεχομένων ΛΕΞΕΩΝ, ΚΑΙ Παραρράσει τῶν Ἑσπερινῶν Στιχηρῶν τοῦ Πρώτου Ὑψου, Νεωστὶ μετὰ τυπωθεῖσα, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθείσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1714. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 104 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 17947. Q. 3.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

S. ATANASIO MAGNO, ED AMMIRABILE. Idea d'un Sacro Eroe perseguitato da tutto il Mondo. ISTORIA piena di strani avvenimenti, e delle turbolenze eccitate nella Chiesa Cattolica dall' Ariana perfidia. *DESCRITTA IN QUATTRO LIBRI* DAL P. ALESSANDRO TOMASO ARCUDI dell' Ordine de' Padri Predicatori. *Data in luce, e difesa di alcune freddure critiche CON UNA ANTIPERISTASI* DA ATANASIO DOLCE URSADORO. In LECCE, dalla Stamparia di Oronzio Chiriatti, 1714. *Con Licenza de' Superiori.*

In-4° de 4 feuillets non chiffrés + 284 pages + 7 feuillets non chiffrés. Signatures : *, A-Z, Aa-Oo, de 4 feuillets chacune, plus 1 feuillet isolé placé au milieu du cahier Nn. Rarissime.

La page 233 est occupée par le titre suivant :

ANTIPERISTASI CONTRAPOSTA alle freddure d'una Critica Boreale, sopra alcune proposizioni innocenti DELL' ISTORIA DI S. ATANASIO MAGNO DA ATANASIO DOLCE URSADORO. In Lecce, dalla Stamparia di Oronzio Chiriatti, 1714. *Con Licenza de' Superiori.*

Atanasio Dolce Ursadoro est le pseudonyme de ALESSANDRO TOMASO ARCUDI.

Bibliothèque Casanatense (à Rome) : M. VIII. 14.

[Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 49375. FZ. 4.]

STATVS PRAESENS ECCLESIAE GRAECAE : IN QVO ETIAM CAUSAE EXPONVNTVR CVR GRAECI MODERNI NOVI TESTAMENTI EDITIONES IN GRAECO-BARBARA LINGVA FACTAS ACCEPTARE RECVSSENT. PRAETEREA ADDITVS EST IN FINE STATVS NONNVLLARVM CONTROVERSIARVM AB ALEXANDRO HELLADIO NAT. GRAEC. IMPRESSVS A. R. S. MDCCXIV.

In-8° de 24 feuillets non chiffrés, 400 pages et 2 ff. non chiffrés (pour l'*errata*).

Collation des feuillets liminaires :

F. 1 : Le titre.

F. 2 : Portrait du tsar Pierre le Grand, autour duquel on lit : ΠΕΤΡΟΣ ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ ΜΟΣΚΟΒΙΑΣ ΚΑΙ ΡΩΣΣΙΑΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. Au-dessous figure ce quatrain :

Δέρκεό τοι θεοειδέα κοίρανον ἄλκιμον αἰεὶ,
Πέτρον Ἀλεξιάδην τε καὶ ἐν πολέμοισι μαχητήν·
οὓ φρεσὶ βουλαῖς τ' οὕποτ' ὅπωπεν ὁμοῖον ἄλλον
ἔξ οὓ δ' ἡέλιος λάμπει καὶ κύκλα σελήνης.

Et plus bas (à gauche) : *A. Helladius del.* (à droite) *A. C. Fleischmann fec.* Ouvrage d'une extrême rareté.

F. 3 à 8 : Dédicace et épître dédicatoire à Pierre le Grand. Elle n'offre aucun intérêt.

F. 9 à 15 : Préface datée de Nuremberg, jour de Pâques 1714 ; c'est probablement dans cette ville que le livre a été imprimé.

F. 16ro à 17ro : Pièce de vers latins ainsi signée : Alexandro Helladio Græco, A. E. G. C. G. V. S.

F. 17vo à 18ro : Pièce de vers grecs ainsi intitulée : *Nobilissimo atque Doctissimo Domino Alexandro Helladio, Amico suo, & Contrerraneo suavissimo, gratulabundus P. S. D. Anastasius Macedo, Nausensis, Inclytæ Regiæ Societatis Borussiacæ Membrum.*

F. 18vo à 20vo : Table des chapitres.

F. 21ro à 24vo : Index des auteurs cités.

Bibliothèque nationale de Paris : D. 8 A. (Inventaire D. 11608).

Bibliothèque d'Émile Legrand (Exemplaire non rogné).

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΥΣΑΝΤΩΝ, διηρημένη μὲν ἐν δώδεκα βιβλίοις, ἀρχομένη δὲ ἀπὸ Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου καὶ πρώτου Ἱεράρχου τῶν Ἱεροσολύμων ἕως τοῦ παρόντος ἔτους, Περιέχουσα τὰς τε θείας συνελεύσεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ τὰς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην συναθροισθείσας ἐπιφανεστέρας Συνόδους, ὀρθοδόξους τε καὶ κακοδόξους, Οἰκου-

μενικάς τε καὶ Τοπικάς, καὶ πᾶν δόγμα τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ
 ἀγίας καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, Ἐν ἣ γίνεται καὶ μνήμη κατὰ τάξιν
 πάντων τῶν Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς Αὐτοκρατόρων, καὶ τῶν ἔργων
 αὐτῶν, καὶ τῶν πέντε Πατριαρχῶν σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτῶν, καὶ ὧν
 ἔλαχον Διοικήσεων καὶ πρεσβείων, καὶ πολλῶν ἄλλων πατέρων,
 Ἀρχιεπισκόπων τε καὶ Ἀρχιεπισκοπῶν, Αἰρεσιάρχων τε πάντων, καὶ
 πασῶν Αἱρέσεων, καὶ τῆς καθαιρέσεως αὐτῶν, Ἐθνῶν τε καὶ Ἀρχη-
 γῶν τινων χριστιανισμοῦ, καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἔθων, ἐφόδων τε Ἐθνῶν
 καὶ πολέμων, Πόλεων τε ἀλώσεων καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ πολλὰκις
 ἀναιρέσεως Ἑβραίων, ἀποικίας τε καὶ ἐξωρίας αὐτῶν, ἀπαριθμήσεώς
 τε πάντων τῶν ἁγίων πατέρων, τῶν κατὰ πασῶν τῶν Αἱρέσεων ἀγωνι-
 σαμένων, Σχίσματός τε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Παπῶν Ῥώμης, καὶ
 καθαιρέσεως τῆς μοναρχίας αὐτῶν καὶ ἀναμαρτησίας διὰ πολλῶν ἀναν-
 τιρρήτων ἀποδείξεων, Περὶ τε τοῦ ἱεροῦ λεγομένου πολέμου, συμφο-
 ρῶν καὶ πολιορκιῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ διαφόρων Ἐθνῶν,
 καὶ αἰχμαλωσίας αὐτῆς ὑπὸ τε Λατίνων, καὶ εἰτα Ὀθωμανῶν, καὶ
 ἀπαριθμήσεως μετὰ τὴν ἄλωσιν αὐτῆς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν τῆς Ἀνα-
 τολικῆς Ἐκκλησίας, Ἐπιβουλῶν τε καὶ ζημιῶν ὑπὸ Λατίνων καὶ
 Ἀρμενίων εἰς τὸν ἅγιον τοῦ Κυρίου Τάφον, καὶ τοὺς ἱεροὺς ἐν αὐτῷ
 Πατριάρχας, καὶ ἐτέρων πολλῶν ἀξιωματημιῶν ὑποθέσεων, Συγγρα-
 φεῖσα μὲν παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου ἀγιοτάτου καὶ
 ἀοιδίμου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου ΔΟΣΙΘΕΟΥ,
 Κοσμηθεῖσα δὲ, καὶ ἐν τάξει ἀρίστη τεθεισα παρὰ τοῦ μακαριωτάτου
 Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ, Ὁς καὶ
 τοῖς ἀνελώμασι, μᾶλλον δὲ τοῦ ἁγίου τάφου, ταῦτόν εἶπεῖν, τῇ ἐλεημο-
 σύνη τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἐτυπώθη, Ἐν ἔτει τῆς Ἀρχιερατείας
 αὐτοῦ ὀγδόῃ. Ἐπὶ τοῦ τέλους τῆς ἡγεμονίας τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ
 ἐκλαμπροτάτου αὐθέντου κυρίου κυρίου Ἰωάννου ΣΤΕΦΑΝΟΥ
 ΒΟΕΒΟΔΑ τοῦ Καντακουζηνοῦ, Ἐν Βουκουρεστίῳ τῷ τῆς Οὐγγρο-
 βλαχίας αὐθεντικῷ θρόνῳ, Ἐπιμελεία καὶ διορθώσει Μητροφάνους
 ταπεινοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου τοῦ ἐκ Δωδώνης, Ἐπιστατοῦντος τῇ
 τυπογραφίᾳ Στωϊάκᾳ Ἱερέως τοῦ Ἰακωβίτζη, Ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑπτα-
 κοσιοστῷ δεκάτῳ πέμπτῳ, κατὰ Μῆνα Ὀκτωβρίου, Ὡρίσθη δὲ παρ'
 αὐτοῦ τοῦ μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου
 Χρυσάνθου δίδοσθαι τὴν Βίβλον τοῖς εὐσεβέσι δωρεάν.

In-folio de 182 pp. + 1 f. blanc et 1248 pages. En tête du volume, on doit trouver un portrait en taille-douce du patriarche Dosithée, avec cette légende autour, en lettres capitales : Δοσίθεος ἐλέφ θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ. Ce portrait [que nous reproduisons ci-contre] est signé d'un monogramme Α'. L'ouvrage est ordinairement relié en deux volumes. Rarissime. Coté 80 francs, sous le n° 28, dans le *Troisième catalogue de livres rares* (en grec), publié par Paul Lambros, p. 16-18.

Bibliothèque de l'École des langues orientales (à Paris) : Q. I. 32.

[Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).]

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Kx 172.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

98

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ "Εκδοσις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως· τοῦ αὐτοῦ περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων. Τυπωθέντα διὰ δαπάνης τοῦ ὑψηλοτάτου, εὐσεβεστάτου, καὶ σοφωτάτου ἡγεμόνος πάσης Μολδοβλαχίας Κυρίου Κυρίου Ἰωάννου Νικολάου Ἀλεξάνδρου Βοεβόδα· Ἐν τῇ σεβασμῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Σάββα, τελοῦσῃ ὑπὸ τὸν ἀγιώτατον ἀποστολικὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ· Ἀδεία τοῦ μακαριωτάτου καὶ σοφωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης Κυρίου Κυρίου Χρυσάνθου· Ἐπιμελεία καὶ διορθώσει τοῦ λογιωτάτου Ἰωάννου τοῦ Ἐφεσίου· Ἐν Γασίῳ τῆς Μολδαβίας· αψιέ· μηνὶ Σεπτεμβρίῳ. Ἐκ τῆς Τυπογραφίας τοῦ ἁγίου Τάφου.
(Au recto du feuillet pénultième :) Ὁ ἐπιστάτης τῆς κατὰ τέχνην ἐκτυπώσεως τοῦ παρόντος βιβλίου, Κωνσταντῖνος Βυζάντιος.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés + 253 pages + 18 feuillets non chiffrés, dont le premier blanc. Titre encadré. Rare et recherché.

Au verso du titre; xylographie des armes de Moldavie.

On lit ensuite les deux pièces de vers suivantes :

Πρὸς τὸν ὑψηλότατον, εὐσεβέστατον καὶ σοφώτατον αὐθέντην καὶ ἡγεμόνα πάσης Μολδαβίας, Κύριον Κύριον Ἰωάννην Νικόλαον Ἀλεξάνδρου βοεβόδα.

LE PATRIARCHE DOSITHÉE

Reproduction de la gravure placée en tête
de *l'Histoire des patriarches de Jérusalem*
(Bucarest, 1743, in-f^o).

Εὐγενέος ῥίζης Νικόλαος ἀριπρεπὲς ἔρνος,
 κοίρανος εὐθύφρων Μολδαβίης ἀνέρων,
 οἷάπερ εὐσεβόφρων πιστὸς Χριστοῖό τε λάτρης,
 δέλτον θευλογικὴν τήνδε δέδωκε τύπῳ·
 ὄλβον θ' ἡμετέρῃ γενεῇ νῦν τοῖον ὀπάζων,
 λαμπρὸν τῆς αὐτοῦ μνημόσυνον ἀγάπης.

Ἔτερον.

Ἰστατο μὲν πρόσθεν Σικελίης πίδακι ταῦρος,
 κρουνοὺς καλλιρόους ἐκ στόματος προχέων·
 νῦν δ' ἐν Μολδαβίῃ λιβάδας σοφίης ἀναδύζει,
 ἔργων τ' εὐαγέων εὐσεβίης τε ἅμα,
 καὶ καλοκαγαθίης πολυγεύμον' ἐκάστοτε ρεῖθρα,
 τέρπων εὐσεβέων ὄμματα καὶ κραδίην·
 φροντίσι κυδαλίμου ἀρεταῖς ἢ δ' ἔργμασι θεαῖς
 κράντορος ἡγαθέου Μολδαβίης ζαθέου,
 ἐκγόνου ἡρώων ἱεροῦ σοφίης Νικηλάου.
 πάσης τ' ἰδμοσύνης ἀκριβέος κανόνος.

Les feuillets non chiffrés de la fin comprennent un index alphabétique et l'errata.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

[Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne): Θρησκ. Υ. 490.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

ΝΟΥΘΕΣΙΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΑΙ Πρὸς τὸν Εὐσε-
 βέστατον, καὶ Ὑψηλότατον Αὐθέντην, καὶ Ἠγεμόνα πάσης Οὐγγρο-
 βλαχίας, Κύριον, Κύριον ΙΩΑΝΝΗΝ ΣΤΕΦΑΝΟΝ Καντακουζηνὸν
 Βοεβόνδα, Τοῦ Πανιερωτάτου, καὶ Θεοπροδλήτου Μητροπολίτου Κυρίου,
 Κυρίου ΑΝΘΙΜΟΥ, τοῦ ἐξ Ἰεζήρων, Νεωστὶ τυπωθεῖσαι. μετὰ καὶ
 τινων ψυχωφελῶν Εὐχῶν ὅλης τῆς Ἐβδωμάδος, Ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ
 Μητροπόλει, τῇ ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἐτει τῷ σωτηρίῳ, αψιέ.

(A la fin:) Ἐτυπώθη Παρὰ Διονυσίου Ἱερομονάχου τοῦ Φλώρου,

In-4° de λή (38) pages et 1 feuillet blanc. Titre encadré.

Au verso du titre figurent les armes d'Étienne Cantacuzène, au-dessous desquelles on lit les vers suivants :

Σημεῖα τρία τὰ λαμπρὰ ποῦ ἔχεις εἰς τὴν βοῦλλα,
 κόρακx, σταυρὸν καὶ ἀετὸν, μέγαν σὲ δείχνουν οὖλα,
 Στέφανε Καντακουζηνέ, δόξα τῶν ἡγεμόνων,
 τιμὴ καὶ μέγα καύχημα τῶν σῶν λαμπρῶν προγόνων·
 ὁ ἀετὸς τοῦ γένους σου δείχνει τὴν εὐγενεῖαν,
 καὶ τὴν Ῥωμαίων ἐνδοξον ποῦ εἶχαν βασιλείαν·
 ὁ κόραξ σὲ δηλοποιεῖ αὐθέντην τῆς Βλαχίας,
 καὶ κυβερνήτην ἄριστον λαοῦ καὶ πολιτείας·
 καὶ ὁ σταυρὸς ὁ πάντιμος σὲ μαρτυρεῖ προστατὴν
 τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, τῆς εὐσεβείας λάτρην.

A l'exception de la préface et des prières, ce petit livre est entièrement rédigé en vers, la plupart de quinze syllabes.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque de C. Erbiceanu (à Bucarest).

Musée des antiquités (à Bucarest).]

100

NOVA ET TUTA VARIOLAS

Excitandi per Transplan-
 tationem Methodus;
 Nuper inventa & in usum
 tracta:

*Qua ritè peracta, immunia in po-
 sterum præservantur ab hujus-
 modi contagio Corpora.*
 VENETHIS, MDCCXV.
 Apud Jo. Gabrielem Hertz.
Superiorum Permissu.

In-12 de 34 pages. La p. 34 est occupée par le permis d'imprimer, daté du 10 novembre 1715. En tête de cette rarissime plaquette figure un avis au lecteur ; vient ensuite une épître dédicatoire où l'auteur fait connaître son nom et qui est ainsi intitulée :

Illustriss. præclariss. atque eruditissimo viro Wilhelmo Serhad, dignissimo pro inclyta natione Britannica nunc Smyrnis consuli, etc. amico et patrono semper colendiss. JACOBUS PYLARINUS.

L'auteur de la *Biblioteca volante*, après avoir donné le titre et une analyse de cet opuscule de Pylarinos, ajoute : « Che ciò possa sperarsi (la prophylaxie de la variole par la vaccination), ne sono persuaso dal celebratissimo sig. Antonio Vallisnieri che, con sua de 5 giugno 1716, così, fra l'altre cose, mi scrive : *L'osservazione della trapiantazione del vajuolo è verissima ; ed io, l'anno scorso, ebbi qui in Padova un nipote del rinomato MAURO CORDATO di Costantinopoli¹ mio scolare in medicina, che costantemente l'asseriva, e mi mostrava le cicatrici in se stesso. La ragione pure vi arriva, etc.* »²

Bibliothèque nationale de Paris : TD.⁶¹ 12.

101

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΟΝ. Περί τῶν Ὀφει-
κίων, Κληρικῶν καὶ Ἀρχοντικῶν τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγίας Ἐκκλησίας,
καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν, διαιρέσεώς τε καὶ τάξεως τῆς πάλαι καὶ νῦν,
καὶ ἐτέρων τινῶν πάνυ ἀναγκαίων τοῖς ἐγκαταλεγμένοις τῷ Κλήρῳ,
καὶ αὐτοῖς Ἀρχιερεῦσι, Καὶ περὶ τῶν πέντε κατ' ἐξοχὴν ἀγιωτάτων
Πατριαρχικῶν Θρόνων, καὶ τῶν Μητροπόλεων τῶν κατὰ συνοδικὴν διά-
γνωσιν αὐτοῖς ὑποκειμένων μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὰς Ἐπισκοπῶν. Περί τε
τῶν αὐτοκεφάλων Ἀρχιεπισκόπων μετὰ τῶν αὐτοῖς ὑποκειμένων Θρόνων
Διαλαμβάνον. Ἐκ διαφόρων μὲν Τακτικῶν, καὶ τῶν σποράδην εὑρισκο-
μένων, μάλιστα δὲ τῆς κατὰ περιήγησιν αὐτοῦ ἀκριβοῦς ἐρεῦνης τῶν
πραγμάτων Συλλεγὲν, Ἐπὶ δὲ τοῦ Εὐσεβεστάτου, Ἐκλαμπροτάτου τε καὶ

1. [Il s'agit très probablement de Jean Chrysocoulaeos, neveu d'Alexandre Maurocordato par sa sœur Zoé. Consulter la notice qui lui a été consacrée dans la *Généalogie des Maurocordato de Constantinople*, par Émile Legrand (Paris, 1890, 8°), p. 57 à 59.]

2. Gio. Cinelli Calvoli, *Biblioteca volante continuata dal dottor Dionigi Andrea Sancassani* (Venise, 1735, 4°), t. IV, pp. 71-72.

Ὑψηλοτάτου Ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας, Κυρίου, Κυρίου, Ἰωάννου ΣΤΕΦΑΝΟΥ Βοεβόδα τοῦ Καντακουζηνοῦ. Παρὰ τῷ Πανιερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Οὐγγροβλαχίας Κυρίῳ ΑΝΘΙΜΩ τῷ ἐξ Ἰδερίας, Μετὰ τῶν Ἐγχειριδίων τῶν περὶ τῶν ἑπτὰ Μυστηρίων Γαβριὴλ Φιλαδελφείας, καὶ Ἰωβ ἁμαρτωλοῦ, σὺν Ὁμιλίᾳ τινὶ θεσπεσίᾳ Γενναδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, περὶ τοῦ Μυστηριώδους Σώματος τοῦ Κυρίου, τὸ τέλος αἰσίως ἐπισφραγιζούσῃ, Τυπωθέν. Ἐπιμελεία καὶ διορθώσει Μητροφάνους ταπεινοῦ Ἱερομονάχου τοῦ ἐκ Δωδώνης, Ἐν τῇ κατὰ τὸ Τεργύδυστον τῆς Οὐγγροβλαχίας ἀγιωτάτῃ Μητροπόλει. Ἐν ἔτει ἀπὸ Θεογονίας Χιλιοστῶ Ἑπτακοσιοστῶ Δεκάτῳ Πέμπτῳ. Κατὰ Μῆνα Μάρτιον.

(A la dernière page :) Ὁ ἐπιστάτης τῆς κατὰ τέχνην ἐντυπώσεως τοῦ παρόντος Βιβλίου Γεώργιος Ῥαδοβίτζης.

In-folio de 8 feuillets non chiffrés (dont le huitième blanc ¹) et ρμδ' (144) pages. Titre encadré.

Au verso du titre, un bois des armes de Valachie, au-dessous duquel commence l'épigramme suivante, qui se termine au recto du feuillet 2 :

Πρὸς τὸν εὐσεβέστατον, ἐκλαμπρότατον καὶ ὑψηλότατον αὐθέντην καὶ ἡγεμόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας κύριον κύριον Ἰωάννην Στέφανον βοεβόδα τῷ βασιλικῷ γένει τῶν Καντακουζηνῶν τὸν ἀπόγονον.

Ἡ εἰς τὸ εἶναι οὐσίας παρηγμένης
θνητῆς τ' ἀνωλέθρου τε πάσης δεσπότις
τῶν δ' ὀρθοδόξων καὶ σκέπη καὶ προστάτις,
τῶν προσκυνοῦντων τὸν σὸν ἄρρητον τόκον,
καθικέτευε τὴν τρίφωτον οὐσίαν,
ἅμα στρατάρχαις πυριμόρφων ταγμάτων,
βροτῶν, ὀλυμπίων τε θείᾳ πληθύνῃ
σώζειν ἅσπετον ἰδρύειν τε ὑψόθεν
ἄσειστον, ἀκράδαντον ἐστηριγμένον
ἀγακλεῶς τε ἐν θρόνῳ τετιμένον

1. Ce feuillet manque très souvent.

δῖον Στέφανον γῆς Μουσῶν τὸν ἡγέτην
 τὸν ἐξ ἀνάκτων Καντακουζηνωνύμων
 ἔλκοντα κεδνὸν καὶ θεόστεπτον γένος·
 οὗ εἰς τὸ πρῶτον τῆς ἀρχῆς ἔτος
 ἡ βίβλος αὕτη ἐξυφάνθη τῷ τύπῳ,
 λειμῶνα θεῖον πνεύματος γεωργία
 ὀφφικίων φέρουσα ἐξηγησιμένων,
 καὶ ἄλλα πλεῖστα τῶν λίαν ἐνησίμων,
 ἅπερ πρὸς ὠφέλειαν ἡμῶν τοῦ γένους
 παρὰ Χρυσάνθου προσκυνητοῦ δεσπότη
 καὶ πατριάρχου τοῦ θεοῦ λόγου τάφου
 προσυντέθεται πανσόφως ἡθροικότος·
 καὶ δὴ δεόντως οἶδαμεν πλείστην χάριν
 ἅμῃ δι' ἐν καὶ παρ' οὗ ὑψιθρόνῳ
 ὡς εὐποροῦντες τῆσδε θείας βίβλου,
 θεὸν δι' εὐχῶν τοῦ δι' ἡμᾶς δεσπότη
 ἀεὶ ποιοῦντος ἀξιοῦντες συντόνως
 δῖῳ Στεφάνῳ τοῦ γένους γερασφόρῳ
 τῆς εὐσεβείας ἀντιδοῦναι ὡς γέρας
 καὶ ἐμπεδῶσαι τὴν ἐπὶ θρόνου στάσιν
 εἰρηναίαν εἰς ἀπείρους ἡλίους.

Ὁ τῆς ὑμετέρας ἐκλαμπρότητος
 πρόθυμος θεράπων, τῶν ἱερομονάχων εὐτελὴς
 Μητροφάνης.

Les autres ff. non chiffrés sont occupés par les tables.

Biblioth. nat. de Paris : B 107 (Inv. B 34) et E 2204 (Inv. E 375).

Bibliothèque Mazarine (à Paris) : n° 1137 A.

[Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).

Musée des Antiquités (à Bucarest).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

LETTER to HER Late Majesty Queen *ANNE*, FROM THE PATRIARCH of *ALEXANDRIA* ; By the Hands of *ARSENIUS* Archbishop of *Thebais*, Now Residing in *London*. *LONDON* : Printed in the YEAR MDCCXV.

In-4° de un feuillet non chiffré + iv et 16 pages. Très rare.

Le feuillet 1 non chiffré contient le titre, dont le verso est blanc. Les pages 1 à iv sont occupées par un appel à la charité des fidèles qui débute ainsi : *The following Papers set forth the deplorable Circumstances of the Greek Church of Alexandria*. Les pages 1 et 2 formant le feuillet signé A manquaient dans l'exemplaire d'après lequel nous avons fait la présente description.

Pages 3 à 5 : To the Most Noble, most Reverend, Honourable and Worthy, the Nobility, Clergy, Gentry and Commons, Citizens or Strangers in the Kingdom of *England*, whose Hearts God hath touched with Divine Love and Charity, to Commiserate the Distresses of their Afflicted Brethren. The Humble Petition and Request of *Arsenius* Archbishop of *Thebais*, in *Ægypt*. Cette requête est datée de Londres, le 18 août 1715 et signée 'Ο ταπεινός Μητροπολίτης Θηβαίδος 'Αρσένιος. Le signataire expose qu'envoyé en 1712 par Samuel, patriarche d'Alexandrie, pour représenter aux princes et états protestants d'Europe la situation déplorable de l'Église grecque sous la tyrannie turque et faire appel à leur charité, il n'a pu, à cause de l'état des affaires publiques, obtenir l'assistance sur laquelle il comptait. Il sollicite des secours afin d'acquitter les dettes qu'il a dû faire avec sa suite et de regagner avant l'hiver son pays natal.

Pages 6 à 10 : To the Most Gracious, Serene, Mighty, Invincible, and Christian Princess, *ANNE*, by the Grace of God, etc. Épître datée du Siège patriarcal d'Égypte, 25 février 1712, et signée de Samuel, patriarche d'Alexandrie.

Pages 11 à 12 : Le certificat ci-après :

We *William Farrington*, Consul for Her Most Sacred MAJESTY, of *Great-Britain*, &c. in *Cairo*, and all the Kingdom of *Ægypt* ; being requested by the Right Reverend *Samuel*, Greek Patriarch of *Alexandria*, Residing in this City, to give Testimony of what has passed, relating to his Person, since his Accession to the Patriarchal Dignity ; we do, from our own Knowledge, as Residing upon the Place, and being from

Day to Day informed, Testify to All, to whom these Presents may come, That the Right Reverend *Gerasimo*, late *Greek* Patriarch of *Alexandria*, finding himself, through Age and Distempers, contracted in his Voyage to *Walachia*, &c. incapable any longer to officiate, as being almost continually obliged to keep his Bed, and being desirous to lay down the Patriarchal Dignity, he did, in the Presence of the *Greek* Clergy of this Place, *Alexandria*, *Damiata*, &c. willingly Renounce it. Whereupon the said Clergy, and the Principal Persons of that Nation did unanimously Elect, the Present Right Reverend *Samuel*, at that Time Archbishop of *Libya*, to Succeed him; and he was, according to the Custom of this Place, afterwards publickly confirm'd therein by the *Pasha*, &c. Some Time after which, being designed for *Constantinople*, *Moldavia*, *Walachia*, &c. for to gather some Charity toward the Support of his Church; he, in order thereto, visited several Places within his Jurisdiction, and then proceeded to *Alexandria* to Embark : But while he was there, waiting for a Conveyance, he received Letters from *Constantinople*, with Advice, that one *Cosmo*, formerly Archbishop of Mount *Sinai*, had, by the Force of Money, procured himself to be invested by the Grand Visier, as Successor to the Right Reverend *Gerasimo*, in the Patriarchal Seat, and that he was quickly to follow with Commands, &c. to the *Greek* Nation, to acknowledge him as such. Where upon the said Right Reverend *Samuel*, was obliged to return up here, to consult with the *Greek* Clergy, and Heads of that Nation, what were the proper Methods to be followed in such a Conjuncture; and they Agreed, That the ought by no Means, to suffer himself to be deposed by his Adversary, but endeavour to baffle his Designs, by giving to the *Pasha*, and other Commanders, what might be necessary. Quickly after arrived the said *Cosmo*, bringing with him Commands, &c. directed to the *Pasha*, &c. to put him in Possession of the Patriarchal Seat : So that the Right Reverend *Samuel* was, to maintain himself

in his Station, obliged to spend large Sums of Money, to procure which, (by the Power entrusted him with, by the *Greek* Clergy, and Heads of the Nation,) he was forced to Sell a great many of the Vessels, &c. belonging to the Church, and many more to put in Pawn, which has brought the said Church considerably in Debt ; to retrieve which, having resolved to send several Persons into several Parts of *Christendom*, to procure what they can of Charitable Contributions. We do, at the Desire of the Right Reverend *Samuel*, accompany them with this our Attestation, Signed with our own Hand, and Sealed with the Seal of our *Cancellaria*. Dated in *Cairo*, the Twenty-second Day of *February*, 1711/2.

Page 13 : Autre attestation du même, datée du Caire, le 8 février 1714/5.

Page 14 : Certificat de Benjamin Lodington, agent et consul de Grande-Bretagne à Tripoli de Barbarie, daté du 15 août 1712.

Page 15 : Certificat de John Hieronymo Waldeck, consul des Pays-Bas, daté de Tunis le 4/15 octobre 1712.

Page 16 : La pièce suivante :

Extract of a Letter from the Clergy of the Church of *Alexandria*, Dated at Grand *Cairo*, in *Ægypt*, *February* 20. 1715. to the most Reverend *Arsenius* Archbishop of *Thebais*, at London.

We have received your Two Letters, one for the most Reverend Patriarch *Samuel*, the other for the Clergy, Dated the 29th of *July* 1714, which came to our Hands the 23d of *January*, 1715 : But the most Holy Patriarch being Departed the 21st of *September*, for *Constantinople*, we were obliged to open them, in which we find your Desire of his Holiness's new Recommendatory Letters for your Friends ; which, in his Absence, we have thought proper to send you, one for..... the other for..... as you requested of him.

The most Reverend *Cosmo*, has renounced all Title and Pretence to the Patriarchal Throne of *Alexandria*, by Ecclesiastical Deeds, Signed with his own Hand (as of Right belon-

ging to *Samuel*) and a short Time after his Renunciation, he was duly Elected Patriarch of *Constantinople*¹; upon which he wrote Letters to our Patriarch, inviting him to come thither, to Establish a firm Peace and Friendship.

This being the necessary Cause of his Absence, we have sent the Letters you desire, Signed by all the Prelates and Clergy of this Church, as also a new Certificate from the *English Consul* here.

Description faite sur un exemplaire obligeamment communiqué par M. Ingram Bywater (à Londres) et lui appartenant.

103

CONSENSUS Tum Græcorum, tum Latinorum Patrum *De Processione Spiritus Sancti ex Filio*, Contra Dositheum Patriarcham Hierosolymitanum, *DICATUS CLEMENTI XI. PONT. OPT. MAX. AUTHORE ALOYSIO ANDRUZZI CYPRIO* Philos. ac Theol. Doct. & in Bononien. Archigym. Public. Profess. ROMÆ, Typis Sac. Congreg. de Propag. Fide. Anno 1716. *SUPERIORUM PERMISSU*.

(F. 2 recto :) ΟΜΟΝΟΙΑ Γραικῶν τε, καὶ Λατίνων Πατέρων. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΠΟΡΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΥΟΥ (*sic*), Κατὰ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων Πατριάρχου. ΠΡΟΣΦΩΝΗΘΕΙΣΑ Τῷ Μακαριωτάτῳ καὶ Παναγιωτάτῳ Ἀκρῷ Ἱεράρχῃ, καὶ Οἰκουμενικῷ ΠΑΠΑ ΚΛΗΜΕΝΤΙ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΙΙΑΡ' ΑΛΟΥΣΙΟΥ ΑΝΔΡΟΥΤΖΗ ΚΥΠΡΙΟΥ.

In-4° de 16 feuillets non chiffrés, 302 pages et 1 f. blanc. Grec ancien et latin, sur deux colonnes. Rare.

Aux feuillets 15-16, on trouve une approbation d'Antoine Bardon, docteur de Sorbonne, de l'ordre des Frères-Prêcheurs, datée de Rome, 1er septembre 1715. Elle est suivie d'une seconde approbation de Jacobus Maria Ayrolus, Societatis Jesu, datée du 21 septembre.

Bibliothèque du Musée britannique : 4225. f. 2.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

1. L'élection de Comas au trône patriarcal de Constantinople avait eu

GRÆCIÆ OBSEQVIA

SENATUJ UENETO

Ob egregiam in se voluntatem ab

ACADEMICIS ILLÆSIS

EXHIBITA

ET ILLVSTRIS. AC ECCELLENTIS. DD.

FEDERICO MARCELLO D. MARCI PROCVR.

IVLIO ASCANIO IVSTINIANO EQVITI.

ET

FRANCISCO CORNELIO D. MARCI PROCVR.

*Patauni Studij Moderatoribus Vigilantissimis.**Ab Eisdem Dicata*

IN COLLEGIO FLANGINIANO.

VENETIIS. M.DC.CXVI.

Ex Typographia Conzatti.

Superiorum Permissu.

In-4° de 48 pages. Sur le titre, une couronne. Rarissime.

Ce curieux petit volume contient deux discours en grec et en latin et diverses poésies à la louange de la République de Venise. Le titre est précédé de l'emblème des *Illesi* (un soleil dans les nuages), avec la devise (dans la partie supérieure) : NON VETAT VMBRA DIEM. Et dans le bas : GL' ILLESI.

Au verso du titre :

NOMINA ACADEMICORVM ILLÆSORVM.

Gradenicus Macrì Zacynthius.

Benisellus Rizzius Atheniensis.

Constantinus Clarelus Cretensis.

Hyeronimus (*sic*) Musalo Cretensis.

Iacobus Securus Zacynthius.

Thomas de Hyeronimis (*sic*) Cassiopensis.

Elias Colettus Nauplius.

Floravantus Crassà Cephelenius.

lieu en mars 1714, A. Comnène Hypsilantis, Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν (Constantinople. 1870), p. 295-296, Gédéon, Πατριαρχικοὶ πῖνακες (Constantinople, 1890), p. 621-622.

Stelius Syropulus Caephalenius.
 Io. Baptista Musestius Venetus.
 Dominicus Iustinianus Chius.
 Constantinus Memo Cretensis.
 Petrus Apruinus Venetus.
 Georgius Clarelus Cretensis.
 Nicolaus Thyepolus Zacynthius.

Épître dédicatoire en grec aux modérateurs de l'Université de Padoue dont les noms figurent dans le titre.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 1444. Op. 8.

105

ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΕΡΑ

ΗΤΟΙ,

ΤΑ ΙΟΥΔΑΪΚΑ.

Κατ' ἐπιτομὴν συγγραφέντα

Παρὰ τοῦ Εὐσεβεστάτου, Ἐκλαμπροτάτου, καὶ Σοφωτάτου, Αὐθέντου

ΚΥΡΙΟΥ, ΚΥΡΙΟΥ,

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ

τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ

ἐξ Ἀποβόρητων τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας τῶν Ὁθωμανῶν.

Καὶ διὰ δαπάνης τοῦ Εὐσεβεστάτου, καὶ Ὑψηλοτάτου Αὐθέντου,

καὶ Ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας,

ΚΥΡΙΟΥ, ΚΥΡΙΟΥ,

ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΩΛΑΟΥ ΒΟΕΒΟΔΑ

τοῦ Σοφωτάτου Υἱοῦ αὐτοῦ.

Νεωστὶ τυπωθέντα, Ἐν τῇ Σεδασμικῇ Μονῇ τῶν Ἁγίων Πάντων,

Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου, καὶ Θεσπεροβλήτου Μητροπολίτου

ΚΥΡΙΟΥ

ΑΝΘΙΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΙΒΗΡΙΑΣ,

Πρὸς τὸ διανέμεσθαι δωρεὰν τοῖς Εὐσεδέσι

διὰ ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν.

Ἐπιμελεία καὶ διορθώσει τοῦ Λογιωτάτου Κυρ' Ἰωάννου τοῦ Ποστοelnίκου.

Ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἐτεῖ ἀπὸ τῆς Ἐνσάρχου Οἰκονομίας ρψις'

Κατὰ Μῆνα Αὐγυστον.

Παρὰ τοῦ ἐλαχίστου ἐν Ἱερομονάχοις Διονυσίου τοῦ Φλώρου.

In-folio de 17 ff. non chiffrés, τπδ' (384) pages et 15 ff. non chiffrés.

Les 17 ff. liminaires sont imprimés à longue ligne, le reste de l'ouvrage sur deux colonnes. Très rare. Vendu 6 francs (avec *Anonymi Scriptoris Historia sacra*, éd. de J. B. Bianconi, Bologne, 1779, f°), en 1806, à la vente de Villoison, au catalogue de laquelle il figure sous le n° 1995, p. 176. Coté 40 francs (relié avec luxe), sous le n° 34, dans le *Deuxième catalogue de livres rares* (en grec), publié par Paul Lambros, p. 14-15.

Au v° du titre, un bois des armes de Moldavie et de Valachie, au-dessous duquel on lit les vers suivants :

Πρὸς τὸν ὑψηλότατον, εὐσεβέστατον καὶ σοφώτατον
Αὐθέντην καὶ Ἡγεμόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας, κύριον κύριον
Ἰωάννην Νικόλαον Ἀλεξάνδρου βοεβόδαν.

Ηνεγκε βρῶσιν Ἠλίχ πάλαι κόραξ,
τῆς γῆς νοσοῦσης αὐχμὸν ἡδ' ἀνομβρίαν·
σταυροῦ δὲ νῦν τρόπαιον ἐν ῥάμφει φέρων,
κάρηνα κοσμεῖ κοιράνων τῶν Δακίης,
ἐν οἷς χοραρχῶν Νικόλαος νῦν πέλει,
ἰνδαλμα λαμπρὸν εὐαγεστάτων τρόπων·
σοφῶς κρατῶν οἵακας Οὐγγροβλαχίης,
ἔπλον κραταῖδιν σταυρὸν ἡμφισμένοσ,
πίστιν πάρεδρον καὶ δίκην κεκτημένος,
βοὸς κára δὲ δεικνύει κερασφόρου,
ὀρθῶς ἰθῦναι καὶ θρόνον Μολδαβίης,
ὦν, Χριστὲ, σῶζοις σταυρικῇ παντευχίᾳ.

Τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου Ὑψηλότητος
ἐλάχιστος δοῦλος Ἰωάννης Ποστέλ[νικος].

Ff. 2-3 r°. Épître dédicatoire à la Sainte Trinité, signée du prince Nicolas Maurocordato.

Ff. 3 v°-4, la pièce de vers suivante :

Εἰς τὸν αἰοίδιμον συγγραφέα καὶ τοὺς εὐγενεστάτους υἱοὺς
αὐτοῦ, καὶ τὴν πανάριστον ταύτην βίβλον ἐπίγραμμα τοῦ
πανιερωτάτου μητροπολίτου Δρύστρας κυρίου Ἱεροθέου.

Ηὔχετο γῆ Μακεδὼν ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ βασιλῆϊ,
 ἤρξε γὰρ Εὐρώπης ἡδ' Ἀσίας πολέμοις.
 Νῦν δέ γε Βυζαντίς πλέον εὔχεται ἥπερ ἐκείνη·
 ἄλλον Ἀλέξανδρον κρείσσονα γειναμένη·
 ἀντολήν τε δύσιν τε καὶ Εὐρώπῃ γὰρ αἰεῖδει,
 ἧ τε ὑπὲρ βορέην ἔξοχα τοῦδε κλέα.
 Κεῖνος ἐν ὅπλοις, οὗτος ἐν ἰδμοσύνῃ μέγ' ἄριστος,
 γαίης ὠφελῶν πείρατα πάντα λόγοις·
 κεῖνος Ἀριστοτέλους συγγράμμασιν αἰὲν ἐχρήτο,
 τῶν τούτου χατέει, χ' ᾧ κλέος ἐν σοφίῃ·
 κεῖνος ἐνὶ πτολέμοις μερόπων χέεν αἵματα, οὗτος
 στήσατο πρεσβεύσας αἱματόεντα ῥόον·
 ἔς γε μάχας κεῖνος ὀξύς ποτε ἦδετο εἶναι,
 πείσεν ὃδ' εἰρήνην πάντας ἄνακτας ἄγειν·
 κεῖνος μὲν πολέας κτείνων αἶδι προϊάπτειν,
 οὗτος ἀκεστορίῃ σώετο ἐκ θανάτου·
 οὐ τέκε κεῖνος ὁμοῖον ἑαυτῷ φίλτατον υἱά,
 οὗτός οἱ ἐμπερέας καὶ φρενὶ καὶ σοφίῃ·
 ὣν ὁ μὲν ἐνδυκίως γῆς Μολδοβίης ποτὲ ἄρξας,
 νῦν Οὐγγροβλαχίης σκηπτρον ἔχει ζαθέης,
 Νικόλεως κλησιν, μάλα δ' ἔξοχος ἡγεμονήων,
 κλειτὸς ἐπ' εὐσεβίῃ, ἐν τε δικασπολίσιν·
 ἥρως, ἄκρα φέρων σοφίης κορυφάς τ' ἀρετῶν,
 λάμπων παντοίαις ἀγλαΐαις χαρίτων·
 δασιφίλως πενίην ἐλεαίρων, κ' ἰδμονας ἄνδρας
 τιμαῖς ἀμφιέπων, κηδόμενος σοφίης·
 ὅς καὶ τήνδ' ἱερὴν δαπάνησιν ἐῆσι τύπωνεν,
 αἶσια πατρὶ νέμων, βίβλον ἐπωφελέα.
 Ἄτερος υἱήων δ' Ἰωάννης μέγας ἦδη
 ἐρμηνεὺς σεκρέτων κραντορίης Ὀθμάνων·
 τῆς τ' ἐκκλησιέων μεγάλῃς οἰκουμενικοῦ τε
 πατράρχου τελέθει λογοθέτης ὁ μέγας·
 εὐσεβέων πρόμος, ἡδὲ φίλος Μουσῶν τε σοφῶν τε,
 εὖ τε δράων προφρόνως δαμναμένους πενίῃ.
 Τοῖος Ἀλέξανδρος Βυζάντιος, ὅς μετὰ πλείστας

σύγγραφε καὶ ταύτην φροντίδι λεπτοτάτῃ,
 ἥτις ἰουδαϊκῶν θειογραφικὴν περίσχει
 ἱστορίαν πᾶσαν· ἔστι δὲ θευλογίης,
 τῆς τε γεωγραφίης χωρογραφίης τε ταμεῖον,
 κ' ἤθεα ρυθμίζει τῶν πολιτευομένων·
 ἥ γε χρονογραφίης ἐπανόρθωσιν τε διδάσκει,
 Ἑβραίων τε δόλους, τάς τε ἀτασθαλίαις·
 τῆς ἀρετῆς δὲ πλέκει ἐγκώμια, ὅσα τε ἐσθλὰ
 προσγίνεται θεῶθεν φιλοθέοις ἐνέπει·
 κηρύσσει θείας δὲ προνοίας ἔργματα, ὅσα
 φῆνε θεὸς θνητοῖς, ἴδμεναι οἷσι θέμις·
 πυκνοῦται γνῶμαις, ὑποθημοσύνησί τε χρησταῖς,
 λευκαίνει τε Γραφῆς ῥήματα δυσχερέα·
 εἰρήνης πολέμων τε μεταπτώσεις ἀναφαίνει,
 ἀρχιερεῖς ἀριθμεῖ καὶ βασιλεῖς συνάμα·
 ἡγεμόνας κριτάς τ' Ἰσραὴλ, ἥδὲ προόπτας,
 φράζει δ' εὐλαβέως εὐφραδέως τε τάδε·
 τῶν τε θύραζεν ἔχει ὅσ' ὀνήσιμα ἱστοριῶν,
 οὕνεκα φιλολόγων ταῦτ' ἐρανισαμένη.
 Ταύτην, μουσοτρόφοι, μετιόντες χαίρετε βιβλόν,
 εὐράμενοι σοφίης ὄλβον ἀπειρέσιον·
 κλεινοῦ συγγραφέως κορυφὴν μὲν στέψατ' ἐπαίνους,
 πᾶν δ' εὐχοισθε γόνους τοῦδ' ἀγαθὸν θεῶθεν,
 πανευδαίμονα τῇδε βίον σφίσιν ἡδ' ἐπιμήκη,
 ἐν δὲ πόλῳ δόξαν καὶ στέφος οὐράνιον.

Ff. 5-16 r°. Εἰς τὸν Ἑκλαμπρότατον καὶ Ἐξοχώτατον, Εὐσεβέστατον,
 καὶ Σοφώτατον Αὐθέντην ἐξ Ἀπορρήτων τῆς Κραταιᾶς τῶν Ὁθωμανῶν
 Βασιλείας, καὶ Μέγαν Λογοθέτην τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλη-
 σίας, Κύριον Κύριον Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, λόγος συντεθεὶς παρὰ τοῦ
 Ἐντιμοτάτου, καὶ Λογιωτάτου, Ὑπάτου τῶν Φιλοσόφων τῆς τοῦ Χριστοῦ
 Μεγάλης Ἐκκλησίας Κύρ Ἰακώβου τοῦ Ἀργείου.

JACQUES MANOS, d'Argos, donne dans ce discours de très précieux
 détails sur la famille Maurocordato.

Ff. 16 v°-17. Ὁ τῆς συγγραφῆς σκοπός.

[Cet ouvrage est le dernier qui fut publié sous la direction d'An-
 thime le Géorgien. Voir Émile Picot (*Notice sur Anthime d'Ivir*,

dans *Nouveaux mélanges orientaux publiés par les professeurs de l'École des langues orientales vivantes*, Paris, Imprimerie nationale, 1886, in-8°, p. 513-560.]

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

[Bibliothèque du Musée britannique (à Londres).

Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).

Bibliothèque centrale de Jassi.

Bibliothèque d'Anathase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de la Vierge (à Léros).

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

106

ORAZIONE In lode di sua Eccellenza *Il Sig. Cavalier*
GIROLAMO DELFINO PROCURATORE DI S. MARCO
Nel suo ingresso alla Procuratia. IN VENEZIA, MDCCXVI.
Appresso Giacomo Tommasini. *CON LICENZA DE' SUPERIORI*.

In-4° de 26 pages. Plaquette rarissime.

L'auteur de ce Discours est THOMAS CATANEO.

Bibliothèque de Saint Marc (à Venise) : Miscell. 2624. 17.

107

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΝΟΤΑΡΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, ΚΑΙ ΑΡΧΙ-
ΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ, ΚΑΙ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΕΙΣΑ-
ΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ, ΚΑΙ ΣΦΑΙΡΙΚΑ, Ἀξιώ-
σει τοῦ Ἐκλαμπροτάτου, καὶ Περιδλέπτου Κυρίου ΣΚΑΡΛΑΤΟΥ
ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ Υἱοῦ Ἀξιοπρεπεστάτου τοῦ Ὑψηλοτάτου,
Εὐσεβεστάτου, καὶ Σοφωτάτου Κυρίου Κυρίου ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΟ-
ΛΑΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ ΑΥΘΕΝΤΟΥ,
ΚΑΙ ΗΓΕΜΟΝΟΣ ΠΑΣΗΣ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ. ΕΝ
ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ, 1716.

CHRYSANTHI NOTARA PRESBYTERI, ET ARCHI-

MANDRITÆ SANCTISSIMÆ PATRIARCHALIS, ET APOSTOLICÆ SEDIS HIEROSOLYMÆ INTRODUC-
TIO AD GEOGRAPHIAM, ET SPHÆRAM, In Gratiam Illustrissimi, ac Spectatissimi Domini SCARLATI MAUROCORDATI Dignissimi Filii Celsissimi, Piissimi, & Sapientissimi Domini Domini JOANNIS NICOLAI ALEXANDRI MAUROCORDATI Principis, ac Domini Totius Valachiæ.

In-folio de quatre feuillets non chiffrés et 176 pages. Signatures (les 4 f. liminaires ne sont pas signés) : A-Y, 8 pages chacune. Sur le titre grec, il y a deux gravures représentant une sphère terrestre et une sphère céleste. On doit trouver, en outre : 1° en tête du livre un portrait de Chrysanthe Notaras, signé AF en monogramme. Le personnage est représenté tenant de la main droite un compas entr'ouvert et la gauche appuyée sur une sphère. Au-dessous de la gravure, on lit ce distique :

Οὗτος, ὃν εἰσοράεις ἐπ' ἄκρως ἀρθέντα μαθήσει
αἰθερίων χθονίων τ', ἴσθ' ὁ Χρῦσανθος ἔει.

N. B. (= Νικόλαος Βουβούλιος).

2° immédiatement avant le texte, une carte ainsi intitulée :

Πίναξ γεωγραφικὸς τῆς τε παλαιᾶς καὶ νέας ἀπάσης ἐγνωσμένης γῆς, νῦν τὸ πρῶτον τύποις ἐλληνικοῖς ἐκδοθεὶς παρὰ Χρυσάνθου πρεσβυτέρου, καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ ἀγιωτάτου τῶν Ἱεροσολύμων πατριαρχικοῦ θρόνου ἀρχιμανδρίτου. Ἐν Παταζίῳ, 1700.

3° à la fin du volume, trois feuilles gravées.

L'épigramme suivante figure au feuillet 4 r° :

Τῷ πολυμαθεστάτῳ συγγραφεὶ τῆς περὶ Γεωγραφικῶν καὶ Σφαιρικῶν πολυτίστορος βίβλου Χρυσάνθῳ πρεσβυτέρῳ καὶ ἀρχιμανδρίτῃ τῷ Νοταρᾷ Ν. Β. Ἐπίγραμμα.

*Ὡ πόσων ἀνδρῶν ἴδες ἄστεα καὶ νόον ἔγνως,

ἔλθιε, παντοδαπῆς τευξόμενος σοφίης !

*Ἀργείων, Θρήκων, Δακῶν, Βαταβῶν, Ἰταλῶν τε

καὶ Ἀντηγοριδῶν μάρτυρες εἰσὶ πόλεις*

CHRYSANTHE NOTARAS

Reproduction de la gravure placée en tête
de l'*Introduction à l'étude de la géographie et du globe*
(Paris, 1716, in-f°).

μάλλον Παρισίων μάρτυς μεγάλωνυμον ἄστν,
 ἔνθα σε Κασσῖνος θαύμασεν ὑψίνοος·
 θέσχελον ἰδμοσύνην καὶ γλῶσσαν θαύμασεν, ὥς μιν
 οἶεσθ' Εὐκλείδην συλλαλέοντα κλύειν.
 Οὐλ' οὖν καὶ μέγα χαῖρε, Χρύσανθε, τὸ χρύσειον ἄνθος,
 ἥδ' ὁ μάλα πνείων τηλεφανῶν χαρίτων·
 λῶρον ἄτ' ἀρ δένδρον σε κικλήσκω χρύσειον· ὥς γὰρ
 γράμμασιν ἡδὲ λόγοις καρποτόκος τελέθεις!

Cette épigramme est suivie de sa traduction latine (f. 4 v°).

Sapientissimo auctori Geographici et Sphærici erudi-
 tissimi operis Chrysantho presbytero et archimandritæ
 Notara idem epigramma græcum interprete eodem N. B.

O quot vidisti jam urbes moresque virorum
 nactus felix omnigenam sophiam !
 Gens Danaum, Thracum, Dacum, Batavumque, Italumque,
 atque Antenoridum testis amica manet ;
 urbs mage Parisium testis, Cassinius in qua
 magnus et ille tuum suspicit ingenium ;
 suspicit ingentem sophiam, linguamque disertam,
 Euclidemque ipsum disseruisse putat.
 Hinc lætus, Chrysanthè, vale, *flos* qui aureus audis,
 et loca virtutum dissita odore reple.
 Aurea quin melius nunc accersiris et arbor,
 quæ calami et linguæ fructibus aucta viget.

On trouve dans cet ouvrage (pp. 91-92) le passage suivant con-
 cernant le séjour que Chrysanthè Notaras fit, en l'année 1700, chez
 Jean-Dominique Cassini :

Ὁ κύριος Ἰωάννης Δομίνικος Κασσῖνος, ἔξοχος μαθηματικός, καὶ
 πρῶτος ἀστρονόμος τῆς βασιλικῆς Ἀκαδημίας, ὅστις ἦλθε τότε νεωστὶ
 ἀπὸ Ἰταλίας προσκλήσει τοῦ βασιλέως, μεθ' οὗ γεροντῶς γνώριμος ἐν
 Παρισίοις, ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 1700, ἀπελάυσαμεν παρ' αὐτοῦ φιλανθρω-
 πῖαν οὐ τὴν τυχοῦσαν, ὅστις καὶ φιλοποιησάμενος καὶ φιλοξενήσας ἡμᾶς
 δι' ὅλης ἐβδομάδος ἐν τῇ κατὰλύματι αὐτοῦ (ἦν δὲ ἐν αὐτῇ τῇ βασιλικῇ

οὐρανοσκοπεῖω), παρατηρήσαμεν μετ' αὐτοῦ διὰ τῶν μεγίστων τηλεσκοπίων τὴν τε Σελήνην, τὸν Δία καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν λεγομένους δορυφόρους αὐτοῦ ἀστέρας, τὸν Γαλαξίαν καὶ ἄλλα τινά.

[Voir plus loin, à l'année 1718, n° 122.]

Bibliothèque de l'École des langues orientales : R. I. 17.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Ex. 661.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

108

Animus à Vitiorum tabe semper immunis, & Corpus Vermium putredini numquam obnoxium. *Oratio in Laudem* D. SPIRIDIONIS EPISCOPI. Habita in ejus Festo IN TEMPLO D. GEORGII GRÆCORUM Ab Jo. Dominico Macola Atheniensi Com. Seminarii Flanginiani Alumno Dum Logicen Auspicaretur sub Præceptore D. ANTONIO CATIFORO Zacynthio Philosoph. Profess. & ejusdem Seminarii Rectore. VENETIIS, MDCCXVII. Apud Antonium Bortoli. *SUPERIORUM PERMISSU*.

In-4° de 20 pages. Épître dédicatoire aux trois Réformateurs de l'Université de Padoue : Jérôme Venier, François Soranzo et Laurent Tiepolo. Rarissime plaquette.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 3535. AO. 6.

109

DUE PREDICHE
SACRE,
E QUATTRO
ORAZIONI

Ritrovate sole delle molte già fatte

anche in Lingua Italiana,

DAL FU MONSIGNOR

ELIA MIGNATI

Da Cefalonia Vescovo Greco di Cerniz-

za, e di Calavrita in Morea :

Date in luce, e Consacrate

Al Merito Sublime

Del Illustris. & Eccellentiss. Sig. il Sig.

FEDERICO CORNARO

Del q. GIROLAMO Kav^r. Proc^r.

e Capitan Generale.

IN VENEZIA, M.DCCXVII.

Appresso Antonio Bortoli.

Con Licenza de' Superiori.

In-12 de quatorze feuillets non chiffrés (y compris un feuillet intercalaire placé entre les feuillets 10 et 11, et le portrait d'Élie Mignati), 105 pages et un feuillet blanc. Vignette sur le titre. Rarissime.

Collation du volume :

Feuillets 1 et 2 : entièrement blancs.

Feuillet 3 : Faux-titre, ainsi conçu : PREDICHE E ORAZIONI DI MONSIGNOR ELIA MIGNATI.

Feuillet 4 : Le titre ci-dessus reproduit.

Feuillet 5 : Blanc au recto ; au verso, les armoiries des Cornaro.

Feuillets 6 r° à 7 v° : Épître dédicatoire signée : D. Francesco Mignati Arciprete di Cefalonia.

Feuillet 8 r° : « Dignità Politiche, e Militari antiche, e Moderne della Casa CORNELIA in Roma, chiamata fu de Grachi. A SUA ECCELLENZA FEDERICO Che fù di m. Girolamo Cap. Gen. K^r. e Procurator di S. Marco... *SONETTO.* »

Feuillet 8 v° : « NELLA MORTE Dell' Illustrissimo, e Reverendissimo ELIA MIGNATI Vescovo di Calavrita, Maestro insigne, e Predicatore celeberrimo. *SONETTO...* Andrea Potamiano Pilarinò. »

Feuillet 9 r° : « Nella Morte del medesimo. *SONETTO...* Dello stesso. »

Feuillet 9 v° : « In Lode del Defonto Sfogo della Patria addolorata *SONETTO...* Giorgio Caraffan (*lire* Coraffan). »

Feuillet 10 r° : « In Lode dello Stesso. *SONETTO*... Dello stesso. »

Feuillet 10 v° : « In idem argumentum. *Epigramma... Ejusdem.* »

Feuillet 11 r° (feuillet intercalaire et d'un format un peu plus grand) : « In Morte dell' Oratore Acclamatissimo *PER NOME ELIA* immaturamente tolto dai Viventi. *SONETTO*. Allusivo al rapimento in Cielo del Lesbita (*lire* Tesbita), Elia zelantissimo Profetta... N.N. (mais *dello stesso* en correction manuscrite) ».

Feuillet 11 v° : Blanc.

Feuillet 12 r° : « S'esortano li Penitenti Fedeli alla Custodia de' Sagri Componimenti Vangelici: co' quali apportò gran frutto all' Anime, ed alla Repubblica Letteraria segnalate Dottrine. *SONETTO*... *In segno di parzial divozione.* N.N. »

Feuillet 12 v° : « Nella Morte del medesimo. *MADRIGALE.* »

Feuillet 13 r° : « Ad nomen, & virtutem Allusio. *Epigramma*... Ignoto Auctore. »

Feuillet 13 v° : « Versio Græci Distichi Positi sub Auctoris Effigie In ejus Libro Græco nuper edito: Concionum Quadragesimalium &c.

Auribus ut dederat vox verba diserta Pelasgis

Sic tribuat Calamus uox animabus opem. »

Feuillet 14 r° : Blanc.

Feuillet 14 v° : Portrait de l'auteur avec cette inscription autour : « ΠΑΙΔΑΣ ΜΗΝΙΑΤΗΣ ΚΕΦΑΛΗΝΙΕΥΣ Ο ΚΕΡΝΙΚΗΣ, ΚΑΙ ΚΑΛΑΒΡΙΤΩΝ ΕΝ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΩ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ, ΕΤΩΝ ΜΕΛ. ΑΨΙ'. »

Sous l'écusson :

« Γλῶσσα πρὶν αἰμυλῇ ἤν' θέλῃατο Ἑλλάδος αἶαν

Αὔ Βίβλος ἐμπλήσει ψυχῶν χάριτων. »

Au bas de la page :

« ELIAS MIGNATI CEPHALENIUS, CERNICÆ, & CALAVRITÆ IN PELOPONESO EPISCOPUS ÆTATIS ANN. XLV. MDCCXIV. »

Ce portrait est signé AF en monogramme.

Page 1 : « PREDICA DELLA FEDE Detta nella Chiesa Cattedrale Greca di Romania in presenza dell' Eccellentissime (*sic*) Signor Francesco Grimani Proveditor General da Mar con autorità di Capitan Generale. »

Page 15 : « PREDICA DELLA DILEZIONE de' Nemici. Detta nella Cattedrale Greca in Romania, in presenza dell' Illustrissimo, & Eccellentissimo Signor Alvise 3. Mocenigo, Proveditor Gen. da Mar con autorità di Capitan Generale. »

Page 36 : « ORAZIONE DETTA Al *Illustrissimo, & Eccellentissimo Sig.* ANTONIO MOLIN Proveditor Generale, Inquisitor delle quattro Isole, e nuove conquiste, in occasione della sua partenza da Cefalonia l'Anno 1698. »

Page 64 : « ORAZIONE DETTA All' *Illustrissimo, & Eccellentissimo Sig.* FRANCESCO GRIMANI Proveditor General da Mar, con autorità di Capitan General, nella sua partenza da Romania à nome della Spettab. Comunità. »

Page 85 : « ORAZIONE DETTA All' *Illustrissimo, & Eccellentissimo Sig.* ALVISE III. MOCENIGO Proveditor General da Mar, con autorità di Capitan General, nel suo Ingresso in Romania fatta à nome della Comunità. »

Page 96 : « ORAZIONE DETTA All' *Illustrissimo, & Eccellentis. Sig.* MARCO LOREDANO Proveditore Generale delle Armi in Regno, nel suo Ingresso in Romania à nome della Comunità. »

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 16888. J. 8.

110

Η ΘΕΙΑ, ΚΑΙ ΙΕΡΑ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΪΕΝ ΑΓΙΟΙΣ
ΙΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΣΠΗΡΙΔΩΝΟΣ Ἐπισκόπου Τριμυθούνητος τοῦ
Θαυματουργοῦ, Πατρὸς, καὶ Προστάτου Κερκύρας. ΝΕΩΣΤΙ Μετὰ
τῆς προσθήκης τῶν Ἑγκωμίων τῶν ψαλλομένων ἐν ταῖς Ἀγρυπνίαις
τῆς αὐτοῦ Πανηγύρεως, Ἐπιμελείᾳ, καὶ ἀναλώμασι τοῦ ταπεινοῦ
ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΣΙΜΑΘΗ ΙΑΤΡΟΣΟΦΙΣΤΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΙΟΥ
Δι' αἰτήσεως πολλῶν εὐσεβῶν, χάριν εὐλαβείας μετατυπωθεῖσα, Καὶ τῷ
Ἐκλαμπροτάτῳ, καὶ Πανχιδεσιμωτάτῳ ΜΕΓΙΣΤῳ ΠΡΩΤΟΠΑΠᾳ,
Τῇ τε Ἐκλαμπροτάτῃ, καὶ Πανευγενεστάτῃ ΣΥΓΚΛΙΤῳ, καὶ ΠΟΛΙ-
ΤΕΙΑ Τῆς αὐτῆς Θεοφρουρήτου ΚΕΡΚΥΡΑΣ Αἰσίως, καὶ εὐλικρινῶς
ἀφιερωθεῖσα. ΕΝΕΤΗΣΙ. ϡψιζ'. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Con
Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-4° de 79 pages. Signatures : A-E (lettres latines), de 16 pages chacune. Très rare.

Après le titre, on trouve (pp. 3-5) l'épître dédicatoire.

Page 6 : Une épigramme de quatre distiques en l'honneur de saint Spiridion, et à l'occasion de la délivrance de Corfou. Elle est ainsi

signée : Εὐχαρίστου εὐλαβείας προσφώνημα τοῦ ταπεινοῦ καὶ διὰ πολλοῦ ἐν κλίνῃ ἀσθενούντος Νικολάου Βουβουλίου.

La p. 7 est blanche. La p. 8 est occupée par une gravure représentant saint Spiridion dans sa châsse.

Pages 69-79, on trouve la Relation suivante, laquelle n'est pas mentionnée dans le titre :

Ἐπόμνημα τοῦ ὑπερφουῶς θαύματος, γεγονότος διὰ τῆς Ἀγίας καὶ σεβασμίου Εἰκόνης τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τῆς Κασσιοπίας, ἐπὶ τῷ ἐξορυσθέντι ἀδίκως τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ παραδόξως ὀμματωθέντι.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

111

LA MEDICINA DIFESA, *OVERO* RIFFLESSI DI DISINGANNO Sopra li nuovi Sentimenti contenuti nel Libro intitolato IL MONDO INGANNATO DA FALSI MEDICI, DI GIACOMO PILARINO CEFALENO *Dedicata All' Illustriss. ed Eccellentiss. Sig. GIROLAMO VENIER* Kavalier e Procurator. IN VENEZIA, MDCCXVII. Appresso Gio. Gabbriello Hertz. *Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.*

In-12 de huit feuillets non chiffrés, 276 pages et douze feuillets non chiffrés, dont les dix premiers pour la table, le onzième pour l'errata et le douzième blanc. Rarissime.

Collation des feuillets liminaires :

Feuille 1 : Blanc.

Feuille 2 : Un miroir, avec cette légende autour « HINC LVX VERA CORVSCAT » et soutenu par « GALENO, IPOCRATE, PARACELSO, ELMONZIO et CARTESIO. »

Feuille 3 : Le titre, au verso duquel on lit : « Optima quæque, non jucundissima consulito. Solon. »

Feuillets 4-5 : Épître dédicatoire.

Feuillets 6 à 8 r° : Avis au lecteur.

Feuille 8 v° : Permis d'imprimer daté du 14 juillet 1717.

La préface occupe les pp. 1 à 44.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 24983. S^a. R. 1.

112

ΟΙΚΟΙ Εἰς τὸν ἅγιον, καὶ ἐν Κερκύρᾳ Θαυματουργὸν ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ ΑΦΙΕΡΩΘΕΝΤΕΣ Τοῖς τιμιωτάτοις, καὶ περιφήμοις ἐξ ἐλλάδος ΡΩΜΑΙΟΙΣ Ἐνετίησιν οἰκοῦσι τε καὶ ἐφευρισκομένοις, Τοῖς ἐκ γένους πάσης ἀρετῆς κεκοσμημένου ἐρχομένοις, Εἰς αἶνον τοῦ ἁγίου συντεθέντες, καὶ εἰς ὠφέλειαν τῶν εὐσεβῶν τύπῳ δοθέντες. Ἔτει ἀπὸ ἐνσάρχου τοῦ Κυρίου ἡμῶν οἰκονομίας. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1717. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-12 de 46 pages. Très rare.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 9819 (exemplaire incomplet des pages 13 à 24).

113

UTRUM *DETUR* PURGATORIUM Et an illud sit PER IGNEM. *AUCTORE* PETRO ARCUDIO CORCYRÆO. ROMÆ, Typis Sacræ Congreg. de Prop. Fide. 1717. *SUPERIORUM PERMISSU*.

In-4° de 74 pages + 1 feuillet blanc. Rare et recherché.

A la page 3, on lit ce qui suit :

Perlectum Libellum Petri Arcudii *De Purgatorio*, jam typis Sacræ Congregationis de Propaganda Fide, ab anno MDCXXXII editum, sic jubente Reverendissimo Patre Magistro Sacri Palatii Gregorio Selleri, reperio sana doctrina refertum, validissimis rationibus ex Sac. Scripturis, Sanctisque Patribus præsertim Græcis desumptis, evertentem Græcorum errores : adeoque opportunum arbitror ut reimprimatur.

Antonius Balsarinus.

Bibliothèque de l'Arsenal (à Paris) : Théol. 5093. 4°.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 9030. EQ. 3. (*Ex Libris Bibliothecæ Amadei Manzini P. R. Sacerdotis Ecclesiæ S. Juliani Venetiarum. n° 397.*)

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ Τοῦ ἐν Κερκύρα κατὰ Ἀγαρηνῶν ὑπερφυῶς θαύματος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ. Συντεθεῖσα εἰς ἔπαινον τοῦ Ἀγίου, καὶ ἀφιερωθεῖσα τῷ Εὐγενεστάτῳ καὶ Ἐκλαμπροτάτῳ Κυρίῳ Κυρίῳ ΙΩΑΝΝΗ ΡΟΔΟΣΤΑΜΩ Ἀρχοντι Ἀξιωτάτῳ, τῷ Κερκυραίῳ. εἰς δὲ τῶν Πιστῶν ὠφέλειαν τύπῳ δοθεῖσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, ἔτει σωτηρίῳ αψιή. Παρὰ Νικολάφ τῷ Σάρῳ. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 24 pages. Signatures : ABC, de 8 pages chacune. Marque de Nicolas Saros sur le titre. Rare.

Les pages 3 et 4 sont occupées par l'épître dédicatoire à Jean Rhodostamos, signée Ἀνδρέας ἱερεὺς ὁ Μαρίνης, qui est l'auteur de cet opuscule.

Voici comment est raconté (pages 18-20) le miracle opéré par saint Spiridion en faveur de Corfou :

Ἐν τοῖς ὑπερφυεῖσι τοῦ ἡμετέρου ποιμένος καὶ θαυματουργοῦντος Σπυρίδωνος θαύμασι, μέγα τῷ ὄντι καὶ ἐξαίρετον τὸ κατὰ Ἀγαρηνῶν τερατούργημα ἡ Κερκύρα θυμαίνεται, καὶ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ ἀνακηρύττει τὸ παράδοξον. Ἔχει δὲ ἡ ὑπόθεσις οὕτω. Πολέμου μὲν ἦδη καὶ μάχης μεταξὺ Ἐνετῶν καὶ Ἰσμηλιτῶν τυγχάνοντος, μετὰ τῆς Πελοποννήσου τὴν ἄλωσιν, ἔδοξε τῇ Ἀγαρηνῶν εὐτολμία καὶ τὴν Κερκύραν αἰχμάλωτον καταστήσαι. Ἰδοὺ μὲν οὖν, κατὰ τὸ χιλιεστὸν ἐπτακοσιοστὸν δέκατον ἕκτον ἔτος σωτήριον, ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ τετάρτῃ καὶ εἰκοστῇ, στόλος Ἰσμηλιτῶν νηῶν καὶ τριήρεων οὐκ ὀλίγος τὸν ἀριθμὸν ἐν τῷ λιμένι τῆς πόλεως, ἐξ οὗ θάμβους ἦν τοὺς πολίτας ἐν τῷ ἀπροσδοκῆτῳ δεινῷ πεπλησμένους θεάσασθαι· στρατιᾶς δὲ πολυαρίθμου ἐπὶ τῇ νήσῳ ἐξεληθούσης, πολιορκεῖν αὐτὴν καὶ τὴν πόλιν διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ἐπέγνωσαν· πολέμου δὲ βαρβαρικοῦ ἀρξαμένου ἐν πυρὶ καὶ σιδήρῳ, τὴν τε πόλιν καὶ τοὺς πολίτας κατέβληδον. Ἀνὰ μὲν οὖν πεντήκοντα ἡμέρας σφοδρᾶς ἐπικρατούσης τῆς μάχης, ἐπὶ τὸ ἄστὺ Κερκύρας τῶν βαρβάρων ἡ δύναμις ἐπανελθεῖν ἐβουλεύσατο· στεναγμοῖς τοίνυν καὶ δάκρυσιν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ τῶν ὀρθοδόξων τὰ πλήθη τὸν ἱεράρχην ἰκέτευσαν· ὅθεν τὰ τῶν Ἀγαρηνῶν στρατεύματα ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐπανελθόντα ἐπὶ τὸ ἀκρότειχον τοῦ ἁστέρος, μετ' οὗ πολὺ οὐκ ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο,

τοῦ ἡμετέρου ἱεράρχου ταῖς πρεσβείαις ἀποσκορακισθέντες οἱ ἄθλιοι. Τοῦ-
του μέντοι οὕτως διακειμένου μείζονος σκληρότητος καὶ ἀπανθρώπου φόνου
ἔπνεον τῶν βαρβάρων αἱ χεῖρες, ἀπειλὰς τῇ κακίᾳ προσάπτοντες, ἐπι-
δρομὴν ἐτέραν καὶ πανώλεθρον αἰχμαλωσίαν καὶ θάνατον τῇ πόλει ἐπα-
πειλοῦντες. Δεήσεις δὲ καὶ προσευχαὶ ἐκ τῶν πιστῶν οὐκ ἐξέλιπον, τὸν
θαυματοργὸν ἐπικαλουμένων τε καὶ παννυχὶ ἐπιδεομένων. Ἐνθα τέως τῶν
Κερκυραίων παντελῆ ἀπώλειαν ἐκ τῶν βαρβάρων προσκαρτερούντων, ἐν
μὲν τῶν ἡμερῶν, ὄρθρου βαθέως ὀπτάνεται τοῖς ὑπεναντίοις ὁ μέγας
πατήρ ἡμῶν Σπυρίδων μετὰ πλήθους στρατιᾶς οὐρανοῦ, καὶ ἀστραπό-
μορφον ξίφος ἐπέχων, τούτους σπουδαίως καὶ μετὰ θυμοῦ ἀπεδίωκεν.
Τῶν μὲν οὖν στρατιωτῶν τῆς Ἰσμαῆλ δυνάμει τοιοῦτον παράδοξον
ἑωρακότων, ἄφνω ἐς φυγὴν ἀνετρέπησαν καὶ ἀλλήλους ὠθούμενοι,
ἐξίσταντο ἄρασι τραυματῖαι γενόμενοι. Ἐφυγον οὖν καὶ συνετρίβησαν
ἐκλυθέντες τῷ φόβῳ ἄνευ πολέμου ἢ πυρὸς, ἢ μαχαίρας, ἢ τινος διώ-
κοντος, τοῦ θαυματοργοῦ δὲ μόνου Σπυρίδωνος ἀοράτῳ δυνάμει τούτους
ἀνατρέψαντος καὶ ἐκ τῆς νήσου ἀποβαλόντος. Ἐν ᾧ δὲ ἀπεδίδρασκε
πεζῶν τε καὶ ἵππεων τὰ στρατεύματα, ἀπῆρε καὶ ὁ στόλος αὐτῶν κρα-
ταῖα τοῦ ἱεράρχου δυνάμει, ἐλευθέρας μενούσης τῆς Κερκύρας. Ἡμέ-
ρας τοίνυν διαυγάζουσης καὶ τῶν πολιτῶν τὴν συνήθη ἐλπίζόντων μάχην,
οὐδὲν ἦν ἰδεῖν, εἰ μὴ σιωπὴν καὶ ἀσχόλειαν. Περίεργος γοῦν καὶ μετὰ
ἐπιπολαίου χαρᾶς ἐπὶ τὰς σκηναῖς τῶν ἀντιπάλων γενόμενοι, τὸ ὑπὲρ
νοῦν θαῦμα τοῖς πᾶσι γνωρίζεται καὶ μετὰ πάσης εὐφροσύνης σχιρτῶντες
ἡγάλλοντο ἐπὶ τὸ κενὸν καὶ παράδοξον. Ἐβλεπον γὰρ οὐ μόνον φυγάδας
τοὺς Ἰσμαηλίτας, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῖς πάντα καταλιπόντας προενό-
μευσαν, οἵτινες καὶ ἐν τῷ φεύγειν ἀναφανδὸν ὠμολόγουν ὑπὸ σεβασμίου
τινὸς μοναχοῦ, δηλαδὴ τοῦ Σπυρίδωνος, σὺν εὐκλειῇ οὐρανοῦ στρατιᾶς
στόλῳ ἀναφανέντος ἐπὶ τὸν αἰθέρα πρὸς φυγὴν ταχυτάτην ἑαυτοὺς κατε-
πείγεσθαι. Ἐδραμον δὲ μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαθείας δόξαν καὶ εὐχαριστή-
ρια ἄσματα τῷ θαυματοργήσαντι ἱεράρχῃ ἀπονέμοντες ὥνπερ καὶ ἡ
γαληνοτάτη θεοφροῦρητος τῶν Ἑνετῶν Ἀριστοκρατεία, ῥύστην τῆς
νήσου καὶ τῶν φιλοχρίστων ὅπλων ὑπερασπιστὴν ἐπιγινώσκουσα τε καὶ
ἀνακηρύττουσα, λιταῖς καὶ ὑμνωδίαις εὐχαρίστως ἐδοξολόγησε. Μᾶλλον
δὲ, πρὸς ἀθάνατον εὐλαθείας καὶ εὐγνωμοσύνης τεκμήριον, ἀργυρᾶν
κανδήλαν πολυτελεῶς καὶ εὐδαιδάλως κατασκευάσασα, τῷ ἱερῷ αὐτοῦ
τεμένει ἀνέθετο.

Sur cette délivrance de Corfou, si vaillamment défendu par Schu-
lenbourg, voir De Hammer, *Hist. de l'empire ottoman* (trad. franç.
de Hellert), t. XIII, pages 322-323.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

115

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΗΜΩΝ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΚΕΦΑ-
ΛΗΝΙΑ, Ψαλλομένη τῇ x'. Τοῦ Ὁκτωβρίου Μηνὸς ΣΥΝΤΕΘΕΙΣΑ
ΠΑΡΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΑΒΡΙΗΛΟΠΟΥΛΟΥ Ζακυνθίου τοῦ Ἐλα-
χίστου ἐν Ἱερεῦσι. Con Licenza de' Superiori, 1718. ΕΝΕΤΙΗ-
ΣΙΝ, ἔτει σωτηρίῳ αψιγῇ. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ.

In-4° de 32 pages + 4 feuillets non chiffrés. Marque typogra-
phique sur le titre. Rarissime et recherché.

N. B. Le Βιβλίον τοῦ ὁρθοῦ λόγου βεβαίως καλούμενον (Londres,
1625, in-4°) est simplement un Office de saint Gerasime ; il y a, en
outre, une édition de 1768 et une autre de 1778, mais ces trois édi-
tions sont celles de l'Office rédigé par Métrophane de Nauplie.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. f. 45.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

116

LETTRES ANECDOTES DE CYRILLE LUCAR PATRI-
ARCHE DE CONSTANTINOPLE, ET SA CONFESSION
DE FOI, AVEC DES REMARQUES. CONCILE DE JERU-
SALEM TENU CONTRE LUI, AVEC UN EXAMEN DE SA
DOCTRINE. ATTESTATIONS ET PIECES DIVERSES
TOUCHANT LA CREANCE DES GRECS MODERNES
EXAMINÉES SELON LES REGLES DE LA THÉOLOGIE
ET DU DROIT. A AMSTERDAM, Chez L'HONORÉ ET
CHATELAIN, MDCCXVIII.

In-4° de 16 pages + 528 pages + 11 feuillets non chiffrés + 3
planches gravées. Titre imprimé en rouge et noir, avec une marque

typographique et la devise : LIBERTAS EX FOEDERE ET PACE. Ce volume n'est autre que les *Monuments authentiques de la religion des Grecs* (voir ci-dessus le n° 50), publiés par J. Aymon, dont les 2 feuillets liminaires et les 30 pages qui les suivent ont été remplacés par 16 pages. Le reste du volume n'a subi aucun changement. Peu commun.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

117

Matthaei Devarii de graecae linguae Particulis liber ad exemplar romanum, cum indicibus necessariis. Editio secunda qua in priori omissa restituuntur. Noribergae, sumptibus Wolfgangi Mauricii Endler, typis Joannis Ernesti Adelbulneri. MDCCXVIII.

In-8° de 54 pages non chiffrées, 390 pages chiffrées et 50 pages non chiffrées. Rare.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Linguist. n° 615.

[Bibliothèque de l'École des langues orientales : DD. X. 76.]

118

Πέτρα Σκανδάλου, ἥτοι διασάφησις τῆς ἀρχῆς καὶ αἰτίας τοῦ σχίσματος τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς μετὰ τῶν πέντε διαφορῶν διαφορῶν, συντεθεῖσα ὑπὸ τοῦ θεοφιλεστάτου Κερνίκης καὶ Καλαβρύτων ἐν Πελοποννήσῳ ἐπισκόπου Ἡλίου Μηνιάτη τοῦ Κεφαλληνέως, καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐκδοθεῖσα. Ἐν Λειψίᾳ, 1718, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Βρεϊτκόφ.

In-8°. Emprunté à André P. Vrétos, *Catalogue*, première partie, p. 64, n° 168.

François Mignati, protopope de Céphalonie et père de l'auteur du présent ouvrage, avait, lors de cette publication, lancé un prospectus imprimé, daté du 8 décembre 1717, et dont un exemplaire existe à la bibliothèque du Métoque du Saint-Sépulcre à Constantinople (Voir C. Sathas, *Bibliotheca gr. medii ævi*, t. III, p. 519).

119*

S. SPYRIDIONIS EPISC. TRIMITHVNTINI VITAM
EIVSQVE IN TVRCAS A CORCYRENSI OBSIDIONE PROFLI-
GATOS FORTITVDINEM EXAMINAT IMAG. AERI INCISAM EXHIBET. SIMVL
ANDREAM MARMORANVM SCRIPTOREM CORCYRENSEM ALIQVO-
TIES SVPPLET VRBANVS GODOFR. SIBERVS TH. LIC. ANTIQV.
SACR. PROF. ET AD D. THOM. SAC. LIPS. SVMT. LANKIS. A. MDCCXVIII.

In-4° de un feuillet et 102 pages dont la dernière non chiffrée. Il y a en outre, en tête du volume, une gravure en taille-douce représentant *S. Spyridion*, au-dessus de laquelle on lit : *S. Spiridion, ep. Tremith. insul. Corcyr. s. Corfù. creditus. liberator. ex. ephemer. græco moschis. æri incisus.* (Et au-dessous :) *lampade. verilatis. collustratur. ab. Urbano. Godofr. Sibero. th. l. antiqu. eccl. p. et. sacer. Lipsiens. A.R.S.M.D.CC.XVIII. Lip. sumt. Lankisianis.* Plaque de bronze d'une insigne rareté.

Bibliothèque d'Hubert Pernot.

120

STEPHANI DE ALTIMURA, PONTICENSIS, PANOPLIA CONTRA SCHISMA GRÆCORVM, QUA ROMANA ET OCCIDENTALIS ECCLESIA DEFENDITUR, *ADVERSUS CRIMINATIONES NECTARII nuperi Patriarchæ Hierosolymitani, quas conguessit in Libro Περί ἀρχῆς τοῦ Πάπα, de Primatu Papæ.* PARISIIS, Apud NICOLAUM SIMART, Serenissimi Delphini Typographum ordinarium, viâ Jacobæâ, ad insigne Delphini coronati. M. DCC. XVIII. *Cum Approbatione & Privilegio Regio.*

In-4° de 4 ff. non chiffrés + xxxiij pages chiffrées + 19 pages non chiffrées + 444 pages chiffrées. Ouvrage de la plus extrême rareté.

STEPHANUS DE ALTIMURA est le pseudonyme de Michel le Quien, de l'Ordre de S. Dominique, auteur de l'*Oriens christianus*.

Bibliothèque nationale de Paris : Inv. D 5813.

121

ΣΤΟΧΑΣΕΣ ΩΦΕΛΙΜΩΤΑΤΑΙΣ, Διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ρόβου τοῦ Θεοῦ, Διαμερισμέναις εἰς κάθε ἡμέραν τῆς Ἑβδομάδος. Καὶ ἄλλη περὶ Ἑξομολογήσεως. Συλλεγμέναις, καὶ διορθωμέναις, ἐπιμελεῖα ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΣΙΜΑΤΗ Ἱατροσοφιστοῦ Κερκυραίου, Εἰς χρῆσιν τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, ᾠψιή. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° de 104 pages. Marque typographique sur le titre. Petit volume peu commun.

Bibliothèque du Musée britannique : 869. a. 5.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 4639.

Indépendamment de cet ouvrage, Pierre Casimatis est l'auteur d'une version de l'*Histoire de Barlaam & Josaphat*, restée inédite et dont il existe une copie à la Bibliothèque de S. Marc, à Venise, sous le titre suivant :

Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἱστορία περὶ τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ στρατιωτῶν Βαρλαάμ τε καὶ Ἰωάσαφ ἐκ τῆς λατινίδος πρὸς ἡμετέραν κοινὴν διάλεκτον, ἀπούσης τῆς ἐλληνικῆς πρωτοτύπου, ἐξ ἀναζήτησεως πολλῶν ἀδελφῶν μεταφρασθεῖσα παρὰ τοῦ λογιωτάτου ἱατροῦ Πέτρου Κασιμάτη. A la fin du manuscrit, on lit la signature suivante : Ἐγράφη παρὰ Ἀναστασίου ἱερέως Βρυαίνι τοῦ Ζακυνθίου. (*Græci codices apud Nanios asservati*, Bologne, 1784, in-4°, n° 163, p. 362-363).

122*

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΝΟΤΑΡΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, ΚΑΙ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ, ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ, ΚΑΙ ΣΦΑΙΡΙΚΑ, Ἀξιῶσει τοῦ Ἐκλαμπροτάτου, καὶ Περιδλέπτου Κυρίου ΣΚΑΡΛΑΤΟΥ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ Ὑιοῦ Ἀξιοπρεπεστάτου τοῦ Ὑψηλοτάτου, Εὐσεβεστάτου, καὶ Σοφωτάτου Κυρίου Κυρίου ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ ΑΥΘΕΝΤΟΥ, ΚΑΙ
 ΗΓΕΜΟΝΟΣ ΠΑΣΗΣ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ,
 1718. Παρ' Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPE-
 RIORI, E PRIVILEGIO.

Édition identique à celle précédemment décrite sous le n° 107, sauf en ce qui concerne la fin du titre.

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Ex. 660 (exemplaire incomplet des planches).

123

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ἘΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΙΚΟ-
 ΛΑΟΥ, Ψαλλομένη ἐν τῇ Νήσῳ Κερκύρας, τῇ κ'. τοῦ Μαΐου μηνός,
 ἐν ᾗ διεβη ἐκεῖθεν τὸ ἅγιον αὐτοῦ Λεῖψανον, καὶ παρὰ τῶν τότε φιλευ-
 σεδῶν σεβασμῶς ἡσπάσθη. Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ τῇ τῶν Κερκυραίων
 Πολιτεία τῇ Ἀριστοκρατίᾳ τῶν Ἐνετῶν ἐκούσα ἐνεδόθη. Ἀφιερωθείσα
 δὲ τοῖς Ἐκλαμπροτάτοις καὶ Εὐγενεστάτοις ἀδελφοῖς, Κυρίοις Κυρίοις
 ΣΠΥΡΙΔΩΝΙ, καὶ ΙΩΑΝΝῃ ΑΝΤΩΝΙΩ Τοῖς Πατρά. παρὰ τοῦ ἐν
 Ἱερειῶσι λογιωτάτου, ΒΙΚΤΩΡΟΣ Κλαπατζαρᾶ ὕφ' οὔ καὶ συνετέθη.
 ΕΝΕΤΙΗΣΙ, ἡψιθ'. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. CON LICENZA DE'
 SUPERIORI.

In-4° de 24 pages, dont la dernière blanche. Signatures : ABC, de 8 pages chacune. Marque de Nicolas Saros sur le titre. Rarissime et recherché.

Les pages 3-6 sont occupées par une épître dédicatoire aux frères Spiridion et Jean-Antoine Patzo. Elle est signée : Βίχτωρ ἱερεὺς Διζάκις ὁ καὶ Κλαπατζαρᾶς κήρυξ εὐαγγελικός. On y apprend que le père de Spiridion et de Jean-Antoine Patzo s'appelait Marc ; qu'il avait trois autres fils : Nicolas, qui était prêtre ; Georges et Emmanuel, l'un et l'autre alors décédés.

A la page 7, épigramme (cinq distiques grecs) à la louange de Victor Clapazaras. Elle est signée Γ. Π. Α.

124*

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ. Νεωστὶ μετατυπωθεὶς, καὶ ὧν εἶχε προτότυπον σφαλμάτων μετ' ἐπιμελείας ἐκκαθαρθεὶς. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1719. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. αψιθ'.

In-4° de 324 pages. Titre encadré d'un bois. Impression rouge et noire. Marque de l'imprimeur sur le titre. Communication du R. P. Matthieu.

125*

ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΟΥ καὶ ΣΤΟΥ-ΔΙΤΟΥ, ΤΟΥ Θεσσαλονικέως, Μετὰ τῆς προσθήκης ἐν τῷ τέλει καὶ ἐτέρων ἑπτὰ Λόγων ψυχοφειλεστάτων, καὶ τῆς Ἐξηγήσεως τοῦ Πάτερ ἡμῶν. Νεωστὶ Μετατυπωθεὶς, καὶ ἐκ πολλῶν σφαλμάτων μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἐκκαθαρθεὶς. CON LICENZA DE' SUPERIORI. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1719. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. αψιθ'.

In-4° de 552 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre. Cahiers signés A-Mm, de 8 feuillets chacun, sauf le dernier qui en a 4 seulement. Les quatre premières pages sont occupées par le titre avec le verso blanc, et par la table, suivie d'un avis au lecteur.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos).

126

ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ

ΒΙΒΛΟΣ,

Ευγγραφείσα παρὰ τοῦ Εὐσεβεστάτου, Ὑψη-
λοτάτου, καὶ Σοφωτάτου Αὐθέντου καὶ Ἠγεμόνος

Πάσης Οὐγγροβλαχίας

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ

ΒΟΕΒΟΔΑ,

Νῦν πρῶτον Τύποις ἐκδοθεῖσα ἐπὶ τῆς Ἡγε-
 μονείας τῆς αὐτοῦ Ὑψηλότητος,
 Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου καὶ Θεοπρο-
 δλήτου Μητροπολίτου
 ΚΥΡΙΟΥ ΔΑΝΙΗΛ,
 Ἐπιμελεία καὶ διορθώσει τοῦ λογιωτάτου κῦρ
 Γεωργίου Τραπεζουντίου, διδασκάλου τῆς ἐν
 Βουκουρεστίῳ αὐθεντικῆς σχολῆς,
 Ἐν τῇ σεβασμίᾳ Μονῇ τῶν Ἀγίων Πάντων τῇ
 ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἐτεῖ ἀπὸ Θεογονίας αἰθῆ.
 Κατὰ Μῆνα Δεκέμβριον.

(A la dernière page :)

Τῇ μὲν παρούσῃ τῶν καθηκόντων βίβλῳ
 Τῇ ξυγγραφείᾳ τῷ σοφῷ μοι κοιράνῳ
 Τῷ Νικολάῳ Μαυκοροδάτῳ, πέρας,
 Θεῷ δὲ παντάνακτι δόξα καὶ κράτος,
 Ὁ ἐπιστάτης τῆς κατὰ τέχνην ἐντυπώσεως
 τῆς παρούσης Βίβλου
 Στώϊκας ἱερεὺς
 ὁ Ἰακωβίτζης.

In-4° de 8 feuillets non chiffrés et ρος' (176) pages. Titre encadré. Édition très rare et très recherchée.

Du f. 1 v° au f. 8 v°, on trouve successivement, après un bois des armes de Moldavie et de Valachie :

Πρὸς τὸν εὐσεβέστατον, ὑψηλότατον καὶ σοφώτατον
 αὐθέντην καὶ ἡγεμόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας κύριον κύριον
 Ἰωάννην Νικόλαον Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου βοεβό-
 δαν.

Μολδαβίης Βλαχίης τ' ἀμφοῖν παράσημα τὰδ' ἄμφω
 δείγματα Νικόλεω κράντορος ἡγαθέου.
 Ὡς τοι γὰρ κεφαλαὶ τῶν τίκτουσι μελίσσας
 ἐργάτιδας μέλιτος σφόδρα ἀριστοπόνους·
 τῷ Νικόλαος ἀγὼς, σοφίης ἱερῆς μέγχι κῶδος,

ἡγεμόνων ἀκρότης, εὐσεβέων τὸ κλέος,
 κηδοσύνησιν ἔησι νοός τ' ἀγανόφρονος ὕψει,
 τοῖς γλυκεροῖς τε γόνοις ἀκροτάτης σοφίης,
 ἔνθεα Μολδαβίης ποίμνη μεγ' ἔξοχα πάντων,
 οἷα πατὴρ φιλόπαις, φιλοδίκαιος ἅμα·
 κατ' ἐπιβάς Δακίης λαόσσοος ἀρχὸς ἀμύμων,
 οἶακας εὐσεβέως Οὐγγροβλάχων διέπει·
 ὄρνις δ' αὖ μέλας Ἡλίαν ὡς θρέψατο πρὶν γε,
 αἰθέριός τε πέλει ὡς παρέδωκε Πρόκλος,
 οὕτως αἰθερίησι σοφῇσι τ' ἐν ἔργμασιν ἤρως,
 ἀστήρ λαμπετόν ταῖς ἀρετῶν ἰδέαις,
 ἀμφιέπει, θάλλει Οὐγγροβλαχίης νυνὶ θῶκον.
 ταῖς ὁσίησι δίκαις τοὺς ὑπὸ χεῖρα τρέφων.
 Καὶ πτέρυγας πετάσας ἐλέους, πάντεσσι μολεῖτε,
 ἔλθετε, φράζων, ὡς φίλτατα πρὸς τοκέα·
 ὕμνας γὰρ σοφίης πολυχεύμοσι τοῖς γε ρεέθοις,
 ἐν τε τύποις βιβλίων, ἐν τε πάραιφασίαις,
 ἔς τ' ἂν γ' ἡέλιος λάμπη, μήνης δέ τε κύκλα,
 σταυροῦ τῇ δυνάμει, ἄορι καὶ κορύνῃ,
 ἐκθρέψω, σώσω, τηρήσω καὶ περιθάλψω,
 ποιμὴν οἷα πέλων, μίσθιος οὐ τελέθων.
 Τὸνδ' ἀριδεύκετον, ἐν γε δυοῖν δις στέμμασι κάραν
 στεφθένθ', ὑψιμέδον γ', ἡελίου τε κύκλοις,
 καὶ μήνῃ αἰγληέσση, σὺ φύλαττε πανοικί
 κείραννον ἐν καθέδρᾳ Νικόλεων Βλαχίης.

Τῆς ὑμετέρας εὐσεβοσοφωτάτης ὑψηλότητος
 δοῦλος ἐλάχιστος,
 Γεώργιος Τραπεζούντιος διδάσκαλος
 τῆς ἐν Βουκουρεστίᾳ αὐθεντικῆς σχολῆς.

Πρὸς τὸν ὑψηλότατον, σοφώτατον καὶ εὐσεβέστατον
 αὐθέντην πάσης Οὐγγροβλαχίας κύριον κύριον Ἰωάννην
 Νικόλαον Ἀλεξάνδρου βοεβόδαν, τὸν συγγραφέα ταύτης
 τῆς βίβλου, ἐπιστολὴ τοῦ πανιερωτάτου, σοφωτάτου,
 καὶ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Δρύστρας,
 κυρίου Ἱεροθέου τοῦ Κομνηνοῦ.

Τὸ προσκυνητὸν τῆς ὑμετέρας φιλοχρίστου καὶ σοφωτάτης ὑψηλότητος γράμμα ὑπταίς χερσίν ἀσμένως καὶ μετὰ μεγάλης παραμυθίας ὑπεδέξαμην, καὶ ἐν ἀγίῳ φιλήματι γηθουσύνως κατησπασάμην· ἐν ᾧ τὴν εἰωθυῖαν πρὸς τὴν ἐμὴν εὐτέλειαν πνευματικὴν αὐτῆς ἐπιδείκνυται καὶ εὐμένειαν καὶ εὐσπλαγχνίαν· Ἀποδέχεται γὰρ τὰς μετὰ πολλῆς εὐλαθείας μου προσενεχθείσας τῷ θεῷ ἱεράς τελετάς, καὶ τὸ πρόθυμον τῶν ὑπὲρ αὐτῆς εὐχῶν καὶ δεήσεων, ὑπὲρ ἧς καὶ εἰς τὸ ἐξῆς χρεωστικῶς εὐχέσθαι οὐ λήξω, ἕως ἄν μοι τὸ ζῆν καὶ τὸ πνεῖν παρῇ, ἐν τε ἐκκλησίᾳ καὶ κεκληκῶς ἐκτενέστερον τοῦτο ποιῶν, καὶ εἴθε αἰεὶ εἰς τὰ ὦτα κυρίου Σαβαώθ παντοκράτορος ἀναδαίη ἡ χαμαιπετής, ὅμως οὐ χωρὶς κατανύξεώς μου προσευχῇ.

Ἴδού, κατὰ τὸν ὅρισμόν τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος, ἀποστέλλω καὶ τὴν σοφωτάτην αὐτῆς βίβλον τὴν περὶ Καθηκόντων, ἣ γε ἀξιαχαστοτάτη παντὶ τῷ παιδείας εὐ ἔχοντι δόξει, καὶ οἷα οὕτω παρ' Ἑλλήσι καὶ Λατίνοις ὀφθεῖσα, τῆς ὑμετέρας σοφωτάτης ἀγγιχοῖας γνήσιον ἀποκύημα. Δι' αὐτῆς γὰρ ἡ ὑμέτερα ὑψηλότης πᾶσιν ἀνέπτυξε τὴν γνῶσιν τῶν καθηκόντων, ὡς οὐδέπω τις ἕτερος τῶν πρὸ αὐτῆς περὶ ταύτην τὴν πραγματείαν ἀσχοληθέντων· καὶ ταύτη πᾶν γένος ἀνθρώπων ὠφέλησε καὶ παρὰ πᾶσι σοφοῖς ἐκθειάζεται. Ταῦτα τοῦ ὑμετέρου μεγαλόφρονος νοῦς τῆς ὀξύτητος κατορθώματα, ζῶν καὶ διαμένει αὐτῆς ἡ μεγαλειότης εἰς κύχημα τῶν εὐσεβῶν Ἑλλήνων καὶ αὐτῶν τῶν Λατίνων μέγιστον θαῦμα. Τοσοῦτον δ' ἐπωφελές ἐστι καὶ κάλλιστον τουτὶ τὸ περὶ τῶν Καθηκόντων βιβλίον, ὡς εἶναι θαύματος ἄξιον. Πεπύκνωται γὰρ ὑψηλοῖς καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς φιλοσοφίας, αὐτῆς ὅλης λέγω τῆς πρακτικῆς νοήμασί τε καὶ ἀξιώμασι. Καλλύνεται δὲ καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς ἄνθεσι, λαμπρύνεται δὲ καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν θείων Γραφῶν ἐξαστραπτούσαις ἀκτίσι, καὶ ἀρτύεται οἷονεῖ νοστήμῳ ἅλατι τοῖς ἀπὸ τῶν ἑξωθεν φιλοσόφων ῥητοῖς τε καὶ ἀποφθέγμασιν, οἷον οὐκ ἄν τις ἀξίως αὐτὸ ἐπαινέσειεν, ὅλον πεπληρωμένον χαρίτων ἐστίν. Ἐγὼ δὲ οὕτως αὐτὸ ἡγαδάμην ὥστε μηδέποτε λήγειν ἐπαινεῖν καὶ ὑπερυψῶν τὸν οὕτω τοῦτο εὐρόντα τε καὶ συγγράψαντα, αὐτὴν δηλονότι τὴν ὑμέτεραν ὑπέρσορον ὑψηλότητα· χεῖρας εἰς οὐρανὸν αἵρων, χάριτας ὁμολογῶ τῷ θεῷ τῷ τοιοῦτον ἡμῖν χαρισάμενῳ ἡγεμόνῳ, σοφίᾳ καὶ πολυμαθείᾳ καὶ κρίσει ἀσύγκριτον. Ἐπεὶ δὲ οὕτε αὐτὴν τὴν ὑμέτεραν σοφότητα, οὕτε μὴν τὸ κάλλιστον τουτὶ φιλοπόνημα δύναμαι κατ' ἀξίαν ἐγκωμιάσαι, δείκνυμι

τὸ εὐγνωμον μόνον, καὶ, κατὰ τὴν ἐμὴν εὐτέλειαν, προσέθηκα (αἰδοῦμαι λέγειν) τοῦτ' ἐπίγραμμα, ὅπερ ἄξιώςαις, δέομαι, ἀναγνῶναι· καί, εἰ παρὰ τῇ κριτικωτάτῃ αὐτῆς ἀκοῇ οὐκ ἀραρότως ἔχειν φανῇ, σιγὴ καλυψάτω βαθεῖα· ἐγὼ δὲ αἰεὶ διαμένω

Ἔτει αἴψιθ',

αὐγούστου ἡ.

Τῆς ὑμετέρας σοφωτάτης ὑψηλότητος

καὶ εὐεργετικῆς μεγαλειότητος πρὸς θεὸν

διάπυρος εὐχέτης ὡς ὀφειλέτης,

ὁ Δρύστηρας Ἱερόθεος.

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦ αὐτοῦ κυρ Ἱεροθέου.

Ὅνπερ Μολδοβίη Οὐγγροβλαχίη τε κλείζει

φέρτατον ἡγεμόνων, εὐνομίης τε πρόμον·

τόνδε καὶ ἐκδόμενον τοῖν βίβλον ἐς φάος ἄρτι

Ἑλλάς θειάζει, Αὐσονίη τε σέβει·

Ἡ βίοντον τε ἐὼν καὶ ἥθεα ἐσθλὰ προφαίνει

οἷα χαρακτηρᾶς θεσπεσίης ἰδέας·

τοῖα γὰρ ἥθεα καὶ βίος, ἔργα τε καὶ λόγος αὐτῶ,

οἷα περ ἐκφράζει πάντεσι προφρονέως.

Πᾶς Χριστοῖς λάτρεις μάθε πράττειν ἅττα καθήκει,

κλεινὸς ἂ Νικόλεις δειξεν εὐφρονέων.

Ζώης ἐς λυκάθαντας ἀπείρονας, ὦ γενετῆρος

σοῖο Ἀλεξάνδρου εὐχος ἀριπρεπέος.

Σοί γε θεὸς σοφίης, καὶ εὐσεβείης, ἀρετῶν τε,

τοῦδε πόνου τε νέμοι ὄλβια πάντα γέρα.

Εἰς τὴν παροῦσαν περὶ τῶν καθηκόντων βίβλον.

Εὖδον πιννύχιος μαλακῶ δεδμημένος ὕπνω,

τερψίνοον τότε ὄναρ πέμψε μοι αἰγίοχος·

δόρυχα θεοπνεύστου σοφίης πᾶρ θεῶ Ἑλικῶνος

παιδάς ἀγειρομένους, νιφοδόλῳ ἐν ὄρει,

οἷς ἐνὶ πᾶσιν Φοῖβος Ἀπόλλων μῦθον ἔειπε

τοῖον, ἀνιστάμενος κρτερὸν ἡδὲ μέγαν·

« ὦ πόποι, οἷον ὄνειδος ἰκάνει δέλτου ἄμοιρον

τῆς γε καθηκόντων Ἑλλάδα ἡμετέρην »

ὕμμένων οὐ τις ἔτευχεν ἐόντων φιλοσοφούντων
 ταύτην τὴν δέλτον, μηδὲ θέλει ἀλέγειν. »
 Ὡς φάτο. Αὐτὰρ Ἀριστοτέλης ἡμείβετο Φοῖβον
 μύθοις μελιχίοις ὀργῇ ἐλαυνόμενον·
 « ὦ ἄνα Λητοΐδης, μὴ σκύζεις, λάμβανε δέλτον
 (ἴσχειν ὑπαί γε μάλης) πρόσφατον ἡδὲ σοφὴν. »
 Γηρόσυνος λάβε τὴν δέλτον τότε, ἡδὲ ἀνέγνω,
 καὶ γάμενος· « δάφνης ἄξιος ἡμετέρης ». »
 Ἐπλάγον οὖν Μοῦσαι δάφνης στέφος, ἀγλαὰ δῶρα,
 καὶ ἐπέθηκε κάρα κοιράνου Οὐγγροβλάχων.
 Ἦσαν δ' ἡδ' ἐκρότησαν μοῦσαι ἱστορες ᾧδης,
 ὕπνος δ' ἀμβρόσιος μεῖο ἀφῆκε ρέθη.

Εἰς τὴν αὐτὴν δίστιχον.

Λητοΐδης τὴν δέλτον ἀναγνοῦς εἶπεν Ἀπόλλων·
 οὐ θνητοῦ αὕτη, μεῖο πόνημα πέλει.

Εἰς δουλικῆς εὐλαθείας τεκμήριον
 Δημήτριος Γεωργούλης Νοταρᾶς, ἀκέστωρ.

Πρὸς τὸν αὐτὸν θεοφρούρητον καὶ σοφώτατον ἡγεμόνα,
 ἱαμβικόν.

Σημεῖα λαμπρὰ φαιδίμων ἀρχῶν δύο,
 κερασφόρος βοῦς καὶ κόραξ σταυρὸν φέρων,
 διακριθέντα τοῖς ἀνωτάτω χρόνοις,
 νεύσει συνῆλθον τοῦ θεοῦ νῦν ἀφάτῳ,
 δυσὶ στεφάνοις τὴν σοφὴν οτέψαι κάραν,
 ἐν παρασήμεροις ὡς σαφῶς ἐστὶ βλέπειν.
 Βοὸς κάρα μὲν δεικνύει τορῶς ἄγαν
 ὡς ὁ κράτιστος Νικόλαος ἡγέτης
 σοφῶν ἀπάντων ἢ κορωνὶς καὶ σκέπη,
 τῆς εὐσεθείας υἱὸς εὐλογημένος,
 ἀγῶν τε λαμπρῶν παμφασάτατον σέλας,
 ἄρξας δικαίως καὶ σφῶς Μολδαβίης,
 καὶ δις κρατήσας τῶν ἐκείνης οἰάκων,
 δίκην ἀνίσχων λαμπροφειγγοῦς ἡλίου·

στέφος τε τριττὸν ἀμφιθεῖς ἔῃ χάρα,
 ἐκ Μολδάδων γῆς εἰς γέαν Οὐγγροβλάχων
 ἄρχος κατῆλθεν εὐμενῆς στεφηνφόρος,
 δίκης δικαίας ἡγεμὼν καὶ προστάτης,
 πατὴρ πενήτων, κινδυνεύόντων λύσις·
 σημεῖον δ' ἐστὶν ἧς τρίτης ἀρχῆς κόραξ.

Βουλαῖς δὲ σαθραῖς εὐπροσώπῳ διπλόῃ
 τινῶν δοκούντων ἐκ Δακῶν πιστῶν πέλειν,
 ὅταν Σελήνην Ἀετὸν τε ἡ μάχη
 πεπολέμωκε, καὶ φρίκη βροτοὺς ἔχεν,
 δόλῳ ἀπήχθη ἐς γέαν Τρανσυλβάνων.
 Κᾶκεῖσε, καίπερ εἰς ἄλλοτρίαν πέλων,
 συχνῶν μεριμνῶν κυματούμενος σάλοις,
 ἔμπης πέπαυται μηδόλως, πονεῖν λίαν,
 φῦλον τὸ Γραικῶν οἷς πόνοις εὖγε δράσαι,
 ἔνθ' ἄρα τήνδε ξυνέγραψε τὴν βίβλον,
 ἐν τῇ γε λευκῇ καὶ κλυτῇ Ἰουλίᾳ,
 σοφὴν σοφῶς γε τῶν Καθηκόντων πέρι,
 κόσμον πέλουσαν ἡθικῆς εὐκοσμίας,
 τοῖς ὀρθοδόξοις ἀναθάθραν ἐς πόλον,
 σοφωτάτου νοῦ τὸν σοφώτατον γόνον.
 Οὐδεὶς πω οἶαν μουσολήπτων γεγράφει
 οὐ τῶν παλαιῶν, οὐδὲ τῶν νεωτέρων·
 εἰ γὰρ καὶ ἄλλοι τῶν καθηκόντων πέρι
 ξυγγεγράφεισαν, ἐντελῶς δὲ οὐκέτι·
 ὅσοις δὲ ξυγγέγραπται ἐντελεστερώς
 ἀπῆν τὸ λαμπρὸν ὀρθοδοξίας σέλας·
 ἀλλ' ὁ κράτιστος Νικόλαος ἡγέτης,
 βαίνων κατ' ἔχρος τῶν θεοπνεύστων λόγων,
 ἐξηκρίβωσε τῶν καθηκόντων πέρι.
 Μόνος ξυνάψας δ' ἐντέλειαν καὶ σέβας,
 ἔτευξε τήνδε τὴν πανάριστον βίβλον,
 σοφωτάτην τε καὶ πανευσεβεστάτην.
 Ἐκείθεν εἴτα ἐξῶν θείῳ σθένει,
 δόξῃ μεγίστῃ καὶ προπομπαῖς ποικίλαις,

ἄνακτα πρὸς γε καὶ δόμους ἀνακτόρων
 σπουδῇ ἀπῆλθε καὶ σοφῇ προθυμίᾳ·
 κἄκεῖσε δεχθεὶς εὐμενῶς καὶ προφρόνως,
 ἐστέφθη αὖθις ἡγεμὼν Οὐγγροβλάχων,
 ἀρχὴν ἑαυτοῦ ἦνπερ εἶχε λαμβάνων.
 Τετραστεφῇ τόνδ' ἡγέτην τῆς Δακίας
 ἐπανιόντα ἀρεταῖς ἐστεμμένον,
 εὐσύμβολόν τε κ' εὐλαβέστατον πάνυ,
 εὐσυμπάθητον, εὐμενῇ μουσοτρόφον,
 ὁ σταυρὸν αἶρων καὶ τανύπτερος κόραξ,
 πτέρυγας οἰγνὺς εἰσεδέξατ' ἀσμένως.
 Σταυρὸν δὲ ῥάμφει ὡς τρόπαιον ἀνέχει,
 τῷ γὰρ παναλκεῖ τιμίου σταυροῦ σθένει
 τοὺς ἀντιπάλους ἐκνικήσας ὁ κράτωρ,
 ἥρως καθώσπερ ἡγεμὼν προεκρίθη·
 στήσας δὲ τὸ τρόπαιον εὖσημον, μέγα,
 λαῶν ἐδείχθη ἡ νίκη φερωνύμως.

Ἐν δὴ τετάρτου τοῦ κράτους πρώτῳ ἔτει,
 πόθῳ ζέοντι ἐκδέδωκε τοῖς τύποις
 καὶ τήνδε βίβλον, οὗ νοδὸς σοφὸν γόνον,
 νοήμασιν μὲν πανσοφωτάτοις πλέων,
 φράσει δὲ λαμπρᾷ καὶ ῥερητορευμένῃ
 θέλγουσαν, ἡδύνουσαν εὖ μουσοτρόφους,
 χρήσει δὲ χρηστὴν καὶ βιωφελεστάτην,
 τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ ψυχωφελεστάτην·
 ἦν πᾶς ἐλίσσων εὐχαρίστως εἰπάτω·
 « μέδον κράτιστε τῆς γέας καὶ τοῦ πόλου,
 κράτυνον ἱφί τόνδε κοίρανον μέγαν,
 σοφῶν ἀρίστων εὐκλεέστατον σέβας,
 ἔτεσσι πλείστοις ἐν θρόνῳ τῆς Δακίας
 γαληνὸν, ἀκράδαντον, εὐθυμον μάλα. »

Πρὸς τὸν αὐτὸν ἕτερον ἡρωελεγεῖον.

Μοῦσαι Πιερίδες, μέγ' αἰείσατε πάνσοφον ἄνδρα,
 πρὶν ποτε Μολδαβίης, νῦν δ' ἄγον Οὐγγροβλάχων,

ἄστέρα παμφανόοντα, ἐν ἔργμασιν ἔξοχον ὄντα,
 φαίδιμον ἐκ προγόνων ἡγεμόνων τὸ κλέος,
 πράξεσιν αἰθερίησιν εὖ ἔρδοντ' ὀρθοφρονοῦντας,
 οἷα πατὴρ πάντων κηδόμενον προφρόνως·
 ὃς καὶ τήνδε βίβλον πραπίδεςσιν ἔτευξεν ἐοῖσι,
 λαμπρότατον Μουσῶν φέγγος ἀνασχόμενος·
 ἦθεα καὶ μερόπων καλλώπισεν ἔξοχα βίον,
 εὐσεβέσιν δῶκε πρὸς πόλον ὡς κλίμακα.
 Τῆς ἱερῆς σοφίης ἐρικυδέα πυρσὸν ἀνάψας,
 δεινὴν τῆς κακίης ἀχλὺν ἀπεσκέδασε,
 φύτλης θ' ἡμετέρης χαλεπὴν σκοτόμαιναν ἔλυσε,
 λαμπρὸν ἐς εὐμαθίης φέγγος ἀμειψάμενος·
 ἦν θυμῷ μεμαῶτι κρατῶν Βλαχίης ἐτύπωσε,
 τεύξας Οὐγγαρίῃ κλίμακα χριστολάτραις·
 τῷ τοι καὶ ἐὼν οὖνρμ' ἀκήρατον ἔσσεται αἰεὶ,
 ἀθανάτῳ μνήμῃ συμπαρατεινόμενον.

Τῆς ὑμετέρας ἐκλαμπροσφωτάτης μεγαλειό-
 τητος ἐλάχιστος τῶν οἰκετῶν ὁ προρρηθεὶς
 Γεώργιος Τραπεζοῦντιος, δ. δ.

Le 8e et dernier feuillet liminaire est occupé par la Table.

La bibliothèque du collège de Maros-Vásárhely (Transylvanie) possède un exemplaire de cette édition du *Περὶ τῶν κατηχόντων* ¹, en tête duquel on lit la note suivante :

« *Celsissimus princeps auctor hujus libri misit Bukuresto Samueli Köleseri, secretario guberniali Transilvanico, cum annexa epistola hujus tenoris : Ut amicitia et existimatio mea quam erga honoratam ipsius foveo personam clarius pateat, mitto illustriss. D. vstr. libellum a me in Transilvania compositum, hic autem de facto typis mandatum, pergratum expectans responsum quod acceptus fuerit, et utrum eruditam mentem delectare valeat.*

Bucuresti, die 18 januarii 1720.

Illustr. D. vstr. ad officia paratissimus,

JO. NICOLAUS MAUROCORDATUS DE SCARLATTI ². »

1. N° 582 du catalogue.

2. Communiqué par M. le professeur Joseph Koncz, de Maros-Vásárhely (Lettre du 21 novembre 1881).

[Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).
Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).
Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

127*

BIBΛION ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ ΗΓΟΥΝ
ΔΙΔΑΧΑΙ, ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ Εἰς τὰς Κυριακὰς ἔλου τοῦ Ἐνιαυ-
τοῦ. ΣΥΛΛΕΧΘΕΙΣΑΙ ΠΑΡΑ ΑΓΑΠΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ τοῦ
Κρητὸς ἐκ διαφόρων Διδασκάλων. Καὶ νῦν μετατυπωθεῖσαι, καὶ μετὰ
πλείστης ἐπιμελείας διορθωθεῖσαι. CON LICENZA DE' SUPE-
RIORI. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1720. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. αψκ'.

In-4° de 4 feuillets et 344 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont-Athos).
Bibliothèque de la Vierge (à Léros).
Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

128*

ΔΙΔΑΧΑΙ Εἰς τὴν Ἀγίαν, καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν, Καὶ εἰς
ἄλλας Ἐπισήμους Ἑορτάς, ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΤΙΝΩΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΩΝ
ΛΟΓΩΝ Συντεθεῖσαι μὲν, καὶ ἐκφωνηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ποτὲ Θεοφιλεστά-
του Κερνίκης, καὶ Καλαθρίτων ἐν Πελοποννήσῳ Ἐπισκόπου Κυρίου
ΗΛΙΟΥ ΜΗΝΙΑΤΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΗΝΙΕΩΣ. Νεωστὶ δὲ μετὰ
πλείστης ἐπιμελείας ἐκτυπωθεῖσαι, καὶ διορθωθεῖσαι. ΕΝΕΤΙΗΣΙ,
αψκ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βέρτολι. Con licenza de' Superiori e
Privilegio. 1720.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés et 432 pages. Marque sur le titre.
Texte à deux colonnes. Très rare.

Feuille 1 : Le titre.

Feuille 2 : Épître de l'imprimeur aux lecteurs.

Feuille 3 r° à 4 r° : Table.

Feuille 4 v° : Portrait d'Hélie Miniati avec cette inscription :
Ἡλίας Μηνιάτης Κεφαληνιεύς ὁ Κερνίκης καὶ Καλαθρύτων ἐν Πελοποννήσῳ
ἐπίσκοπος ἐτῶν ΜΕ΄. ΑΨΙΔ'.

Pages 1-431 : Le texte.

Pages 432 : Permis d'imprimer en date du 13 octobre 1716.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 8871.

129

ΛΟΓΟΙ, ΚΑΙ ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΗΜΩΝ ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ, Εἰς ἀπλήν φράσιν μετα-
γλωττισθέντες ΚΑΙ ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ ΤΙΝΩΝ, Μεταφρασθέντες
καὶ αὐτοὶ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, Εἰς ὠφέλειαν τῶν Εὐσεβῶν
Χριστιανῶν ΠΑΡ' ΙΕΡΟΘΕΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΙΒΗΡΙΤΟΥ.
Καὶ νῦν τὸ πρῶτον Τύποις ἐκδοθέντες Ἀναλώμασι ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΕΚ ΝΗΣΟΥ ΠΑΡΟΥ, Τοῦ Πανοσιωτάτου Προηγούμενου τῆς
Ἱερᾶς καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τῶν Ἰδίων, τῆς κατὰ τὸ Ἀγιώνυμον
Ὅρος τοῦ Ἀθῶ κειμένης. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψχ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ
Βέρτολι. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio. 1720.

In-4° de 2 feuillets non chiffrés + 407 pages. Titre encadré.
[Voir à l'année 1721.]

Bibliothèque du Parlement hellénique.

130*

ΟΙΚΟΙ Εἰς τὸν ἅγιον, καὶ ἐν Κερκύρᾳ Θευματουργὸν ΣΙΠΡΙ-
ΔΩΝΑ Εἰς αἶνον τοῦ ἁγίου συντεθέντες, καὶ εἰς ὠφέλειαν τῶν εὐσεβῶν
τύπῳ δοθέντες. Ἐτεῖ ἀπὸ ἐν σάρκε τοῦ Κυρίου ἡμῶν οἰκονομίας.
ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1720. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Con Licenza de
Superiori.

In-12 de 24 pages.

Bibliothèque d'Athanasie Bernardakis (à Athènes).

131

ORAZIONE In lode di Sua Eccellenza IL SIGNORE
ANDREA CORNARO AMBASCIATORE Della Serenissima

Repubblica DI VENEZIA Allà Santità di N.S. CLEMENTE UNDECIMO DI LUIGI ANDRUZZI Nobile di Cipro, Cittadino Veneziano, e pubblico Professore nella Università di Bologna.

(A la fin :) In Bologna, nella Stamperia de' Rossi, e Compagni Sotto le Scuole all' Insegna della Rosa. Con licenza de' Superiori.

In-8° de xxiv pages. Sans millésime, mais le permis d'imprimer porte la date du 18 juin 1720. Rare.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3169.

132*

ΣΥΝΟΨΙΣ ΜΙΚΡΑ, Περιέχουσα μερικὰς τινὰς Ἀκολουθίας ἐκάστου Χριστιανοῦ, καὶ ἕτερα πρὸς τούτοις ὠφέλιμα, ὡς ἐν τῷ Πίνακι φαίνονται Νεωστὶ μετατυπωθεῖσα, αὐξηνηθεῖσα, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθεῖσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ ἀψκ'.

In-16 de 272 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre.

On trouve dans le même volume :

ΒΙΒΛΙΟΝ Καλούμενον ΕΒΔΟΜΑΔΕΥΧΑΡΙΟΝ Ἦτοι Πρочеυχαὶ διὰ κάθε ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος, εἰς κοινὴν γλῶσσαν. Συλλεχθεῖσαι παρὰ Ἀθανασίου Ἱερομονάχου τοῦ Κρητός. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ, ἀψκ'.

In-16 de 96 pages. Rare.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

133

ΑΠΟΚΟΠΟΣ

Ὁφέλιμος καταπολλὰ εἶν διὰ τοὺς κοπιασμένους.

Λιμένας εἶν σωτήριος εἰς τοὺς ἀπεγνωσμένους.

Καλότυχος, ποῦ στοχασθῇ εἰς ὅσα περιέχει,
Καὶ εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα πάντα του θέλει τρέχει.

ENETIHSIN, 1721.

Παρά Νικολάω τῷ Σάρω. ἀψκἀ.

CON LICENZA DE' SVPERIORI.

In-8° de 24 pages, en un seul cahier signé A. Marque typographique sur le titre, qui est encadré. Édition aussi rare que celles des xvie et xviie siècles.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque nationale d'Athènes.]

134

DE PODAGRA LIBELLUS INCERTI AUCTORIS
E. Græco sermone in Latinum versus A MARCO MUSURO.
PATAVII, MDCCXXI. Typis Jo. Baptistæ Conzatti. *Superiorum Permissu.*

In-8° de 46 pages (dont les 12 premières non chiffrées) + 1 feuillet blanc. Petit volume de la plus extraordinaire rareté. En tête, avis au lecteur par Jean-André Franco Scaraticcio.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 2495-6.

135

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΤΟΥ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΙΔΟΥ
ΕΛΛΗΝΟΣ ΤΩ ΓΕΝΕΙ
ΚΑΙ
ΧΥΜΙΚΟΥ ΤΟΥ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
τῆς ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ
Ανογνωμια διὰ στίχων ρυθμικῶν.
ID EST.
CONSTANTINI
RODOCANACIDIS
GENERE GRÆCI

ET
SERENISSIMI MAGNÆ BRITANNIÆ REGIS
CHYMICI, &c.

Floridæ sententiæ versibus Rythmicis conscriptæ.

Præfationis loco præfixa est operi

EPISTOLA JACOBI DE RICHEBOURCQ

JURISCONSULTI

ANTVERPIENSIS.

AMSTELÆDAMI,

Et prostant ANTVERPIÆ,

Apud JOANNEM FRANCISCUM LUCAS,

sub signo S. Spiritus propè Bursam.

M. DCCXXI.

In-4° de un feuillet (titre), 8 pages liminaires (épître dédicatoire) dont la huitième blanche, 92 pages (ouvrage proprement dit) et un feuillet ayant au recto *Addenda quædam & corrigenda* et blanc au verso. Ce dernier f. a vraisemblablement été tiré en même temps que le feuillet de titre, car ils n'appartiennent ni l'un ni l'autre à aucun cahier. Peu commun.

Après l'épître dédicatoire, on lit ce quatrain de Jacques de Richebourg à la louange de l'auteur :

Ω μουσα, ὦ χαρίεσσα Κωνσταντίνισ μοῦσα,
τὸ κλέος τοῦ σὲ κτίσαντος καλῶς διαθρυλλοῦσα,
ἀσπάζομαι σὴν χάριτα, αἰνῶ σὴν εὐρυθμίαν
καὶ εὐχομαι τῷ κτίστῃ σου εἰς αἰὲ σωτηρίαν.
Ἰάκωβος Πλουτάκιος Ἀντουερπιανός.

Le titre de départ du volume est ainsi conçu :

Ἀνογνωμία διὰ στίχων ρυθμικῶν τοῦτ' ἐστὶν ἀνθηραὶ καὶ ἐπιφανεῖς
γνώμαι ἐκ θεοσεβῶν σοφῶν καὶ δεινῶν συγγραφέων συλλεγεῖσθαι καὶ εἰς
στίχους ρυθμικοὺς καὶ ἡδυρόνους ἀχθεῖσθαι παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ
Ῥοδοκανάκιδος Ἑλλήνος τῷ γένει καὶ χυμικοῦ τοῦ γαληνοτάτου βασι-
λέως τῆς μεγάλης Βρεττανίας.

Dans la *Bibliothèque ancienne et moderne* de Jean le Clerc, tome XVI (Amsterdam, 1721, 12°), on trouve (pp. 187-189) de ce

livre un compte rendu, dont nous détachons le passage suivant :

« Il paraît, par la préface de M. de Richebourg, que Rodocanacide (*sic*), auteur de ces poésies grecques rimées, étoit de l'île de Chio ; d'où il sortit, dès son enfance, pour la religion chrétienne ; c'est-à-dire, si j'entends bien cette expression, pour avoir fait ou dit quelque chose contre la mahométane... Il vint en France et en Angleterre, où le Roi lui donna le titre de son chymiste. Il demeura aussi dans les Païs-Bas, où il est mort il y a dix ou douze ans...

« Ce sont des vers sur des matières de piété et de morale... le style en est d'ailleurs simple et prosaïque et les pensées n'en sont pas fort recherchées. Ni la matière, ni le langage ne ressemblent guère à la matière des vers des anciens Grecs, non plus qu'à leur style ».

Bibliothèque du Musée britannique : 76. b. 19.

Bibliothèque universitaire de Leyde : 569. F. 10.

[Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).]

136*

ΛΟΓΟΙ, ΚΑΙ ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΗΜΩΝ ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ. Εἰς ἀπλὴν φράσιν μεταγλωττισθέν-
τες ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΟΙ ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ ΤΙΝΩΝ, Μεταφρασθέντες καὶ
αὐτοὶ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, Εἰς ὠφέλειαν τῶν Εὐσεβῶν Χρι-
στιανῶν, ΠΑΡ' ΙΕΡΟΘΕΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΙΒΗΡΙΤΟΥ. Καὶ
νῦν τὸ πρῶτον Τύποις ἐκδοθέντες Ἀναλώμασι ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΕΚ-
ΝΗΣΟΥ ΠΑΡΟΥ, Τοῦ Πανοσιωτάτου Προηγούμενου τῆς Ἱερᾶς καὶ
Βασιλικῆς Μονῆς τῶν Ἱερώων, τῆς κατὰ τὸ Ἀγιώνυμον Ὄρος τοῦ
Ἀθω κειμένης. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψκκ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι.
Con Licenza de' Superiori, e Privilegio, 1721.

In-4° de 4 feuillets et 407 pages. Les homélies de Saint-Ephrem occupent les pp. 1-294, et les vies de Saints, les pp. 295-407.

Voici la liste de ces dernières : S. Syméon Stylite (p. 295-312), S. Mamas (p. 313-319), Sainte Euphémie (p. 320-325), S. Cyriaque l'anachorète (p. 326-331), S. Cyprien et Sainte Justine (p. 331-338), S. Charitines (p. 338-341), S. Epimache (p. 342-344), S. Platon (345-348), S. Modeste (p. 349-354), Dix martyrs de Crète, p. 355-

357), S. Étienne (358-364), S. Blaise de Sébaste (p. 365-369). SS. Cléonique et Eutrope (p. 370-378), S. Théodore et ses compagnons à Pergé (p. 379-385), S. Pierre l'Athonite (p. 386-407). Voir à l'année 1720, n° 129.

Bibliothèque du monastère d'Iviron (au Mont-Athos) : N. 1. 13.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

137

MATΘAIOY TOY KAMAPIΩTOY ΛΟΓΟΙ ΔΥΟ ΠΡΟΣ ΠΛΗΘΩΝΑ, ΠΕΡΙ ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ. MATHÆI CAMARIOTAE ORATIONES II. IN PLETHONEM, DE FATO. Ex Bibliotheca publica Lugduno-Batava nunc primum edidit, & Latine reddidit HERMANNUS SAMUEL REIMARUS, Hamburgensis. *Præfationem, in qua de Camariota traditur notitia, præmisit Vir Celeb. JO. ALBERTUS FABRICIUS. LUGDUNI BATAVORUM.* Apud CONRADUM WISHOFF, 1721.

In-8° de 9 feuillets non chiffrés + 232 pages, dont la dernière non chiffrée. Peu commun.

Bibliothèque nationale de Paris : Inv. R 25715.

138

PERPETUA ECCLESIAE DOCTRINA DE INFALLIBILITATE PAPÆ. In decidendis ex Cathedra Fideiquæstionibus extra Concilium Oecumenicum; et ante Fidelium acceptationem. PRÆCLARISSIMÆ AC RELIGIOSISSIMÆ SOCIETATI JESU DICATA AB ALOYSIO ANDRUZZI Phil. ac Theol. Doctore Et in inclyta Facultate Bononiensi Professore. SECUNDA EDITIONE (*sic*). Bononiæ typis Constantini Pisarri Sanctæ Inquisitionis Impressoris sub Signo S. Michaelis. 1721. Superiorum permissu.

In-8° de six feuillets non chiffrés et 198 pages. [La première édition de cet ouvrage est de 1720.]

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3169.

139

Some ACCOUNT Of what is said of Inoculating or Transplanting THE *Small Pox*. By the Learned D. *Emmanuel Timonius*, AND *Jacobus Pylarinus*. With some Remarks thereon. To which are added, A Few *Quæries* in Answer to the *Scruples* of many about the *Lawfulness of this Method*. Published by Dr. ZABDIEL BOYLSTON. BOSTON: Sold by S. GERISH, at his Shop in Corn-Hill. 1721.

In-8° de 1 feuillet + 22 pages. Rarissime.

Bibliothèque du Musée britannique : 1174. d. 46(4).

140

TRACTATUS BINI
DE NOVA
VARIOLAS
PER
TRANSPLANTATIONEM
EXCITANDI
METHODO;

Quorum prior ex Veneto Exemplari fideliter
hic reponitur; Alter vero ex Transactio-
nibus Philosophicis Anglicanis
desumitur.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud JANSSONIOS VAN DER Aa.
Bibliopolas. MDCCXXI.

In-8° de 45 pages et un feuillet blanc. Rarissime.

Le premier de ces deux traités est celui de JACQUES PYLARINOS, décrit précédemment sous le numéro 100. Quant au second, qui commence à la page 24, en voici l'intitulé :

Variolarum incisione, vel inoculatione procurandarum (uti Byzantii exercetur) Historia, quæ compendium est Epistolæ à Dn. Emanuelle Timoni. Patavino & Oxoniensi Medicinæ Doctore, ad Dn. Johan: Woodward mense Xbri An. 1713 Constanti-nopoli conscriptæ, Regiæque Anglicanæ Societati ab hoc ultimo communicatæ.

Cette lettre est ainsi datée et signée :

Constantinopoli
Anno 1713
Mense Xbre.

EMANUEL TIMONIUS
Constantinopol. In Uni-
versitatibus Oxoniensiet
Patavina Philosophiæ &
Medicinæ Doctor.

Ce dernier traité est extrait du n° 339 des *Philosophical Transactions* (avril, mai et juin 1714).

Bibliothèque nationale de Paris : Td⁶⁴ 19.

Bibliothèque du Musée britannique : 1174. d. q.

141 *

ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΨΥΧΩΦΕΛΕΣΤΑΤΟΝ Περιέχον τὴν πρέπουσαν ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ ἅπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ. Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ Ἐπιμελείᾳ Διορθωθὲν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρφ. ἀψκᾶ.

In-folio de 460 pages. Titre encadré d'un bois avec la marque de l'imprimeur. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire. Très rare.

Bibliothèque de Léon Clugnet (à Bourg-la-Reine).

142

De Spiritus Sancti Adventu Oratio habita in Sacello Pontificio coram Sanctissimo Domino Nostro Innocentio XIII. Pont. Max. ipso Pentecostes die a Carolo Marulli Seminarii Romani Convictore, Anno MDCCXXII. Romæ, ex officina Cajetani Zenobii, Typographi et Scalptoris SS. Domini Nostri.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés.

L'auteur de ce discours est le R. P. Jean-Antoine Timoni de Chio (Emprunté à la *Bibliothèque des écrivains de la Compagnie de Jésus*, éd. Sommervogel, tome VIII, article *Timoni*).

143

DISSERTATIONES

In Novam, Tutam, ac Utilem Methodum
Inoculationis, seu Transplantationis
VARIOLARUM.

Prima Methodus Auctoritate
REGLE MAJESTATIS BRITANNICÆ

Comprobata 28. Julii 1721. & publicata
Cum criticis Notis in varios Autores de hoc
Morbo scribescentes

à JACOBO à CASTRO Medic. Lond.

Altera Methodus prælecta
à GUALTERO HARRIS.

Tertia BYZANTINA dicta
pro Gradu Doctoratus Lugduni Batavor.
publice ventilata

Ab ANTONIO LE DUC,
Constantinopolitano.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud JOH. ARNOLD LANGERAK, 1722.

In-8° de 117 pages. La dissertation d'ANTOINE LE DUC commence à la p. 71 et finit p. 117.

Antoine le Duc, auteur de la troisième Dissertation, est ainsi inscrit sur les registres de l'Université de Leyde, à la date du 13 janvier 1719 : ANTONIUS LE DUC CONSTANTINOPOLITANUS, 20. M. (Voir *Album studiosorum Academiæ Lugduno-Batavæ*, col. 861).

Bibliothèque nationale de Paris : Td⁶⁴ 20.

144

GL' INGANNI

FELICI,

Drama per Musica

DA RAPPRESENTARSI

Nel nuovo Teatro Giustini-
niano in San Moisè.*L'Autunno dell' Anno 1722.*

IN VENEZIA, MDCCXXII.

Appresso Marino Rossetti in Merceria
all' Insegna della Pace.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-12 de 60 pages.

Ce drame a pour auteur APOSTOLO ZENO.

Bibliothèque nationale de Paris: Yth 52109. Coll. Piot.

145

Orthodoxe Homologia,

OF

REGTSINNIGE BEKENTENISSE

DES GELOOFS

der Catholike Apostolike

ORIENTAALSCHÉ

KERKE:

Door Derselven Voorstanders goedgekeurd,
 en in de Slavonisch-Russische en gemeene
 Grieksche Landstaal eertyds uitge-
 geeven; ook mede van anderen in 't
 Latyn overgeset : maar nu in 't Ne-
 derduitsch, uit de gemeene Griek-
 sche Landstaal overgebragt,

Door

JOHANNES ANTONIUS SEINERUS

*Vermeedert met eene Voorrede des Vertaal-
 ders : achter welke de Crises L. Nor-
 manni ende J. Claudii, door dui-
 delyke regtmaatige Epicrises,
 beantwoord worden.*

Nog zyn achter die Homologia gevoegt
 wydere Verklaaringen over verschei-
 dene verschillende Puncten tus-
 schen die Kerke en dersel-
 ven Tegenpartyen.

Te HAARLEM.

Gedrukt by WILHELMUS VAN KESSEL, 1722.

In-8° de 72 feuillets non chiffrés (dont le premier blanc) et 262 pages pour la première partie ; 3 feuillets non chiffrés, 370 pages et 1 feuillet blanc pour la seconde partie. Titre imprimé en rouge et noir. Traduction très rare de cette Confession de foi.

On trouve en tête du volume une épître dédicatoire de Seinerus au tsar Pierre le Grand, une préface du même et une longue et pressante introduction de Laurentius Normannus.

[Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΒΙΒΛΟΣ ΕΥΓΓΡΑΦΕΙΣΑ ΠΑΡΑ
 ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΥ, ΥΨΗΛΟΤΑΤΟΥ, ΚΑΙ ΣΟΦΩΤΑ-
 ΤΟΥ ΑΥΘΕΝΤΟΥ ΚΑΙ ΗΓΕΜΟΝΟΣ ΠΑΣΗΣ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑ-
 ΧΙΑΣ ΚΥΡΙΟΥ, ΚΥΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΛΕΞΑΝ-
 ΔΡΟΥ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ ΒΟΕΒΟΔΑ.

LIBER DE OFFICIIS CONSCRIPTUS A PISSIMO, CELSISSIMO
ATQUE SAPIENTISSIMO PRINCIPE AC DUCE TOTIUS UNGRO-VALACHIE
DOMINO, DOMINO JOANNE NICOLAO ALEXANDRI
MAUROCORDATO VOIVODA. EDITIONE HAC SECUNDA
LATINE CONVERSUS. LIPSIE. EX OFFICINA THOMÆ FRITSCHII,
1722.

(Page 212 :) EXCUDIT JOH. GEORG. SCHNIEBES.

In-4° de 2 feuillets non chiffrés, 212 pages et 2 feuillets non chiffrés (l'un contenant l'errata et l'autre blanc). Signatures :) (*, 2 feuillets ; A-Z et Aa-Dd, de 8 pages chacune. Édition peu commune, quoique beaucoup moins rare que la première (voy. n° 126) ; elle est ornée d'un fort beau portrait en taille-douce du prince Nicolas Maurocordato, autour duquel on lit : CELSISS. ATQ. SAPIENTISS. TOTIVS VALLACHIE PRINCEPS D.D. IOANNES NICOLAVS ALEXANDRI MAVROCORDATO DE SCARLATI. Ce portrait est ainsi signé et daté : *F. G. Wolfgang Sc. Reg. sc. Berlin, 1721*. On trouve des exemplaires sur grand papier de Hollande et des exemplaires sur très grand papier vélin. Un bel exemplaire sur papier de Hollande ordinaire vaut de 25 à 30 francs.

Au recto du second feuillet liminaire, on lit ces deux épi-grammes :

Ἑλλαδικῆς μέγα πᾶν κλέος οὐποτ' ἀπώλετο αἷης,
οὐ φάος εὐεπίης εἶχετο ἑλλαδικῆς.

Νικόλεως πάσης Βλαχίας κρείων Δακίης τε,

Νικόλεως χρυσεῦ λείψανον αἰπὺ γένους,
γράμματα πάντα ἰδὼν Ἑλλήνων χριστιανῶν τε,
φιλοσόφους ὀρθοῖ Χριστοῦ ἐφημοσύνη,

αὐθις ἀπαρτίζων λιγέως μάλα ἔμφοροι χάρταις
ἀρχαίαν τ' ἀρετὴν, σώφρονά τ' εὐφραδίην.

Χαῖρε, Ἀλέξανδρε, σιβαρῇ σύσσημον ἐπάρας
χειρὶ μέλειν ἀγαθὴν ἐλπίδα ἑλλανίδι.

Ἰωάννης ὁ Ἀλβερτος Φαβρίκιος.

Visitur hac tabula tuus, alma Valachia, Princeps ;

Gloria Græcorum ; Musis quam sidus amicum !

Oris honos talis ! Mentis miracula quanta !

Eloquium varium. Pietas. Sapientia summa.

Stephanus Bergler.

Au verso du même feuillet, on trouve un avis du libraire Thomas Fritsch au lecteur, daté de Leipzig, 1er février 1722.

La traduction latine de cet ouvrage est l'œuvre d'Étienne Bergler, auquel Nicolas Maurôcordato adressa la lettre de remerciements ci-après reproduite :

Στεφάνω.

Πάνυ τοι ἄσμενοι ἐχομισάμεθα τὰ ὑμέτερα γράμματα καὶ μετὰ πολλῆς θυμηδίας ἀνέγνωμεν. Εὖγε τῆς περὶ τὴν ἐλλάδα γλωτταν φιλοπονίας. Εὖγε τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐγνωμοσύνης. Συχνοὶ γὰρ εἰσιν ἐν Εὐρώπῃ οἱ ταῖς Ἑλλήνων βίβλοις προσκείμενοι· πάνυ δ' ὀλίγοι οἱ γε ἱκανοὶ γράφειν ὡς εἰκὸς τοὺς μιμουμένους παλαιὰν λόγων ἰδέαν. Ἐπαινοῦμεν ἄρα τὴν σὴν ἐμμέλειαν καὶ τῇ δεούσῃ φιλοφροσύνῃ περιέπειν οὐ διαλείπομεν φίλον Ἑλλάδος καὶ φίλον ἡμέτερον, καὶ χάριτας ὁμολογοῦμέν σοι ἐς τὴν Λατίνων φωνὴν μετὰ ἀπλέρτου γλαφυρότητος μετενεγκόντι τὴν Περὶ Καθηκόντων βίβλον, ἣν οὐμενοῦν δοξασίῳ ἐπικεχηνοῖς, ἀλλὰ θεῷ προσηλωμένη ἔς τε τὴν ἐπ' ἀρετὴν ἐπίδοσιν τοῦ Ἑλλήνων γένους διατεινομένη ζήλου μεστῇ ψυχῇ, εἰς φῶς προήγαγον, καὶ μὴν καὶ τὸ πρόθυμον εἰς ὑπουργίαν ὃ γε ἐν τοῖς σοῖς διατετράνωκας γράμμασιν, ἴσθι λίαν ἡμῖν κεχαρισμένον ἀπηντηκένοι. Ἐπὶ σοὶ δὴ βουλομένῳ ἐστὶ, μὴ μόνον ἐγγὺς ἡμῶν ὅσον οὕτω γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ θαυφιέστερον ἀπολαῦσαι τῆς παρ' ἡμῶν εὐνοίας. Ἄλλοι μὲν γὰρ ἄλλα φιλοσύνην τε καὶ τιμώντων ἡμῖν δὲ ἐξαισίως ἔρωσ ἐντέτηκεν ἀρετῆς καὶ σοφίας, τοὺς τε ἐκείνης θιασώτας διὰ τιμῆς ἄγειν τοῦτ' ἔργον ἡμέτερον. Ἐρρωσο¹.

[Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).

Bibliothèque de l'École des langues orientales : R. III. 16.

Bibliothèque de la Sorbonne : LG. m. 3.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

1. Ἐπιστολάριον ἐκ διαφορῶν ἐρανισθέν etc. (Constantinople, 1804, 4°), pages 303-304.

147

PLETHONIS LIBELLUS DE FATO. EJUSDEMQUE ET BESSARIONIS CARDINALIS EPISTOLÆ AMOEBÆÆ de eodem argumento. Una cum MATTHÆI CAMARIOTÆ ORATIONIBUS II. IN PLETHONEM DE FATO. Et præmissa iisdem V. Celeb. JO. ALBERTI FABRICII Præfatione de Camariota & Scriptis Camariotæ. Ex Bodlejana & Lugduno-Batava Bibliothecis nunc primum edidit & Latine reddidit HERMANNUS SAMUEL REIMARUS Hamburgensis. *LUGDUNI BATAVORUM*, Apud CONRADUM WISHOFF, 1722.

In-8° de 50 pages, dont la dernière blanche et la pénultième chiffrée par erreur 47. Peu commun.

Bibliothèque nationale de Paris : Inv. R 25716.

148

Αἱ θεῖαι καὶ ἱεραὶ λειτουργίαι τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, ἤτοι τῶν προηγιασμένων, μετὰ τινος συγχωρητικῆς εὐχῆς καὶ τῶν Ἀπολύσεων τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν· πάλιν μετατυπωθεῖσαι καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθεῖσαι παρ' Ἀλεξάνδρου Καγγελλαρίου. Ἐνετίησιν, αψκγ'. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρφ. 1723.

In-4° de 48 pages. Emprunté à Paul Lambros, *Troisième catalogue de livres rares* (en grec), p. 18, n° 30.

149

BIBAION HIEPIEXON THN AKOLOYΘIAN Τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Νεοφύτου, καὶ τοῦ ἀγίου μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ. Ἐτυπώθη ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς οὐγγροβλαχίας, Παρὰ Στώικα Ἱερεὶ τυπογράφῳ Ἰακωβίτζη. Ἔτει ἀπὸ θεογονίας. αψκγ'. κατὰ μῆνα Ἀπριλίου.

In-4° de 32 feuillets non chiffrés. Titre encadré. Impression rouge et noire pour la partie du livre contenant l'office.

Au verso du titre on lit la pièce de vers suivante :

Πρὸς τὸν πανιερώτατον καὶ λογιώτατον μητροπο-
λίτην Ἄρτης κύριον Νεόφυτον

Ὁ κλεινὸς Ἄρτης ἀρχιεπίσκοπος ἐντρέφων
ὁ Νειόφυτος ἑκπαλαί θεῖον πόθον
τῆς ἡσυχίας τῆς καλῆς ἐν καρδίᾳ,
καὶ πάντ' ἐάσας, καὶ φίλην ἐπαρχίαν,
προσῆλθε θερμῶς τῷ ὄρει τῷ τοῦ Ἄθω,
τῇ τῶν Ἰερίων ἐν μονῇ σεβασμίᾳ,
κἀκεῖσε νᾶν ἀνεγείρας προφρόνως
αὐτοῦ δαπάναις, εὐλαβεῖα ἀπλότη,
τῷ πανσεβάστῳ μαρτύρων ὁμωνύμῳ,
καὶ τὸν προθύμῳς καλλύνας οἷς ἦν δέον,
ἐκεῖσε ἔγνω τὸν βίον διανύσαι,
προσχεῖν θεῷ περ, ὡς θέμις πέλει, μόνῳ·
ὅς καὶ βίβλον τήνδ' ἐκδέδωκε τοῖς τύποις
περιέχουσιν πᾶσαν ἀκολουθίαν
ὁμωνυμοῦντος μάρτυρος σεβασμίτου,
αἰδοῖ μεγίστη καὶ ψυχῆς σωτηρίᾳ.

Ces vers sont signés : Παναγιώτης Βυζάντιος, πριμικήριος τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ αὐθεντικὸς γραμματικὸς.

Au feuillet 2° commence une épître dédicatoire de Néophyte, métropolitain d'Arta, à Néophyte de Chio, prohigoumène de la Laure du mont Athos. Elle est signée de Néophyte Mavrommatis, métropolitain de Naupacte et d'Arta et datée de 1722.

Vient ensuite une préface du même Néophyte Mavrommatis, de laquelle nous détachons ce qui suit :

(Feuillet 5° r°) Ἐννεακαίδεκα ἐτῶν ὄντι μοι ἐνεφύη τὸ πάθος τῆς σύριγγος, τὸ κοινῶς λεγόμενον φύστωλα, ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῆς ἑδρας, καὶ σχεδὸν ἔμενον κατὰ καιροὺς ἀκίνητός τε καὶ ἀνενέργητος. Πολλὰ δὲ καμῶν καὶ οὐκ ὀλίγα προδαπανήσας τοῖς δοκιμωτάτοις τῶν ἱατρῶν, τομάς τε καὶ ἀκρωτηριασμοὺς ὑπομείνας θεραπείας ἔνεκα, οὐδὲν ἤνυσα.

Ἀπελπισθεὶς δὲ δι' ὅλου παρ' αὐτῶν, ἔμενον κλαίων καὶ ὀδυρόμενος, ἐκ νέου τοῖς ἀνιροῖς πάθῃσιν ὀμιλῶν καὶ ὀδύναις δριμύειαις βαλλόμενος. Τούτοις οὖν προσταλαμπωροῦντί μοι ἐπὶ συγχοῖς ἤδη ἔτεσι, μὲν τῶν ἡμερῶν ἱερεὺς τις ὀνόματι Νικολῆς ἐκ τῆς νήσου Χίου, ἐφημέριος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, ἔφη προσελθὼν αὐτοῖς ῥήμασι· « φίλτατέ μοι διάκονε (ἐτύγγανον γὰρ καὐτὸς τῷ τότε καιρῷ διάκονος τοῦ γέροντός μου κύρ Διονυσίου τοὺς οἶακας τῆς ἐκκλησίας τότε ἰθύνοντος), βούλει σὺν ἐμοὶ ἀπελθεῖν ἐν τῇ τῆς Ζωοδόχου πηγῇ ἐπικαλέσασθαι τε καὶ νίψασθαι ἐκ τοῦ ἀγιάσματος ; » Κἀγὼ ἔφην ὑπολαβὼν ὅτι ἐκ τοῦ πάθους χλωαίνω καὶ οὐ δύναμαι βαδίζειν. Τοῦ δὲ « κατὰ μικρὸν βαδιούμεθα καὶ θυνήσῃ » εἰπόντος, ἠψάμεθα τῆς ὁδοῦ κατ' ὀλίγον ὀλίγον βαδίζοντες, ἕως ὅτου μετὰ πολλοῦ τοῦ καμάτου ἐγενόμεθα τῇ πηγῇ. Ποιήσαντος δὲ ἐκείνου εὐλογητὸν, ἐψάλαμεν ὁμοῦ τὴν παράκλησιν τῆς Θεοτόκου καὶ ἀγιασμὸν, εἴτα λαβὼν ἀνὰ χειρας τὴν ἐκείσε κοτύλην πλήρη ἀγιάσματος, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ἱερέως παρὰ μέρος συρέντος, ἔχον ἐν τῇ σαρκί μου πολλάκις, νίψας καὶ τὴν ἐν τῷ ἀφροδῶνι πληγὴν, ἐτύγγανε γὰρ τότε νεωστὶ τὰς τομὰς ἔχων τῶν ἱατρῶν) καὶ, ὦ τῶν θαυμασίων σου, δέσποινα ! εὐρέθην ἐν ἀκαρεῖ ὑγίης, τῶν ὠτειλῶν μόνων καταλειφθεῖσιν εἰς ἔνδειξιν, ὡς οἶμαι, τοῦ πάθους ὁμοῦ καὶ τοῦ θαύματος. Οὕτω δὲ παρ' ἐλπίδα ἰαθείς πρὸς τῆς θεομήτορος, ἐπανεκαμψα ὑγίης μετὰ τοῦ ἱερέως ἐν τῷ πατριαρχεῖῳ, κηρύττων τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἀγίας Θεοτόκου. Ἐκτοτε δὲ, κατὰ τὸ ἐγγχωροῦν μοι, ὕμνους ἀναξίως ἀνέπεμπον τῷ θεῷ καὶ τῇ αὐτοῦ μητρὶ τῇ δεσποίνῃ μου, ἱκετεύων αὐτὴν ὁδηγήσai με πρὸς σωτηρίας ὁδόν.

Χρηματίσας δὲ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης ἀρχιερεὺς πρὸ πολλοῦ, καὶ ἀτόχος ὢν τῷ πάθει τῆς καταρροῆς, τῇ γυνάμῃ τῶν ἀσκληπιαδῶν ἐδούλευον κατὰ τὸ σῶμά μου καυτήρας, τὰς κοινῶς λεγομένας φουντανέλλας, πληθυσμοῦ δὲ γενομένου τῶν κατὰ κεφαλῆς ὑγρασιῶν, τοῦ ρεύματος ἐν τῇ δεξιᾷ μου χειρὶ, ἐν ᾗ ἡ καυτηριάς ἔκειτο, διαχέομένου, ὀγκιωθείσα πᾶσα ἡ χεὶρ ἐσάπη παρὰ βραχὺ, καὶ δυσώδης ἐγεγόνει τῷ πάθει. Οἱ δὲ τῶν ἱατρῶν χειρουργοὶ τέμνοντες τὰ περὶ τὴν χεῖρα κρέη ἀπέρριπτον· ὥς δὲ κατὰ μικρὸν αὐξανόμενον τὸ πάθος καὶ εἰς ἰδιότητα γαγγράινης μεταβαλὼν, ἔφθασε καὶ τοῦ δεξιοῦ μασθοῦ ἐπιδράξασθαι. Τότε οἱ τῶν ἱατρῶν παῖδες πρὸς τὰς κατὰ μέρος ἀπειρηκότας τομὰς, βουλὴν βουλεύονται καὶ τὴν χεῖρα ὅλην ὑποτεμεῖν, προνοίᾳ δὴ-

θεν τοῦ λοιποῦ σώματος. Ἀλλ' αὐτὸς τὴν ἐκ τούτου ἀφόρητον ὀδύνην ἐνθυμηθεὶς, ἀνένευον ὅλως πρὸς τὰ ἐκείνων βουλευματα, βέλτιον εἶναι κρίνας τὸν παρόντα βίον ζημιωθῆναι ἢ τὴν ἀλγηδὸνά τῆς περὶ τὴν χεῖρα τομῆς ὑποστῆναι. Οὕτω δὲ τῆς παρ' αὐτῶν βοηθείας ἀπελπισθεὶς, ἤδη καὶ τῶν τῆς ζωῆς ἐλπίδων κατὰ μικρὸν ἀπεγίνωσκον, καὶ τὴν τελευτὴν μονονουχὶ καθ' ἐκάστην ὑπώπτειον, ὥς ἐν ὁμολογουμένῳ κινδύνῳ κείμενος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν θλίψεσι τοῦ θεοῦ μεμνησθαι πεφύκασιν ἄνθρωποι, κατὰ τὸ προφητικὸν λόγιον, ἐνθύμιον καὶ γὰρ τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὴν ἐξ ὕψους ἀρωγὴν ἐλάμβανον, καὶ ἀτενίσας πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, ἣν ἐτύγχανον ἔχων ἐν τῇ ἡμῶν οἰκίᾳ κείμενος, σὺν δάκρυσιν ὀδυνηροῖς ἔλεγον· « κυρία μου, ἐλέησόν με, ὅτι ἀπελπίσθην τέλεον τῆς ζωῆς ! » Καὶ γὰρ οὐ μικρὸν χρόνον τῷ πάθει ἐπάλειον, καὶ τῇ παρατάσει τοῦ χρόνου πρὸς ἀπόγνωσιν ἔδλεπον· ἔγνων δὲ ἐξ ἐκείνης τῆς ὥρας μικρὰν παρηγορίαν τῆς νόσου, καὶ ἡσθόμην τοῦ πάθους λωφήσαντος. Ἀφυσπῶσας δὲ, ἐσπέρα γὰρ ἦν, ὅπου ἐκ τῶν ὀδυμῶν τὸ πρὶν ἀφῆρέθη μοι καὶ ὁ ὕπνος, ἐδόκουν ὁρᾶν γηραιὸν τινα αἴσιον πρὸ ὀφθαλμῶν μου, ἐντρόμῳ δέ μοι γενομένῳ εἰπεῖν ἐκείνον· « μὴ φοβοῦ, ζήσεις καὶ οὐ τελευτήσεις », καὶ τοῦτο εἰπόντα εὐθὺς ἀφανῆ ἐκ μέσου γενέσθαι. Ἐδοξε δέ μοι ὅτε τὸ ὄραμα ἔδλεπον εἶναί με νέον, καὶ τῇ ἐνεγκοῦσῃ ἐντὸς τῆς τοῦ θεολόγου Ἰωάννου ἐκκλησίας παρευρεθῆναι. Διῦπνισθεὶς δὲ θαύματος ὁμοῦ καὶ ἐλπίδων μεστὸς, ἔκτοτε κατὰ μικρὸν ἐλυτρώθην τοῦ πάθους καὶ τοῦ κινδύνου, τῇ χάριτι καὶ βοηθείᾳ τῆς Θεομήτορος· μετὰ καιρὸν ἱκανὸν ἀπελθὼν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ θεωρίαν τῶν συγγενῶν μου, ἐμνήσθην τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου δράματος. Ἐρωτήσας δὲ καὶ περὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης ἐκκλησίας, καὶ εὐρὼν αὐτὴν σεσαθρωμένην καὶ καταπίπτουσαν, ἀνεκαίνισά τε καὶ φραγμὸν περιέθηκα. Ἐρευνήσας δὲ καὶ περὶ τῆς τιμωμένης παλαιᾶς ἐκεῖσε εἰκόνας, εὔρον εἰκόνα παμπάλαιον, διχῇ διηρημένην, τὸν τύπον ἀπαράλλακτον φέρουσαν τοῦ ὁραθέντος μοι καθ' ὕπνον σεβασμίῳ ἐκείνου γέροντος, τοῦ ἐπιστηθίου φημὶ καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, καὶ ἔντρομος γέγονα, καταπλαγείς τῇ κατὰ πάντα ὁμοιότητι τοῦ ἐν ὕπνοις ὁφθέντος μοι, καὶ γὰρ ἔτι τὸ ἵνδαλμα περιέφερον ἐν τῷ νῷ, ἐξ ὅτου τὸ ὄραμα εἶδον. Συναρμόσας οὖν τὴν σεπτὴν ἐκείνην τοῦ ἁγίου εἰκόνα, καὶ ἐγκοσμήσας, παρέδωκα ἐπισκήψας τοῖς οἰκείοις χρέος ἀπαραίτητον καὶ αἰδίων ἐν ταῖς δυσὶν ἐσραταῖς τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκτελεῖσθαι εἰς δόξαν

αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς τοῦ θεοῦ. Ἐκ ταύτης ἄρα τῆς αἰτίας κατανυγείς ἐγὼ τὴν ψυχὴν ὁ ἀνάξιος ἐν ἀρχιερεῦσι Νεόφυτος, οὗ τὸ ἐπώνυμον Μαυρομαμάτης, ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης, ἅτε δὴ καὶ πρότερον μὲν ἐκ νέου σχεδὸν πάσας μου τὰς ἐλπίδας τῆς κατὰ σῶμα καὶ ψυχὴν σωτηρίας ἐπὶ τὴν ὁδηγήτριαν τῶν ἀμαρτωλῶν ὑπεράγνόν μου Θεοτόκον τὴν Πορταίτισσαν ἀναθέμενος, ἤδη δὲ καὶ τὰς παρ' ἀξίας μοι εὐεργεσίας καὶ χάριτας ἐμπράκτως παρ' αὐτῆς ἀπολελαυκῶς καὶ τοῦ προδῆλου κινδύνου διασωθεὶς, καὶ οἷον ἀπὸ νεκροῦ ζωοποιηθεὶς, διενουμένη καθ' ἐκάστην καὶ βουλὴν ἴστην παρ' ἐμαυτῷ ὅπη χρῆ καὶ ὅπως τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς μου σκοπούμενος διανύσαι, καὶ εὐαρεσθῆσαι τῷ θεῷ καὶ τῇ θεοτόκῳ. Καὶ δὴ τῷ αἰδεσιμωτάτῳ προηγουμένῳ Διονυσίῳ, καὶ ἡμετέρῳ συμπάτριδι, τὴν ἐμὴν βουλὴν καὶ πρόθεσιν κοινωσάμενος, εὗρισκον αὐτὸν συμβουλευόντα καὶ παρακινούντά με ἀφικέσθαι ἐνθάδε, καὶ τὸν ἀπέριττον καὶ ἡσύχιον ἐλέσθαι βίον. Ἀλλὰ τότε μὲν καίπερ τοῖς ἐκείνου συγκαταθέμενος λόγοις, τῆς συμβουλῆς αὐτοῦ ἀρεσάσης μοι, οὐ μὴν καὶ πρᾶξαι τὰ κατὰ γνώμην παρὰ πόδας προεθυμῆθην, αὔραις καὶ ἀναβολαῖς, ὡς ὁ λόγος, τὸ πρᾶγμα διδούς. Χρόνῳ δὲ ποτε ὕστερον τῶν βιωτικῶν φροντίδων ἐμαυτὸν ἀναστείλας, καὶ τὴν τοῦ κόσμου ματαιότητα ἀναλογισάμενος, εἰς μνήμην τε τῆς προτέρας ἤλθον βουλής, καὶ ὡς εἶχον εὐθὺς παρεγενόμην ἐνθάδε, προσκυνήσας μὲν καὶ ἀσπασάμενος μετ' εὐλαβείας καὶ θερμοῦ πόθου τὴν θεομητορικὴν σεβασμίαν εἰκόνα, ἀποδοὺς δὲ καὶ τὰς εὐχαριστηρίους εὐχὰς κατὰ χρέος τῇ δι' αὐτῆς εἰκονιζομένῃ δεσπότιδι. Μετὰ δὲ τὴν εἰς τὰ ἴδια ἐκεῖσε ὑποστροφὴν, οὐ πολλοῦ διαγενομένου μεταξὺ χρόνου, πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς τὴν μονὴν ἀπαντήσας, δεῖν ἔγνων τοῦ λοιποῦ ἔργῳ τὰ προϋπεσχημένα πληρῶσαι, καὶ ἀποδοῦναι τῷ θεῷ τὰς εὐχὰς μου ἃς διέστειλε τὰ χεῖλη μου, κατὰ τὸ ἱερὸν λόγιον, ἐμαυτῷ τε, καὶ τὰ ἐμὰ πάντα προσαγαγεῖν τε καὶ ἀναθεῖναι τῇ Θεοτόκῳ· καὶ ἀπεφηνάμην κατὰ τελείαν ἀπόφασιν καὶ ἀμετάθετον γνώμην εἰσοικισθῆναι τέλεον ἐν τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ μονῇ¹, καὶ κλαῦσαι τὰς ἀμαρτίας μου παρὰ πᾶσαν τὴν ἐμὴν βιοτήν, ἀγαπήσας πολλῷ μᾶλλον παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ σεβασμίῳ οἴκῳ τῆς Θεοτόκου, ἢ ἐν σκηνώμασιν ἄλλοτρίων οἰκεῖν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅπως εὕρομι ταύ-

1. Dans le monastère des Ibères (τῶν Ἰβήρων), au mont Athos, où il vivait retiré du monde.

την μεσίτην καὶ πρόμαχον ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ θεοῦ.

Οὕτω δὲ βουλῆς καὶ γνώμης ἀπατραρέπτου γενομένης, καὶ τοῖς τῶν πατέρων προκρίτοις ἀνακαλύψας τὸν σκοπὸν τῆς ἀφίξεώς μου καὶ ἥς ἐμελέτων οἰκοδομῆς, αὐτούς τε εἶχον τέως συναινοῦντάς μοι καὶ συγχαίροντας. Καὶ ἔργου εὐθύς ἀψάμενος ἐν τῷ χιλιοστῷ ἐπτακοσιοστῷ εἰκοστῷ πρώτῳ ἔτει τῆς θείας σαρκώσεως, ὠκοδόμησα μὲν ἐμαυτῷ εἰς κατοίκησιν τὰ παρόντα κελλία μετὰ τοῦ τείχους καὶ τῶν δύο θυρῶν τῆς μονῆς· ἀνήγειρα δὲ ἐν βάθρων καὶ εὐκτῆριον οἶκον τῷ ἐν ἀγίοις ἐνδόξῳ μεγαλομάρτυρι Νεοφύτῳ, ἐν ᾧ καὶ ἀναθήματά τινα εἰς χρῆσιν καὶ εὐπρέπειαν αὐτοῦ χρησιμεύοντα ἀφιερωσάμην, ἅμφω δὴλονότι ἱερὰ ἱκανὰ, καντήλας ἀργυρᾶς ἑξ, θυμιατὸν ἀργυροῦν, ἐν δυσκοπότηρῳ ἀργυροῦν, καντηλέρια ἀργυρᾶ δύο, καὶ τὰ βιβλία τῆς ὅλης ἐτησίου ἀκολουθίας, τὰ μὲν χειρόγραφα, τὰ δὲ εἰς τύπον, καθὼς εἰσι γεγραμμένα ἐν τῷ καταστίχῳ τῆς ἐκκλησίας, καὶ πρὸς τούτοις πᾶσαν τὴν ἀναγκαίαν τῶν περὶ τὸν ναὸν κελλίων ὕλην, ῥουχικῶν, ἄσημικῶν, κασσιτερικῶν καὶ χαλκωματικῶν, διωρισάμενος μετ' ἐπιτιμίου φρικτοῦ διαμένειν πάντα τὰ προειρημένα ἀφιερῶμχα ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα ἀπὸ προσώπου παντὸς εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, τειχίσας ὁμοῦ καὶ τὸν ἐνόντα τρόπον ἀνακαινίσας ἔσωθεν τε καὶ ἔξωθεν καὶ τὸν ἐφειστώτα πύργον τῶν εἰσοδίων καὶ τὰ διερωγῶτα αὐτοῦ καὶ καταπεπτωκότα μέρη ἀνορθώσάμενος. Ἔτι δὲ καὶ ἱερὰν βιβλιοθήκην ἐν τούτῳ συνεστησάμην, συγχομίσας καὶ ἐναποθέμενος αὐτῇ τὰς τε τῇ μονῇ ἐκ παλαιοῦ ἐναποκειμένας ἱερὰς βίβλους καὶ τὰς ὕστερον ἀφιερωθείσας αὐτῇ παρὰ τοῦ ἡμετέρου γέροντος πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Διονυσίου τοῦ Βυζαντίου, καὶ τὰς ἡμετέρας πρὸς τούτοις, ὅσας ἐγὼ ἐξ ἰδίων ἐκτησάμην τε καὶ ἐχομίσάμην, εἰς ἀσφαλεστέραν αὐτῶν φυλακὴν, κοινωφελῆ τε χρῆσιν τῶν μετιόντων, καὶ ὧν αὐταὶ ἐγεγόνεισαν κτήματα μνημόσυνον ἀνεπίληστον ¹.

Οὕτως ἄρα ταῦτα οἰκονομήσας, δέον ἔκρινα καὶ τῶν μελλόντων προνοηθῆναι καὶ περὶ τῶν μετὰ θάνατον διαθέσθαι. Καὶ ὧς καθὼς ἐκ

1. Le Προσκυνητάριον du Mont Athos (Venise, 1745, 8°), parlant de la Bibliothèque du couvent des Ibères, affirme qu'elle fut accrue et reconstituée διὰ προστασίας καὶ ἐξόδων τοῦ πανιερωτάτου καὶ λογιωτάτου ἀγίου πρώην Ἀρτῆς κυρίου Νεοφύτου τοῦ Μαυρομάτου, ὁ ὁποῖος ἀκόμη ζῇ (p. 56).

πρώτης εὐλογόν μοι κατεφάνη καὶ ἀπεφάνθη, ἐνετειλάμην δοθῆναι ἐκ τῶν ἰδίων δανειακῶς, μετὰ τὴν ἐμὴν δηλαδὴ ἀποβίωσιν τῷ κοινῷ τοῦ ἁγίου ὄρους πενταχόσια γρόσια καὶ μένειν αὐτόσε ἀμετακίνητα μέχρι τέλους, καὶ ἀνεκποιήτα, τρέχοντα κατ' ἔτος μετ' ὠφελείας γροσίων τεσσαράκοντα ἐξ ὧν τὰ μὲν δέκα γρόσια διωρισάμην παρέχεσθαι κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον τῷ ἐφημερίῳ τοῦ ἀνακτισθέντος μοι ἱεροῦ ναοῦ τοῦ μεγαλομάρτυρος Νεοφύτου, ἔνεκεν τοῦ ἐτησίου κόπου τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ. Διὰ δὲ τῶν ἐτέρων δέκα γροσίων τὴν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἐλαίου, κηρίων ἄμικτα καὶ θυμιάματος χρεῖαν ἀνελλειπῶς ἐκπληροῦσθαι. τὰ δὲ ἄλλα δέκα γρόσια ἐξοδεύεσθαι εἰς τελετὴν τραπέζης κοινῆς τῶν πατέρων καθ' ἑκάστην ἐτήσιον μνήμην τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου· τὰ δὲ λοιπὰ δέκα γρόσια διδοῦσθαι κατ' ἔτος τῷ ἐργάτῃ τοῦ φυτευθέντος μοι ἀμπελῶνος ἀντικρὺ τῶν νεοκτισθέντων κελλίων τοῦ προειρημένου ναοῦ πρὸς ἀδιάκοπον ἐκείνου καλλιέργειαν καὶ ἀνακαίνισιν. Τούτων τοίνυν οὕτω διορισθέντων μοι καὶ διαταχθέντων ἰδίᾳ χειρὶ καὶ γνώμῃ ἀμεταθέτω καὶ οὕτως ὀφειλομένων τηρεῖσθαι ἀπαράβάτως μέχρι παντός, μηδεὶς ποτε τῶν πατέρων ἢ ἡστισοσὺν ἄλλης τάξεώς τε καὶ καταστάσεως ἔξει ἄδειαν τὸ παράπαν οἰωδῆτινι τρόπῳ διασεῖσαι ταῦτα καὶ ἀνατρέψαι, ἢ καταχρησασθαι ὅλως τοῦ περὶ τῶν εἰρημένων ἄσπρων γεγονότος διορισμοῦ, εἰς μεταχείρισιν καὶ ἐκπλήρωσιν ἄλλης δὴθεν χρεῖας καὶ ἐτέρου σκοποῦ, ἐν βαρεῖ ἁλύτου ἀφορισμοῦ καὶ τῶν πατρικῶν ἐπιτιμιῶν καὶ φρικτῶν ἀρῶν ἐνοχῇ. Ἐπὶ δὲ πᾶσι καὶ τὴν παροῦσαν ἀκολουθίαν τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου, οἷόν τι ἐπισφράγισμα τῆς ἐμῆς προθέσεως, συντάξας¹, σφῶν καὶ ἀνελλειπῇ ἐν τῇ ἐτησίῳ αὐτοῦ μνήμῃ ἀναγινώσκεισθαι κατὰ χρέος καὶ ψάλλεσθαι τοῖς ἐνθάδε παρέδωκα· οὗ ταῖς πρεσβεΐαις μετὰ τῆς Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἀξιωθείην τῆς ἐκείσε σωτηρίας τυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Ὁ ἐλάχιστος ἱκέτης τῆς τοῦ θεοῦ λόγου μητρὸς
Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης Νεόφυτος.

[Bibliothèque du Musée britannique : 869. c. 9.
Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).]

1. Dans l'épître dédicatoire, Néophyte dit aussi que c'est lui qui a composé le présent Office et l'a fait imprimer à ses frais.

CATALOGI DUO CODICVM MANVSRIPTORYM GRÆCORVM, Qui in BIBLIOTHECA SYNODALI MOSCVENSI asservantur. Anno 1722. mense Martio ab Athanasio Schiada prius in Equitatu primi causarum Auditoris, nunc scholæ Græcæ Professoris, INSPECTI & EXAMINATI : Horum unus continet Codices 50. in quibus tempus, quo sunt exarati inventum est in Codicibus notatum. Alter comprehendit Codices 304. quorum exscriptionis sæculum ex sententia dicti Schiadæ est designatum. Accedit Appendicis loco TERTIVS CATALOGVS 93. Codicum manuscriptorum Bibliothecæ Typographicæ Mosevensis, DEDICATI AVGVSTISSIMO ac POTENTISSIMO IMPERATORI atque AVTOCRATORI TOTIVS ROSSIAE, DOMINO DOMINO CLEMENTISSIMO In Typographia Mosevensi, Anno M. DCC. XXIII. mense Novembri.

ДВА КАТАЛОГА РУКОПИСАННЫХЪ КНИГЪ ГРЕЧЕСКИХЪ ВЪ СУПОДАЛЬНОИ БІБЛІОТЕКЪ ВЪ МОСКВѢ обрѣтающихся. Которые въ Лѣто 1722 въ мѣсяцѣ Мартѣ Аѳанасіемъ Скіадою прежде бывшимъ отъ Кавалеріи Оберъ Аудиторомъ, нынѣ же Эллипогреческія школы Профессоромъ РАЗСМОТРЕНЫ и РАЗОБРАНЫ : Отъ нихже первыи содержимъ 50. кодиковъ или книгъ въ которыхъ и время, въ которомъ оныя были списованы, явилось означено. Другіи объемлетъ въ себѣ 304. книги, и тѣмъ вѣкъ, въ которомъ списованы. по мнѣнію помянутого Скіады есть назнаменованъ. При семъ прилагается вмѣсто пристеженія третій каталогъ 93. книгъ рукописанныхъ въ библіотекѣ Типографіи Московскои содержащихся. и оныя каталоги ДЕДИКОВАНЫ ВСЕПРЕСВѢТЛѢЙШЕМУ « ДЕРЖАВНЪИШЕМУ ІМПЕРАТОРУ » САМОДЕРЖЦУ ВСЕРОССІИСКОМУ, ГОСУДАРЮ ГОСУДАРЮ ВСЕМИЛОСТИВЪИШЕМУ. Печатано въ Московскои Типографіи лѣта Господня 1723, въ ноябрѣ.

In-4° de 63 pages (en réalité 64, car il y a deux pages 28, dont la première, qui est blanche, n'a pas été comprise dans la numération). Opuscule rarissime, qui ne fut tiré qu'à cinquante exemplaires.

En tête du volume (pp. 3-14), on lit l'épître dédicatoire suivante, en latin et en russe :

Potentissimo, augustissimoque imperatori atque autocratori Rossiæ, Petro Magno, patrī patriæ, domino clementissimo.

Cum superioris anni mense martio gubernatrix Synodus vellet introducere Holsaciæ principem (quod ipse expetiit) in domum synodalem ad visenda pretiosissima indumenta pontificia et bibliothecam libris manuscriptis græcis refertam, negotium dedit viro litterato, Abbati Athanasio Condoidi, ejusdem Synodi assessori, ut codices bibliothecæ disponderet (nondum enim per novos nuper fabrefactos pluteos debito ordine erant collocati); qui cum intelligeret me quoque cognitionem librorum manuscriptorum habere, accessivit me in bibliothecam, ut manuscriptos codices inspicerem, considerare, atque de sæculo quo unusquisque codex fuit exscriptus, si notam temporis non haberet inscriptam, meam quoque sententiam proferrem, postulavit. Dum vero ingrediebar, animoolvebam gloriosa et magnificentissima facinora divæ memoriæ ALEXII autocratoris, patris tui, imperator augustissime. Notum enim mihi erat collectionem manuscriptorum ipsorum opus esse ejusdem, factam magna pecunia et singulari diligentia viri fidelis Arsenii sacromonachi.

Numeratis ergo atque examinatis codicibus, non quidem tot inveni quot habet bibliotheca Vaticana Romæ, quot Parisiensis regis Galliæ, quot Oxoniensis Bodleiana, quot Cæsarea Viennæ, quot Laurentiana magni ducis Hetruriæ : sed adeo sunt vetusti major pars istorum ut possint cum rarioribus illorum in vetustate contendere. Neque enim mirum est illas bibliothecas esse manuscriptis abundantiores, dum non unus, neque uno tempore illos collegit. Multi enim pontifices, cum multos Græcos benigne atque munifice exciperent, multos ab illis manuscriptos codices in donum receperunt. Inter alios vero Nicolaus V, romanus pontifex, magnis sumptibus per mercatores a Byzan-

tio capto conquirens libros græcos, Vaticanam bibliothecam auxit, quæ tamen multo post ad tantum numerum librorum quantus nunc habetur excrevit, cum bibliothecæ Palatinæ, atque Christinæ, Sueciæ reginæ, manuscriptos, pontifici donatos, in se recepit. Bodleiana vero Oxoniensis tunc tantum accepit incrementum, cum varii comites ac magnates qui magna pecunia et singulari diligentia variis temporibus multos emerant manuscriptos, suarum bibliothecarum libros donarunt. Parisiensem autem regiam multi reges per multa sæcula adornarunt manuscriptisque ditarunt : sed omnium plus defunctus rex Ludovicus XIV, qui, ut in aliis, sic in hoc negotio non parcendo pecuniis, multa donando, plura promittendo, plurimos ex omnibus partibus collegit manuscriptos, & ne cæterarum bibliothecarum manuscripti codices effugerent illius cognitionem, primo Joannem Mabilonium, post Montfoconium, suos sapientissimos et eruditissimos bibliothecarios, maximis expensis legabat per totam Euróпам ad visendas omnes bibliothecas : quorum primus exscribendo quotquot invenire potuit diplomata, de *re diplomatica* sapientissimum conscripsit librum. Alter codices manuscriptos græcos examinando, et in quibus potuit videre tempus inscriptum notando, atque eosdem characteres quibus unusquisque codex scriptus erat delineando de *Palæographia græca* librum eruditissimum edidit. Voluit enim vir sapientissimus eruditis dare quasdam regulas quasi certas, quibus possent sententiam suam proferre de antiquitate manuscriptorum librorum. Mediceæ vero familiæ, magnorum nunc ducum Hetruriæ majores, cum patroni extiterint doctorum virorum, multos Græcos doctos, ut Chrysoloram, Gazam, Lascarim, Chalcocondylam, et alios Turcarum fugientes tyrannidem, excipientes, illosque alentes, pro sua bibliotheca multa manuscripta exemplaria obtinuerunt. Horum tamen Joannes Lascares bis mittitur ad Baiazetem in Byzantium a Laurentio Mediceo, & permissu Turcæ ad illum multos libros græcos exportavit. Cæsarea autem et Veneta præsertim eodem modo sunt adornatæ. Sed Veneta quotquot

habet manuscriptos codices græcos, omnes quasi sunt cardinalis Bessarionis Græci, tunc doctrina celebris viri. Multi ergo per annos multos prædictas bibliothecas manuscriptis ditarunt. Unus tantum divæ memoriæ pater tuus, imperator augustissime, solus brevique tempore quingentos codices (ut mihi dicebant, licet ego pauciores inspexi) quasi omnes per antiquos colligere potuit : quorum quinquaginta et amplius habent annum inscriptum quo sunt exarati : horum antiquissimus est codex quatuor evangelistarum, qui comparatus cum celeberrimo manuscripto donato regi Angliæ a patriarcha tunc Alexandrino, Cyrillo Lucari, in hoc differt quod ille parum majores habet characteres.

Si ergo per patrem tuum, imperator clementissime, tot codices rarissimos Rossia possidet, a tua imperatoria majestate plures expectat. Nam ut cæteros tuos progenitores in gloria belli in mari et terra, in amicitia et existimatione apud cæteros Europæ reges, in navali ac militari disciplina, in constitutione bonarum et manualium artium, in auctione mercaturæ, in eruditione nobilium et subditorum amore superasti : ideoque nominari pater patriæ et magnus Petrus meruisti ; ita in hoc etiam illos anteire omnes viri docti sperant atque exoptant ut eis tua imperatoria majestas det bibliothecam omnibus numeris absolutam : quod et ego ferventi animo desiderioque opto ac desidero. Possem enim, si bibliotheca talis mihi pateret, non modo subscriptum catalogum ampliorem facere (quem brevitatem temporis codices inspiciendi brevem facere sum coactus), sed etiam magnum volumen conscribere, ac tradere regulas, notas characteresque, qui possint palæographiam græcam magis perficere, ut Europa erudita persuasa sit quod habet et Rossia suos manuscriptos codices raros. Dum autem Deus consilia tua adeo prosperavit ut gloriosissima ea reddiderit apud omnia imperia, regna et republicas : ad hoc unum nunc nota nostra porriguntur, ut divina clementia salutem, incolumitatemque tuæ imperatoriæ majestati ad multos annos concedat ut possint et studia te imperante promoveri et florescere instar aliarum florentissimarum nationum.

Vestræ imperatoriæ majestati subjectissimus servus,
prius in equitatu primus causarum auditor, nunc vero
scholæ græcæ professor,

Athanasius Schiada Cephalenius.

Bibliothèque impériale de S. Pétersbourg.

151

CLEMENTINA CONSTITUTIO UNIGENITUS ECCLESIAE TRADITIONUM VINDEX. Eminentissimo, ac Reverendissimo S. ROMANÆ ECCLESIAE CARDINALI JOANNI BAPTISTÆ PTOLEMÆO DICATA AB AUTHORE ABBATE ALOYSIO ANDRUZZI Philos. ac Theol. Doct. et in Bononien. Archigym. Public. Profess. BONONIAE. M.DCCXXIII. Ex Typographia Laelii à Vulpe. SUPERIORUM PERMISSU.

In-4° de six feuillets non chiffrés et 284 pages. Peu commun.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 1945.

152

ΓΕΡΑΣΙΜΟΙ' ΒΛΑΧΟΙ' ΤΟΥ' ΚΡΗΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ' ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ, Καὶ τῶν 'Ενετίησι 'Ρωμαίων Προέδρου ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΕΤΡΑΓΛΩΣΣΟΣ 'Εκ διαφόρων παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων Λεξικῶν συλλεχθεὶς, Μετὰ τῆς τῶν 'Επιθέτων ἐκλογῆς, καὶ διττοῦ τῶν Λατινικῶν τε καὶ 'Ιταλικῶν Λέξεων Πίνακος · Νεωστὶ μετὰ προσθήκης πλείστων ἀναγκαιῶν Λέξεων, Καὶ μετ' ἀκριβοῦς ἐπανορθώσεως κατὰ τοὺς νεωτέρους ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ 'Ιταλικῇ Γλώσσῃ τῆς 'Ορθογραφίας κινόντας Μετατυπωθεὶς.

GERASIMI VLACHI CRETENSIS ARCHIEPISCOPI PHILADELPHIAE, ET VENETIIS GRÆCORUM PRÆSIDIS THESAURUS QUATUOR LINGUARUM Ex pluribus Antiquis ac Recentioribus Dictionariis collectus. Cum Epithe-

torum delectu, duplicique Latinarum & Italicarum Dictionum Indice : Nunc verò in meliorem formam redactus, innumeris Vocabulis auctus, atque ad Recentioris cùm in Latina, tùm in Italica Lingua Orthographiæ leges emendatus.

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψκγ'. Παρά 'Αντωνίω τῷ Βόρτολι. *SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.*

In-4° de 4 ff. non chiffrés et 674 pages, dont la dernière blanche. Titre rouge et noir. Édition aussi rare que la première.

Au feuillet 3 recto, on lit l'avis suivant :

Ὁ φιλέλλην τυπογράφος πρὸς τοὺς φιλόλογους
ἀναγνώστας.

Ἀνάμεσα εἰς τὰλλα βιβλία ὁποῦ εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τῶν φιλομαθῶν μὲ ὄσσην καὶ ἂν ἡμπόρουν ἐπιμέλειαν ἐτύπωσα, δὲν εἶναι ἴσως ὀλιγώτερον ἀναγκαῖον τὸ Τετράγλωσσον Λεξικὸν Γερασίμου τοῦ Βλάχου. Στοχαζόμενος λοιπὸν ὅτι διὰ τὴν πολυχαιρίαν ἔγινε σπάνιον τὸ βιβλίον καὶ ὅτι πολλοὶ τὸ ἐζήτουν διὰ χρεῖαν, καὶ ὀλίγοι εὐρίσκοντο εὐχαριστήμενοι διὰ τὴν πτωχείαν καὶ ἀνωμαλίαν τῶν λέξεων εἰς πᾶσαν καὶ ἐκαστὴν τῶν διαλέκτων, ἐπιχειρίσθηκα ὅχι μόνον ἀπλῶς τοῦ Λεξικοῦ τὴν μετατύπωσιν, ἀλλὰ καὶ λέξεων προσθήκην, ἀλλαγὴν καὶ ἐπανόρθωσιν. Ὁ ἀστερίσκος δηλοποιεῖ τὰ ὅσα ἐπροστέθησαν εἰς τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ σύγκρισις θέλουν φανερώσῃ τὰ ἐπίλοιπα. Δὲν εἶναι χρεῖα πολυλογίας εἰς ἀπόδειξιν τοῦ πράγματος· οἱ σπουδαῖοι ἀναγνώσται συγκρίνοντες τὰ βιβλία τοῦ πρώτου τύπου μὲ τὰ παρόντα θέλουν ἰδεῖ φανερώτερον τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅτι ἂν δὲν ἐπέτυχα τοῦ σκοποῦ, ἀλλὰ κἂν ἐσπούδασα παντεῶς τῷ τρόπῳ νὰ τοῦ ἐπιτύχω. Δεχθῆτε, σᾶς παρακαλῶ, φιλοφρόνως τὸν κόπον, καὶ συνεργήσατε εἰς τὴν προθυμίαν μου μὲ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ βιβλίου.

Au verso du f. 3, on lit l'épigramme ci-après :

Πρὸς τὸν πανιερώτατον καὶ σοφώτατον δεσπότην Γεράσιμον τὸν Βλάχον ἐκ Κρήτης, μητροπολίτην Φιλαδελφείας, καὶ ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τῶν Ἑνετίησι Ῥωμαίων πρόεδρον, τοῦ ταπεινοῦ συμ-

πολίτου Νικολάου Βουβουλίου, ιατροσοφιστοῦ, ἀσυγκρίτου
εὐλαβείας μνημόσυνον.

Ὅρθριος ἀντέλλων τεθρίππῳ ἐφ' ἄρματι Φοῖβος
δυσμῶν μέχρι θέει, τέρματα γῆς γανόνων ·
φωσφόρος ὀρνύμενος, καὶ ἔσπερον οἶμον' ἀμείψας,
αὐτὸς τε παλινδρομέων πάντεσι λαμπετόει ·
τὼς σὺ, πάτερ θεόκλητε, διοτρόφος ὃν φέρε πάτρη,
εἰς Ἐνετῶν πρώην δέδρομας ἀκρόπολιν · (α)
ἔνθα δαημοσύνη, κηρύγματι, καὶ τετραγλώσσῳ (β)
Θησαυρῷ, καὶ ἔρων ηὔγασας ἀρμονίῃ (γ).
Πᾶρ Φαίακεςιν αὐτὴ φάνθης, οἶμον' ἀμείψας (δ),
κοινοβοικράντων ἀγνοτόκοιο Κόρης.
Νῦν δὲ παλινδρομέεις Φιλαδέλφῳ ὀχούμενος ἔδρῃ (ε),
ἡμέων ἐκθορέων ἡγεμονεὺς κλισίης.
Ἐγρεαι εὐκλεέως, πιστοὺς ἀκτίσι γανώσων
αἰπυτάτων ἀρετῶν, ἧς μέγα λαμπετόεις.
Καλὸν ἔει ἐσθλοῖς σε ὀπηδέμεν ἀρχιερεῖσιν,
ἐλλαδικῶν ἄκρῳ λώϊον ἀρχιθύτῃ (ς).
Φοῖβος ἄρ' οὖν γαίης κύκλον πέρι μέσσα δραμεῖται,
σὸν περὶ γῆς θρέξει ἄπλετον εὐχος ἔρους.

Au f. 4 recto :

Ἐξηγήσεις κατὰ τὸ παρὸν ἔτος τῆς τοῦ Λεξικοῦ
μετατυπώσεως προστεθεῖσαι.

(α). Γεράσιμος ἡγούμενος ὁ Βλάχος ἦλθεν εἰς Βενετίαν ἐκ Κρήτης
ἐν ἔτει αχρδ'.

(β). Ἐψηφίσθη διδάσκαλος καὶ ἱεροκῆρυξ τοῦ Γένους.

(γ). Συνέγραψε τὸ παρὸν Λεξικόν, καὶ ἐτέραν γραικολατίναν ἐκτυ-
πωθεῖσαν βίδλον, ἧς ἡ ἐπιγραφή : Ἀρμονία ὀριστικὴ τῶν ὄντων · ἔτι
δὲ καὶ κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαλέκτους φιλοσοφικά τε καὶ θεολογικά
μαθήματα. Συνέγραψε δὲ καὶ χυδαία γλώσσῃ πλείστας καὶ ὑπ' αὐτοῦ
προσφωνηθείσας διδαχάς, ὁμιλίας τε καὶ λόγους · καὶ προσέτι ἑλληνιστὶ
συναγωγάς, συλλογάς, ἐκλογάς, σύμμικτα, σημειώσεις τε καὶ ὑπομνή-

ματα εἰς τὴν θεῖαν Γραφὴν, εἰς τοὺς ἁγίους πατέρας καὶ εἰς τὰς ἱεράς συνόδους. Ταῦτα δὲ τὰ πάντα ἀνέκδοτα τῇ ἰδίᾳ τοῦ αὐτοῦ φιλοπόνου ἀνδρὸς χειρὶ γεγραμμένα καὶ εἰς σχεδὸν τεσσαράκοντα διηρημένα βιβλία, εὐρίσκονται ἐν τῇ αὐτοῦ παρὰ τοῖς ἐνθάδε Ῥωμαίοις σωζομένη βιβλιοθήκῃ.

(δ). Ἀπῆλθεν εἰς Κέρκυραν, ἀναγορευθεὶς καθηγούμενος τῆς ἐν Παλαιοπόλει σεβασμίας μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

(ε). Πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Βενετίαν κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔτος, παμψηφεὶ ἀνακηρυχθεὶς μητροπολίτης Φιλαδελφείας, καὶ μετὰ τρία ἔτη κατὰ τὸν μάρτιον μῆνα ἐπανεπαύθη ὑπέργρηως.

(ζ). Διάδοχος Μεθοδίου Μορωνίου Κυθωνιέως ἐκ Κρήτης, τοῦ πρὶν Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου, τοῦ καὶ, μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ταύτην τὴν τῆς Φιλαδελφείας διαδεξαμένου προσδρίαν.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 17797. ^o P. 5°.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque nationale d'Athènes.]

Bibliothèque de l'École des Langues orientales : UU. VII. 110.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque d'Ingram Bywater (à Londres).

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).]

153

EMPIRICA ILLUSTRIS

PER SEPTEM NOBILISSIMA EVPORISTA FAMILIARIA

REMEDIA

AD TOTIDEM GRAVISSIMOS ET FREQUENTIORES

MORBOS PROFLIGANDOS :

AVTHORE

MICHAELE SCHENDO

R.C.S. Eq. VANDERBECH

PHILOSOPH. ET MEDICIN. V. DOCTORE.

ADDITA AVTHORIS APOLOGICA ADVERSUS

MAVROCORDATI SYCOPHANTIAS

PAR

LE DOCTEUR CONRADE DU SCHEBHEN

EDITIO ALTERA
 PROTOTYPO LONDINENSI LONGE
 ELEGANTIOR AC EMENDATIO¹.
AVGVSTÆ VINDELICORVM
 APVD MERTZ ET MAYER
 CVM PERMISSV SVPERIORVM.
 M DCC XXIII.

In-8° (non in-4°) de 62 pages et un feuillet blanc. Livre de la plus insigne rareté. Voici en quels termes s'exprime Schelhorn² au sujet de l'*Empirica illustris* :

« Haud ita pridem nonnemo peregrinus per nostras oras transiens in vicinia prælo subiecit libellum aliquem Michaelis Schendi Vanderbech, medic. doctoris, cui præmissa est satyra mordacissima in Maurocordatum, Wallachiæ principem : is quingenta circiter exemplaria typis exscribi voluit, eaque omnia secum in Hungaria forte aut Transylvania disseminanda abstulit, ut eius curam paucula vix effugere potuerint. »

On trouve, à la page 62, les vers suivants :

Aletophyli cosmopolitæ de authore eruditissimo somnium poeticum.

Græcia docta olim, genitrix fæcunda sophorum
 quid longo sterilis tempore spreta jaces ?

Singula cumque sophos viderunt sæcula septem,
 unum inter septem sæcula pande virum.

Vix ea fatus eram : VANDERBECH, illa retorsit,
 unus pro septem sat mihi solus erit.

Bibliothèque universitaire de Göttingen : Med. Ther. 546 b.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 25227. S^a. Q. 2.

1. Nous croyons que cette édition de Londres n'existe pas. Telle était aussi l'opinion de Schelhorn, qui, reproduisant ce titre (*Amœnitates literariæ*, Francfort & Leipzig, t. II, 1725, 8°, p. 386), ajoute, entre parenthèses, après les mots « editio altera » : *Ut quidem in titulo fingitur*.

2. *Amœnitates literariæ*, Francfort & Leipzig, tome II, 1725, 8°, p. 385.

154*

Τῆς Κυριακῆς προσευχῆς ταπεινὴ ἐξήγησις τῇ τοῦ Χριστοῦ ἀγιω-
τάτῃ καθόλου Ἐκκλησίᾳ εὐλαδῶς ἀφιερωθείσα. Ἑνετίησιν ἀψκγ'. παρὰ
'Αντωνίω τὸ Βόρτολι.

In-8°. Titre emprunté à Vrétos, *Catalogue*, première partie,
p. 65, n° 171.

155

VENCESLAO
DRAMA
PER MUSICA
DA RAPPRESENTARSI
Nel Teatro Giustiniano
di S. Mosè.
Nel Carnovale dell' anno 1723
IN VENEZIA, MDCCXXIII.
Presso Carlo Buonarrigo.
In Spaderia.
CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-12 de 60 pages. Le mot VENCESLAO du titre est imprimé sur un
frontispice gravé qui forme la page 2 du volume, et le reste du
titre occupe la page 3. La première page du volume est blanche.

Ce drame a pour auteur APOSTOLO ZENO.

Bibliothèque nationale de Paris : Yth 52141. Collect. Piot.

156

VITA LATINO GRÆCA S.P. BENEDICTI. TEXTUS
LATINUS AUTHORE GREGORIO M. *Cum duobus Codicc.*
MSS. Sublacsibus nunc primum comparatur, Exhibit
etiam variantibus veterum Editionum Lectionibus. VERSIO
GRÆCA AUTHORE ZACHARIA PAPA Eadem ratione cum

Cod. MS. Abbatiae Florentinae confertur. *ALTERA PARS VETERUM CARMINA, SERMONES, ET HOMILIAS* De S. P. Benedicto complectitur. *POSTREMA VARIORUM NOTAS IN EAMDEM VITAM*, Contractas, & ad examen revocatas In medium affert. VENETIIS. MDCCXXIII. Apud Antonium Bortoli. *SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.*

In-4° de 4 feuillets non chiffrés, 126 pages et 1 feuillet (*première partie*); 136 pages (*deuxième partie*); lxxxii pages et 1 feuillet (*troisième partie*). Signatures (les 4 premiers feuillets ne sont pas signés) : A-Q; A-R; A-I, 4 feuillets chacune; K, 6 feuillets. Livre d'une insigne rareté.

Le permis d'imprimer, qui se trouve au verso du f. 4 liminaire, est daté du 24 février 1722 (= 1723, en tenant compte de la différence du calendrier vénitien).

Au recto du f. 4 liminaire, on lit la pièce de vers suivante de NICOLAS BOUBOULIS :

Εἰς τὸν θεοσεβέστατον καὶ θεολογικώτατον πατέρα κύρ
"Αγγελον Κυρίνον, ἀββᾶν Κασινάτην· ὁ λόγος ἰθύνεται
πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν τὸν μέγαν Βενέδικτον.

Ὡ πάτερ εὐλογίης ἐπιώνυμε, ὄρχαμος οὔρευσ
Κασσίνοιο, κανὼν μοναδικοῦ βίου·
ὕψοθεν οἷ νάσεις λάτρην σέθεν "Αγγελον ἄθρει
σεμνὸν ἐόντα νόῳ, ἥθεσι σεμνότατον,
ὡς βιστὴν ζαθέην καὶ ἰσάγγελα ἔργματα σεῖο
σοῖς ὁσίσις τέκνοις ἀρχέτυπον θέμενος,
ἐς φάος ὡγενίας δέλτους φέρε πολλὰ μογήσας,
λήθης εὖτ' ὁμίχλῃ ἀμφεκάλυπτε νέφος,
ἕξοχα θ' ἀμφοτέρης δεδαῶς ἰδιώματα γλώσσης,
ἐν σκοτίῃ τὰ πάρος κείμενα νῦν γανόει.
Τὼς οὖν σεῖο πάϊς περιώνυμος ἄξιος ἔσται
καὶ πατρὸς αἰώνων κρείσσονός εὐλογίης.
Εὐλικρινοῦς εὐλαθείας προσφώνημα

τοῦ ταπεινοῦ καὶ διὰ πολλοῦ ἐν κλίνῃ ἀσθενοῦντος
Νικολάου Βουβουλίου ἱατροσοφιστοῦ.

L'éditeur de ce livre est ANGELO QUERINI; Nicolas Bouboulis ne fit qu'en surveiller l'impression.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

157

ΑΝΤΙΔΟΤΑΡΙΟΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΟΒΟΛΩΝ ΔΗΓΜΑΤΩΝ.

Καὶ τινων ἄλλων τούτοις ὁμοίων, φιλοπονηθὲν παρὰ τοῦ Ἐξοχωτάτου καὶ Ἑλλογιμωτάτου ἐν Ἱατροφιλοσόφοις Κυρίου Κυρίου ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΟΥΛΑ·Ι·ΜΟΥ Τοῦ ἐξ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. Καὶ παρ' αὐτοῦ γονυπετῶς τῇ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΩ, ΚΑΙ ΘΕΟΤΟΚΩ ΜΑΡΙΑ Ἀφιερωθὲν, Καὶ νῦν πρῶτον δι' ἀναλωμάτων τοῦ Τιμιωτάτου καὶ Εὐγενεστάτου Κύ Παναγιώτου Σαράφη Ἡπειρώτου τυπωθὲν εἰς κοινὴν τῶν ἀπόρων ὠφέλειαν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1724. Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἱωαννίνων. ἀψχδ'. *CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.*

In-8° de quatre feuillets non chiffrés et 191 pages (dont les seize premières non chiffrées). Marque de l'imprimeur sur le titre. Livre de la plus insigne rareté.

Collation de l'ouvrage :

Feuillet 1 : Faux-titre.

Feuillet 2 : Titre.

Feuillet 3 : Épître dédicatoire à la Sainte Vierge signée de l'auteur.

Page 2 : Avis de l'auteur au lecteur.

Page 5 : Ἡ αἰτία τῆς συγγραφῆς τοῦ παρόντος Ἀντιδοταρίου.

Page 9 : Ἐπιγράμματα διφόρων. Τοῦ πανιερωτάτου καὶ λογιωτάτου μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης, κυρίου Ἰωαννικίου.

Page 10 : Μπαλάνου Ῥίζου καθηγήτου τῆς τῶν Ἱωαννίνων δευτέρας σχολῆς.

Page 11 : Τοῦ κυρίου Ἀλεξίου Σπανοῦ Ἱωαννινίτου.

Page 11 : Ἔτερον.

Page 12 : Ἄλλο.

Page 13 : Ἀναστασίου Πώπα Ἱωαννινίτου καὶ καθηγήτου τῆς ἐν Σέρραις σχολῆς.

Page 13 : "Ἐτερον τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐντιμοτατον κύριον Παναγιώτην Σαράφην Ἑπειρώτην.

Page 14 : Νικολάου Στύγνη τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων καὶ καθηγητοῦ τῆς ἐν Βοσκοπόλει σχολῆς.

Page 15 : Πίναξ τῶν ἐνταῦθα κεφαλαιωδῶς περιεχομένων.

Pages 17 et suivantes : L'ouvrage proprement dit.

Il faut sans doute, malgré la différence d'ethnique, identifier l'auteur de cet ouvrage avec *Stauro Molaïmo Cassiopense*, qui fut, en 1710, *consiliarius primus artistarum* et, en 1711, *exactor insularum* de la Nation d'Outre-Mer, à l'université de Padoue ¹.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 25174. S^a. Q. 1.

158*

BIBAION IPOXEIPON TOIS ΠΑΣΙ ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΗΝ ΤΕ ΠΡΑΚΤΙΚΗΝ Ἀριθμητικὴν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν λογαριστικὴν. Καὶ περὶ τοῦ πῶς εὐρίσκειν ἕκαστον τὸ ἅγιον Πάσχα, καὶ τέλειον Πασχάλιον ζεῖ καὶ πάντοτε. Καὶ περὶ εὐρέσεως σελήνης ἐν ποίᾳ ἡμέρᾳ γίνεται ἢ γέννηα αὐτῆς. ΚΑΙ ΝΥΝ ΝΕΩΣΤΙ ΤΥΠΩΘΕΝ. Καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθέν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ψκδ'. *CON LICENZA DE' SUPERIORI*.

In-4° de 164 pages.

Bibliothèque de Jean Vlachoyanis (à Athènes).

159*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΑΣΚΑΡΕΩΣ ΤΟΥ ΒΙΖΑΝΤΙΟΥ. Ἡ πάνυ Ὠφελιμωτάτη, καὶ Ἀναγκαιοτάτη νεωστὶ μετατυπωθεῖσα, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθείσα. *CON LICENZA DE' SUPERIORI*. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, "Ἐπεὶ ἀπὸ τῆς βροτείου Γένους ἐλευθερώσεως. ψκδ'. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ, τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

1. *Album de l'illustre nation d'Outre-Mer*, ff. 58 et 59 (manuscrit en ma possession).

In-8° de 494 pages et 1 feuillet blanc. Marque de l'imprimeur sur le titre. Cahiers de 8 ff. chacun, signés A-HH. L'ouvrage débute au verso même du titre.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

160

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΩΦΕΛΙΜΟΣ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ,
ΚΑΙ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ,
ΣΥΛΛΕΧΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑ
ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ
ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, ΚΑΙ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ
ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ, ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ,
ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ
ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ.

Ἐτυπώθησαν δι' ἀναλωμάτων τοῦ ἁγίου, καὶ ζωοδόχου

Τάφου, ἔθεν καὶ νὰ παρέχωνται δωρεάν.

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψκδ'.

Παρά Νικολάω τῷ Σάρῳ.

CON LICENZA DE' SUPERIORI E PRIVILEGIO.

In-4° de 146 pages et 1 feuillet blanc. Marque de l'imprimeurs sur le titre. Rare.

Bibliothèque nationale de Paris : D 33 (Inventaire, D. 3515).

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 10456. BM. 1.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

161

ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΒΙΒΛΟΣ ΕΥΓΓΡΑΦΕΙΣΑ ΠΑΡΑ
ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΥ ΥΨΗΛΟΤΑΤΟΥ, ΚΑΙ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ
ΑΥΘΕΝΤΟΥ ΚΑΙ ΗΓΕΜΟΝΟΣ ΠΑΣΗΣ ΟΥΓΓΙΤΡΟΒΛΑΧΙΑΣ
ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΟΛΛΟΥ ΑΛΕΧΑΝΔΡΟΥ
(sic) ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ ΒΟΕΒΟΔΑ.

LIBER DE OFFICIIS CONSCRIPTUS A PISSIMO CELSISSIMO ATQÛE SAPIENTISSIMO PRINCIPE AC DUCE TOTIUS UNGROVALACHIÆ DOMINO DOMINO JOANNE NICOLAO ALEXANDRI MAUROCORDATO VOIVODA. GRÆCE ET LATINE. LONDINI : Typis SAMUELIS PALMER, 1724.

In-12 de six feuillets non chiffrés et 212 pages (en cahiers de six feuillets, sauf le dernier qui n'en a que 4). Le verso du premier feuillet liminaire est occupé par un portrait du prince Nicolas Maurocordato, en médaillon, avec cette légende autour en lettres capitales : *Celsiss : atq: sapientiss: totius Vallachiæ princeps. D: D: Ioannes Nicolaus Alexandri Maurocordato de Scarlati*. Ce portrait, assez médiocre, est une copie de celui qui orne l'édition de Leipzig, 1722. Rare.

En tête du volume, on lit cette épître dédicatoire :

Illustrissimæ Valliæ principi.

Tanta est, maxima mulierum, huius operis argumenti præstantia, tam eleganter, pie et concinne disserit de moribus homine christiano dignis, tanta est dignitas illustris auctoris et tam raro aliquid de re litteraria ab istis orientalibus mundi plagis ad nostras solet pervenire manus, ut hunc libellum Regiæ tuæ Celsitudini non ingratum fore merito speremus. Princeps est auctor, principe igitur dignus patrona. Nec te pudebit de bonis moribus legere principem disserentem, quippe quæ tantum exemplum morum Te bonis civibus præbeas ; a quibus ideo omnibus merito in deliciis habearis. Virtus quidem divina per totum hoc spirat opusculum, singulisque fere lineis egregiam suam speciem lectoribus conspicendam ostendit, adeo ut dignus liber sit qui ab omnibus piis legatur. Duas apud exteras gentes editiones vidit ; his tamen adhuc ignotus, tuam supplex rogat tutelam : quam si impetrare liceat, aliud eiusdem Auctoris opus, nondum typis mandatum, propediem edituri sumus. Sed ne diutius regias tuas aures detineam, ut diu prospereque vivas, diu prospereque illustris coniux et liberi, exempla eximia civibus omnium

virtutum tanta prosapia dignarum semper maneant, hasque gentes pie iusteque regant, votis omnibus orat tibi, illustrissima Princeps, omnibus obsequiis devinctissimus.

Idibus aug. 1724.

Gysbertus Dommer.

(Page 212) : Juxta exemplar, quod LIPSIAE EXCUDIT JOH. GEOR. SCHNIEBES.

Bibliothèque du Musée britannique (deux exemplaires) : 526. e. 23. et 232 b. 3.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

162*

ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΨΥΧΩΦΕΛΕΣΤΑΤΟΝ Περιέχον τὴν πρέπουσαν τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ ἅπασαν Ἀκολουθίαν, τυπωθὲν. Καὶ ἐπιμελεία Διορθωθὲν. EN BONONIA. αψκδ. SUPERIORUM PERMISSU.

In-folio de 1 feuillet non chiffré et 376 pages dont la dernière blanche. Impression rouge et noire. Titre joliment encadré. Rarissime édition, cotée 40 francs dans le *Troisième catalogue de livres rares* (en grec) de Paul Lambros, p. 18, n° 31, et 18 marks seulement au Catalogue LXXX de Ludwig Rosenthal, n° 4142, où on lui attribue par erreur la date de 1524.

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : T. 37 (don du pape Pie IX).

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

163

ΥΜΝΟΛΟΓΙΔΙΟΝ Περιέχον τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ ὑπερρουῦς, καὶ φρικτοῦ θαύματος γεγονότος διὰ τῆς ἀγίας, καὶ σεβασμίου Εἰκόνος τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν ΘΕΟΤΟΚΟΥ τῆς ΚΑΣΣΙΟΠΙΑΣ Ἐπὶ τῷ ἀδίκως τυφλωθέντι Στεφάνῳ, καὶ παραδόξως ὁματωθέντι. Ἔτι δὲ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ ἀγίου ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ΜΑΡΙΝΟΥ τοῦ ΜΑΡΤΥΡΟΥ, Καὶ τῶν Ἀγίων Μαρτύρων, καὶ καλλινίκων Παρθένων ΠΙΣΤΕΩΣ. ΕΛΠΙΔΟΣ, καὶ ΑΓΑΠΗΣ μετὰ τῆς ΜΗΤΡΟΣ

αὐτῶν ΣΟΦΙΑΣ Καὶ ἐν τῷ τέλει Μεγαλυνάριά τινα μερικῶν Ἀγίων.
 Συντεθὲν παρὰ Νικολάου Τρανταφύλλου τοῦ Κερκυραίου, καὶ διὰ δαπάνης
 αὐτοῦ τοῖς τύποις ἐκδοθὲν. Τῷ Πανχυωτάτῳ, Σοφωτάτῳ, τε, καὶ
 Θεοσεβεστάτῳ Κυρίῳ ἡμῶν ΙΕΡΕΜΙΑ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινου-
 πόλεως Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ταπεινῶς ἀφιερω-
 θέν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψχδ'. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρφ. Con Licenza
 de' Superiori, e Privilegio.

In-4° de 63 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre. Entre
 les pages 6 et 7, on doit trouver une gravure en taille-douce, repré-
 sentant le miracle accompli par Notre-Dame de Cassiope. Au-des-
 sous de cette gravure on lit :

*Ω θαῦμα φρικτόν ! ἡ Κασώπης Παρθένος
 ἐξόμματον πρὶν ὁμματοῖ ὅσσοιν νέοιν.

ΑΦΛ'. 1530.

NB. (en monogramme).

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19219. S^a. E. 1. Tom. III. n° 10.

[Bibliothèque du Parlement hellénique.]

Bibliothèque de l'École des Langues orientales : R. III. 38.]

164

ΛΟΓΟΣ

ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΣ

Εἰς τιμὴν καὶ αἶνον τοῦ πανιερωτάτου, καὶ σεβωτάτου
 Κυρίου, Κυρίου

ΑΓΓΕΛΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΚΟΥΡΕΡΙΝΟΥ

Μητροπολίτου Κερκύρας ἀξιοπρεπεστάτου· συντεθείς παρὰ
 τοῦ λογιωτάτου ἱεροδιδασκάλου βίκτορος Κλαπατζαρᾶ
 κήρυκος τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου, καὶ ἀβδᾶ.

Καὶ παρ' αὐτοῦ ἀφιερωθείς τῷ παναιδεσιμωτάτῳ
 πρωτοπαπᾷ Κερκύρας Κυρίῳ Σπυρίδωνι
 τῷ Βούλγαρι.

Καὶ τῇ πανευγενεστάτῃ, καὶ ἐκλαμπροτάτῃ πολιτείᾳ, καὶ συγχλήτῳ ταύτης
 τῆς πόλεως, καὶ παρ' αὐτοῦ κηρυχθεὶς εἰς τὸν περίφημον ναὸν τοῦ ἐν

ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος τοῦ Θαυματουργοῦ, καὶ προστάτου
 Κερκύρας, τῇ ἡμέρᾳ τῆς αὐτοῦ πανηγύρεως.
 Ἐνώπιον τῆς αὐτοῦ πανιερότητος, καὶ τοῦ παναιδεσιμωτάτου πρωτοπαπᾶ,
 καὶ τῆς ἐκκλημπροτάτης πολιτείας, καὶ συγκλήτου τῆς πόλεως ταύτης.
 Ἐν ἔτει, 1724.

ENETIHΣI. 1725.

Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι.
 CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 40 pages. Signatures : A-E, de 8 pages chacune. Chiffre de l'imprimeur sur le titre. Cet Éloge d'Ange-Marie Querini contient des détails très précieux sur sa biographie. Il est suivi de quelques pièces de vers, auxquelles nous empruntons le quatrain suivant (p. 38) :

Ἑλλην ὑπάρχεις καὶ Λατῖνος τυγχάνεις·
 Ἑλλην σοφία καὶ Λατῖνος τῷ γένει·
 Λατῖνος Ἑλλην τῷ κατ' ἄμφω σου λόγῳ·
 ὅλον δ' ἔχει σε Λάτιον καὶ Κερκύρα.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Misc. 153. Op. n° 4.]

165

PENTHKOΣTAPION, Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν
 Ἀκολουθίαν, Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς
 διορθωθὲν παρ' Ἀλεξάνδρου Καγγελαρίου. ENETIHΣIN, 1725.
 Ἐτεῖ ἀπὸ τῆς Θεογονίας, CON LICENZA DE' SUPERIORI.
 αψκέ. MIMHTAI ΕΣΤΕ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. .

In-folio de 252 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre, lequel est encadré d'un bois. Impression rouge et noire.

En tête du volume (p. 3), il y a un avis dénué d'intérêt.

Bibliothèque du Musée britannique : 468. c. 10.

166

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΜΕΤΑ ΜΕΤΑ ΠΑΣΗΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ
ΤΥΠΩΘΕΝ ΚΑΙ ΔΙΩΡΘΩΘΕΝ. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ
Ἰωαννίνων.

In-16 de 832 pages dont les 5 dernières blanches. Le titre ci-dessus est gravé en taille-douce et encadré dans une bordure : en haut, un médaillon carré (la Vierge tenant Jésus enfant) supporté par deux anges, environnés d'autres anges. De chaque côté : deux anges tenant des lys d'une main et de l'autre soutenant une draperie sur laquelle figure le titre. En bas, de chaque côté, piédestaux sur lesquels sont placés les anges ci-dessus mentionnés. Au milieu : une Abeille, marque typographique de Nicolas Glykys. Sans date, mais le *Paschaliūm* commence à l'année 1725.

Cet *Horologium* contient 21 gravures en taille-douce ; c'est un fort beau livre. On en trouve un exemplaire, relié en veau et coté 60 marks, sous le n° 1006, dans le Catalogue XXXVI de Ludwig Rosenthal de Munich ; un exemplaire également relié en veau et coté 60 marks, figure, sous le n° 561, dans le Catalogue XVI (paru en mai 1897) de Jacques Rosenthal de Munich et doit sans doute s'identifier avec le précédent. Ce prix ne nous semble pas exagéré, si l'on considère la rareté et la belle exécution de ce petit volume.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. a. 5. (4).

167*

Euripidis Hecuba, Orestes, et Phœnissæ. COLLATIS decem MSS'tis textum & scholia emendavit : SCHOLIIS ineditis, Versione elegantiore, notis perpetuis, & dissertatiunculis de metro Tragico auxit, & illustravit ; JOHANNES KING, COLL. REGAL. CANTAB. SOCIUS. CANTABRIGIÆ : TYPIS ACADEMICIS. MDCCXXVI.

In-8° de 6 feuillets non chiffrés et 448 pages dont la dernière blanche. Grec au recto, latin au verso. Les 6 feuillets liminaires comprennent le titre, la dédicace à Johannes Freind, datée du 26 décembre 1725 et la préface. Pages 1-79 : Hécube. Pages 180-447 : Oreste.

Deuxième partie : 346 pages dont la dernière non chiffrée. Pages 1-269 : Phéniciennes. Pages 271-302 : Notes à Hécube. Pages 303-320 : Notes à Oreste. Pages 321-345 (fautivement chiffrée 453) : Notes aux Phéniciennes.

La traduction latine est celle d'Émile Portus avec quelques améliorations (Hoffmann, *Bibliographisches Lexicon*, 2e édit., tome II, p. 73).

Description due à l'obligeance de M. L. C. Wharton.

Bibliothèque du Musée britannique (trois exemplaires) : 52. n. 11. — 674. c. 5, 6. — G. 8626.

168

NICOLAI COMNENI

PAPADOPOLI

HISTORIA

GYMNASII PATAVINI

Post ea, quæ hactenus de illo scripta sunt, ad hæc nostra
tempora plenius, & emendatiùs deducta

CUM

AUCTARIO

De Claris cum Professoribus tum Alumnis ejusdem.

TOMUS I.

VENETIIS, MDCCXXVI.

Apud Sebastianum Coleti.

SUPERIORUM VENIA, ET PRIVILEGIO.

In-folio de 6 feuillets non chiffrés et 388 pages. Le permis d'imprimer, qui figure au verso du f. 6, est daté du 28 avril 1725.

TOMUS II. 345 pages.

Bibliothèque nationale de Paris : K 240 (Inventaire, K 476).

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

169*

STORIA LETTERARIA DI EUROPA. *Tradotto della lingua Francese nella Italiana* DA GIOVANNI ANGELI. IN

VENEZIA, MDCCXXVI. Appresso Antonio Bortoli. In Merceria, all' Educazione. *Con Licenza de' Superiori e Privilegio.*

Deux volumes in-12, divisés chacun en quatre parties, avec une table particulière et une table générale. Le tome premier comprend 454 pages et le tome second (paru en 1727) 348. Vignettes sur les titres.

Sous le pseudonyme de Giovanni Angeli se cachait Angelo Calogerà (Melzi, *Opere anonime e pseudonime*, I, 54 a ; Weller, *Lexicon pseudonymorum*, 32 b).

Bibliothèque de Saint Marc (à Venise) : 7579.NNNN. 7.

170*

ACTA PHYSICO-MEDICA ACADEMIAE CAESAREAE NATURAE CURIOSORUM EXHIBENTIA EPHEMERIDES SIVE OBSERVATIONES HISTORIAS ET EXPERIMENTA A CELEBERRIMIS GERMANIAE ET EXTERARUM REGIONUM VIRIS HABITA ET COMMUNICATA SINGULARI STUDIO COLLECTA VOLUMEN PRIMUM CUM APPENDICE. EDITIO SECUNDA. CUM PRIVILEGIO SACRAE CAESAR. MAIESTATIS. NORIMBERGAE Impensis B. W. M. ENDTERI CONSORTII. ET VID. B. Jul. ARNOLD. ENGELBRECHTI.

In-4° de 18 feuillets non chiffrés + 568 et 188 pages. Gravure en regard du titre. Après la page 568 sont deux gravures repliées représentant, l'une Georges Christophe Pierre de Hartenfels, l'autre Rudolf. Jacob. Camerarius, puis 16 planches également repliées.

Les 188 pages suivantes sont formées par un appendice dans lequel on trouve :

De quibusdam rarioribus Indiae utriusque Exoticis, ac præcipue, de Terra Sinica Bezoardica Tanzuè dicta : *Ad excellentissimum* LUCAM SCHRAECKIUM, Cæsareæ Leopoldino-Carolinae Naturæ Curiosorum Academiae dignissimum Præsidentem, EPISTOLÆ DUÆ Doctoris Michaelis Schendo R. C.

Eq. Van der Beck, *Militarium Nosocomiorum*, nunc Russici Imperii Exercituum Medici, Academ. Nat. Curios. Collegæ dicti Critodemi, Epistola prima (pages 11-124). Epistola altera (pages 124-131).

Ad virum Dignitate & Literis Illustrissimum SAMUELEM KOELESERI DE KERES-EER, Principatus Transilvaniæ Secretarium Præsens Russiæ Literariæ Status *In Epistolam adumbratus* A. Michael Schendo R. C. Eq. Vanderbeck, Philosoph. & Utr. Medicinæ Doctore, Sacræ Imperialis Majestatis Magnæ Russiæ Exercituum ac Militarium Nosocomiorum Medico.

Cette étude sur l'état des lettres en Russie est datée, à la fin, de Pétersbourg, 1er août de l'année où mourut Pierre le Grand (1725).

Bibliothèque nationale de Paris : T⁴⁶ 122.

171

BIBAION

ΠΕΠΙΕΧΟΝ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ

Τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης, τό, τε προσκυνητάριον τοῦ ἁγίου
 Ὁρους Σινᾶ μετὰ τῶν πέριξ καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ καὶ
 περὶ αὐτό, τήν τε τάξιν τῆς Ἀκολουθίας τοῦ μονα-
 στηρίου, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ μέχρι τοῦδε ἀρχιεπι-
 σκοπήσαντας, καὶ ἐγκώμιόν τε εἰς τὸ Σινᾶ
 Ὅρος, καὶ περὶ τῶν ἐρημητῶν Ἀββάδων.

Τυπωθὲν παρὰ τῷ πανοσιωτάτῳ Ἀγίῳ Καθηγουμένῳ τοῦ ἐν Κωνσταν-
 τίνου πόλει, Μετοχίου τοῦ ἁγίου Ἰωῶ. Κυρ Νικηφόρου Συναΐτου

Κρητὸς Μαρθάλῃ τοῦ Γλυκῆ.

Ἐπιμελεῖα καὶ διορθώσει

ΜΑΡΙΝΟΥ ΠΙΠΕΡΙΟΥ

ΤΟΥ ΕΚ ΚΕΡΚΥΡΑΣ.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψκζ'.

Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ,

Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

(A la fin :) Διὰ δαπάνης ὁ τῶν Ἱερομονάχων εὐτελὲς Διονύσιος Σιναιῆτος.

In-4° de 1 gravure + 86 pages + 1 feuillet blanc + 20 pages, dont la dernière non chiffrée. Signatures : A-E, 16 pages chacune; F, 8 pages; (autre) A, 20 pages. Sur le titre, marque typographique de Nicolas Saros. Plaquette de la plus extraordinaire rareté.

Collation du volume :

En tête, gravure sur métal représentant sainte Catherine (Η ΑΓΙΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΑ) avec, au-dessous, cette légende : ✠ Ο ΤΩΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΩΝ ΕΥΤΕΛΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΙΝΑΙΤΗΣ. 1727.

Pages 1-2 : Le titre reproduit ci-dessus.

Pages 3-4 : Épître dédicatoire à ses frères dans le Christ et à tous les pieux chrétiens orthodoxes. Signée : Ὁ ἐν Χριστῷ ὑμῶν ἀδελφὸς καὶ πρὸς θεὸν διάπυρος εὐχέτης Νικηφόρος Ἱερομόναχος μαρθάρης ὁ γλυκὺς ὁ ἐκ γάνδακος τῆς κρήτης καὶ καθηγούμενος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει μετοχίου, τῶν σιναιτῶν, τοῦ τιμίου προδρόμου.

Pages 5-40 : Office de sainte Catherine.

Pages 40-86 : Προσκυνητάριον τοῦ ἁγίου καὶ θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ, μετὰ τῶν πέριξ καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ.

Aux pages 65 et suivantes, on trouve quelques détails sur les archevêques du Sinaï.

Aux pages 69-73, il y a un sigillion du patriarche Jérémie II, daté de juillet 7083 (= 1575).

La seconde partie est intitulée :

ΤΩ ΑΥΤΩ ΜΗΝΙ 18'. Τῶν ὁσίων Πατέρων ΤΩΝ ΕΝ ΣΙΝΑ, ΚΑΙ Ρ'Α·Ι·ΘΟΥ. Ἀναιρεθέντων ὑπὸ τῶν Βαρβάρων Βλεμμίων· Εὐλόγησον Πάτερ.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19302. S^a F. 4. *]

ΔΙΔΑΧΑΙ Εἰς τὴν Ἀγίαν, καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν, Καὶ εἰς ἄλλας Ἐπισήμους Ἑορτάς, ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΤΙΝΩΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ, Συντεθεῖσαι μὲν, καὶ ἐκφωνηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ποτὲ Θεοφιλεστάτου Κερνίκης, καὶ Καλαβρίτων ἐν Πελοποννήσῳ Ἐπισκόπου Κυρίου ΗΛΙΟΥ ΜΗΝΙΑΤΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΗΝΙΕΩΣ. Νεωστὶ δὲ

μετὰ πλείστης ἐπιμελείας ἐκτυπωθεῖσαι, καὶ διορθωθεῖσαι. ENETI-
HΣΙ. αψκζ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con Licenza de' Supe-
riori e Privilegio. 1727.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés et 432 pages. Les feuillets limi-
naires contiennent le titre, avec verso blanc, l'avis de l'imprimeur,
la table et le portrait de Mignati. Cahiers de 8 ff. chacun, signés
A-Dd. Page 432, permis d'imprimer daté du 13 octobre 1716.

Bibliothèque du monastère de Xénophon (au Mont Athos).

Biblioth. de la Communauté grecque orthodoxe (à Trieste) : n° 568.

173*

GIORNALE DE' LETTERATI DI EUROPA DI GIO-
VANNI ANGELI. Per servire di continuazione alla Storia
Letteraria di Europa. SOTTO LA PROTEZIONE DI SUA ECCELLENZA
IL SIGNOR GIACOMO SORANZO. IN VENEZIA APPRESSO CRIS-
TOFORO ZANE, Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.
MDCCXXVII.

Deux volumes in-12, divisés en quatre parties. Le premier com-
prend six feuillets, 465 pages et un feuillet blanc; le second 462
pages et une planche. Giovanni Angeli est le pseudonyme d'An-
gelo Calogerà. Voir ci-dessus, le n° 169.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 7580. NNNN. 7.

174*

ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΟΥ ΚΑΙ
ΣΤΟΥΔΙΤΟΥ, Τοῦ Θεσσαλονικέως, Μετὰ τῆς προσθήκης ἐν τῷ τέλει
καὶ ἐτέρων ἐπτὰ Λόγων ψυχωφελεστάτων, καὶ τῆς Ἐξηγήσεως τοῦ Πάτερ
ἡμῶν. Νεωστὶ μετατυπωθεῖς, καὶ ἐν πολλῶν σφαλμάτων μετὰ πάσης
ἐπιμελείας ἐκκαθαρθεῖς παρ' Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου. CON LI-
CENZA DE' SUPERIORI. ENETIHΣΙ, 1727. Παρὰ Νικολάῳ
τῷ Σάρῳ. αψκζ'.

In-4° de 552 pages. Cahiers signés A-Mm de 8 ff. chacun, sauf le

dernier qui n'en a que 4. Marque de l'imprimeur sur le titre, dont le verso est blanc.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos) : 42.

175

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΩΝ ΑΠΑΝΘΙΣΜΑΤΑ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ Συλλεχθέντα παρὰ τοῦ ἐν Ἱεροδιδασκάλοις
λογιωτάτου Κυρίου ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΤΖΙΟΥΛΗ, Προσφωνη-
θέντα δὲ τοῖς Εὐγενεστάτοις, καὶ Χρησιμωτάτοις ἀυταδέλφοις, Κυρίῳ
ΖΑΧΑΡΙᾳ Καὶ Κυρίῳ ΝΙΚΟΛΑῶ ΣΕΛΕΚῇ Τοῖς ἐξ Ἱωαννίνων.
Τανῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθέντα, καὶ μετὰ πλείστης τῆς ἐπιμελείας διορ-
θωθέντα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. ἀψκῇ. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἱωαννί-
νων. *Con Licenza de' Superiori, e Privilegio* (sic).

In-8° de 8 feuillets non chiffrés, 316 pages et 2 feuillets blancs.
Titre imprimé en rouge et noir. Très rare.

Collation des feuillets liminaires :

Feuille 1 : Faux-titre.

Feuille 2 : Titre.

Feuille 3 : Épitre dédicatoire de Nicolas Glykys à Zacharie et
Nicolas Sélékis de Janina.

Feuille 4 à 5 r° : Avertissement aux lecteurs signé Παρθένιος
ἱερομόναχος ὁ καὶ Κατζιούλης ὁ ἐξ Ἱωαννίνων.

Feuille 5 v°, les deux épigrammes suivantes :

Ἐπίγραμμα εἰς τὴν βίβλον

Ἀναστασίου Βασιλείου ἱερέως τοῦ ἐξ Ἱωαννίνων.

Βαῖα ἡ βίβλος, σοφίης δὲ μέλι προχέουσα·

οὐ βαῖα, ἄρδει γὰρ φρένα σὺν κραδίῃ·

ἡδύτερον μέλι ἢ ῥὰ τὸ ἡ ὁ κύημα μελισσῶν·

εὐφραίνει γὰρ νοῦν, κηρόμελι κραδίην.

Παρθενίῳ ἱερεῖ κλέος, ὅς δὲ ἡνθολόγησεν

ἐκ πολλῶν βιβλῶν ἄνθεα ἡδύτατα.

Ἱωαννικίου ἱεροδιακόνου Χατζῆ.

Θελζινόνων λιθάδων μελίπηχτον κεδνὸν ὑπάρχει,

σὺν καρδίῃ τέρπον, καὶ νόον ἥδε βίβλος·
 ἔργμα δ' ἀριπρεπέος πινυτοῖσί τε ἴδμοσι πάντη
 Παρθενίῳ πέλει σεμνοτάτου ἀνέρος.

Feuillet 6 r° : Permis d'imprimer, daté du 26 novembre 1727.

Feuillets 6 v° à 8 v° : Tables alphabétiques des auteurs auxquels sont empruntées des citations.

Bibliothèque de l'École des Langues orientales : GG. X. 84.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

176*

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ Νεωστὶ μετατυπωθεὶς, καὶ
 μετ' ἐπιμελείας διορθωθείς παρ' Ἀλεξάνδρου Καρχελλαρίου. ΕΝΕ-
 ΤΙΗΣΙ, 1728. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάτρῳ, ἀψκῇ.

In-4° de 324 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre, qui est encadré d'un bois. Impression rouge et noire. — Communication du R. P. Matthieu.

177

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

Ἐκπορεύσεως τοῦ παναγίου Πνεύματος,
 ἥτοι ἀπολογία πρὸς τὸν αἰδεσιμώτατον
 Ἀδελφὸν Νικόλαον Κομνηνὸν Παπαδόπου-
 λον, συντεθεῖσα παρὰ τοῦ αἰδεσιμωτά-
 του ἐν Ἱερομονάχοις καὶ ἱεροδιδασκάλου
 Χριστοφόρου Ἐμποκομῆτου¹ τοῦ
 ἐξ Ἰωαννίνων.

Ἐτυπώθη ἐν ἔτει, ἀψκῇ.
 κατὰ μῆνα φευρουάριον.

1. Il faut, paraît-il, lire Ἐμποροκομῆτου (Voir G. Zaviras, *Nouvelle Grèce*, p. 545).

In-4° de 6 feuillets non chiffrés + ξξ (61) pages + 3 pages blanches. Signatures : I, 4 feuillets ; II, 2 feuillets ; A-Θ, 8 pages chacune. Titre encadré. Bien qu'il ne porte pas d'indication de lieu, cet ouvrage a très probablement été imprimé en Roumanie¹. Rarissime.

Au bas du titre de l'exemplaire de notre Bibliothèque nationale, on lit l'avis suivant d'une écriture de l'époque : νὰ παρέχωνται ἐκ μέρους τοῦ πανηγίου τάφου δωρεάν.

L'opuscule est rédigé en grec ancien.

Bibliothèque nationale de Paris : Inv. D 3509.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque d'Ingram Bywater (à Londres).]

178

MEDITATIONES
ACADEMICAE

DE

COGNITIONE

HVMANA,

METHODICE CON-
SCRIPTAE

A

DAMIANO SINOPEO.

VINARIAE,

PROSTAT IN BIBLIOPOLIO BIELCKIANO,
M DCC XXVIII.

In-8° de 156 pages + 2 feuillets non chiffrés (dont le premier blanc) + 8 feuillets liminaires non chiffrés, intercalés entre les pages 2 et 3. Rarissime.

Les feuillets liminaires comprennent successivement :

1°) L'épître dédicatoire reproduite ci-après.

Τῷ εὐσεβεστάτῳ, ὑψηλοτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ αὐθέντῃ καὶ

1. Sûrement pas à Venise, comme l'affirme (*Ibid.*) G. Zaviras, mais en ajoutant qu'il ne sait ce détail que par ouï-dire et qu'il n'a pas vu l'ouvrage.

ἡγεμόνι πάσης Οὐγγροβλαχίας κυρίῳ κυρίῳ Ἰωάννῃ Νικο-
λάφῳ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτῳ βοεβόδα παντοδαπῇ εὐδαι-
μονίαν.

Ἠγεμὼν ὑψηλότατε, ὅρους ἐνὶ ἐκάστῳ φύσει ἐνέθηκε, δι' ὧν εἴτε τύχη, εἴτ' ἐκ προνοίας ὑφ' ἡμῶν γνωρισθὲν φύσει προσοικειοῦται οἷς ἀνέκαθεν ἐπιβάλλει. Ἀνθ' ὧν, ἡγεμὼν ὑψηλότατε, φύσιν μᾶλλον ἢ ἔθος μιμεῖσθαι δοκῶ μοι, τὸ ἀπὸ τύχης τοῦτ' ἐμελέτημα τῷ σῷ ὀνόματι ἀνατιθέμενος· καὶ γὰρ οἷον εἴ τι κηδεμόνι πρόνοιαν τῶν καθόλου Ἑλλήνων λιπαρῶς ποιουμένῳ σοι καὶ τὰ παρ' ἐκείνων σπουδαῖα ὡς οἰκεία προσήκει. Τὸ γε μὴν κοινωφελῇ τοῖς Ἑλλήσιν εἶναι σε ὁμολο-
γεῖ μοι ἡ ἀμφιλαφὴς σου περὶ τὰ ἑλληνικὰ γυμνάσια πρόνοιά τε καὶ φιλοτιμία, χρῆμα τῷ ὄντι καθ' ἑαυτὸ λυσitteλέστερον καὶ μόνον τῶν ἐφ' ἡμῶν, ὡς ἐγὼ μάλιστ' ἀλλοτὸς ἐπωσοῦν κοινόν τε καὶ πρόσφορον τῇ κοινῇ τῶν Ἑλλήνων δυσπραγίᾳ. Τὸ γὰρ εἰδέναι σαφῶς τὸ δυστύχημα, καίτοι ἀναιρώτερον τοῦ μὴ εἰδέναι, λόγον μετριοπαθείας οὐκ ἀγροαῖον ἐκπορίζε-
ται. Πλὴν ἀλλὰ ταῦτα, καίπερ ἀειδιμά τε καὶ ὄντως ἡγεμόνος ἄξια, οὐκ ἂν ἐν σοὶ θαυμαστά γε, πρόχειρά σοι ἐν ἄλλοις, οἷς παρ' Ἑλλήσι διαπρέπεις, καλοῖς καὶ φύσει καὶ συνηθείᾳ τυγχάνοντα. Ὡς δὲ μοι τὰ λεγόμενα χρηματίζει τό τε πάρεργον ἐκεῖνο τῆς σῆς μεγαλονοίας ἰνδαλ-
μα, φημί δὴ τὴν Περὶ τῶν καθηκόντων βίβλον, καὶ ὁ σὸς ἀείμνητος γεννήτωρ Ἀλέξανδρος. Ὡν τὴν μὲν ὀπηνίκα θεωρῶ, οὐκ ἂν εἶδός τ' εἰμὶ ἐς ἄξιαν θαυμάσαι· καὶ μὲν γὰρ τὸ ἐνεργὸν τῶν ὑψηλῶν νοημάτων, καὶ τὴν πρόσφορον τῶν ἱερῶν καὶ φυσικῶν νόμων ἀλληλουχίαν, καὶ τὴν εὐφραδῇ συνέπειαν, καὶ ὅτι οὖν τῶν κατὰ μέρος προτερημάτων σκο-
πήσω, ἰδίᾳ μ' ἕκαστον καὶ πάνθ' ὁμοῦ μετὰ θαύματος τέρπει. Ὁ δὲ μάλιστα ἄγαμαι, ὅτι ὑπερδρατῶς σοι προχειρισθεῖσα τοσοῦτον ἠὲ πόρησε τῶν καλῶν, ὅσον οὐκ ἂν αἱ ἐκ προνοίας ὁμογενεῖς ὑπ' ἄλλων πεπον-
μέναι. Ὡστ' οὐκ ἂν φαίην τηνάλλως τὸ ἀφ' ἡγεμόνος ταύτην συγγρα-
φῇναι περικλεσεστέραν μόνον τίθεσθαι, πολυτελεῇ τῷ παιδείας πλουτεῖν ὑπάρχουσιν· τὸν δὲ γε δηλονότι τὸν σὸν γεννήτορα ἄνδρα τῷ ὄντι φιλο-
τίμου ψυχῆς καὶ θαυμασίων κατορθωμάτων κρίνω, προηγουμένων μοι τῶν τε σοφῶν ἐκείνου συγγραμμάτων καὶ τῶν εἰς τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλή-
νων φιλοκαλιῶν, μάλιστα δὲ σοῦ ζώσης τῶν ἐκείνου προτερημάτων εἰκό-
νος καὶ κάλλιστα πατρῴζοντος.

Εἰκὸς ἄρα ἦν μοι Ἑλληνί τε πεφυκότι καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων, κἄν
τερπνὰ δῆπου κἄν ἀνιάρᾳ, ἐπίσης κοινὰ ποιουμένῳ, ὥστε τοῦμὸν φιλο-
πόνημα, οἷον εἶ τιν' εὐχαριστίαν, τήν γε εἰς ἐμὲ ὑπὲρ τῆς κοινῆς
εὐεργεσίας ἤκουσαν, ἀφοσιώσασθαί σοι, ἡγεμῶν ὑψηλότατε, ὅπερ οἶδ'
ὅτι καὶ ἔλεως δέξῃ τε καὶ τῷ τοῦ σοῦ ὀνόματος κλέει κοσμήσεις.

Ἐν Ἰήνῃ, ἀψκῇ, μεταγεινιῶντος ἐβδόμῃ ἰσταμένῳ.

Τῆς σῆς ὑψηλότητος ταπεινότητος δοῦλος

Δαμιανὸς Σινωπεύς.

Cette épître dédicatoire est accompagnée d'une traduction latine.

2°) Un avis au lecteur, à la fin duquel on lit cette déclaration :

Quare ab ovo, quod aiunt, pensum exorsus tandem peregi
quod vides, lector, quodque æqui bonique consulas, ingenue
monitus quod, si tempori meo academico ad finem prope-
ranti septem assiduos menses surrepturum prævidissem, nun-
quam, teste conscientia, suscepissem. Ceterum, omisso sponte
parentum, cognomentum ex patria libello præfixi, memoriam
ejus, post Diogenis tempora, oblivioni prope traditam susci-
taturus moremque veterum Græcorum similem secuturus.

3°) Table des chapitres.

Le dernier feuillet du volume contient, à son recto, un avis en
allemand, à l'adresse du relieur. Il est blanc au verso.

Bibliothèque grand-ducale de Weimar : 13.5.93 b. [Relié avec l'ou-
vrage décrit sous le n° 182.]

ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ. Συλλεχθεῖσα
ἐκ διαφόρων Συγγραφέων Παλαιῶν τε καὶ Νέων, καὶ ἐκ διαφόρων Ἐπι-
γραφῶν, τῶν ἐν λίθοις, καὶ εἰς κοινὴν Διάλεκτον ἐκτεθεῖσα χάριν τῶν
πολλῶν τοῦ ἡμετέρου Γένους. ΠΡΟΣΦΩΝΗΘΕΙΣΑ ΔΕ Τῷ Ἐντι-
μοτάτῳ καὶ Εὐγενεστάτῳ Κυρίῳ Κυρίῳ. ΠΑΝΑΓΙΩΤῇ ΣΑΡΑΦῇ
Τανῦν πρῶτον ἐκδοθεῖσα τύποις, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθεῖσα. ΕΝΕ-
ΤΙΗΣΙ. ἀψκῇ. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωννίνων. Co[n] Licenza
de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de six feuillets non chiffrés, 620 pages et 44 feuillets non chiffrés. On doit trouver en tête de cet ouvrage un frontispice gravé en taille-douce, mais il manque dans certains exemplaires.

Marque de l'imprimeur sur le titre.

L'épître dédicatoire est adressée par Nicolas Glykys à son beau-père Panagiotis Saraphis ; elle est datée de Venise, 25 janvier 1728, et ainsi signée : τῆς ὑμετέρας ἐντιμότητος εὐλαβὴς δοῦλος καὶ γαμβρός Νικόλαος ὁ Γλυκός.

Au f. 3, on trouve un avis de Mélétius au lecteur.

Au f. 4, une biographie dudit Mélétius, ici reproduite :

Βίος τοῦ μακαρίτου καὶ αἰοιδίου Μελετίου, συγγραφένως τῆς παρουσίας βιβλίου.

Μελέτιος ὁ αἰοιδίμος γέννημα ἦν Ἰωαννίνων (πόλις ταῦτα τὰ Ἰωάννινα τῆς Ἠπείρου κατὰ τοὺς νῦν χρόνους περιφανὴς καὶ περίφημος)· ἐλέγετο Μιχαὴλ τὸ πρῶτον· ἐν νεανίσκοις τελῶν ἐμαθήτευσεν ἐν Ἰωαννίνοις τὰ ἐλληνικὰ γράμματα παρὰ ἐλλογίμῳ ἀνδρὶ Βησσαρίωνι τῷ Μακρῇ· χειροτονηθεὶς δὲ ἱερεὺς παρὰ κυρίου Κλήμεντος, τοῦ Ἰωαννίνων μητροπολίτου, ἀπῆλθεν εἰς Οὐνετίας, ὅπου ἐπαιδεύθη ἀκριβῶς τὴν λατινικὴν διάλεκτον καὶ πᾶσαν ἐπιστήμην, οὐ μόνον φιλόσοφος χρηματίσας καὶ μαθηματικὸς ἀλλὰ καὶ ῥήτωρ οὐ τῶν τυχόντων καὶ ἱατροὺς ἀρίστους. Ἐπανακάμψας οὖν πάλιν εἰς Ἰωάννινα, διδάσκαλος τοῦ ἐν αὐτοῖς δευτέρου σχολείου, τοῦ Ἐπιφανείου λεγομένου, ἐχρημάτισε, ὅτε καὶ τὴν ἀστρονομικὴν συνεγράψατο βιβλίον. Τοῦ Ναυπάκτου δὲ καὶ Ἀρτῆς μητροπολίτου κυρίου Βαρθολομαίου πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος, καὶ τῶν ἐξ Ἀρτῆς ζητησάντων αὐτὸν διὰ ἀρχιερέα, ἀπελθὼν εἰς Ἀδριανούπολιν, ὅπου τότε ὁ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης ἦν μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου, Ναυπάκτου καὶ Ἀρτῆς κεχειροτόνηται μητροπολίτης ἐν ἔτει α'χ'β', ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ, Μελέτιος μετονομασθεὶς. Χρηματίσας δὲ ἐκεῖσε ἀρχιερεὺς ὡς ἔγγιστα ἔτη τέσσαρα, καὶ τὴν Ἀρταν λεηλατήσαντος τοῦ Λιμπερίου Ἰερωνάρη τούπικλιν Γκισούρμπεη, δύναμιν παρὰ τῶν Οὐνετῶν λαβόντος, ἐσυκοφαντήθη ὁ αἰοιδίμος πρὸς τοὺς κρατοῦντας ὡς τάχα εἶδῃσιν ἔχων περὶ τῆς λεηλασίας ταύτης. Διὸ ἐν Ἰωαννίνοις τότε τυγῶν, καὶ συμβουλευθεὶς παρὰ τινων τῶν γινωσκόντων τὴν κατ' αὐτοῦ σκευωρίαν μὴ ἀπελθεῖν εἰς Ἀρταν, κεχυρμένος ἦν ἐν αὐτοῖς μῆνας δύο, προσμένων τὸ ἀποδησόμενον, ὅτε καὶ τὸ περὶ διαφόρων ἀκουσμάτων βιβλίον συνεγράψατο.

Μετὰ ταῦτα οὖν ἐπορεύθη εἰς Ναύπακτον ὑπὸ τὴν τῶν Οὐνετεῶν τότε οὖσαν ἐξουσίαν μετὰ τοῦ πλείονος μέρους τῆς αὐτοῦ ἐπαρχίας, ἵνα συνάξῃ τὸ τῆς ἐπαρχίας εἰσόδημα, ὅπου διατρίψας σχεδὸν ἔτη τρία τὴν Γεωγραφικὴν ταύτην κατέστρωσε βίβλον. Ἀγάπης δὲ γενομένης μεταξὺ Οὐνετεῶν καὶ Τούρκων, εὐκαιρίας τε τυχὼν ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, κἀκείθεν ἐπέμφθη παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Συνόδου εἰς Πελοπόννησον, ὑπὸ τὴν ἀριστοκρατείαν τῶν Οὐνετεῶν οὖσαν, ἑξαρχος καὶ ἐπίτροπος πατριαρχικὸς ἐν ἔτει αψά, ὅπως συνάξῃ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δίκαια παρὰ τῶν ἐκεῖσε ἀρχιερέων ὅπου πορευθεὶς ἐτιμήθη κατὰ πολλὰ παρὰ τε τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἡγεμόνων Οὐνετεῶν, καὶ παρὰ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων Χριστιανῶν διὰ τε τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν λόγων πειθὴ καὶ εὐπρέπειαν. Ἐναντιωθέντες δὲ αὐτῷ οἱ τῆς Πελοποννήσου ἀρχιερεῖς καὶ μὴ βουλόμενοι πληρῶσαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ δίκαια, εἰς μάτην ἐκοπίασαν συντρεχόντων αὐτῷ τῶν ἡγεμόνων καὶ πάντων τῶν χριστιανῶν, φήμην οὐ τὴν τυχοῦσαν λαβόντι ἀπὸ τῶν ἐν ἐκκλησίαις Ναυπλίου ῥηθεισῶν διδασκῶν παρ' αὐτοῦ ἦν γὰρ ἀξιωτάτος εἰς τὸ διδάσκειν ὥς οὐδεὶς ἄλλος. Συνάξας οὖν ἱκανὴν χρημάτων ποσότητα παρὰ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἀρχιερέων, ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, παραδοὺς πάντα τὰ συναχθέντα τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίᾳ ὅπου διατρίβων χρόνους σχεδὸν δύο, παρεγένοντο οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ βουλόμενοι τὸν ἴδιον ἀρχιερεῶ ἀποδιῶξαι ὥς ἄχρηστον, ἐζήτησαν αὐτὸν διὰ γνήσιόν τους ἀρχιερεῶ, ἐν καὶ δέδωκεν αὐτοῖς ὁ τε Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης καὶ ἡ σύνοδος ἐν ἔτει αψή, ἐν μηνὶ ὀκτωβρίῳ. Ὅστις πορευθεὶς εἰς Ἀθήνας ἀρχιεράτευσεν ἐν αὐταῖς ἑνδεκα ὥς ἑγγίστα ἔτη, καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν συνεγράψατο βίβλον ἀρίστην καὶ πολυμαθεστάτην ἀπὸ γεννήσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀρχομένην μέχρι τῶν χιλίων ἑπτακοσίων χρόνων.

Τοῦ μητροπολίτου δὲ Ἰωαννίνων κυρίου Κλήμεντος πρὸς κύριον ἐκδημήσαντος, οἱ Ἰωαννινῆται ἐζήτησαν αὐτὸν διὰ ἀρχιερεῶ μετὰ ἀναφορῶν καὶ δεήσεων. Ὑπακούσας οὖν τῇ αὐτῶν δεήσει, ἀγάπῃ τε τῆς πατρίδος κινούμενος, ἐπορεύετο εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τεθῆναι ὁ δὲ πατριάρχης καὶ ἡ σύνοδος προσμείναντες αὐτὸν ἡμέρας πολλὰς, καὶ μὴ ὀρώντες αὐτὸν ἐρχόμενον διὰ τὸ ἐμποδισθῆναι ἐν τῇ Λαρίσσει ὑπὸ ἀσθενείας, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ πεμφθέντα εἰδήσεως γράμματα οὐκ οἶδ' ὅπως χρονίσαντα, ὑποτοπᾶσαντες ὅτι οὐ θέλει, βιασθέντες τε μᾶλλον ὑπὸ μεγί-

στων μεσιτειῶν ἐχειροτόνησαν μητροπολίτην Ἰωαννίνων τὸν κύριον Ἱερόθεον Ῥάπτην. Μετὰ δὲ ταῦτα φθάσας ἐκείσε καὶ εὐρῶν κεχειροτονημένον μητροπολίτην Ἰωαννίνων, ἔμεινεν ἡσυχάζων, εὐκαιρίαν ζητῶν, ὅπου μετ' ὀλίγας ἡμέρας νόσῳ κατασχεθεὶς πρὸς κύριον ἐξεδήμησε. Συνεγράψατο ἔτι καὶ λόγους ἀρίστους, οὓς ἐπ' ἐκκλησίας ἔλεγε, φιλοσοφικά τε κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, θεολογικά καὶ ἱατρικά, ἅτινα πάντα, θανόντος τοῦ ἀοιδίου, κεκλόρασι, τοὺς τε λόγους πάντας, ἃς καὶ διδασχὰς εἰώθαμεν λέγειν, οἱ ξένοις πτεροῖς ὡς ἄλλος κολοῖς εἰωθότες καλλωπίζεσθαι, οὐδὲν ἐκ τῶν τριούτων συγγραμμάτων αὐτοῦ καταλιπόντες εὐρεθῆναι. Ἐφερε ταῦτα μεθ' ἑαυτοῦ ὁ ἀοίδιμος τὰ μὲν ὡς ἀτελῆ καὶ ἀνέκδοτα, εὐκαιρίαν ζητῶν τοῦ τελειῶσαι, τοὺς δὲ λόγους ἵνα ἐπ' ἐκκλησίας διδάσκη. Ἀνεπαύθη ἐν κυρίῳ κατὰ τὸ ἀψιδ' σωτήριον ἔτος, τῇ ιδ' δεκεμβρίου, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ Χάσκιοϊ, ζήσας τὰ πάντα πεντήκοντα καὶ τρία ἔτη.

Aux ff. 4 (r^o et v^o) et 5 (r^o) on trouve successivement les épi-grammes suivantes :

Τοῦ εὐλαβεστάτου καὶ λογιωτάτου κυρίου
Ἀναστασίου ιερῶς, Βασιλείου ιερῶς, ἐπι-
γράμματα εἰς τὸν μακαρίτην κύριον Μελέτιον.

Ἄντυγος αἰθερίης ὑπερήμενος εἴ τις ὁράειν
κόσμον τ' ἡδὲ πόλεις, ἥλιος ὅσσα ὁρᾷ,
δέλτον γ' ἐσσυμένως λαβέτω ταύτην πολυεργῇ
ἄντῳ γὰρ τελέθει ἰδμοσύνης πινυτῆς,
ἢ ῥα ὅσοι ἐποχοὶ Φαέθοντος ἀρείονα παιδὸς
ἡελίοιο, ὁρᾷν ὕψινεφῶς δυνατοί.
Μελλετίῳ κῦδος μέγα, ἡελίοιο δίκην, φῶς
παντοίης σοφίης πᾶσιν ὃς ἄρτι νέμει.

Ἔτερον τοῦ αὐτοῦ.

Πείρατα ἡδὲ πόλεις γαίης, κάπειρίσι' ἄλλα,
φῦλά τε γηγενέων κόσμον ἔχοντα μέγαν
ῥεῖσθρα τῶν ποταμῶν, ὀρέων κορυφὰς, σποράδων τε
νήσων εὐπύργων, εἴπερ ὁρᾷν ἀπόνως

κλησίας ἡδὲ θέσεις, ἐθέλη τις, τὴν δὲ ἀρίστην
βιβλον προθυμῶς χεῖρσι προσλαβέτω.

Μελλετίῳ, Μουσῶν τροφίμῳ, χάρις, ὃς ἔκ πονητῇ
σύνθετ' ἐπισταμένως, ἐξόμενος καθέδρῃ
Ναυπάκτῳ ἰδίῃ. Λόγος εἰμι 'Αναστασίῳ
μικροῦ σοι δούλου βαῖν ἐννεοχότος.

Τοῦ ἐξοχωτάτου καὶ λογιωτάτου ἰατροφιλοσόφου
κυρίου Σταύρου Μουλαΐμου εἰς τὸν μακαρίτην
κύριον Μελέτιον.

Καλλιόπη, ὁρώωτα βιβλον γαιόγραφον ἥδη
Μελλετίῳ, ἔξη' ἄρα τίς οὗτος ἐνι,
οἶδεν ὃς ἄσπεα, ἡδὲ πόλεις, μέτρα γῆς; ἔθαρ' Ὀρφεὺς
μῶν γε, Ὅμηρος ἄδου; Θρήξ ὁ μὲν, ὃς δ' ἄπολις.
Στράβων ἐκ νεκάδων ἡγέρθη, γράψε τε βιβλον;
Οὐκ' Ἡπειρώτης κείνος, Ἰωνίνων
οὗτος θρέμμι', ἄγνωστον ὃς ἡ γνωστὴν χθόνα γράψας,
Καλλιόπης τὸ πάλαι εὖχος ἀνεῖλατο νῦν.
Ζῆ, θάνε κἄν· κἀγὼ ζῶ βίβλῳ πᾶσι βοώσῃ·
« Καλλιόπης θάλλος Μελλέτιος τελέθει. ».

Τοῦ λογιωτάτου κυρίου Μπαλάνου Ρίζου εἰς τὸν
μακαρίτην κύριον Μελέτιον.

Ξέρξης μὲν κατὰγων στρατὸν εὐρὺν Περσίδος αἵης,
'Ελλάδος εἴσο ὁρῶν ἦκε μέγα φρονέων·
καὶ κρατεροῖς διέβη 'Ελλήσποντον πλατὺν ἵπποις,
θρηίκιον τ' Ἀθω νήεσι ποντοπόροις.
Μελλέτιος δὲ μάκαρ εἶν' Ἄρτῃ ἱερατεύων,
οὐ στρατὸν ὀπλίτην, οὐδὲ μάχην τε ἔχων,
γῆν ὥδευσε βατὴν ἄβατόν τε ποδοῖν ἀτρεμήτοιν,
πλεῦσέ τε μὴ πλεύσας τάς τε θάλασσας ἔτι·
αὐτὰρ γράψε βιβλον γῆν ἥδὲ θάλασσαν ἔχουσαν,
ἃς ποθέων γυνῶναι ἄρχεο τῆς μελέτης,

Εἰς τὴν βιβλον, τοῦ αὐτοῦ.

Γῆς μὲν ἐπεὶ κόλποις πάντ' ἔπλετο, ἡδ' ἀνέθ' ἄλλε
 γῆ οὖν καὶ μείζων, ὥσπερ ὅλον γε μέρους·
 γῆν δὲ ἐπεὶ σελίδες τῆσδ' ἱστορέουσι βίβλοις,
 γῆς οὖν καὶ πάντων μείζονα βίβλον ἔχεις.
 Γῆ ἔτι σῶμα τρέφει, νοῦν δὲ πτερόει βίβλος αὕτη,
 γῆς βίβλος οὖν κρείττων, σώματος ὧς γε νόος.

Εἰς τὸν ἀναγινώσκοντα ἱαμβικὸν τοῦ αὐτοῦ.

Λυγκεὺς καὶ Ἄτλας τῷ πάλαι εὖρον κλέος·
 ὁ μὲν γὰρ ὤμοις, ὡς λόγος, βηλὸν φέρε·
 τοῦ δ' ἕμμα μέχρι γῆς μυχῶν εἶχε βλέπειν·
 εἰ δ' ἂν ποθῆς γε τῶν δ' ἔχειν μείζον κλέος,
 μηδὲν κατώκνει φιλοίστωρ τὴν βίβλον
 ἤμαρ κατ' ἤμαρ νῦν διέρχεσθαι πόθῳ·
 ἀτὰρ πόλου μὲν ἄχθος οὐχ ἔξεις ὅλως,
 σφαῖραν δὲ τοῦδε καὶ γραφὴν γνώσῃ κύκλῳ,
 ἡδ' ἀσπέτου γῆς οὐκ ἴδῃς καὶ τὸς μόνον
 μυχοὺς, μέταλλα, τοῦ δὲ Περσέως δίκην.
 βραχεῖ χρόνῳ μὲν γῆς ὅπη βούλῃ φθάσεις,
 ὥσπερ πεδίλοις κεῖνος εἰς τὰς Γοργόνας·
 ἔψει δ' ἔθνος πᾶν καὶ τὸν οὐδεὶς ἂν σ' ἴδῃ
 ὡς Ἀἶδος κυνῇ γε Περσεὺς τάσδ' ἴδεν.
 μείζον κλέος τε ἐν νέοις ἔξεις, φίλε.

Τοῦ κυρίου Ἀλεξίου Σπανοῦ εἰς τοὺς ἀναγι-
 νώσκοντας, ὡς ἐκ τῆς βίβλου.

Μελλετίου μέμνησθε βίβλον με χεροῖν κρατέοντες

Καλλιόπης γλαφυρᾶς πουλυματοῦς μελέτης.

Ὡς Περσεὺς γὰρ ἀνὰ πτόλις ἡδ' ἄθαρῖς τε ὁἷσθ' ὅστις
 ἵπτασθ' ὕμεις ἐμῇ γαιογράφῳ πτέρυγι,
 ἐς Σκύλλαν, Κύκλωπά τε, Σειρήνάς θ', Ὀδυσῆος
 ἄθλους, Κιμμερίην, Θρηϊκίην ἀνὰ γῆν,
 ἡδ' Ἀσίην, Λιβύην, στηλῶν πέρα Ἡρακλέους τε,
 ἐς Κόσμον τε νέον, χωρὶς ὁδοιπορίας.

Ἔτερον τοῦ αὐτοῦ.

Κοσμοπολίτης ὦν φῶς, μήποτε σῆς ἀδαήμων
ἦς πόλεως, βίβλον Μελλετίου μελέτα.

Au f. 6 v° : Permis d'imprimer, daté du 5 octobre 1724 (*sic*).

Pages 1 à 620 : L'ouvrage proprement dit, imprimé sur deux colonnes. Nombreuses manchettes.

Les 44 feuillets d'index sont imprimés sur quatre colonnes.

Bibliothèque de l'École des Langues orientales : R.I.16.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

[Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

180*

RACCOLTA
D'OPUSCOLI
SCIENTIFICI, E FILOLOGICI.

TOMO PRIMO

SOTTO LA PROTEZIONE

Dell' Altezza Serenissima

DI

DOROTEA SOFIA

Co: Palatina del Reno, Duchessa

di Parma, Piacenza &c.

IN VENEZIA,

APPRESSO CRISTOFORO ZANE.

Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

MDCCXXVIII.

In-12 de xxiv, 399 pages et index. L'éditeur de ce recueil est Ange Calogerà.

Tomo secondo... MDCCXXIX : 15 ff. non chiffrés, 490 pages et un f. non chiffré.

Tomo terzo... MDCCXXX : 12 ff. non chiffrés, 550 pages et un f. non chiffré.

Tomo quarto... MDCCXXX : 12 ff. non chiffrés et 504 pages.

Tomo quinto... MDCCXXXI : 6 ff. non chiffrés et 540 pages.

Tomo sesto... MDCCXXXII : 6 ff. non chiffrés et 540 pages.

Tomo settimo... MDCCXXXII : 12 ff. non chiffrés, 496 pages et 2 planches.

Tomo ottavo... MDCCXXXIII : 12 ff. non chiffrés, 500 pages et 2 ff. non chiffrés.

Tomo nono... MDCCXXXIII : 12 ff. non chiffrés et 521 pages.

Tomo decimo... MDCCXXXIV : 12 ff. non chiffrés et 552 pages.

Tomo undecimo... MDCCXXXV : xxxv et 491 pages.

Tomo duodecimo... MDCCXXXV : 6 ff. non chiffrés, 525 pages et un f. non chiffré.

Tomo decimoterzo... MDCCXXXVI : 12 ff. non chiffrés, 510 pp. et un f. non chiffré.

Tomo decimoquarto... MDCCXXXVII : 12 ff. non chiffrés et 515 pages.

Tomo decimoquinto... MDCCXXXVII : 10 ff. non chiffrés, 530 pages et un f. non chiffré.

Tomo decimosesto... MDCCXXXVIII : 16 ff. non chiffrés et 544 pages.

Tomo decimosettimo... MDCCXXXVIII : 12 ff. non chiffrés et 500 pages.

Tomo decimottavo... MDCCXXXVIII : 10 ff. non chiffrés et 539 pages. Ce volume et les suivants ont été imprimés chez Simon Occhi.

Tomo decimonono... MDCCXXXIX : 8 ff. non chiffrés, 608 pp. et 2 ff. non chiffrés.

Tomo ventesimo... MDCCXXXIX : 12 ff. non chiffrés + XLVIII + 426 + LXXXVIII pages et un feuillet blanc.

Tomo ventesimo primo... MDCCXL : 11 ff. non chiffrés + LXXXVII + 451 pages.

Tomo ventesimo secondo... MDCCXL : 16 ff. non chiffrés, 506 pp. et 2 planches.

Tomo ventesimo terzo... MDCCXLI : 12 ff. non chiffrés, LIX et 462 pages.

Tomo ventesimoquarto... MDCCXLI : 12 ff. non chiffrés, 491 pages et 3 planches.

Tomo ventesimoquinto... MDCCXLI : 10 ff. non chiffrés, XLVII, 471 pages et 2 planches.

Tomo ventesimo sesto... MDCCXLII : 15 ff. non chiffrés, XVIII et 504 pages.

Tomo ventesimosettimo... MDCCXLII : 12 ff. non chiffrés, XV, 552 pages et 2 planches.

Tomo ventesimottavo... MDCCXLIII : 12 ff. non chiffrés, 513 pages, un feuillet blanc et 2 planches.

Tomo ventesimonono... MDCCXLIII : 12 ff. non chiffrés, LI, 468 pages et 4 planches.

Tomo trentesimo... MDCCXLIV : 12 ff. non chiffrés, 501 pages et 2 planches.

Tomo trentesimoprimo... MDCCXLV : LXVIII, 436 pages et 4 planches.

Tomo trentesimo secondo... MDCCXLV : XLVII et 526 pages.

Tomo trentesimoterzo... MDCCXLV : 8 ff. non chiffrés, 546 pages et un feuillet non chiffré.

Tomo trentesimoquarto... MDCCXLVI : 10 ff. non chiffrés, 504 pages et 2 planches.

Tomo trentesimoquinto... MDCCXLVI : 12 ff. non chiffrés, 524 pages et une planche.

Trentesimosesto... MDCCXLVII : 12 ff. non chiffrés, 502 pages et une planche.

Tomo trentesimosettimo... MDCCXLVII : 8 ff. non chiffrés, xxxv et 480 pages.

Tomo trentesimottavo... MDCCXLVIII : 11 ff. non chiffrés, 416 pages et 4 planches.

Tomo trentesimonono... MDCCXLVIII : 10 ff. non chiffrés, 532 pages et 2 planches.

Tomo quarantesimo... MDCCXLIX : XL, 454 pages, 1 f. non chiffré et 4 planches.

Tomo quarantesimo primo... MDCCXLIX : 10 ff. non chiffrés, XLVIII, 437 pages et 2 planches.

Tomo quarantesimo secondo... MDCCCL : 12 ff. non chiffrés, CVIII, 381 pages, un feuillet blanc et 4 planches.

Tomo quarantesimoterzo... MDCCCL : 7 ff. non chiffrés, XLVI et 483 pages.

Tomo quarantesimoquarto... MDCCCL : 10 ff. non chiffrés, 513 pages et un feuillet blanc.

Tomo quarantesimoquinto... MDCCCLI : 12 ff. non chiffrés, LXXI, 432 pages et 3 planches.

Tomo quarantesimosesto... MDCCCLI : 10 ff. non chiffrés, CLXVIII, 348 pages et 5 planches.

Tomo quarantesimosettimo... MDCCCLII : 10 ff. non chiffrés, XVI, 480 pages et une planche.

Tomo quarantesimottavo... MDCCCLIII : 8 ff. non chiffrés et 519 pages.

Tomo quarantesimonono... MDCCLIII : 12 ff. non chiffrés, 521 pages, 2 ff. non chiffrés et une planche.

Tomo cinquantésimo... MDCCLIV : 12 ff. non chiffrés, 504 pages et 2 planches.

Tomo cinquantésimoprimo... MDCCLVII : 8 ff. non chiffrés et 607 pages.

Cette collection comprend une deuxième série dont on trouvera la description à l'année 1755.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 18162. R. 4-6.

181*

ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ, ΚΑΙ ΕΥΧΩΝ
ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΑΝΥΝ Πρῶτον τύποις
ἐκδοθεῖσα, καὶ μεθ' ὃ, τι πλείστης τῆς ἐπιμελείας διορθωθείσα, ΠΑΡΑ
ΚΥΡΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Ἡτις καὶ Ἐπι-
κέκληται, ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. κατὰ τὸ, αψκῆ.
Ἔτος. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. *CON LICENZA
DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.*

In-4° de 110 pages et un feuillet blanc. Marque de l'imprimeur sur le titre. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos) : 124.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19252. S^a. E. 2.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

182

TRACTATIO
METHODICA
DE
LIBERTATE
COGITANDI, VOLENDI,
PRINCIPIO JVRIS NATVRAE,
MVNDO ET EXISTEN-
TIA DEI

AVCTORE
 DAMIANO SINOPEO.
PROSTAT VINARIÆ
 IN BIBLIPOLIO (*sic*) BIELCKIANO,
 M DCC XXVIII.

In-8° de 92 pages et 2 feuillets blancs. L'avis au lecteur est daté de Iéna, 28 août 1728.

Bibliothèque grand-ducale de Weimar, 13. 5. 93 b. Relié avec l'ouvrage décrit sous le n° 178.

183

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ Περὶ τῆς κατ' ἐξοχὴν ὑπεροχῆς τῆς ἀγίας Πόλεως Ἱερουσαλὴμ, καὶ τοῦ ἀγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου τοῦ Κυρίου, Τῆς τε πρὸς αὐτὸν κεχρεωστημένης ἐλεημοσύνης παρὰ πάντων τῶν Χριστιανῶν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διαταγὴν, Καὶ τῆς ὠφελείας τῶν εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἐκεῖσε σεβασμίων τόπων παραγενομένων. Τυπωθὲν ἐν τῇ ἀγίᾳ Πόλει. Ἐν ἔτει αψκῆ· κατὰ Μῆνα Σεπτέμβριον. Παρέχεσθαι δωρεὰν ἐκ μέρους τοῦ παναγίου Τάφου.

In-4° de 6 feuillets non chiffrés + ζγ' (63) pages chiffrées + 5 pages non chiffrées. Rare et recherché. Coté 25 francs sous le n° 38, dans le *Deuxième catalogue de livres rares* (en grec), publié par Paul Lambros, p. 16.

Bibliothèque nationale d'Athènes: Théol. 4888.

Bibliothèque du Musée britannique: 870. e. 4 (3).

Bibliothèque de S. Marc (à Venise): 10151. FK. 5.

[Bibliothèque de la Vierge (à Léros).]

184

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΗΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. Ἐν ᾗ καὶ περὶ τῆς ἀρχαίας οἰκοδομῆς τῆς ἐν αὐτῇ Μεγάλης Ἐκκλη-

σίας, ἤτοι τοῦ Σεβασμίου, καὶ Θείου Ναοῦ τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως, κοινῶς ἤδη λεγομένης τοῦ Ἀγίου Τάφου, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἀνακαινισμῶν τοῦ αὐτοῦ κατὰ διαφόρους καιροῦς.

CHRYSANTHI Beatissimi Patriarchæ Hierosolymorum HISTORIA ET DESCRIPTIO TERRÆ SANCTÆ, URBIS-QUE SANCTÆ HIERUSALEM, In qua & de Veteri, quæ in ea est Ecclesiae Magnæ aedificatione, Venerandi nempe ac Divini Templi Ascensionis Domini Nostri, vulgo Sancti Sepulchri nuncupatæ, deque ipsius postea secundum varia tempora instaurationibus.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1728. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βέρτολ. *CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.*

In-folio de 4 feuillets non chiffrés + 136 pages. Temple du S. Sépulture sur le titre. Portrait de Chrysanthé Notaras en regard de la page 107; plan de Jérusalem et de ses environs en regard de la page 117. Rarissime et recherché. Coté 25 francs, sous le n° 36, dans le *Deuxième catalogue de livres rares* (en grec), publié par Paul Lambros, p. 15-16.

N. B. — On trouve des exemplaires dont le titre n'est pas suivi de sa traduction latine, mais qui, en revanche, portent, après le nom de l'imprimeur, la mention suivante :

Ἐτυπώθησαν δι' ἀναλωμάτων τοῦ παναγίου Τάφου, ὅθεν καὶ νὰ παρῶνται δωρεάν.

En tête du volume, on trouve un avis au lecteur de Constantin Gordatos de Chio, daté de Chio, janvier 1726. Il occupe le feuillet 2 liminaire.

Feuillet 3ro à 4ro : Épigrammes et extraits divers.

Feuillet 4vo : Permis d'imprimer, daté de Padoue, 17 janvier 1727.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 31043. LXII. 3.

Bibliothèque de Théodore Avramiotis.

[Bibliothèque de la Sorbonne : LG. m. 4. f°.]

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΠΕΤΡΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΓΓΟΥΣ ΚΑΙ ΝΑΥΠΑΓΙΟΥ

ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ. Έτυπώθη 'Αναλλώμασι μὲν τοῦ χρησιμωτάτου Κυρίου Κυρίου Γεωργίου Μάρκου Ζωγράφου, Συνδρομῇ δὲ τοῦ χρησιμωτάτου, καὶ ἐκλαμπροτάτου Κόμητος Κυρίου Κυρίου Νικολάου Ταρωνίτη τοῦ ἐξ 'Αθηνῶν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. ψψκθ'. Παρὰ Νικολάου Γλυκεῖ, τῷ ἐξ 'Ιωαννίνων. *Con Licenza de' Superiori*.

In-4° de 22 pages et 1 feuillet blanc. Signatures ABC, de 8 pages chacune. Marque de Nicolas Glykys sur le titre. Impression rouge et noire. Très rare.

A la p. 3, on trouve une épître signée Γεώργιος Μάρκος ὁ Ζωγράφος et adressée par lui à sa patrie (la ville de Nauplie). Elle se termine par le vœu suivant : Κύριος ὁ θεός, διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου πατρὸς ἡμῶν Πέτρου, ῥύσασθί σε τῆς δεινῆς δουλείας, δικτηρῶν σε ἀνεπειράστον εἰς ἔτη πολλά.

A la page 4, un bois grossier représente S. Pierre, archevêque d'Argos & Nauplie.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

[Bibliothèque nationale d'Athènes: Θ. 3858. 17.

Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

186*

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ ΜΗΝΟΣ Περιέχον τὴν πρόπευσαν αὐτῷ ἄψαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ Νικολάου Γλυκεῖ τῷ ἐξ 'Ιωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, "Εται ἀπὸ τῆς Θεογονίας. ψψκθ'. *Con Licenza de' Superiori, e Privilegio*.

In-folio de 139 pages. Petite marque de l'imprimeur sur le titre, qui est encadré d'un bois. Impression rouge et noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

187*

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ, Περιέχον τὴν πρόπευσαν αὐτῷ ἄψαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς

διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἐτεῖ ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψκθ'. *Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.*

In-folio de 182 pages. Petite marque d'imprimeur sur le titre, qui est encadré d'un bois. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Roussico, au Mont Athos (Communication du Révérend Père Matthieu).

Bibliothèque de l'École des Langues orientales : UU. II. 8.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

188

DEFENSIO PHILOSOPHIAE WOLFFIANAE PER CONVENIENTIAM TRIVM DISTINCTARVM DEMONSTRATIONVM DE EXISTENTIA DEI, QVARVM VNA AVCTORIS, ALTERA GRAECO-LATINA, JOHANNIS DAMASCENI, TERTIA WOLFII EST, ADDVCTIS INSVPER ALIIS ARGVMENTIS, QVIBVS QVAESTIONES INPRIMIS CONTROVERSAE CANDIDE AC SOLIDE EXAMINATAE DECIDVNTVR, AVCTORE DAMIANO SINOPEO. *PROSTAT ISENACI, IN BIBLIOPOLIO BOETII, TYPOGRAPHI AVLICI. MDCCXXIX.*

In-8° de 48 pages. La préface est ainsi datée : *Dabam Isenaci, d. XVIII Febr. MDCCXXIX.* On y lit ceci : *Tractatulum huncce pro philosophia Wolfiana conscriptum, atque tractatui meo secundo, cui titulus Tractatio methodica de libertate ¹..., appendicis instar in novis litterariis Lipsiensibus promissum, ob rationes quasdam... seorsim edere constitui, hac præfatione auctum...*

189

ΕΙΣ ΑΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΛΟΓΙΚΗΝ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Ὑπομνήματα καὶ Ζητήματα ὑπὸ τοῦ Σοφωτάτου ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΡΥΔΑΛΕΩΣ Ἐκτεθέντα, νῦν δὲ πρῶτον

1. Voyez ci-dessus, page 220, le n° 182.

τύποις ἐκδοθέντα, καὶ μεθ' ὧν οἶόν τε ἦν τῆς ἀκριβείας διορθωθέντα
παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ,
ἁψχθ'. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἱωαννίνων *CON LICENZA
DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.*

In-4° de 10 ff. non chiffrés, 500 pages et 8 tableaux (dont 6 doivent
se trouver respectivement en face des pp. 30, 97, 98, 283, 298, 485,
et 2 à la fin du volume). Au v° du f. 10, il y a un permis d'imprimer
daté du 9 février 1727.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 12242. CO. 2.

[Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Σ. 360.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque d'Ingram Bywater (à Londres).]

190*

ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΗΣ ΙΕΡΟΚΟΣΜΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, Εἰς πέντε
μερισθεῖσα Τμήματα. Ὡν, τὰ μὲν Τρία πρῶτα ἐν συντομίᾳ διαλαμβά-
νουσιν, οὐ μόνον τὰ τοῦ Ἀγίου Θεοβαδίστου Ὁρσους Σινᾶ, οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ τὰ τοῦ ἐκείθεν ὠκοδομηθέντος Θεοδοξάστου Μοναστηρίου. Τῶν δ'
ὑστέρων, τὸ μὲν περιέχει τὰ τῶν Βασιλέων πάσης γῆς Αἰγύπτου μέχρι
Μωάμεθ, καὶ τῶν Διαδόχων αὐτοῦ ἕως Σουλτὰν Σελήμ. Τὸ δὲ περὶ τοῦ
αὐτοῦ Σελήμ, καὶ περὶ τῆς μάχης, ἣν ἤγειρε κατὰ Περσῶν. Ἐπεὶ δὲ
περὶ τῆς Αἰρέσεως τοῦ Τεχέηλ, νέου Προφήτου τῶν Περσῶν, πραγμα-
τεύεται. Ἐκαστον τῶν Τμημάτων ἔχει τὸν αὐτοῦ Πίνακα. Προσέτι ἑτε-
ρός τις Πίναξ ἀναγκαῖων τινῶν Σημειώσεων ὑπάρχει, πρὸς περιέργειαν
καὶ ὠφέλειαν τῶν Ἀναγνωστῶν. Συγγραφεῖσα παρὰ τοῦ Μακαριωτάτου
πρώην Ἱεροσολύμων Πατριάρχου, ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ τοῦ Κρητός. καὶ
μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθεῖσα ΠΑΡΑ ΚΥΡΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝ-
ΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ Ἀφιερωθεῖσα τῷ Γαληνοτάτῳ
πάσης Μολδοβλαχίας Καθηγεμόνι, ΚΥΡΙΩ, ΚΥΡΙΩ, ΙΩΑΝΝΗ
ΑΝΤΩΝΙΩ Τῷ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΩ ΒΟΪΒΟΝΔΑ. ΕΝΕ-
ΤΙΗΣΙ, Κατὰ τὸ, ἁψχθ'. Ἔτος τὸ Σῆριον. Παρὰ Νικολάῳ τῷ
Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἱωαννίνων. *CON LICENZA DE' SUPERIORI, E
PRIVILEGIO.*

In-4° de 8 feuillets, 458 pages et un feuillet blanc. Les 8 feuillets liminaires forment un cahier contenant, à la suite du titre, dont le verso est blanc, l'épître dédicatoire des éditeurs à Jean-Antoine Rossetos, prince de Moldovalachie (feuillet 2) et la table des matières (feuillets 3-8). Cette épître dédicatoire, datée de Venise, 1677, a été reproduite au tome II de la *Bibl. hell. du dix-septième siècle*, pages 338-339.

Bibliothèque du monastère d'Iviron (au Mont Athos) : 6. 1. 27.

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Mz. 425.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

191

La misericordia impegnata al sollievo dell' anime penanti nel purgatorio, &c. &c.

Terza impressione, in Venezia, MDCCXXIX, presso Nicolò Pezzana.

In-12 de 324 pages, non compris la préface et la table.

Voir le titre de la première édition, à l'année 1704, page 35, n° 27. Nous ne connaissons pas la deuxième édition.

Emprunté au R. P. Sommervogel, *Biblioth. de la Compagnie de Jésus*, tome VII, col. 1347.

192

ΗΙΟΡΤΟΛΑΝΟΣ ΗΤΟΙ Βιβλίον, ὅπου περιέχει τοὺς ΑΙΜΕΝΑΣ τῆς θαλάσσης, τὸ διάστημα ὅπου εἶναι ἀπὸ Τόπον εἰς Τόπον, καὶ ἄλλα πολλὰ χρήσιμα εἰς ταύτην τὴν ὑπέθεσιν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1729. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. ρψκθ'. CON LICENZA DE SUPERIORI E PRIVILEGIO.

In-4°.

Bibliothèque de la Communauté grecque de Gallipoli (Communiqué par A. Papadopoulos-Kérameus).

193*

Reverendissimi in CHRISTO Patris

AC DOMINI,

Dⁿⁱ NECTARII

*Nuper Patriarchæ Hierosolymitani,
De Artibus quibus Missionarii Latini,
præcipuè in Terrâ Sanctâ degentes,
ad Subvertendam Græcorum Fidem,
utuntur, et de quamplurimis Ecclesiæ
Romanæ Erroribus & Corruptelis,*

LIBRI TRES,

Ex Autographo Græco Latinè redditi.

LONDINI:

Typis J. TONSON & J. WATTS. Anno

Domini 1729.

In-8° de 4 feuillets et 110 pages, dont la dernière blanche plus un feuillet blanc. Les feuillets liminaires contiennent le titre, dont le verso est blanc, et la table des chapitres. Au verso du feuillet 4, se trouve une demi-page collée contenant l'errata, mais cette demi-page n'existe pas dans tous les exemplaires.

Bibliothèque de l'Assomption, à Cadikeuī (Constantinople).

Bibliothèque d'Hubert Pernot.

194*

ΣΥΝΟΨΙΣ ΜΙΚΡΑ, Δηρημένη εἰς δύο μέρη· τὸ πρῶτον περιέ-
χόντινας Ἀκολουθίας ἐκάστου Χριστιανοῦ, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοις ὠφελι-
μα ὡς ἐν τῷ Πίνακι φαίνεται. Τανῦν μετατυπωθεῖσα ἀνέκδοτα τε, καὶ
μετ' ἐπιμελείας διορθωθεῖσα. ΜΕΡΟΣ, Α. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. Παρὰ Νικο-
λάω Γλυκαῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. αψκθ'.

Petit in-8° de 426 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre.

A la page 281, après un feuillet blanc compris dans la pagination :
ΣΥΝΟΨΙΣ ΜΙΚΡΑ Ἐν ᾗ περιέχεται τὸ ἑβδομαῶδες χάριον, μετὰ καὶ

ἄλλων εὐχῶν εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ διαφόρων ἐρμηνειῶν ὡς ἐν τῷ πίνακι φαίνεται. ΜΕΡΟΣ, Β.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19142. IX. 5.

195

BIBLION ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΕΚΛΟΓΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΝ Τὸν ἀκάθιστον Ὑμνον, καὶ ἄλλας τινὰς Ἀκολουθίας καὶ Εὐχὰς ἀναγκαίας, καὶ ἐπωφελεῖς παντὶ Χριστιανῷ μετὰ καὶ τῶν ἐξηγήσεων αὐτῶν εἰς ἀπλὴν ῥωμαϊκὴν φράσιν. ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΜΕΝ Προτροπὴ τινῶν φιλευλαβῶν Χριστιανῶν, ἐκ διαφόρων προτετυπωμένων Βιβλίων ἐρανισθέντα, καὶ εἰς ἓν συλλεχθέντα. ΝΥΝ ΔΕ ΠΡΩΤΟΝ Τύποις ἐκδοθέντα, καὶ ἐκ πολλῶν τῶν παρὰ τοῖς πρωτοτύποις σφαλμάτων μεθ' ὅσης οἷόν τε ἦν τῆς ἐπιμελείας ἐκκαθαρθέντα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. αψλ'. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de deux feuillets non chiffrés, 186 pages et un feuillet blanc. Titre imprimé en rouge et noir.

[Collation du volume :

Ff. 1-2 : Titre et table des matières.

Pages 1-32 : Ἀκολουθία εἰς τὸν ἀκάθιστον ὕμνον μετὰ τῶν καὶ οἰκων ἐξηγηθέντων εἰς ἀπλὴν ῥωμαϊκὴν φράσιν παραφραστικῶς παρὰ Μελετίου ἱερομονάχου Καλλονᾶ τοῦ κρητός.

Page 32 : Εὐχὴ πρὸς τὴν αὐτὴν μακαριωτάτην Παρθένον.

Pages 33-41 : Οἶκοι καὶ εἰς τὸν τίμιον Πρόδρομον. Ποίημα τοῦ Ἰαματᾶ.

Pages 41-42 : Εὐχὴ εἰς τὸν τίμιον Πρόδρομον.

Pages 43-44 : Ἀκολουθία ἣτις λέγεται μετὰ τὸ ἐγεσθῆναι τὸν χριστιανὸν ἐκ τοῦ ὕπνου.

Pages 45-70 : Ἀρχὴ τοῦ Ὁρθρου, ἐν ᾧ δ' ἐξάψαλμος μεταφρασθεῖς εἰς ἀπλὴν φράσιν παρὰ κυρίου Ἀθανασίου ἱερομονάχου τοῦ κρητός.

Pages 70-71 : Εὐχὴ εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Pages 73-78 : Ἀκολουθία τῆς ἁγίας Μεταλήψεως.

Pages 78-86 : Εὐχὴ τῶν τριῶν ψαλμῶν τῆς Μεταλήψεως παρὰ Ἀθανασίου ἱερομονάχου τοῦ κρητός.

Pages 86-134 : Εὐχαὶ τῆς Μεταλήψεως ἐξηγηθεῖσαι εἰς ἀπλὴν φράσιν, παρὰ Καλλιπίου ἱερομονάχου τοῦ κρητός ἐκ Κυδωνίας καὶ Ἀχακίου τοῦ Διακρούση. Εἰσὶ δὲ αἱ διὰ στίχων τοῦ αὐτοῦ Ἀχακίου, αἱ δὲ λοιπαὶ Καλλιπίου.

Pages 135-143 : Κανὼν περακλητικὸς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον.

Pages 143-153 : Ἴτερος κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον. Ποίημα τοῦ Βασιλέως κυροῦ Θεοδώρου Δούκα τοῦ Λασκάρως.

Pages 153-159 : Στίχοι εἰς τὴν μακαρίαν Τριάδα, Ἀκακίου ἱερομνάχου τοῦ Διακρούση.

Pages 160-168 : Πένθος τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ, τοῦ αὐτοῦ Ἀκακίου.

Pages 169-171 : Στίχοι ἑτέροι τοῦ αὐτοῦ Ἀκακίου.

Pages 172-186 : Μηνολόγιον σὺν θεῷ τοῦ ὅλου ἐνικυτοῦ κατ' ἐπιτομήν.]

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3882.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de la Communauté grecque orthodoxe de Trieste : n° 969.]

196*

BIBΛION TOY MAΪΟΥ ΜΗΝΟΣ, Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἄψασιν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΛΑΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ Νικολάω Γλυκεὶ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτσι ἀπὸ τῆς Θεογογνίας. ρηλ'. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 120 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre, qui est encadré d'un bois. Impression rouge et noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

Bibliothèque de l'École des Langues orientales : R. II. 60.

197*

BIBΛION TOY ΙΟΥΛΙΟΥ ΜΗΝΟΣ, Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἄψασιν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΛΑΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ Νικολάω Γλυκεὶ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτσι ἀπὸ τῆς Θεογογνίας. ρηλ'. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 159 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre, qui est encadré d'un bois. Impression rouge et noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

COMPONIMENTI IN LODE DELL' *ILLUSTRIS*., E *GENEROSISS. SIG. CO*: TULLIO SMACCHIA NOBILE DALMATINO DI CURZOLA Nell' Alma Università de' Signori Leggisti del Celebre Studio di Padova PRO-RETTORE, e SINDICO per gl' Anni 1728. 1729. 1730. *Umiliati dalla stessa Alma Università ALLA GRANDEZZA DI SUE ECCELLENZE* CARLO RUZINI K. PROCURATOR RIFORMATOR, ANDREA SORANZO PROCURATOR RIFORMATOR, PIETRO GRIMANI K. PROCURATOR RIFORMATOR, E a tutto l'Ordine Amplissimo de' Riformatori. IN PADOVA, M.DCCXXX. Per il Penada. *Con Licenza de' Superiori*.

In-8° de huit feuillets non chiffrés et 400 pages.

Au feuillet 3 : Épître dédicatoire.

Feuillet 5 : Permis d'imprimer, daté de Padoue, 4 avril 1730.

Feuillet 6 : Noms des auteurs qui ont contribué à ce Recueil.

Page 216 : Del Sig. Co : Nicolò Macula da Atene (Sonnet).

Page 221 : Del Sig. Basilio Politi, Nob. di Corfù, Consigliero dell' Inclita Nazione Genovese per l'anno 1729-1730 (Sonnet).

Page 330 : D. Nicolai Strategii Nob. Cretensis (Épigramme).

Page 371 : Τῇ τῶν Ἑνετῶν ἄκρα Βουλῇ, κόμητος ἀναγορευθέντος ἀξίως τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ γενναιοτάτου κυρίου κυρίου Τουλλίου Σμάκια, εὐπατρίδου Κερκύρας Μελαίνης, καθ' ὅτι ἐκ δευτέρου ὕδα τὴν τοῦ συνδίκου τῶν Νομικῶν ἀξίαν ἐν τῷ κλεινῷ Παταβίῳ ἀπάσαις ἀρεταῖς κατηγύασατο, Ἐπίγραμμα Ἀντωνίου Στρατηγοῦ, ἐπιστάτου καὶ διδασκάλου τοῦ Κωττου-
νιανοῦ Ἑλληνομουσείου.

Page 372 : Traduction latine de l'épigramme précédente.

Page 373 : Ἄσμα σαπφικὸν τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν αὐτόν.

Page 375 : Traduction latine de la pièce précédente.

Page 377 : Ἄσμα σαπφικὸν κό. Νικολάου Στρατηγοῦ εὐγενοῦς ἐκ Κρή-
της.

Page 378 : Traduction latine de l'ode précédente.

Page 379 : Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν αὐτόν ἐπίγραμμα (suivi de sa traduction latine).

Page 380 : Πεῖγμα ποιητικὸν διὰ σαπφικῶν μέτρων Φραγκίσκου Ψωμᾶ ἐκ Λευκῆδος.

Page 382 : Traduction latine de la pièce précédente.

Page 385 : Ἄσμα σαπφικὸν Ῥωδίου Μποζίκη Ἀθηναίου.

Page 387 : Traduction latine de la pièce précédente.

Page 389 : Νικολάου Πίτζη Ἀθηναίου (Épigramme).

Page 390 : Traduction latine de la pièce précédente.

Page 391 : Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπίγραμμα.

Page 392 : Traduction latine de l'épigramme précédente.

Page 393 : Σταματέλου Πιλαρινοῦ τοῦ ἐκ Κεφαλληνίας (Épigramme).

Page 394 : Traduction latine de l'épigramme précédente.

Page 395 : Ἰωάννου Μοσχοπούλου τοῦ ἐκ Κεφαλληνίας (Épigramme suivie de sa traduction latine).

Page 396 : Ἐπίγραμμα Δημητρίου Μερατάρη ἐκ Κρήτης (Épigramme suivie de sa traduction latine).

Page 397 : Εἰς τὸν αὐτὸν, δίστιχον Δημητρίου Μερατάρη ἐκ Κρήτης.

Εἰς τὸν αὐτὸν, δίστιχον Φραγκίσκου Ψωμᾶ ἐκ Λευκάδος.

Εἰς τὸν αὐτὸν, δίστιχον Γεωργίου Γραμματικοπούλου, τοῦ ἐκ Πελοποννήσου.

Page 398 : Traduction latine des trois précédents distiques.

Page 399 : Εἰς τὸν αὐτὸν, δίστιχον Ἀγγέλου Λάζαρη Ζακυνθίου.

Page 400 : Traduction latine du distique précédent.

Aliud.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 6348. AX. 1.

199

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ Περὶ τῆς τῶν ΣΦΑΙΡΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ, ΣΥΝΤΕΘΕΝ Παρὰ τοῦ ἐλλογιμωτάτου, καὶ ἐπιστημονικωτάτου Κυρίου Κυρίου ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΓΟΡΔΑΤΟΥ ΧΙΟΥ. Ἔτι δὲ καὶ ΠΡΟΚΛΟΥ Περὶ ΣΦΑΙΡΑΣ, Ἀναλώμασι τοῦ παναγίου, καὶ ζωδόχου Τάφου τυπωθὲν ἵνα δωρεὰν παρέχεται, καὶ μεθ' ὅσης οἶοντε ἦν τῆς ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας διορθωθέν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. αψλ. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Con Licenza de' Superiori e Privilegio.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés + 84 pages. Titre imprimé en rouge et noir. Figures dans le texte. Rarissime.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ SIVE RITUALE GRÆCORUM COMPLECTENS RITUS ET ORDINES DIVINÆ LITURGÆ, OFFICIORUM SACRAMENTORUM, CONSECRATIONUM, BENEDICTIONUM, FUNERUM, ORATIONUM, &C. CUILIBET PERSONÆ, STATUI, VEL TEMPORI CONGRUOS, JUXTA USUM ORIENTALIS ECCLESIAE, Cum selectis Bibliothecæ Regiæ, Barberinæ, Cryptæ-Ferratæ, Sancti Marci Florentini, Tillianæ, Allatianæ, Core-sianæ, & aliis probatis MM.SS. & editis Exemplaribus collatum. *Interpretatione Latina, nec non mixobarbararum vocum brevi Glossario, æneis figuris, & observationibus ex antiquis PP. & maxime Græcorum Theologorum* ILLUSTRATUM. Opera R.P. JACOBI GOAR, Parisini, Ordinis FF. Prædicatorum, S. Theologiæ Lectoris. *EDITIO SECUNDA* Expurgata, & accuratior. VENETIIS, EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA. M.DCC.XXX. SUPERIORUM PERMISSU.

(Au recto du dernier feuillet :) *CORRIGENTE* D. GEORGIO PATUSSA ATHENIENSI, FLANGINIANI SEMINARI MAGISTRO ET RECTORE.

In-folio de 15 feuillets non chiffrés, 735 pages chiffrées et 13 pp. non chiffrées. Sur le titre, marque de l'imprimeur gravée en taille-douce. Titre rouge et noir. Le feuillet 3 liminaire (lequel n'appartient pas au premier cahier, mais est intercalé entre les ff. 2 et 3 de ce cahier) contient une épître dédicatoire à Nicolas Caragianni, que nous croyons devoir reproduire :

Nicolao Caragiano, viro navo et industrio,
Bartholomæus Javarina typographus S. D.

Opus hoc tam eruditum, idemque tam rarum, suasore et auctore te, vir præstantissime, typis meis recudendum suscepi : in quo cognoscere potuisti quantum judicio tuo tribuam. Nunc cognosce quantum auspicio et patrocinio. Alii sibi magna nomina quærunt : ego magnum hominem quærere volui. Jamdiu enim in te admiror (quis autem non admiratur ?) incredibilem quamdam consilii et prudentiæ vim, qua mercaturæ rationes universas ita tenes, ut fortunam auctorasse

quodammodo videaris et rationi subjecisse. Porro mercaturam cum dico, nervos civitatis dico, unde privatæ publicæque opes, unde nationum potentia, unde humani generis felicitas. In hoc laudis genere cum tantopere excellas, non tamen hoc uno contentus es; sed in litteras quoque et eruditionem excurre. Horum alterutrum ingenia vel maxima fatigat; utrumque fatigare tuum non potest. Quandoquidem autem græcis studiis, hoc est patriis, maxime delectaris, habes hic unde animum pascas cognitione pulcherrima eademque utilissima. Sed non est opus ut tibi commendem quod tibi jamdiu familiarissimum est; atque adeo quod aliis multis probatum iri confido, quia tibi probatur. Pauci enim sunt in re hac qui utantur iudicio suo, pessimeque nobiscum ageretur, si illi duntaxat libros compararent, qui librorum pretium ipsi per se cognoscerent. Hac spe vel in primis fretus, Goari Euchologio animum adiacere non dubitavi, nullique aut diligentiae aut impensæ peperci ut, cum a me exiret, nomen tuum ferre cum dignitate posset. Ecce tibi totam voluntatis industriæque meæ rationem: cui si tu pro tua humanitate favebis, invidorum rumusculos identidem in me conatusque meos excitari solitos, magno animo contemnam. Vale.

 201

 GRÆCI THEOLOGI
 DE CHRISTO

Pascha suum præmature, atque in pane
 fermentato celebrante

DISSERTATIO

 A THEOLOGO LATINO
 CENSORIIS NOTIS

Dispuncta, & confutata.

PATAVII, MDCCXXX.

Ex Typographia Seminarii.

Superiorum Permissu.

In-4° de 50 pages et 1 feuillet blanc. Rarissime.

L'auteur de cette dissertation est ZOSIME PÉRISTIANOS. « Né à Céphalonie, il fit ses études à l'Université de Padoue. Étant encore étudiant, il composa cette dissertation, dans laquelle il soutient les doctrines de la religion grecque schismatique, qu'il professait. L'opuscule fut publié, mais accompagné d'une réfutation par le P. Jacques-Hyacinthe Serry, religieux français, qui jouissait d'une grande réputation parmi les théologiens de son temps. Péristianos embrassa le catholicisme, converti, dit-on, par le même P. Serry, et ce fut alors qu'il prit le nom d'Athanase, au lieu de celui de Zosime, qu'il portait auparavant. Il entra, en 1732, chez les Bénédictins de Sainte-Justine de Padoue, et fut pendant dix-neuf ans bibliothécaire de la riche bibliothèque de ce monastère. En 1764, le gouvernement vénitien lui confia la direction de la bibliothèque universitaire de Padoue, poste qu'il occupa jusqu'à sa mort, survenue en 1777. »

Jedois les renseignements qui précèdent à l'obligeance de M. Marc Girardi, préfet de la Bibliothèque universitaire de Padoue ¹.

202*

La storia dell'anno divisa in quattro libri. *Amsterdam*, a spese di Francesco Pittteri, libraio in Venezia (1730, 1731, &c.)

In-8°. Commencée en 1730, la publication de cet ouvrage, qui comprend 88 volumes, se poursuivit jusqu'en 1810. Le mot *Amsterdam* parut pour la dernière fois en 1766. Le tome de l'année suivante porte *Venezia* et ainsi jusqu'au dernier. Les compilateurs furent Innocenzo Montini, ANTOINE CATIPHOROS de Zante, Giovanni Epis, prêtre vénitien (qui continua la série après 1756), Girolamo Zanetti, Domenico Caminer (à partir de 1788), etc. L'année 1797, qui forme cinq volumes, est due à l'abbé Pegorini. Cf. Melzi, *Opere anonime e pseudonime*, t. III, p. 102, col. 2.

203*

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΙ ἩΓΕΤΕ ΛΟΓΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ, ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝ-

1. M. Marc Girardi me les a transmis dans une lettre en date du 28 juin 1892.

ΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Καὶ ἐτέρων Ἀγίων Πατέρων, παρὰ Διαφόρων Διδασκάλων περὶευθέντες εἰς ἀπλήν γλῶσσαν πρὸς κοινὴν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὁρθοδόξων Χριστιανῶν ὠφέλειαν. Ἐκδεθέντες τὸ πρῶτον παρὰ τοῦ Ὀσιωτάτου ἐν Μοναχοῖς Κυρίου Παχωμίου, τοῦ ἐκ τῆς Πόλεως Τορνάδου, ἦτοι ἐκ τῆς Μητροπόλεως Λαρίσσης, τοῦ ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὁρει μονάζοντος, Καὶ νῦν μετατυπωθέντες δαπάνῃ μὲν Νικολάου Σάρου, διορθώσει δὲ Ἀλεξάνδρου Καγκελλάρου. ΕΝΕΤΗΣΙ, 1730. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ πρλ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés et 344 pages dont la dernière non chiffrée. A la page 344 on trouve, disposée sur 3 colonnes, une liste d'ouvrages ainsi intitulée : Κατάλογος βιβλίων τοῦ Κυρίου Νικολάου Σάρου ὁποῦ κρατεῖ εἰς τὸ σπῆτι του Ἀντώνιος ὁ Βόρτολις, καὶ ἄλλων ἐκ τῆς Τυπογραφίας του.

Bibliothèque du monastère de Xénophon (au Mont Athos).

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne): Y. 532.

204

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΗΣ ΟΣΙΑΣ ΜΥΡΟΒΥΤΙΔΟΣ καὶ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ
ΘΕΟΔΩΡΑΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Νῦν πρῶτον τυπωθεῖσα, Συνεργεῖα ἐπιμελεῖα καὶ δαπάνῃ τῶν Κυρίων Θεολόγῃ ἱερέως καὶ Ῥίζου Γεωργίου, διὰ ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν. Ἀφιερωθεῖσα μὲν τῇ περιφανεστάτῃ Θεσσαλονίκῃ ἐχούσῃ ἀντὶλείπτου καὶ προστάτιν τὴν ῥηθείσαν ἀγίαν, καὶ δι' ἅκραν αὐτῶν εὐλάβειαν Διορθωθείσα δὲ ὡς ἐφικτὸν, παρὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου καὶ λογιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κύ, κύ Γρηγορίου

Μεσχοπολίτου

Ε'ν μεσχοπόλει.

[1731]

Παρὰ Γρηγορίῳ ἱερομονάχῳ τῷ Κωνσταντίνου.

In-4° de 62 pages et 1 feuillet blanc. Sur le titre, une petite

vignette représentant S. Luc assis entre deux chapelles et en train d'écrire. A la fin, un cheval ailé. Ces deux gravures sont signées des lettres ΓC. MC., c'est-à-dire Γρηγόριος Μοσχολίτης. Rarissime.

Les pages 33 à 58 contiennent :

Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου χειροφύλακος Θεσσαλονίκης Ἰωάννου τοῦ Σταυρακίου λόγος εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τῆς ὁσιομυροβλύτιδος Θεοδώρας, μεταφρασθεὶς εἰς τὴν κοινὴν γλῶτταν παρ' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου ἐν ἱερομονάχοις Συμεών.

Les pages 3 et 4 sont occupées par une épître de Grégoire de Moschopolis adressée τοῖς τιμιωτάτοις καὶ εὐγενεστάτοις ἄρχουσι καὶ λοιποῖς χριστιανοῖς τῆς θεοσώστου πόλεως Θεσσαλονίκης. Cette épître ne contient rien d'intéressant.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

[Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

205*

BIBAION TOY NOEMBPIOY MHNOS, Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἄψαυαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατωπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΗΣΙΝ. Ἔτε: ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψλά. Con Licenza de' Superiori e Priv.

In-folio de 256 pages. Titre avec marque de l'imprimeur et encadré d'un bois. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire. Communication du Révérend Père Matthieu. Très rare.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

206

ORATIO PANEGYRICA DE DIVO ANDREA CORSINO Eminentissimo, ac Reverendissimo Principi S. R. E. CARDINALI NERIO CORSINO A LVDOVICO ANDRUZZI SANTANDREA DICATA. ROMÆ, MDCCXXXI. Typis Antoni de Rubeis. SUPERIORUM PERMISSU.

In-4° de 44 pages (dont les huit premières non chiffrées) un feuillet non chiffré et un feuillet blanc. Très rare.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 5089 M.

207

STATERA VERITATIS Emin.^{mo} ac Rev.^{mo} Principi S.R.E. CARDINALI FRANCISCO BARBERINO A LUDOVICO ANDRUZZI SANTANDREADICATAROMÆ, MDCCXXXI. Ex Typographia Antonii de Rubeis è Foro Rotundæ, in via ad Seminarium Romanum. SUPERIORUM PERMISSU.

In-4° de 210 pages et un feuillet blanc. Rarissime.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 5089 M.

208

VITA DI S. SPIRIDIONE Vescovo di Trimitunte, E PROTETTORE DI CORFU, Ove riposa il suo Sagro Corpo. IN VENEZIA, MDCCXXXI. Presso Leonardo Pittoni. *CON LICENZA DE' SUPERIORI*.

In-12 de 24 pages, dont la dernière non chiffrée, en un seul cahier signé A. Marque typographique sur le titre. La page 2 est occupée par une gravure sur métal représentant saint Spiridion dans sa châsse. Rarissime. La dernière page contient une liste de « LIBRI STAMPATI NUOVAMENTE Che si vendono in Venezia, In Casa di Leonardo Pittoni Libraro a S. Giuliano in Corte del Vino ».

Bibliothèque de Laurent Vrokinis (à Corfou).

209*

BIBAIAPION ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΠΙΣΤΙΣ Ἀναγκαῖον εἰς κάθε ἀπλῶν ἀνθρώπων Βεβαιωμένον ἀπὸ Προφήτας, Εὐαγγέλιον, Ἀποστόλους, καὶ ἄλλους σοφοὺς Διδασκάλους. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι λόγοι ἐκλεκτοὶ

εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀναγινωσκόντων, ὡς φαίνεται ἐν τῷ Πίνακι, μεταγλωττισθέντες εἰς ἀπλὴν φράσιν. Συναχθέντες παρὰ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΤΕΡΠΙΟΥ Ἐκ τῆς Θεοφρουρήτου Χώρας Βοσκοπόλεως Συνεργεῖα δὲ τοῦ ἐντιμωτάτου Κυρίου ΧΑΤΖΗ ΜΙΧΑΛΗ ΓΚΟΥΣΤΑ Ἐκ τῆς αὐτῆς Πόλεως. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθέντα, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθέντα παρ' Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1732. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρω. αψλβ'. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 7 feuillets non chiffrés et 416 pages, dont la dernière blanche. Permis d'imprimer daté du 13 novembre 1731.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Biblioth. de la Communauté grecque orthodoxe de Trieste : n° 1322.

240*

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΙΑΝΝΟΥΑΡΙΟΥ ΜΗΝΟΣ Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψλβ'. Con Licenza de' Superiori, e Priv.

In-folio de 281 pages. Titre avec marque de l'imprimeur et encadré d'un bois. Texte sur deux colonnes. Impression rouge et noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

241*

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ΜΗΝΟΣ Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας, αψλβ'. Con Licenza de' Superiori, e Priv.

In-folio de 155 pages. Titre avec marque de l'imprimeur et encadré d'un bois. Texte sur deux colonnes. Impression rouge et noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

212*

BIBAION TOY' AIIPIAΛIOY MHNOS Περιέχον τὴν πρέ-
πουσαν αὐτῷ ἄπασαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς
διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.
Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ
τῆς Θεογονίας, αψλβ'. Con Licenza de' Superiori, e Priv.

In folio de 136 pages. Titre avec marque de l'imprimeur et enca-
dré d'un bois. Texte sur deux colonnes. Impression rouge et noire.
Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

213*

BIBAION TOY' IOYNIΟΥ MHNOS Περιέχον τὴν πρέπουσαν
αὐτῷ ἄπασαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορ-
θὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ
Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ τῆς
Θεογονίας, αψλβ'.

In-folio de 124 pages. Titre avec marque de l'imprimeur et
encadré d'un bois. Texte sur deux colonnes. Impression rouge et
noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos).

214*

BIBAION TOY' ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ MHNOS, Περιέχον τὴν
πρέπουσαν αὐτῷ ἄπασαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμε-
λῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.
Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ
τῆς Θεογονίας. αψλβ'. Con Licenza de' Superiori, e Priv.

In-folio de 208 pages. Titre avec marque de l'imprimeur et

encadré d'un bois. Texte sur deux colonnes. Impression rouge et noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

215*

BIBAION TOY OKTΩBPIOY MHNOS Περιέχον τήν πρέ-
πουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς
διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.
Παρὰ Νικολάω Γλυκεὶ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ
τῆς Θεογονίας, αψλβ'. Con Licenza de' Superiori, e Priv.

In-folio de 208 pages. Titre avec marque de l'imprimeur et
encadré d'un bois. Texte sur deux colonnes. Impression rouge et
noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

216*

BIBAION TOY ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΜΗΝΟΣ Περιέχον τήν πρέ-
πουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν, Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς
διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ
Νικολάω Γλυκεὶ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ τῆς
Θεογονίας, αψλβ'. Con Licenza de' Superiori, e Priv.

In-folio de 292 pages. Titre avec marque de l'imprimeur et
encadré d'un bois. Texte sur deux colonnes. Impression rouge et
noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

217

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE MORBIS
AETATUM, QUAM ANNUENTE DEO TER OPTIMO
MAXIMO *Ex Auctoritate Rectoris Magnifici*, D. TACONIS

HAJONIS VAN DEN HONERT, S. S. THEOLOGIAE DOCTORIS, EIUSDEMQUE FACULTATIS UT ET ANTIQUITATUM IUDAICARUM PROFESSORIS ORDINARI, NEC NON *Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu, & Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ Decreto*, PRO GRADU DOCTORATUS, Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis ritè ac legitimè consequendis, *Solemni & amico Omnium Examini publicè exponet* PANAIOTA CONDOIDI, CORCYRENSIS GRAECUS. *Ad diem* ¹. *Septembris* MDCCXXXII. *h. l. q. s.* LUGDUNI BATAVORUM, Apud CONRADUM WISHOFF, 1732.

In-4° de 4 ff. non chiffrés, 40 pages et 1 f. ². Les trois ff. liminaires qui suivent le titre sont occupés par une épître dédicatoire à Anne, impératrice de Russie; elle est datée de Leyde, le 1er septembre 1732, et signée *Panaiota Condoidi*. En voici le seul passage intéressant :

Quin et grati animi officium hoc ipsum mihi imponit ut cum summam acceptorum beneficiorum digna compensatione adæquare nequeam, nec Imperialis tuæ liberalitatis generosa indoles id requirat, aliquo saltem, quamvis tenui pignore profitear palam, non tantum summis monarchis majoribus tuis, sed etiam incomparabili tuæ benignitati multa me accepta referre. Illis enim debeo quod patruus meus ³ per omnes honorum gradus ad Præsulis dignitatem promotus fuerit; imperiali vero tuæ in eum clementiæ imputo si quem profectum in artium honestissimarum studiis ego fecerim. Nam ulteriori tua gratia et singulari beneficentia ille auctus, multum iis sedulo attulit incrementi, meis conatibus manum admovens et pro viribus opem ferens. Hinc est quod eorum hasce

1. Le quantième du mois est resté en blanc. On pouvait l'ajouter à la plume, quand le jour de la soutenance était fixé.

2. L'exemplaire que j'ai entre les mains est encore dans sa brochure primitive; ce dernier f. est bien unique et ne dépend pas du cahier qui le précède.

3. Il s'agit d'Athanase (Anastase) Condoïdis de Corfou, qui fut archevêque de Vologda en Russie. On a de lui plusieurs lettres écrites de Jassi, en 1710 et 1711, à Chrysanthè Notaras (voir C. Sathas, *Biblioth. graeca medii aevi*, t. III, p. 527).

primitias veluti potiori jure Sacrae tuæ Majestati debitas submisso animo venerabundus offerre atque dedicare ausus sum.

Cette thèse est écrite dans un latin assez élégant.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

218

ΙΕΡΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ
ΟΔΟΣ ΟΦΙΑ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ,

ἡν

εἰς τὴν Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας

ὁφείλειαν ἀνέδειξε

ΘΕΟΦΙΛΟΣ.

α. ψ. λ. β.

In-12 de 20 pages (dont les deux premières blanches) et 2 feuillets blancs. Sans indication de lieu. Texte grec ancien avec traduction en grec vulgaire. Rarissime.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. a. 12.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

219*

ΝΕΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, NOVA ENCYCLOPAEDIA MISSIONIS APOSTOLICÆ IN REGNO CYPRI, SEU *Institutiones Linguae Græcæ-Vulgaris* Cum aliquibus Additamentis apprimè necessariis. *Ad vernaculam Græcorum faciliùs addiscendam pro majori Apostolicæ Missionis commodo.* AUCTORE R. P. F. PETRO MERCADO Reg. Observantiæ S. P. FRANCISCI Provinciae Aragoniæ Filio, Custodiæ Terræ Sanctæ Prædicatore Apostolico, & Miss. Linguae Græcæ, ejusdemque Lectore. ROMÆ, TYPIS SALVIONI M.DCC.XXXII. Superiorum permissu.

In-4° de XII et 212 pages. Très rare. Vendu 9 fr. 50 en 1806, à la vente de Villoison, au catalogue de laquelle il figure sous le n° 690, p. 59.

Collation du volume :

Page I, le titre ; page II blanche.

Pp. III-VI : Épitre dédicatoire en latin à la Vierge del Pilar de Saragosse.

Pp. VII-VIII. Avertissement au lecteur, à la fin duquel on lit : « Eja ergo, Ingenue Lector, accipe hunc primum, meum laborem, alium cujus Titulus erit : *Encyclopedicus Thesaurus pro Seraphico Gymnasio Linguae Graecae in Regno Cypri quatuor Manualia complectens*, in lucem (si Deo placuerit) mox proditurum sperans, ut habeas totius Operis complementum, et ne despicias (deprecor) affectum ejus, qui Seraphici Patris sui Sancti Francisci cupiens vestigia sequi : *Non sibi soli vivere, sed & aliis proficere vult Dei zelo ductus*, in tui commodum taliter laboravit. Vale in Domino, & in aeternum vive. » L'ouvrage dont il est ici question ne semble pas avoir jamais vu le jour.

Pp. IX-XII : Diverses approbations et deux épigrammes en latin et en grec.

Pp. 1-153 : La grammaire, sur trois colonnes : espagnol, latin, italien.

Pp. 154-182 : Nomenclatura Hispano-Graeco-Latino-Italica de Vocabulis frequentioribus scitu dignis, Hispanico-Alphabetico ordine digesta. Texte sur deux colonnes.

Pp. 183-210 : Instructio pro confessione et Paraclisis pro infirmis. Latin-grec, sur deux colonnes.

P. 211 : Table des matières.

P. 212 : Errata.

Bibliothèque d'Hubert Pernot.

ΧΡΙΣΑΝΘΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΙΣ Εἰς τὰ ὅσα κακῶς, ψευδῶς, καὶ ἀναρμόστως λέγονται εἰς τὸ Προσκυνητᾶριον τοῦ Ἀγίου Ὁρους Σινᾶ. Ἐπανορθοῦντος Ἀλεξάνδρου Καγγελλαρίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1732. Παρ' Ἀντωνίῳ τῷ Βέρ-
τολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI. E PRIVILEGIO.

In-4° de 119 pages. Rarissime.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. f. 16. n° 2.

221*

Ψαλτήριον τοῦ Δαβὶδ. Ἐνετίησι παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ. αψλβ'.

In-8°. Titre emprunté à Vrétos, *Catalogue*, première partie, p. 67, n° 181.

NOTE SUR L'ANNÉE 1732*.

Au mois d'octobre de l'année 1732 a été publiée à Londres par BASILE VATACE une carte de la mer Caspienne et du bassin de la mer d'Aral dont on trouve un facsimilé dans Legrand, *Voyages de Basile Vatace en Europe et en Asie* (Extrait des *Nouveaux mélanges orientaux*. Mémoires, textes et traductions publiés par les professeurs de l'École spéciale des langues orientales vivantes, à l'occasion du septième congrès international des orientalistes réuni à Vienne, Paris, Leroux, 1886, pages 183-295). Il en existe deux exemplaires à la Bibliothèque du Musée britannique, dont l'un annexé au manuscrit 10075 *additional*, et trois au dépôt des cartes de la Bibliothèque nationale de Paris : C 2206 (incomplet), AD 109 (en mauvais état), AD 109 *double* (en très belle épreuve).

222*

ECUBA TRAGEDIA DI EURIPIDE *Tradotta dal Greco nell' Italiana favella* DA D. ANTONIO STRATICO CRETENSE CITTADINO ORIGINARIO VENETO Rettor, e Maestro del Collegio Cottunio in Padova, *Umiliata dallo Stesso A SUE ECCELLENZE* GIO: FRANCESCO MOROSINI CAV. RIFORMATOR, ANDREA SORANZO PROCURATOR RIFORMATOR, PIETRO GRIMANI CAV. PROCURATOR RIFORMATOR, E a tutto l'Ordine Amplis-

simo degl' Illustrissimi, & Eccellentissimi Signori Riformatori. *Rappresentata nel medesimo Collegio dagli Alunni li 8 febbrajo 1733.* IN PADOVA, MDCCXXXIII. Per il Penada. *Con Licenza de' Super.*

In-4° de 4 feuillets non chiffrés et 80 pages. Rarissime.

Collation des feuillets liminaires :

Feuillet 1 : Le titre.

Feuillet 2 r° à 3 r° : Épître dédicatoire, dénuée d'intérêt.

Feuillet 3 v° : Blanc.

Feuillet 4 r° : Permis d'imprimer daté du 22 avril 1733.

Feuillet 4 v° : Blanc.

Pages 1-4 : Avis au lecteur.

Bibliothèque du Musée britannique : 163, l. 78.

223

HISTORIAE LATERALIS ad extrahendum calculum SECTIONIS APPENDIX ; SIVE CYSTOTOMIA CHESELDENIANA, AUCTORE JACOBO DOUGLASIO DOCTORE MEDICO IN ANGLIA REGIO ET S. R. S. Quam *Anglicè conscriptam Latio donavit PANAJOTA CONDOIDI, CORCYRAEUS. LUGDUNI BATAVORUM, Apud CONRADUM WISHOFF. 1733.*

In-4° de 28 et 38 pages, plus une page représentant des instruments chirurgicaux. Très rare.

Voici la dédicace du livre (p. 3 de la première partie) :

Illustrissimo et reverendissimo in Christo patri domino Athanasio Condoidi, olim in Constantinopolitana patriarchali ecclesia concionatori, in imperiali dein Moscoviensi Academia ordinario theologiae professori, nunc ecclesiarum in ducatus Vologdæ et Biela-Oseræ præsuli vigilantissimo, patruo suo de se studiisque suis insignibus beneficiis optime merito, omni observantia colendo, opus hoc a se Latio donatum seseque ipsum sacrum offert et dedicat obsequiosus nepos

Panajota Condoidi.

La préface de Condoïdis est datée de Leyde, le 12 septembre 1732.

Bibliothèque nationale de Paris, Te⁹⁷ 34.

Voici le titre de l'ouvrage de James Douglas dont il est question ci-dessus :

LATERALIS OPERATIONIS HISTORIA SEU Descriptio Methodi Calculum extrahendi : quâ Vulnus proxime Ossis Ischii Tuber magnum, per integumenta communia, & Levatorem Ani, lateri Vesicæ infligitur ; intactis Urethrâ, Prostatibus, Seminalibus Vesiculis, & quibuscunque aliis, cum Urinariis, tum Seminalibus vasis ; primum à *Fratre Jacobo* in *Galliis* tentatæ, maximo deinde cum successu a Clarissimo Professore *Rau* in *Hollandia* exercitæ. Accedit Appendix de ejusdem Methodi apud Londinenses introductione, & progressu. AUCTORE JACOBO DOUGLA M.D. LUGDUNI BATAVORUM, Apud HENRICUM MULHOVIUM, 1728.

In-4° de 102 pages et 2 feuillets non chiffrés. Rare.

Bibliothèque nationale de Paris, Te⁹⁷ 34.

224

'Ακολουθεία τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους· νῦν τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσα διορθώσει τοῦ ἐν ἱερομονάχοις Γρηγορίου Μοσχολίτου. Ἐν Μοσχόπλει. 1734. Παρὰ Γρηγορίῳ ἱερομονάχῳ τῷ Κωνσταντίνῳ.

In-8° (lire 4°) de 36 pages. Titre emprunté à Paul Lambros, *Étude sur le début et les progrès de l'imprimerie en Grèce jusqu'en 1821* (Χρυσάλλης, t. III, p. 399).

225

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΒΑΡΒΑΡΟΥ ΤΟΥ ΠΕΝΤΑΠΟΛΙΤΟΥ. Ψαλλομένη τῇ ιε'. Τοῦ Μαΐου Μηνός. Ἀφιερωθεῖσα τῷ Παναγιωτάτῳ τε καὶ Λαγιωτάτῳ Μεγίστῳ

Πρωτοπαπᾶ τῆς Θεοφρουρίτου (sic) Πόλεως Κερκύρας Κυρίῳ Σπυρίδωνι τῷ Βούλγαρη ΝΥΝ ΠΡΩΤΟΝ ΤΥΠΩΘΕΙΣΑ, Συνεργεία τῶν τιμίων Κυρίου Ἰωάννου Κοντούλη, Κυρίου Αὔγουστίνου Ἀρμένη, καὶ Κυρίου Θεοδώρου Γιωργιωῦ Κυβερνητῶν τῆς μονῆς τοῦ αὐτοῦ Ἀγίου Βαρθάρου. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψλδ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτωλι (sic). CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 24 pages. Signatures : A B C, de 8 pages chacune. Monogramme d'Antoine Bartoli sur le titre. Rare.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

226

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΤΗΦΟΡΟΥ Τοῦ χρηματίσαντος Ἀρχιεπισκόπου Ζακύνθου Γραμματικῇ Ἑλληνικῇ ἀκριβεστάτῃ. ΠΕΡΙΕΧΟΙΣΑ Τῶν Ὀκτὼ τοῦ Λόγου Μερῶν τὸν Σχηματισμὸν, καὶ τὴν σύνταξιν, ἔτι δὲ καὶ τὴν ΠΟΙΗΤΙΚΗΝ ΜΕΘΟΔΟΝ. Προσφωνηθεῖσα τῷ Ἐκλαμπροτάτῳ καὶ Ἐνδοξοτάτῳ Ἀρχοντι Κυρίῳ Κυρίῳ ΝΙΚΟΛΑΩ ΚΑΡΑΓΙΑΝΗ ΕΥΠΑΤΡΙΔΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. Καὶ τῆς τῶν ἐν ταῖς Κλειναῖς Ἐνετίαις Ἑλλήνων Συνάξεως Ἀξιοπρεπεστάτῳ Κηδεμόνι. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1734. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτωλι. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 4 feuillets non chiffrés + 358 pages + 1 feuillet blanc. Signatures : α, 4 feuillets ; A-Y, 16 pages chacune ; Z, 8 pages seulement. Monogramme d'Antoine Bortoli sur le titre. Rare.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

Bibliothèque du Parlement hellénique.

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Ling. 1272.

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de l'École des Langues orientales (à Paris).

Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

227

PARERGA MEDICA CONSCRIPTA A DAMIANO SINOPEO MEDICO ORDINARIO MARINI NOSOCOMII.

CRONSTADIENSIS ANNO MDCCXXXIV. TYPIS ACADEMIÆ SCIENTIARUM PETROPOLITANÆ

In-8° de 8 feuillets non chiffrés + 386 pages + 1 feuillet non chiffré. Rare.

En tête du volume, épître dédicatoire de l'auteur à Jean Bernard Fischer, premier médecin de la tsarine. Elle est datée de Cronstadt, 4 février 1735. Si ce millésime est exact, il s'ensuit que l'ouvrage, bien que portant 1734, n'aurait vu le jour que l'année suivante.

Bibliothèque nationale de Paris : Td³⁹ 4.

Bibliothèque du Musée britannique : 1169. g, 15.

228

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ. Ὁμιλίας ἐλίγαι ἐκ τῶν πολλῶν εὑρεθεῖσαι, νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσαι, σπουδῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ Μακαριωτάτου, καὶ ἀγιωτάτου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ Προσφωνηθεῖσαι δὲ παρ' αὐτοῦ, καὶ ἀφιερωθεῖσαι τοῖς Ὑψηλοτάτοις, καὶ Θεοσεβέστατοις Αὐθένταις καὶ Ἡγεμόσιν Οὐγγροβλαχίας τε καὶ Μολδαβίας ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ ΙΩΑΝΝΗ ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΓΚΙΚΑ ΒΟΕΒΟΔΑ ΚΑΙ ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ ΙΩΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΒΟΕΒΟΔΑ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Ἀντωνίου τοῦ Βόρτολι. 1734. *CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.*

In-4° de six feuillets non chiffrés et 316 pages. Titre rouge et noir.

Après le titre, on trouve successivement une épître dédicatoire aux susdits princes, un quatrain, un avis de Mélétiüs au lecteur, deux pièces de vers et la table. Rarissime.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. g. 2.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΟΣΙΟΜΑΡΤΥΡΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΥ·

Τοῦ ἐξ ἀνατολῆς,

Τυπωθεῖσα διὰ Δαπάνης καὶ Ἐξόδου τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τοῦ
ὁσίου καὶ θεοφόρου Πρ^ς ἡμῶν Ναὺμ τοῦ Θαυματουργοῦ.

Διορθωθείσα δὲ ὡς ἐφικτὸν Παρὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου καὶ λογιω-
τάτου ἐν Ἱερομονάχαις Κυρίου Κ^ς Γρηγορίου Μοσχοπολίτου.

Ἐν Μοσχοπόλει.

1736.

Παρὰ Γρηγορίῳ Ἱερομονάχῳ τῷ ἐκ μοσχοπόλεως.

In-4° de 30 pages. Sur le titre, une vignette représentant saint Luc assis entre deux chapelles et en train d'écrire. Rarissime.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3870.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

ΒΙΒΑΙΟΝ ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΑΣ ΙΕΡΑΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ Τοῦ
ἀγίου ἱερομάρτυρος Χαλαλάμπους τοῦ θαυματουργοῦ. Τῆς ὁσίας Μα-
τρώνης τῆς Χιοπολίτιδος. Τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος
Ἐπισκόπου Τριφυθοῦντος τοῦ θαυματουργοῦ. Νεωστὶ χάριν εὐλαδείας
Τυπωθέν. Ἐπὶ τοῦ εὐσεβεστάτου, καὶ Ὑψηλοτάτου Αὐθέντου καὶ
Ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας Κυρίου Κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντί-
νου Νικολάου Βοεβόδα. Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητρο-
πολίτου Κυρίου Στεφάνου. Ἀνελώμασι, καὶ δαπάνῃ τοῦ τιμωτάτου,
καὶ λογιωτάτου δευτέρου Λογοθέτου τῆς ἐκλαμπροτάτης Αὐθεντίας
Κυρίου Κωνσταντίνου Γεωργίου Ε : τοῦ ἀπὸ Σωτήρος τοῦ Ζαγορά,
ἵνα δίδωται δωρεάν. Ἐπιμελεῖα, καὶ διορθώσει Κωνσταντίνου Δαπόντε
Ἀναγνώστου τοῦ ἐκ Νήσου Σχοπέλου. Ἐν τῇ κατὰ τὸ Βουκουρέστιον
Ἀγιωτάτῃ Μητροπόλει. Ἐν ἔτει τῷ σωτηρίῳ αψλς' Παρὰ τοῦ ἐν
ἱερῷ Στόιχα Ἰακωβίτζη τοῦ Τυπογράφου.

In-4° de 58 feuillets non chiffrés, divisés en 15 cahiers, dont le premier de deux feuillets seulement et les 14 autres de 4 feuillets chacun. Au verso du titre figurent les armes du prince Constantin Maurocordato (Moldavie et Valachie), accompagnées de ces vers :

Ἀρχὸς Βλαχίης καὶ προτοῦ Μολδαβίης,
 σημεῖα ὧνπερ τῶν παρασήμεων τάδε,
 τοῦ Νικολάου τῆς Δακίας ἡγέτου
 παῖς Κωνσταντῖνος χριτωνυμιον κλέος,
 τῆς εὐσεβείας υἱὸς ἡγαπημένος
 ὄνπερ τὸ θεῖον κρατύνειεν ὀλλύναι
 τοὺς ἀντιπάλους τῇ κορύνῃ καὶ ξίφει,
 ἐς τ' ἂν σελήνῃ ἥλιός τε αὐγάσῃ,
 σταυροῦ δυνάμει, τοῦ κράτους τῶν κειράνων.

Ἔπερον ἡρωελεγεῖον

Νίκος τῶν σπάντων τελέθεις ὄντως σελάγημα
 τῆς νίκης λαοῦ φέρτατε ἡγεμόνων.

Le feuillet 2 est occupé par un avis au lecteur signé Κωνσταντῖνος δεύτερος λογοθέτης. Ce second logothète était Constantin Xypolytos dont le nom est indiqué dans le titre par l'initiale Ξ.

Bibliothèque du Musée britannique : 869. e. 9 (2).

[Bibliothèque de l'Assomption, à Cadikeui (Constantinople).]

Bibliothèque de l'Académie roumaine (à Bucarest).]

231

IL MAESTRO

DISINGANNATO

OSIA

Risposta all' Apologia del Molto Reudo ; Padre Antonio Pozzodiborgo Minore Conuentuale, Maestro di sagra Teologia &c. in cui sostiene conformarsi meglio all' Instituzione di Gesu-cristo il rito de' Latini consagrandò la santissima Eucaristia in Pane Azzimo.

OPERA
Del Dottor
ANTONIO COMUTO
ZACINTIO &c.

Procurante Andrea König.

AMSTERDAMO.

Appresso di GERTRUDA di RUITER,
al basso di sei descente della Borsa.

M DCC XXX VI.

In-8° de 1 feuillet et 80 pages ; mais le seul exemplaire qu'il ait été possible de trouver et qui appartient à la bibliothèque municipale de Zante est incomplet. Je dois la présente description et un calque du titre à Gabriel Sophocle.

[Le manuscrit n° 1356 de la Bibliothèque nationale d'Athènes renferme de cet ouvrage une traduction dont voici l'intitulé :
'Ο ἐκ τῆς πλάνης ἀπαρχεὶς διδάσκαλος, ἥτοι ἀπόκρισις εἰς τὴν ἀπολογίαν Ἀντωνίου Ποτσοδιθόργου, ἐκ τῆς ἐταιρείας τῶν Φραγκισκανῶν, διδασκάλου τῆς ἱερᾶς θεολογίας, ἀπολογουμένου ὑπὲρ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ διαφορᾷ τοῦ ἀζύμου, συντεθεῖσα παρὰ τοῦ κυρίου Ἀντωνίου Κομούτου, εὐπατρίδου Ζακυνθίου, καὶ μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς ἰταλικῆς εἰς τὴν κοινήν τῶν Ἑλλήνων διάλεκτον ἀπλὴν, παρὰ τοῦ κυρίου Ἀνδρέου Σιγούρου διδασκάλου ποτὲ Ἰωάννου τοῦ καὶ Καλλωνᾶ, εὐπατρίδου Ζακυνθίου.]

232

OPERE POSTUME DI TOMMASO CATANEO DEDICATE ALL' ECCELLENTISSIMO SENATO VENETO. IN VENEZIA, Presso GIAMBATISTA ALBBIZZI q. GIROL. MDCCXXXVI. *CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.*

In-4° de 8 feuillets non chiffrés (dont le premier blanc) + 280 pages. Signatures : *, 8 feuillets ; A-Z, Aa-Mm, de 8 pages chacune. Le titre est orné d'une vignette allégorique, gravée sur métal, représentant Venise et signée Cattini, f. Ouvrage d'une excessive rareté.

Feuillet 3 r° : Épître dédicatoire au Doge et au Sénat de Venise, signée de Jean et Pierre Cataneo (les deux fils de Thomas).

Feuillet 5 r° : Préface, contenant une notice sur la vie et les ouvrages de l'auteur.

Feuillet 8 r° : Permis d'imprimer daté de Padoue, le 21 juillet 1736.

Bibliothèque Casanatense (à Rome) : L. III. 51.

233

SACRA
TUBA FIDEI,
Apostolicæ, Sanctæ, Oecumenicæ
ac

ORTHODOXÆ
GRÆCANÆ ORIENTALIS

ECCLESIAE CHRISTI,

In usum multorum eruditissimorum varii ordinis
ac dignitatis in Europa degentium Virorum, qui
penitiolem de nostra religione notitiam sibi
impertiri desiderarunt ;

Nec minus

In emolumentum ac spirituale lucrum,
tam NOSTRÆ GRÆCANÆ ECCLESIAE
quam CÆTERARUM, CHRISTIANORUM,
in lucem edita

a

THEOCLETO POLYIDE

Polyaniæ in Macedonia Abbate, & Archiepiscopiarcha
in sancto Monte.

1736.

In-4° de 20 feuillets non chiffrés (dont le premier blanc), 328 pages et 2 tableaux qui doivent se trouver entre les pages 206 et 207. Bien qu'il ne porte aucune indication de lieu, nous savons par le témoignage d'un contemporain que cet ouvrage fut imprimé à Stockholm ¹. En regard du titre figure un portrait en taille-douce de

1. JACOB ELSSNER, *Neueste Beschreibung derer Griechischen Christen in der Türckey*, tome premier (Berlin 1737, 8°), p. 341.

THEOCLET POLYIDIS
Reproduction de la gravure placée en tête
de la *Sacra tuba fidei*
(Stockholm, 1736, in-4°)

THÉOCLET POLYIDIS ; ce personnage est représenté debout, de face, coiffé d'une sorte de calotte molle, vêtu d'une soutane et d'un manteau garni de fourrures, portant au cou une croix grecque suspendue à un ruban ; de la main gauche, il tient un livre ouvert où l'on lit (au verso) : Εἰς Κύριος, Μία Πίστις, Ἐν Βάπτισμα, Μία ἡ Εὐσεβῶν Ἐκκλησία (et au recto) *Unus Dominus, Una Fides, Unum Baptisma, Una Ecclesia Piorum*. Avec l'index droit Polyidis montre les paroles que nous venons de transcrire. A la gauche du personnage, on aperçoit, recouverte d'un tapis, une table sur laquelle se trouvent un crucifix, un livre et un encrier avec une plume dedans. Autour du cadre on lit : THEOCLETUS POLYIDES ABBAS AB ECCLESIA GRÆCORUM CHRISTIANORUM EX MONTE SANCTO : ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ΠΟΛΥΕΙΔΗΣ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΕΚ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΝΑΤ. ΕΛΛ. ΧΡΙΣΤΙΑΝ. ΕΚΚΛΗΣ. ΕΞ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ. Ce portrait est ainsi signé, au-dessous de l'encadrement : *I. G. Schmidt sculpsit Brunsvigæ, 1733*. Rarissime. Un exemplaire, relié en velours vert et orné d'une grande planche des monastères du Mont Athos, est coté 1 liv. st. sous le n° 96, dans le Catalogue 88 de Bernard Quaritch (Londres, février 1888, in-8°), p. 7.

[Une traduction allemande de cet ouvrage a paru la même année ; elle est décrite sous le numéro suivant.]

234*

Die Heilige Posaune des Glaubens der Apostolischen allgemeinen heiligen und rechtgläubischen Griechischen Orientalischen Kirchen CHRISTI Zum Dienste vieler frommer und gottseeliger Männer in Europa, von unterschiedenem Stande die eine genauere Erkenntniss unsers Glaubens zu haben verlangt wie auch zum gemeinen Gebrauch und Nutzen unserer Griechischen als auch anderer Christen Ans Tages Licht gestellt von Theocleto Polyide, Abbt zu Polyanien in Macedonien und Archiecclesiarcha in Sancto Monte. Anno 1736. Neu-Brandenburg Druckts Heinrich Ernst Dobberthien Hochfürstl. Hoff-Buchdrucker.

In-4° de 6 feuillets non chiffrés + 32 pages + 270 pages (en réalité 272, car il y a un feuillet de titre non paginé) + 184 pages (en réalité 186, pour la même raison que précédemment) + 2 feuillets

non chiffrés. Titre en caractères gothiques. En tête du volume, le même portrait que dans l'édition latine ci-dessus décrite. Dédicace : Durchlauchtigsten Fursten und Herrn, Herrn Carl Friderich, Erbe zu Norwegen, Hertzogen zu Schleswig Hollstein, Stormarn und der Dittmarschen. Rarissime.

Bibliothèque royale de Berlin : Cl. 3152.

235

VITA
DI
PIETRO
IL GRANDE

IMPERADOR DELLA RUSSIA ;

ESTRATTA

Da varie Memorie pubblicate in Francia,
e in Olanda.

VENEZIA ;

APPRESSO FRANCESCO PITTERI

In Merceria all' Insegna della Fortuna Trionfante.

M DCC XXXVI.

Con licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 384 pages, plus 4 feuillets intercalés entre les pages 4 et 5, lesquels contiennent une épître dédicatoire à Michel Morosini, signée de Francesco Pittéri, éditeur du livre. Signatures : A-Z, Aa. 16 pages chacune ; ★, 4 feuillets intercalaires.

L'auteur de cet ouvrage est Antoine Catiforo (Κατίζορος) de Zante, dont le nom n'apparaît que dans le titre de la troisième édition.

La page 2 est occupée par un portrait en taille-douce de Pierre le Grand. A la page 384, il y a un permis d'imprimer daté du 28 mai 1736. Cette édition est la première.

[Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

236

ΒΙΟΣ
 ΠΕΤΡΟΥ
 ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ
 ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΡΟΥΣΣΙΑΣ,
 ΠΑΤΡΟΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ,
 Συλλεγεῖς ἐκ διαφόρων ὑπομνημάτων ἐν
 Γαλλίαις καὶ Ὀλλανδίᾳ ἐκδοθέντων,
 καὶ εἰς δύο Τόμους Δικαιρεθείς.
 Νῦν πρῶτον μεταφρασθεὶς ἐκ τῆς Ἰταλικῆς εἰς τὴν
 ἀπλὴν Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον μετὰ προσθήκης,
 ἐπιμελείᾳ δὲ πλείστη διρθωθείς
 ΠΑΡΑ ΚΥΡΙΟΥ
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.
 ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.
 ΕΝΕΤΙΗΣΙ. ρψλζ'.
 Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Σάντου Πέκωρα.
Con licenza de' Superiori, e Privileggio.

In-8° de 9 feuillets non chiffrés (dont le 9° appartient au cahier signé A), 349 pages (chiffrées 3-351), 2 cartes (l'une en regard de la p. 203, l'autre en regard de la p. 219) et 1 portrait de Pierre le Grand en regard du titre. Ce portrait et les 2 cartes sont gravés en taille-douce. Titre rouge et noir avec une vignette, représentant un faisceau de drapeaux, d'armes, etc. Au recto du f. 9 liminaire figure le permis d'imprimer accordé à SANTO PECORA et daté du 15 septembre 1737.

TOMOS ΔΕΥΤΕΡΟΣ. Le titre est, sauf la tomaisn, identique à celui du tome premier.

In-8° de 243 pages et un plan gravé en taille-douce, vis-à-vis de la page 25.

Bibliothèque de l'Arsenal (à Paris) : Histoire. 11244. 8°.

ΓΕΝΟΣ, ΗΘΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΙ, ΚΑΙ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΑ
ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑ-
ΤΟΡΟΣ ΠΑΣΗΣ Ῥωσσίας, καὶ τὰ ἐξῆς. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, ἀψλζ'.

Παρά Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτσλι. Con Licenza de' Superiori, e Privi-
legio.

In-8° de 8 ff. non chiffrés et 512 pages. Marque de l'imprimeur
sur le titre. Livre de la plus insigne rareté.

En tête du volume on lit successivement :

Τιμιώτατε καὶ εὐγενῇ κύριε Ἰωάννη Δημήτρίε,

Ὡς καθὼς τὰ μικρὰ τοῖς μικροῖς καὶ τὰ μέτρια τοῖς μετρίοις, οὕτω
καὶ τὰ μέγαρα τοῖς μεγάλοις καὶ τοῖς ἐνδόξοις τὰ ἐνδοξὰ καὶ κατὰ συνή-
θειαν καὶ κατὰ ἔρθὺν λόγον ἀφιερώνονται. Ἡ δὲ μεγαλειότης ἀνυπερο-
μήνη εἰς διάφορα κατὰ διάφορον αἰτίαν μεγάλοι τινὲς λέγονται. Ἐπειδὴ
ἄλλοι διὰ τὴν ἀξίαν, ἄλλοι διὰ τὰ πλούτη, ἄλλοι διὰ τὴν ἀρετὴν, ἄλλοι
διὰ τὰς πράξεις, καὶ ἄλλοι δι' ἄλλας ἀφορμὰς μεγάλοι ἐνομάζονται ὡς
καθὼς καὶ ὁ περιβόητος ἥρωας τῆς Ῥωσσίας Πέτρος ὁ πρῶτος διὰ
τὴν μεγάλην του ἀρετὴν καὶ κατορθώματα ἀξίως μέγας ἐνομάσθη καὶ
λέγεται· τούτου τοῦ μεγίστου αὐτοκράτορος τὰ κατορθώματα ἐπιμελη-
θεὶς ἐγὼ μὲ ἰδιά μου ἔξοδα νὰ γραφθοῦν εἰς τὴν κοινὴν σας γλῶσσαν,
καὶ νὰ τυπωθοῦν, πρέπον ἦτον νὰ προσφερθῇ τὸ βιβλίον εἰς τινὰ μεγά-
λον, ἐπειδὴ μεγάλου βασιλέως περιχλεῖει πράξεις καὶ ἔργα ὑπερθαύ-
μαστα. Ἐπρεπεν ὅμως νὰ ἔχω ἄλλον μέγαν Πέτρον διὰ νὰ αφιερώσω
ἀξίως τοῦ μεγάλου Πέτρον τὰνδραγαθήματα. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο μοῦ
ἦτον ἀδύνατον, ἓνα μόνον ἐστοχάσθηκα νὰ εὕρω τινὰ μέγαν φιλοπε-
τρίδην διὰ νὰ προσφωνήσω τὸ παρὸν τῆς προθυμίας μου φιλοπόνημα.
Μὰ εἰς ποῖον ἄλλον ἐδυνάμουν νὰ εὕρω τὴν ἀγάπην μεγαλιτέραν ἢ
τὸν πόθον θερμότερον πρὸς τὰς πράξεις τοῦ βασιλέως Πέτρον, παρὰ
εἰς τὴν τιμιότητά σου, κύριε Ἰωάννη Δημήτρίε; Ἐγὼ πολλάκις ἐτούτο
ἐγνώρισκα, καὶ ὅλοι τοῦ γένους σας μαρτυροῦσι καὶ βεβαιοῦσι τὸν λόγον
μου. Μὰ τίς ἢ χρεῖα μαρτυριῶν ἐκεῖ, ὅπου τὸ ἔργον τὸ ἀποδείχνει;
Δὲν εἶσαι ἢ ἐντιμότης σου ἐκείνος ὅπου τόσες καὶ τόσες φορὲς μ' ἐπα-
ρακίνησες, μάλιστα σχεδὸν μ' ἐβίασες εἰς ἐτούτου τοῦ βιβλίου τὴν ὀγλή-

γορον ἔκδοσιν, ἐπιθυμῶντας ὄχι μόνον νάποκτήσῃς αὐτὸ δίχως καιροῦ ἄργητα ὡς θησαυρὸν ἐπιθυμητὸν, μὰ νὰ πλουτήσουν καὶ οἱ ὁμοεθνεῖς σου ἀπὸ τοιοῦτον μέγαν πλοῦτον. Τοῦτο τί ἄλλο εἶναι παρὰ μιᾶς μεγαλωτάτης ἀγάπης συμπέρασμα; Δέξου λοιπὸν τὸν καρπὸν τοῦ μεγάλου σου πόθου καὶ τῆς ἐδικῆς μου εὐλαθείας καὶ τιμῆς, ὁποῦ προσφέρω τῆς ἐντιμότητός σου σημεῖον φανερώτατον, καὶ εἰς χρόνους πολλοὺς καὶ εὐτυχεῖς ὑγίαινε.

Τῆς τιμότητός σου πρόθυμος καὶ εὐλαθὴς δοῦλος,

Ἀντώνιος Βόρτελης ὁ τυπογράφος.

Τοῖς πολυμαθέσι καὶ φιλολόγοις ἀναγνώσταις
Ἀθανάσιος Σκιαδᾶς χαίρειν.

Ὅτι ἔχει πολὺ τὸ ἐπωφελὲς καὶ ἀναγκαῖον ἡ τῆς ἱστορίας συγγραφή, ὄχι μόνον τὴν σήμερον, ἀλλὰ καὶ παλαιὰ καὶ σοφοὶ καὶ ὀλιγομαθεῖς, ἰδιῶται, ἄρχοντες καὶ βασιλεῖς ὠμολόγησαν καὶ πολλοὶ πολλαχῶς ἀπέδειξαν. Ἐπειδὴ πόθεν ἡμεῖς ἐμάθομεν κόσμου ποίησιν, Ἀδὰμ καὶ Εὐὰς πλάσιν, γῆς κατακλυσμὸν, διασπορὰν ἀνθρώπων, γενῶν διαίρεσιν, βασιλείων, ἡγεμονειῶν, ἀριστοκρατειῶν ἀρχὰς, τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν εὑρεσιν, χρόνων ἀριθμὸν, χωρῶν, κωμολέσεων, φρουρίων κτίσιν, πολέμων κινήσεις καὶ καταπάσεις, ἡρώων γένεσιν καὶ κατὰρθωμάτων αὐτῶν εἵδησιν, παρὰ ἐκ τῆς ἐπωφελοῦς ἱστορίας; Αὐτὴ ἐν ἡμελεῖτο, τῶν μὲν παλαιῶν βασιλείων τὰς πράξεις ἀγνοοῦμεν, τῶν δὲ τωρινῶν ὀλίγον τι ἡμεῖς ἠξεύραμεν καὶ τοῦτο ἀμφίβολον· οἱ δὲ ἀπόγονοί μας οὐδὲ τὸ ὀλίγον ἐγνώριζον. Τῶν δὲ ἔργων ἀγνοουμένων, οὗτ' ἐπαινεῖτο τὸ ἐπαινετὸν, οὗτ' ἐμέμεφετο τὸ ἀξιόμμεμπτον, οὐτε τις ὁρμὴ εἰς τὴν τῶν παλαιῶν ἀνδραγαθημάτων μίμησιν. Βεβαίως μοι τὸν λόγον πολλὰ καὶ παλαιὰ καὶ νέα παραδείγματα, καὶ μάλιστα τῆς Ῥωσσίας, ὡς οἰκείωτερα εἰς τὴν παρούσαν ἱστορικὴν ὑπόθεσιν.

Ταύτης τῆς βασιλείας οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ πρᾶξες αὐτῶν πρὸ ἑκατὸ σχεδὸν χρόνων ἦτον ἀγνώριστοι διὰ τὴν ἀμάθειαν καὶ ἀνιστορσίαν τοῦ γένους. Καὶ ἀγκαλὰ πολλοὶ βασιλεύσαντες μετὰ τὸν Βλαδιμήρη πολλὰ ἐκατόρθωσαν, ὅμως οὔτε εἰς τοὺς ἰδίους τοῦ γένους, οὔτε εἰς τοὺς ξένους μετὰ μίαν γενεάν τῶν κατὰρθωσάντων σχεδὸν ἐγνωρίζοντο. Τοῦτο αὐτὸ ἤθελε συνέθῃ καὶ περὶ τῆς ζωῆς καὶ πράξεων Πέτρου τοῦ πρώτου,

αὐτοκράτορος πάσης Ῥωσσίας, μεγάλου τὴν ἐπωνυμίαν διὰ τὰ μεγάλα του κατορθώματα, ἂν ἴσως ὥς πάλαι ἢ εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν ἡ ἱστορία ἡμελείτο, ἢ εἰς τὰ συγγράμματα τῶν διδασκάλων τῆς σοφῆς Εὐρώπης διὰ τὴν σιωπὴν τῆς Ῥωσσίας τὰ ἔργα ἐκείνου εἰσιπῶντο. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἱστορία, καὶ αἱ λοιπαὶ ἐπιστῆμαι, ἀρκετὰ ἐπιμελεῖται τὴν σήμερον, πολλοὶ τοῦ γένους καὶ ἄρχοντες καὶ ἐκκλησιαστικοὶ πολλὰ περὶ ἐτοῦτου τοῦ αὐτοκράτορος ἐσύνθεσαν, ἀγκαλὰ καὶ εἰς τύπον δὲν ἐδόθησαν, ἔξω ἀπὸ ὀλίγα εἰς ῥωσικὴν διάλεκτον, καὶ τὰ δημοποιητικὰ καὶ μνημονικὰ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως γράμματα, τὰ ὅποια κατὰ καιρὸν εἰς διαφόρους διαλέκτους ἐδημοσιεύθησαν. Ἀπ' αὐτὰ συλλέξας τις πολυμαθὴς ὑπομνήματα τῶν πράξεων ἐκείνου εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν ἐτύπωσεν, τὰ ὅποια μεταφρασθέντα καὶ εἰς ἰταλικὴν ἐκοινοποιήθησαν. Μόνον τὸ ἡμέτερον γένος ἐστερεῖτο ἀπὸ μίαν συνεχῆ ἱστορίαν τῶν κατορθωμάτων τοιοῦτου ἀνδρὸς, τοιοῦτου μονάρχου, τοιοῦτου ἥρωος, στερούμενον ἀπὸ τοιαῦτα βιβλία εἰς τὴν ἰδίαν μας διάλεκτον, ἀγκαλὰ καὶ πλέον πάντων ἐπιθυμοῦσε τὴν εἰδήσιν.

Τοιαύτην ἐπιθυμίαν κατανοήσας Ἀντώνιος ὁ Βέρτολης τυπογράφος δυνατὰ φιλέλλην ἐδιόρισε μὲ ἰδιά του ἔξοδα νὰ εὐχαριστήσῃ τοῦ γένους τὸν πόθον. Εἶχε πολλοὺς ἄνδρας σοφοὺς καὶ πολυμαθεῖς νὰ τελειώσουν ἐκεῖνο ὅπου αὐτὸς ὠρέγετο νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν, μὰ προέκρινεν ἐμὲ τῶν ἄλλων, οὐχὶ ὥς ἐκείνων σφώτερον (ἃς εἶναι μακρὰ ἀπὸ ἐμὲ τοιοῦτο ὑπερήφανον φρόνημα), ἀλλ' ὥς εἰς τοιαύτην ὑπόθεσιν εἶδημονέστερον, ὡς ἂν ὅπου ἔζησα εἰς τὸ ῥωσικὸν βασίλειον χρόνους συνεχεῖς σχεδὸν δεκατεσσάρους. Ἐπειδὴ τοὺς 1716 φθάνοντας εἰς τὴν Δανιμάρκαν, ἐκεῖ πρῶτον ἐγνώρισα τὸν ἀείμνηστον βασιλέα, καὶ περνῶντας εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἕως τοὺς 1730, ἐκεῖθεν δὲν ἀνεχώρησα ἕως τοῦ ὅποιον καιρὸν ἄλλα μὲν τῶν κατορθωμάτων του αὐτοψὶ εἶδα, ἄλλα ἢ ἐξ αὐτοῦ (ἐπειδὴ φιλοδιηγητὴς ἦτον τῶν ἰδίων του ἔργων) ἢ ἐκ τῶν μεγιστάνων ἤκουσα. Τὰ δὲ προγενέστερα ἐκ τῶν ῥωσικῶν καὶ ἄλλων χειρογράφων ἐσυνάθροισα. Διὰ τοῦτο, ἀναγνώστα φίλτατε, ἐὰν παραβάλλῃς ἐτοῦτον μου τὸν κόπον μὲ τὰ περιέχοντα βιβλία ταύτην τὴν ἱστορίαν, καὶ τυπωθέντα εἰς ἰταλικὴν γλῶσσαν, θέλεις σημειώσῃς πολλὰ λείποντα προστεθέντα, καὶ πολλὰ ὡς ψευδῆ διορθωθέντα. Εἰ δὲ καὶ συνοπτικώτερα εὔρης τὰ ἀπ' ἐμοῦ γραφθέντα, καὶ ἀκολούθως τάχα καὶ δυσνοητότερα καὶ μὴ φυλάττοντα εἰς μερικὰ τοὺς νόμους τῆς ἱστορίας, οὐδὲν θαυμαστόν.

Ἐπειδὴ βιαζόμενος ὁ τυπογράφος νὰ τυπωθῇ τὸ βιβλίον μὲ ταχύτητα, ἠναγκάσθηκα εἰς καιρὸν ὀλίγον νὰ γράψω πράξεις πολλὰς ἐν συντομίᾳ καὶ νὰ δώσω εἰς φῶς καρπὸν ἄωρον, καὶ οὐχὶ ὥριμον. Δέξου ὅμως τώρα μετ' εὐχαριστίας ὅποιόν τι ἐδυνήθηκα νὰ σοῦ προσφέρω τὸ παρὸν μου φιλοπόνημα, καὶ ἐκδέχου τι τελεώτερον καὶ τῆς φιλομαθείας σου ὄντως ἄξιον. Ἰγίαινε.

Ἀπὸ Βενετίας, 1737 σεπτεμβρίου.

Bibliothèque impériale de Saint-Petersbourg.
[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

238*

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ, Μετὰ τινων ἀναγκαίων προσθέσεων, ὁφικίων τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, Χειροτονίας Ἐπισκόπου, καὶ ἐξομολογουμένων, ἄλλαις τε ποικίλαις Εὐχαῖς, καὶ Τάξεσι κοσμηθὲν, ὡς ἐν τῷ τέλει ἰδεῖν ἔξεστι. Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρ' Ἀλεξάνδρου Καγκελλάρου. ΕΝΕΤΗΣΙ, 1737. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. αψλζ'.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés et 456 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec la marque de l'imprimeur au bas. La page 456, non chiffrée, est occupée par une liste de livres en vente chez Antoine Bortoli, les uns de Nicolas Saros, les autres de l'imprimerie Bortoli.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 87.

239

GIORGIO GEMISTO
PLETONE
DELL' ISTORIE DE' GRECI
NUOVAMENTE TRADOTTO IN ITALIANO
Dal Molto Reverendo Signor
D. GIO: ANTONIO DALLA BONA
SACERDOTE VERONESE

Con due Tavole copiosissime, una delle cose notabili, l'altra della Geografia antica con la denominazione moderna delle Città, fiumi, monti &c.; e con la Cronologia seguente a quella di Senofonte. E questo va congiunto al Quarto ANELLO della Collana Storica Greca. IN VERONA APPRESSO DIONIGI RAMANZINI. MDCCXXXVI.

A la dernière page : IN VERONA APPRESSO DIONIGI RAMANZINI. MDCCXXXVII. *CON LICENZA DE' SUPERIORI.*

In-4° de 76 pages dont la dernière non chiffrée. Marque sur le titre et à la fin. La disposition du titre n'a été gardée que pour les sept premières lignes.

Bibliothèque de l'Arsenal (à Paris) : Hist. 1998. 4°.

240

GUSTAVI GEORGII ZELTNERI, D. ET P. P. BREVIARIUM CONTROVERSIARUM, CUM ECCLESIA GRAECA, AC PROINDE ETIAM RVTHENICA, ADHUC AGITARUM VERITATIS EVANGELICÆ DECLARANDÆ PACISQUE PROMOVENDÆ STUDIO ADORNATUM. NORIMBERGÆ, 1737. Sumtibus, JOAN. CHRISTOPHORI GOEPNERI, Bibliopolæ.

In-8° de 280 pages + 4 feuillets non chiffrés, intercalés entre les pages 2 et 3. Signatures :):(, 4 feuillets; A-R, 16 pages chacune; S, 8 pages. Titre rouge et noir. Rare.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

241

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ με εἰκό-
νας πασῶν τῶν ὑποθέσεων Χαλκογραφικὰς, καὶ με' Ἐξηγήσεις ἐδγαλ-
μέναις ἀπὸ τοὺς Ἀγίους Πατέρας, πάνυ ὠφέλιμαὶ διὰ τὴν διόρθωσιν
τῶν ἡθῶν κάθε Χριστιανικοῦ προσώπου. Μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τὴν Ἱτα-
λικὴν διὰλέκτον παρὰ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΤΗΦΟΡΟΥ τοῦ Ζακυνθίου.

καὶ ἀφιερωθείσα τῷ Ὑψηλοτάτῳ, Εὐσεβεστάτῳ, καὶ Γαληνοτάτῳ ᾧ
 ᾧ ἸΩΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝῶ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤῶ, Ἡγεμόνι
 καὶ Πρίγκιπι πάσης Οὐγγροβλαχίας. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. αψλζ. Ἐν τῇ
 Τυπογραφίᾳ Ἰω : Βαπτιστοῦ Ἀλβρικίου. *CON LICENZA DE'*
SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-12 de dix feuillets non chiffrés et 540 pages. Gravure en regard du titre et nombreuses gravures dans le texte. Titre tiré en rouge et noir. Au recto du dernier feuillet liminaire, permis d'imprimer daté du 5 juin 1737. Livre peu commun.

L'épître dédicatoire de l'imprimeur Jean-Baptiste Albrizzi à Constantin Maurocordato ne présente rien de particulièrement intéressant.

Bibliothèque du Musée britannique : 868. e. 7.

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 1313.

Bibliothèque de la Communauté grecque de Trieste : 1324.]

242*

Neueste Beschreibung derer Griechischen Christen in der Türrkey, Aus glaubwürdiger Erzehlung Herrn Athanasius Dorostamus, Archimandriten des Patriarchen zu Constantinopel, Nebst von ihm selbst gezeichneten Kupfern. Aufgesetzt, erläutert und bestätigt mit neuen Zeugnissen der berühmtesten Nachrichten, und eigenen Anmerckungen von Iacob Elssner, D. BERLIN, 1737. druckts Christian Ludewig Kunst, priv. Buchdr. Ist daselbst in Commission zu haben bey alle Buchhändlern.

In-8° de 12 feuillets non chiffrés, 380 pages et 14 feuillets non chiffrés, avec un portrait et 9 gravures hors texte. Texte en caractères gothiques. Ouvrage rare et recherché.

Collation du volume :

En regard du titre : Portrait d'Athanase Dorostamos. Cadre sur un socle portant la mention *Gravé et dessiné par Geor. Frider. Schmidt, à Berlin*, puis la légende : *Athanasius Dorostamus Archimandrit des Patriarchen zu Constantinopel.*

Feuillet 1 : Le titre avec verso blanc.

Feuillets 2-4 : Épître dédicatoire à Sophie-Dorothée, reine de Prusse.

Feuillets 5-11 : Préface, datée de Berlin, 7 décembre 1736.

Feuille 12 : Index des chapitres.

Pages 1-380 : Texte. Le premier chapitre du livre contient une biographie d'Athanase Dorostamos ; le second la lettre encyclique, avec traduction allemande, par laquelle le Patriarche Paisios III autorise ce dernier à quêter pour le rachat des Grecs prisonniers des Turcs et le recommande à toute la chrétienté ; elle est datée du 1er mai 1734.

Les 14 feuillets finaux sont occupés par différents index.

La liste des gravures est donnée à la dernière page du volume.

Ce sont :

Portrait de Dorostamos en regard du titre.

1. Der Griechische Patriarch zu Constantinopel.

2. Der Patriarch zu Pferde. Ces deux gravures sont signées de *G. F. Schmidt*.

3. Die Patriarchal a. Kirche und b. Hoff.

4. Ein Ertz-Bischoff wenn er segnet.

5. Ein Metropolit der da segnet.

6. Ein Archimandrit der da segnet.

7. Ein Abt.

8. Ein Diaconus der das h. Brod auf dem haupt trägt.

9. Ein Priester mit dem h. Kelch in der Procession.

D. Iacob Elsners Fortsetzung der neuesten Beschreibung der Griechischen Christen in der Türckey, Zusätze und Erläuterungen. Nebst einem Anhang von der Vortreflichkeit des gelobten Landes. mit Kupffern. Berlin, Zu haben bey A. Haude und Carl Spener. 1747.

In-8° de 8 feuillets non chiffrés, 462 pages et un feuillet non chiffré, avec 2 gravures hors texte. Texte en caractères gothiques. Rare et recherché.

Feuille 1 : Le titre.

Feuillets 2-4 : Épître dédicatoire au comte Podewils.

Feuillets 5-8 : Préface, datée de Berlin, 4 janvier 1747.

Pages 1-437 : Le texte.

Pages 438-463 : Différents index.

Page 464 non chiffrée : erratum ; verso blanc.

Liste des gravures : 1 (après la p. 121) : Mater Deor. Mater

ATHANASE DOROSTAMOS

Reproduction de la gravure placée en tête
 de l'ouvrage d'Elssner
 (Berlin, 1737, in-8°)

Syriae, et en dessous les deux faces d'une médaille (sans signature).
2 (après la p. 432) : quatre médailles, avec la signature : *F. H. Frisch sc.*

Bibliothèque d'Ingram Bywater (à Londres).
Bibliothèque d'Hubert Pernot.

243*

ΠΟΙΗΜΑ ΕΡΩΤΙΚΟΝ
ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Συνθεμένον ἀπὸ τὸν ποτὲ Εὐγενέστατον
BITZENTZON,
TON
KOPNAPON

Ἀπὸ τὴν Χώραν τῆς Σιτίας τοῦ Νησιοῦ
τῆς Κρήτης,

Τῶρα τὴν δευτέραν φορὰν μὲ πολὺν κόπον, καὶ ἐπιμέλειαν
Τυπωμένον, καὶ διορθωμένον.

ΕΙΣ ΤΗΝ BENETIAN.

Εἰς τὴν Τυπογραφίαν Ἀντωνίου τοῦ Βόρτολι. 1737.

Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 392 pages. Monogramme de l'imprimeur sur le titre.
Signatures : A-Z, Aa, de 8 ff. chacune, Bbb de 4 ff. Rarissime.

Page 1, faux titre. Page 2, blanche. Page 3, le titre. Page 4, blanche. A la page 5 on trouve l'épître suivante :

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ.

Ἀπὸ τὴν Τυπογραφίαν Ἀντωνίου τοῦ Βόρτολι ἔχετε ὅχι μόνον ὅλα
τὰ συνηθισμένα Ἑκκλησιαστικὰ καὶ Κοσμικὰ Βιβλία, ὅπου ἕως τῶρα
καὶ ἀπὸ ἄλλους Τυπογράφους ἐτυπώθησαν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀσυνήθιστα καὶ
χρησιμώτερα, καθὼς εἶναι τὸ μέγα Ἑτυμολογικὸν, καὶ τὸ μέγα Λεξικὸν
τοῦ Βαρίνου, ὅπου εἶναι ὁ Θησαυρὸς ἀπάσης τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης·
καὶ ταῦτα μὲν διὰ τοὺς φιλολόγους καὶ σπουδαίους. Διὰ δὲ τοὺς ἄλλους,
ὅπου διὰ ψυχαγωγίαν καὶ περιδιάβασιν ἀναγνώθουν κανένα ἀπλοῦν

Βιβλίον, μὲ τὸ νὰ προετυπώθη ὁ Ἑρωτόκριτος, Ποίημα παλαιὸν, καὶ νὰ ζητῇται ἀπὸ πολλοὺς τὸ Βιβλίον, μετατυπώνεται πάλιν, καὶ ἐκδίδοται (ὡσὰν ὁποῦ ἔγινε σπάνιον) ἐκ δευτέρου, μὲ πᾶσαν ἐπιμέλειαν. Ἑλπίζομεν, ὅτι ὁ δεύτερος τύπος νὰ εὕρῃ τὴν καλὴν τύχην, ὁποῦ ἤρρε καὶ ὁ πρῶτος, διὰ νὰ τρέφεται, καὶ ν' αὐξάνῃ πάντοτε ἡ ἐπιθυμία ὁποῦ ἔχομεν, πρὸς τὸ νὰ ὠφελοῦμεν τὸ περίφημον Γένος τῶν Ῥωμαίων, ὅσον εἶναι εἰς τὴν ἐδικήν μας ἐξουσίαν καὶ δύνανμιν.

Bibliothèque nationale d'Athènes : ΝΦ. 688.

244

VITA
DI
PIETRO
IL GRANDE
IMPERADOR DELLA RUSSIA;
ESTRATTA

Da varie Memorie pubblicate in Francia,
e in Olanda.
VENEZIA;

APPRESSO FRANCESCO PITTERI

In Merceria all' Insegna della Fortuna Trionfante.
M DCC XXX VII.

Con licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 384 pages. La page 2 est occupée par un portrait de Pierre le Grand, gravé en taille-douce et signé : *Fran. Sesone Sculp.* Signatures : A-Z, Aa, de 16 pages chacune.

A la page 384, il y a un permis d'imprimer daté du 28 mars 1737.

[L'auteur de cet ouvrage est Antoine Catiforo de Zante. Cette édition est la deuxième. La première a paru en 1736 et se trouve décrite sous le n° 235.]

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

245

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ ΤΩΝ ΑΝΩΝΥΜΩΝ Ψαλλόμεναι εἰς ἓνα, καὶ εἰς πολλοὺς, κατὰ τάξιν, Ἀγίους. ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ τῆς ἁγίας Μεταλήψεως, καὶ αἱ θεῖαι ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν ΙΩΑΝΝΟΥ τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ τοῦ μεγάλου, καὶ ἡ θεία Λειτουργία ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΙΑΣΜΕΝΩΝ, Ἐν αἷς καὶ προσετέθη ΑΠΟΣΤΟΛΟΕΥΑΓΓΕΛΙΑ τῶν Κυριακῶν μετὰ τὴν ἁγίαν, Ν'. μέχρι τῆς Κυρ. τοῦ Τελώνου, καὶ τοῦ Φαρισαίου. Ἐν ἔτει τῆς ἀπὸ τοῦ κόσμου κτίσεως, ζσμς'. καὶ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, αψλή. κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον.

[A la fin :] Ἐτελειώθη ἅπαντα τῇ, ιθ'. τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, ἡμέρᾳ σαββάτου, ἐν ἔτει ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. αψλζ'.

In-4° de 2 ff. non chiffrés (dont le premier entièrement blanc), ρ' (= 100) et ρκή (= 128) pages. Impression rouge et noire.

Ce volume ainsi que les huit suivants (nos 246-253) a certainement été exécuté à l'imprimerie de la Propagande, par les soins des moines de Grotta-Ferrata.

Bibliothèque Mazarine (à Paris) : A 13162.

246

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ Περιέχον τὴν πρέπουσαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ τῶν Ἰαννουαρίου, Φευρουαρίου, Μαρτίου, καὶ Ἀπριλλίου ΜΗΝΩΝ. Νεωστὶ τυπωθὲν, καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας διορθωθὲν κατὰ τοὺς παλαιοὺς Βιβλίους. Ἐν ἔτει τῆς ἀπὸ τοῦ Κόσμου κτίσεως, ζσμς'. καὶ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, αψλή. κατὰ μῆνα Ἀπρίλλιον.

In-4° de 2 ff. non chiffrés (dont l'un est entièrement blanc) et σζς' (= 296) pages. Impression rouge et noire.

Bibliothèque Mazarine (à Paris) : A 13182.

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3895.]

247

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ Περιέχον τὴν πρέπουσαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ Τῶν Μαΐου, Ἰουνίου, Ἰουλίου, καὶ Αὐγούστου ΜΗΝΩΝ. Νεωστὶ τυπωθὲν, καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας διορθωθὲν κατὰ τοὺς παλαιοὺς Βιβλίους. Ἐν ἔτει τῆς ἀπὸ τοῦ Κόσμου κτίσεως, ζσμϚ'. καὶ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, αψλή. κατὰ μῆνα Ἀπρίλλιον.

In-4° de 2 ff. non chiffrés (dont l'un entièrement blanc) et σμή (= 248) pages. Impression rouge et noire.

Bibliothèque Mazarine (à Paris) : A 13182.

248

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ Περιέχον τὴν πρέπουσαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ Τῶν Σεπτεμβρίου, Ὀκτωβρίου, Νοεμβρίου, καὶ Δεκεμβρίου ΜΗΝΩΝ, Νεωστὶ τυπωθὲν, καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας διορθωθὲν κατὰ τοὺς παλαιοὺς Βιβλίους. Ἐν ἔτει τῆς ἀπὸ τοῦ Κόσμου κτίσεως, ζσμϚ'. καὶ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, αψλή. κατὰ μῆνα Ἀπρίλλιον.

In-4° de 2 ff. non chiffrés (dont le premier entièrement blanc) et υξή (= 468) pages. Impression rouge et noire.

Bibliothèque Mazarine (à Paris) : A 13182.

249

ΒΙΒΛΟΣ ΕΝΙΑΥΣΙΟΣ ΤΗΝ ΑΠΑΣΑΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ Τυπωθεῖσα, καὶ διορθωθεῖσα μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας κατὰ τὰ παλαιὰ Βιβλία. Ἐν ἔτει τῆς ἀπὸ τοῦ Κόσμου κτίσεως, ζσμϚ'. καὶ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, αψλή. κατὰ Μῆνα Ἀπρίλλιον.

In-4° de 10 ff. non chiffrés et ρν6' (= 152) pages. Comprend le *Psautier* et l'*Horologium* ; ce dernier commence à la page πέ, par un titre d'entrée en matière.

Bibliothèque Mazarine (à Paris) : A 13184.

250

ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΗ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ Περιέχουσα τὴν πρέπουσαν αὐτῇ κατὰ τοὺς ὀκτωήχους ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ Νεωστὶ τυπωθεῖσα, καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας διορθωθείσα κατὰ τοὺς παλαιούς Βιβλίους. Ἐν ἔτει τῆς ἀπὸ τοῦ Κόσμου κτίσεως, ζσμς', καὶ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, ἀψλή. κατὰ μῆνα Ἀπρίλλιον.

In-4° de 2 ff. non chiffrés (dont le premier blanc), φλδ' (= 534) pp. et 1 f. blanc. Impression rouge et noire.

251

ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ποίημα τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, Τὰ πρῶτα νῦν τυπωθὲν κατὰ τὸν παλαιὸν Βιβλίον τῆς παλαιᾶς ἡμῶν Μονῆς ΤΗΣ ΚΡΥΠΤΟΦΕΡΡΗΣ. Ἐν ἔτει τῆς ἀπὸ τοῦ Κόσμου κτίσεως, ζσμς'. καὶ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, ἀψλή. κατὰ μῆνα Ἀπρίλλιον.

In-4° de 3 ff. non chiffrés (dont le premier blanc), ρ46' (= 192) pp. et 1 f. blanc. Le f. 3 liminaire, lequel fait partie du cahier A, contient au v° une gravure sur bois représentant S. Jean Damascène ; elle est signée : *Phil. Zenobii, ss^{mi} Dⁱ Nⁱ Incis.* Impression rouge et noire.

A la page ρθ', on lit :

Ἐτελειώθη αὕτη ἡ παροῦσα βίβλος τοῦ Παρακλητικοῦ τῆς Ὑπεραγίας, τὰ πρῶτα νῦν τετυπωμένη κατὰ τὸν τύπον τοῦ παλαιοῦ βιβλίου. C. 15. τῆς παλαιᾶς ἡμῶν Μονῆς τῆς Κρυπτοφέρεως τῇ, κά. τοῦ Ἰαννουαρίου μηνός, ἐν ἔτει τῆς ἀπὸ τοῦ κόσμου κτίσεως, ζσμδ'. καὶ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀψλς'.

252

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῇ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ Νεωστὶ τυπωθὲν, καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας διορθωθὲν κατὰ τοὺς παλαιούς Βιβλίους. Ἐν ᾧ καὶ προσετέθη ἡ παλαιὰ Ἀκολουθία τῆς ἐβδομάδος τῆς Διακαινησίμου, σὺν τοῖς

Τριωδίοις μετὰ ΤΟ ΑΝΤΙΠΑΣΧΑ, Τὰ πρῶτα νῦν τετυπωμένοις. Ἐν ἔτει τῆς ἀπὸ τοῦ Κόσμου κτίσεως, ζσμς'. καὶ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, ἀψλή. κατὰ μῆνα Ἀπρίλλιον.

In-4° de 2 ff. non chiffrés (dont l'un entièrement blanc) τό (= 370) pages, 1 f. entièrement blanc, et ρή (= 108) pages. Impression rouge et noire.

Bibliothèque Mazarine (à Paris) : A 13183.

[Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19339. S^a. F. 2.]

253

ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ Νεωστὶ τυπωθὲν, καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας διορθωθὲν κατὰ τοὺς παλαιοὺς Βιβλίους. Ἐν ἔτει τῆς ἀπὸ τοῦ Κόσμου κτίσεως, ζσμς'. καὶ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, ἀψλή. κατὰ μῆνα Ἀπρίλλιον.

In-4° de deux ff. non chiffrés (dont l'un entièrement blanc), γπς' = 686) pages et un f. entièrement blanc. Impression rouge et noire.

Bibliothèque Mazarine (à Paris) : A 13184.

254*

ΔΙΔΑΧΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ, ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΝ, Καὶ εἰς ἄλλας Ἐπισήμους Ἑορτάς, ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΤΙΝΩΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ, Σύντεθεισαι μὲν, καὶ ἐκφωνηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ποτὲ θεοφιλεστάτου Κερνίκης, καὶ Καλαδρίτῳ ἐν Πελοποννήσῳ Ἐπισκόπου Κυρίου ΗΛΙΟΥ ΜΗΝΙΑΤΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΗΝΙΕΩΣ. Νεωστὶ δὲ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας ἐκτυπωθεῖσαι, καὶ διορθωθεῖσαι. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, ἀψλή'. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Ἀντωνίου τοῦ Βόρτολι. CON PRIVILEGIO. 1738.

In-4° de 4 feuillets et 416 pages. Cahiers signés A-Cc de 8 ff. chacun. Marque typographique sur le titre. Au verso du feuillet 4,

portrait de Mignati. Page 416, permis d'imprimer en date du 17 mai 1737. Rarissime.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 88.

255

GEOGRAFIA
IN DIALOGO
Con moltissime Notizie
ISTORICHE CHRONOLOGICHE,
DI MARCO ANTONIO
CAZZAITI
NOBILE DI CORFÙ, ZANTE,
E CEFALONIA
DEDICATA
AL SERENISSIMO DOGE
DI VENEZIA
ALVISE PISANI.
IN VENEZIA, MDCCXXXVIII.
Appresso Giammaria Lazzaroni,
All' Insegna di S. Ignazio,
CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-8° de xxxii + 464 pages. Signatures : *, ** ; A-Z, Aa-Ff, de 16 pages chacune.

En tête du volume, on doit trouver un portrait de l'auteur gravé en taille-douce, autour duquel on lit en capitales : Marcus Antonius Cazzaiti patricius Corcyrensis, Cephalenus, atq. Zacynthius, anno aetatis suae XXI.

Au-dessous du portrait figurent les armoiries de l'auteur du livre et au bas la signature du graveur : *J. Cattini sculp.*

Collation des pages liminaires :

Pages 1-2 : le titre.

Pages 3-7 : Épître dédicatoire, laquelle ne renferme aucune particularité remarquable.

Pages 8-10 : Avertissement de l'auteur.

Pages 11-31 : Table des matières.

Pages 32 : Permis d'imprimer délivré le 25 juillet 1738 et enregistré le 1er octobre suivant.

Ouvrage d'une rareté insigne. La présente description a été faite sur un exemplaire que m'a fort obligeamment communiqué Laurent Vrokinis, de Corfou.

[Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

256

ΙΣΤΟΡΙΑ ΩΡΑΙΟΤΑΤΗ Εἰς τὴν ὁποίαν Περιέχεται ὁ βίος καὶ ἡ ἀνδραγαθείαι τοῦ περιβοήτου ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ Ὑἱοῦ τῶν θαυμαστῶν Βασιλέων ΦΙΛΙΠΠΟΥ, καὶ ΟΛΥΜΠΙΑΔΟΣ, Νεωστὶ τυπωθεῖσα, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθεῖσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1738. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. ἀψλή. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° de 112 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 3097. AN. 5.

257

ΛΙΘΗ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΣΠΕΡΙΝΗ ΚΑΙ ΕΩΘΙΝΗ ΕΙΣ ΧΡΗΣΙΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ ἀψλή. Παρὰ Ἀντωνίῳ [τῷ] Βόρτολι. 1738. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 12 pages, en un seul cahier. Vignette sur le titre. Plaque d'une insigne rareté.

Poème en vers de quinze syllabes, que son auteur a ainsi daté et signé, page 12 : ἀψλς', ὁκτωβρίου, ἐν Σμύρνῃ, Διαμαντῆς Ῥύσιος ὁ πονήσας.

Page 2, on trouve deux épigrammes : la première, de cinq vers iambiques, Εἰς τοὺς χρησόμενους, n'est pas signée ; la seconde, de quatre vers iambiques, Εἰς τὸν πονήσαντα, est signée ὁ πρὸς θεὸν εὐχέτης σου καὶ ταπεινὸς μητροπολίτης Λῆνου Μεθόδιος.

Pages 3-4 : Épître dédicatoire de Diamantis Rhysios à monseigneur Ananie, métropolitain de Cyzique, datée de Smyrne, octobre 1736.

Bibliothèque du Musée britannique : 869. e. 10.

258*

ΤΥΠΙΚΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ ΠΕΡΙΕΧΟΝ Πασαν τὴν διάταξιν
τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκολουθίας τοῦ χρόνου ὅλου. Νεωστὶ τυπωθὲν,
καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, ἀψλή. Παρὰ Νικολάω τῷ
Σάρω. CON PRIVILEGIO. 1738.

In-folio de σκ' (220) pages. Marque typographique sur le titre,
qui est encadré d'un bois. Texte sur deux colonnes. Impression
rouge et noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

259*

ACTA ORIENTALIS ECCLESIAE CONTRA LVTHERI
HÆRESIM Monumentis, Notis, ac Dissertationibus illustrata
OPERA, AC *STVDIO* D. EMANVELIS A SCHELSTRATE
SAC. THEOL. DOCT. BIBLIOTHECÆ VATICANÆ PRÆ-
FECTI Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe Canonici *VNA*
CVM *EPISTOLA* CHRISTOPHORI RANZOVII Adver-
sus Lutheranorum errores. PARS PRIMA. ROMÆ,
MDCCXXXIX. Typis Josephi Collini. *SVPERIORVM* *FA-*
CVLTATE.

In-folio de xx + xxxiv + 530 pages. Texte à deux colonnes.

PARS SECVNDA, de un feuillet non chiffré pour le titre dont le
verso est blanc et pages 531 à 982 + un feuillet blanc + 4 feuillets
non chiffrés.

Ouvrage rare et recherché. Un exemplaire est coté 46 marks,
sous le n° 7386 du catalogue XXII de la librairie Ludwig Rosen-
thal, à Munich.

Collation du volume :

Page i à v : Faux-titre et titre avec versos blancs.

Page v : Typographus lectori.

Pages vi à viii : Ex dissertatione apologetica Emanuelis a Schel-
strate De disciplina arcani.

Pages ix à xx : Tables.

Pages i à xxxiv : Lettre de Georges Callixte à Christophorus
Ranzovius datée du 6 mai 1650 et réponse de ce dernier.

Pages 1 à 982 : Le texte.

Les 4 feuillets finaux sont occupés par une table alphabétique des matières.

Bibliothèque de l'École des langues orientales (à Paris) : CC. I. 25.

260

A. T. ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΒΙΒΛΟΣ. Kurzgefasste MORAL, Dast ist : Ein Buch Von Tugendlicher Aufführung, Geschrieben Von dem gewessten preisswürdigst-regierenden Walachischen Fürsten und Herrn. HERRN Johann Nicolaus Alexander Maurocordato de Scarlati, Nach dem Griechischen verteutschet Durch Johann Baltasar Bernhold, D. & P. P. bey der Nürnberggl. Universität Altdorff. Onolzbach, zu finden bey Rönnagel und Keul, Buchhändlerere, 1739.

In-8° de 8 feuillets non chiffrés et 208 pages, dont les trois dernières blanches ¹. Imprimé en caractères gothiques. Le premier feuillet liminaire est occupé par un portrait en taille-douce de Nicolas Maurocordato, qui est une assez médiocre copie (signée *A. Nunzte sc.*) de celui qui orne l'édition du *Περὶ καθήκοντων* donnée par Bergler, à Leipzig, en 1722. Voy. ci-dessus le n° 146. Titre rouge et noir. Traduction allemande devenue d'une insigne rareté.

[Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

261*

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ, Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν Ἀπολυθίαν, Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρ' Ἀλεξάνδρου Καγγελαρίου. ΕΝΕΤΗΣΙΝ, 1739.

1. Le feuillet du portrait et celui du titre sont adhérents, et les six feuillets suivants forment un cahier, dont les 4 premiers ff. sont signés 2, 3, 4, 5 et les deux derniers non signés. Pour rétablir l'ordre, il faudrait plier la feuille de façon à ce que le portrait devint le f. 8 et fit face à la page 1. Cette irrégularité, qui n'a d'ailleurs aucune importance, existait dans les deux seuls exemplaires de ce livre que j'aie eus sous les yeux.

Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας, αψ-γθ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-folio de 252 pages numérotées en grec et en chiffres arabes. Titre encadré d'un bois, avec la marque de l'imprimeur. Cahiers signés A-Q de 8 ff. chacun, sauf le dernier qui n'en a que 6. Impression rouge et noire. Pages 3-4 : Préface de G. Sougdouris.

Bibliothèque du monastère de Xénophon (au Mont Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

262*

ΑΙ ΘΕΙΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ Πατέρων
ἡμῶν. ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ, ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ, Ἦτοι τῶν
Προηγιασμένων. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρφ. 1740. Con
Licenza de' Superiori, e Privil.

In-4° de 52 pages, en trois cahiers signés A-C de 8 ff. chacun, sauf le dernier qui en a 10. Titre encadré d'un bois, avec la marque de l'imprimeur. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

263*

Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Σεραφεῖμ ἀρχιεπισκόπου Φαναρίου
καὶ Νεοχωρίου, ὃς ἐμαρτύρησε κατὰ πρῶτον ἔτος σωτήριον ἔστι δὲ πόνημα
Ἀναστασίου ἱερομονάχου τοῦ ἐκ τῆς δευτέρας Θεσσαλίας. Τυπωθεῖσα
διὰ δαπάνης τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς Κυρίας Θεοτόκου τῆς λεγομένης
Κωρόνη, διορθωθείσα δέ, ὡς ἐφικτὸν, παρὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου καὶ λο-
γιωτάτου κυρίου, κυρίου Γρηγορίου Μοσχοπολίτου. Ἐν Μοσχοπόλει,
1740, Παρὰ Γρηγορίῳ ἱερομονάχῳ τῷ ἐκ Μοσχοπόλεως.

In-8° de 23 pages. Titre emprunté à Paul Lambros, *Étude sur le début et les progrès de l'imprimerie en Grèce jusqu'en 1821*. Χρυσάλλης, t. III, (1865), p. 399. Le hiéromoine Anastase est Anastase Gordios, d'Agrapha.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΗΜΩΝ ΝΑΟΥΜ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ, Τοῦ ἐν τῷ Λιβανίσκῳ
Διαδόλεως κειμένου. Νεωστὶ τυπωθεῖσα, δαπάνῃ μὲν τῶν εὐσέβων Χρι-
στιανῶν, Διορθώσει δὲ τοῦ Πανοσιωτάτου καὶ λογιωτάτου ἐν Ἱεροδιδα-
σχάλοις Κυρίου Κυρίου Γρηγορίου τοῦ Μεσχοπολίτου τοῦ καὶ τυπογρά-
φου. καὶ ἀφιερωθεῖσα τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀχριδῶν,
Κυρίῳ Κυρίῳ Ἰωάσαφ. Ἐν Μεσχοπόλει. 1740. Παρὰ Γρηγορίῳ
Ἱερμονάχῳ τῷ Κωνσταντινίδῃ.

In-4° de 47 pages. Sur le titre, la vignette de S. Luc écrivant
entre deux chapelles. De la plus insigne rareté. A la suite de cet
Office de S. Naoum, on trouve, avec une pagination nouvelle (1-5),
un poème fort curieux comprenant 115 vers politiques en langue
vulgaire, et dont voici le titre :

Σύντομος ἱστορία τῆς κατὰ τὸ 1740 ἔτος Μεγάλῃς γενομένης Πείνας καὶ
ἀκρίβειας. Συντεθεῖσα παρὰ τοῦ Κυρίου Μιχαῆλ Γκόρας, καὶ Ἀφιερωθεῖσα
παρ' αὐτοῦ. Τῷ μακαριωτάτῳ καὶ Σοφωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρώτης
Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν, καὶ πάσης Βουλγαρίας Κυρίῳ Κυρίῳ ΙΩΑΣΑΦ.

Ce poème est suivi de trois épigrammes insignifiantes, en grec
ancien, par le même Michel.

[Poème et épigrammes ont été réédités par N. G. Politis au
tome I du Δελτίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος,
pages 266-273.]

[Bibliothèque du Parlement hellénique.]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΩΡΑΙΟΤΑΤΟΝ, ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΑΜΑΡΤΟ-
ΛΩΝ ΣΩΤΗΡΙΑ, Συντεθέν εἰς Κοινὴν τῶν Γραικῶν Διάλεκτον
ΠΑΡΑ ΑΓΑΠΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ, Τοῦ ἐν τῷ
Ἀγίῳ Ὄρει τοῦ Ἀθῶ ἀσκήσαντος. Νεωστὶ Μετατυπωθεῖς, καὶ ἐκ
πολλῶν σφαλμάτων μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἐκκαθαρθεῖς παρ' Ἀλεξάνδρου
Καγκελλαρίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ,
αψμ'. CON LICENZA DE SUPERIORI.

In-4° de 4 feuillets et 432 pages. Marque typographique sur le titre.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 100.

266*

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ, Μετάτινων ἀναγκαίων προσθέσεων, ὀφεικίων τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, Χειροτονίας Ἐπισκόπου, καὶ ἐξομολογουμένων, ἄλλαις τε ποικίλαις Εὐχαῖς, καὶ τάξεσι κοσμηθὲν, ὡς ἐν τῷ τέλει ἰδεῖν ἔξεστι. Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρ' Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1740. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω, αψμ'.

In-4° de 4 feuillets et 456 pages. Titre encadré d'un bois. Impression rouge et noire. La page 456 non chiffrée est occupée par une liste de livres en vente chez Antoine Bortoli, les uns de Nicolas Saros, les autres de l'imprimerie Bortoli. Cette liste est identique à celle du n° 238, année 1737.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

267*

ΘΕΙΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Νεωστὶ ἀναλώμασι καὶ δαπάνῃ Ἀντωνίου Βόρτολι μετατυπωθὲν, Ἐπιμελῶς τε παρ' Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου διορθωθὲν. ΚΑΙ ΑΦΙΕΡΩΘΕΝ τῷ Μακαριωτάτῳ καὶ Σοφωτάτῳ Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων. ΚΥΡΙΩ, ΚΥΡΙΩ ΧΡΙΣΤΑΝΘΩ, ΤΩ ΝΟΤΑΡᾷ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1740 Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 256 et 48 pages à deux colonnes. Titre encadré d'un bois, avec la marque de l'imprimeur. Impression rouge et noire.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 18473. L. 1.

268

METROPHANIS CRITOPVLI EPISTOLA DE VOCIBVS QVIBVSDAM LITVRGICIS EX AVTOGRAPHO PROFERT

ET LATINE INTERPRETATVR PARITERQVE AD ORATIONES ALVMNORVM SCHOLAE QVORVMDAM AVDIENDAS OFFICIOSE ET AMANTER INVITAT IO. IEREMIAS CRVDELIVS GYMN. IVTREB. RECT. ET DIAC. AD. AED. D. VIRG. ET FRANCISC. VITEMBERGAE, IN OFFICINA HENNINGIANA 1740.

In-4° de 16 pages. Texte grec avec traduction latine. Rarissime.

Page 6, on lit : « Quorum cum exposita quædam fuerint a Metrophane Critopulo in epistola ad amicum scripta, quam in bibliotheca amplissimi Senatus et scholæ Cygnæ¹ offendimus quondam ab ipso auctore inscriptam Nathanaelis hierodiaconi, discipuli Maximi Margunii, Horologio, anno MDXXXIX typis Spinelli edito, gratam nos rem facturos et operæ pretium esse rati eandem ex claustris extraximus, cum in minutulo libello vix quisquam quæsierit, neque nobis contigisset, nisi fuisset casu quodam in eandem delati. »

Cette lettre de Métrophane Critopoulos est adressée au médecin Jean-Henri Kirchberger ; elle est datée de Nuremberg, le 14 mai 1626. Martin Gerbert l'a reproduite dans ses *Scriptores ecclesiastici de musica sacra potissimum* (typis San-Blasianis, 1784, 4°), tome III, pp. 398-402.

Bibliothèque nationale de Paris : Inventaire B 3254.

269*

MHN IANNOΥΑΡΙΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ μετατυπωθεὶς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψμ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-folio de 280 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec la marque de l'imprimeur. Texte sur deux colonnes. Impression rouge et noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

1. C'est la ville de Zwickau.

270*

ΜΗΝ ΦΕΥΡΟΥΑΡΙΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεῖς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθεῖς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψμ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-folio de 159 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec la marque de l'imprimeur. Texte sur deux colonnes. Impression rouge et noire.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19203. VIII. 6. ★, [TO. II].

Bibliothèque d'Athanasie Bernardakis (à Athènes).

271*

ΜΗΝ ΜΑΡΤΙΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεῖς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθεῖς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψμ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI E PRIVILEGIO.

In-folio de 140 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec la marque de l'imprimeur.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos).

272*

ΜΗΝ ΑΠΡΙΛΙΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεῖς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθεῖς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψμ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-folio de 132 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec la marque de l'imprimeur. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19203. VIII. 6. ★. [To. IV].

273

ΜΗΝ ΜΑΪΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ
ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεὶς, καὶ ἐπιμελῶς
διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς
Θεογονίας. αψμ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRI-
VILEGIO.

In-folio de 120 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec marque de l'imprimeur. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19203. VIII. 6. ★. [To. V].

274*

ΜΗΝ ΙΟΥΝΙΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ
ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεὶς, καὶ ἐπιμελῶς
διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.
ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς
Θεογονίας. αψμ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRI-
VILEGIO.

In-folio de 124 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec marque de l'imprimeur. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19203. VIII. 6. ★. [To. VI].

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

275*

ΜΗΝ ΙΟΥΛΙΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ
ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεὶς καὶ ἐπιμελῶς
διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.
ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς
Θεογονίας. αψμ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRI-
VILEGIO.

In-folio de 160 pages. Titre dans un encadrement xylogra-
phique, avec marque de l'imprimeur. Texte à deux colonnes.
Impression rouge et noire. Communication du Révérend Père
Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

276*

ΜΗΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ
ΑΥΤΩ ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεὶς, καὶ
ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑ-
ΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ
τῆς Θεογονίας. αψμ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E
PRIVILEGIO.

In-folio de 179 pages. Titre dans un encadrement xylogra-
phique, avec marque de l'imprimeur. Texte à deux colonnes.
Impression rouge et noire.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 49203. VIII. 6. ★. [To. VIII].

277*

ΜΗΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ
ΑΥΤΩ ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεὶς, καὶ
ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑ-
ΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Ἔτει
ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψμ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI,
E PRIVILEGIO.

In-folio de 200 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec marque de l'imprimeur. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 49203. VIII. 6. *. [To. IX].
Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

278*

ΜΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεὶς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψμ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-folio de 200 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec marque de l'imprimeur. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 49203. VIII. 6. *. [To. X].
Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

279*

ΜΗΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ, ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεὶς, καὶ ἐπιμελῶς, διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας, αψμ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-folio de 256 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec marque de l'imprimeur. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos).

280*

ΜΗΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ Νεωστὶ μετατυπωθεὶς καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1740. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψμ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-folio de 286 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec marque de l'imprimeur. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 49203. VIII. 6. ★. [To. XII].
Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

281*

ΣΥΝΟΨΙΣ ΙΕΡΑ, Περιέχουσα μερικός τινες Ἀκολουθίας ἐκάστου Χριστιανοῦ. Καὶ ἕτερα πρὸς τούτοις ὡζέλιμα, ὡς ἐν τῷ Πίνακι φαίνονται. Νεωστὶ μετατυπωθεῖσα, αὐξηνηθεῖσα, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθείσα Παρ' Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. αψμ'. Con Licenza de' Superiori.

In-16 de 432 pages. Marque typographique sur le titre.

A la page 329 non chiffrée, on trouve un deuxième titre ainsi libellé :

ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΕΥΧΑΡΙΟΝ Ὅτι Προσευχαὶ διὰ κάθε ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος, εἰς κοινὴν γλώσσαν. Συλλεχθεῖσαι παρὰ Ἀθανασίου Ἱερομονάχου τοῦ Κρητὸς, καὶ διορθωθείσαι παρ' Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. αψλζ'.

Ce second titre laisse supposer que cet ouvrage n'est que la reproduction d'une édition de 1737, dont on n'aurait modifié que le titre principal.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 49143. IX. 5.

282*

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΜΕΓΑ Περιέχον πᾶσαν τὴν ἡμερονύκτιον Ἀκολουθίαν, καὶ παρακλητικούς Κανόνας τῆς Θεοτόκου, καὶ οἴκους. Τροπάρια καὶ Κοντάκια τῶν Ἀγίων τοῦ ὅλου ἑνιαυτοῦ, μετὰ τῆς Μεταλήψεως, καὶ ἄλλων ἀναγκαίων, καὶ Πασχαλίων ἑτῶν μδ'. ΝΕΩΣΤΙ ΜΕΤΑΤΥΠΩΘΕΝ, Καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν. Παρὰ Κυρίου Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψμ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. 1740. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés, dont le premier blanc, et 496 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec marque de l'imprimeur. Impression rouge et noire.

[Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19221. S*. E. 1.]

283*

DE LEONE X. PONTIFICE MAXIMO *ORATIO Habita in Archigymnasio Romano VI. Idus Februarias* A F. THOMAS MARIA MAMACHIO CHIO ORD. PRAEDICATORUM. ROMAE, MDCCXLI. Ex Typographia THOMÆ, & NICOLAI PAGLIARINI. SUPERIORUM PERMISSU.

In-4° de xxviii pages dont la dernière blanche. Rare. Pages III à v : épître dédicatoire à Tommaso Ripoll, général de l'ordre des Frères Prêcheurs. Page 6, imprimatur. Le discours proprement dit commence à la page VII et finit à la page xxvii.

Bibliothèque Casanatense (à Rome) : Miscell. 4° vol. 541, n° 4.

284*

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ET LOCUPLES OMNIS GENERIS GRÆCORUM AUCTORUM DELECTUS, Usui adolescentium φιλενηνικῶν, qui librorum copia non abundant, *EDITUS AB JOHANNES PATUSA ATHE- NIENSI*, Nova ejus delectus PRO REGIA NEAP. ACA-

DEMIA Adspersis, quæ desiderabantur Græcorum lucubrationibus, detractisque quæ parum ad rem facerent, *Curata magis atque elegantior* ΕΚΔΟΣΙΣ. VENETIIS, Excudit FRANCISCUS PITTERI ANNO MDCCXLI. *PUBLICA AUCTORITATE*.

Deux volumes in-12, le premier de 2 feuillets non chiffrés et 399 pages, le second de 672 pages. Au verso de la dernière page du tome premier se trouve un permis d'imprimer daté de Padoue, 14 juillet 1740.

Bibliothèque de S.Marc (à Venise) : 15535. D. 1.

285*

SANCTI ANTONINI ARCHIEPISCOPI FLORENTINI ORDINIS PRAEDICATORVM OPERA OMNIA AD AUTOGRAPHORUM FIDEM NVNC PRIMVM EXACTA, VITA ILLIVS, VARIIS DISSERTATIONIBUS, ET ADNOTATIONIBUS AVCTA, *CVRA ET STVDIO* FF. THOMAE MARIAE MAMACHI *ET* DIONYSII REMEDELLI ORDINIS EIVSDEM THEOLOGORVM. *Tomi I. Pars. I.* FLORENTIAE ANNO MDCCXLI. Ex TYPOGRAPHIO PETRI CAIETANI VIVIANI. *CVM ADPROBATIONE*.

In-f° de un feuillet blanc + xx pages + 1480 colonnes + un feuillet blanc. Deux colonnes à la page. Titre rouge et noir sur lequel est représenté S. Antonin écrivant. Rare.

Pages 1 à iv : Faux-titre et titre. Pages v à viii : Épître dédicatoire à Anne-Marie-Louise, comtesse palatine et électrice de Bavière. Pages ix à xx : Préface.

Après la col. 716 vient le titre de la deuxième partie, MDCCXLII, sur lequel est représenté S. Antonin défunt. Le texte continue col. 717 pour finir col. 1428. Col. 1429 à 1470 : Table. Col. 1471 à 1478 : Approbations. Col. 1479 à 1480 : Addenda et corrigenda. A la fin : *Florentiae MDCCXLII. Ex typographio Petri Caietani Viviani ad insigne S. Thomae Aquinatis*.

II. Partis Volumen I. MDCCLVI. In-f° de xx pages et 1678 colonnes. Deux colonnes à la page. Titre comme au volume précédent.

Pages 1 à iv : Faux-titre et titre. Pages v à viii : Épître dédi-

catoire à Jean Thomas de Boxadors, général de l'ordre des Frères Prêcheurs. Pages ix à xv : Préface. La page xvi est blanche. Pages xvii à xx : Table des chapitres.

Après la col. 752 vient le titre de la deuxième partie, MDCCXLIV (*sic*). Le texte continue col. 755 pour finir col. 1626. Col. 1627 à 1674 : Table. Col. 1675 à 1676 : Approbations. Col. 1677 à 1678 : Suite des approbations et registre, à la fin duquel on lit : *Florentiae MDCCCLVI. Ex typographio Petri Cajetani Viviani ad insigne Iani.*

Bibliothèque Casanatense (à Rome) : MM. IX, 38-39.

286

ΚΛΗΜΗΣ
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ 'Αρχιεπισκόπου 'Αχρειδών

Νεωστὶ καινῷ τύπῳ ἐκδεδομένη, συλλεχθεῖσα ἐκ τῶν συγγραμμάτων
τοῦ τε Δημητρίου τοῦ χωματινοῦ, καὶ τοῦ Καβάσιλα, 'Αρχιεπισκόπων
Τοῦ αὐτοῦ θρόνου χρηματισάντων.

Δαπάνη μὲν τῆς σεβασμίας μονῆς Τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν
Ναοῦμ τοῦ Θαυματουργοῦ, καὶ τοῦ τυπογράφου.

Διορθώσει δὲ τοῦ λογιωτάτου ἐν 'Ιερομονάχοις Κυ Γρηγορίου.
Καὶ παρ' αὐτοῦ 'Αφιερωθείσα τῷ Μακαριωτάτῳ 'Αρχιεπισκόπῳ τῆς
Πρώτης 'Ιουστινιανῆς 'Αχρειδῶν Κυρίῳ Κυρίῳ 'ΙΩΑΣΑΦ.
'Εν Μοσχοπόλει.

Παρὰ Γρηγορίῳ 'Ιερομονάχῳ τῷ Κωσταντινίδῃ. 1742.

Petit in-folio de 2 ff. non chiffrés et 50 pages.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΩΝ

Τῶν 'Επὶ 'Ιουλιανοῦ Τοῦ παραβάτου Μαρτυρησάντων ἐν Τιβερίουπόλει
Τῇ κοινῶς 'Επικαλουμένῃ Στρουμνίτζῃ.
ΝΕΩΣΤΙ ΚΑΙΝῷ ΤΥΠῳ ΕΚΔΕΔΟΜΕΝΗ
Δαπάνη μὲν τῆς Σεβασμίας Μονῆς Τοῦ ἐν 'Αγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ναοῦμ
Τοῦ Θαυματουργοῦ.

Διορθώσει δὲ τοῦ λογιωτάτου Κυρίου Μιχαήλ Τοῦ ΓΚόρας.
 Καὶ ἀφιερωθείσα Παρ' αὐτοῦ Τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Τῆς
 πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχρειδῶν Κυρίῳ Κυρίῳ
 ἸΩΑΣΑΦ.
 Ἐν Μοσχοπόλει. 1741.
 Παρὰ Γρηγορίῳ Ἱερομονάχῳ τῷ Κωσταντινίδῃ.

*

[Page 32.]

ΤΗ ΚΒ'.

ΤΟΥ ΜΑΙΟΥ ΜΗΝΟΣ
 ΨΑΛΛΟΜΕΝ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ
 τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βλαδιμήρου,
 καὶ θαυματουργοῦ.

*

[Page 18.]

ΜΗΝΙ ΙΟΥΝΙΩ, Β'.
 ΜΝΗΜΗΝ ΕΠΙΤΕΛΟΥΜΕΝ
 τοῦ Ἀγίου Ἱερομάρτυρος
 ΕΡΑΣΜΟΥ
 ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΑΧΡΙΑΙ.

*

[Page 51.]

ΜΗΝΙ ΙΟΥΝΙΩ. Κ'.
 ΜΝΗΜΗΝ ΕΠΙΤΕΛΟΥΜΕΝ
 Τοῦ δόσιου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν.
 ΝΑΟΥΜ
 ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ ΤΟΥ ΕΝ Τῷ ΛΙΒΑΝΙΣΚῳ ΔΙΑΒΟΛΕΩΣ
 Κειμένου.

*

[Page 1.]

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
 ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΣΙΟ-
 ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ
 ΤΟΥ Μαρτυρήσαντος ἐν τῇ Πόλει Βελαγράδων, Κατὰ τὸ
 ἀψθ' Ἔτος. Ἰουλίου ι.
 ΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
 ΜΟΣΧΟΠΟΛΙΤΟΥ.

*

[Page 1.]

ΜΗΝΙ ΙΟΥΛΙῳ Ιζ'
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΠΤΑΡΙΘΜΩΝ

Ποιηθεῖσα Παρὰ Τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις Γρηγορίου Μοσχοπολίτου.

Des sept offices qui précèdent, les deux premiers seuls possèdent un titre-frontispice, les cinq derniers n'ont qu'un titre de départ et n'en ont jamais eu d'autre. En outre, bien que le second office, celui des *Quinze Martyrs de Tibériopolis*, porte la date de 1741, il doit être relié à la suite de celui de S. Clément d'Ochrida, comme l'indique la Table suivante, qui se trouve en tête du Recueil, au v° du premier f. non chiffré :

Πίναξ τῶν περιεχομένων Βιβλίων.

Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Κλήμεντος.	Ζήτει ἀριθμῶ	4.
Ἀκολουθία τῶν δεκαπέντε Μαρτύρων.	ζήτει ἀριθμῶ.	50.
Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Βλαδιμήρου.	ζήτει ἀριθ.	32.
Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Ἑράσμου.	ζήτει ἀριθμῶ.	18.
Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Ναούμ.	ζήτει ἀριθμῶ.	51.
Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Νικοδήμου.	ζήτει ἀριθμῶ.	1.
Ἀκολουθία τῶν Ἀγίων Ἑπταρίθμων.	ζήτει ἀριθμῶ.	1.

Nous avons donné la pagination de la partie du Recueil qui dépend du premier titre ; voici maintenant le détail du reste :

A) Office des *Quinze Martyrs de Tibériopolis*, 3 pages non chiffrées dont la deuxième (ou v° du titre) est blanche, puis pp. 3 (chiffrant un v°) à 31 (chiffrant également un v°).

B) Office de S. *Vladimir*, pp. 32 (chiffrant un r°) à 35 (chiffrant un v°), puis pp. 5 (chiffrant un r°) à 17.

C) Office de S. *Erasme*, pp. 18 à 26 (chiffrée 29, par erreur).

D) Office de S. *Naoum*, pp. 51 à 70, plus 1 f. non chiffré et blanc au v°.

E) Office de S. *Nicodème*, 12 pages (1-12).

F) Office des *Sept-Saints* [Cyrille, Méthode, Sabbas, Naoum, Gorasdon, Clément et Angélarios], 11 pages (1-11).

Nous ferons observer que la Table, ci-dessus reproduite, indique que l'Office des *Quinze Martyrs* commence à la page 50 ; mais c'est en réalité à celle qui suit la page 50, et qui, occupée par un titre, ne porte aucun chiffre. Cette indication, malgré son inexac-

titude, suffirait seule à établir que, bien que commençant par une page chiffrée 51, l'Office de *S. Naoum* ne serait pas à sa place après celui de *S. Clément*, mais doit figurer à l'endroit indiqué par la Table ; c'est du reste la classification de celle-ci que nous avons suivie.

Pour être complet, ce rarissime Recueil doit avoir 79 ff. Celui qui nous a servi à faire la présente description appartenait à feu le prince G. Maurocordato. Il est dans un admirable état de conservation, avec témoins. Ce volume présente les vignettes que nous avons déjà eu l'occasion de signaler dans les livres sortis des presses de l'imprimerie Moschopolitaine ; sur les titres, S. Luc, écrivant entre deux chapelles ; dans les en-têtes, S. Naoum : le petit bois qui représente ce personnage est signé des initiales $\frac{\Gamma C}{MC}$ ainsi disposées et désignant peut-être ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΟΣΧΟΠΟΛΙΤΗΣ.

Le Recueil débute par les pièces liminaires suivantes, qui occupent trois pages, et que nous reproduisons surtout à cause de la rareté du livre.

Τῷ μακαρίωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρώτης
 Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν, καὶ πάσης Βουλγαρίας κυρίῳ κυρίῳ
 Ἰωάσαφ, τὴν μετ' ἄκρας εὐλαθείας ἐδαφιαίαν προσκύνησιν.

Καθάπερ τὸ οὐράνιον στερέωμα τοῖς τῆς ἐλλαμπτικωτάτης φωτοχυσίας τοῦ παμφανόροντος ἡλίου προτερήμασιν, οἷς παρὰ πάντων τῶν φωτοειδῶν ἀπέμαξε, καταλαμπόμενον ἀγλαίζεται, καὶ βένθος ἅπαν καὶ σκοτεία παντοία τῇ τούτου ἀνατολῇ φαιδρύνεται, οὕτω δὴ καὶ τὸ θεῖον ἔδος καὶ ἀποστολικὸν σκῆνος τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν κεκληρωμένον σε, μακαριώτατε πάτερ, ὡς ἄλλον χρυσοῦν καὶ φασσφόρον ἐν ἐσχάτοις ἀνατελλαντα ἥλιον, οὐχ ἥκιστα ἐφ' ἡμῶν, ὅτε καὶ ἡδίων μετὰ τὸ νέφος ὁ ἥλιος, κατὰ τὸ λεγόμενον, παντοία σεμνότητι καὶ βίου λαμπρότητι, καὶ ἀμφοτέρῳ τῇ τῆς ἀρετῆς τελειότητι καθ' ὑπεροχὴν κατηύχασται καὶ ἐξόχως λελάμπρυνται. Τῆς γὰρ δοφερῆς ἀχλὺς πάσης ταραχῆς καὶ ἀνωμαλίας τὸ χαίρειν εἰπούσης καὶ τοῦ ἐν σκότει διαπορεύεσθαι τῆς ἀγνοίας ἐκ ποδῶν ἀπηλλαγμένον, δόξα Κυρίου περιέλαμψε καὶ πάντας θεσπεσιῶς τῇ δωδεκαχόρδῳ ὀρφεῖα κινύρχ τῆς σῆς χάριτος ἐφωταγώγησε, ἣν Περιίδες θησαυρίσασαι, ὡς σμῆνος πολυδαίδαλον καὶ λειμῶνα ἀνθεμένοντα τῇ μακαρίᾳ σου ψυχῇ ἐπεσώρυσαν ἐν ἀφθονίᾳ. Ἵνα γὰρ τὰ πλείω ἑάσω, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς (ἐν οἷς καὶ οἰχοδομαὶ

λαμπρῶς κατηγολαῖσμεναι καὶ πολύφατοι), ἐπιλείπει γάρ με διηγούμενον ὁ Χρόνος, ἀπάντων τὰ πάντα ὧν ἡ βιοτὴ κατ' εὐδοκίαν Κυρίου. Ὑφ' ὧν τῶν στιλπνοτάτων ἐλλάμψεων φωταγωγούμενος καὶ μάλα θαρρυνόμενος ὑπὸ τε τῆς θεσπεσίας σου καλοκαγαθίας καὶ τῆς προγεγονυίας εὐκαταδέκτου ἀφιερώσεως, αὖ πάλιν ἐτόλμησα καὶ οὐκ ὤκνησα τῇ υἱικῇ προσδραμεῖν εὐπειθείᾳ πρὸς τὴν σὴν πατρικὴν φιλοστοργίαν, καὶ ταύτην προσανατιθέναι τὴν μικρὰν μὲν βίβλον τῇ οὐσίᾳ, μεγάλην δὲ καὶ ἱερὰν τῇ εὐσεβείᾳ, πολλῷ τῷ ἰδρῶτι καμωθεῖσάν μοι καὶ ὑπὸ πολλῶν τῶν ἔκπαλαι διορθωθείσαν σεσαθρωμένων ἀντιγράφων, καὶ ἀκολουθίας περιέχουσιν τοῦ τε ἐν τῇ αὐτῇ ἀποστολικῇ καθέδρᾳ προπατριαρχεύσαντος, καὶ ἐν ἁγίοις ἤρωσι τῆς ἐκκλησίας στίλποντος Κλήμεντος ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν, καὶ ὧν ἡ συνεχὴς τῶν ἀκολουθιῶν κατάστρωσις κλήσεις τὰς ἁγίας παρεμφάνει, οἵτινες τῇ αὐτῇ καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὑπερέλαμψαν ἐν ἐσχάτοις ταῖς φεγγοβόλοις μαρμαρυγαῖς τῆς εὐσεβείας Μακεδονίαν καὶ Ἰλλυρίδα μετὰ τῶν περὶ αὐτάς φωτὶ θεογνωσίας προσάγοντες, καὶ ἀδιαλείπτως τοῖς αὐτῶν θαυματοβρύτοις ἁγίοις λειψάνοις παρακείμενοι ρουροὶ προστατεύοντες, στηρίζουσι τὴν θεῖαν καθέδραν, αὐτῆς μὲν εἰς δόξαν καὶ καύχημα μέγιστον, εὐσεβούντων δ' οὐ μικρὰν τῶν παθῶν σωτηρίαν, πῇ γὰρ ἔδει ἄλλοθί που; οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστιν, ὅτι μὴ σοὶ τῷ πατρούχῳ κληρονόμῳ τῆς πατριαρχικῆς καθέδρας, καὶ γαυριωμένῳ ἐν δόξῃ ἁγίων πατροπροβλήτως. Ἀσμένως τοίνυν δέξαιο καὶ φιλοφρόνως τὰ σά, σοὶ προσανατιθεμένα, οὐχ ὅτι καθὼ δεῖ, ἀλλὰ θεῖν ἔδει, εἰ μὴν οὐχὶ κατ' ὀφειλομένην ἄξιαν, ἀλλὰ τὰ μέγιστα προαιρουμένην προθυμίαν. Προαίρεσις μὲν γὰρ ἐξέχει τῷ περιεῖναι τῇ ἐπινοίᾳ, δύναμις δὲ οὐκ ἔχει περιεῖναι τῇ ἐνδείᾳ, καὶ δεομένῳ εὖξαιό μοι τὰ ἄριστα.

Ἐλάχιστος δοῦλος ἀλλὰ πιστὸς Μιχαὴλ ὁ τοῦ ΓΚόρας.

Ἐπίγραμμα τοῦ λογιωτάτου οἰκονόμου παπᾶ κυρίου
Σεβαστοῦ εἰς τὸν μακαριώτατον Ἀχριδῶν Ἰωάσαφ.

Ἦνι ὁ πρύτανις γ' ὧ ὧν ἀρίπιστος, ἐχέφρων,

Ἱερὺς θευθύτης, ἔξοχα ἀρχιθύτης·

τά πρόσθεν γ' Ἦρη, Ἀθηνᾶ δ' ὕστατα σάφα,

ὡς Ἰωάσαφ Ἀχρίδος ἡγορή·

οἷ χάριν ἰδομένη τυπογραφία τ' αἰδῶ

νωλεμέως κάζει κλίμακα πανταχόσε·

οὐλέ τε καὶ μέγα ἢ χαῖρε πτόλις ἐκφύσα τόνδε,
Μοσχόπολις, μόσχῳ εἰκελος ἐν προόδοις.

Ἔτερον τῷ αὐτῷ Μιχαὴλ Ὑπισχιώτου.

Δίσκους παγγενέτης κτίσσει πόρε δῆτα φάους δῖς ·
τὸν μὲν ἀπώσσει πρὶν παγγονίη σκοτίης ·
τὸν δὲ ἔδει ζαθέῳ λυχνιδῶνος, Ἰωάσαφ, ἡῶ
θεσπεσίην, ζοφεροῦ ἡδ' ὀλετήρα κνέφους.
Ζώης πλεῖν ἄρα, διε Ἰωάσαφ, ἐς λυκάβαντας,
αὐγεῖν φρυκτορέειν πάντα λεῶν Κυρίου.

Ἔτερον τοῦ αὐτοῦ τῷ αὐτῷ.

Οὐκ ἔτι ὀρνιέων πετερυγέσσιν ἐπαγγελίη νῦν,
φάμαν θειάζειν Ἀμμοнос ἀνάτροπον ·
δικραέος δ' ἄετοιο Ἰωάσαφ ὠκυπτέροισι
χύδην θρυλλῆσαι δαιμονίῃ ἀρετάν ·
τὰν φάνέν οὐχὶ μύθοις τρίποδι χρυσηλατέῳ γε,
τρισσοφαεῖ δὲ ἔδρη Ἀχρίδος ἀτρεκίῃ.

Ἐπίγραμμα Μιχαὴλ εἰς τὴν Ἀχρίδα.

Τοῦ πόλε γηθόσυνος ; Χριστοῖο πέλω ὅτι θρᾶνος,
μυστῶν ἡδ' ἔδρας δωδεκάτων γε φέρω ·
καὶ τὸ ἔρει μοι Ἀχρίς, πρώτ' Ἰουστινινιανή τε ;
τοῦ πατριάρχου ὅττ' εἰμι ἔδρ' ἀρχιθύτου ·
δῖς στηλιτευτοῦ ἀμύμωνος Ἰωάσαφ ἡ μοι,
ἀρχιθυτῶν τε φέρω ἰσαρίθμως τὰ ἔδῃ ·
ἣν διισθήσεν δ' ἔθ' ἅπαξ Ἡοῦς ὁ Τιθωνός,
πόρσιον οὐποτ' ἱδῆς ἡνιαρὴν ἀνίην.

Ἔτερον τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν τῆς Ἀχρίδος θρόνον.

Χαῖρε, ἀποστολικὴ ἔδρα · χαῖρε τὸ, θρᾶνε Ἀχρεῖδος,
χαῖρε δ' ἐρῶ αὖθις τηλέκλυτος καθέδρα ·

ἔσχες καὶ γὰρ ἔρεισμα, κρηπίδα θεσπεσίην τε,
 ἐπτάριθμον χορίαν θειοφρόνων λατρίων·
 καὶ Βλαδίμηρον Ἰωάννην τὸν μάρτυρα θεῖον,
 πρὸς τοῖς καὶ δέκα ξὺν πέντε γε Τιβερίου·
 καὶ Νικόδημον ἀθλοῦντα ἐν ἐσχάτοις Βελογράδοις·
 τῶν δὲ ἀνωνύμων κλήσιας οὐκ ἔρέω,
 ὦν γε τὰ λείψανά σοι μέγα ἔρκος ἰδ' εὖχος ὑπάρχει·
 ἔνδικα χαῖρε ἄρα, ἀργυρόηλε θρόνε.

Ἔτερον τοῦ αὐτοῦ τοῖς ἐντευξομένοις.

Δογματοθειόσοφον γένος οὐρανόκληρονόμον τε,
 εἴλυ' ἐτησιέοις ταῖσι πανηγύρεσιν,
 εὐθύμῳ σπουδῇ Ἀκολουθίας ἐν κατανύξει,
 Χριστοῦ θειοφρόνων τῶν μέγα δὴ λατρίων·
 στίλβει γὰρ παρ' ἐκάστῳ κρουνὸς θαυματόβρυτος,
 ἄρδει δὲ ψυχὰς καρφομένης συνοχαῖς·
 τῷ πίστει δὲ ποτερχομένῳ πολυδαίδαλος ὄντως,
 θεσπεσίη τε βρύει χάρις ἀκεσσοῦνος·
 θαυμασίας δὲ ἀμοιβὰς παννουχίως πολυμνίσις,
 ἐκβλύζουσ' Ἀχρίδος κλήματος οἱ στυλῖται.

Γρηγορίου τοῦ τυπογράφου εἰς τὴν ἱεράν σύνοδον.

Θειότατ' Ἀχρίδος· δὴ σύλλογε ἀρχιερέων,
 πάρελε εὐμενέως μουσόμελον κανόνα
 Ἀχριδῶν ἀγίων, οὓς νῦν Ἰωάσαφ ἀλφῶν
 ἀρχιθύτης ἀμύμων εἶν ἐνὶ συνέθετο·
 ὦν γε μετερχόμενοί γ' ἀκεσίμβροτον ἀντιβολεῖτε
 οἰκτρῷ μοι παρέχειν ἀμπλακιῶν πρῶεσιν.

287*

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ, ΠΛΟΥΣΙΩΤΑ-
ΤΟΝ. Περιέχον ἅπαντα τὰ ἐν τοῖς προτυπωθεῖσιν Ἀνθολογίοις, καὶ
πάσας τὰς Δεσποτικὰς Ἑορτάς, καὶ τὰ Μεθέορτα αὐτῶν, Καὶ τὰς Συ-
νοδικὰς Ἀκολουθίας, καὶ ὅλην τὴν ΟΚΤΩΗΧΟΝ, Μεθ' ἐτέρων πάνυ
ἀναγκαίων, Ἐτι δὲ καὶ Πασχάλιον Ἑτῶν νβ'. 52. Ἐπιμελῶς διορθω-
θὲν παρ' Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Παρὰ Νικολάω
τῷ Σάρῳ. 1742.

In-folio de 668 pages + 2 feuillets non chiffrés (contenant la
table) intercalés entre le titre et le texte. Titre encadré d'un bois,
avec marque de l'imprimeur. Impression rouge et noire.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19197. S*. E. 2.

288

CUM MARCUS FUSCARENUS *EQVES* D. MARCI PRO-
CURATOR ELECTUS INIRET SÓLEMNITER DIGNITA-
TEM. *ORATIO* BARTHOLOMÆI LAVAGNOLI In Pat.
Gymn. Med. Prof. Ord. ET AB EJUS FILIO COLLECTA
CARMINA. PATAVII, Typis Seminarii. MDCCXLII. *SU-
PERIORUM PERMISSU.*

In-4° de quatre feuillets non chiffrés (dont le premier blanc) et
LVI pages.

Page 26 : Idem (epigramma) Antonii Strategii, Rectoris Collegii
Cottuniani Patavii.

Page 30 : Idem Antonii Strategii, Rectoris &c. *ΑΝΑΚΡΕΟΝ-
ΤΕΙΟΝ.*

Page 34 : Antonius Strategus, Rector &c. ad Antonium Lava-
gnoli (épigramme grecque).

Page 35 : Versione del antecedente epigramma del Padre Car-
meli.

Pages 36-38 : Antonii Strategii, Rectoris &c. Ἄσμα σαπφικόν.

Pages 39-41 : Versione di Antonio Lavagnoli. Saffici.

Page 50 : Antonii Strategii, Rectoris &c. Δίστιχον... Idem he-
braice Antonii Lavagnoli... Latine ejusdem.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 218. Op. 11.

289*

DE GRAECIS ILLUSTRIBUS LINGVAE GRAECAE LITERARUMQUE HUMANIORUM INSTAURATORIBUS, EORUM VITIS, SCRIPTIS, ET ELOGIIS, LIBRI DUO. E. Codd. potissimum MSS. aliisque authenticis ejusdem Aevi Monumentis deprompsit HUMPHREDUS HODIUS, S. T. P. Haud ita pridem Regius Professor et Archidiaconus OXON. PRAEMITTITUR De VITA et SCRIPTIS ipsius HUMPHREDI DISSERTATIO. Auctore S. JEBB, M. D. LONDINI, Impensis CAROLI DAVIS, Regiae Societatis Typographi, in vico vulgo dicto *Pater noster Row*, MDCCXLII.

In-8° de xxx + 326 pages + 8 feuillets non chiffrés contenant la table. En tête du volume est le portrait de Jean Argyropoulos, qui a été reproduit au tome III de la *Bibl. hell. des quinzième et seizième siècles*, page 166 a.

Bibliothèque d'Hubert Pernot.

Bibliothèque de l'École des langues orientales : OO. X. 37.

290*

ΘΕΩΡΙΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑΙ, Καὶ ψυχροφελεῖς νοουθεσίαι, συντεθεισαι εἰς γλῶσσαν πεζήν, διὰ κάθε Χριστιανὸν, ὅπου ἐπιθυμᾷ νὰ γνωρίσῃ τὴν Χριστιανικὴν του πολιτείαν, καὶ εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1742. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Con licenza de' Superiori.

In-8° de 168 pages et 4 feuillets non chiffrés dont les deux derniers blancs.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 93.

291

KANON
ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΣ,
ΕΙΣ ΤΗΝ

ΥΠΕΡΑΓΙΑΝ
ΘΕΟΤΟΚΟΝ.
ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1742.

Παρά Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

Con licenza de' Superiori.

In-8° de 36 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre. Nous avons vu un exemplaire de ce petit livre imprimé sur parchemin. Très rare.

Le titre d'entrée en matière (p. 3) est ainsi conçu :

ΚΑΝΩΝ ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ
ΥΠΕΡΑΓΙΑΝ ΘΕΟΤΟΚΟΝ

Πρὸς Λοιμικὴν ἀσθένειαν. Ποίημα Γεωργίου
Ἱερέως τοῦ Παπαδοπούλου Κρητὸς ἐκ Σοῦδας.

Περιέχει δὲ καὶ ἐν τῷ τέλει, δ'. Ἰλα-
σθηρίους Εὐχὰς, τοῦ αὐτοῦ, ἐν τῷ τοῦ
Κωνσταντινουπόλεως Μπάνιω.

Περιέχει δὲ ὁ Κανὼν, ἀκροστιχίδα τήνδε.

Δέησις Γεωργίου Θύτου Παπαδοπούλου.

ᾠδὴ α. ἤχος, πλ. δ'.

Πρὸς τὸ Ἀρματηλάτην Φαραῶ.

On trouve, pp. 29 à 34, un récit intitulé Λόγος τῆς αἰτίας τοῦ κανόνος, καὶ τῶν εὐχῶν τοῦ αὐτοῦ Γεωργίου ἱερέως. Nous en extrayons les passages intéressants :

Τὸν παρόντα κανόνα καὶ εὐχὰς ἐτυπώσαμεν ¹, ὃ φιλοθεάμονες, ἐν ἔτει αψιτή, αὐγούστου θ', καθὼς φαίνεται δι' αἰτίαν τοιαύτην. Τῷ τότε γὰρ χρόνῳ, ἰουλίῳ τε καὶ αὐγούστῳ, ἀναπτεν ἡ θανατηφόρος νόσος τοῦ λοιμοῦ ἐν τῷ μπάνιῳ, ἦτοι ἐν τηρήσει δημοσίᾳ Κωνσταντινουπόλεως, ὄντας οἱ τάλανες αἰχμάλωτοι ἐκεῖσε ἐκ διαφόρων τόπων, ἐκ Σοῦδα, Σπίνα Λόγγα τε τὰς κατὰ Κρήτην, καὶ ἐκ Μονεμβασίας, Πελοπόννησον, καὶ ἐξ ἄλλων διαφόρων τόπων. Θεοῦ δὲ βοηθείᾳ, καὶ μεσιτείᾳ τῆς ἀειπαρθένου Θεοτόκου, ἐποιήσαμεν τὸν ἄνωθεν κανόνα καὶ εὐχὰς τότε, καὶ ἐν τρισὶν ἐσπέραις ὅπου ἐλιτανεύσαμεν τὴν Θεοτόκον μέσον

1. Ce verbe ne signifie pas ici *imprimer*, mais *modeler*, *composer*.

τοῦ μπάνιου, ψάλλοντες τὸν αὐτὸν κανόνα καὶ εὐχὰς, ἔσθυσεν (ὦ τοῦ θαύματος) ἡ Θεοτόκος τὴν λοιμῶν νόσον, καθὼςπερ τις ἀπτούμενον κηρὸν σθέννυσι. Διὸ εὐθύς, τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ, ἐτυπώσαμεν καὶ τὴν εὐχαριστήριον εὐχὴν, αἰνοῦντες καὶ εὐχαριστοῦντες τὸν κύριον σὺν τῇ ὑπεράγνῳ αὐτοῦ ἀγίᾳ μητρί... Ἐν δὲ τῷ ἐρχομένῳ νοεμβρίῳ ὥφθη μοι ἡ κυρία Θεοτόκος οὕτως. Κάποιον ἱερέαν αἰχμάλωτον ὀνόματι Ἰανουάριον, φοιτητὴν μοι, ἐδέχθηκα μετ' ἐμοῦ ἐκεῖσε ἐν τῷ οἴκῳ οὗ ἐκαθέζουμουν· ἐν τῷ οἴκῳ δὲ ἐκείνῳ, ἐν ᾧ ἡμεσταν, ὑπῆρχεν ἔκπαλαι μία εἰκόνα τῆς θεομήτορος θαυματοργὸς λίαν, υποκάτωθεν δὲ τῆς εἰκόνος ἦτον ἓνα ταβλάτζο μικροῦτζικο· καὶ ἐκεῖ τὴν κλίνην ἐποίησεν καὶ ἀναπαύετον ὁ ἄνωθεν Ἰανουάριος ὁ ἱερεὺς. Ἐν ἑξ οὖν ἡμέραις ὁποῦ αὐτὸς ἐκεῖσε εὐρίσκετον, ἔδγαλε τὴν λοιμικὴν νόσον, τὴν νύκτα τῶν Εἰσοδίων· πλὴν οὐκ ἀπέθανε. Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἦτοι τὴν ἡμέραν τῶν Εἰσοδίων, ἐξήγαγον τὸν Ἰανουάριον ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐν ἐνὶ τόπῳ ἐπιταυτοῦ ἐτοιμασμένον ὅπισθεν τοῦ μπάνιου. Ἐγὼ δὲ ὁ τάλας φόβῳ πολλῷ ὀδυρόμενος, τῇ ἐσπέρᾳ ἐκείνῃ τῶν Εἰσοδίων, ἔκλαιον μετὰ θερμῶν δακρύων, δεηθεὶς ἔμπροσθεν τῆς ἀγίας εἰκόνος τῆς Θεοτόκου, καὶ μετὰ τοῦ σφοδροῦ φόβου ἐκείνου ἀγόμενος ἐν κλίνῃ, καὶ τολμῷ εἰπεῖν, πρὸ τοῦ ὑπνώσαι, στραφῆναι ἐδόκουν πρὸς τὴν ἀγίαν εἰκόνα, καὶ εἶδον τὴν Θεοτόκον (ὦ τοῦ θαύματος) ὑπερηργυρωμένην (sic) καθὼς ἦν, ἀλλὰ νεοζωγραφισμένην μετὰ νέων βελούδων κοκκίνων. Ἐλογισάμην οὖν τὸ πῶς ἄρα ἦν βολετὸν τοῦ εἶναι ἡ Θεοτόκος ἀκέ- ραια, μισθὸν ὄντας ζωγραφισμένη· καὶ εὐθύς οὖν, ὡς ταῦτα ἐλογίζομουν, βλέπω ὡς ὅτι ἠπλώσεν ἐκ τῆς εἰκόνος τὰς πόδας τῆς μία γυνή, ὄρθιος ἐν τῷ ταβλάτζῳ, μέτρια τῇ ἡλικίᾳ, μελαγχρινὴ τῇ ὄψει, στρογγυλὴ τῷ προσώπῳ καὶ περισσὰ γλυκέα. Καὶ ἀπὸ τὸ ταβλάτζο ἕως τὸ ἔδαφος τῆς γῆς ἕως ἑξὶ ἡ ἑπτὰ σκαλοῦνια, καὶ ἰδοὺ καὶ βλέπω καὶ κατεβαίνει ἐκείνῃ ἡ ἱεροπρεπὴς γυνὴ ἐν τῷ ἐδάφει τῆς γῆς, καὶ ὑπάγει ἕως τὸ ἄλλο μέρος τῆς κάμερας μοναχὴ τῆς. Ἐφάνη μοι δὲ ὡς νὰ ἦτον ἡ κάμερα ἕως τὸ ἄλλο μέρος τοῦ μπάνιου ὀλοασπρισμένη καὶ μὲ φῶς πολὺ, ὥσπερ κανδήλια καὶ λαμπάδες. Γυρίζοντας δὲ ἐκείνῃ ἡ ἱεροπρε- πὴς γυνὴ νὰ ἔλθῃ πρὸς τὴν ἀγίαν εἰκόνα, τῆς ἀκολουθοῦσαν πλῆθος δορυφόρων, λευκοφόροι ἅπαντες καὶ ἀσκεπεῖς μὲ ἐνδύματα ἄσπρα καὶ μεγάλα ὥσπερ σαντέδες τουρκικιώτερα ὀνομαζομένους, καὶ ὥσπερ σατήρηδες βεζήριδων. Ἐρώτησα δὲ τινὰν ἐξ αὐτῶν τίς καὶ ποία

ἄρα ὑπῆρχεν ἡ κυρία αὕτη ; Καὶ ἔφη μοί τις ἐξ αὐτῶν τῶν λευκοφόρων ὡς ὅτι ἦτον ἡ βαληντέ· οὕτω γὰρ διερμηνεύουν τουρκικώτερα τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως. Ἀκούσας οὖν ἐγὼ ταῦτα εἶπον τάχα ἐν ἑμαυτῷ· ἀλήμονον καὶ πόθεν νὰ κρυφῶ καὶ ποῦ νὰ φυλαχθῶ, ἔστοντας (εἶπα) καὶ ὅστις στέκει νὰ βλέπῃ τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως, κόπτουν τὴν κεφαλὴν του. Ὅμως ἡ κάμερα ἐνείνη ἦτον δρομικὴ, καὶ οὐκ ἔχω ποῦ κρυφθῶ· μόνη βλέπω καὶ ἦτον ἐν τῷ ἄριστερῷ μέρει τῆς κάμερας σκαμπέλλον παρ' Ἰταλῶν ὀνομαζόμενον, πλὴν μικροῦτζικον· καὶ ἐκεῖ ἐστάθηκα μετὰ φόβου ὀρθός. Ἐρχομένη δὲ ἐκείνη ἡ ἱεροπρεπὴς γυνὴ πρὸς τὴν ἁγίαν εἰκόνα, ἔκαμνεν ὡς ὅτι δὲν μ' ἐκοίταζε· καὶ πλησιάζωντας ἔμπροσθέν μου καὶ ἀπλώνοντας τὴν δεξιάν της χεῖρα εἰς τὸν δεξιόν μου ὦμον, εἶπέ μου εἰ ἄρα ἐνθυμούμουν ἐκεῖνα ὅπου μοῦ ἐπροεῖπεν. Ἐγὼ δὲ ἔντρομος ὅλος γενόμενος, ἔβγαλα τὸ καμηλαύχιον, καὶ σταυρόνωντας τὰς χεῖρας, εἶπον μετὰ φόβου· « ὦχι, βασίλισσά μου· καὶ ἂν μοι ἐπροεῖπας, ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν τὸ ἀστόχησα ». Παγαίνωντας δὲ ἐκείνη πρὸς τὴν εἰκόνα ἔφη μοι· « ὁ ἐλπίζων ἐπὶ κύριον οὐ καταισχυνθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. » Τότε βλέπω καὶ ἀναβαίνει τὸ ταβλάτζο, καὶ ὑπάγει πρὸς τὴν εἰκόνα, καὶ στριμώνοντας τοὺς πόδας της, ἔμεινε πάλιν ἡ μιστὴ ζωγραφισμένη ὡς καὶ πρότερον. Καὶ εὐθὺς ἐγὼ ἔξυπνος γενόμενος ἐστράφηκα πρὸς τὴν ἁγίαν εἰκόνα, καὶ ἐγερθεὶς μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς, κατασπάζουμουν τὴν ἁγίαν εἰκόνα. Καὶ μετὰ ἡμέρας εἰκοσιδύο, ἤλθαν ἄνθρωποι καὶ ἐζήτησαν νὰ μὲ λυτρώσουν τῆς αἰχμαλωσίας· καὶ, τῇ πρώτῃ τοῦ μαρτίου μηνὸς, κυριακῇ τρίτῃ τῶν νηστειῶν, μετὰ τὴν λειτουργίαν, ἐλυτρώθηκα τῆς αἰχμαλωσίας, δι' ἅμετρον εὐσπλαγχνίαν καὶ διὰ πρεσβειῶν τῆς πανενδόξου ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἁειπαρθένου Μαρίας, τῆς ἀκαταισχύντου ἐλπίδος τῶν εἰς αὐτὴν πιστῶς προσερχομένων. Πληρωθέντος δὲ ἐνὸς ἐνιαυτοῦ, ἐξῆλθε καὶ ὁ ἄνω εἰρημένος ἱερεὺς Ἰανουάριος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, &c.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 1952.N° 3.

Bibliothèque de Georges Baltazzi, à Athènes.

[Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

Bibliothèque de Jean Vlachoyanis (à Athènes).]

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ

ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΣ

Πρὸς τὸν ὁποῖον ἀποδείχεται ἡ πρᾶξις
διὰ τὰ ὑπηρετῇ μὲ καρπὸν τὸ
μυστήριον τῆς μετανοίας.

Σύνταγμα μεταφρασθὲν εἰς τὴν ἡμετέραν
κοινὴν διάλεκτον.

ΠΑΡΑ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΩΜΑΝΙΤΟΥ

ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ

ΕΝΕΤΙΗΣΙ. αψμβ'.

Παρά Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἱωαννίνων.

Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 4 ff. non chiffrés et 272 pages dont la dernière blanche.
Marque de l'imprimeur sur le titre. Il y a un faux titre.

En tête du volume, est une épître dédicatoire de Nicolas Glykys au Patriarche œcuménique, dans laquelle il dit qu'il a publié cet ouvrage προτροπῇ καὶ παραινέσει τοῦ ἐντιμοτάτου ἄρχοντος κυρίου Ἰωάννου Μαρσελίνη.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

Bibliothèque de la Communauté grecque de Trieste.

Bibliothèque publique de Zante : Λ. 35.

Bibliothèque d'Hubert Pernot (à Fontenay-sous-Bois).

Ο ΜΕΤΑΝΩΩΝ

ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΣ

Σύνταγμα μεταφρασθὲν εἰς τὴν ἡμετέραν
κοινὴν διάλεκτον.

ΠΑΡΑ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΩΜΑΝΙΤΟΥ

Τοῦ Κρητός

ΚΑΙ ΑΦΙΕΡΩΘΕΝ

Τῷ Ὑψηλοτάτῳ, Εὐσεβεστάτῳ καὶ Γαληνοτάτῳ,
Κυρίῳ Κυρίῳ

IOANNῆ (sic) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝῶ

ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤῶ,

Αὐθέντῃ, καὶ Ἐγεμόνι (sic) πάσης

Μολδοβλαχίας.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ. α ψ μ β'.

Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

Con licenza de' Superiori e Privilegio.

In-8° de 246 pages et 1 f. entièrement blanc. Marque de l'imprimeur sur le titre. Il y a un faux titre.

Les pp. 5-8 sont occupées par l'épître dédicatoire suivante :

Ὑψηλότατε καὶ γαληνότατε αὐθέντα,

Δύο ψυχαφελῇ βιβλίδια, συντεθέντα μὲν πάλαι εἰς γλῶσσαν ἰταλικήν ἀπὸ σοφὸν καὶ θεοσεβῆ συγγραφέα, νεωστὶ δὲ ἀπὸ τὸν λογιώτατον κύριον Ἐμμανουὴλ Ῥωμανίτην εἰς τὴν ἀπλὴν μας διάλεκτον μεταφρασθέντα, μοῦ ἐνεχείρισεν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν νὰ τυπώσω ἐδῶ διὰ κοινήν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν λυσιτέλειαν ὁ κύριος Ἰωάννης Μαρσελίνης, ἀνὴρ τίμιος καὶ σεβάσμιος. Τὸ πρῶτον ὀνομαζόμενον ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΣ, διατὶ διδάσκει τοὺς ἱερεῖς καὶ πνευματικούς μὲ ποίαν μέθοδον πρέπει νὰ ἐξομολογοῦν τοὺς μετανοοῦντας διὰ νὰ ᾗναι κάρπιμος καὶ ἐπωφελὴς ἡ ἐξομολόγησις, τὸ καθιέρωσα εἰς ἐκεῖνο τὸ Πρόσωπον, ὁποῦ κρατῶντας τὸν πρῶτον θρόνον τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐξουσιάζει καὶ προστατεύει ὅλους τοὺς ἐν αὐτῇ πνευματικούς προέδρους τε καὶ ποιμένας, λέγω τὸν οἰκουμενικὸν παναγιώτατον πατριάρχην.

Τὸ δεῦτερον, ὁποῦ ἐπιγράφεται ΜΕΤΑΝΟΩΝ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΣ, ἐπειδὴ ἐρμηνεύει τοὺς κοσμικοὺς μὲ ποῖον τρόπον, μὲ ποίαν ἐτοιμασίαν, μὲ ποίαν διάθεσιν χρειάζεται νὰ ἐξομολογοῦνται, διὰ νὰ ᾗναι σωτήριος ἡ μετάνοιά τους, ἔχρινα εὐλογον νὰ τὸ προσφέρω τῇ σῇ γαληνότητι, ὡσὰν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ βαστᾷ τὴν πρώτην καὶ ὑπερτάτην τανῦν ἐν τῷ ἡμετέρῳ γένει κοσμικὴν καὶ πολιτικὴν ἐξουσίαν. Προσβλέποντας εἰς τῆς σῆς μεγαλοψυχίας τὴν γενναιότητα, δὲν ἤμπορῶ νὰ

ἀμφιβάλλω ὅτι θέλει δεχθῇ ἄσμένως καὶ προσηνῶς ἓνα δῶρον τὸ ὁποῖον ἂν καλὰ μικρὸν κατὰ τὸ φαινόμενον ὑπάρχει ὅμως μέγιστον τῇ χρήσει, περιέχοντας θησαυρὸν τῆς ψυχῆς ἀνεξάντλητον. Δὲν εἶναι χρεῖα νὰ ἀπλωθῶ εἰς τοὺς ἐπαίνους τῆς σῆς ὑψηλότητος, ἐπειδὴ καὶ τῶν σῶν προγόνων ἢ δόξαις καὶ τοῦ σοῦ Ὑποκειμένου τὰ προσωπικὰ προτερήματα εἶναι εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην τόσον τεθρυλλημένα ὅπου ἡ ἀκομφία τῆς γλώττης μου, ἀντὶ νὰ αὐξήσῃ, ἐκινδύνευε νὰ ἐλαττώσῃ τῶν σῶν ἐγκωμίων τὸ μέγεθος. Ὅθεν παρακαλῶντας μόνον τὸν οὐρανὸν νὰ τὴν διατηρῇ πολυχρόνιον διὰ μείζονα τοῦ ἡμετέρου γένους εὐτυχίαν καὶ καύχησιν, μὲ ὅλον τὸ σέβας δουλοπρεπῶς ὑπογράφομαι

τῆς γαληνοτάτης ὑμῶν ὑψηλότητος δοῦλος ταπεινὸς

καὶ ἐλάχιστος

Νικόλαος Γλυκὺς ὁ ἐξ Ἰωαννίνων.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 4717.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

Bibliothèque de la ville d'Argostoli (Céphalonie).

Bibliothèque d'Hubert Pernot (à Fontenay-sous-Bois).]

293*

ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΗ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ
ΤΗΝ Πρέπουσαν αὐτῇ κατ' ἤχον Ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπω-
θεῖσα, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείσα παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕ-
ΤΙΗΣΙΝ. Ἐτεῖ ἀπὸ Θεογονίας. αψμβ'. Con Licenza de' Supe-
riori.

In-folio de 466 pages. Titre encadré d'un bois, avec marque typographique. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

294*

ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΗ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ
ΤΗΝ Πρέπουσαν αὐτῇ κατ' ἤχον Ἀκολουθίαν. Νεωστὶ μετατυπω-
θεῖσα, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείσα παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1742. Παρὰ Νικολάω τῷ
Σάρῳ. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-folio de 392 pages. Titre encadré d'un bois, avec marque de
l'imprimeur. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire.
Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

295

PEL SOLENNE INGRESSO ALLA DIGNITÀ DI
PROCURATOR DI S. MARCO PER MERITO *Di Sua Ec-
cellenza il Signor SIMON CONTARINI RIME* Di molti Ec-
cellenti ingegni d'Italia RACCOLTE Da F.G.A.M.B.V. IN
VENEZIA, MDCCXLII. Appresso CARLO PECORA. *CON LI-
CENZA DE' SUPERIORI.*

In-4° de LXXII pages.

Page 66 : Antonii Strategii, Rectoris Cottuniani Græcorum Col-
legii Ἐπίγραμμα... Idem latine Nicolai Strategii.

Page 68 : Autre épigramme du même Antoine Stratigos avec la
version latine dudit Nicolas Stratigos.

Page 69 : Ἀντώνιος Κατήφορος ὁ Ζαχύνθιος. Ἐπίγραμμα... Anto-
nius Catiforus Zacynthius. Epigramma.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 218. Op. 10.

296

PROSE e RIME AL SERENISSIMO PRINCIPE PIETRO
GRIMANI DOGE DI VENEZIA *NEL GIORNO ANNI-
VERSARIO DELLA DI LUI INCORONAZIONE RAC-
COLTE DAL DOTTORE AMBROGI.* IN VENEZIA,

MDCCXXXII. NELLA STAMPERIA NUOVA DI GIOVAN-BATTISTA REGOZZA.

In-4° de xcviij pages, dont les six premières, non chiffrées, contiennent le faux titre, le titre (tiré en rouge et noir) et l'épître dédicatoire.

A la page 94 : Εἰς τὸν τῆς περιβλέπτου ἀριστοκρατίας τῶν Ἑνετῶν γαληνότατον κοίρανον Πέτρον Γριμάνον ἐπίγραμμα Ἀντωνίου Στρατηγοῦ τοῦ Κρητὸς, διδασκάλου καὶ ἐπιστάτου τοῦ ἐν τῷ κλεινῷ Πατατίῳ Κωιτου-νιανοῦ Ἑλληνομουσείου. Cette épigramme est suivie (p. 95) de sa traduction latine.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise): Miscell. 198. Op. 20.

297*

ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΙΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ Κατ' ἐρωταπόκρισιν τῆς Γραμματικῆς Τέχνης. Ἐκδοθεῖσα παρὰ Βησσαρίωνος Ἱερομονάχου Μακρῆ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, μετατυπωθεῖσα, καὶ πάσῃ ἐπιμελείᾳ Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου, διορθωθεῖσα. Οὗ τῇ προτροπῇ προσετέθη καὶ τὸ, περὶ ὁμοίων καὶ διαφόρων Λέξεων τοῦ Ἀμμωνίου, χάριν τῶν φιλομαθῶν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψμβ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ Βόρτολῃ. 1742. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 336 pages. Vignette sur le titre. Préface de Michel Mitros. Voir la *Bibliographie hellénique du XVIIe siècle*, tome II, p. 434, n° 603.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

298

VINDICIÆ SERMONIS SANCTI ILDEFONSI ARCHIEPISCOPI TOLETANI *DE* Perpetua Virginitate, ac Parturitione DEI GENITRICIS MARIAE A LUDOVICO ANDRUZZI COMITE SANCTI ANDREÆ, ac Theologiae Doctore *DICATAE* Emin.^{mo}, ac Reverend.^{mo} Principi S. R. E. CARDINALI LUDOVICO BELLUGÆ. ROMÆ, Typis

Antonii de Rubeis. MDCCXLII. *SUPERIORUM PERMISSU*.

In-8° de 38 pages, dont les 12 premières non chiffrées, et un feuillet blanc.

Bibliothèque de l'Assomption, à Cadikeui (Constantinople).

299

ΤΥΧΑΙ
ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ
ΥΙΟΥ ΤΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΩΣ.

*Η Συνέχεια τῆς Τετάρτης Βίβλου τῆς Ὀδυσ-
σεΐας τοῦ Ὅμηρου εἰς Βιβλία Δέκα εἰς

Γαλλικὴν Γλῶσσαν συνθεμένα

παρὰ τοῦ Ἱερωτάτου,

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΣΑΛΙΝΙΑΚ.

Τώρα πρῶτον μεταφρασθέντα εἰς τὴν ἀπλουστέραν

Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν παρὰ Α. Σ.

Ἀφιερωθέντα εἰς τὸν Εὐγενέστατον,

καὶ λογιώτατον

ΚΥΡΙΟΝ ΚΥΡΙΟΝ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ

ΚΑΡΑΪΩΑΝΝΗΝ,

Καὶ τυπωθέντα,

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1742.

Παρὰ Ἀντωνίῳ Βόρτολι.

Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 8 feuillets non chiffrés et 312 pages (dont les deux dernières blanches). Le premier f. liminaire est occupé au verso par une gravure allégorique, signée *filosi sc.* Traduction devenue très rare.

ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ
ΤΟΥ
ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ
ΥΙΟΥ ΤΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΩΣ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Ὅστις περιέχει τὰ ὑστερινὰ πέντε βιβλία
ἀπὸ τὸ Ἑκτὸν ἕως τὸ Δέκατον.

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1742.

Παρὰ Ἀντωνίῳ Βόρτολι.

Con Licenza de' Superiori e Privilegio.

In-8° de 368 pages, dont la dernière blanche.

André Vrétos affirme (*Catalogue*, 2° partie, n° 95) sans en donner de preuves, que les initiales A. Σ. qui sont dans le titre du tome premier désignent Athanase Skiadas.

L'épître dédicatoire est signée d'Antoine Bortoli.

Au verso du f. 8 il y a un permis d'imprimer daté du 6 mars 1742.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque d'Hubert Pernot (à Fontenay-sous-Bois)].

300*

ΑΠΑΝΘΙΣΜΑΤΑ
ΤΗΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ
ΠΙΣΤΕΩΣ.
ΚΙΟΥΛΑΖΑΡΙ
ΙΜΑΝΙΜΕΣΙΧΙ.
AMSTELDAM 1743.

Petit in-4° de 180 pages, dont la dernière blanche. Grec à gauche, turc à droite. Rarissime. Contenu du volume :

Pages 1-7 : Préface non signée et non datée, dans laquelle l'éditeur déclare qu'il publie ce volume à l'usage des Grecs d'Asie, qui ont perdu la connaissance de la langue de leurs ancêtres, et ne lisent plus que le turc écrit en caractères grecs.

Pages 8-97 : Ἀπανθίσματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Pages 98-121 : Profession de foi du patriarche Gennadius en vingt chapitres. Pages 122-128 : Prières diverses. Pages 129-148 : Προσόμοια κατ' ἐπιτομὴν de Christophore de Mitylène. Pages 140-173 : Πασχάλιον. Pages 174-175 : Παντοτινὸν σεληνοδρόμιον de Jonas Giallinas, Crétois. Pages 176-179 : La table.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos)

301

BIBΛION ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ,
ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΕΝ ΣΥΝΟΨΕΙ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ
ΚΑΙ ΕΞΟΧΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ,
Ἀρχόμενον ἀπὸ κτίσεως Κόσμου, μέχρι τῆς ἀλώσεως
Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐπέκεινα,
ΣΥΛΛΕΧΘΕΝ ΜΕΝ ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΚΡΙΒΩΝ
Ἱστοριῶν, καὶ εἰς τὴν κοινὴν γλῶτταν μεταγλωττισθὲν
παρὰ τοῦ Ἱερωτάτου Μητροπολίτου Μονεμβασίας,
Κυρίου Δωροθέου.
ΜΕΤΑΤΥΠΩΘΕΝ, ΚΑΙ ΑΥΞΗΘΕΝ,
Πίνακί τε καταπλουτισθὲν,
Ἐκκαθαρθὲν δὲ, καὶ διορθωθὲν μετὰ πλείστης
ἐπιμελείας, καὶ δεξιότητος.
ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἐτεῖ Κυρίου, αψμγ'.
Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ, τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.
CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 28 ff. non chiffrés et 551 pages. Sur le titre et au verso du f. 28, on voit la marque de N. Glykys.

Collation des ff. liminaires.

Feuillet 1 : Le titre.

Feuillets 2ro à 3ro :

Τῷ γαληνοτάτῳ καὶ ἐκλαμπροτάτῳ
κυρίῳ κυρίῳ Δούκᾳ Βοϊβόνδᾳ, αὐθέντῃ Οὐγγροβλαχίας,
Κραγιόδης καὶ τῶν ἐξῆς, πᾶσαν ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν
παρὰ τοῦ ἐνὸς ἐν Τριάδι θεοῦ.

Θέλοντες οἱ παλαιοὶ τῶν προγενεστέρων μας νὰ φυλάξουσι τὴν δόξαν ἀθάνατον καὶ τὴν μνήμην αἰώνιον τῶν μεγάλων καὶ ἀξιωμακτικῶν ἀνδρῶν, ἀλλότι δὲν ἐφρόντιζον οὐτ' ἐπιμελοῦντο, πάρεξ ἄλλοις νὰ ἐγείρουν ὑπερκοσμίους πυραμίδας, ἄλλοις νὰ ἀνορθοῦν ὀβελίσκους θαυμασίους, ἄλλοις νὰ ἀνιστοῦν ἀγάλματα ἀπὸ πολύτιμα μάρμαρα, ἢ καὶ ἀπὸ χαλκὸν εὐφυῶς κατεσκευασμένα, ἄλλοις νὰ σηκώνουσι στύλους ὑψηλοτάτους τε καὶ περικαλλεῖς, καὶ ἄλλοις ἄλλα παραπλήσια ἐξοδικῶς τε καὶ τεχνιέντως νὰ κατασκευάζουσι κατὰ τὴν ἐκάστου ἰδίαν ἀρετὴν καὶ ἀξίαν. Ἐκείνους μιμούμενος καὶ ἐγὼ, ἐκλαμπρότατε καὶ γαληνότατε αὐθέντα, καὶ θέλοντας νὰ φυλάξω εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα κηρυττόμενον τὸ ἔνδοξον καὶ πολύφημον ὄνομά σου (ἀλλ' ὅχι μὲ τοιαῦτα μηχανικὰ θεχνουργήματα) ἀφιερώνω τῇ σου Μεγαλοπρεπεῖα τοῦτο τὸ ἱστορικὸν βιβλίον, μικρὸν μὲν εἰς τὴν ποσότητα, μέγα δὲ εἰς τὴν ποιότητα· ἐπειδὴ δὲν περιέχει ἔργα ἰδιωτῶν καὶ χυδαίων ἀνθρώπων, ἀλλὰ Kaisάρων πράξεις, πολέμους βασιλέων, κατορθώματα μεγιστάνων, καὶ κοινῶς πάσας τὰς τε ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς ἱστορίας, ὅπου ἔγιναν ἀπὸ κτίσεως κόσμου μέχρι τῆς ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπέκεινα. Καὶ, ἂν καλὰ τὸ παρὸν βιβλίον, τὸ νῦν νεωστὶ μετατυπωθὲν παρ' ἐμοῦ, ὀλίγου εἶναι ἄξιον καὶ σχεδὸν οὐτιδανὸν πρὸς τὴν σὴν γαληνότητα, ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὸ τοῦ λαμβάνοντος μέγεθος, ἀλλὰ εἰς τὴν τοῦ δωροῦντος μικρότητα. Διότι καὶ ὁ μέγας βασιλεὺς τῶν Περσῶν Ξέρξης, δεχόμενος τὸ ὀλίγον νερὸν ἀπὸ τὰς πενιχρὰς χειρὰς τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, δὲν ἀπόβλεψεν εἰς τὴν λεπτότητα τοῦ δώρου, ἀλλ' εἰς τὴν σπουδὴν καὶ προθυμίαν τοῦ δωρήσαντος. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ἂς δεχθῇ καὶ ἡ ἐκλαμπρότης σου τὸ παρὸν βιβλίον μετὰ πάσης χαρᾶς καὶ προθυμίας. Καὶ, ἂν καλὰ ἄγνωστόν μοι νὰ ᾖ τὸ σεβάσμιον καὶ ἱλαρὸν πρόσωπον τῆς σῆς Γαληνότητος, ὅμως γνωστὸν ἔχω τὸ ἔνδοξον καὶ περίφημον ὄνομά σου, ὡς ἂν ὅπου διὰ φήμης ἄδεται εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην· τὸ ὅποιον εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἀρετῆς παρομοιάζει τοῦ μαγνήτου, ὅπου αὐτὸς μὲν σύρει πρὸς ἑαυτὸν τὸν σίδηρον, ἐκεῖνο δὲ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἐλκύει· ὄνομα τὸ δυνάμει περίφημον καὶ ἐπαινετὸν ἀπὸ λαοῦς, ἀπὸ ἔθνη, ἀπὸ σοφοὺς καὶ ἐκκλησιαστικούς· Δούκας, λέγω, δόξα τοῦ ἐλληνικοῦ γένους, τιμὴ τοῦ ἰδίου θρόνου, κλέος ἀθάνατον τῆς παρούσης ἀξίας, καὶ στέφανος πάσης Οὐγγυροβλαχίας· Δούκας, διαφεντευτὴς τῆς Χριστοῦ πίστεως, τῆς δικαιοσύνης ὑπέρ-

μαχος καὶ πάσης ἀρετῆς ἀντιλήπτωρ θερμότατος ἃς δεχθῇ, φημί, τὸ εὐτελὲς τοῦτο δῶρον τῆς εὐλαβητικῆς μου ἀγάπης ἢ ἐκλαμπρότης σου, τὴν ὁποίαν κύριος ὁ θεὸς νὰ διαφυλάττοι εἰς πολλῶν ἐτῶν περιόδους μὲ ὑπερμέγιστον δόξαν καὶ τιμὴν, ἀξιόνοντάς την καὶ τῆς οὐρανοῦ αὐτοῦ βασιλείας. Ἀμήν.

Ἐκ τῶν κλεινῶν Ἑνετιῶν, ἐν ἔτει α᾿αχπδ', ἰανν. κθ'.

τῆς Γαληνότητός σου δοῦλος ἐλάχιστος καὶ

εὐχέτης,

Νικόλαος Γλυκὺς.

Feuillet 3 v° : Le portrait de Zotos Tzigaras.

Feuillets 4-5 : La préface ou épître dédicatoire d'Apostolos Tzigaras, reproduite au n° 211 de la *Bibliographie hellénique* du xviie siècle.

Feuillets 6-28 : Table des matières.

Vrétois cite sous la même date (*Catal.*, II, n° 97) une édition dont le titre diffère de celui rapporté ci-dessus. Nous la donnons sous le numéro suivant.

[Bibliothèque de l'École des Langues orientales : R. II. 34.]

302*

Βιβλίον Ἱστορικὸν, περιέχον ἐν συνόψει διαφόρους καὶ ἐξόχους ἱστορίας, ἀρχόμενον ἀπὸ κτίσεως κόσμου μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῶν ἀκολουθῶν Σουλτάνων, συλλεχθὲν μὲν ἐκ διαφόρων ἀκριβῶν ἱστοριῶν, καὶ εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν μεταφρασθὲν παρὰ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Μονεμβασίας κυρίου Δωροθέου. Νεωστὶ μετατυπωθὲν, ἀύξηθὲν καὶ πλουτισθὲν μ' ἐκτεταμένον πῖνακα. Ἑνετίησιν, 1743, παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ.

In-4°. Titre emprunté à Papadopoulos-Vrétois, *Catalogue*, 2° partie, pp. 48-49, n° 97, et différent du précédent.

303*

BIBLION ONOMAZOMENON NEOS ΘΗΣΑΥΡΟΣ
Μετὰ τῶν μὴ προὔπαρχουσῶν τῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων ὁμιλιῶν.

Νεωστὶ μετατιπωθὲν, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθὲν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ.
Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων, αψμγ'.

In-4° de 4 feuillets, 382 pages et 1 feuillet blanc. Titre dans un encadrement xylographique. Les feuillets liminaires contiennent le titre, la préface de G. Sougdouris et la table.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 103.

304

ΒΙΒΛΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ Περιέχουσα Περὶ προορισμοῦ, καὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἱερῶν εἰκόνων, καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ διαφόρων ὑποθέσεων λόγους. Συντεθεῖσα Κατὰ διαφόρους καιροὺς παρ' ἐμοῦ τοῦ μακαρίου χριστιανοπούλου, τοῦ καὶ μαριδάκη τοῦ κρητὸς, εἰς ὠφέλειαν τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν. Ἀφιερωθεῖσα Εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν εὐσεβεστάτην καὶ εὐσπλαγχνικωτάτην μητέρα, εἰς τὴν ἁγίαν λέγω τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικήν, καθολικὴν, ἀποστολικήν, καὶ ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν. Διορθωθεῖσα Κατάγει τὴν τυπογραφεῖαν ἐκ τῶν ἐμῶν, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη χειρῶν· καὶ ἡμετέροις ἀναλώμασι χάριτι Χριστοῦ Τυπωθεῖσα Τώρα πρῶτον, εἰς τὴν ἐκλαμπρον καὶ περιφημον τῆς ὀλάνδας πόλιν Ἀμστροδάμ. Ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ τρίτῳ, κατὰ τὴν πεντεκαίδεκάτην ἀγούστου.

(A la fin :) 1743. A AMSTERDAM de l'Imprimerie d'A. & H. BRUYN, sur le Blomgraft.

In-4° de 16 et 552 pages. Impression sur deux colonnes. Rare.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. h. 1.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

305*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΑΣΚΑΡΕΩΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ. Ἡ πάνυ ὠφελιμοτάτη, καὶ Ἀναγκασιότατη νεωστὶ με-
τατυπωθεῖσα, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθεῖσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ,

1743. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Ἀντωνίου τοῦ Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de ... pages. Titre orné d'une vignette. Pages 3-4, avis au lecteur.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos) : 92. (Exemplaire incomplet.)

306*

Δαμασκηνοῦ Στουδίτου Μερικῇ Διάγνωσις ἐκ τῶν παλαιῶν περὶ φύσεως καὶ ἰδιωμάτων τινῶν ζώων. Ἐν Βενετίᾳ, 1743. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι.

In-8°. Titre emprunté à André Vrétois, *Catalogue*, deuxième partie, p. 48, n° 96.

307*

LES ŒUVRES DE VIRGILE TRADUITES EN FRANÇOIS, LE TEXTE VIS-A-VIS LA TRADUCTION, *Ornées de Figures en Taille-douce*, AVEC DES REMARQUES, Par M. l'Abbé DES FONTAINES. TOME PREMIER. A PARIS, Chez QUILLAU Pere, Imprimeur-Juré-Libraire de l'Université, rue Galande, près la Place Maubert, à l'Annonciation. M.DCC.XLIII AVEC APPROBATION ET PRIVILEGE DU ROY.

In-8° de 6 feuillets non chiffrés (dont le premier blanc) + lxxvj + 448 pages dont la dernière blanche + 2 feuillets pour l'errata. Gravures hors texte. Rare. On doit trouver en tête, en regard de la gravure de frontispice, une gravure représentant l'Abbé Guyot Desfontaines.

Les feuillets linéaires sont occupés par le faux-titre, le titre et l'épître dédicatoire reproduite ci-après.

A SON ALTESSE SÉRÉNISSIME CONSTANTIN MAURO-CORDATO,
DESPOTE¹ DES DEUX VALACHIES ET DE MOLDAVIE

Monseigneur, L'amour singulier de votre Altesse pour les Lettres, son génie, son érudition, son goût, l'estime qu'elle fait des bons Ecrivains François, le soin qu'elle prend de se procurer à grands frais tous leurs Ouvrages, enfin son inclination particulière pour la France, conforme à celle de la Sublime Porte, m'ont engagé à lui demander la permission de mettre son illustre nom à la tête de ma traduction des œuvres de Virgile. La lettre qu'elle m'a fait la grace de m'écrire à ce sujet, en me donnant une haute idée de sa politesse & de ses lumières, m'a fait connoître que les qualités de son cœur étoient encore au-dessus de celles de son esprit.

Lorsque je considère, Monseigneur, les Loix admirables que vous avez faites pour le bonheur de vos peuples², & la sagesse avec laquelle vous les gouvernez je ne suis point étonné de la protection particulière que vous accordez aux sciences & aux talens, & de votre zèle pour faire fleurir les Lettres dans les pays soumis à votre autorité. Vous êtes persuadé, Monseigneur, que le sçavoir & le génie sont ce qui illustre le plus une nation, & ce qui contribue principalement à la rendre florissante ; que les Lettres forment les hommes, qu'elles perfectionnent la raison & les mœurs, & qu'elles apprennent également à commander & à obéir : que l'esprit cultivé fait naître les Arts, ou en hâte le progrès, & conséquemment celui du commerce, & attire imperceptiblement chez une nation polie, sçavante, & industrieuse les richesses des nations étrangères. C'est donc en suivant non seulement votre goût particulier, Monseigneur, mais encore les conseils d'une solide politique, ignorée de ceux qui ne pensent point, & qui distinguent mal à propos les services rendus à l'Etat de ceux qu'on rend aux Sciences & aux Arts, que vous vous efforcez de les faire goûter à vos sujets, & que votre exemple & vos récompenses les encouragent à les cultiver.

1. Prince Souverain.

2. Elles sont imprimées dans le Mercure de Juillet 1742.

Précieux rejeton de Mpogdan & de Dragus, Princes des Valachies & de Moldavie dans le milieu du quatorzième siècle, dont la glorieuse postérité a toujours régi ces grandes Provinces sans aucune interruption, vous vous êtes principalement proposé, Monseigneur, de marcher sur les nobles traces du Sérénissime Prince Alexandre votre Ayeul, si célèbre dans toute l'Europe par son amour pour les sciences, & par sa haute sagesse, dont il nous reste un éternel monument dans son excellent livre des *Offices*.

La reconnaissance m'a encore engagé, Monseigneur, à vous rendre cet hommage. Avant que j'eusse eu l'honneur d'être prévenu par un de vos Secrétaires d'Etat, qui m'écrivit la Lettre la plus obligeante, vous me faisiez déjà celui de lire mes écrits : vous aviez donné ordre de les rechercher & de vous les envoyer, & chaque semaine vous faisiez traverser des pays immenses à ma feuille périodique, consacrée à l'entretien du goût, & à l'éloge des bons Ecrits. Dès-lors je formai la résolution de me glorifier de ces faveurs aux yeux de ma Nation, par un remerciement public, & d'offrir à votre Altesse celui de tous mes ouvrages qui m'a le plus coûté d'application, & que je crois le plus digne de vous être présenté.

Dans un pays où tant de langues ont cours, où la langue François, regardée comme une langue savante, & préférée à toutes les langues modernes, est cultivée par les Nobles, ainsi que le Latin & le Grec littéral, où l'on étudie les grands modèles de l'antiquité, où enfin, graces à votre Altesse, toutes les belles connoissances & tous les talens sont en honneur : quelle gloire pour moi si mon travail est estimé jusque dans une région si éloignée, & s'il a le bonheur de plaire à un Prince, digne de régner sur toute la République des Lettres. Je serai toujours avec le plus inviolable attachement, la plus parfaite reconnaissance & le plus profond respect, Monseigneur, de votre Altesse, le très-humble & très-obéissant serviteur, P. Guyot Des-Fontaines.

En face de cette épître est une très belle gravure du prince, avec

ces mots : *Constantinus Mauro-Cordatus utriusque Valachiæ et Moldaviæ Princeps*. Plus bas on lit : *Gravé par Petit*, et la légende *Regifcos fastus Musarum vincit amore*.

Tome second : 2 feuillets non chiffrés + lvj pages dont la dernière non chiffrée + 368 pages. Gravures hors texte.

Tome troisième : 2 feuillets non chiffrés + 448 pages + 1 feuillet non chiffré contenant l'errata et blanc au verso. Gravures hors texte.

Tome quatrième : 2 feuillets non chiffrés + 508 pages + 3 feuillets non chiffrés contenant, les deux premiers l'approbation et le privilège, le troisième l'errata.

Bibliothèque nationale de Paris : Y 933 A (deux exemplaires).

Il existe aussi une édition pet. in-8°, avec la même épître dédicatoire, mais sans aucune figure. Elle porte le même millésime que celle indiquée ci-dessus et le titre en est identique, sauf que les mots *Ornées de Figures en Taille-douce* ne s'y trouvent pas.

Bibliothèque de la Sorbonne (à Paris) : LL p. 53 (ex. incomplet).

308*

NIEUWSTE BESCHRYVING VAN DE GRIEKSCHE CHRISTENEN IN TURKYEN. Volgens het geloofwaardig Verhaal van den HEER ATHANASIVS DOROSTAMUS, ARCHIMANDRIET des PATRIARCHS te CONSTANTINOPOLEN, (met van hem selve geteekende Printen) *Opgeftelt, verklaart, en bevestigt met nieuwe Getuygenissen der voornaamste Berichten, en eygene Aanmerkingen*, Door den HOOGGELEERDEN EN WYDTBEROEMDEN HEER JACOBUS ELSNER, PREDIKANT TE BERLYN. *Uyt het Hoogduytsch in het Nederduytsch overgefet* DOOR W: H : FABRICIVS, PRAECEPTOR DER LEYDSCHEN LATYNSCHEN SCHOOLE. TE LEYDEN, By ABRAHAM KALLIEWIER, 1743.

In-8° de 16 ff. non chiffrés + 396 pages dont la dernière non chiffrée + 26 ff. non chiffrés. Titre imprimé en rouge et noir. Rare.

Collation du volume :

F. 1 à 2 : Faux titre et titre dont les versos sont blancs.

F. 3ro à 4ro : Dédicace du traducteur à Joan van den Honert, professeur à l'Université de Leyde.

F. 4vo à 6ro : Préface du traducteur. Le f. 6vo est blanc.

F. 7ro à 9vo : Épître dédicatoire de l'auteur à Sophie Dorothée, reine de Prusse.

F. 9vo à 15vo : Préface de l'auteur.

F. 16 : Index des chapitres.

Pages 1-395 : Texte.

Les 24 premiers feuillets finaux sont occupés par différents index ; cette traduction contient un index des auteurs, qui manque dans le texte allemand publié en 1737. Au verso du dernier feuillet, liste des gravures, qui sont la reproduction très réussie de celles de l'original. La première d'entre elles représentant Dorostamos est signée : *F. v. Bleyswyck. Fecit.*

Les 2 derniers feuillets contiennent un catalogue des ouvrages en vente chez Abraham Kallewier.

Bibliothèque de D. C. Hesseling (à Leyde).

309

ΠΕΤΡΑ ΣΚΑΝΔΑΛΟΥ, μετὰ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΔΙΑΦΩΝΟΥ-
ΣΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ συντεθεῖσα, ὑπὸ τοῦ ποτὲ θεοφιλεστάτου ἐπισκό-
που ΗΛΙΟΥ ΜΗΝΙΑΤΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΙΝΕΩΣ (sic), καὶ ἐκτυπω-
θεῖσα πλείστη ἐπιμελείᾳ, καὶ δαπάνῃ, τοῦ αἰδεσιμωτάτου πρωτοπαπᾶ
κεφαλινίᾳς (sic) κυρίου Φραγγίσκου πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ 1718· νῦν δὲ
αὖθις μετατυπωθεῖσα διὰ δαπάνης καὶ ἐπιμελείας, τοῦ ΡΟΥΣΗ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΝΤΟΥΡΟΥΣΗ, ἐκ Κοζένις (sic). Ἐν τῷ 1743. ἐν
μηνὶ Ἀπριλίῳ 20. ἐν Λιψίᾳ.

In-4° de quatre feuillets non chiffrés (dont le quatrième blanc) et 100 pages. Édition de la plus insigne rareté.

En tête du volume, on lit successivement les documents ci-après :

Τοῖς φιλοχρίστοις ἀναγνώσταις χαίρειν.

Πέτρα σκανδάλου τὸ παρὸν ἐπιγράφεται ἐγχειρίδιον, ᾧ φιλόχριστοι

τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας παῖδες, ὅτι περὶ τῶν πέντε διαφορῶν διαλαμβάνει, αἱ ὁποῖαι ὥσπερ λίθος προσκόμματος κεῖνται μεταξύ τῆς Ἀνατολικῆς τε καὶ Δυτικῆς ἐκκλησίας ἀφιστῶσαι καὶ διασχίζουσαι αὐτάς ἀπὸ τὴν προτέραν ἔνωσιν, τὴν ὁποίαν εἶχον, πρὶν νὰ τεθῇ εἰς τὸ μέσον αὕτη ἡ πέτρα, δηλαδὴ πρὶν νὰ ἐπινοηθοῦσι ἀπὸ τοὺς Λατίνους αὐταὶ τῶν δογμάτων αἱ καινότητες, ἕξω τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ, τῶν ἀποστόλων, τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἁγίων. Συνετάχθη δὲ παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Κερνίκης καὶ Καλαβρίτων κυρίου Ἑλίου τοῦ Μηνιάτου, ὡς εἶναι φανερόν καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ ἴδιος αὐτοῦ πατὴρ αἰδεσιμώτατος πρωτοπαπᾶς Κεφαλληνίας. Στρατεύεται δὲ ἐναντίον εἰς τὰς ῥηθείσας πέντε διαφοράς, φανερῶν ὅτι σφαλερῶς ἐκαινοτομήθησαν καὶ ὅτι πρέπει νὰ εὐγῇ ἀπὸ τὴν μέσσην αὐτὴ ἡ σκανδαλοποιὸς πέτρα, καὶ οὕτω νὰ γένη ἡ ἔνωσις τῶν ἐκκλησιῶν, μὲ τὴν συνάφειαν τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Φαίνεται δὲ πῶς νὰ ἐδόθη καὶ ἄλλην φορὰν εἰς τύπον παρὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου πατρός του, πλὴν οὐκ ἔχει οὕτως, ἀλλ' ὡς φαίνεται τὸ ἔδωκεν εἰς τὴν Βενετίαν, ὡς ἐναντίον ὅμως τῆς δόξης αὐτῶν δὲν τὸ ἐτύπωσαν. Εὐρίσκωντάς το οὖν τόσον εἰς τοὺς χριστιανοὺς ὠφέλιμον ὃ ἐνπραγματοευταῖς τιμιώτατος κύριος Ῥούσης, υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Κοντορούση, ὃ ἐκ Κοζένης (sic), δὲν ἐλυπήθη τὴν δαπάνην διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν ὡς φιλόχριστος, ἀμὴ ἐξοδίασε καὶ τὸ ἐτύπωσαν. Δέξασθε λοιπὸν αὐτὸ παρ' αὐτοῦ ὡς δῶρον, καὶ εὐχεσθε τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ οἱ ἀναγινώσκοντες.

Ἐν τῇ πόλει Βοροσλαυίχ, αψμγ', σεπτεμβρίου α'.

ὃ ἐν ἱερομονάχοις ἐλάχιστος

Ἰακώβος ὃ ἐκ Μήλου.

Ἰακώβου ἱερομονάχου τοῦ Μηλίου στίχοι ἡρωϊκοὶ εἰς τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Ἑλίαν τὸν Μηνιάτην.

Ἕλιος ὡς ζῶν ἡματι ἡλθες ῥ' Ἑλία παῖσιν·

ἡὔτε μὴν νυκτὶ λόγοις σοῖς, Μηνιάτα, φαίνεις.

Μοῦνος ἐπώνυμον ἡελίῳ μὴν τε διπλοῦν σὸν,

θειάτατ', εἵλασας, ὡς τὸ πίκλημα φερώνυμον εἶναι.

Ἔτεροι τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν τιμιώτατον Ῥούσην.

Εὐκλεὲς ὀψιγόνοισι μέτα 'σται σ' οὔνομα, Ῥούση,

εὐκλεῆς αὐτοῖς δῶρον ὀρέξαντ' εἰν δαπάναις σαῖς,
 Πέτρην σκανδάλου, πόνον Ἑλίου Μηνιάταο.
 Χαῖρε μέγ' ἔλθιε κ' εἰν οὐρανοῖς δέχνυστο μισθόν.

Ἕτεροι τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν ἀναγνώστην
 ὡς ἀπὸ τῆς βίβλου.

Χεῖρες Μηνιάτου τεύξαν με πέτρην προβάλειον,
 τοὺς καινοὺς κενεῶν μύθους ἔφρα κάρτεϊ συνθλῶ.
 Χεῖρεσιν οὖν με λαδὼν φίλ' ὑπερφίαλον κάρα βάλλε
 Λατίνων, Χριστοῖο κατ' αἰρόμενον σαοτῆρος,
 Δαβίδης ὥσπερ Γολιάθ ὀδρίμοιο γίγαντος.
 Δωτίνην δὲ δίδωαί με Ῥούσης Κοζενιώτης.

Ἕτεροι στίχοι πολιτικοὶ εἰς ἰδιωτικὴν τάσιν (*sic*).

Εἰ ἐρωτᾷς, ὦ φίλε μου, ἀκοῦσαι τὸ ὄνομά μου,
 Πέτραν σκανδάλου λέγουσι πάντες τοῦπίκλῃμά μου·
 Ἑλίας με ἐσύνθεσεν ὁ θεῖος Μηνιάτης,
 Κερνίκης ὁ ἐπίσκοπος, ὁ Κεφαλληνιάτης.
 Στερεωμένη στέκομαι, γλώσσας τρίβω Λατίνων,
 ὡς ὁ κρημνὸς τὰ κύματα εἰς τὸν αἰγιαλὸν ἐκείνον·
 ἐν τῇ Λιψίᾳ με ἐτύπωσε Βερνάρδος Χριστοφόρος,
 ὅστις τυπογράφος ἄριστος ἔστ' ὡς οὐδένας ἄλλος·
 τὰ ἔξοδα ἐπλήρωσε πραγματευτῆς ὁ Ῥούσης,
 Κοζενιώτης καὶ υἱὸς Ἰωάννου Κοντορούση.
 Λάβε με εἰς τὰς χεῖρας σου, καλῶς ἀνάγνωσαί με,
 καὶ ἔνδον εἰς τὰ στήθη σου εὐμορφ' ἀπόθεσαί με·
 νοήματ' ἔχω εὐμορφα καὶ νὰ τὰ ἐνθυμᾶσαι,
 διὰ νὰ τὰποκρίνηςαι ὅτ' ἄλλος ἐρωτᾷ σε·
 ἔχω ἐν ταῖς ἀγκάλαις μου λόγια διδασκάλων
 ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν καὶ πολλῶν σοφῶν ἄλλων.
 Δόγματα εἶναι ἀλάνθαστα ὄφελος τῆς ψυχῆς σου,
 καλότηχος ἂν τὰ κρατῇς μέσ' εἰς τὴν κεφαλὴν σου·
 ὅταν με διαβάξης μακάριζε τὸν Μηνιάτην Ἑλίαν,
 καὶ εὐχου νὰ ἔχῃς βοηθὸν τὴν δέσποιναν Μαρίαν,
 δεήσου ἀκόμι τὸν θεὸν νὰ ἔχωσιν ὑγείαν

ὁ 'Ρούσης καὶ ἡ συμβία του μ' ὅλα τους τὰ παιδιά.
 Ὑστερον ἂν δὲν βαρύνεσαι δεήσου διὰ νὰ σώση
 καὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἀμαρτωλὴν ὧχ νὰ ἐλευθερώση
 ἐκείνου ὁποῦ ἔγραψε τοὺς στίχους ὁποῦ βλέπεις,
 καὶ σὺ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ θεοῦ πλούσια νὰ τὸ εὔρης.
 Εἰς τοὺς χιλίους χρόνους τρεῖς σαράντα καὶ ἐπτακοσίους
 ἀπὸ τὴν ἑνσαρκον Χριστοῦ γέννησιν τοῦ σωτῆρος,
 εἰς τὴν πρώτην ἐγράφηκαν μηνὸς τοῦ Σεπτεμβρίου,
 ἐν τῇ περιφῆμῳ καὶ κλεινῇ πόλει Ποροσλοβίου·
 δάκτυλοι δὲ τοὺς ἔγραψαν Ἰακώβου Μηλιώτου,
 ἱερομονάχου εὐτελοῦς Ἑλληνοῦ νησιώτου·
 ὃν ἔχουσ' ἐφημέριον οἱ εὐσεβεῖς Ῥωμαῖοι
 παραγματευταὶ ὁποῦ εὐρίσκονται εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη,
 καὶ ὁ θεὸς νὰ τοὺς βοηθῇ πάντοτε εἰς τὰ ἔργα
 ὁποῦ κοπιᾶζουν, καὶ νὰ εὐτυχοῦν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 2288.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis à Athènes.

Bibliothèque de la ville d'Argostoli (Céphalonie) : 688.]

310*

Φυλακτήριον τῆς ψυχῆς. Ἐνετίησι παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι.
 αψμγ'.

In-12. Titre emprunté à André Vrétos, *Catalogue*, première partie, p. 70, n° 190.

311

ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ ΔΑΒΙΔ ΓΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
 ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΔΩΝ. Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν
 παρὰ Κυρίου Ἀλεξάνδρου Κανκελλαρίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1743. Κατὰ
 τὸ αψμγ' ἔτος. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con Licenza de'
 Superiori, e Privilegio.

In-4° de 4 feuillets et 216 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 95.

312

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ ΗΜΩΝ
ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ ΤΗΣ ΜΥΡΤΙ-
ΔΙΟΤΙΣΣΑΣ Εἰς τὸ ὑπερφυῆς Θαῦμα, ὅπερ ἐνήργησε διὰ τῆς παν-
σέπτου Θείας Εἰκόνης αὐτῆς, ἐν τῇ Νήσῳ Κυθήρων, ὅτε τὸν Παράλυ-
τον ἤγειρε μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας τῆς ἀγίας αὐτῆς κοιμήσεως.
Συντεθεῖσα μὲν παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου, καὶ Σοφωτάτου Κυρίου, Κὺρ
ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΘΗΡΩΝ, ΤΟΥ ΠΑΓΚΑΛΟΥ.
Ἀντιγραφεῖσα δὲ παρὰ τοῦ ἐλαχίστου δούλου αὐτῆς, ΔΟΜΙΝΙ-
ΚΟΥ ΒΕΝΕΡΙΟΥ Πλείστοις καὶ ἐξαισίοις τερατουργήμασι εὐεργε-
τηθέντος παρὰ τῆς αὐτῆς ἀγίας Εἰκόνης. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα
καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας Διορθωθείσα. ΕΝΕΤΙΗ.ΣΙ. αψμδ'.
Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. 1744. CON LICENZA DE' SUPE-
RIORI.

In-4° de 44 pages. Titre imprimé en rouge et noir. Rare. Les pages 3-4 sont occupées par une épître dédicatoire de Georges Caloutzis à Néophyte, évêque de Cythère.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3858. 14.

313

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΟΣ

Ἀρχιεπισκόπου Λαρίσσης τοῦ Θαυματουργοῦ.

Τυπωθεῖσα ἀναλώμασι μὲν Τοῦ πανιερωτάτου, καὶ Θεοπροβλήτου Μητρο-
πολίτου Λαρίσσης Κυρίου Κυρίου ΙΑΚΩΒΟΥ,
Καὶ τοῦ Πανοσιωτάτου Ἡγουμένου τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηρίου Δουσίου Κυρίου
ΙΕΡΟΘΕΟΥ.

Ἐπιμελεῖα δὲ καὶ ἐπιδιορθώσει τοῦ Λογιωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις Κυρίου
Γρηγορίου Μοσχοπολίτου.

Ἐν Μοσχοπόλει. 1744.

Παρὰ Γρηγορίῳ Ἱερομονάχῳ τῷ Κωσταντινίδῃ.

In-4° de 2 ff. non chiffrés et 28 pp.

Au feuillet 2 (r^o et v^o) on lit :

Τῷ πανιερωτάτῳ, λογιωτάτῳ καὶ θεοπροβλήτῳ Μητρο-
πολίτῃ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Λαρίσσης, ὑπερτίμῳ
καὶ ἐξάρχῳ πάσης Ἑλλάδος, ἡμετέρῳ δὲ αὐθέντῃ καὶ δε-
σπότῃ κυρίῳ κυρίῳ Ἰακώβῳ μεθ' ὅσης πλείστης αἰδοῦς καὶ
εὐλαβείας τὴν δουλικὴν προσκύνησιν.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Εἰ δὲ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐκεῖνος τὸ ἰδιωτικαῖς χερσὶ προσενεχθὲν
αὐτῷ ὕδωρ ἡδέως ἐδέξατο, τῇ προθυμίᾳ τοῦ διδόντος, οὐ τῇ χρεΐᾳ τοῦ
διδομένου, τὴν χάριν μετρήσας, ὁ πανιερώτατος δεσπότης μου καὶ πατήρ
μου φιλοσοργότατος, εἴ τις αὐτῷ ἱερόν τι προσενέγκοι, πῶς οὐ μετὰ
τῆς πληρεστάτης θυμηδίας προσοίσεται, οὐδεὶς δὲ ἴσται ὁ ἀντερῶν.
Τί γάρ μοι πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνος, ἐκ τίνος δὲ βαλλόμενος; ὁ δὲ, οἶδα ὅτι
οἰκοθέν τε καὶ θεομιμήτως πολλῷ ἔτι πλέον ἀπὸ ὑποκλινούς καὶ εὐτε-
λοὺς, ἢ πλυσίας καὶ συνήθους χειρὸς δῶρον προσίεμενος γανίσκεται·
παραιθέντων γάρ μοι τῶν ἄλλων, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, ἐλεημοσύνης
μὲν τῆς ὑπεροψίας τίς οὕτως ἀμαθέστερον πεπαιδευμένος, ὥστ' οὐχ
οἶον τοὺς προσιόντας ὑπερπᾶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πορρωτάτῳ που κήδεσθαι
καὶ προνοεῖσθαι; τὸ πρᾶον δὲ τίνι δώσομεν ἐπιδαφιεύσασθαι οὕτω τὸ
θεῖον, ὡς τῷ δεσπότῃ καὶ κηδεμόνι ἐτοίμῳ τῶν ὑποβεδηκότων αὐτῷ; οὐχ
εὐρήσομεν, καὶ ἦν μάλα ζητήσωμεν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα ἔτερα
δ' ἐτέρῳ πλείω τε καὶ μείζω; οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἡ μόνος ἀπάντων τῶν
κλῶν καταγώγιον· ὦν δῆπουθεν καὶ ἡ πολύτροπος τοῦ θεοῦ φιλανθρω-
πία, καὶ περὶ τὸ ἡμέτερον γένος πρόνοια, ἅτε μηδὲν ἀλόγως ποιούσα
μισθὸν παρέσχηται λαμπτήρα τῇ ἐκκλησίᾳ προθεῖσα, ποιμαίνειν λαὸν
περιούσιον, εἰς τόπον χλόης καὶ ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως κατασκηνοῦντα
καὶ ἐκτρέφοντα σφαῖς τε καὶ πνευματικαῖς ἐπισκῆψεν, ὕλη πλείονι
πρὸς τὰ τοιαῦτα τῇ προεδρίᾳ χρώμενον καὶ ἐνὶ λόγῳ προστατεύειν τῶν
δεομένων καὶ χεῖρα βοηθείας ὀρέγειν, συναράμενον τὸ δίκαιον, καὶ κατα-
ράσσοντα τὸ ἐναντίον· ἐκ τούτων δὴ καὶ τῶν τοιούτων εὐηθες καὶ ἀφε-
λείας πλήρες εἶναι ὑπετόπασα, δεόμενός τι ὑπερπηδᾷ τὸν ἐπ' αὐτῷ
τούτῳ σταλῆναι πιστευθέντα, ἀναφέρεσθαι ἐπὶ τοὺς μήπω τοιαύτης
φιλοτιμίας ἐπηβόλους· καὶ τούτου χάριν ἵνα μὴ ἀγροικίας ἀλώσωμαι,

τῷ θεῷ τε ἀντάρτης δόξω, τοῖς ἀπ' ἐκείνου ἀπαρασκόμενος τῇ ὑμετέρᾳ πανιερότητι τουτί ἀνατίθηναι τὸ ἱερὸν βιβλιάριον, ἀκολουθίαν περιέχον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Βησσαρίωνος, τοῦ τῆς αὐτῆς αὐτῇ προβεβλημένου ἐκκλησίας, παρ' ὃ καὶ μᾶλλον πρέπον ὡς διαδόχῳ. Εἰ γὰρ καὶ τῷ προΐστασθαι ὡς πολλοστή ἀπ' ἐκείνου, ἀλλὰ τοῖς γε πρακτέοις ἀμέσως ἤδη ἐξ ἐκείνου, ὅπερ αὐτῇ τε πέπεισμαι ὅτι φίλον καὶ τῷ ἀναβιάσαντι οὐκ ἀπαρέσκον· ὃ γὰρ τις ἐποίησε τοῦτο πολὺ πρότερον ἐφίλησε. Τοιγάρτοι δέξαιτο τὰ ἐπιβάλλοντα τῇ σῇ κριτικωτάτῃ κεφαλῇ μετ' εὐμενείας καὶ ἡλαρότητος τῆς συνήθους, καὶ δεομένῳ μοι εὖξαιτο τὰ κάλλιστα.

Ἐλάχιστος δούλος τῆς σῆς πανιερότητος

Γρηγόριος ὁ τυπογράφος.

Le reste de la page est rempli par :

1° Un Μεγαλυνάριον en l'honneur de S. Bessarion.

2° Un autre Μεγαλυνάριον en l'honneur des trois prélats Achillios, Οἰεκουμένιος et Bessarion.

3° Une épigramme sur le chef miraculeux de S. Bessarion.

4° Enfin une épigramme de Métrophane κατὰ τῶν ἱεροσύλων παπιστῶν, laquelle figure déjà dans l'édition de Bucarest, 1705. Voy. n° 32, page 38.

La dernière page du livre ne renfermant que six lignes de texte, on a rempli l'espace blanc avec plusieurs bois grossièrement gravés : Jésus-Christ ayant à sa droite S. Luc et à sa gauche S. Clément. Au-dessous, la vignette qui figure en tête de la première page et dont le milieu est occupé par le portrait de S. Naoum.

Bibliothèque de Georges Baltazzi, à Athènes.

Bibliothèque du monastère de Roussico (Mont Athos).

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ Εἰς Τέσσαρας Τόμους διηρημένα πρὸς χρῆσιν τῶν Φιλολόγων καὶ Φιλομαθῶν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώττης συναρμολογησα, Παρὰ τοῦ ἐν Ἱερεῦσιν αἰδεσιμωτάτου, καὶ λογιωτάτου ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΤΟΥΣΑ τοῦ ἐξ ΑΘΗΝΩΝ. Νῦν δὲ μετὰ πλείστης Ἐπιμελείας μετατυπωθεῖσα, καὶ διορθωθεῖσα παρὰ τοῦ αὐτοῦ συναίμονος Γεωργίου, τοῦ ἐν ταῖς Κλειναῖς Ἑνετίαις Φλαγ-

γνιανοῦ Ἑλληνομουσίου Γυμνασιάρχου. ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.
ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψμδ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. 1744. CON
LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVIL.

In-8 de 407 pages.

Tome deuxième : In-8° de 399 pages.

Tome troisième : In-8° de 397 pages.

Tome quatrième : In-8° de 368 pages.

Bibliothèque du Musée britannique : 998. i. 24 et 25.

315*

FR. THOMAE MARIAE

MAMACHII

CHII

ORDINIS PRAEDICATORUM

In Collegio Urbano de Propaganda

Fide Philosophiae Lectoris

ORATIO

De Ratione Tradendae Philosophiae designatis

Orthodoxae Religionis Propagatoribus

Habita in eodem Collegio xvi. Kalendas

Decembres MDCCXLIII.

ROMAE, MDCCXLIV.

Typis Josephi Collini.

SUPERIORUM PERMISSU.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés et 32 pages dont la dernière non chiffrée. Armes de Benoît XIV sur le titre. Épître dédicatoire au même. Rare.

Bibliothèque Casanatense (à Rome) : Miscell. 4°. 551. 8.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Misc. 2540. 4.

316

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΡΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ, ΤΟ ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ

Η ΕΞΑΒΙΒΛΟΣ

ΕΙΣ ΚΟΙΝΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΙΣΑ

Διορθωθείσα δὲ καὶ ἐκτεθείσα κατὰ τὴν τάξιν, τὸ ὕφος, καὶ

νόημα τῆς πρωτοτύπου ἑλληνικῆς ἑξαβίβλου, παρὰ

ΑΛΕΞΙΟΥ ΣΠΑΝΟΥ

ΤΟΥ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.

Ὑφ' οὗ καὶ τὸ περὶ τῶν Συνοικεσίων Ἑγχειρίδιον προστετέθη,

ὅ, τε κατὰ ἀλφάβητον Πίναξ.

Προτροπῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ Πανιερωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου

Μητροπολίτου Ἡρακλείας Κυρίου Κυρίου

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ

Οὗ καὶ τοῖς ἀναλώμασι νῦν πρῶτον τετύπεται.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1744.

Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 8 ff. non chiffrés et 622 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre. Édition assez rare.

En tête du volume, on trouve une épître dédicatoire adressée à Gerasime, métropolitain d'Héraclée ; nous en détachons le passage suivant, le seul qui présente quelque importance au point de vue de l'histoire littéraire (f. 4 r°) :

Ταύτην τὴν βίβλον οὐκ οἶδα ποῖος ἀπὸ τοὺς ἐδικούς μας νῦν Ἑλληνας εἰς τὴν κοινὴν δι᾿ ἑλέκτον μεταφράσας, καὶ ἡ θειοτάτη σου πανιερότης εὐροῦσα καὶ ἀντιγράψασα, ὡς φιλομαθῆς καὶ ἐραστῆς ἔργων ἀγαθῶν, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ νόμου ὠφέλιμον καὶ ταύτης τῆς βίβλου κατανοήσασα εἰς τὸ ἡμέτερον γένος (ὥσάν ὅπου οὐδὲ ποσῶς τινὲς γινώσκουν ἢ γνωρίζουν ἐκεῖνα ὅπου οἱ νόμοι διαλαμβάνουσιν, ἑλληνικῇ διαλέκτῳ ὄντες γεγραμμένοι, καὶ εὐρίσκονται ἐστερημένοι τοῦ γνώμονος καὶ

κανόνος τῆς εὐθείας ὁδοῦ, τῆς κατὰ τὰ ἀμφοτέρω, θεωρητικὸν δηλαδὴ καὶ πρακτικόν, εἰς τὸ τέλειον εὐθυνοῦσης τὸν ἄνθρωπον εἰς θειοτέραν πράξιν καὶ ἔργον θεοειδέστερον), ἔσπευσας τύποις τὴν τοιαύτην βίβλον διδόναι οἰκείοις σου ἀναλώμασιν, εἰς ὠφέλειαν καὶ στολισμὸν τοῦ χριστιανικοῦ τῶν Ἑλλήνων γένους διανοησαμένη, οὔτε χρημάτων φειδομένη, οὔτε τὸ κρυπτόμενον τάλαντον ἐν παραθύστῳ κατακρύπτεσθαι, οὔτε ἄχρηστον παντελῶς εἶναι θελουσα. Σημεῖον καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις σου προτερήμασι νὰ εἶναι τῆς φιλαγάθου σου προαιρέσεως καὶ μεταδοτικῆς τῶν ἀγαθῶν θελήσεώς σου, τὴν προκοπὴν τοῦ ἡμετέρου γένους καὶ ἐπίδοσιν οὐ μετρίως ἐφιεμένης πρεπόντως εἰς ὅλους κηρύττεται.

Καὶ δὴ τὴν βίβλον ταύτην δεδωκώς εἰς ἐμένα, τὸν ἐλάχιστον αὐτῆς δοῦλον, νὰ καταστρώσω εἰς αὐτὴν ἓνα πῖνακα κατὰ ἀλφάβητον, διὰ νὰ εὐρίσκουν ἐκεῖνοι ὅπου τὴν μεταχειρίζονται μὲ εὐκολίαν κάθε ὑπόθεσιν, ἐπρόσταξεν ὅτι καὶ νὰ τὴν στοχασθῶ ἂν ἴσως χρειάζεται καὶ ἐτέρας διορθώσεως. Πρὸς τούτοις, ἐπειδὴ καὶ αὕτη ἡ βίβλος περὶ τῶν συνοικεσιῶν συντόμως πως διαλαμβάνει νὰ γράψω ξεχωριστὰ περὶ τῶν συνοικεσιῶν κατὰ πλάτος τὸ κατὰ δύναμιν, ἔργον ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν δύναμιν καὶ δηλίου κολυμβητοῦ δεόμενον, κατὰ τὴν παροιμίαν, ὅτι οὐ ῥάδιον, οὔτε εὐχερὲς, ἀλλὰ δεόμενον μᾶλλον ἐπιστήμης, πείρας καὶ γνώσεως ἀκριβοῦς ἀπὸ τῶν νόμων. Ἄλλ' ἐπειδὴ τοιοῦτῳ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἀρχιερεῖ ἔταξα νὰ εἶμαι πάντοτε πειθηνὶς διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας σου εὐεργεσίας, τῇ δυνάμει τοῦ θεοῦ θαρρήσας, λαβὼν τὴν βίβλον, καὶ εἰς Ἀδριανούπολιν ἐλθὼν διδάσκαλος τοῦ ἐν αὐτῇ ἐλληνικοῦ σχολείου, εὔρον ἐνταῦθα τὴν ἐξάβιβλον ταύτην εἰς ἐλληνικὴν διάλεκτον, τυπωθεῖσαν εἰς Βασιλείαν κατὰ τοὺς αἰγμ' ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ παραβαλὼν τὴν εἰς κοινὴν διάλεκτον μεταφρασθεῖσαν βίβλον μὲ τὴν ἐλληνικὴν, εὔρον αὐτὴν εἰς πολλὰ διεφθαρμένην καὶ διορθώσας κατὰ τὴν τάξιν τὸ ὕφος καὶ νόημα τῆς ἐλληνικῆς βίβλου, τελείαν, σφάν, καθαρὰν καὶ ἀνόθευτον ταύτην ἀπεκατέστησα, εἰς τὸ τέλος καὶ τὸ περὶ τῶν συνοικεσιῶν ἐγχειρίδιον, ὅπερ ἀπὸ πολλῶν ἐρανισάμην κατὰ τὸ δυνατόν, γράψας, καὶ τὸν πῖνακα κατὰ ἀλφάβητον καταστρώσας, ἔτι δὲ καὶ τὸν τῶν τίτλων πῖνακα εἰς κρείττονα σαφηνείας τάξιν μετενεγκὼν τοῖς σοῖς ὑποταττόμενος, ὅσον μοι τὸ δυνατόν, θεοίς προστάγμασι... Cette épître est signée : Ἀλέξιος Σπανός.

Au f. 6 r° commence un avis au lecteur du métropolitain Gérasime ; cet avis est dénué d'intérêt.

Le f. 8 (r^o et v^o) est occupé par les trois épigrammes reproduites ci-après.

Εἰς τὸν πανιερώτατον καὶ σεβασμιώτατον μητροπολίτην
τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἡρακλείας κύριον
κύριον Γεράσιμον.

Οὐλύμπου κλείοντας ἀνάκτορα, οὔτε ποθεῦντας
εἰσδύμεναι ἔλδοντας, ἑέργοντας Φαρισαίους,
γραμματέας Χριστὸς τάλανίζει. Ἀρχιερεῖα
Γηράσιμον ζάθεον δ' Ἡρακλείης, βασιλείη
αἰθέρος ὀρνύμεν οἷον ἐρῶνθ' ἥκιστα, φιλεῦντα
πᾶσι δὲ χριστιανοῖς διὰ τῆσδε βίβλοις θύρατρα
ὠρίζαντα, τύποις δόντ' οὐ κεύθοντα τάλαντον
κληίζων, λέξει τῷ· δοῦλ' εὖ καὶ γὰρ, Χριστὸς
ὢν ποτὶ παύροις πιστὸς ἔσθι ἐνδ' οὐκ ὀλίγοις·
χαίρων τερπωλῇ οὖν κράντορος ἔρχεο σείο.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Φοῖβος ἀντέλλων ῥοδοδάκτυλόν γε
πᾶσιν ἄμαρ ἀντολίηθε φαύσκει
τέρματα χθονὸς γανόουσα πάσας
φωσφόρος ἄως·
Ἐξάβιβλός τ' Ἀρμενοπούλου βίβλος
ἄρτι κοινᾷ λαμπετώσα γλώττῃ
πᾶσι φαίνει γ' ἑλλαδικᾶς γόνοις
χρύσειον οἶμον.
Ἡρακλείας ἀρχιερεὺς γέρας τε
δῖον, ἱερὸν, Γηράσιμος, τὰν βίβλον
δοὺς τύποις, συλλαμπετόει γε ταύτῃ,
ἔλθιος ὄντως.
Ἐνθεν αὐδῶν Καλλιόπαν Ὀμηροῦ,
αὖθι μούσας Ἡσίοδος, Χριστὸν δὲ
'γὼ, σκώζειν Γηράσιμόν γ' Ἑλλάνων
λύτον ἔρμα.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Χαίρων λάμβανε χερσὶ, λῶστέ, βίβλον,
αἶνει τ' ἄρχιερῆα Ἡρακλείας
κλεινὸν Γηράσιμον, γέρας τὸ δῖον,
Ἑλλήνων γένος ὡς πελαργέοντα
ἱροῖς, πούλιτικοῖς νόμοις τρόποις τε,
πλάστιγξ μὲν γ' ἄτρεκῆς πέλων δικαίου,
ἐξαπλοῖ βίβλον ἐνδίκου διαίτης.

Τῆς ὑμετέρας πανιερότητος ἐλάχιστος δοῦλος
Ἀλέξιος Σπανός.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 10252. EM. 3. et 14492. DR. 5.

[Bibliothèque publique de la ville de Zante : E. 261.]

317

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΟΡΥΔΑΛΕΩΣ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ,

Τοῦ ὕστερον διὰ τοῦ θείου καὶ Μοναχικοῦ Σχήματος Θεοδοσίου
Μετονομασθέντος περὶ Ἐπιστολικῶν Τύπων.

Ἐν οἷς περιέχονται καὶ ἐτέρων Διδασκάλων Ἐπιστολαί,
καὶ Ἀφθονίου προγυμνάσματα.

Ἔτι τοῦ αὐτοῦ Θεοφίλου περὶ ῥητορικῆς ἐκθέσεως
Δαπάνη μὲν τῶν Ἱεροφιλομαθεστάτων Διακόνων Τοῦ Μα-
καριωτάτου Ἀχριδῶν Κυρίου Κυρίου ΙΩΑΣΑΦ Παρθενίου
καὶ Νικηφόρου, καὶ Γερμανοῦ τοῦ Βοδενῶν Κυρίου Μητροφάνους,
τῶν καὶ ἀκροατῶν τοῦ Ἱερολογιωτάτου ἐν Διδασκάλοις
Σεβαστοῦ, καὶ ἐπιστάτου τῆς ἐν Μοσχόπολει Νέας ἀκαδημίας.
Διορθώσει δὲ τοῦ Πανοσιωτάτου καὶ λογιωτάτου ἐν Ἱεροδιδα-
σκάλοις Κυρίου Κυρίου Γρηγορίου τοῦ Μοσχοπόλиту.

Ἐν Μοσχόπολει. 1744.

Παρὰ Γρηγορίῳ Ἱερομονάχῳ τῷ Κωνσταντινίδῃ.

In-4° de 184 pages. Sur le titre, on voit une vignette représentant saint Luc assis entre deux chapelles et en train d'écrire. Rarissime et précieuse édition.

Au verso du titre, on lit le quatrain suivant que nous reproduisons à titre de simple curiosité :

Ἐπίγραμμα Μιχαήλ Γόρας Ὑπισχιώτου
εἰς τὴν βίβλον

Ὁ χρυσήλατός εἰμι τρίπους καὶ ὑφάνσει δίππους,
ἐκ δὲ ξυμπνοίης αὖ μονόπους γε τριῶν.

Καὶ θεσπιδῶ σοι τρία μὴ με ἐτώσια χρᾶντι
πτυκτὸν, ἰδ' εὐστροφίην καὶ προφέρειν στομύλον.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

[Bibliothèque de Jean Vlachoyanis (à Athènes).]

318*

ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ ΔΑΒΙΔ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΔΩΝ, Νεωστὶ τυπωθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθω-
θὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙ-
ΗΣΙΝ. 1744. αψμδ'. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωννίνων. Con
Licenza de' Superiori.

In-4° de 235 pages, dont la dernière blanche. Marque de l'im-
primeur sur le titre. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

319*

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΜΕΓΑ Περιέχον πᾶσαν τὴν ἡμερονύκτιον Ἀκο-
λουθίαν, καὶ παρακλητικούς Κανόνας τῆς Θεοτόκου, καὶ οἴκους. Τρο-
πάκια καὶ Κοντάκια τῶν Ἀγίων τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, μετὰ τῆς Μεταλή-
ψεως, καὶ ἄλλων ἀναγκαίων, καὶ Πασκχαλίων ἐτῶν νδ'. ΝΕΩΣΤΙ
ΜΕΤΑΤΥΠΩΘΕΝ, Καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕ-
ΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. αψμδ'. Παρὰ
Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωννίνων. Con licenza de' Superiori.

In-4° de 4 ff. et 484 pages. Titre dans un encadrement xylogra-
phique, avec marque de l'imprimeur. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 99.

Biblioteca civica (à Trieste).

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

Bibliothèque de Léon Clugnet (à Bourg-la-Reine).

320*

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

ΜΑΝΔΗΛΙΟΥ

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1745.

Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἑξ

Ἰωαννίνων.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 52 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre. Impression rouge et noire. Préface signée : Κωνσταντῖνος Καντακουζηνός ὁ καὶ τῆς Οὐγγροβλαχίας Ἡγεμών. On y lit : "Ἔστι δ' οὖν Ἀκολουθία μετὰ Ἀκαθίστου, καὶ μιᾶς εὐχῆς, ἣν εὐρὼν ἐγώ, ἐκ τῆς τῶν Σλαβόνων εἰς τὴν ἐλλάδα φωνὴν μετ' ἐπιμελείας μετέφρασα.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19219. S^a. E. 1. To. I. n° 2.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de la Communauté grecque de Trieste : n° 1592.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).]

321

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ

ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ

ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ

Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, καὶ μετ' ἐπιμελείας

ὅτι πλείστης διορθωθείσα.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ.

αψμέ. 1745.

Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι,

CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO

In-4° de 52 pages ¹. Vignette sur le titre. Impression rouge et noire.

En tête du livre on lit cette épître dédicatoire :

Τοῖς ὁσιωτάτοις ἀδελφοῖς τοῖς κατὰ τὴν σεβασμίαν
μονὴν τῆς κυρίας Θεοτόκου, τῆς ἐπονομαζομένης
Κορώνης καὶ Κρουερᾶς Βρύσεως, ἀσχουμένοις καὶ
πᾶσι τοῖς ἐντευζομένοις Διονύσιος ἱερομόναχος
ὁ ἀπὸ τοῦ Φουρνᾶ τῶν Ἀγράφων
τὸ χαίρειν ἐν κυρίῳ.

Τὸ μέγα χρέος καὶ ἡ πολλή μου εὐλάβεια ὅπου ἔχω πρὸς τὸν μέγαν ἐν ἱερομάρτυσι Σεραφεῖμ, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς πατρίδος φιλικὴ σχέσις, ἠνάγκασάν με νὰ κινήσω, κατὰ τὴν παροιμίαν, πάντα λίθον, διὰ νὰ τελειωθῇ ἡ πρὸς αὐτὸν ἱερὰ ἀκολουθία καὶ νὰ γένῃ ἄρτιος καὶ ἱκανὴ εἰς παννύχιον ὕμνον, νὰ διορθωθῇ καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ὁ ὁποῖος, καθὼς δὲν σᾶς λανθάνει, ἦτον πάντῃ ἀκαλλώπιστος καὶ ἐλλειπὴς μάλιστα πρὸς τὰ καιριώτερα. Ὅθεν, διορθωθέντος τοῦ βίου καὶ προστεθέντος μικροῦ Ἑσπερινοῦ καὶ λιτῆς καί τινων μεγαλυναρίων, φαίνεται πῶς νὰ ἔγινε τελεία ἡ ἀκολουθία τοῦ ἱερομάρτυρος ἡ ὁποία πρέπει νὰ ψάλλεται κατὰ τὴν σεβάσμιον ἡμέραν τῆς μαρτυρικῆς αὐτοῦ τελειώσεως, ἔχι μόνον εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν του, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα τὰ τῶν Ἀγράφων χωρία ὥσάν ὅπου καὶ ὅλοι τὸν ἔχομεν κοινὸν προστάτην καὶ βοηθὸν ταχύτατον ἐν ἀνάγκαις, καὶ ἱατρὸν ἄμισθον ἐν νόσοις, εἰς τε λιμοὺς καὶ λοιμοὺς θαυματουργῶν[τα] ἐξαίσια, καθὼς πάντες ὀφθαλμοφανῶς καθ' ἐκάστην βλέπομεν. Καὶ λοιπὸν ὄντες βέβαιοι ἐξ ὧν βλέπομεν καὶ ἀπολαμβάνομεν μεγάλων εὐεργεσιῶν αὐτοῦ, δὲν εἶναι πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμεν εἰς τὴν μεγάλην παρρησίαν ὅπου ἔχει πρὸς Κύριον, καὶ ὅτι δὲν ἀπολείπεται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους καὶ παλαιούς ἱερομάρτυρας, ὥσάν ὅπου καὶ αὐτὸς δι' αὐτὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἔπαθε καὶ παρ' αὐτοῦ ἐστεφανώθη, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐστεφανώθησαν καὶ ἐκεῖνοι. Μοῦ φαίνεται δὲ πῶς νὰ ἔτυχεν οὗτος ὁ θαυματουργὸς πατὴρ ἡμῶν ἱερομάρτυς Σεραφεῖμ καὶ κάτι τι περισσοτέρας παρὰ θεῷ παρρησίας, ὥσάν ὅπου ἔλαβε

1. Une nouvelle édition de ce livre a paru à Jassi, en 1817; elle forme une plaquette petit in-folio de 1 f. et 38 pages.

τὰ ὅμοια μὲ ἐκείνους μαρτύρια, εἰς καιρὸν τοιοῦτον ὅπου ὄχι μόνον παράδειγμα ἄλλο δὲν εἶδεν, καθὼς ἐκείνοι ἔβλεπον καθ' ἐκάστην ἀγίους ἐλχομένους καὶ διὰ Χριστὸν σφαζομένους, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ μαρτύρια θαύματι ἄπειρα τελούοντας· ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ παρόντος καιροῦ εἰς τὸ σαρκικώτερον πεσόντες, ἀλησμονήθη παντάπασι τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρεῖν· κατὰ τοὺς ὁποίους αὐτοὺς μόνος τὸ τοιοῦτον ὑπῆλθε στάδιον καὶ τὸν τοιοῦτον ἀνέλαβεν ἀγῶνα, τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτύριον· διὰ τοῦτο καὶ ἄξιους ἔλαβε παρὰ Χριστοῦ τοὺς στεφάνους, καὶ παρρησίαν εὔρε μεγάλην, ὥστε θαυμάσια τελεῖν καθ' ἐκάστην ἄπειρα· καὶ εἰς πάντας μὲν τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτὸν, καὶ μάλιστα εἰς ἡμᾶς τοὺς συμπατριώτας του. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς μὴ ἀμφιβάλλοντες εἰς τὴν παρρησίαν του καὶ τὸ πρὸς τὸν ἀρραγῆ προστάτην ἡμῶν ἐγνωρίζοντες χρέος, πρέπει νὰ ἐορτάζωμεν πιστῶς τὴν ἡμέραν τῆς ἱερᾶς του τελειώσεως, καὶ νὰ πανηγυρίζωμεν μὲ ὕμνους καὶ δοξολογίας, ἀποδίδοντες εἰς τὸν εὐεργέτην μας προεπούσας τὰς εὐχαριστίας· ὅπως εὐγνώμονες φαινόμενοι νὰ τὸν ἔχωμεν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς βοηθὸν ἐν ἀνάγκαις καὶ πρὸς θεὸν μεσίτην. Τελουμένης δὲ τῆς πανηγύρεως, πρέπει νὰ τελῇται καὶ ὁλονύκτιος ἀγρυπνία, ὡσὰν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἐορταζομένους μεγάλους ἀγίους. Τῆς δὲ ἀγρυπνίας γενομένης ὁ μὲν μικρὸς ἐσπερινὸς καὶ ἡ λιτὴ θέλουσι ψάλλεσθαι εἰς τὸν ἰδίον τοὺς καιρὸν, τὰ δὲ μεγαλυνάρια (τὰ ὅποια βάνομεν ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου) ἃς ψάλλωνται ὅποτεν ἐξάγεται ὁ ἅγιος, λιτανείας τελουμένης, ἥ ὑπὸ τινος χωρίου προσκαλούμενος ἀπέρχεται εἰς ἐπίσκεψιν τῶν προσκαλούντων εὐσεβῶν. Ταῦτα, ὧ συμπατριῶται, καὶ φίλοι τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Σεραφεῖμ, ἀναγινώσκοντες, ἔαν εὐρεθῇ παρὰ τινος τῶν ἐλλογιμωτέρων τι ἀσύντακτον, ἢ ἀκαλλώπιστον, ἢ ἐλλείπον, παρακαλῶ νὰ τύχω συγγνώμης, ὡσὰν ὅπου δὲν ἐτόλμησα εἰς τὴν τοιαύτην ἐπιχείρησιν θαρρῶντας εἰς τὴν ἀμάθειάν μου, ἀλλ', ὡς εἶπον, ὑπὸ τῆς ὑπερβαλλούσης πρὸς τὸν ἅγιον εὐλαθείας παρακινήσεις ἐπιχειρήσθηκα· καὶ τὰ μὲν ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐποίησά τινα τῶν μεγαλυνáriων, τὰ δὲ ἄλλοις ἐνεχείρισα, τὸν μικρὸν ἐσπερινὸν, τὴν λιτὴν καὶ τὴν τοῦ βίου μετὰφρασιν καὶ ἀναπλήρωσιν, παρακαλέσας πολλά, καὶ δρόμους ποιήσας οὐκ ὀλίγους· ὅθεν συγγινώσκοντές μοι τῆς ἀμαθείας, μέμνησθέ μου τῆς προθυμίας. Ἐρρωσθε.

A la page 38, on lit seize vers iambiques en l'honneur de S. Séraphin, qui sont signés et datés en vers de même nature, comme il suit :

Κατὰ τὸ αψλθ' ἔτος ¹.

Διονύσιος ὁ ἱστοριογράφος

τοῦπίκλην Χαλκεὺς, τλήμων ἱεροθύτης,

ὁ ἐκ τῆς κώμης τοῦ Φουρνᾶ τῶν Ἀγράφων.

Un autre office de S. Séraphin, dû à la plume d'Anastase Gordios, se lit dans le Nouveau martyrologe grec. Suivant le témoignage de Sathas, il avait d'abord été imprimé à Moschopolis en 1735 ² et en 1740 ³. On y trouve une biographie du saint un peu moins complète que celle qui a pour auteur Denys Chalceus, laquelle occupe les pages 27 à 37 du livre que nous venons de décrire.

Sur Séraphin, on peut consulter la Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς de Constantin Sathas (Athènes, 1869, 8°), pp. 215 et suivantes. Le saint prélat fut mis à mort au mois de décembre 1611. Il existe sur sa fin tragique une chanson populaire plusieurs fois publiée, notamment par Passow ⁴ et par Aravantinos ⁵.

Bibliothèque de l'Arsenal : Théol. 2260. 4°.

[Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos).]

322

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

Τῆς ΜΑΚΑΡΙΑΣ

ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ

Κατὰ τὴν ἐπανάρθωσίν τε, καὶ ἔκδοσιν

τοῦ Ῥωμαίων ἀρχιερέως.

Μετὰ τῶν ἐπτὰ Ψαλμῶν τῆς Μετανοίας.

Patavii, MDCCXLV.

Ex typographia Seminarii.

Superiorum permissu.

In-12 de 10 feuillets fautivement chiffrés + 220 pages. Impression rouge et noire. Extrêmement rare. Coté 6 francs, sous le n° 34,

1. Pour trouver les 12 syllabes de ce vers, il faut prononcer les quatres lettres qui forment la date.

2. Νεοελληνική φιλολογία, p. 438.

3. Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς, p. 214.

4. *Popularia carmina Græciæ recentioris*, n° 492.

5. Συλλογὴ δημῶδων ᾠσμάτων τῆς Ἡπείρου, n° 3.

dans le *Troisième catalogue de livres rares* (en grec) publié par Paul Lambros, p. 19; et également 6 francs, sous le n° 97023, dans le catalogue publié par A. Claudin, en mars 1885. Office de la Vierge selon l'usage de Rome, destiné aux Grecs professant la religion catholique. Description prise sur l'exemplaire en vente chez A. Claudin.

323

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΑΧΙΛΑΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΛΑΡΙΣΣΗΣ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, καὶ μετ' ἐπιμελείας ὅτι πλείστης διορθωθείσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. αψμέ. 1745. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 40 pages. Vignette sur le titre. Impression rouge et noire. Rarissime.

Bibliothèque de l'Arsenal : Théol. 2260. 4°.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3858. 3.

324

ΑΜΙΝΤΑΣ

ΤΟΥ

ΤΑΣΣΟΥ.

ΠΟΙΗΜΑ ΩΡΑΙΟΤΑΤΟΝ

Μεταγλωττισμένον, καὶ συνθεμένον διὰ στίχων,
εἰς τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν.

Ἀπὸ **

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1745.

Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

Con licenza de' Superiori, e Privileggio.

In-8° de 10 feuillets non chiffrés + 144 pages. Signatures : a, 10 feuillets ; A-I (lettres latines), 16 pages chacune. Marque typographique sur le titre. Rare. Coté 12 fr. sous le n° 44, dans le *Deuxième catalogue de livres rares* (en grec) publié par Paul Lam-

bros, p. 18. J'en ai payé un exemplaire une livre turque (23 fr.), en 1879, à Constantinople.

Collation des feuillets liminaires :

Feuillet 1 : Le titre.

Feuillet 2 ^{ro} et ^{vo} : Avertissement du traducteur au lecteur, [reproduit plus bas.]

Feuillets 3 ^{ro} à 4 ^{ro} : Ὑπόθεσις τοῦ δράματος (en prose).

Feuillet 4 ^{vo} : Πρόσωπα τοῦ δράματος.

Feuillets 5 ^{ro} à 7 ^{vo} : Ἀφοδίτη ὁποῦ γυρεύει τὸν υἱὸν τῆς (en vers).

Le titre courant est ὁ Ἑρωτας φευγατάρης.

Feuillets 8 ^{ro} à 10 ^{ro} : Πρόλογος. ὁ Ἑρωτας, εἰς μορφὴν βοσκῶ.

Feuillet 10 ^{vo} : Permis d'imprimer, daté du 20 sept. 1745.

[Afin de donner une idée de la langue de ce poème nous reproduisons ici l'Avertissement au lecteur, en en conservant l'orthographe.]

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑ.

* Ἄν καλὰ καὶ τὸ πνεῦμα μου, νὰ εἶναι τυλιγμένο,
 Εἰς σκοτεινάδαις καὶ νὰ εἶν, πόλλ' ἀδυναμιασμένο.
 Καὶ τελείως ἀδύνατον, ποίημα νὰ συνθέσῃ,
 Ποῦ νᾶχῃ μέτρος, κ' εὐμορφιά, καὶ ὀλονῶν ν' ἀρέσῃ.
 Μ' ὄλον αὐτὸ ἢ ἐπιθυμιὰ, ὅχι μόνον δική μου,
 Ἄλλὰ κ' αὐτῶν τῶν ἄρχοντων, π' ἔρεισαν τὴν βουλή μου.
 Τέτοιο χαρτ' ὠραιότατο, καὶ πολλὰ ψηφισμένο,
 Κ' ἀνάμεσα στοὺς ποιητάς, πολλάκις παινεμένο.
 Νὰ λάβῃ μεταγλώττισμα στὴν γλῶσσαν τὴν κοινήν μας,
 Εἰς ποίημα νὰ συνθετῇ, νᾶλθῃ εἰς γνώρισίν μας.
 Καὶ ἢ ἐλλάδᾳ νὰ χαρῇ, αὐτὸ τὸ ψηφισμένο,
 Ποίημα ὁποῦ στὴν φραγκιὰ πολλάναι παινεμένο.
 Αὐτὴ λέγω ἢ στόχασις, μ' ἔκαμε νὰ νικήσω,
 "Ολαὶς τς' ἀδυναμίαις μου, καὶ ῥῦμα νὰ ποιήσω.
 Ἑσπούδαξα μὲ κόπον μου, τὸ μέτρον νὰ φυλάξω,
 Τὸ νόημα τὴν εὐμορφίᾳ, ἐπάσχισα νὰ φτάξω.
 Καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ποῦ σπλαγνικᾷ φωτίζει,
 Κάθε πνεῦμα ἀδύνατον, καὶ φώτισι χαρίζει.
 Ἐνίκησα τὸν λογισμόν, καὶ κάθε δυσκολίαν,
 Καὶ βέβαια ἀνάπαυσιν, ἔλαβα στὴν καρδίαν.

Παρακαλῶσας τὸ λοιπὸν, τὸν κόπον μου δεχθῆτε,
 Κ' αὐτόνο νὰ διαβάσετε, ποσῶς μὴν βαρεθῆτε.
 Καὶ τάζω σας διαβάζοντας, πολλὰ νὰ σᾶς ἀρέσῃ,
 Μ' ἀλήθεια σᾶς παρακαλῶ, τινὰς νὰ μὴν παίνεσῃ,
 Τὸν ποιητὴν, διατὶ ποσῶς, καθόλου δὲν τ' ἀγγίζει,
 Ἡ δόξ' ἄς εἶναι τοῦ Θεοῦ, ποῦ φώτισι χαρίζει,
 Καὶ τὸ ἔπαινος τέλεια, αὐτῶν ὅπ' ἐσταθῆκαν,
 Ἡ ἀφορμὴ τοῦ κόπου μου, καὶ δὲν ἐβαρεθῆκαν.
 Τοὺς κόπους καὶ ταῖς ἔξοδαις, μόνον διὰ νὰ στολίζουν,
 Τὴν ἐλλάδα, ἀπ' εὐμορφα, χαρτία νὰ τὴν γεμίζουν.
 Κ' ἐμένα μόνον φθάνει με, συμπάθειο ν' ἀποκτήσω,
 Ἀπὸ τὴν εὐσπλαγχνίαν σας, ὥσπερ καλὰ ἐλπίζω.
 Συμπαθήσετε τὸ λοιπὸν, ἀνίσως καὶ εὐρῆτε,
 Σφάλματα εἰς τὸν κόπον μου, διαβάζοντας εἰδῆτε.
 Κ' ἐγὼ σᾶς τάζω βέβαια, ἀνίσως σᾶς ἀρέσῃ,
 Ὁ κόπος μου, ποῦ πρῶτος εἶν', καὶ κάθε εἰς παίνεσει.
 Νὰ βάλω κάθε μου σπουδὴ, τὸν κόπον πλεὶς μεγάλο,
 Συχνὰ συχνὰ, νὰ ἔχετε, χαρτὶ καινούργιο ἄλλο.
 Ἀπὸ τὰ πλιᾶμορφα χαρτιὰ, ποῦ στὴν φραγγιὰ παينوῦσι,
 Οἱ ποιητάδες οἱ σοφοὶ, καὶ ὅλοι π' ἀγροικοῦσι.

Πρὸς τούτοις σᾶς δίδω εἶδῃσιν, ὅτι ἀπὸ τὸ πρῶτον πρόσωπον τῶν
 φύλλων, ἕως εἰς τὸν τριάκοντα δύο ἀριθμὸν, εὐρίσκονται πολλὰ καὶ
 μεγάλα σφάλματα, τὰ ὁποῖα ἠκολούθησαν, ὅχι ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα τοῦ
 ποιητοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ ἀγνωσίαν ἐκείνου, ὅπου ἀντέγραψε τὸ ποίημα, διὰ τὸ
 ὁποῖον θέλετε βεβαιωθῆ ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον, ἕως εἰς τὸ τέλος, ὅπου ἑκα-
 ταλάβαμεν, καὶ ἐδιορθώθη. ἔστοντας καὶ τὰ πρῶτα δύο φύλλα ἄνωθεν
 νὰ ἦτον τυπωμένα, ἔταν ὀγνωρίσθη τὸ σφάλμα. Καὶ λοιπὸν ἄς ἔχωμεν
 πᾶσαν συνγνώμην καὶ συμπάθειον, καὶ μὴν βαρεθῆτε νὰ διαβάσετε καὶ
 τὰ πρῶτα δύο ἐσφαλμένα φύλλα.]

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque d'Ingram Bywater (à Londres).]

325

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ

ΤΟΥ ΕΝ

ΤΥΡΩ

ΡΗΜΑΔΑ

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1745.

Παρά Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° de 72 pages dont la dernière blanche. Marque de l'imprimeur sur le titre. Rare.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 1952. Op. 10.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

[Bibliothèque nationale d'Athènes.

Bibliothèque d'Ingram Bywater (à Londres).]

326*

BIBΛΙΟΝ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΝΕΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ ΕΚ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ Εἰς τὴν κοινὴν ἡμετέραν Διάλεκτον Μεταφρασθὲν ΠΑΡΑ ΑΓΑΠΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ. Νῦν δὲ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθὲν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1745. Παρά Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 4 feuillets, 542 pages et un feuillet blanc. Les feuillets liminaires forment un cahier contenant le titre, dont le verso est blanc, la préface d'Acakios et la table.

Bibliothèque du monastère de Xénophon (au Mont-Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

327

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ Τοῦ Εὐσεβεστάτου, Ἐξοχωτάτου, καὶ Σοφωτάτου Ἀθύντου Κυρίου Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ Τοῦ μεγάλου Λογοθέτου τῆς Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἐξ Ἀπορρήτων τῆς Κρα-

ταιᾶς Βασιλείας τῶν Ὀθωμανῶν. ΟΜΟΥ ΚΑΙ ΕΤΕΡΑ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΣΥΓΓΕΛΟΥ Τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων. ΠΡΟΣΦΩΝΗΘΕΙΣΑ Τῷ Ὑψηλοτάτῳ, Εὐσεβεστάτῳ, καὶ Γαληνοτάτῳ Πρίγκιπι, Κυρίῳ Κυρίῳ ἸΩΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝῶ Τῷ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤῶ Αὐθέντῃ καὶ Ἠγεμόνι πάσης Οὐγκροδλαχίας. Ἐπιμελεῖα καὶ διορθώσει Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου τοῦ Ἱατροφιλοσόφου. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1745. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

In-8° de huit feuillets non chiffrés (dont le premier entièrement blanc), 259 pages et deux feuillets entièrement blancs, lesquels complètent le dernier cahier (Q), qui se trouve avoir 24 pages, tandis que les autres n'ont que 16 pages.

Page 119 : ΜΙΧΑΗΛ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΓΓΕΛΟΥ Τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων. Μέθοδος περὶ τῆς τοῦ λόγου Συντάξεως, Σχεδιασθεῖσα ἐν Ἑδέσῃ τῆς Μεσοποταμίας.

Collation des feuillets liminaires :

Premier feuillet : Entièrement blanc.

Feuillet 2 : Faux-titre ainsi conçu : Γραμματικὴ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ ἀπορρήτων, καὶ ἑτέρα Μιχαὴλ Συγγέλου τοῦ Ἱεροσολυμίτου.

Feuillet 3 : Titre.

Feuillets 4, 5 et 6 : L'épître dédicatoire suivante :

Τῷ ὑψηλοτάτῳ, εὐσεβεστάτῳ καὶ γαληνοτάτῳ
πρίγκιπι κυρίῳ κυρίῳ Ἰωάννῃ Κωνσταντίνῳ τῷ Μαυ-
ροκορδάτῳ, αὐθέντῃ καὶ ἡγεμόνι πάσης Οὐγκροδλαχίας
τὴν ἐδαφιαίαν προσκύνησιν.

Ἐμοὶ μὲν πρὸ πολλοῦ πάθος ἐγένετο οὐ σμικρὸς, κράτιστε ἡγεμῶν, τοῦ ἔκδοτον τύποις ποιῆσαι τὴν τοῦ σοφωτάτου Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαυροκορδάτου γραμματικὴν, ὡς ταύτην οἶαν τε οὖσαν τῷ ἐτοίμῳ τοῖς φιλομούσοις ξυμβάλλεσθαι τὰ μέγιστα· ἐπέβαλον οὖν προθύμως τῷ ἐγγχειρήματι, προὔργιαίτατα τὴν περὶ ταύτην θέμενος σπουδὴν· ἦν τύποις νῦν τὸ πρῶτον ἐξέδωκα τοῖς ἐμοῖς. Πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλον; οἷα δὲ παρ' ἀνδρὸς ἐπισημοτάτου καὶ ἐπ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ γνωριμωτάτου, εἴπερ τις τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, διαπονηθεῖσαν, μὴ τύποις ἐκδοῦναι; ἥτις τῷ τε

κάλλει τῆς φράσεως καὶ τῷ πλήθει τῶν παραδειγμάτων, καὶ δὴ καὶ τῷ τῆς ὑφηγήσεως λαμπρῷ, οὐ τῆς τυχούσης ὠφελείας τοῖς φιλόλογοις ἐγένετο · τοῦτο τοῖς κατὰ κόρον ταύτης ἀπογευθεῖσι, καὶ τοῖς ἐν τοῖς γυμνασίοις πείραν οὐκ ὀλίγην εἰληφόσιν ἀφήμι κριταῖς.

Πρὸς ταύτη γε μὴν καὶ τὴν Μιχαὴλ τοῦ Συγγέλου γραμματικὴν, σπανίαν ἤδη οὖσαν, λίαν δὲ καλλίστην, δευτέροις ἐξέδωκα τύποις. Ταύτας τοίνυν ἔγνωι καθιερῶσαι τῇ σῇ Γαληνότητι, τὴν μὲν διὰ τὴν οἰκειότητα ἦν φέρει, καὶ δὴ καὶ ἀφ' ἐστίας ἐλαύνουσαν · πόνημα γὰρ λαμπρὸν τοῦ ὄντως μακαριστοῦ καὶ ἀοιδίμου πάππου τοῦ σοῦ τυγχάνει γε ὄν, ὡς τοῖς πᾶσι κατάδηλον · τὴν δὲ διὰ τὴν παλαιότητα, ἀνδρὸς καὶ τούτου οὐκ ἀσήμου φιλοπόνημα οὖσαν, καὶ τοῖς περὶ τὰς μούσας ὠφελίμον. Τίνι οὖν ἄλλῳ εἰκότως ἀρμόσειεν ἂν ἢ τούτων προσφώνησις εἰμὴ σοὶ καὶ δι' ἅπερ εἶπον αἷτια, καὶ διὰ τὸ εἶναι σε φιλέλληνα, καὶ τοῦ ἡμετέρου γένους πρύτανιν, καὶ ὑπερασπιστήν; Σοῦ γὰρ αἱ ἀρεταὶ ἐπ' αὐτὰς δὴ τὰς τῆς Εὐρώπης εὐηχοῦσι ἐσχατίας, καὶ ταύτας δι' εὐφήμου γλώττης ἄγουσιν, αἵπερ ἀνέκαθεν τοὺς σοὺς προγόνους ἐλάμπρυνον, καὶ νῦν οὐχ ἥττον, ὥσπερ εἰ ἀθρόως συρρεύσασαι, τὸ σὸν προσφύεστατα κατακαλλύνουσι πρόσωπον. Ποῖον γὰρ τούτων οὐ λαμπρύνει τὴν σὴν Γαληνότητα; τὸ σῶφρον; τὸ γαληνικόν; τὸ φιλόανθρωπον; τὸ πρὸς πάντας εὐσυμπάθητον καὶ εὐσπλαγχνον; τὸ ταμεῖον τοῦ δικαίου; τὸ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβές; ἢ πρὸς τοὺς ὑπηκόους πρόνοια; ναὶ μὴν καὶ τὸ σοφὸν καὶ πολυμαθές, ταῦτα μὲν τῶν σῶν ἀρετῶν τὰ προτερήματα, καὶ τῆς ὄντως εὐγενείας τὰ παραδείγματα, ὧν ἐκάστω ὑπερνικᾶς ἅπαντας, καὶ τὰ δεύτερα φέρειν παραδειγματίζεις τοὺς κατὰ τὴν σὴν ἀξίαν σεμνυνομένους.

Ἐμοὶ μὲν κάκεινο ὑψηλὸν ὁ τοὺς πάντας τῷ θάμβει ἐκπλήττεσθαι ποιεῖ, τὸ ἐπὶ φρονήσει λαμπρὸν εἶναι σε καὶ τὰ τῆς σῆς ἀρχῆς ἕκαστα τῷ ὕψει ταύτης πρὸς τῆς σῆς Γαληνότητος θαυμασίως πως καὶ δικαίως διαπράττεσθαι · ὥστε, ἴν' οὕτως εἴπω, καὶ αὐτὸν δὴ τὸν Νέστορα τὸν ἐν φρονήσει δεινὸν, ἥττω φρονεῖν, τοῖς ἔργοις ἀποδεικνύεις. Ἐφόρου γὰρ σοι οὔσης τῆς θείας προνοίας, πάντα τὰ περὶ σέ λαμπρὰ καὶ θεοπρεπῆ · ταύτη τοι ἄρα τεθαρρηκῶς τουτὶ τό γ' ἐμὸν ἀνάθημα τῇ συνήθει σου εὐμενεῖα καὶ καλοκάγαθία ἀποδέξασθαι ἐκλιπαρῶ. Σὸν γὰρ ἤδη τὸ δῶρον, ἐμὸν τὸ πρόθυμον, ὅπερ διὰ σοῦ τοῖς Ἑλλήνων φωνῆς ἐρασταῖς ἐπιδεικνύμενος, ἴσως κ' ἂν τούτῳ γενοίμην ἐπωφελής. Ἐρρωμένην μοι

διαφυλάττοι ὁ Κύριος τὴν σὴν Γαληνότητα εἰς πολλοὺς ἡλίου κύκλους,
καὶ ἐς αἰὲ τὴν ἡγεμονικὴν ἀρχὴν εὐδαιμόνιος εὐτυχοῖης.

Τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου Γαληνότητος

δοῦλος ταπεινὸς

Νικόλαος Γλυκὺς ὁ ἐξ Ἰωαννίνων.

Feuillets 7 (r^o et v^o) et 8 r° : L'avertissement de l'imprimeur :

Ὁ Τυπογράφος τοῖς φιλομούσοις γραμματικευομένοις
Ἑλλήνων παισὶν εὖ πράττειν.

Ὅσα μὲν τῶν τεχνῶν εἰς τελειότητος συνδρομὴν καὶ ἀπαρτισμὸν
εἰώθασιν ἐκτελεῖσθαι δι' ὀργάνων πάντα ὑπηρετεῖσθαι φαίνεται. Ταῦτά
τοι καὶ ἡ τῆς Γραμματικῆς τέχνη, ἥς τὸ τέλος τὸ εὖ λέγειν καὶ εὖ γρά-
φειν, ὀργάνου δεῖται εἰς συμπλήρωσιν τοῦ τέλους αὐτῆς · διὰ τοι τοῦτο
προθυμηθεὶς, τύποις ἐξέδωκα τοῖς ἐμοῖς τὴν τοῦ σοφωτάτου Ἀλεξάν-
δρου τοῦ Μαυροκορδάτου γραμματικὴν, ὅπως δι' ὀργάνου καλλίστου καὶ
ἐπωφελοῦς, ῥᾶον τῷ προχείρῳ ἐξυπουργήσῃ, καὶ ἐπὶ τὸ εὖ συντάττειν,
δοκίμους ὑμᾶς ἢ χρήσις αὐτῆς ἀναδείξῃ.

Εὖ οἶδα ταύτης δι' ἐγγράφων μὴ ἀμοιροῦντας, ἀλλὰ τύπῳ μᾶλλον
ὁμῖν λυσιτελεστέρα φανήσεται, καὶ ἵνα μὴ τῷ χρόνῳ ἐξίτηλος γένηται,
ὥσπερ καὶ ἄλλα τῶν παλαιῶν χειρογράφων, καὶ τοῖς ὑστερογενέσιν
ἀγνώριστος καὶ ἀφανής, ὡς ἤδη σχεδὸν ἀγνώριστος ἦν ἡ γραμματικὴ
Μιχαὴλ τοῦ Συγγέλου, ἣν ἐνταῦθα εὐρὼν ἔν τινι τῶν παλαιῶν χειρο-
γράφων, καὶ ταύτην οὐκ ἡμέλησα τύποις μὴ ἐκδιδόναι, ὁμῖν χαριζόμε-
νος. Αὕτη γάρ, εἰ καὶ τύποις ἅπαξ ἐξέδοτο, ἀλλ' ὀνόματι ἀλλοτρίῳ
τοὺς πλείους ἀνυποστόλως ὑπῆρχε λανθάνουσα ἄχρι τοῦ νῦν · ὁ γὰρ
Λεκαπηνὸς ἑαυτῷ τὴν πραγματείαν ὠκειώσατο τοῦ γνησίου συγγρα-
φέως · μεμαρτύρηται δὲ παρὰ τε τῷ Καταλόγῳ τῶν εὕρισκομένων
παλαιῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων τοῦ Μονφωκῶν, καὶ τῇ Βιβλιοθήκῃ
Κολλερτίνᾳ (sic) ἐπικαλουμένῃ, μίαν μὲν ἐν Βρεττανίᾳ, ἐτέραν δὲ
Ἐνετρίσι διασώζεσθαι. Δέξασθε τοίνυν φιλοφρόνως ταύτας, καὶ τὴν
ἐμὴν πρὸς ὑμᾶς προθυμίαν, ὡς ἀφορῶσαν ἐπιτεύξασθαι καλλίστης εὐ-
δρομίας μὴ ἀπαξίωσθε, σπουδάζοντες ἐπιμελῶς περὶ τὰ μαθήματα, ἵνα
ἐπὶ τε σοφίᾳ καὶ λογιότητι εἰδήμονες γένησθε, εἰς νοῦν ἀναλαμβάνοντες
τὸ τοῦ Δανιὴλ « οἱ συνιέντες ἐκλάμπουσιν ὡς ἡ λαμπρότης τοῦ στερεώ-
ματος, καὶ τὰ ἐξῆς. » Ἐρρωσθε ἐς μακραίωνας.

Feuillet 8 v° : Le Permis d'imprimer, daté du 5 septembre 1744, et enregistré le 9 du même mois de la même année.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 15191. V. 2.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

[Bibliothèque nationale d'Athènes.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).]

328

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΘΕΩΡΙΚΟΠΡΑΚΤΙΚΗ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΥΡΕΤΩΝ, Συναθροισθεῖσα ἐκ τοῦ ἐκδοθέντος Ἰταλικοῦ συγγράμματος τοῦ ποτὲ ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΟΜΙΝΙΚΟΥ ΣΑΝΤΟΡΙΝΟΥ Ἀρχιάτρου καὶ Ἀνατομικοῦ τῶν Ἑνετιῶν, Καὶ εἰς ἀπλὴν φράσιν μεθοδικῶς συντεθεῖσα πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν τῶν φιλομαθῶν νέων τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους παρὰ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ Τοῦ Κρητὸς πολίτου κατὰ τὴν ἀρχὴν Ἑνετοῦ Ἐπιστάτου καὶ Διδασκάλου Τοῦ ἐν τῷ κλεινῷ Παταβίῳ Κωππουνιανοῦ Ἑλληνομουσείου. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1745. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de xxiv et 176 pages. Épître dédicatoire d'Antoine Stratigòs à Jean Emo, patricien de Venise.

Bibliothèque du Musée britannique : 869. h. 1.

[Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

329*

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ, Μετά τινων ἀναγκαίων προσθέσεων, ὀφρικήων τῆς μεγάλης Ἑκκλησίας, Χειροτονίας Ἐπισκόπου, καὶ ἐξομολογουμένων, ἄλλαις ποικίλαις Εὐχαῖς, καὶ τάξεσι κοσμηθὲν, ὡς ἐν τῷ τέλει ἰδεῖν ἔξεστι. Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1745. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ, ἀψιμε'. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-4° de 4 feuillets et 456 pages. Titre encadré d'un bois. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 97.

330*

Ἡ θυσία τοῦ Ἀβραάμ, Ἱστορία ψυχωφελεστάτη, εὐγαλμένη ἀπὸ τὴν ἁγίαν Γραφήν, καὶ συνθεμένη διὰ στίχων ἀπλῶν. Ἑνετίησι, αψμέ. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι.

In-8° de 48 pages. Titre emprunté à André Vrétos. *Catalogue*, deuxième partie, p. 51, n° 102.

331*

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ Νεωστὶ μετατυπωθεῖσα, καὶ μετὰ ἐπιμελείας διορθωθείσα παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1745. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεὶ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Con Licenza de Superiori.

In-12 de 920 pages chiffrées. Marque de l'imprimeur sur le titre. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

332*

ΘΕΙΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Νεωστὶ ἀναλῶμασι καὶ δαπάνῃ Ἀντωνίου Βόρτολι μετατυπωθέν, Καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθέν. ΚΑΙ ΑΦΙΕΡΩΘΕΝ Τῷ ποτὲ Μκαριωτάτῳ καὶ Σοφωτάτῳ Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων, ΚΥΡΙΩ, ΚΥΡΙΩ ΧΡΥΣΑΝΘΩ ΤΩ ΝΟΤΑΡΑ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1745. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. αψμέ. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIV.

In-folio de 256 pages et 48 pages pour l'Εὐαγγελιστάριον qui lui fait suite. Titres encadrés. Impression rouge et noire à deux colonnes.

Communication de M. Nicéphore Vukadinovic à l'obligeance duquel nous devons une photographie du titre.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de la communauté serbe orthodoxe de Trieste.

333

ΟΜΗΡΟΥ

BATPAXOMYOMAXIA.

Μεταγλωττισμένη διὰ στίχου ἀπὸ τοῦ
Ἑλληνικὸν εἰς τὸ Κρητικὸν
ἀπλοῦν ἰδίωμα,

Πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν τῶν φιλομαθῶν,
παρὰ

· ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ
ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ ·

Πολίτου κατὰ τὴν ἀρχὴν Ἑνετοῦ Ἐπιστάτου, καὶ
Διδασκάλου τοῦ ἐν τῷ κλεῖνῳ Παταβίῳ
Κωττουνιανοῦ Ἑλληνομουσείου.

ΑΦΙΕΡΩΘΕΙΣΑ

Τοῖς Ἑκλαμπροτάτοις, καὶ Εὐγενεστάτοις
Κυρίοις

ΙΑΝΝΩΙ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΙᾶ,
ΜΑΡΟΥΤΖΗ.

ΕΝΕΤΗΣΙΝ. 1745.

Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

Con licenza de' Superiori, e Privileggio

In-8° de 9 feuillets non chiffrés + 38 pages. Signatures : α, 8 feuillets ; A, 8 pages ; B et C, 16 pages chacune. Le feuillet 9 liminaire appartient au deuxième cahier. Plaquette de la plus extraordinaire rareté.

L'épître dédicatoire à Panos et Zacharie Maroutzis est datée de Padoue, le 11 novembre 1745.

Elle est suivie de :

1°) Ὑπόθεσις διηγηματικὴ τῆς τοῦ Ὁμήρου Βατραχομουμαχίας.

2°) Ὀνόματα πλασμένα τῶν Βαθρακῶν, καὶ Ποντικῶν κατὰ ἀλφάβητον βαλμένα, μὲ τὴν ἐξήγησίν τως.

3ο) Ἐκ τοῦ Σουΐδα Περί Βατραχομυομαχίας, καὶ ἄλλων ποιητικῶν παιγνίων τοῦ Ὁμήρου.

Après la traduction crétoise de la *Batrachomyomachie*, on trouve le texte original.

Je possède de ce livre un exemplaire relié en veau plein et parfaitement conservé. Il a successivement appartenu à Émile Egger et au marquis de Saint-Hilaire. Il fut acheté 37 francs, frais non compris, à la vente de ce dernier. Sur un feuillet de garde, au commencement du volume, on lit cette note autographe d'Émile Egger : *Ce petit volume m'a été donné par mon collègue & ami E. Triquet, mort au mois d'avril 1854.*

[Bibliothèque d'Hubert Pernot, deux exemplaires, dont le précédent. : Bibliothèque du Musée britannique : 868. c. 2.

334

ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΑΡΙΟΝ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΤΟΥ ΑΘΩ-
ΝΟΣ, Πρώτερον μὲν, παρὰ τοῦ Ἐξοχωτάτου Ἱατροῦ Κυρίου ΙΩΑΝ-
ΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ, Καὶ συγγραφὲν, καὶ εἰς τύπους ἐκδοθὲν,
ΝΥΝ ΔΕ, ΠΟΝΩ, ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ἸΓΝΑΤΙΟΥ ἹΕΡΟΔΙΑ-
ΚΟΝΟΥ ΚΕΜΙΖΟΥ, ΤΟΥ ΕΚ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ, Διορθωθὲν,
καὶ, μόνης τῆς Ἱερᾶς τῶν Ἱδῆρων μονῆς, περιγραφείσης παρ' αὐτοῦ
ἀκριβέστερόν τε καὶ διεξοδικώτερον, μετατυπωθὲν, Δαπάνῃ τοῦ Πανο-
σιωτάτου, καὶ Σεβασμιωτάτου Ἀγίου Προηγούμενου τῆς αὐτῆς ἱερᾶς
Βασιλικῆς καὶ Πατριαρχικῆς τῶν Ἱδῆρων μονῆς, Κυρίου ΧΡΙΣΤΟ-
ΦΟΡΟΥ, ΤΟΥ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. Ὅς τις καὶ τῇ παναχράντῳ τοῦ
Θεοῦ Λόγῳ Μητρὶ, εὐλαβῶς αὐτὸ ἀνατίθῃσι. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1745.
Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἱωαννίνων. *Con Licenza de' Superiori
e Privilegio.*

In-8° de 12 feuillets non chiffrés (dont le premier blanc) + 110 pages + 1 feuillet blanc. Signatures : a, 8 feuillets ; b, 4 feuillets ; A-G, 16 pages chacune. Édition rare. Vendue 78 fr. 05, en 1806, à la vente de Villoison, au catalogue de laquelle elle figure, sous le n° 2420, p. 211. Cotée 8 fr. sous le n° 42, dans le *Deuxième catalogue de livres rares* (en grec) de Paul Lambros, p. 17. L'exemplaire ayant appartenu à Villoison a été acquis par moi, au prix de 30 fr., en 1885, à la librairie Maisonneuve.

Collation des feuillets liminaires :

Feuillet 1 : Blanc.

Feuillet 2 : Titre.

Feuillet 3ro à 4vo : Épître dédicatoire du hiéromoine Christophe de Janina à la sainte Vierge.

Feuillet 5ro et 6vo : Avis du même au lecteur (22 vers).

Feuillet 6ro : Épigramme de Ignace Kémizos.

Feuillets 6vo à 11ro : Περίοδος τοῦ ἁγιωνύμου "Ορους τοῦ "Αθωνος, συντεθεῖσα διὰ στίγων πολιτικῶν, παρὰ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Νικαίας, Κυρίου Πορφύριου, Προηγούμενου ἔτι ὄντος τῆς Βασιλικῆς καὶ Πατριαρχικῆς μονῆς, τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, τῆς ἐν τῇ μαύρῃ θαλάσῃ κειμένης, πλησίον τῆς Σωζοπόλεως.

Feuillets 11vo à 12ro : Catalogue alphabétique des monastères du Mont Athos.

Feuillet 12vo : Licence d'imprimer, datée du 22 sept. 1745.

Bibliothèque de l'École des langues orientales : R. VII. 51.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 1952. 2.

Bibliothèque d'Henri Omont (à Paris).

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque publique de Chio : Géogr. 104.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de Jean Vlachoyanis (à Athènes).

Bibliothèque de la communauté grecque de Trieste, n° 1592.]

335*

VITA DI MAOMETTO CAVATA DAGLI AUTORI ARABI MAOMETANI, Da cui si scuopre la sua impostura. *Colla descrizione dell' Arabia, del Tempio della Mecca, de' loro costumi, dell' antica Religione, dell' Istoria, delle virtù e de vizj degl' Arabi.* TRADOTTA DAL FRANCESE DEDICATA All' Illustrissimo Sig. ALESSANDRO CANCELLIERI DOTTOR MEDICO-FISICO. IN VENEZIA, MDCCXLV. Nella Stamperia di Niccolò Glichì, sopra la fundamenta di S. Lorenzo. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIV.

In-8° de 19 feuillets non chiffrés et 339 pages, avec une carte de l'Arabie, une planche représentant le temple de la Mecque et l'arbre généalogique de Mahomet, aux pages 7, 45 et 154.

Les feuillets liminaires contiennent l'épître dédicatoire de l'im-

primeur, la préface du traducteur, qui ne se nomme pas, l'index des chapitres et le permis d'imprimer daté de Padoue, 5 décembre 1744.

En dédiant ce volume à Alexandre Cancellieri, Glykys déclare que c'est le premier ouvrage italien qui sorte de ses presses. C'est à ce titre que nous lui donnons une place dans cette Bibliographie.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 29151. LII. 3.

336*

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΜΙΚΡΟΝ Περιέχον τὴν Ἡμερονύκτιον ἅπασαν Ἀκολουθίαν, Νεωστὶ τυπωθὲν, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθὲν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ ἀψμέ.

In-16 de 448 pages dont la dernière blanche. Impression rouge et noire. Marque de l'imprimeur sur le titre.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

337*

ΑΙ ΘΕΙΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ Πατέρων ἡμῶν ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ, ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ τοῦ ΔΙΑΛΟΓΟΥ, Ἡτοὶ τῶν Προηγιασμένων. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ. 1746. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 52 pages. Titre encadré d'un bois, avec marque de l'imprimeur. Impression rouge et noire.

Bibliothèque de l'Assomption à Cadikeuī (Constantinople).

338

Anapausis tis cardhias is to ajion thelima tu theu para tu Patros Thomà Stanislau Velasti tis tu Jisù sindrofias. Dhascalia malista Sinathrismeni ec tu Pateros Alfonsu Rodriguez tis autis sindrofias. Is ofelian mericà ton Chiotòn. *Qui facit volun-*

tatem Patris mei, qui in Coelis est, ipse intrabit in regnum Coelorum. 'Ο ποιὼν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς εἰσελεύσεται εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ματθ. 7. 21. Romæ, ex Typographia Antonii de Rubeis, MDCCXLVI.

Petit in-8° de 339 pages, slt. Grec vulgaire imprimé en caractères latins. (Emprunté à la *Biblioth. des Écrivains de la Comp. de Jésus*, éd. Sommervogel, t. VI, col. 1957-1958.)

339

ΒΙΒΛΟΣ ΙΕΡΑ ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΡΗΓΙΝΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΚΟΠΕΛΩΝ. Τὸν ἀκάθιστον ὕμνον εἰς τὸν τίμιον καὶ ζωopoιδὸν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ. Μετάφρασιν διὰ στίχων πολιτικῶν εἰς τὸν λόγον περὶ ἐξόδου ψυχῆς, καὶ τῆς δευτέρας παρουσίας μετὰ προσθήκης διαλόγων δύο κατὰ Ἀλφάβητον. Νῦν πρῶτον τυπωθεῖσα ἀναλώμασι τοῦ τιμιωτάτου καὶ ἐλλογιμώτατου ἐν ἄρχουσιν μεγάλου γραμματικοῦ ΚΥΡΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΑΠΟΝΤΕ ΤΟΥ ΕΚ ΝΗΣΟΥ ΣΚΟΠΕΛΩΝ, Καὶ παρ' αὐτοῦ ἀφιερωθεῖσα τῷ ὑψηλοτάτῳ καὶ Εὐσεβεστάτῳ Αὐθέντῃ, καὶ Ἡγεμόνι πάσης Μολδοβλαχίας Κῶ Κῶ ΙΩΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΒΟΕΒΟΔΑ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤῳ. IN VENEZIA, MDCCXLVI. APPRESSO FRANCESCO PITTERI. *CON LICENZA DE' SUPERIORI.*

In-8° de 4 feuillets non chiffrés et 88 pages, plus deux gravures hors texte, représentant l'une les armes de Moldavie et l'autre saint Rhéginos.

En tête du volume se trouve une épître dédicatoire que nous croyons devoir reproduire intégralement :

Τῷ ὑψηλοτάτῳ, θεοσεβεστάτῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ αὐθέντῃ καὶ ἡγεμόνι πάσης Μολδοβλαχίας κυρίῳ κυρίῳ Ἰωάννῃ Ἰωάννῃ Νικολάου βοεβόδῃ τὴν ἐδαφιαίαν μεθ' ὑποκλίσεως προσκύνῃσιν.

Ψεκάδα εἶποι τις ἂν πρὸς ὅλον ἀτλαντικὸν πέλαγος ἀντιπαραβάλλων τῷ προσφερομένῳ τῶν χαρίτων τὸ μέγεθος· τοσούτων γὰρ ἀπολαύσας ἐγὼ παρὰ τῆς σῆς γενναιότητος εὐεργετημάτων, εὐγνωμοσύνης χάριν ταύτην σοι τὴν βίβλον προσφωνῆσαι τολμήσας δέει συνέχομαι. Ἀλλὰ γε τοῦ κοίλῃ τῇ χειρὶ

ὕδωρ δῶρον προσαγαγόντος τῷ βασιλεῖ μεμνημένος, θάρσους ἐμπέπλησμαι τὴν ἄκραν σου εἰς τὰ θεῖα εὐλάβειαν καλῶς ἐπιστάμενος· τρισὶ γὰρ τούτοις τὰ μάλιστα τὸ θεοσεβές σου ἐπιστηρίζεται ὕψος· τῷ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορᾶν δικαστήριον, πρὸς δ', οἷον πρὸς κανόνα, ἀπευθύνεις τὸν βίον· τῇ τε τοῦ σταυροῦ ἀμάχῳ δυνάμει, ἐν ᾧ τὸ ἡγεμονικόν σου ἐπερείδεται σκῆπτρον· καὶ ταῖς τῶν ἁγίων εὐπροσδέκτοις πρεσβείαις, δι' ὧν τὴν παρὰ θεοῦ χάριν ἐπιδέχῃ· ταῦτα τοίνυν καὶ ἡ προσφωνουμένη τῇ θεοσεβείᾳ σου περιέχουσα βίβλος εὐπρόσδεκτος ἔσται καὶ τὸν προσφωνοῦντα δὲ συγγνώμης ἕξιον ἀπεργάσεται. Διαφυλάττοι σου κύριος ὁ θεὸς τὴν μεγαλωσύνην μετ' ἀδιασείστου στερεώσεως ἐπὶ τὸν ἡγεμονικὸν καὶ ὑπέρλαμπρον θρόνον ἐς μακραίωνας εὐδαιμονοῦσαν.

Τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου ὑψηλότητος δοῦλος ἐλάχιστος εἰς αἰδίου μνήμης τεκμήριον Κωνσταντῖνος Δαπόντες.

L'avis au lecteur qui suit cette dédicace est daté du 25 janvier 1745, et le permis d'imprimer des *Riformatori dello studio di Padova*, du 12 février 1745.

Après la messe de Saint Rhéginos et l'ἀκάθιστος ὕμνος vient (page 53) :

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου, ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, λόγος περὶ ἐξόδου ψυχῆς καὶ περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεταφρασθεὶς παρὰ Κωνσταντίνου Δαπόντε.

Pages 83-85 : Διάλογος ἐν ᾧ εἰσάγεται ὁ ἁμαρτωλὸς τῇ Θεοτόκῃ διαλεγόμενος καὶ τυχεῖν σωτηρίας δεόμενος, κατὰ ἀλφάβητον.

Pages 86-88 : Τίνας ἂν εἴποιεν λόγους ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ὁ διάβολος ἐλθὼν ἀποσπάσασθαι τὴν ψυχὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, κατὰ ἀλφάβητον.

Bibliothèque du Musée britannique : 869. e. 11.

COMPONIMENTI POETICI PER L'ELEZIONE DELLA SACRA CESAREA REAL MAESTÀ DI FRANCESCO PRIMO IMPERADORE DE' ROMANI, DUCA DI LORENA E BAR, GRANDUCA DI TOSCANA, &c. &c. &c. IN VENEZIA, MDCCXLVI. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° de LXII pages et un feuillet blanc. Épître dédicatoire de l'éditeur Jean-Baptiste Pasquali, datée de Venise, 23 janvier 1746, et adressée au comte Léopold della Torre Valsassina e Tassis.

Page xxxviii : Di Angelo Talier Corcirese cittadino veneto. Canzone.

Page LI : Antonii Strategii Cretensis, Magistri atque Rectoris in Patavina Urbe Græcorum Cottuniani Collegii. ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ.

Bibliothèque de Saint Marc (à Venise) : Miscell. 421. Op. 6.

341

EPISTOLÆ DOMINI ET SERVATORIS NOSTRI JESU CHRISTI AD ECCLESIAM ORIENTALEM IN LINGUAM GRAECAM VULGAREM CONVERSAE. EDIDIT D. JO. HENR. CALLENBERGIUS. HALAE In Typographia Orientali MDCCCXXXVI.

In-12 de un feuillet et dix-huit pages. Petit volume d'une grande rareté.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise): 10010. FJ. 6.

342

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΚΟΒΑΤΡΑΧΩΝ ΕΚ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ Μεταγλωττισθεὶς καὶ ἀύξυνθεὶς παρὰ τοῦ Αἰδουσιμωτάτου καὶ Λογιωτάτου Δὸν ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΟΣΤΟΒΗΚ Εἰς ἀπλὴν ὁμοιοτέτευτον (sic) φράσιν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1746. Παρὰ Νικολάω Γλυκεὶ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. *Con licenza de' Superiori*.

In-8° de 48 pages. Signatures : ABC, de 16 pages chacune. Marque typographique sur le titre. Rarissime plaquette.

Le titre d'entrée en matière (page 3) est ainsi conçu :

BΑΤΡΑΧΟΜΥΟΜΑΧΙΑ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ εἰς ἀπλὴν ὁμοιοτέλευτον στιχολογίαν συντεθεῖσα παρὰ τοῦ Δὸν ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΟΣΤΟΒΗΚ Ἀποστολικοῦ Πρωτονοτάρου ἐν Κωνσταντινουπόλει 174ῷ. Τῆς τοῦ Ὁμήρου, Βατράχομυομαχία πλατυτέρα.

Voici maintenant les cinq derniers vers de cette curieuse paraphrase de la *Batrachomyomachie* :

Καὶ τελειώνει ὡς ἐδῶ, τῶν ποντικῶν ἡ μάχη,
 Συντεθιμένη ἀπ' ἐμὲ, τζώρτζη τὸν ὀστοβίκην,
 Τὸν κατὰ πλάτος γράφοντα, ποντικοκαταδίκην.
 Καὶ ταπεινῶς τὸ ποίημα, ἐγὼ ἀφιέρωσά το
 Ἰωάννη Ῥίζῳ τοῦ Μανὲ τέκνῳ εὐγενεστάτῳ.

Une nouvelle édition de ce poème, suivi de la *Στοιχειομαχία* (voir le n° suivant), parut à Athènes, en 1864 (in-8° de 56 pages), par les soins de M. Z. Practikidis, libraire. J'en ai publié moi-même une édition dans ma *Collection de monuments pour servir à l'étude de la langue néo-hellénique* (Paris, Maisonneuve, 1869, in-8°).

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque d'Ingram Bywater (à Londres).]

343

ΣΤΟΙΧΕΙΟΜΑΧΙΑ

Ἦτοι ἀλληγορική περιγραφή τῶν τεσσάρων στοιχείων,
 καὶ τῆς μάχης αὐτῶν.
 Ποίημα I.P.M. τοῦ Βυζαντίου.

In-8° de 8 pages, en un cahier signé a. Il n'y a qu'un titre de départ. Bien qu'il ne porte aucune indication de lieu ni de date, ce petit poème dut être imprimé à Venise, vers 1746, car on le trouve toujours relié à la suite de la *Batrachomyomachie* de Georges Ostowick (voir le n° précédent).

Sous les initiales I.P.M. se cache Ἰωάννης Ῥίζος Μανέ, celui-là même à qui est dédiée la *Batrachomyomachie* du susdit Georges Ostowick (voir les vers reproduits dans le précédent article).

Dans la préface de la *Bosphoromachie* de Momars (2e édit. Venise, 1792, in-8°, p. ζ'), on lit le passage suivant concernant JEAN RHIZOS MANÉ :

Τοῦτος ἦτον ὁ ἐξοχώτατος ἐν ἱατροφιλοσόφοις Ἰωάννης Ῥίζος, ἄνθρωπος εἰς τὴν ἱατρικὴν ἐμπειρίαν καὶ ἐπιστήμην οὐδενὸς δεύτερος, εἰς τὴν εἰλικρίνειαν δὲ τοῦ ἥθους, εἰς τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς, καὶ εἰς

τὴν γνησιότητα τῆς φιλίας, πάντων ὑπέρτερος ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἔκλαυσαν ὑστερηθέντες οἱ ὁμογενεῖς, καὶ τόσον τὸν ἐλυπήθησαν θανόντα, ὅσον ζῶντα ἐθαύμασαν, καὶ ἐτίμησαν καὶ αὐτοὶ οἱ Εὐρωπαῖοι ὁ ἄνθρωπος τοῦ ὁποῖου ἔνδοξον ἐνθύμησιν ἄφησε γεγραμμένην ὁ σοφὸς Πιδάτης εἰς τὸ πολυμαθὲς καὶ πάνσοφον λεξικόν, τὸ ἐκδοθὲν εἰς Βενετίαν κηρύττωντάς τον ὡς εὐρετὴν τῆς Ποσειδωνίου Μηχανῆς, μὲ τιμὴν μεγάλην τοῦ γένους μας ὁ καὶ ἄνθρωπος, εἰς ἓνα λόγον, εἰς τοῦ ὁποῖου τὸν θάνατον ὁ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβυς τῆς Ἀγγλοβρετανικῆς Βασιλείας, ὁ ἐξοχώτατος Πόρτερ, ἔφθασε νὰ εἰπῇ μεγάλη τῇ φωνῇ οὕτως : « ὑστερήθημεν ἓνα ὑποκείμενον, τοῦ ὁποῖου χρόνοι πολλοὶ πρέπει νὰ περάσουν ὥστε νὰ ἀξιωθῇ τῶν Ῥωμαίων τὸ γένος νὰ λάβῃ ὅμοιον. »

Nous apprenons, en outre, dans les lignes qui précèdent cette citation, que Jean Rhizos Mané était le médecin de Momars. Ce fut sur son conseil que l'auteur de la *Bosphoromachie*, pour faire diversion à un chagrin domestique, entreprit d'écrire ledit poème.

Le 7 juillet 1746, Jean Rhizos Mané se fit inscrire pour suivre les cours de littérature, à l'université de Leyde. Il était alors âgé de trente ans. Voici le libellé de son inscription : *Joannes Mané Constantinopolitanus .30. L. 1.*

Le prédicateur Joasaph Cornélios, de Zante, prononça l'oraison funèbre de Jean Rhizos Mané.

344

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΕΝ ΑΥΤῳ Ἑρωταποκρίσεις Δίαν ἐπωφελεῖς κατὰ τὴν γνώμην τῆς Ἀγίας καθολικῆς, καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολικῆς. ΣΥΝτεθὲν μὲν Παρὰ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις Κωνσταντίνου τοῦ Ἀγιοναουμίτου, πρὸς χρῆσιν τῶν ἀπλῶν Χριστιανῶν, καὶ τῶν ἐν τῇ οὐγκαρὶα εὐρισκομένων πραγματευτῶν, καὶ Τύπῳ ἐκδοθὲν ἵνα παρέχεται αὐτοῖς δωρεάν. Διορθωθὲν παρὰ τοῦ Κῦ Μιχαὴλ Ὑπισχιώτου. ΕΝ τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Ναοῦμ τοῦ Θαυματουργοῦ. Τοῦ ἐν τῷ Λιδανίσκῳ Διαβόλεως κειμένου. αψῆς : ἐν Μοσχόπολει.

1. *Album Studiosorum Academiae Lugduno-Batavae* (La Haye, 1875, in-4°), col. 1011.

In-4° de quatre feuillets non chiffrés (dont le 4° blanc) et 104 pages. Rarissime. En tête de ce livre figure une épître dédicatoire du hiéromoine Constantin à Chrysanthé, métropolitain de Castoria. Il y fait connaître ainsi le contenu du volume : Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ Πνεύματος· περὶ τῶν πρωτείων τοῦ τε πάπα καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας· καὶ περὶ μεταλήψεως τοῦ τε σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τινος ἄλλης μικρᾶς ἀκολουθείας συντεταγμένης διὰ χρεῖαν τῶν πολιτευομένων ἐν ἄλλοδαπῇ. Suivent deux épigrammes de Michel Hypischiotis, la première de trois distiques, la seconde de deux.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque de l'Institut archéologique russe (à Constantinople) : n° 4830.3.

345

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΗ ΕΡΩΦΙΑΗ ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥ ΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ Καὶ Εὐγενεστάτου, Κυρίου, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΟΡΤΑΤΖΗ, ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, ρψμς'. 1746. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° de 128 pages. Vignette sur le titre. Édition aussi rare que toutes celles qui l'ont précédée, et qu'elle reproduit avec plus ou moins d'exactitude. La page 128 est occupée par une liste de 31 ouvrages en vente chez Antoine Bortoli.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

346*

ΑΙΣΩΠΟΥ ΒΙΟΣ, ΚΑΙ ΜΥΘΟΙ. AESOPI PHRYGII FABULATORIS CELEBERRIMI VITA, ET LEPIDIS-SIMÆ FABULÆ GRÆCE, ET LATINE, Nunc ex optimis exemplaribus quam correctissime in lucem editae. *Cum aliis Opusculis, quae sequenti indicabuntur Pagella.* VENETIIS, MDCCXLVII. TYPIS ANTONII BORTOLI. SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

In-8° de 272 pages. Vignette sur le titre.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos) : 93.

347

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ, ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΗΜΩΝ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΝΗΣΩ ΚΥΘΗΡΩΝ
ΑΣΚΗΣΑΝΤΟΣ Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, καὶ μετ' ἐπιμε-
λείας ὅτι πλείστης διορθωθείσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. αψμζ'. 1747. Παρὰ
'Αντωνίῳ τῷ Βέρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 24 pages. Impression rouge et noire. Très rare.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3858.10.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19219. S^a. E. 1. T. II. n° 7.

348

Breve Trattato del Suono delle lettere greche delle Termini-
nazioni de' Nomi, e de' Verbi, coll' aggiunta di alcune regole
della Grammatica, disposte da un Religioso della Compagnia
di Gesù. (*A la fin* :) In Roma, per Antonio de' Rossi. 1747.

In-folio de quatre feuillets. Très rare. L'auteur de cet ouvrage
est le R. P. Thomas-Stanislas Vélastis, de Chio.

349*

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΕΦΡΩ ΜΕΤΑ ΤΙΝΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥ,
ΕΡΒΑΝ ΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΥ, 'Ωφελιμώτατος εἰς κάθε Χριστι-
νὸν, ὅπου ἐπιτηδεύεται νὰ καταχάλασῃ ταῖς φλυαρίαις, καὶ μάταιαις
γνώμαις τῶν ἀνοήτων 'Εβραίων. Προσέτι δὲ καὶ συμμαζῶεις λόγων
τινῶν τοῦ, τε 'Αγίου 'Επιφανείου καὶ ἄλλων 'Αγίων, πρὸς κοινὴν σωτη-
ρίαν. ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΑΞΙΟΜΝΗΜΟΝΕΥΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ
Τῆς 'Αγίας Μεγαλομάρτυρος Μαρίνης. Προσθεθείσης εἰς τὸ τέλος τῆς
Διαθήκης, καὶ διαφόρων Θαυμάτων Νίκωνος Μοναχοῦ τοῦ Μετανοεῖτε.
ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1747. Παρὰ 'Αντωνίῳ τῷ Βέρτολι. αψμζ'. CON
LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 132 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre.

Bibliothèque de l'Assomption, à Cadikeuï (Constantinople).

Bibliothèque du monastère de Caracallas (au Mont Athos).

350*

GRAMMATICA
LINGUÆ
GRÆCÆ VULGARIS
QUÆ HODIERNÆ ECCLESIAE GRÆCÆ
VERNACULA EST
IN
TABULIS SYNOPTICIS
*CONSCRIPSIT ET IN USUM SCHOLAE SUAE
EDIDIT*
D. JO. HENR. CALLENBERGIUS.
HALAE
In Typographia orientali c15 l5 xxxvii.

In-4° de un feuillet non chiffré et blanc au verso, pour le titre, + 10 pages, divisés en deux cahiers, l'un de 4 ff. signé A (pp. 1 à 8), l'autre de 2 ff., portant à la page 9 la signature B et comprenant le titre et les pages 9-10. Rarissime, mais sans intérêt.

A la page 1, on lit la note que voici : *In componenda hac scriptione usus præcipue sum Jo. Tribbechovii Linguæ ἑωυδαϊκῆς Elementis*, Jenæ c15 l5 cc v. *impensis Bielckii in lucem editis* : & Thomæ, Parisini, Nova methodo discendi elementa linguæ gr. vulg. Paris. c15 l5 cc ix.

On trouve à la suite :

PARADIGMATA
LINGUÆ
GRÆCÆ VULGARIS
QUÆ HODIERNÆ ECCLESIAE GRÆCÆ
VERNACULA EST.
*CONSCRIPSIT ET IN USUM SCHOLAE SUAE
EDIDIT*
D. JO. HENR. CALLENBERGIUS
HALAE
In Typographia orientali c15 l5 cc xxxvii.

In-4° de 16 pages, dont les deux premières non chiffrées, divisées en 4 cahiers signés C-F de 2 ff. chacun. Rarissime.

Il ressort des signatures que ces deux parties, malgré leur pagination distincte, ont sans doute été tirées ensemble et doivent se trouver réunies.

Bibliothèque royale de Berlin : Wu. 372.

351

Henrici Guilielmi Ludolfi, aulae Anglicanae secretarii, epistolae ad quosdam suos in Ecclesia Graeca amicos scriptae sermone Graeco vulgari. Edidit D. Jo. Henr. Callenbergius, theol. et phil. prof. publ. ord. Halæ, in typographia orientali Instituti Judaici, 1747. Ἐπιστολαὶ τοῦ μακαρίου Ἐνρίκου Βιλέλμου Λουδόλφ, Νέμτζου, ἀλλὰ σεκρεταρίου ἐν Ἰγγιλιτέρρα πρὸς τινὰς τῶν αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἑλληνικῇ φίλων. Ἐν ἔτει αψμζ'.

In-12 (?) de 24 pages. Titre emprunté à Constantin Sathas *Νεοελληνικῆς φιλολογίας παράρτημα*, p. 100, en note.

352*

ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΙΚΟΝ Ἐν ᾧ περιέχεται ἅπανα ἡ τῆς ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΙΚΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΔΙΑΤΑΞΙΣ, Ἐν τε τῷ Μεγάλῳ Ἑσπερινῷ, καὶ τῷ Ὁρθρῷ, καὶ ταῖς τρισὶ Λειτουργίαις Ἀπαρallάκτως. Νῦν δὲ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθέν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψμζ'. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. 1747. Con Licenza de' Superiori.

In-16 de 64 pages divisées en 4 cahiers de 8 feuillets chacun. Signatures: A-D. Marque de l'imprimeur sur le titre. Impression rouge et noire. Rarissime.

Bibliothèque d'Hubert Pernot (exemplaire incomplet des pp. 5-12 et 19-20).

353*

ΛΟΓΟΙ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΙ ΕΤΙ ΔΕ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ, ΤΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΙ-

ΔΑΚΗ τανῦν πρῶτον τυπωθέντες καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθέντες. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1747. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεὶ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. *Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.*

In-4° de 20 pages chiffrées en grec et 476 pages, dont la dernière blanche. Marque de l'imprimeur sur le titre. Pages γ'-η', Ἀφιέρωσις εἰς τὴν Παρθένον, signée : Μακάριος ἱερομόναχος Χριστιανόπουλος, ὁ καὶ Μαριδάκης, ὁ ἐκ Κρήτης, ἐκ κώμης Βενεράτου. Pages θ'-ιβ' : Avis au lecteur. Pages ιγ'-ιη' : Préface. Pages ιθ'-κ' : Table.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

354*

ΛΟΓΟΙ ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ, ΕΙΣ ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΠΑΘΟΣ, Καὶ εἰς τὴν Ἐνδοξὸν Ἀνάστασιν ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΣΥΝΤΕΘΕΝΤΕΣ Παρὰ Ἀθανασίου Ἱερομονάχου Βαρούχα τοῦ Κρητῶς, Εἰς ὠφέλειαν καὶ σωτήριαν τῶν πιστῶν. Νῦν τὸ τέταρτον μετατυπωθέντες, καὶ ἐπιμελείᾳ πλείστη διορθωθέντες. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψμζ'. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. 1747. *CON LICENZA DE' SUPERIORI.*

In-8° de 192 pages. Page 3-7, préface de l'auteur. Page 8, gravure de la δέξις (N. S. en croix, entouré de la Vierge et de saint Jean).

Bibliothèque de l'Assomption à Cadikeuï (Constantinople).

355

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ Εἰς τιμὴν, καὶ ἔπαινον ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ, ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΡΙΜΗΘΟΥΝΤΟΣ, καὶ προστάτου Κερκύρας, Ποίημα τοῦ Ἱερολογιωτάτου Κυρίου Διονυσίου Κένταρη, προδιαπρέψαντος Κήρυκος τοῦ Ἀγίου Εὐαγγελίου, ὕστερον δὲ χρηματίσαντος Ἀρχιεπισκόπου Λευκάδος. καὶ Ἀγίας Μαύρας. Ἀφιερωθεὶς τῷ Ἐκλαμπροτάτῳ, καὶ Εὐγενεστάτῳ Κυρίῳ ΚΟΜΗΤΙ ΑΝΔΡΕᾶ Τῷ ΚΑΣΗ. ΕΝΕΤΙ-

ΗΣΙΝ, αψμζ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τοῦ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° (non in-12) de 24 pages, dont la dernière blanche, en un seul cahier signé A. Monogramme de l'imprimeur sur le titre. Rarissime.

En tête, épître dédicatoire au comte André Casis, signée Jean Lazaropoulos, éditeur de ce panégyrique.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

356*

ΠΕΡΙ ΘΥΜΟΥ

ΣΤΙΧΟΙ

ΠΑΤΡΟΣ ΘΟΜΑ ΣΤΑΝΙΣΛΑΟΥ ΒΕΛΑΣΤΟΥ

τῆς τοῦ Ἰησοῦ Συντροφίας

ROMAE,

Typis Antonii de Rubeis. M.DCC.XLVII.

SUPERIORUM PERMISSU.

In-8° de 92 pages. Marque sur le titre. Rarissime. Pages 2-4, divers permis d'imprimer datés des 23 décembre 1746, 15 février et 4 mars 1747.

Ce poème de Stanislas Vélastis, qui comprend 1250 distiques, est rédigé en grec de Chio. Nous en reproduisons le début, avec son orthographe et toutes ses fautes d'impression, afin de donner une idée de cette édition et de la langue employée par l'auteur.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

Μικρὸν τῶν συντοπίτων μου δῶρον διὰ τὰ χάριτω,

Μὲ μετρημμένα χιότικα λόγια θεῖ ξεδιαλίσω·

Ποιὸν ἢ αἰτία τοῦ θυμοῦ· πόσαις ζημιαῖς μᾶς φέρνει.

Πῶς ἐμπορεῖ, καὶ εἶν καθενεῖς χρειώστης τὰ τὸν προπέρνει.

Ὡς δὲ τὰ πρωτοπέταστα πουλάκια ἀπὸ τὴν φωλιάτους

Εἰς τὸν ἄερα τρέμουνιν ν' ἀπλώσουν τὰ πτεράτους,

Ἐτῷ τοῦ νοῦ μου οἱ λογισμοὶ τὰ πρωτοδιαλισθοῦσιν

Φοβοῦνται, καὶ ὅλων ἐμπροσθεν στὰ μάτια τὰ φανοῦσιν.

Ἐφάνηκαν οἱ στίχοιμας εἰς τὴν χιὸν, ἐφάνηκαν

"Οποιοι καὶ ἂν ἦτον δ', εἰς παιδιῶν στόματα ἐπαινεθῆκαν.
 Καὶ τότε μὲν τὸ νόημα ἀπ τὸ στόμα εὐγαλμένον
 Εἰς τὸν ἀέρα μιὰν στιγμὴν ἦτον διασκορησμένον·
 Ἀπὸ τὸ ἓνα σ' ἄλλο αὐτὶ ἐδιάβαινε σὰν λάψη,
 Ποῦ χάνεται, ἀπ τὰ σύνεφα μονοστιγμῆς π' ἀστράψῃ·
 Τῶρι δ' ὥσων εἰς ζωγραφιὰν (καὶ πῶς νὰ μὴν ντραποῦσιν;))
 Τὰ ἀφανῆ νοήματα τοῦ νοῦμας θὲ φανοῦσιν.
 Πόσοι σφοῖ, στὰ χέριχτους ταῖς σπουδαῖς μας σὰν πιάσουν,
 Ἐκείνο π' ἐμᾶς φαίνεται εὐμορφον, θὲ γελάσουν;
 Ἐσεῖς δὲ συντοπίταις μου κάμνετεν μὴ τρομάξῃ
 Ἡ Μοῦσάμας, ἄλλ' ἄροβα νὰ ἔβῃ νὰ πετάξῃ.
 Ἀκόμι τὰ καμάριασας τὰ σύγχαρα κρατοῦσιν.
 Ἀκόμι τ' Ἀγίου-Νικολᾶ οἱ τεῖχοι ἀντιλαλοῦσιν.
 Ὅταν παιδιὰ, ὁποῦ μετὰ βιᾶς ἤρχιζαν νὰ τξευδίζουν,
 Τοὺς ρήτορας ἐλέγετεν ὅμως νὰ βαγιρίζουν.
 Τίς τὰ Ιουστινιανόπουλα, τίς τὰ Μαρκοπουλάκια
 Νὰ θυμίζῃ, ὅταν τὸν λαὸν μὲ τεριαστὰ λογάκια
 Ἐσύρναν ἀπ ταῖς συντροφιαῖς, ἀπὸ τὰ περιγιάλια,
 Καὶ πολλῶν μάτια ἐνέγκαζαν νὰ τρέχουν σὰν κανάλια. (P. 6.)
 Σὰν ροῦδι μὲν τὴν Ἐκκλησιὰν μὲ τάξιν διορισμένοι
 Ἐγέμιζαν κάθε λογῆς ἀνθρώποι μαζωμμένοι,
 Καὶ ὅμως εὐθὺς, ὅπ' ἤρχιζεν ὁ πρῶτος νὰ μιλήσῃ,
 Ἐβλεπες ὅλους σιωπῇ βουβὴ νὰ περεχίσῃ.
 Ἀσάλευτη κάθε θωριὰ, ἄλαλον κάθε στόμα·
 Ἐλόγιαζες πῶς ἡ ψυχᾷς ἔφρευαν ἀπ τὸ σῶμα.
 Ὅταν δ' ὁ ἄλλος σταυρωτὰ ἀπὸ τ' ἄλλοῦ τὰ χεῖλη
 Ἦρπαν τὰ λόγια, καὶ ἔτρεχεν τὸ ἴδιον κατρακῦλι,
 Τὰ Κεφάλια μονοστιγμῆς ἐθώρειες νὰ στραפוῦσι,
 Μ' αὐτιά, μάτια, καὶ στόματα τοὺς στίχους νὰ ρουφοῦσι.
 Καὶ ὁ ἐκλαμπρώτατος Ποιμὴν συχὰ ἀπὸ τὸ θρονίτου
 Ὡσὼν Ἡλῖος ἐπτάφωτος εἰς τὴν Μεσιμβρινήτου,
 Τὰ φοβισμένα ἐγκάρδιωνεν ξενεύλωττα παιδάκια,
 Καὶ ἐντίμειεν τὸν ὕδροντους μ' εὐλαβα κανισκάκια.
 Τοιαύτῃ ἀγάπῃ ὧ χιόταις μου τὸν πόθον μου πτερώνει.
 Τέτοιος ἀέρας τὰ πανιὰ τῆς γλώσσας μου φουσκώνει.

Ἄν σᾶς ἐρέσαν μιὰν φορὰν ἐλπίζω τῷρι πάλιν
 Τοὺς στίχουςμας νὰ λάβετε μὲ ἀνοικτὴν ἀγκάλην,
 Καὶ ἀφ' οὗ βαρὺν περάσουσι στὴν θάλασσαν χειμῶνα,
 Νὰ εὗρουσι στὰ χέριασας ἀτάρακτον λιμνῶνα.
 Ἐλπίζω μὲν, βλέπω δὲ πῶς πολλῶν δὲν θέλει ἀρέσουν
 Καὶ ἀντύχι θέν τοὺς ψέξουσιν, ἄντις νὰ τοὺς παϊνέσουν.
 Ἄν ὠφελέσω δὲ ἐνὸς μὲν μὲ τοῦτόν μου τὸν κόπον,
 Τί με νοιάζει δυσάρεστος νὰ μαι ἔλων τῶν ἀνθρώπων;
 Διὰ σεν μὲν, τοὺς φιλόδοξους θεὲ ποῦ φοβερίζεις
 Καὶ τὸ καλὸν νὰ πάσχωμεν τοῦ πλησιουμας ὀρίζεις,
 Διὰ σὲν κοπιᾶζω μόν. Ἐσὲν εἰρήνῃ ἐπικαλοῦμαι,
 Μ' ἐσὲν νὰ μπω στὴν θάλασσαν τοῦ θυμοῦ δὲν φοβοῦμαι.
 Θάλασσαν ἀγριοθάλασσαν κυματοβουρκωμένη,
 Ἄ μὲ ποιοὺς τὸν τῆς διάκρισης ἥλιον καπνοὺς τυφλαίνει; (P. 7.)
 Πόσα καράβια ἐτζάκισαν; πόσα θέν τζακισθοῦσιν;
 Πόσαις ψυχαῖς μὲς τὰ νερὰ τοῦ θυμοῦ θέν πνιγοῦσιν;
 Γλῶσσά μου τρέξαι, σῶσαιταίς, καὶ δεῖξαι τῶν ταῖς ξέραις,
 Δεῖξαι τῶν ποιᾶ νὰ φύγουσιν κύματα, ποιοὺς ἀέρες.
 Πνεῦμα γροικῶ στὰ κούφη μου, πνεῦμα θερμὸν ν' ἀξάψῃ,
 Ποῦ μ' ἄλλῃν φλόγα τοῦ θυμοῦ τὴν φλόγα θέλει κάψει.
 Ἄρμενον, ὅπου ἄνεμος, καὶ κύματα κουντοῦσιν,
 Νερὰ που εἰς κατρακυλιστὰ λαγκάδια ξεγκυλοῦσιν,
 Ἄλογον, ὅπου χύνεται μὲ λυτὸν συλληθάρη,
 Ῥόδαν εἰς τὸ κατήφορον, σαίττα ἀπ τὸ δοξάρι
 Ἄς περνᾷ πυροπτέρωτῃ ἢ γλῶσσάμου, καὶ ἄς φεύῃ,
 Καὶ στ' Ἀναγνώστου τὴν καρδιὰν τὸν λύσσαν ἄς κανεύῃ.
 Ῥίξαν φύτραν ἀπ ταῖς καρδιαῖς τὸν θυμ' ἄς ἀνεσπάσῃ.
 Κόκαλα ἐν ἔχει ἢ γλῶσσάμου, κόκαλα δὲ θὰ σπάσει.
 Ἄς εἶν' τὰ λόγιαμου ἀστραπῇ, ἄς εἶν βροντὴ ἢ λαλιάμου,
 Ἄστροπελέκι σκουρνιστὸν ἄς εἶν' τὰ γράμματάμου.
 Τὸν νοῦν μου εἰρήνῃ θεϊκὴ ἢ λάμψις σου ἄς φωτίσῃ
 Καὶ ἀπὸ τὸν νοῦν μου ἢ γλῶσσάμου, φωτισμένη ἄς ἀρχίσῃ.

ΠΡΩΤΟΝ ΜΕΡΟΣ

Ποίαις εἶναι ἢ αἰτίαις τοῦ θυμοῦ.

Πρῶτα ἢ ἀσπίθα τοῦ θυμοῦ θεν πῶ πόθεν ἐδιδάινει;

Μὲ ποιὰν τροφήν μὲς τὴν καρδιὰν σπαργανομεγαλαίνει ;
 Ποιὰ ἄγρια Νοτιὰ ταῖς φλόγες του φυᾶ, καὶ ταῖς ἀγριεύει ;
 Καὶ κατακαύει ταῖς καρδιαῖς σταῖς ὁποῖαις θριαμβεύει ;
 Δὲν ἤθελα τόσον μακριὰ τὸν λογισμὸν νὰ στείλω
 Στὸ θανατήφορον τ' Ἀδὰμ περιορισμένων μῆλο.
 Πρωτομήτεράμας τρελή, καταραμμένον φίδι.
 Ἀς θὲ σ' ἀποσταθῇ Ἀδὰμ στ' ἀπόκοτον καρίδι.
 Μ' ἕνα μῆλον παράνομον τὸ γένος ὅλον πνίγεις,
 Καὶ θάλασσαν ἀπάνωτου χίλιων κακῶν ἀνοίγεις. (P. 8.)
 Εἰς πόσων παθῶν κύματα διὰ τὴν παράβασίσου
 Πνιγοβουτοῦν οἱ ἀγέννητοι μεταγενέστεροισι...

La seconde partie est intitulée : Πόσαις ζημίαις φέρνει ὁ θυμός ; la troisième, Πῶς πρέπει τις νὰ προπέρῃ τὸν θυμόν.

Pages 91-92 : Auctores in hac Opella citati.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres), exemplaire incomplet du feuillet signé H, p. 57-64.

357*

ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΙΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤ' ΕΡΩΤΗΣΙΟΚΡΙΣΙΝ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ. ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΟΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΜΑΚΡΗ ΤΟΥ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. "Ετι δὲ καὶ τὸ, περὶ ὁμοίων καὶ διαφόρων Λέξεων τοῦ ΑΜΜΩΝΙΟΥ. Τανῦν μετατυπωθέντα, καὶ ἀκριβῶς διορθωθέντα, παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1747. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. *Con Licenza de' Superiori*.

In-8° de 345 pages chiffrées, 3 pages non chiffrées et 1 feuillet blanc. Marque de l'imprimeur sur le titre, dont le verso est blanc. Pages 3-4, préface de Michel Mitros. Les 3 pages non chiffrées de la fin contiennent l'index alphabétique.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos).

358*

NOTE A L'ANNÉE 1747.

D. Jacob Elsners *Fortsetzung der neuesten Beschreibung der Griechischen Christen in der Türckey*, Berlin, 1747, a été décrit en même temps que la première partie de l'ouvrage, à l'année 1737, n° 242.

359

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ, Ψαλλομένη τῇ Δεκάτῃ ΤΟΥ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ΜΗΝΟΣ. Συντεθεισα παρὰ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΥ. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, καὶ μετ' ἐπιμελείας ὅτι πλείστης διορθωθείσα. ΕΝΕΤΗΣΙΝ, 1748. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 36 pages. Signatures : A-D, de 8 pages chacune ; E, 4 pages. Monogramme d'André Bortoli sur le titre. Impression rouge et noire. Rare.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

360

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ψαλλομένη τῇ λ'. Ἰαννουαρίου Μηνὸς, Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γενομένου Θάύματος ἐν Ζακύνθῳ, Ἐν τῇ τοῦ λοιμοῦ ἀπαλλαγῇ. Νεωστὶ τυπωθεῖσα, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείσα. ΕΝΕΤΗΣΙΝ. αἰμῆ. 1748. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρω. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 24 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre. Rare. La première édition de cet Office est de 1710 (voir à cette date).

A la page 24, il y a un Μεγαλυνάριον de trois lignes, qui a pour auteur le docteur Ange Soummakis de Zante.

Bibliothèque de l'Arsenal : Théol. 2260. 4°.

Bibliothèque du Musée britannique : 869. e. 12.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19219. S^a E. 1. Tome I, n° 4.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3858. 5.

361

ΑΛΚΙΝΟΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΔΟΓΜΑΤΩΝ
ΠΛΑΤΩΝΟΣ. Νῦν πρῶτον τυπωθεῖσα, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας
διορθωθείσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1748. αψμῆ. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρ-
τολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° de 88 pages. Les pp. 3-4 contiennent un avis au lecteur que,
vu son peu d'intérêt, je crois inutile de reproduire.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

362*

ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ
ΗΓΟΥΝ ΔΙΔΑΧΑΙ, ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ Εἰς τὰς Κυριακὰς ὅλου τοῦ
Ἑνιαυτοῦ, ΣΥΛΛΕΧΘΕΙΣΑΙ ΠΑΡΑ ΑΓΑΠΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ
Τοῦ Κρητὸς ἐκ Διαφόρων Διδασκάλων. Προσθεθείσης ἐν Τέλει τῆς
Ἐξηγήσεως τοῦ Ἀγίου ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΑΥΡΟΜΕΝΕΙΑΣ. Εἰς τὰ
Ἑνδεκα Ἑωθινά. Καὶ νῦν μετατυπωθὲν, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας
διορθωθὲν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψμῆ. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρφ. 1748.
CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de viii et 352 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 405.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de la Communauté grecque orthodoxe de Trieste :
n° 1529.

363*

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ Τοῦ ψυχωφελεστάτου, καὶ θαυμαστοῦ
Βιβλίου Περί Μιμήσεως Χριστοῦ ὀνομαζομένου, Μὲ Στόχασες πνευμα-

τικάῖς, καὶ Κατάνυξιν εἰς κάθε Κεφάλαιον. ΑΦΙΕΡΩΘΕΙΣΑΙ Τῷ
 Ὑψηλοτάτῳ καὶ Γαληνοτάτῳ Αὐθέντῃ, καὶ Ἡγεμόνι πάσης Οὐγκροδλα-
 χίας. ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ ΜΙΧΑΗΛ ΡΑΚΟΒΙΖΗ. Νῦν πρῶτον τυπω-
 θεῖσαι, καὶ μετ' ἐπιμελείας πλείστης διορθωθείσαι. ΕΝΕΤΙΗΣΙ
 1748. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori, e
 Privilegio.

In-8° de 8 feuillets non chiffrés et 518 pages. Titre rouge et noir.
 Les feuillets liminaires comprennent le faux-titre, avec verso blanc,
 le titre avec verso blanc, une épître dédicatoire au prince de Vala-
 chie (signée N. N.) et un avis au lecteur.

Bibliothèque de l'Assomption à Cadikeui (Constantinople).

364

ΛΑΤΙΝΩΝ

ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

ΕΛΕΓΧΟΙ

36,

καὶ τίς ὁ ἐκάστου

ΛΟΓΟΣ

Συλεγγθεῖσαι παρὰ τοῦ λογιωτάτου διδασκάλου

Διαμαντῆ ῥυσίου, τοῦ ἐκ σμύρνης ; καὶ μετ'

ἐπιμελείας διορθωθείσα παρὰ Ἰωάννου

Μανολάκη τοῦ ἐκ κωνσταν-

τινουπόλεως.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ

Εἰς Ἀμστελτάμι,

παρὰ Ἀντώνι Μπρόην, ἀψιμη.

In-8° de xvi et 394 pages + un feuillet blanc + entre les pages
 272 et 273, un feuillet indépendant chiffré au r° 371 (*sic*) et au v° 272.
 Vignette sur le titre. Ouvrage d'une grande rareté.

Collation du volume :

Pages iii-ix : Renferment la table des matières.

Page x : L'épigramme ci-dessous :

Ῥυσαις μ' ἐλέγχων, Χριστέ, προσδεξάμενος
ὄν ἔσχον εἴρων, τοὺς δ' ἐλέγχους κάματον,
ὥς δὴ καὶ ὑμεῖς, οἷς καὶ τὰ μικρὰ φιλα,
αἰνοῦσι παντὸς, τὸ πρόθυμον κρίνεται,
ὁ Διαμαντής, ποτινῶμ' ὁ Ῥύσιος.

Page xi, cette épigramme (Ὡς ἀπὸ τῆς βίβλου) :

Ἡ δέλτος εἶναι, εἰ καὶ εὐχερῆς δοκῶ,
μεστὴ πέλουσα γλαφυρωτέρων λόγων,
ἐν οἷς προέστη εὐσεβείης ἀδάμας,
ἤλεγξέ τ' ὀρθῶς κακοδοξούντων λόγους,
ἀλλ' εὐχερῶς σὺ, μὴ τεαῖς χερσὶ μ' ἄρης
λόγων κυκλικῶν, δογμάτων τε ἐνθέων,
ὧν οἱ Ἑῶοι χ' Ἰταλοὶ πρεσβεύομεν,
μὴ γινῶσιν ἀμφοῖν εὐχερεστέραν ἔχων.

Page xii : Εἰς τὸν ζυγγράψαντα τρίστιχον φίλου τινός

Ἐλεγγὴν ἀδάμας, χεύων ὀφρύος,
ἀεικέλων τε πίστεως φρονημάτων,
σοφῶς ἀμύνει Ἰταλοῖς ὁ Ῥύσιος.
ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Αἰῶνου
Μεθόδιος εὐχέτης σου.

Pages xiii-xv :

Τίς καὶ πόθεν καὶ ἐπὶ τίνων ὁ ζυγγραφεύς.

Τὴν μὲν οὖν αἰτίαν δι' ἣν τοὺς Ἐλέγχους ζυγγραψεν Ἀδάμας ὁ Ῥύσιος, κομψότερον ἐν προοιμίῳ διελάβε. Πατρίς δὲ κυρίως τούτου τὸ Ῥύσιον, πολίχνιον ὃν ἐν Ἀστακηνῶ κόλπῳ μετὰ Φιλοκρήνην κείμενον, τανῦν ἰδιωτικῶς Ἀριτζίον, κατὰ δὲ Στράβωνα, Δαιδαλὸς, διὰ τὸ ποικίλον ἴσως τοῦ χωρίου καὶ εὖοπτον. Τοῦτο καὶ εἰσέτι συμμένει καὶ εὐανδρεῖ ἀνδράσιν ἰδιώταις μὲν, εὐσεβέσι δὲ ὅμως κοσμούμενον· ὅπη περαιοῦται καὶ ἡ ἐπαρχία τῆς Χαλκηδόνος. Ἐντεῦθεν οὗτος ὁρμώμενος παῖς τε ἔτι ὢν, τῶν φύντων αὐτῷ εἰς Βυζάντιον μετοικισθέντων, τοῖς

ἐκεῖσε φροντιστηρίοις ἐκδοθεὶς ἐπαιδεύθη, ἐν πᾶσι διακούςας του τότε ἐν λόγοις εὐδοκίμου Ἰακώβου Ἀργείου. Αἵρεθεὶς δὲ διδάσκαλος ὑπὸ τοῦ τότε πατριαρχοῦντος αἰοδίου τῇ μνήμῃ κυρ Καλλίνικου προσέστη τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων ἐπὶ ἔτεσι τέσσαρσιν. ὅτε καὶ τὸ ἐνταῦθα προσφώνημα συνοδικῶς προσεφώνησε τῷ μετὰ τὸν Καλλίνικον πατριαρχεῦσαντι κυρίῳ Γαβριήλ, τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἀψγόν : ἔτος. μετὰ τοῦτο ἐξίει εἰς Κρήτην, φιλίᾳ τινὸς δελεασθεὶς, κερδῶν τε μειζόνων ἐλπίσι· διὰ δὲ καιρικὰς περιστάσεις, τούτων διαμαρτῶν, μετῆρε μετὰ διετίαν εἰς Χίον· κἀνταῦθα ἱκανῶς παιδεύσας, μετακαλουμένων μεταξὺ τῶν Συμυρναίων, προτρεπομένου αὐτὸν αἰοδίου πατριάρχου κυρ Γαβριήλ ἐκεῖτε¹ ἤκειν· ἐκ γὰρ Σμύρνης καὶ οὗτος ὥρμητο, οὕτω τῆς Χίου ταύτην προείλετο, προέστη τε ἐνταῦθα τοῦ συστάντος λόγων φροντιστηρίου· πολλοὺς τε λόγους ἐξέδωκεν· οἷψ δὲ ἐχρητο κἀν τοῖσδε τύπῳ σαφῆσαι βουλόμενος, τρεῖς μόνους τυπώσιν εἴλετο. Ἐν τούτοις τέλῳ, νόμῳ γῆμε, καὶ πατὴρ ἤκουσε θυγατρῶν τεττάρων· διαζῶν τε μετὰ γάμον ἐμπορικῶς², εὐμενῶς εἰς αὐτὸν τῆς τύχης ὁρώσης, ῥοπαῖς τοῦ κρείττονος, ἐγτίμως καὶ ταύτης ἐξέδω. Εἴτα τῇ πᾶσιν ἀστάτῳ τῶνπραγμαμάτων μεταβολῇ καὶ τὴν³ ἀντίξουν εἰληφῶς πείραν, πολλὰς ὠδυνήθη καιρικαῖς περιστάσεις, καὶ πλέον, τῇ ἐξ ὑποχύσεως ἀμβλυωπία· θεοῦ δὲ ἐλέει ἔστ' ἐφ' οὗ γράφομεν περιὼν, τὴν ἰδίαν βίβλον τυπωθῆναι ἐκπέμπει ἐν ἰδίᾳς θανάσις, εὐχόμενος εὐδόκιμον φανῆναι τοῖς Ἑλλησι, καὶ πίστεως πρόμαχον, ἧς οἱ ὀρθόδοξοι διαδεχόμενοι⁴, πᾶς παρὰ πατρὸς εὐσεβῶς ἀντιλαμβανόμεθα. Τούτου ἐστὶ καὶ ποιημάτων ἄλλο, Ναυτικὴ Λιτὴ ἐσπερινὴ καὶ ἑωθινὴ, ἐκδεδομένη τύπῳ ἐν Ἑνετοῖς.

Ἐν Σμύρνη, κατὰ τὸ ἀψγόν : ἔτος.

Page xvi :

Ἰγνατίου ἱεροδιακόνου τοῦ Κερίζου τε καὶ Ἐπιδαυρίου
ἐπίγραμμα πρὸς τὸν ξυγγραφέα.

Τεύχεσιν ἀτρεκίης κεκορυθμένος Ἀδάμας ἦχε,
δούρατα Λατίνοις οἷα λόγους ἰδίους·

[1. ἐκεῖπε. — 2. ἐμπορικῆς. — 3. τῶν. — 4. διαδεχόμενοι.]

ὦν δ' ἄρα καὶ Ῥύσιος, κλυτῆς ἀπὸ πατρίδος αἵης,
 ἡμᾶς τῆς κείνων ῥῦσε δολοφροσύνης.
 ὃ τῆς σῆς τελειότητος ὅλως ἐξηρητημένος,
 Ἴγνάτιος ἱεροδιάκονος ὁ Κεμίζος καὶ Ἐπιδαύριος.
 Ἀδέσποτον.

Λόγους ἀδαμάντινος ἀδαμαντίνους
 Ῥύσιος ἐκδοῦς, τοῖσδε συντρίβει πάγας,
 ἃς εὐσεβῶν τίθενται τρίβοις Λατῖνοι.

Pages 1 à 17 : Épître dédicatoire en vers iambiques à Ananie, métropolitain de Cyzique. Elle n'offre aucun intérêt.

Pages 18 à 271 : Λατίνων θρησκευτικῆς καινοτομιῶν ἔλεγχοι λς'. C'est l'ouvrage proprement dit, rédigé en vers iambiques.

La page 272 est blanche.

Feuillet intercalaire : Contient le Πίναξ τῶν μετὰ τοὺς Ἐλέγχους, que nous croyons devoir reproduire :

Ἐπιγράμματα εἰς ἰδίαν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ ἐγγόνην. σελ. 273.

L'intitulé de la page 273 est plus ample et ainsi conçu :

« Τοῦ αὐτοῦ κυροῦ Διαμαντῆ Ῥυσίου, ἐπιτυμβίδια ἐπιγράμματα εἰς ἰδίαν ἑαυτοῦ θυγατέρα τὴν Θεοδώραν, καὶ εἰς Σοφίαν τὴν ἐγγόνην, ἐπαπελθοῦσαν τῇ θείᾳ.

Les épigrammes sur la fille de Diamantis Rysios, la jeune Théodora, morte à l'âge de 22 ans, sont au nombre de seize ; celles sur sa petite-fille Sophie, fille de Joseph et d'Anastasie, décédée à l'âge de six ans, sont au nombre de trois.

Nous reprenons la suite de la Table.

Ἐπιστολὴ πρὸς Βασίλειον μοναχὸν, ἀνάπτειν περιέχουσα ῥητοῦ ἐπιστολῆς τοῦ Συνεσίου πρὸς Ἐρκουλιανὸν τετάρτης. 281 (A cette page, l'intitulé qualifie ledit Basile de διδάσκαλον τῆς ἐν Πάτμῳ ἱερῶν λόγων σπουδῆς).

Ἐτέρα πρὸς τὸν αὐτὸν συστατικὴ. 287.

Προσφώνημα εἰς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην κύριον Γαβριήλ, προσφωνηθὲν κατὰ τὸ δευτέρον ἔτος τῆς πατριαρχειᾶς αὐτοῦ (L'intitulé de la p. 290 ajoute : ἤτοι τῷ αψμγ'), ὅτε καὶ προέστατο ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐν Βυζαντίῳ σχολῆς. 290.

Λόγος εἰς τὴν σύναξιν τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν προσφωνηθεὶς ἐν Σμύρνῃ, αψθ' ἔτει. 316 (A la fin de ce discours, on lit : Ἐμελετήθη ἐν Σμύρνῃ ἔτει αψζ', δεῆσει τινὸς τῶν ἐνταῦθα φίλων· καὶ ὃν χρόνον ἐτελευτα ὁ Σμύρνης Κυπριανὸς, ὃν διεδέξατο ὁ Παρθένιος).

Λόγος εἰς τὴν ἁ κυριακὴν τοῦ Λουκᾶ, προσφωνηθεὶς καὶ αὐτὸς ἐν Σμύρ-
νῃ αψθ', 347.

Προσφωνημάτων εἰς τὸν μέγαν Νικόλαον τὸν ἐν Μύροις. ὁ χαριζόμενος
τῷ Σμύρνης κύρ Παρθενίῳ συνῆψεν εἰς τινὰ λόγον κατὰ φθονερῶν πεποιη-
μένον τινί, αψιέ ἔτει. 383.

Page 393 contient cette note :

Ἔτεχε (lire ἔτυχε) τοῦ ἁγίου (sc. Νικολάου) ἡ μνήμη κυριακῇ, καὶ
εὐαγγέλιον τοῦ Λουκᾶ τὸ ἑξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς κ. διὸ χαριζόμενος τῷ
Σμύρνης κυρίῳ Παρθενίῳ, συνῆψα τὸ παρὸν εἰς τὸν ἅγιον προσφωνημά-
τιον εἰς λόγον ἕτερον, ὅς ἦν κατὰ φθονερῶν ποιηθεὶς τινι, αψιέ.

La page 394 est blanche.

Bibliothèque nationale de Paris : Inventaire B 5775¹.

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3703.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque de l'École évangélique, à Smyrne : Y. 635.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis, à Athènes.]

365

F. TH. M. MAMACHII CHII ORD. PRÆD. SAC. THEOL.
MAG. Et Bibliothecæ Casanatensi Prefecti AD JOH. D. MAN-
SIUM *De Ratione Temporum Athanasianorum, deque aliquot*
Synodis IV seculo celebratis EPISTOLAE IV. ROMAE TYPIS
ZEMPELLIANIS MDCCXLVIII. SUPERIORUM PERMISSU.

In-8° de xvi et 384 pages.

On trouve en tête du volume une épître dédicatoire *Stephano*
Hilleprando, baroni de Brandau, archiepiscopi et electoris Mogun-
tini consiliario aulico.

Bibliothèque nationale de Paris : B 1024 B (Inventaire, B 5395).

[Bibliothèque Casanatense (à Rome) : Z. XIV. 50.]

[1. Diamantis Rhysios était l'aïeul maternel d'Adamantios Coray, qui s'ex-
prime ainsi au sujet de ce livre, p. 13, note 1, de son *Autobiographie* (Paris,
1833) : « Τὸ ἔτος τῆς τυπώσεως εἶναι τὸ 1748. Ἀποθανὼν κατὰ τὸ 1847 ἔτος. δὲν
ἔφθασε (D. Rhysios) νὰ τὸ ἴδῃ τυπωμένον· καὶ τοῦτο εὐτυχῶς, διὰ νὰ μὴν ἴδῃ
τόσον πλῆθος τυπογραφικῶν σφαλμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ μέρη τοῦ ποιήματος
ἔγιναν ἀκατανόητα. Ἐφρόντισα νὰ φέρω ἐν ἀντίτυπον ἀπὸ τὴν Σμύρνην διὰ νὰ τὸ
προσφέρω εἰς τὴν βασιλικὴν βιβλιοθήκην, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ τὸ ἐπρόσφερα (1829). ».]

366*

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ. Περιέχον τήν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν Ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου Ἀλεξάνδρου Καγκελαρίου. Παρὰ τῷ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. 1748. Con Licenza de' Superiori.

In-folio de 255 pages. Titre encadré d'un bois, avec la marque de l'imprimeur. Pages 3-4 : épître dédicatoire signée de Georges Sougdouris. Impression rouge et noire. Communication du Révérend Père Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

367

SANCTI MARCI MONACHI QUI SÆCULO QUINTO FLORUIT, SERMONES DE JEJUNIO, ET DE MELCHISEDECH, qui deperditi putabantur, *Nunc primum cum latina interpretatione* A BALTASSARE MARIA REMONDINI *Zacynthi, ac Cephallenix Episcopo in lucem prolati*. ROMÆ, Ex Typographia Antonii de Rubeis. MDCCXLVIII. SUPERIORUM PERMISSU.

In-8° de 72 pages (dont les six premières non chiffrées) et un feuillet non chiffré, contenant au recto l'errata. Sur le titre, le droit et le revers de la médaille commémorative de la reconstruction de l'église de Zante, en 1741. Épître dédicatoire à saint Marc Évangéliste.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 361. Op. 25.

368*

ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΨΥΧΩΦΕΛΕΣΤΑΤΟΝ Περιέχον τήν πρέπουσαν ἐν τῇ Ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ ἅπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ. Νεωστὶ μετὰ τυπωθὲν, καὶ Ἐπιμελείᾳ Διορθωθὲν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. αψμή. 1748. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-folio de 460 pages chiffrées à deux colonnes. Titre dans un encadrement xylographique. Communication de M. Ingram Bywater.

Bibliothèque de Ingram Bywater (à Londres).

369

VITA
DI
PIETRO
IL GRANDE
IMPERADOR DELLA RUSSIA;
SCRITTA DALL' ABBATE
ANTONIO CATIFORO.
EDIZIONE TERZA,

Riveduta, ed accresciuta dall' Autore.

IN VENEZIA,

APPRESSO FRANCESCO^o PITTERI.

MDCCLXVIII.

Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 360 pages, dont la dernière non chiffrée. Signatures : A-Y, 16 pages chacune ; Z, 8 pages seulement.

A la page 2, il y a un portrait de Pierre le Grand, gravé en taille-douce. A la p. 360 figure un permis d'imprimer daté du 29 janvier 1748.

[Bibliothèque d'Hubert Pernot (à Fontenay-sous-Bois).]

370*

NOTE A L'ANNÉE 1748.

André Vrétos, *Catalogue*, deuxième partie, p. 47, n° 91, signale la publication chez Antoine Bortoli, en 1748, d'une quatrième édition de l'Érotocritos, dont nous n'avons pu jusqu'ici trouver aucun exemplaire.

371

BIBAIION TOY IOYNIOT MHNOS, Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. 1749. Con Licenza de' Superiori.

In-folio de 128 pages dont la dernière blanche. Titre encadré d'un bois avec marque de l'imprimeur.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au mont Athos).

372*

BIBAIION TOY AYTOYCTOY MHNOS, Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. 1749. Con Licenza de' Superiori.

In-folio de 182 pages et 1 feuillet blanc. Titre encadré d'un bois avec la marque de l'imprimeur. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

373*

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS de LITHOGENESI QUAM ANNUENTE DEO TER OPT. MAX. EX AUCTORITATE MAGNIFICI RECTORIS D. JOACHIMI SCHWARTZII *juris utriusque doctoris et antecessoris in Academia Lugduno-Batava* nec non AMPLISSIMI Senatus Academici CONSENSU et NOBILISSIMÆ facultatis medicæ DECRETO PRO GRADU DOCTORATUS summisque in medicina honoribus et privilegiis rite, ac legitime consequendis, ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT Andreas Sevasto, Petropolitanus A. D. 13 AUGUSTI 1749. H. L. Q. S. LUGDUNI BATAVORUM Apud Joh. et Herm. Verbeek 1749.

In-4° de 24 pages. Dédicace à Hermann Kaau Boerhave, conseiller intime de l'empereur de Russie. Description communiquée par D. C. Hesselring.

Bibliothèque universitaire de Leyde : XII, Q. 135 v.

374*

FR. THOMÆ MARIÆ
MAMACHII
ORD. PRÆD. THEOLOGI CASANATENSIS
ORIGINUM
ET
ANTIQUITATUM
CHRISTIANARUM
LIBRI XX.
TOMUS PRIMUS
ROMÆ MDCCXLIX.
IN TYPOGRAPHIO PALLADIS
EXCUDEBANT NICOLAUS. ET MARCUS PALEARINI
SUPERIORUM FACULTATE.

(A la fin :) EXCUDEBANT ROMÆ NICOLAUS ET MARCUS PALEARINI BIBLIOPOLAE ET TYPOGRAPHI ROMANI AD THEATRUM POMPEII ANNO CIO. ID. CC. XLIX. MENSE SEPTEMBRIS SEDENTE BENEDICTO XIV. PONT. OPT. MAX. PONTIFICATUS EJUS ANNO X.

Grand in-4° de xxxi pages chiffrées + 1 page non chiffrée + 498 pages et 1 feuillet non chiffré au recto duquel se trouvent les errata et qui porte au verso la souscription ci-dessus reproduite. Sur le titre, imprimé en rouge et noir, une Minerve avec ses attributs. Gravures dans le texte et hors texte.

En tête de l'ouvrage est un beau portrait en taille-douce de Antonin Bremond, général des Frères Prêcheurs, autour duquel on lit : Fr. Antonius Bremond Massilien. annor. LVII. Magister ordinis praed. LXIII. Il est signé : *C. Nolli del. sculp.* Au bas : Elec-

tus Bononiæ calendis junii an. clō Io cc xxxviii cunctis suffragiis.

Pp. i à iv : Faux-titre et titre.

Pp. v à x : Épître dédicatoire à Antonin Bremond.

Pp. xi à xxi : Préface.

Pp. xxii à xxiv : Permis d'imprimer et approbations.

Pp. xxv à xxxi : Table.

La page suivante non chiffrée contient deux imprimatur.

TOMUS SECUNDUS. MDCCL.

Grand in-4° de 2 ff. + xvi pages + 6 feuillets paginés vi-xv + 506 pp. + un feuillet contenant l'errata au recto et au verso un colophon. Titre imprimé en rouge et noir. Gravures dans le texte et hors texte.

En tête du volume est une gravure en taille-douce : « Vera effigies Ven. servi Dei GREGORII LOPEZ Matritens^s. primi Anachoretæ in Indijs Occid., qui obiit in Oppido Stæ Fidei in osculo Dñi 20 Iulij 1596. » etc. Elle est signée *Salvador Ettore delin. Joann. Petroschi sculp.* Romæ sup. perm. 1740.

Pp. i à xvi : Épître dédicatoire à Gr. Lopez.

Pp. v à ix : Préface.

Pp. x à xii : Permis d'imprimer et approbations.

Pp. xiii à xvi : Table.

TOMUS TERTIUS. MDCCLI.

Grand in-4° de xxxii et 466 pages + un feuillet non chiffré contenant au recto l'errata et au verso un colophon. Titre imprimé en rouge et noir. Gravures dans le texte et hors texte.

Pp. i à iv : Faux-titre et titre.

Pp. v à xiii : Épître dédicatoire « Anselmo II Ord. Cisterciensis in monasterio regio, ac exemto B. V. H. in Salem abbati vigilantissimo Sac. Caesareae Majest. Imper. et Regiae consiliario intimo actuali. »

Pp. xiv : Imprimatur.

Pp. xv à xxiii : Préface.

Pp. xxiv : Permis d'imprimer.

Pp. xxv à xxxi : Table.

P. xxxii : Approbations.

TOMUS QUARTUS. MDCCLII.

Grand in-4° de xx et 576 pages. Titre imprimé en rouge et noir. Ce volume ne renferme aucune gravure.

Pp. i à iv : Faux-titre et titre.

Pp. v à viii : Épître dédicatoire « F. Josepho Muñosio, exprovinciali Terræ Sanctæ et præfecto coenobio prædicatorum cæsaraugustano.

Pp. ix à xii : Préface.

Pp. xiii à xvii. Table.

Pp. xviii à xix. Permis d'imprimer et approbations.

La page suivante non chiffrée contient deux imprimatur.

TOMI QUINTI PARS I. MDCCLV.

Grand in-4° de xxxii et 610 pages + 1 feuillet non chiffré, contenant au recto des addenda et corrigenda et blanc au verso. Titre imprimé en rouge et noir. Gravures dans le texte et hors texte.

En tête du volume se trouve un portrait de Ferdinand Davila, de l'ordre des Frères Prêcheurs.

Pp. i à iv : Faux-titre et titre.

Pp. v à xiv : Épître dédicatoire au précédent.

Pp. xv à xxii : Préface.

Pp. xxiii à xxiv : Permis d'imprimer et approbations.

Pp. xxv à xxx : Table.

La p. xxxi contient deux imprimatur et la suivante est blanche.

Cette première partie du tome V est suivie d'une seconde, qui porte simplement un faux-titre ainsi conçu :

ORIGINUM, ET ANTIQUITATUM CHRISTIANARUM PARTIS II. LIBRI IV. CAPUT SEXTUM DE ROMANO PONTI- FICE SUCCESSORE B. PETRI.

Elle se compose, dans l'exemplaire d'après lequel a été faite la présente description, de 240 pages. Le texte, interrompu à la fin de la page 240, se termine ainsi : « sine suo periculo temere nullus incessat : cum ergo tantæ auctoritatis ».

Les cinq volumes de cet ouvrage sont peu communs. Un « bel exemplaire à larges marges » était coté 70 marks sous le n° 2723 de l'*Antiquarischer Katalog* de H. Kerler (Ulm, 1887, 8°), p. 76, et la Librairie de Ludwig Rosenthal à Munich en offrait elle aussi un exemplaire, dans son catalogue de janvier 1910 (n° 400), au prix de 66 marks.

Bibliothèque nationale de Paris : H. 832 A. (les quatre premiers volumes).

Bibliothèque Casanatense (à Rome) : G. VI. 22-26. G. XII. 61^a.

Une nouvelle édition de cet ouvrage en six tomes in-4° a paru à Rome, à l'imprimerie Salviucci, de 1841 à 1851, par les soins de Pierre Matranga.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 51222. CLXXVIII. 3.

375

ΟΔΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΗΤΟΙ Σεῖρά βαθμῆδὸν προῖοῦσα, περιεκτικὴ τῶν κατ' εἶδος κυριώτερον τῆς μαθήσεως πραγματειῶν, οἷον Τῶν στοιχείων τοῦ Εὐκλείδου. Σφαιρικῶν κατὰ Θεοδόσιον. Γεωμετρίας θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς. Τριγωνομετρίας. Τοῦ περὶ Κρικωτῆς σφαίρας κατὰ Πρόκλον. Τοῦ περὶ χορήσεως σφαιρῶν. Ἀστρολάβιου. Γεωγραφίας, καὶ Ὀπτικῆς. πρότερον μὲν παρὰ ΤΟΥ ΑἸΔΕΣΙΜΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΤΑΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΜΕΘΟΔΙΟΥ ΑΝΘΡΑΚΙΤΟΥ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ Ἐκ τῆς Λατινίδος εἰς τὴν Ἑλληνίδα μετενεχθεῖσά τε φωνὴν καὶ ἐρμηνευθεῖσα λίαν μέντοι συνεπτυγμένως, καὶ ἀμυδρῶς. ὕστερον δὲ παρὰ ΤΟΥ ΑἸΔΕΣΙΜΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΕΛΛΟΓΙΜΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ Τοῦ ἐκεῖ νῦν σεμνυνομένου ἐπὶ Ταύτῃ πρὸς ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμας, Ἀρχιγυμνασίου, ΚΥΡΙΟΥ ΜΠΑΛΑΝΟΥ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ, Ἀναπτυχθεῖσά τε καὶ καλλυνθεῖσα τῇ τε φράσει τῆς λέξεως καὶ τῇ σφηνείᾳ τῶν νοημάτων, πλατυνθεῖσα τε, καὶ πλουτισθεῖσα τῇ προσθέσει οὐκ ὀλίγων θεωρημάτων τε, καὶ προβλημάτων, πάνυ χρησίμων ὄντων ἀπανθισμάτων, τῶν μὲν συλλεχθέντων ἐκ διαφόρων ἐπιστήμων Συγγραφέων παλαιότερων τε καὶ νεωτέρων, τῶν δὲ παρ' αὐτοῦ εὑρεθέντων. καὶ οὕτως ἐς κρεῖττον πῶς διαταχθεῖσά τε, καὶ ἀναπληρωθεῖσα χάριν τῶν παρ' αὐτῷ μαθητιῶντων, Προσφωνηθεῖσα μὲν ΤΟΙΣ ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΓΕΝΝΕΣΤΑΤΟΙΣ ΥἱΟΙΣ ΚΑΡΑΪΩΑΝΝΟΥ, ΚΑΙ ΜΑΡΟΥΤΖΗ, ΕΥΠΑΤΡΙΔΑΙΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. Τύποις δὲ νῦν πρῶτον ἐκδοθεῖσα, προτροπῇ μὲν καὶ συνδρομῇ τῶν φιλομαθῶν καὶ φιολόγων ἑπιμελεῖα δὲ, ὡς οἷόν τε ἦν, καὶ διορθώσει ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΖΑΓΟΡΙΤΟΥ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. Διαιρεῖται δὲ εἰς τόμους τρεῖς ἑκαστεθειμένου ἐπὶ τούτοις καὶ τετάρτου, τοῦ τῆς Ἀρι-

θητικῆς. ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ ΕΤΕΙ ΤΩ
ΣΩΤΗΡΙΩ αψμθ'. 'Εν τῇ Τυπογραφίᾳ 'Αντωνίου τοῦ Βόρτολι. CON
LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de LXXVI et 424 pages + deux feuillets dont le dernier blanc + deux autres feuillets entre les pages viii et ix. Sur le titre, un Phénix renaissant de ses cendres, dans un ornement flanqué d'une sphère terrestre et d'une sphère céleste, surmonté d'un ruban sur lequel on lit : Μετὰ τὸ πεπρωμένον ἀνίστημι Καὶ ἐκ τοῦ ὀλισθήματος ἰσχυρωτέρα.

Épître dédicatoire sans intérêt τοῖς τε τοῦ Καραϊωάννου καὶ Μαρούτζη ἀπογόνοις (avec leurs armoiries en tête); elle est signée de Balanos Basilopoulos.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. k. 13.

[ΟΔΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ 'Εν ᾧ
πραγματεύεται περὶ τε τοῦ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΟΥΣ τῆς ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ,
διηρημένου εἰς 'Επίπεδον καὶ Στερεόν, καὶ περὶ τὸ πρακτικοῦ αὐτῆς
διηρημένου εἰς τὸ περὶ Κατασκευῆς καὶ χρήσεως τῶν ΓΕΩΜΕΤΡΙ-
ΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ, εἰς Μηχομετρίαν, Ὑψομετρίαν, 'Επιπεδομετρίαν,
Γεωδαισίαν, Εἰκονογραφίαν, Χωρογραφίαν, Στερεομετρίαν, καὶ Κοι-
λομετρίαν. Πρὸς τούτοις τε περὶ ΤΡΙΓΩΝΟΜΕΤΡΙΑΣ, ΕΠΙΠΕ-
ΔΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΣΦΑΙΡΙΚΗΣ. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθείσης, προ-
σφωνηθείσης τε τοῖς 'Εκλαμπροτάτοις καὶ Εὐγενεστάτοις Υἱοῖς ΚΑ-
ΡΑΪΩΑΝΝΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΟΥΤΤΖΗ, Εὐπατρίδαίς 'Ιωαννίνων. Μεθ'
ὧσης τε οἷόν τε ἦν ἐπιμελείας διορθωθείσης, παρὰ Γεωργίου Κωνσταν-
τίνου, τοῦ ἐξ 'Ιωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ ΕΤΕΙ ΤΩ ΣΩΤΗΡΙΩ
αψμθ'. 'Εν τῇ Τυπογραφίᾳ 'Αντωνίου τοῦ Βόρτολι. CON LICENZA
DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de un feuillet et 572 pages, dont la dernière blanche. En regard du titre, portrait de Balanos Basilopoulos âgé de 55 ans, gravé en 1750.

ΟΔΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ 'Εν ᾧ περιέχον-
ται αἱ πραγματεῖαι αὐταὶ Ἡ κατὰ Πρόκλον Σφαῖρα. Τὸ περὶ χρήσεως
Σφαιρῶν Κωνσταντίνου Γορδάτου · 'Αστρολάβιον, Γεωγραφία Θεωρη-
τικῇ, καὶ ἡ Ὀπτικῇ. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθείσης, προσφωνηθείσης τε
Τοῖς 'Εκλαμπροτάτοις υἱοῖς ΚΑΡΑΪΩΑΝΝΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΟΥΤΤΖΗ,

Εὐπατρίδαις Ἰωαννίνων. Καὶ μεθ' ὅσης τε οἷόν τε ἦν ἐπιμελείας διορθωθείσης παρὰ Γεωργίου Κωνσταντίνου, τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. ENETI-
HΣIN ETEI TΩ ΣΩΤΗΡΙΩ αψμθ'. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Ἀντωνίου
τοῦ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVI-
LEGIO.

In-4° de 8 et 528 pages. Les pages liminaires contiennent le faux-
titre avec le verso blanc et la liste des souscripteurs (p. 3-7). La
page 8 est blanche.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos), t. 2 et 3.
Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : E. 18-20, t. 1, 2, 3.
Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes), t. 1, 2, 3.]

ΠΡΟΚΥΝΗΤΑΡΙΟΝ

τῆς ἀγίας πόλεως ἱερουσαλήμ, καὶ πάσης
παλαιστίνης νῦν πρῶτον προτροπῇ, εὐλογία
τε καὶ νεύσει τοῦ μακαριωτάτου καὶ σοφολογι-
ωτάτου πατρὸς καὶ πριάρχου ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου

ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ

Τύποις μετὰ σχεδίων ἐκδοθέν, καὶ δαπάνη τοῦ παναγίου
καὶ ζωοδόχου ΤΑΦΟΥ, παρὰ τοῦ πανοσιωτάτου
ἀρχιμανδρίτου τοῦ αὐτοῦ ἀγίου τάφου, κυρίου

ΣΥΜΕΩΝ

τυπωθέν. ἵνα παρέχῃται τοῖς εὐσεβέσι χάριν.

ἐν βιέννῃ τῆς αὐστρίας 1749.

παρὰ τῷ ἱεροδιακόνῳ χριστοφόρῳ
ζεφάρ, καὶ τῶν ἱλλυρικο-σερβῶν κοινῷ
ζωγράφῳ.

[In-4° de 56 pages chiffrées plus une page hors texte. Cet
ouvrage est entièrement gravé. Nombreuses gravures dans le texte.
Rarissime.

Collation du volume :

Page 1 : Le titre.

Page 2 : Στίχοι ἡρωελεγεῖοι εἰς τὸν μακαριώτατον καὶ σοφολογιώτατον πατέρα, καὶ πατριάρχην τῆς ἀγίας πόλεως ἱερουσαλήμ, καὶ πάσης παλαιστίνης, κύριον κύριον Παρθένιον εἰς Ἰαμβικοὺς στίχοις εἰς τὸν πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου τάφου, κύριόν Συμεών, τὸν φροντιστὴν τῆς νέας τυπώσεως ταύτης, signés Ἰωάννης μλαδενίδης οἰκονόμος νεοφύτου.

Pages 3 à 6 : Épître au lecteur, non datée, et signée : συμεὼν ἀρχιμανδρίτης καὶ δοῦλος τοῦ παναγίου τάφου.

Pages 7 et suivantes : Le texte.

La planche hors texte mentionnée plus haut est intitulée : Ἰχνογραφία ἀληθῆς τοῦ μεγίστου, καὶ θείου ναοῦ τῆς σωτηρίου ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου, καὶ θειοτάτου ὄρους Γολγοθᾶ (en capitales), καὶ τοῦ εὐκτηρίου οἴκου τῆς θυσίας τοῦ Ἀβραάμ, καὶ τῆς ἰχνογραφίας τοῦ Εὐαγγεῖου Πατριαρχείου τῶν ὀρθοδόξων ἀνατολικῶν χριστιανῶν καὶ ἄλλων τινῶν παρὰ τοῦ ἱεροδιακόνου καὶ κοινού ζωγράφου (sic) τῶν σερβῶν χρ : ζεφάρ. ν. ἔκδοσις (en minuscules).

Une édition serbe de ce même ouvrage se trouve décrite à l'année 1752.

Bibliothèque nationale de Paris : Suppl., gr. n° 1181.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).]

377

ORATIO PRO SOLEMNI STUDIORUM INSTAURATIONE Habita in Ecclesia Cathedrali Patavina A DEMETRIO COMITI MACOLA ATHENIENSI Kalendis Novembris MDCCXLIX. FELICISSIMIS SUB AUSPICIS *Illustriss. atque Excellentiss. D. D. DANIELIS Pⁱ. DELPHINI PRÆFECTI ET PROPÆTORIS PATAVIJ. PATAVII, Apud CAJETANUM DE BLASIIS, ALMÆ UNIV. Typ. Superiorum Permissu. MDCCXLIX.*

In-4° de 12 pages. Image du Sauveur sur le titre. Épître dédicatoire.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 465. Op. 20.

378

ΣΥΝΟΨΙΣ

ΕΥΧΩΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΟΣ,

Συλλεγεῖσα παρὰ τοῦ σοφωτάτου Γενναδίου Σχολαρίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Ἐτυπώθη ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῇ ἀφιερωθείσῃ παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ θεοσεβεστάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Γκίκα Βοεβόδα, Τῇ ἀγιωτάτῃ Μητροπόλει Οὐγγροβλαχίας. Ἐν Βουκουρεστίῳ. ρψμθ'. Παρὰ Στέικα πρεσβυτέρῳ τῷ Ιακωβίτζῃ.

In-8° de 40 feuillets non chiffrés (dont les 3 premiers et les 3 derniers sont blancs et manquent souvent). Signatures (les 8 premiers feuillets ne sont pas signés) : ΑΒΓΔ, de 8 feuillets chacune. Au verso du titre, xylographie représentant saint Constantin et sainte Hélène, séparés par une croix plantée en terre, et au-dessus de laquelle on voit le Père éternel (ὁ ὢν) dans un nuage. La disposition du titre a été conservée pour les trois premières lignes seulement. Plaquette d'une extrême rareté.

En tête de ce petit volume, il y a une épître dédicatoire au prince Grégoire Ghica, signée : ὁ ἐκ τῆς Κρήτης Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτος. Elle est suivie d'un avis au lecteur par le même prélat.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

379

Χρήσιμος παιδαγωγία πρὸς τοὺς μαθεῖν τὰ ἱερὰ γράμματα βουλομένους. Ἐνετίησι, 1749. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ.

In-8° de 16 pages.

Cf. Paul Lambros, *Catalogue de livres rares* (Athènes, 1869, 8°), p. 19, n° 37.

380*

ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΑΒΙΔ.

Ἐν ᾧ νεωστὶ προσετέθησαν καὶ ἐν ἐκάστῳ Ψαλμῷ Ὑποθέσεις. ΕΝΕ-

ΤΙΗΣΙ αψμθ'. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. 1749. Con Licenza de' Superiori.

In-16 de 480 pages. Au verso du titre, gravure sur bois représentant David. Très rare.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

381*

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΗΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΑΣΚΗΤΟΥ, ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΝΗΣΩ ΚΕΦΑΛΗΝΙΑΣ. Φηλομένη τῇ κ' τοῦ Ὀκτωβρίου Μηνός. Συγγραφεῖσα παρὰ Μητροφάνους Ἱερομονάχου τοῦ Ναυπλίου. Νεωστὶ τυπωθεῖσα, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθεῖσα. ΗΣ ΕΝ ΤΩ ΤΕΛΕΙ, Καὶ ἔκθεσις σύντομος τῆς Ὁρθόδοξου ἡμῶν Πίστews εἰς ὠφέλειαν τῶν Χριστιανῶν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1750. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολῃ. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 28 pages.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

382

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΕΝ ΣΥΝΟΨΕΙ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΕΞΟΧΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Ἀρχόμενον ἀπὸ κτίσεως Κόσμου, μέχρι τῆς ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐπέκεινα. Συλλεχθὲν μὲν ἐκ διαφόρων ἀκριβῶν Ἱστοριῶν, καὶ εἰς τὴν κοινὴν γλῶτταν μεταγλωττισθὲν παρὰ τοῦ Ἱερωτάτου Μητροπολίτου Μονεμβασίας, Κυρίου ΔΩΡΟΘΕΟΥ Μετατυπωθὲν, καὶ αὐξηθὲν, Πίνακί τε καταπλουτισθὲν, ἐκκαθαρθὲν δὲ, καὶ διορθωθὲν μετὰ πλείστης ἐπιμελείας, καὶ δεξιότητος. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1750. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. CON LICENZA DE' SUPERIORI E PRIVILEGIO.

In-4° de 28 ff. non chiffrés et 552 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

BIBAION KALOYMENON PISTIS, 'Αναγκαῖον εἰς κάθε ἄπλοῦν ἄνθρωπον, Βεβαιωμένον ἀπὸ Προφήτας, Εὐαγγέλιον, 'Αποστό-
λους, καὶ ἄλλους σοφοὺς Διδασκάλους. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι Λόγοι ἐκλεκ-
τοὶ εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀναγινωσκόντων, ὡς φαίνεται ἐν τῷ Πίνακι,
μεταγλωττισθέντες εἰς ἀπλὴν φράσιν. Προσετέθη καὶ ἡ σφραγὶς,
ἥτοι Βουῖλλα τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα Λέοντος τοῦ Δεκάτου. Φι-
λοπονηθὲν παρὰ τοῦ ἐν 'Ιερομονάχοις ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΤΕΡΠΟΥ 'Εκ
τῆς Θεοφρουρήτου Χώρας Βοσκοπόλεως. Νῦν Τρίτον τύποις ἐκδοθὲν,
καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑ-
ΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1750, Παρὰ 'Αντωνίῳ τῷ Βόρτολι, ἀψν'. *CON
LICENZA DE' SUPERIORI*.

In-8° de 16 et 440 pages.

Collection des pages liminaires :

P. 1-2 : Faux-titre, blanc au verso.

P. 3-4 : Titre, blanc au verso.

P. 5-8 : Épitre aux lecteurs signée Νεκτάριος 'Ιερομόναχος et sans intérêt.

P. 9 : Bois représentant la Vierge tenant l'Enfant Jésus, avec la légende ; 'Η Παρθένος καὶ Θεοτόκος ἀρδεύουσα (au-dessus), et au-des-
sous : "Ανασσα μητροπάρθενε βοήθησον τοῖς δούλοις σου, Καὶ τοῦ Νεκ-
ταρίου.

La page 10 est blanche.

P. 11 : Gravure représentant deux mains, l'une indiquant la façon de trouver le nombre des jours des différents mois, l'autre les cinq Patriarches.

P. 12-15 : Table.

P. 16 : Permis d'imprimer en italien et en grec, daté de Padoue, le 23 novembre 1740.

Bibliothèque de la communauté grecque de Trieste : 1319.

Βιβλίον πρόχειρον τοῖς πᾶσι, περιέχον τὴν τε πρακτικὴν ἀριθμητι-
κὴν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν λογαριστικὴν καὶ περὶ τοῦ πῶς εὐρίσκειν
ἕκαστον τὸ "Αγιον Πάσχα καὶ τέλειον Πασχάλιον πάντοτε καὶ περὶ

εὐρέσεως σελήνης, ἐν ποίᾳ ἡμέρᾳ γίνεται ἡ γέννα αὐτῆς, νεωστὶ μετα-
τυπωθὲν καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθὲν παρὰ κυρίου Ἀλεξάνδρου Καγ-
κελλαρίου. Ἐνετίησι, 1750. παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

In-4° de 168 pages. L'auteur de ce livre est Emmanuel Glyzounios, de Chios; la plus ancienne édition que l'on en connaisse est de 1596.

Cf. Paul Lambros, *Catalogue de livres rares* (Athènes, 1864, 8°), page 18, n° 47.

386*

CHRISTIANI FRID. BOERNERI DE DOCTIS HOMINI-
BVS GRAECIS LITTERARVM GRAECARVM IN ITALIA
INSTAVRATORIBVS LIBER. LIPSIAE IN BIBLIOPOLIO
IOH. FRID. GLEDITSCHII. A. MDCCCL.

In-8° de 6 feuillets non chiffrés + 232 pages + 6 feuillets non chiffrés contenant l'index.

En regard du titre est un portrait du Cardinal Bessarion avec la légende BESSARIONIS CARD. *graphica effigies ex perelegantī pictura quae exstat Venetiis in Schola S. Mariae Caritatis*. Il est signé I. C. G. Fritzsch sc : Lipsiae 1750.

Les feuillets liminaires comprennent le titre, la préface, et en dernière page, la liste des savants dont la vie et les écrits sont étudiés dans le volume. Ce sont : MANUEL CHRYSOLORAS, BESSARION, GEORGES DE TRÉBIZONDE, THÉODORE GAZA, JEAN ARGYROPOULOS, MICHEL APOSTOLIUS, ANDRONIC CALLISTE, CONSTANTIN LASCARIS, DÉMÉTRIUS CHALCONDYLE, GEORGES HERMONYME, JANUS LASCARIS et MARC MUSURUS.

En tête de la notice consacrée à Démétrius Chalcondyle est le portrait de ce savant, reproduit au tome premier de la *Bibl. hell. des quinzième et seizième siècles*.

Bibliothèque d'Hubert Pernot.

387*

Γραμματικὴ Κωνσταντίνου Λασκάρεως, τοῦ Βυζαντίου, ἡ πάνυ ὠφε-
λιμωτάτη καὶ ἀναγκασιότατη · νεωστὶ μετατυπωθεῖσα, καὶ μετὰ πλείστης

ἐπιμελείας διορθωθείσα. Ἦς ἐν τῷ τέλει καὶ ὁ τοῦ Κέβητος ἐστὶ Πίναξ. Ἑνετίησι. αψν'. Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Ἀντωνίου τοῦ Βόρτολι. 1750.

In-8°. Titre emprunté à André Papadopoulos Vréto, *Catalogue*, deuxième partie, page 53, n° 109.

388*

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ. Περιέχουσα τὸν βίον αὐτοῦ, τοὺς πολέμους, τὰς ἀνδραγαθίας τὰ κατορθώματα, τοὺς τόπους ὅπου περιώδευσε, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ ἄλλα πλεῖστα πάνυ περιέργα, καὶ ὠραῖα. Νῦν πρῶτον τυπωθεῖσα, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθείσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψν'. 1750. Παρὰ Γασπάρῳ τῷ Γεράρδῳ. CON LICENZA DE' SUPERIORI E PRIVILEGIO.

In-12 de 4 feuillets et 295 pages, dont la dernière blanche. Le cahier liminaire comprend, au feuillet 1, le titre avec le verso blanc, et aux feuillets 2-4, la préface, sans nom d'auteur, datée de Venise 1750.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 113.

389*

ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΟΥ ΚΑΙ ΣΤΟΥΔΙΤΟΥ ΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΣ, Μετὰ τῆς Προσθήκης ἐν τῷ τέλει καὶ ἐτέρων ἐπτὰ Λόγων ψυχωφελεστάτων, ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ Νεωστὶ μετατυπωθεῖς, καὶ ἐκ πολλῶν σφαλμάτων μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἐκκαθαρθεῖς. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1750. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 584 pages. Titre rouge et noir avec la marque de l'imprimeur. Cahiers signés A-Oo, de 8 ff. chacun, sauf le premier qui n'en a que 4. Verso du titre blanc. Pages 3-4, avis de Damascène au lecteur, suivi de la table. Page 5, début du premier discours, sans aucun titre d'entrée.

Bibliothèque du monastère de Xénophon (au Mont Athos).

390*

ΙΕΡΑ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ἦτοι Ἐξήγησις τῆς θείας καὶ Ἱερᾶς ΛΕΙ-
ΤΟΥΡΓΙΑΣ, ΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΟΥΜΕΝΩΝ,
Μετὰ πολλῶν ἄλλων τῶν πρὸς ὠφέλειαν τῶν Πιστῶν τὰ μέγιστα
συντεινόντων. Τὰ πάντα ἐκδοθέντα μὲν τὸ πρῶτον προστάξει τοῦ Παναι-
δεσιμωτάτου ΚΥΡΙΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ· Τοῦ μεγίστου Πρωτο-
παπᾶ καὶ Προέδρου Κερκύρας· Συντεθέντα δὲ παρὰ Κυρίου ΝΙΚΟ-
ΛΑΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙ, Τοῦ Ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ Κριτοῦ τῆς Πολι-
τείας, Ἱατροῦ, καὶ Φιλοσόφου· Μετατυπωθέντα δὲ προτροπῇ τῶν
ἐν τῇ κλεινῇ ταύτῃ Πόλει εὐσεβῶν Ῥωμαίων, καὶ μετὰ πλείστης
ἐπιμελείας διορθωθέντα. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1750. Παρὰ Ἀντωνίῳ
τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILE-
GIO.

In-4° de 12 pages chiffrées en grec et 248 pages. Cahiers signés
A-Q de 8 ff., sauf le dernier qui en a 4. Impression du titre rouge
et noire; verso blanc. Pages γ'-6', pièces liminaires habituelles,
voir la *Bibl. hell. du XVIIe s.*, t. II, pp. 366 et suivantes.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos) : 64.

Bibliothèque d'Argostoli (Céphalonie) : 975.

Biblioth. de la Communauté grecque de Trieste : n° 491.

391

ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ

Ὅπου ὁδηγεῖ εὐκόλα μὲ τὴν μοναχὴν Ἱστορίαν τῆς
Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Διαθήκης κάθε χριστιανὸν
εἰς τὴν γνώρισιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὰ δόγματα τῆς
Χριστιανικῆς Πίστεως.

Πολλὰ ἀναγκαῖα εἰς ὅλους, καὶ μάλιστα εἰς τὰ
Ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα, διὰ τὰ δείχνωσι
τοῦ ἀπλουστεροῦ λαοῦ τὴν ἀκατάληπτον
ἐννοιαν τῶν θεϊκῶν λόγων.

Καθὼς ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς Πατέρας φαμελίας,

διὰ νὰ διδασκαλεύωσι τὰ παιδιὰ των·
χωρισμένη διὰ τοῦτο εἰς δύο Μέρη.

Ἀφιερωθείσα τῷ Ὑψηλοτάτῳ, Εὐσεβεστάτῳ, καὶ Γαληνοτάτῳ

ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ

ΙΩΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ,

ΜΑΥΡΟΧΟΡΔΑΤΩ (sic),

Ἡγεμόνι καὶ Πρίγκιπι πάσης Μολδοβλαχίας.

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψν'.

Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. 1750.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° de 8 ff. non chiffrés et 248 pages. L'auteur de cet ouvrage est Antoine Stratigos. Livre d'une grande rareté.

Les ff. 2-6 sont occupés par l'épître dédicatoire, en tête de laquelle on voit les armes de Moldavie et de Valachie, gravées en taille-douce. Elle est signée : ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ διδάσκαλος καὶ ἐπιστάτης τοῦ ἐν τῷ κλεινῷ Παταβίῳ Κωττουιανοῦ Ἑλληνομουσείου.

F. 7ro. L'épigramme suivante du même Stratigos à Constantin Maurocordato :

Τὴν κατέχει πίστιν Χριστοῖο ἀκήρατον ἡ γε
δέλτος, ἐπέξηλθεν δὴν τ' ἀσέβεια μάτην,
Κωνσταντίνος ἀναξ κεῖνός περιέσσωτο· κ' ἤρθη
αἶψα θεοῦδεῖη ἀντολίῃ τε, δύσει·
κάππεσε τούντεῦθεν στρυγεροῦ αἵδαο ὀμίχλη,
κράντορι δὲ σταυρὸς λάμψεν ἀριπρεπέως·
τοῖον ἔχει κύδος νημερτὲς κείθι θεοῖο
ῥίς, ὅπη λαὸν πάμμεγα νῦν διέπει
Κωνσταντίνος ἀναξ ἄλλος γενεῆς μεγαθύμου,
οὗ γάνυται σοφίῃ οὐρανόισι λόγοις·
οἶδε γὰρ ὅττι μέδειν παθέων ἡδ' ἄστε' ἰδρύειν,
οὐχ οἷον βασιλεῖ, εὖ τ' ἂν ἀπῇ τὰ φάη.

FF. 7vo-8. Εἰς τὸν θεοσεβῆ ἀναγινώσκοντα.

La seconde partie de l'ouvrage commence à la page 85.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

[Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).]

392*

Λεξικὸν τετράγλωσσον τῆς Ἱταλικῆς, Ῥωμαϊκῆς, Ἑλληνικῆς, καὶ Λατινικῆς γλώσσης, πρόχειρον καὶ ὠφελιμώτατον εἰς τὸ νὰ μάθῃ ὅστις ἐπιθυμεῖ μὲ εὐκολίαν ἐκείνην τὴν γλῶσσαν ὅπου ἀπ' αὐταῖς δὲν ἤξεύρει· περιέχον ἔτι τὴν κυριακὴν προσευχὴν, καὶ ἄλλαις θεομητορικαῖς, καὶ ἄλλα τινὰ χρήσιμα· τυπωθὲν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Γένους, καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας διορθωθὲν. εἰς Βενετίαν, 1750. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι.

In-8°. Titre emprunté à André Vrétois, *Catalogue*, deuxième partie, p. 53, n° 108.

393*

ΜΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ μετατυπωθεῖς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1750. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψν'. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 200 pages. Cahiers signés A-N de 8 ff. chacun, sauf le dernier qui en a 4. Titre dans un encadrement xylographique avec la marque de l'imprimeur au bas et la formule : Μιμηται ἐστὲ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. Verso blanc. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

394*

ΝΕΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ, Ἡτοι Βιβλίον περιέχον Διαφόρους Ὁμιλίαις εἰς τινὰς Δεσποτικὰς καὶ Ἀγίων Ἑορτάς. Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθὲν. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1750. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 384 pages. Titre encadré d'un bois au bas duquel on lit : Ἔτει ἀπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. αψν'. Ἐνετ. Verso

blanc; p. 3-4, préface de Sougdouris; p. 5-6, table. Signatures A-Aa. Gravure en tête de chaque vie.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 104.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

395

ΝΕΙΛΟΣ ΧΡΥΣΟΡΡΟΑΣ, Ἦτοι Ὀμιλίας τοῦ ἐν ἁγίοις πατρος ἡμῶν ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ χρυσοστόμου Συλλεχθεῖσαι ἐκ τῶν αὐτοῦ Συγγραμμάτων, καὶ ἁφιερωθεῖσαι τῷ Παναγιωτάτῳ καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως ΚΥΡΙΩ, ΚΥΡΙΩ, ΚΥΡΙΑΛΩ. Νῦν πρῶτον μεταφρασθεῖσαι εἰς τὴν πεζὴν Ῥωμαϊκὴν Διάλεκτον, τύποις τε ἐκδοθεῖσαι, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθεῖσαι. ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1750. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-8° de 16 + 502 pages et un feuillet blanc. Titre imprimé en rouge et noir. Ouvrage recherché et peu commun.

ΝΕΙΛΟΣ ΧΡΥΣΟΡΡΟΑΣ, Ἦτοι Ὀμιλίας τοῦ ἐν ἁγίοις πατρος ἡμῶν ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ χρυσοστόμου Εἰς τὸ Βιβλίον τῆς ΓΕΝΕΣΕΩΣ. Ἀφιερωθεῖσαι (etc. comme dans le tome premier). ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ (Le reste comme dans le tome premier).

In-8° de 16 et 552 pages. Titre tiré en rouge et noir.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 4208 a.

[Bibliothèque évangélique (à Smyrne) : Y 674 et 675.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque d'Argostoli (Céphalonie) : 1087 et 1079.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).]

396

ΠΑΛΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ τῶν Αἰγυπτίων, Καρχηδονίων, Ἀσσυρίων, Βαβυλωνίων, Μήδων, Περσῶν, Μακεδόνων, καὶ Ἑλλήνων, εἰς

Τόμους δέκα καὶ ἕξ διηρημένη, Συντεθεῖσα μὲν εἰς Γαλλικὴν διάλεκτον παρὰ ΚΥΡΙΟΥ ΡΟΔΑΙΝ Νῦν Πρῶτον δὲ εἰς τὴν ἀπλὴν Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον μεταφρασθεῖσα, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθεῖσα παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, Προσφωνηθεῖσα δὲ τῷ περιφανεστάτῳ, καὶ ἐπισημοτάτῳ ΓΕΝΕΙ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΑ ΚΑΤΑ τοὺς ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ, ΚΑΙ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΥΣ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψν'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. *CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.*

Tome premier. In-8° de 8 ff. non chiffrés, 733 pp. chiffrées et 3 pages blanches. Le titre du tome premier est le seul qui soit imprimé en rouge et noir.

Le titre des volumes suivants étant identique à celui qui vient d'être reproduit, jusqu'à la tomainson exclusivement, on se bornera à donner seulement la partie qui diffère.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ Περιέχων τὰ κατὰ τοὺς Ἀσσυρίους, Βαβυλωνίους, Μήδους, Πέρσας, καὶ Ἑλλήνας. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, etc., comme dans le tome Ier.

In-8° de viii et 656 pages.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ, Περιέχων τὰ κατὰ τοὺς Πέρσας, καὶ Ἑλλήνας ἐπὶ τῆς Βασιλείας Δαρείου τοῦ Πρώτου, καὶ τοῦ Ξέρξου. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, etc., comme dans le tome Ier.

In-8° de 2 ff. non chiffrés et 368 pages.

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ, Περιέχων τὰ κατὰ τοὺς Πέρσας, καὶ Ἑλλήνας ἐπὶ τῆς Βασιλείας Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος, καὶ Δαρείου τοῦ Νόθου, ἐξαίρετως δὲ τὸν Πελοποννησιακὸν Πόλεμον. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, etc., le reste comme dans le tome Ier.

In-8° de viii et 552 pages.

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ, Περιέχων τὰ κατὰ τοὺς Πέρσας, καὶ Ἑλλήνας ἐπὶ τῆς Βασιλείας Ἀρταξέρξου τοῦ Μνήμονος. τὸν βίον τοῦ Σωκράτους καὶ σύντομον πραγματεῖαν ἐπάνω εἰς τὰ Ἥθη, καὶ Συνηθείαις τῶν Ἑλλήνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, etc., le reste comme dans le tome Ier.

In-8° de viii et 536 pages.

TOMOS EKTOΣ, Περιέχων τὰ κατὰ τὴν θρησκείαν, καὶ ἔθιμα τῶν Ἑλλήνων· τὰ τῶν τυράννων τῆς Συρακούςης κατορθώματα· καὶ τὰ κατὰ τοὺς Θηβαίους, καὶ Λακεδαιμόνας, Ἑλλήνας καὶ Πέρσας. ENETIHΣIN, etc., le reste comme dans le tome Ier.

In-8° de viii et 671 pages.

TOMOS EBΔOMOS Περιέχων τὰ τῶν Μακεδόνων κατορθώματα κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ Περσῶν, ἐπὶ τῆς Βασιλείας Φιλίππου τοῦ Μακεδόνοσ, καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, καὶ Δαρείου Κοδομάνου Βασιλέως Περσῶν. ENETIHΣIN, etc., le reste comme au tome Ier.

In-8° de 16 et 720 pages.

TOMOS OGΔOOΣ Περιέχων σύντομον Ἱστορίαν διαφόρων Βασίλειων, τὰς διχονοίας τε, καὶ πολέμους τῶν Διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὰ κατορθώματα τοῦ μεγάλου Πύρρου, καὶ τὰ κατὰ τοὺς Σπαρτιάτας, καὶ Ἀχαιοὺς. ENETIHΣIN, etc., comme au tome Ier.

In-8° de viii et 623 pages.

TOMOS ENNATOS Περιέχων τὰ κατὰ τοὺς Μακεδόνας, Αἰγυπτίους καὶ Σύρους ἐπὶ τῶν ὀκτῶ Βασιλείων, ὧν τὰ ὀνόματα περιέχονται ἐν τῇ ἐπομένῃ τοῦ Συγγραφέως Εἰδήσει, τοὺς πολέμους ἐκάστου αὐτῶν μετ' ἄλλήλων, καὶ κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ Ρώμης, τὰ κατὰ τοὺς Ἀχαιοὺς, Αἰτωλοὺς καὶ Σπαρτιάτας. τέλος δὲ τὰς τῶν Μακκαδαιῶν νίκας κατὰ τοῦ Ἐπιφανοῦς Ἀντιόχου καὶ ἕτερα πλείστα. ENETIHΣIN, etc. voy. t. Ier.

In-8° de viii et 656 pages.

TOMOS ΔΕΚΑΤΟΣ Περιέχων τὴν τελείαν ὑποταγὴν τῶν Μακεδόνων, τῶν Ἑλλήνων, καὶ μετὰ ταῦτα τῶν Σύρων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων Χρονολογικὴν Ἐπιτομὴν τῶν Βασιλείων τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, περὶ ὧν διαλαμβάνει ὁ παρὼν Τόμος· καὶ τέλος τὰ τῶν Ἑβραίων κατορθώματα κατὰ τῶν Σύρων. ENETIHΣIN, etc. voy. t. Ier.

In-8° de vii et 484 pages.

TOMOS ENΔΕΚΑΤΟΣ Περιέχων τὸ Τέλος τῆς τῶν Συρακουσίων Ἱστορίας, ὁμοῦ δὲ Ἐπιτομὴν πάντων τῶν κατ' αὐτοὺς, Σύνοψιν τινὰ τῆς κατ' Ἰουδαίους Ἱστορίας, τῆς κατὰ Πάρθους, τῆς τῶν Βασιλέων τῆς Καππαδοκίας, καὶ μὴν καὶ τὰ κατὰ τὸν Εὐπάτορα Μιθριδάτην, καὶ τὸν Τιγράνην, καὶ τὴν τῆς τῶν Αἰγυπτίων Βασιλείας ὁλόθρευσιν. Τέλος δὲ βραχύν τινὰ Ἐπίλογον πάσης τῆς Παλαιᾶς Ἱστορίας. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, etc. voy. t. Ier.

In-8° de viii et 532 pages.

TOMOS ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ Περιέχων τὰ περὶ Γεωργικῆς, Ἐμπορίας, Ἀρχιτεκτονικῆς, Γλυπτικῆς, Ζωγραφικῆς καὶ Μουσικῆς ἥτοι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, τὴν αὐξησιν, τὴν τελείωσιν, καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς διαπρέψαντας ἐνδοξότερους Τεχνίτας. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, etc. voy. t. Ier.

In-8° de xvi et 478 pages, plus 1 f. blanc.

TOMOS ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ. Περιέχων τὰ περὶ τῆς Πολεμικῆς Ἐπιστήμης, δηλονότι, τὰ περὶ τῶν τροφῶν, τῶν μισθῶν, τῶν ὅπλων, τῶν Ἀρχιστρατῆγων, τῶν Στρατῆγων, καὶ τοῦ Στρατοπέδου· τὰς μάχας, τὰς πολιορκίας, τὰς μηχανάς, τὰς νίκας, καὶ ἐνὶ λόγῳ ἅπαντα τὰ τοῦ Πολέμου, καὶ μὴν καὶ τὰ περὶ τῶν Γραμματικῶν, Φιλοσόφων, Ῥητόρων, καὶ Σοφιστῶν Ἑλλήνων τε καὶ Λατίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, etc. voy. t. Ier.

In-8° de vii et 512 pages.

TOMOS ΙΔ'. Περιέχων ἀκριβεστάτην Ἱστορίαν περὶ τῶν Πεινητῶν, Ἱστορικῶν, καὶ Ῥητόρων, Ἑλλήνων τε, καὶ Λατίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, etc. voy. t. Ier.

In-8° de viii et 512 pages, plus 1 f. blanc.

TOMOS ΙΕ'. Περιέχων τὴν Διαιρέσιν πασῶν τῶν Φιλοσοφικῶν Αἰρέσεων, τὰ τῶν Παλαιῶν Φιλοσόφων Δόγματα περὶ τῆς Διαλεκτικῆς, Ἠθικῆς, Μεταφυσικῆς, καὶ Φυσικῆς. καὶ μὴν καὶ τὴν Ἱστορίαν τῆς τῶν Νόμων Διδασκαλίας, τῆς Ἱατρικῆς, τῆς Βοτανικῆς, τῆς Χυμικῆς, καὶ τῆς Ἀνατομίας. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, etc.

In-8° de vii et 399 pages.

ΤΟΜΟΣ ΙΣ'. Περιέχων 'Ιστορικὴν Θεωρίαν περὶ τῆς Γεωμετρίας, 'Αριθμητικῆς, 'Αλγεβρας, Μηχανικῆς, Στατικῆς, 'Αστρονομίας, Γεωγραφίας, Ναυτικῆς, καὶ 'Αστρονομίας· ἔτι δὲ ἀκριβέστατον Χρονολογικὸν Πίνακα παντὸς τοῦ Συγγράμματος· προστεθέντων ἐν τέλει ἐπωφελῶν Παραγγελμάτων περὶ τῆς 'Ανατροφῆς τῶν Παίδων. **ΕΝΕΤΙ-ΗΣΙΝ, 1750.** Le reste comme au t. Ier.

In-8° de viii et 231 pages pour la 1re partie, et 144 pages pour la seconde, déjà annoncée dans le précédent titre et ayant en outre l'intitulé suivant :

ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ Διὰ τὴν Καλὴν 'Ανατροφὴν **ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ.** 'Εκτεθέντα μὲ πολλὴν σαφήνειαν παρὰ Κυρίου **ΚΑΡΟΛΟΥ ΡΟΛΛΙΝ,** Τὰ ὅποια εἶναι ὡσὰν Εἰσαγωγὴ εἰς τὸ Σύγγραμμα, ὅπου ἐσυνθέσεν ὁ ἴδιος περὶ τοῦ πῶς δεῖ διδάσκειν καὶ μαθάνειν τὰ Γράμματα.

En tête du tome Ier, on trouve les pièces liminaires suivantes :

[Εἰδησις διὰ τὸ ἱστορικὸν βιβλίον τοῦ κυρίου 'Ρολλίν, ὅπου θέλει τυπωθεῖ εἰς ἀπλὴν 'Ρωμαϊκὴν φράσιν.

'Ανάμεσα εἰς τοὺς συγγραφεῖς, ὅπου ἔγραψαν διὰ τὰ βασίλεια τοῦ κόσμου, ἕνας ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους ἐστάθη καὶ ὁ κύριος 'Ρολλίν, ὅστις ἔγραψεν εἰς Γαλλικὴν διάλεκτον μὲ πολλὴν ἐξοχότητα διὰ τοὺς Αἰγυπτίους, Καρχηδονίους, 'Ασσυρίους, Βαβυλωνίους, Μήδους, Πέρσας, Μακεδόνas, καὶ 'Ελληνας, περιγράφοντας μὲ πολλὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν ἀρχὴν, καὶ τὰ ἤθη, καὶ τοὺς νόμους, καὶ τοὺς πολέμους, τὴν διαδοχὴν τῶν βασιλείων, τοὺς θαυμαστοὺς στρατηγούς, τοὺς ἐπιστήμονας ἄνδρας, τὰ περίφημα κτίρια, καὶ εἴτι ἄλλο ἀξιόλογον, καὶ ἀξιόθαύμαστον, συντάξας τὰ πάντα εἰς τόμους δεκαεῖς μὲ εὐτάξιαν, καὶ τρόπον εὐληπτον, καὶ μὲ τὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν ἱστορικῶν ὅπου ἔγραψαν περὶ τοιούτων ὑποθέσεων. "Οθεν καὶ ἔλαβε δόξαν ἀθάνατον· καὶ μαρτυροῦσιν ἡ μετάφρασις τοῦ αὐτοῦ βιβλίου ὅπου εἰς διαφόρους διαλέκτους ἔγιναν, καὶ οἱ κοινοὶ κρότοι, καὶ ἔπαινοι παρὰ πάντων. Αὐτὸ τὸ ἐξάριστον καὶ πολυμαθέστατον βιβλίον ἔκρινα καὶ ἐγὼ νὰ μεταγλωττίσῃ εἰς τὴν ἀπλὴν 'Ρωμαϊκὴν φράσιν, διὰ νὰ τὸ τυπώσω, καὶ νὰ τὸ προσφέρω εἰς τὸ ἔνδοξον Γένος τῶν 'Ρωμαίων, εἰς σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὸ ἀγάπης καὶ εὐλαθείας μου· ὅχι τόσον διὰ τὰ ὅσα περιέχει διὰ τὰ

ἄλλα βασιλεία, ὅπου καὶ αὐτὰ εἶναι ἄξια ἀκοῆς, καὶ θαυμασμοῦ, ὅσον διὰ τὰ ὅσα γράφει διὰ τοὺς Μακεδόνας, καὶ Ἑλλήνας, τῶν ὁποίων τὰ λαμπρὰ καὶ ἔνδοξα κατορθώματα, τὴν μεγαλοκαρδίαν, καὶ γενναιότητα, ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τέχνες, μὲ τόσῃν εὐφραδίᾳ καὶ ἐκπληξίν περιγράφει, ὅπου ἤθελεν εἰπῆ τινὰς, ὅτι ὁ ἐξαίρετος σκοπὸς τοῦ εἰς τὸ νῦν συνθέσθαι αὐτὸ τὸ βιβλίον ἐστάθη, διὰ νὰ λάβῃ ἀφορμὴν νὰ παραστήσῃ τῶν Μακεδόνων, καὶ Ἑλλήνων τὰ προτερήματα, καὶ ἔτι συγκρινόμενοι τοῦτοι μὲ ἐκεῖνα τὰ ἄλλα βασιλεία, νὰ ἤθελον δοξασθῇ εἰς ὅλα περισσότερον.

Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ εἶναι πολλὴ ἡ δαπάνη τοῦ τύπου, ἀποφάσισα νὰ τυπώσω τὴν πρώτην κόλλαν αὐτῆς τῆς ἱστορίας, διὰ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθειαν τῶν λεγομένων οἱ ἀναγινώσκοντες, καὶ ἀπὸ τὸ ὀλίγον νὰ στοχασθοῦν τὸ πολὺ, καὶ νὰ καταλάβουν, ὡς λέγει ἡ παροιμία, ἐξ ὄνου τὸν λέοντα, ὧντας βέβαιος ὅτι θέλει ἀρέσει εἰς ὅλους, καὶ ὅτι θέλει συντρέξει ἕκαστος κατὰ τὸ δυνατόν εἰς ἀνακουφισμὸν τῆς μεγάλῃς δαπάνης.

Ὅθεν εἰς εἰδῆσιν τῶν ἀναγινωσκόντων λέγω καὶ τὸν τρόπον τῆς συνδρομῆς, καὶ εἶτι ἄλλο περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως. Ὅτι θέλω ἀρχίσει νὰ τυπώσω τὸ αὐτὸ βιβλίον, τὸν ἐρχόμενον μῆνα Αὐγούστου 1749, καὶ ὅτι εἰς κάθε δύο μῆνας θέλει εὔγει εἰς τὸ φῶς ἕνας Τόμος καὶ ὅτι τὸ χαρτίον θέλει εἶσται καθὼς τοῦτο τῆς πρώτης κόλλας, καὶ ὁ χαρακτήρ καθὼς τοῦτος ὁ παρὼν, καὶ ὅτι ὅποιος ἀγαπᾷ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ καὶ θέλει ὑποσχεθεῖ ἐγγράφως, τάσσω νὰ τοῦ τὸ δώσω ἀπὸ λίτραις τέσσαρες τὸν τόμον, ἢ λυτὸν, ἢ δεμένον εἰς καρτῶν, καθὼς ἀγαπήσῃ καλλίτερα. Μὲ ὑπόσχεσιν ὅμως νὰ πληρώσῃ ταῖς τέσσαρες λίτραις προτῆτερα, καὶ ὡς ἂν τοῦ ἐγγχειρισθῇ ὁ πρῶτος τόμος, νὰ πληρώσῃ πάλιν ἄλλαις τέσσαρες λίτραις διὰ τὸν δεύτερον, καὶ ἔτι καὶ ἑξῆς ἕως τέλους τοῦ βιβλίου· καὶ ὅτι πρὸς ἐκείνους ὅπου εἶναι κάτοικοι ἐδῶ, θέλω ὑπάγει ἐγὼ εἰς τοὺς οἴκους τῶν νὰ υπογραφθοῦν δι' ὅσα βιβλία θέλουσι. Πρὸς δὲ τοὺς ἔξω, ἐπειδὴ καὶ ὁ καιρὸς εἶναι σύντομος, δίδεται διωρίᾳ ἕως τὸν ἐρχόμενον Μάρτιον 1750 νὰ υπογραφθοῦν, τάσσωντας νὰ δώσω καὶ εἰς ἐκείνους τὰ βιβλία εἰς τὴν αὐτὴν τιμὴν. Περιῶντας αὐτὴ ἡ διωρία, ὅστις δὲν εὔρεθεῖ ὑπογραμμένος, θέλει τὸ πληρώσει τὸ διπλόν. Ὑγιαίνετε. 1749. Εἰς Βενετίαν,

Τοῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους Φιλομάθεσι καὶ Φιλοῖστορσιν
'Αντώνιος Βόρτολις.

Πᾶσα προσφώνησις βιβλίου ἢ προστασίας χάριν εἴωθε γίνεσθαι, ἢ εὐλαβείας, ἢ φιλίας. Θέλωντας λοιπὸν καὶ ἐγὼ νὰ προσφωνήσω τὸ ἐξαίρετον τοῦτο βιβλίον τοῦ πολυμαθεστάτου κυρίου Ῥολλίν, ἀναγκάζομαι χωρὶς ἄλλο νὰ τὸ προσφέρω εἰς τὴν ἀγάπην σου, ὦ Ἐνδοξὸν Γένος, οὐ δι' αὐτὰ μόνον τὰ αἷτια, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὑπόσχεσίν μου, καθὼς εἰς τὴν προεκδοθεῖσαν Εἰδήσιν, καὶ διὰ τὴν ἐκ πολλῶν γενομένην συνεισφορὰν πρὸς ἀνακουφισμὸν τῆς δαπάνης, καθὼς ὁ ἐν τῷ παρόντι κατὰ λόγος δηλοποιεῖ, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν διέλεκτον, καὶ διὰ τὴν ἀξιόλογον ὕλην ὅπου διαλαμβάνει. Διότι διηγεῖται εἰς διαφόρους τόμους, καθὼς εἶπον, τὰ ἐνδοξὰ καὶ λαμπρὰ κατορθώματα τῶν περιφανῶν τέκνων σου, τῶν βασιλέων λέγω, καὶ ἀρχόντων, καὶ νομοθετῶν, καὶ στρατηγῶν, ἔτι δὲ ἀνιστορεῖ τοὺς σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας ἄνδρας, καὶ ἐνὶ λόγῳ ὅλα τὰ λοιπὰ τοῦ πολυθρυλλήτου γένους τῶν Ἑλλήνων ἀξιοθαύμαστα προτερήματα.

Διὰ ὅλα λοιπὸν αὐτὰ τὰ αἷτια κρίνω οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ χρέος ἀπαραίτητον νὰ προσφωνήσω εἰς ἐσέ, ὦ Γένος ἔκλαμπρον, τῆς ποικίλης Ἱστορίας τοῦτο τὸ σύνταγμα, εἰς δεκαεῖς τόμους διηρημένον, καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπαρχή, ὁ πρῶτος δηλαδὴ τόμος, εἰς τὸν ὅποιον ἐμφύλοχωντας, ἐλπίζω νὰ λάβῃ καὶ ἀπὸ τὴν φιλομαθείάν σου τὸν ἔπαινον καὶ τοὺς κοινούς κρότους ὅπου ἔλαβε καὶ εἰς τὰς ἄλλας διαλέκτους ὅπου ἐμεταγλωττίσθη. Περιέχει δὲ τὰ κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ Καρχηδονίους Ἱστορία τῷ ὄντι ἀξιόλογος, ἀρίστως καὶ συντετμημένως συντεθεῖσα πρὸς τοῦ Συγγραφέως ὅπου ἀποστάζει ἡδονὴν ἡρότητον. Καὶ χωρὶς νὰ ἐπεκτείνωμαι περαιτέρω, αὐτὴ ἡ ἀνάγνωσις θέλει ἐπισφραγίσαι τὸν λόγον μου. Ὅθεν ἐλπίζω ὅτι θέλει παρακινήσει εἰς ἀπόκτησίν της, καὶ πολλοὺς ἀπ' ἐκείνους ὅπου εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν ἐσύντρεξαν, καὶ θέλει κάμει καὶ ἐμένα προθυμότερον εἰς τῶν λοιπῶν τόμων τὴν ἐκδοσιν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ ὁ δευτερός ὅπου διαλαμβάνει τὰ κατὰ τοὺς Ἀσσυρίους, Βαβυλωνίους, καὶ Μήδους, ἄρχησεν ἤδη νὰ τυπώνεται, καὶ θέλει εὐγαι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ πῶς ὅσον τάχιστα, φέρωντας μεθ' ἑαυτοῦ ἀξίαν ἱστορίαν τῆς ὑμετέρας φιλολογίας.

Καὶ ταῦτα ὅσον πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς εὐλαβείας μου, καὶ τῆς πολυειδοῦς ταύτης Ἱστορίας τὸ ἀξιότιμητον. Ὅτι μὲν οὖν ἀποδεχθήσεσθε ταύτην ἀσμένως, καὶ τὸ τῆς ἐμῆς προθέσεως ἀπάσεσθε εἶδα, καὶ πέπεισμαι ἔχων ἀρκετὰς ἀποδείξεις τῆς ὑμετέρας καλοκἀγαθίας ὅπου πολλάκις

ἀπέλαυσα, καὶ ἤθελα ἦσται ἀχάριστος, ἂν δὲν ἤθελα ὁμολογήσῃ παρρησία τὴν ἀγαθοπροαίρετόν σας πρὸς με διάθεσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν σᾶς βαρύνω περισσότερον, σιωπῶ.

[Bibliothèque du Parlement hellénique.]

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΡΙΤΗΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΕΓΑΛΑΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ
ΤΩΝ ΤΕσσΑΡΩΝ Χριστιανικῶν Λατρειῶν, τῶν Γραικῶν, Παπιστῶν,
Καλθινιστῶν, καὶ Λουθηρανῶν, Πρᾶξις Δικαστικῇ Ἠθικῇ τοῦ Πατρὸς
Βεντζόνη ἀπὸ τὴν συντροφίαν τῶν Ἰησουϊτων τοῦ ὕστερον ἐπιστρέψαντος
εἰς τὴν Ἀληθινὴν Ἐκκλησίαν τὴν Ἀνατολικήν. Μεταφρασθεῖσα ἀπὸ
τὴν Ἰταλικὴν εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον τῶν Γραικῶν, Διηρημένη εἰς
Τόμους Δύο. Τόμος Πρῶτος. Τύπος Πρῶτος.

In-4° de 8 feuillets non chiffrés, dont le dernier blanc + 184 pages + 4 xylographies hors texte + 105 (en réalité 106, car la page qui vient immédiatement après la 65e ne porte aucun signe de numération et la suivante est chiffrée 66) pages + 4 xylographies comprises dans le texte, mais non dans la pagination + 38 pages + 1 gravure dans le texte non comprise dans la pagination.

Ce volume comprend 44 cahiers de 8 pages chacun, soit un total de 352 pages, indépendamment des 4 gravures hors texte. Texte encadré. Pas de signatures.

Collation des neuf xylographies.

Première xylographie (en regard du titre ou après le titre). Portrait du Père Benzoni, illuminé par le Saint-Esprit sous la forme d'une colombe, volant vers lui dans une auréole. Le personnage est représenté tête nue, barbu, vêtu d'un costume monacal. Dans sa main droite, il tient une plume, dans sa gauche un livre ouvert, où, sur un verso, on lit : ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΡΙ, et au recto THC. Audessous de la gravure : ΠΑΤΗΡ ΒΕΝΤΖΟΝΗ.

Deuxième xylographie (en regard de la page 1 de la première numération). A droite, sur un piédestal élevé de trois degrés, se tient debout, dans un nimbe, la Vérité, à peine vêtue; elle a la main droite tendue et de la gauche elle tient une croix; elle est couronnée d'un magnifique diadème; une partie de son opulente cheve-

lure retombe en boucles sur sa poitrine, une autre partie flotte sur ses épaules. Au-dessus de sa tête, on lit : ΑΛΗΘΕΙΑ ; plus haut, à droite, un croissant lunaire, à gauche un soleil ; à gauche également, le Saint-Esprit dans un nimbe et, un peu plus loin, un groupe de prêtres orientaux, que précède un évêque richement vêtu et tenant dans sa main gauche un bâton pastoral. Au-dessus du groupe, on lit : ΑΝΑΤΟΛΙΚ ΕΚΛΗΣΙΑ (*sic*).

Troisième xylographie (entre les pages 10 et 11 de la première numération). Le Pape et la Vérité. Le pontife romain, coiffé de la tiare et somptueusement vêtu, est représenté de face ; dans sa main droite, il tient une épée nue et tournée la pointe en l'air ; dans sa gauche, deux clefs. Au-dessous de sa main droite, on lit : ΟΠΟΙΟC ΔΕΝ ΦΕΡΕΙ ΕΙΣ ΤΟ ΣΑΚΙ (*sic*) ΦΛΩΡΙΑ (sous cette inscription, il y a un sac rempli de pièces d'or) ; et, au-dessous de sa main gauche : ΔΕΝ ΑΝΟΙΓΟΝ (*sic*) ΤΑ ΚΛΕΙΔΙΑ. Au-dessus de sa tête : ΠΑΠΑΣ. A la droite du Pape, se tient la Vérité, debout sur un piédestal à trois degrés, moins décentement vêtue que dans la gravure précédente ; elle a les mains étendues vers le Pape, comme pour lui faire la nique. Ses cheveux lui flottent dans le dos, son visage semble irrité. Au-dessus de sa tête, le soleil et le croissant lunaire.

Quatrième xylographie (entre les pages 96-97 de la première numération). Calvin, sous les traits d'un jeune homme imberbe, assis sur une sorte de chaise longue ; il porte un habit boutonné sur la poitrine ; appuie sa main droite sur son siège, tandis que la gauche repose à côté de lui, près de son genou. Au-dessus de sa tête, on lit : Ἰωάννης Καλβῖνος. En face de lui, sont debout des Jésuites et Luther. Le principal personnage, qui paraît être le réformateur allemand, a la main gauche étendue comme s'il pérorait. Au-dessus de ce groupe, on lit : ὁ Λούθηρος μετὰ τῶν Ἱησουϊτῶν.

Cinquième gravure (formant les deux premières pages de la deuxième numération). Luther assis sur une sorte de chaise longue, le dos appuyé à un coussin, tenant ses mains ouvertes, et comme frappé de stupeur à la vue de l'âme de Calvin, qui vole vers lui sous les traits d'un diabolotin tout noir, vomi par les flammes de l'enfer. Au-dessus de la tête de Luther, on lit : ΛΟΥΘ(ΗΡΟΣ) ; au-dessus de l'âme de Calvin : ΨΥΧΗ ΚΑΛΒ(ΙΝΟΥ).

Sixième xylographie (entre les pages 46-47 de la seconde numération). A gauche, quatre personnages, avec cette légende au-dessus de leur tête : Ἀνατολικοὶ πατριάρχαι. Le premier porte des habits pontificaux et est coiffé de la tiare byzantine ; de la main gauche,

il tient la crosse pastorale surmontée d'une croix ; à droite, se tiennent trois personnages, avec cette inscription au-dessus d'eux : Λούθηρος μετὰ τῶν ἀκολούθων. Luther est en avant, à genoux, tendant vers le patriarche des mains suppliantes ; les deux autres se trouvent debout derrière lui : l'un d'eux porte un chapelet suspendu à sa ceinture ; de l'autre, on n'aperçoit guère que le buste. Cette xylographie est de toutes la mieux exécutée.

Septième xylographie (en regard de la page fautive ment chiffrée 66 au lieu de 67, dans la seconde numération). Est en tout identique à la sixième, sauf en ce qui concerne les inscriptions. En effet, au-dessus des personnages de gauche, on lit : Πατριάρχης Ἀντιοχείας, et, au-dessus de ceux de droite : Πατὴρ Μολ(ύνας).

Huitième xylographie (entre les pages 95 et 96). Pareille à la sixième, sauf que l'inscription de gauche est ainsi conçue : Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, et celle de droite : Λούθηρος μετὰ τῆς Συνοδείας αὐτοῦ.

Collation du volume :

Page 1 liminaire : Le titre.

Page 2 liminaire : Blanche.

Page 3 liminaire : Une très mauvaise épigramme de douze vers à la louange de l'auteur du livre ; elle est signée Λυβάρειος.

Page 4 liminaire : L'épigramme suivante :

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Τέρπου, δῖα μάτερ, ξὺν Ἰσραὴλ νεολέκτω
 ὀρθορρονιζῶν, ὡς ὀρίνει κινύρην
 οἷά περ Ὀρφεύς τις Νεοαρδῆς δὴ Λεόναρδος,
 ἡδ' ὡς Ἡρακλῆς, Ἡλίας ἢ πάλαι
 ὕδρης τρικρανίου πολυδύσγονον ἐκκαταπέρνει
 τριαίνῃ ζαθέῳ εὐσεβεσσορροσύνης,
 τοὺς αἰσχύνῃς Λατινοκαλθινολουτερίτας τε
 πάντας ἀποσφάττει Πνεύματος ἐν ξιφείι.

Pages 5 13 liminaires :

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣΦΩΝΗΤΙΚΗ

Ἴδιον εἶναι τῶν συγγραφέων, ἀπὸ παλαιὸν ἔθος, νὰ ἐκλέγωσιν εἰς τὰ συγγράμματα τοὺς ἑνα ὄνομα μεγαλοπρεπεῖς καὶ μεγαλόφρον, καθὼς

πολλοὶ κάμνουσιν καλλωπίζοντές το μὲ χρυσοπόρφυρα ἄνθη ἀπὸ τὰ ἔξωθεν, μόνον διὰ νὰ φανερώσωσι πόση εἶναι ἡ τούτου μεγαλοπρέπεια εἰς τὰ ἔσωθεν. Ἐγὼ, ἐπειδὴ ἐσυνήθισα (θέλεις ἀπὸ προσορισμὸν, θέλεις ἀπὸ τύχην τῶν ἰδίων μου πράξεων) νὰ γράφω πάντοτε ὑποκάτω εἰς τὴν μελαγχολικὴν σκιὰν τῶν κυπαρισσίων, καὶ ἔχι πλέον ἀνάμεσα εἰς τὰς τρυφὰς τῶν μυρτίων καὶ τῶν δαρυνῶν, ὀνομάζω τὸ πενιχρόν μου τοῦτο βιβλίον, ὅπου δὲ[ν] ἡμπόρεσα, διὰ τὸ στενὸν τοῦ καιροῦ, νὰ τὸ σχεδιάσω μὲ μικροτέρας ἀτελειότητας, ἢ ΑΛΗΘΕΙΑ Κριτῆς. Διὰ τὸ ὅποιον ἐδυνάμην νὰ ἐκλέξω ἡγεμόνα τινὰ ὑψηλοῦ αἵματος καὶ βασιλικῶν γενεθλίων νὰ τὸ ὑπερασπισθῇ· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ παρὸν σύγγραμμα φιλοπονεῖται ἀπὸ ἓνα συγγραφεὺς ὅπου ἔκαμε παραίτησιν ὅλως διόλου τῶν κοσμικῶν μεγαλειότητων, σκιῶν σκοτεινῶν καὶ ἐλσεινῶν ἐπιδόσεων τῶν τάλαιπώρων καὶ ματαίων ἀνθρώπων, ἐπρόχρινα χρεωστικῶς νὰ ἀριερώσω τὸ βιβλίον τοῦτο, γεγραμμένον πλέον ἀπὸ δάκρυα μετανόιας παρὰ ἀπὸ μελάνι, πρὸς τοὺς κρατεροὺς Ἀτλάντας τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ζώσας ιδέας τοῦ καλὰμου τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀνδρείας, ὡσὰν ὅπου ἀπὸ τὸ παράδειγμα τούτων ἔλαθον τὴν καλὴν τύχην νὰ ἀποδοκιμάσω καὶ νὰ ἀποστραφῶ τὴν κακὸδοξὸν αἵρεσιν τῶν Λουθηρανῶν, ὑποκάτω εἰς τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἐγεννήθην καὶ εἰς διάστημα τεσσαράκοντα χρόνων ἔζησα, ἕως τὸ παρὸν μέτρον τῆς ἡλικίας μου, εἰς τὸ ὅποιον συνέβη ἡ πνευματικὴ ἀναγέννησις τῆς ἐπιστροφῆς μου ἔχι τόσον ἀπὸ δύναμιν ἐπιχειρημάτων καὶ λόγων ἀνθρώπων, ὅπου νὰ ἴσχυσαν νὰ μὲ σαλεύσουν ἀπὸ τὰ ψευδῆ μου καὶ ἀπατηλὰ δόγματα, ὅσον ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῶν ἐναρέτων ἡθῶν, καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκληραγωγημένην ζωὴν καὶ εἰς τὸν θεὸν προσηλωμένην τῶν σεβασμιωτάτων καὶ θαυμασιωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων τῆς Πελοποννήσου, καθὼς ἀκόμη καὶ τῶν φρονίμων προεστώτων, χριστιανικωτάτων ἐπαρχιωτῶν τους. Μεταξὺ τούτων συναριθμοῦνται πρῶτον :

ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Κορίνθου, ὅστις, ὡς ἄλλος ἀπόστολος Παῦλος, ὅχι μὲ τὸ ξίφος ἀρμωμένον, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀρετὴν κεκοσμημένος διοικεὶ καὶ κρατύνει τὴν ἐκκλησίαν ἀναμέσον τῶν βαρβάρων ἀνεπηρέαστον καὶ διατηρεῖ εἰς τὴν χριστιανικὴν ἀκρίδειαν τὴν ἀγιωτάτην καὶ παλαιὰν αὐτοῦ ἐπαρχίαν.

ὁ σοφολογιώτατος καὶ θεοπρόβλητος μητροπολίτης τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Παλαιῶν Πατρῶν, ὅστις, ὡς ἄλλος ἀπόστολος Ἀνδρέας,

τῆς Ἀχαΐας διοικεῖ καὶ προνοεῖ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν περιούσιον λαὸν τοῦ κυρίου ἐν οὐσίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ.

ὁ θεοπρόδλητος μητροπολίτης τῆς Λακεδαιμονίας, ἐπώνυμος τῆς παρθενίας, Παρθένιος, Σπαρτιάτης, Λυκοῦργος τῆς ἰδίας του ἐκκλησίας, ὅστις ὡς ἄξιος ἀρχιερεὺς διεμέρισε τὴν ζωὴν του εἰς τε τὴν θεραπείαν τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς τὴν κηδεμονίαν καὶ φροντίδα τῶν λογικῶν του προβάτων πρὸς τὸν ὁποῖον μένω νὰ χρεωστῶ τοὺς τόκους βαρυτάτων καὶ ἀνεξαλείπτων χρεῶν διὰ τὴν ἐνθερμον ἐπιθυμίαν καὶ τὸν διακαῇ ζῆλον ὁποῦ ἔδειξεν εἰς τὸ νὰ μὲ χρῆσῃ μὲ τὸ ἅγιον καὶ θαυματουργὸν ἐκεῖνο μῦρον, τὸ ὁποῖον ἐκαθάρισε καὶ ἐφώτισέ μου τὸν νοῦν εἰς τὸ νὰ συγγράψω μὲ ἔμφασιν μεγαλητέραν τοῦτο μου τὸ βιβλίον, ἔργον ἔμμεσον τῶν παρακινήματων τοῦ ἁγίου τούτου ἀνδρός· ὁ ὁποῖος ἔδειξε περισσοτέραν τὴν εὐφροσύνην, ὅταν εἶδεν ἐμὲ ἐπιστρέψαντα εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν, παρὰ ὅποταν εἶδε τὸν ἑαυτὸν του ἐστολισμένον μὲ ἐκεῖνον τὸν χαρακτῆρα, τοῦ ὁποῖου ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία πρεπόντως αὐτὸν ἤξιωσεν.

ὁ πρῶν Παλαιῶν Πατρῶν, καὶ τὰ νῦν πρόεδρος Κερνίκης καὶ Καλαβρίτων, Δανιὴλ, ὅστις ἀνταγωνίζεται ἀληθῶς ὡσὰν Δανιὴλ ὁ προφήτης ἐναντίον τῶν λυσσασμένων λεόντων, τῶν ἀντικειμένων αἱρέσεων, καὶ μὲ ἔνθεον φρόνησιν διέπει τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀρκαδίων.

ὁ θαυμάσιος καὶ αἰδέσιμος ἐν πρεσβυτέροις Παναγιώτης, ἀληθινὸς καὶ ἐνθερμος δοῦλος τῆς Παναγίας παρθένου, μέγας οἰκονόμος τῶν Καλαβρίτων, ὑψωμένος εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ Γερουσίου καὶ τῆς Προεστότητος ἀπὸ τὸ κοινὸν καὶ νόμιμον συγκρότημα τοῦ λαοῦ, ὡς ἄξιος διορισθεὶς εἰς τὴν τοιαύτην ἐπιστάσιν καὶ ἀπὸ θεοῦ καὶ ἀπὸ ἀνθρώπων· διότι Φωνὴ Λαοῦ, Φωνὴ Κυρίου.

Ἀπὸ δὲ τοὺς προεστῶτας τῆς Πελοποννήσου ἡ κορωνὴς τῶν ἄλλων καὶ ἡ κρηπὶς εἶναι ὁ γενναῖος τὴν ψυχὴν Ἰωάννης ὁ Μελετάκις ὁ Σπαρτιάτης, ὅχι μυθῶδες μαντεῖον τῆς Μιλίτου (*sic*), ἀλλὰ αὐτόχροημα Σόλων τῆς τεθλιμμένης Πελοποννήσου, ἀληθινὸς καὶ δίκαιος δικαστὴς τῶν πολιτικῶν πράξεων, διὰ μέσον τοῦ ὁποῖου ἀκόμη εὐρίσκεται εἰς τὴν ζωὴν τὸ πυρπολημένον βασιλεῖον τοῦ Μωρέως. Τὰ ἐνδοξα ἔργα ἐνὸς τοιοῦτου ὑποκειμένου εἶναι τόσον θαυμάσια καὶ μεγάλα ὅπου μὲ σέβας μὲ παρακινουοῖ νὰ εἰπῶ :

ἴσως τολμήσει καὶ ποτὲ τὸ χέρι νὰ ἀπλώσῃ
ἐκεῖνα ὁποῦ ἠθέλησε τώρα νὰ σημειώσῃ.

ὁ κύρ Γεωργαντζᾶς ὁ Κορίνθιος, ὅστις ὡς ἀληθέστατος καὶ ὄχι μυθολογικός Ἄργος εἰς τὸ νᾶ προβλέπη καὶ νᾶ καταβάλλῃ τὰς βλάβην ἐμποιούσας τῇ πατρίδι ὁρμᾶς καὶ κινήσεις, διεχώρισεν εἰς τὸ μέσον τὴν δυσμενεστάτην ὕδραν τῆς διχονοίας χωρὶς φόβον νᾶ ἀναδιώσῃ νέας κεφαλὰς, καὶ ὡς θαλάσσιος σκόπελος ὁποῦ δὲν φοβεῖται τοὺς ὀρμητικούς καὶ σφοδροτάτους Βορέας, ἢ τὰς ἀπειλὰς τῶν ἀλλεπαλλήλων κυμάτων ἀνεδείχθη εἰς τὰς μεγαλητέρας καὶ ἀναγκαιοτέρας ὑποθέσεις τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, πληρώνωντας μὲ τοῦτο τὸ χρέος τῆς φύσεως ὁποῦ τὸν ἔκαμε νᾶ γεννηθῇ καταγόμενος ἀπὸ μίαν σειρὰν εὐγενῆ διὰ τὴν ἀρχαιότητα, καὶ διὰ τὰ ἐνδοξα καὶ ἥρωϊκὰ κατορθώματα καὶ τὰς ἀριστείας τῶν προγόνων του.

ὁ τίμιος καὶ κόσμιος νέος Σπυρίδων Νοταρᾶς ὁ Κορίνθιος, ὁποῦ διαφυλάττει ἀκηλίδωτον τὸ ἐξαίρετον αἷμα τῶν προγενεστέρων του· οἱ ὅποιοι πρὸ πολλῶν χρόνων ἐλάμπρυναν τὸν κόσμον ὑποκάτω εἰς τὰ λαμπρὰ ἀξιώματα τῶν αὐτοκρατόρων αὐτῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κεκοσμημένοι μὲ μίτρας καὶ στέμματα πατριαρχικά κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους· αἱ ὁποῖαι δόξαις ὅλαις εὐρίσκονται συνηθροισμέναις τὴν σήμερον εἰς τὸ προειρημένον ὑποκείμενον, διὰ τὸν ὁποῖον πρεπόντως δύναται νᾶ εἰπῇ καθ' εἷς ὅτι γηραλέον φρόνημα εἰς νεαρὰν ἡλικίαν.

ὁ κύριος Λεονάρδος Καφεντζῆς Σπαρτιάτης, λέων δυνατὸς καὶ γενναῖος εἰς τὸ νᾶ ἀνθίσταται εἰς τὰς σφοδρὰς προσβολὰς τῶν πλέα ἱεροσύλων πολεμίων τῆς ἰδίας πατρίδος, καὶ νάρδος εὖσμος τῶν ἱερῶν Γραφῶν, διὰ τὴν τῶν ἡθῶν κοσμιότητα, περὶ οὗ ἀληθεύει τὸ λεγόμενον : τί πνέει ὁ Λέων ; ῥώμην· τί δὲ Νάρδος ; εὐωδίαν. Ἔστιν ἄρα ὁσμὴ τε καὶ ῥώμη, οὐ Λεόναρδος.

ὁ κύριος Πόλος ἀπὸ τὴν Πάτραν, εἷς τῶν πλέα ἐξαιρέτων προσεστώτων τοῦ Μωρέως, ὅστις, στολισμένος μὲ ὅλας τὰς χριστιανικὰς ἀρετάς, παρίσταται ἀληθῶς ὁ πλέα ζηλωτὴς πατρίκιος, ὁποῦ νᾶ ἔλαβε ποτὲ ὅλη ἡ Πελοπόννησος.

ὁ κύριος Παναγιώτης Μπενάκη ἀπὸ Καλαμάτας, ὅστις, ἂν καλὰ καταγόμενος ἀπὸ αἷμα τίμιον καὶ ἐξαίρετον τοῦ Μωρέως, ὅμως εἰς οὐδὲ καμίαν ποτὲ περίστασιν ὑψηλόφρων ἐδείχθη, μάλιστα ταπεινὸς καὶ σώφρων, ὅσον σπουδαῖος ἐνηγκαλίσθη πάντοτε μὲ ἀδελφικὴν καὶ χριστιανικὴν ἀγάπην ὁμοίᾳ τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθρούς του.

Παμφίλτατε καὶ εὐγενέστατε ἀναγνώστα, ὁμιλῶ μὲ ἀλήθειαν, ὅτι δὲν εἶναι χριστιανὸς εἰς τὴν Πελοπόννησον μέσα ὁποῦ νὰ μὴ εἶναι ἄξιος ἐγκωμίων· διατὶ εἰς ὅλους λάμπει ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ ταπεινὸς καὶ ἡ δικαιοσύνη, τὰ ἐλλόγια (*sic*) τῶν ὁποίων τὰ παρατρέχω εἰς τὸ παρὸν σύγγραμμα, τὸ ὁποῖον ἐπονήθη μὲ ἄλλον σκοπόν· ἔλπιζε ὅμως αὐτὰ ὀγλίγωρα εἰς ἄλλο πόνημα, ἂν ὁ θεὸς χάριση εἰς ἐμὲ ἡμέρας, καὶ ζῇ εὐδαιμόνως.

Page 15 liminaire : Blanche.

Pages 15 et 16 liminaires : Blanches.

Ouvrage proprement dit :

Page 1 (titre d'entrée en matière) : Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΡΙΤΗΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΕΓΑΛΑΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ Χριστιανικῶν Λατρειῶν, τῶν Γραικῶν, Παπιστῶν, Καλθινιστῶν, καὶ Λουθηρανῶν. Πρᾶξις δικαστικὴ τοῦ πατρὸς Βεντζόνη ἀπὸ τὴν Συντροφίαν τῶν Ἰησοῦ-τῶν, τοῦ ὕστερον ἐπιστρέψαντος, εἰς τὴν ἀληθινὴν Ἐκκλησίαν τὴν Ἀνατολικήν. Μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴν εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν διάλεκτον. Μέρους Πρῶτον. ΠΑΡΗΣΙΑΣΙΣ Ἀ. ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ τῆς Ἀνατολικῆς.

Page 2 :

Εἰς τὸ σεβάσιμον καὶ Ἱερὸν κριτήριον τῆς ἀδεκάστου δικαιοσύνης τῆς ἀληθείας. Κύριε, τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις, καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν ἀλήθειάν σου.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Γυμνῇ ἀπὸ κάθε πάθος, καὶ τέλος δεύτερον, παρρησιάζεται τὴν σήμερον δικάσιμον ἡμέραν ἡ ταπεινὴ καὶ ὑπὴκοος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία μὲ τὴν συνακολούθησιν ὅλων τῶν πιστῶν τῆς καὶ φιλοπτῶχων Χριστιανῶν, καὶ μαρτυρομένη λέγει πῶς δὲν ἐφάνη ἐδῶ διὰ νὰ ἐκδικηθῇ εἰς τὰ ἄδικα ὁποῦ τῆς προξενοῦνται ἀπὸ τὰς τρεῖς ἐκκλησίας (ἂν ὄνομα ἐκκλησίας εἰς αὐτὰς ἄρμόζει, καὶ ὅχι συναγωγῆς Ἑβραίων, καθὼς τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ) τῶν Παπιστῶν, λέγω, τῶν Λουθηρανῶν καὶ τῶν Καλθινιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐναντίον τῶν ὁρθῶν νόμων καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀγωνίζονται, κατὰ διαφόρους τρόπους (ἂν καλὰ ματαίως) νὰ κατεδαφίσουν καὶ νὰ ἐξαλείψουν ἀπὸ τὸν κόσμον τὴν ἀληθινὴν καὶ ἁγίαν πίστιν τῶν ἀνατολικῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι μάρτυρες ἀληθινοὶ, καὶ φύλακες πιστοὶ τῶν θείων νόμων, καὶ λατρεῦται καὶ πληρωταὶ τοῦ πάθους, καὶ τῆς ἀναστασεως αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐκκλησίας ἡ μία, δηλαδὴ οἱ Παπισταὶ θέλουσι καὶ δίσχυρίζονται ὅτι ἡ ἀρχαία καὶ πατροπαράδοτος τῶν ἀνατολικῶν ἐκκλησία, ὡς ἀπὸ τὴν Λατινικὴν χωρισθεῖσα,

εἶναι σχισματική, μὴ ἐννοοῦντες πόσον ἄλογος καὶ ἄδικος εἶναι ἡ τοιαύτη κατηγορία, ὄντας ἀληθές, φανερόν καὶ ἀναμφίβολον πῶς ἡ ἐκκλησία τῆς Ῥώμης εἶναι σχισματική, καὶ κεχωρισμένη ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, καὶ ὅχι αὕτη ἀπὸ τὴν Δυτικὴν, etc., etc.).

Se termine page 10. A la page 11 :

ΠΑΡΗΣΙΑΣΙΣ Πρώτη. Τῆς Ῥωμαϊκῆς παρατάξεως, καὶ Γερουσίας ἐναντίον τοῦ Καλβίνου, καὶ Μαρτύνου (sic) τοῦ Λουθήρου, νομιζούσης πῶς ἐπαβρῆσιάσθησαν αὐτοὶ εἰς τὸ Δικαστήριον.

Page 36 : Ο ΛΟΥΘΗΡΟΣ ΕΝΔΕΔΕΜΕΝΟΣ (sic) ΦΟΡΕΜΑ Καινούριον, Ὑπάγει νὰ Χαιρετήσῃ τὸν Καλβίνον μὲ τὸ νὰ εἶναι ἡμέρα τοῦ Ὀνόματός του.

Page 37 : ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΛΒΙΝΟΥ πρὸς τὸν Λούθηρον.

Page 51 : ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΞΕΝΩΝ.

Page 54 : ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ εἰς τὸ Σπῆτι τοῦ Λουθήρου.

Page 76 : ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ τῶν ΠΑΤΕΡΩΝ ΙΗΣΟΥΤΩΝ.

Page 99 : ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΛΟΥΘΗΡΟΥ Εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Καλβίνου ὁμοῦ μὲ τοὺς Δύο Πατέρας Ἰησουίτας, οἵτινες ὡμολόγησαν, ἥδη, καὶ ἡσπάσαντο τὴν αἵρεσιν, τοῦ Λουθήρου, ὄντες πρότερον εἰς τὸ φαινόμενον Παπισταί.

Page 108 : ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΑΛΗΘΕΣΤΑΤΗ, τοῦ Λουθήρου πρὸς τὸν Καλβίνον περὶ τινων Γενικῶν, καὶ μερικῶν διαφορῶν θεωρουμένων μεταξὺ τῆς δυτικῆς, καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Page 149 : Ο ΕΡΧΟΜΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΟΥ Πατρὸς Μολύνα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καλβίνου, διὰ νὰ τὸν Χαιρετήσῃ, καὶ νὰ συγχαρῇ μὲ τοὺς Δύο συναδελφούς του Ἰησουίτας.

Page 181 : ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΠΑ πρὸς τοὺς Πατέρας Ἰησουίτας.

Page 3 (seconde numération) : ΟΠΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΒΙΝΟΥ Εἰς ΤΟΝ ΛΟΥΘΗΡΟΝ ΚΟΙΜΩΜΕΝΟΝ.

Page 47 (seconde numération) : Ο ΛΟΥΘΗΡΟΣ Ο ΜΟΛΥΝΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ ΠΑΤΕΡΕΣ Ἰησουίται μαυροφόροι, ἀφ' οὗ ἐτελείωσαν τὴν ἐπιτήδειον δέησιν ὑπὲρ τοῦ κεκοιμημένου Καλβίνου, ὑπάγουν νὰ προῦπαντήσουν τοὺς Μαχαριωτάτους, καὶ Σεβασμιωτάτους Πατριάρχας τὸν Ἀλεξανδρείας, τὸν Ἀντιοχείας, καὶ τὸν Ἱεροσολύμων, ἐρχομένους εἰς τὴν Μεγάλην αὐλὴν τῆς δικαζούσης ἀληθείας, ὅπως θεωρήσωσι τὸ συμφέρον τῆς αὐτῶν ὑποθέσεως.

Page 66 : ΕΡΩΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ, ΠΡΟΣ ΤΟΝ Πατέρα Μολύναν, μὲ τὴν ἐξομολόγησίν του, πρὸς τὴν αὐτοῦ Μαχαριότητα.

Page 96 (seconde numération) : Ο ΛΟΥΘΗΡΟΣ ΔΙ' ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΥΤῳ ΑΠΟ ΡΩΜΗΣ σταλείσης, μανθάνει ὅτι ὁ Πάπας ἐξέρχεται ἀπὸ τὸν Θρόνον του, διὰ νὰ φθάσῃ τὸ ὀγληγορώτερον εἰς τὴν Ῥατισ-

βόναν, ὅθεν χωρὶς ἀναβολὴν τρέχει εἰς τοὺς τρεῖς λεγάτους Συναδελφοὺς Πατριάρχας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ μετ' αὐτῶν Συμβουλευέται περὶ τῶν Συνοδικῶς ἐξετασθησομένων ὑποθέσεως (*sic*).

Page 1 (troisième numération) : ΕΡΧΟΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΜΙΑΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κωνσταντινουπόλεως μετ' τὸν Μαρτῖνον Ἐνώπιον πάσης τῆς ἐκεῖ Συνηθροισμένης Συνόδου.

Page 38 et dernière (troisième numération) :

Τέλος Τοῦ Πρώτου Μέρους.

BONΔΗΛΑΡ.

Ces huit dernières lettres (Βονδηλάρ) sont l'anagramme du nom de l'auteur (ou traducteur) de cet ouvrage : ΛΟΝΒΑΡΔΗ (*sic*, pour ΛΟΜΒΑΡΔΗ).

Le Dr Richard Chandler, qui avait connu Lombardi, à Athènes¹, parle de cet individu dans les termes suivants :

« Le lendemain, de grand matin, nous eûmes la visite de M. Gaspari, consul de France, et celle des archontes ou principaux Grecs, qui vinrent en corps nous saluer. Il y avait, avec ces derniers, un Italien, nommé Lombardi, qui demeurait à Athènes, depuis plusieurs années, et était connu d'un de mes compagnons de voyage. Cet homme était bien vu des Turcs ; ils le regardaient comme mahométan, et lui avaient même donné le titre de *derviche*, parce qu'il affectait tous les dehors de l'humilité et de la pauvreté. Il nous offrit ses services, et notre position nous les fit accepter. Il nous accompagna dans les visites de cérémonie que nous rendîmes à Achmet aga, le chef des Turcs d'Athènes ; au waïvode ou gouverneur de la ville ; au disdar ou officier commandant la citadelle ; au muphti ; à l'archevêque et aux archontes. Il nous servait d'interprète ; et c'était lui qui réglait les présents que nous fûmes obligés de faire pour obtenir et la permission d'examiner les antiquités et la protection des magistrats, pendant notre séjour dans cette ville. Il nous instruisit aussi

1. Le voyageur anglais était à Athènes dans la seconde moitié de l'année 1765.

des petites gratifications qu'il fallait donner à des personnes d'un rang inférieur ¹. »

Et, dans le tome troisième :

« Nous avons, en outre, le déplaisir continuel de voir notre maison fréquentée par Lombardi, que nous détestions tous bien cordialement, et dont la présence odieuse, ainsi que les discours licencieux, grossiers et impies au suprême degré, souillaient et empoisonnaient toutes nos jouissances.

« Ce Lombardi, qu'on disait prêtre, passait pour avoir dérobé les vases et les ornements de son église. Ce qu'il y a de certain, c'est qu'il avait été contraint de s'enfuir de son pays pour se soustraire à la peine due à quelque crime d'une espèce très atroce. La langue latine lui était familière ; et, comme il avait quelque connaissance de la médecine, il avait été attaché, en qualité de médecin, à plusieurs bachas et grands-officiers turcs. Il avait eu occasion de signaler son courage et de donner des preuves de l'intrépidité de son caractère et de sa conduite, dans diverses expéditions très-dangereuses contre les bandits et les insurgés ; et, pour récompenser ses services, on lui avait donné de l'argent, des chevaux et des vêtemens garnis de fourrures. A une adresse peu commune, il joignait beaucoup d'éloquence et un penchant décidé pour le libertinage et l'hypocrisie.

« Voulant passer pour prosélyte de la communion grecque, il avait écrit, en italien, un livre intitulé : *LA VÉRITÉ JUGE, par le père Bentzoni, jésuite et converti à la véritable église, l'église d'Orient*. Une traduction de cet ouvrage en grec vulgaire, avec des figures burlesques, en taille douce, fut imprimée à Johannina, ville d'Epire, et répandue en Turquie. Le fiel de cette satire contre le christianisme était si bien cou-

1. Richard Chandler, *Voyages dans l'Asie Mineure et en Grèce, dans les années 1764, 1765 et 1766, traduits par J.-P. Servois et Barbié du Bocage*, tome II (Paris, 1806, in-8°), p. 337-338,

vert, que l'auteur fut, pendant quelque tems, regardé comme un digne défenseur de l'orthodoxie des Grecs. Il avait aussi composé une longue et virulente diatribe contre un archevêque de Larissa, en Thessalie.

« Il avait été mis en prison à Athènes, et n'avait obtenu son élargissement qu'à force de prières et de larmes, et surtout par l'intervention des Turcs qui s'intéressèrent en sa faveur. Ce traitement, quoique bien mérité, l'avait rendu furieux, et son plus grand plaisir était la vengeance. Il avait employé les moyens les plus odieux et les plus coupables pour renverser, et même pour faire périr ses principaux ennemis. De retour, depuis peu, de Constantinople, il se vantait d'avoir, par ses intrigues, fait abaisser et rentrer dans le devoir quelques orgueilleux archontes d'Athènes, pour avoir naguère, hissé pavillon, comme consuls de puissances européennes, privilège dont les sujets de la Porte avaient été privés par un édit rendu pendant que nous étions à Smyrne.

« Il racontait froidement, et d'une manière fort leste, la mort de son fils aîné, son favori, qu'il avait pris avec lui et qu'il envoyait dans la maison paternelle sur un vaisseau où la peste s'était mise pendant la traversée. Ce jeune homme tomba malade dans le Pirée, et fut transporté dans un monastère : mais, un autre passager étant mort subitement de la peste, sans autre forme de procès et sans autre examen, le malheureux fils de Lombardi avait été jeté dans un puits près du rivage, et l'on s'était contenté de couvrir son corps d'une vaste pierre.

« Avant notre départ, ce Lombardi répudia, dans les formes voulues par la loi, sa femme, qui était d'Athènes, et renonça ses enfants, un fils et deux filles, parce qu'ils avaient refusé d'abjurer la religion chrétienne. Les Turcs furent scandalisés de cette violation des premiers sentimens de la nature, et plaidèrent eux-mêmes en faveur de ces infortunés. Enfin, il épousa, devant le cadi ou juge turc, une jeune Albanaise, et il vivait alors avec elle. Mais, de tous les forfaits

dont il s'était rendu coupable, cette pluralité de femmes était encore un des moins criminels et des moins révoltans ¹ ».

Et plus loin :

« Lombardi fomentait la discorde publique par des voies sourdes et cachées, en travaillant, pour ainsi dire, comme une taupe sous terre. Son acharnement à poursuivre l'archevêque ² lui donnait de l'influence auprès des ennemis de ce prélat et auprès du vaïwode. Un jour que l'archevêque revenait d'une église où le clergé s'était assemblé, Lombardi fit crier contre lui : Barabbas, Barabbas, par une populace qu'il avait ameutée. En un mot, ce méchant homme mit en usage tous les moyens que la malice la plus infernale put lui suggérer pour noircir sa réputation et pour le perdre.

« L'archevêque ne fut pas le seul en butte à ses attaques : il chercha également à opérer la ruine de tous ceux qui avaient pu lui déplaire, et de ce nombre était un chirurgien, né à Corfou, qui, sans la protection de M. Keyrac ³, aurait été infailliblement victime de ses menées ; car ce négociant chargea un Français, qui était son agent, d'obtenir du vaïwode qu'il ne lui fût fait aucun mal ; et ce magistrat, vaincu par ses instances, lui en donna enfin la promesse qu'il confirma en mettant sa main sur la tête de son fils, et en disant : Que ce qui lui arrivera, arrive à mon fils Ismaël ⁴ ! »

1. Richard Chandler, *Voyages*, tome III (Paris, 1806, in-8°), p. 67 à 70.

2. « Le siège archiépiscopal (d'Athènes) était alors occupé par un Valaque nommé Barthélemy, qui l'avait acheté depuis peu à Constantinople. Il était absent, lorsque nous arrivâmes à Athènes ; mais, dès qu'il fut de retour, il nous envoya, en présent, des fruits superbes et du miel du mont Hymette. Il vint même nous faire visite au couvent ; il était à cheval, suivi d'un huissier à verge, et de quelques membres de son clergé, à pied. C'était un homme grand et bien fait, et d'un port majestueux, ayant une barbe noire et bien fournie. » (Richard Chandler, *op. cit.*, t. III, p. 23).

3. Négociant français, qui résidait à Nauplie (Richard Chandler, *Voyages*, etc., tome III, p. 71).

4. Richard Chandler, *op. cit.*, t. III, p. 73.

Et plus loin encore :

« Nous ne pûmes rester plus long tems à Eleusis, par l'effet de l'arrivée de certains agas ou riches Turcs, qui se rendaient de Corinthe à Athènes. Lombardi, qui les connaissait, monta en hâte à la tour, et parut devant eux tout transporté de joie. Il se mit à genoux à leurs pieds, leur prodigua toute sorte de caresses et leur baisa affectueusement la barbe ; mais son ton changea, dès qu'il fut hors de leur présence, et il vomit contre eux des exécrations avec la plus grande libéralité ¹. »

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque de l'Assomption, à Cadikeui (Constantinople).

398*

BIBΛION TOY IOYΔΙΟΥ ΜΗΝΟΣ. Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἄπασαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. 1751. Con licenza de' superiori.

In-folio de 160 pages, dont la dernière blanche. Cahiers signés A-N de 6 feuillets chacun, sauf le dernier qui en a 8. Titre encadré d'un bois avec le verso blanc.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos).

399*

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΡΜΗΝΕΥΜΕΝΗ. ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ. Μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν ἀναγκαίων τάξεων, ἀνηκουσῶν τῷ Ἱερεῖ. Νεωστὶ τυπωθεῖσα καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθεῖσα, παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1751. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

1. Richard Chandler, *Voyages*, tome III, p. 189.

In-4° de 2 feuillets et 232 pages, dont la dernière blanche. Signatures A-Ff. Cahiers de 4 ff. chacun, sauf le premier qui en a 6, dont deux pour les pièces liminaires; titre avec verso blanc et table des matières. Le *Commentaire* occupe les pp. 183-229.

Bibliothèque du monastère d'Iviron (au Mont Athos) : 9. 4. 16.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

400*

Η ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΚΥΚΚΟΥ ΗΤΟΙ ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΚΥΠΡΩ ΑΠΟΚΟΜΙΣΕΩΣ, Τῆς Θαυματουργοῦ ἁγίας Εἰκόνος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς λεγομένης Κυκκιοτίσσης. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, σπουδῇ μὲν καὶ προτροπῇ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ Πατέρων, καὶ Γερόντων τῆς Συνάξεως. Εἰς εὐεργεσίαν δὲ καὶ ὠφέλειαν τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1751. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 76 pages. Vignette sur le titre.

La page 12 est occupée par une gravure représentant Notre-Dame de Kicco. Page 13, vers iambiques.

A la page 14, on lit ce titre d'entrée en matière, qu'il importe de reproduire :

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΚΥΚΚΟΥ, Ἡτοι Διήγησις περὶ τῆς θαυματουργοῦ Θεομητορικῆς Εἰκόνος διορθωθείσα μὲν πρῶτον, ὡς πάνυ διεφθαρμένη, ὑπὸ τοῦ ἐν Ἱεροδιδασκάλοις σοφολογιωτάτου Κυρίου Ἐφραίμ Ἱερομονάχου, τοῦ χρηματίσαντος ἐν Κύπρῳ διδασκάλου, καὶ Κήρυκος τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Μακαριωτάτου καὶ Σοφωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Κυρίου Φιλοθέου.

Les pages 68-71 sont occupées par un chrysobulle de Grégoire Ghica, prince de Valachie.

Bibliothèque du Musée britannique : 870, f. 17.

401*

ΘΕΩΡΙΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑΙ, ΚΑΙ ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΝΟΥΘΕ-
ΣΙΑΙ, Συντεθεῖσαι εἰς γλῶσσαν πεζήν, διὰ κάθε Χριστιανὸν, ὅπου ἐπι-
θυμᾷ νὰ γνωρίσῃ τὴν Χριστιανικὴν του πολιτείαν, καὶ εὐαγγελικὴν
ἀλήθειαν. Νεωστὶ μετατυπωθεῖσαι, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορ-
θωθεῖσαι. ΕΝΕΤΙΨΙΝ, 1751 Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. *CON
LICENZA DE' SUPERIORI*.

In-8° de 162 pages, et 1 feuillet contenant la table. Titre orné
d'une grossière vignette; le verso est blanc. Pages 3-4, avis aux
lecteurs. Cahiers signés A-L, ce dernier de 2 feuillets seulement.

Bibliothèque de l'Assomption, à Cadikeui (Constantinople).

402

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ. НОС
ЕСТ ОRTHODOXA CONFESSIO CATHOLICAE ATQVE
ΑPOSTOLICAE ECCLESIAE ORIENTALIS, CVM INTER-
PRETATIONE LATINA ET VERSIONE GERMANICA.
PRAEMISSA EST HISTORIA HVIVS ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ SEV
CATECHISMI, A D. CAROLO GOTTLOB HOFFMANNO
S. S. THEOLOG. PROF. PRIMAR. IN ACADEMIA WIT-
TEBERGENSI CONSIST. PAST. ET CIRC. ELECT.
SAXON. GENERAL. SUPERINTEND. WRATISLAVIAE,
APVD. IO. IACOB. KORN. MDCCLI.

In-8° de 12 feuillets non chiffrés et 360 pages. Rare.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Θ. 3500.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

Bibliothèque de S. Marc (à Venise): 8058.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibl. de la Communauté grecque orthodoxe de Trieste : n° 1751.]

THOMAE STANISLAI VELASTI SOCIETATIS JESU
DISSERTATIO De Litterarum Græcarum Pronuntiatione.
ROMAE, CIDIQCCLI. Sumptibus Venantii Monaldini Biblio-
polæ in via Cursus. TYPIS ANGELI ROTILII, ET PHI-
LIPPI BACCHELLI. SUPERIORUM FACULTATE.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés + 112 pages. Signatures : *,
4 feuillets ; A-O, 8 pages chacune. Marque typographique sur le
titre. Peu commun.

Épître dédicatoire de l'éditeur au P. Épiphanes Stavischi, ex-
général de l'abbaye de Grotta-Ferrata.

Pages 1-2 : Deux approbations ; la première ainsi datée et
signée : *Romæ, XV kalen. septem. 1751. Joseph Schirò, archie-
piscopus Dyrrhachii, ad exercenda in Urbe pontificalia, ordi-
nesque sacros ritu græco conferendos a S. Sede specialiter deputa-
tus* ; la seconde datée du même jour et signée : *Raphael Vernazza,
phil. ac. S. T. D. neenon in Bibliotheca Vaticana linguæ græcæ
scriptor, ejusdemque in Urbano Collegio de Propaganda fide pro-
fessor.*

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque universitaire de Leyde : 700 B 23².]

ΑΙCΩΠΟΥ ΜΥΘΟΙ. Καταπολλὰ σκεπτικώτατοι μεταγλωττι-
σθέντες εἰς κοινὴν γλῶσσαν, διὰ τὴν πάντων ὠφέλειαν. Παρὰ τοῦ Ἱερο-
διδασκ. Ἰωάννου Πατούσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1752. Παρὰ Ἀντωνίου τοῦ
Βέρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-12 de 119 pages. Sur le titre, un bois représentant le fabuliste,
comme l'indique le mot *esopo*, placé au-dessus. Petits bois dans le
texte. Une 120e page, non chiffrée, contient un petit catalogue de
livres que je crois devoir reproduire ici, comme renfermant
quelques indications précieuses à recueillir.

Κατάλογος διαφόρων μικρῶν καὶ χαροποιῶν βιβλίων¹.

Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα.

Ἀπόκοπος.

Βίος Αἰσώπου εἰς ἀπλὴν φράσιν.

Βίος καὶ Μῦθοι Αἰσώπου γραικολατῖνοι.

Βοσκοπούλα ἡ εὐμορφη.

Γαῖδάρου, Λύκου καὶ Ἀλουποῦς.

Γένος καὶ κατορθώματα Πέτρου αὐτοκράτορος πάσης Ῥωσσίας.

Διάγνωσις περὶ φύσεως.

Διήγησις τῆς Κρήτης.

Ἐρωτόκριτος.

Ἐρωφίλη, τραγωδία.

Ζυγόμετρον, ἥτοι τὰ ζύγια καὶ μέτρα.

Θυσία τοῦ Ἀβραάμ.

Ἱστορία Μωρέως.

Ἱστορία νέας Ἀθήσθη Κηθηρέου.

Ἱστορία τῆς Σκότζιας.

Κατάνυξις Μπουνιαλῆ διὰ στίχων.

Λεξικὸν μικρὸν τετράγλωσσον.

Μιχαήλ βοεβόδας.

Συντίπα τοῦ φιλοσόφου...

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

405*

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ. Τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Τιμοθέου ἀρχιεπισκόπου Προικοννήσου. Συντεθεῖσα μὲν, παρὰ τοῦ λογιωτάτου Διδασκάλου τῆς ἐν Ιασιῷ Αυθεντικῆς Σχολῆς, Κυρίου Νικολάου Χιλιεδρομῶως. Τυπωθεῖσα δέ, διὰ δαπάνης τοῦ λογιωτάτου ἄρχοντος Γραμματικοῦ Κυρίττη Ηλιάσκου. Καὶ ἀφιερωθεῖσα τῷ πανιερωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Προικοννήσου Κυρίῳ Κυρίῳ Νικηφόρῳ. Ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ ὑψηλοτάτου, καὶ θεοσεβεστάτου Αυθέντου, καὶ ἡγεμόνος πάσης

1. Comparer ce Catalogue avec celui qui se trouve à la fin de l'Ésope de 1766.

Μολδοβλαχίας, Κυρίου Κυρίου Ιωάννου Κωνσταντίνου Μιχαήλ Ραχοβίτζα Βοεδόδα. Αρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κυρίου Κυρίου Ιακώβου. Παρὰ Δούκα Σωτηρίῳ Τυπογράφῳ τῷ ἐκ τῆς νήσου Θάσου. αψνδ'.

In-4° de 2 et 36 feuillets non chiffrés, dont le dernier blanc. Signatures : A-Θ. Au verso du titre, les armes du prince ; f. 2 recto, épigramme ; verso, gravure représentant saint Timothée. Les cahiers A-Γ contiennent l'office, les autres la vie du saint, traduite du grec littéraire. Inc. Δὲν εἶναι κανένα πρᾶγμα.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos).

406*

CONTRORSIÆ
ECCLESIAE
ORIENTALIS
ET
OCCIDENTALIS
GRÆCII,

Typis Hæredum Widmanstadii,

Anno Salutis.

M. DCC. LII.

In-12 de 6 feuillets et 502 pages. Vignette sur le titre.

Collation des feuillets liminaires :

F. 1 r° : Le titre, imprimé en rouge et noir.

F. 1 v° : Admodum Reverendis, Perillustribus, Prænobilibus, Nobilibus, Excellentibus, ac Clarissimis Dominis, Dominis SS. Theologiæ Doctoribus oblata, *Cum per Admodum Reverendum Patrem Franc. Xavierum Pejacevich, e Societate Jesu, SS. Theologiæ Doctorem, ejusdemque in Alma, ac Celeberrima Universitate Græcensi* ¹ *Professorem Ordinarium, nec non Inclytæ Facultatis Theologicæ Decanum Spectabilem. In Aulica et Academica ejusdem Societatis*

1. C'est-à-dire de Grätz.

D. Ægidii Basilica *Suprema hac Laurea ornarentur* Anno Salutis M. DCC. LII. III. Kalendas Septembris.

F. 2ro à 3ro : Nomina Dominorum, Dominorum SS. Theologiæ Doctorum. Ordine, *Quo publice pro suprema hac Laurea disputant.* Suivent les noms des 12 docteurs avec leurs titres. Il ne se trouve aucun Grec parmi eux.

Au f. 3ro on lit encore : *Problema Ex illis verbis Josue 10 v. 12 et 13. Sol contra Gabaon ne movearis, et Luna contra vallem Ajalon. Steteruntque Sol et Luna, etc.* An Josue in Amorrhæos pugnante Sol vere steterit?

F. 3vo à 4vo : Épître ainsi intitulée : Admodum Reverendi, Perillustres, Prænobiles, Nobiles, Excellentes, ac Clarissimi Domini, Domini Doctores Theologi! et signée : Honoribus Vestris Addic-tissimi Theologi Græcenses.

Au f. 5ro est reproduit le titre, en rouge et noir, comme au f. 1, ^{ro}.

Le f. 5vo est blanc.

Au f. 6ro et ^{vo} se trouve l'épître suivante :

AUTHOR AD LECTOREM

Rem bonam factururus mihi videbar, si Graecis, qui Sacra, omneque pietatis genus nobiscum colunt, et consuetudine magis, quam veri odio, neque in multis adeo a Romana Ecclesia discedunt, collocato labore consulerem. Huc ergo animum applicui, ut quaestiones Fidei controversas, quaeque per vices in Conciliis, aut privatis Patrum conventibus nos inter, ipsosque disputatae sunt, facili, et plana aliqua methodo, nec voluminosa mole complecterer : aestu deinde, et quibusvis verborum injuriis longe relegatis, errantes docerem, non insec-tarer ; et pro inita semel provincia lucem obscuris, dubiis solutionem adferrem, neque nisi certae, probataeque fidei testi-moniis, responsionibus, argumentis uti vellem. Quod, an quemadmodum propositum habui, expleverim etiam, primum illorum in Oriente Principum, qui se mihi ad opus hortatores praebuerunt, tum et Graeciae Sapientum, quorum commodo haec scripsi, imploro judicium. His si nostra probentur, attigi veterum summam. Id conceptis verbis profiteor, me scholas-

tica inter, et dogmata probe secrevisse, ne cui credendi onus, quod scio publicum, et commune esse, jure privato injicerem : magno ad haec studio apocrypha et supposita declinasse, ne semel immixta, etiam claris certisque robur detraherent. Curavi praeterea, ut praejudicatas Graecorum opiniones sive de sanctitudine virorum, seu de Scriptorum fide, quoad fas est, retinerem, et cum veritate amice componerem ; cum enim nihil sit facilius, quam quae molestiam creent, traducere, et vel damnare, ac aspernari, vel in suspicionem vocare, tamen hoc eorum tantum arbitror esse, qui novarum dissensionum moliuntur causas, non qui veteribus velint finem imponere. Cautè demum, neque absque delectu, criticaeque subsidio ad temporum nostrorum genium versatus, eodem prorsus animo decurri rem omnem, quo ad illam aggressus sum ; hoc est, nullo partium studio, sed impulsu solius veritatis. Cui cum ex animo, totumque deferrem, si vel apicem deflexerim, qui legis, da veniam, et hominis quotidianis Theologiae Scholasticae curis impediti, quam remisse, segniterque versantis lapsum interpretare : atque postliminio, quae operi desunt, controversias praestolare. Vale, Christus te sospitem servet, et quam diu opto, pacem Ecclesiis sanctis, ac unionem restituat. Qui scopus laboris est.

Nous devons la présente description ainsi qu'un calque du titre à M. Nicéphore Vukadinovic.

Biblioteca Civica (à Trieste) : 597.

407

DISSERTAZIONE
ISTORICO-FISICA

Delle cause, e degli Effetti
Dell' Eruttazioni del Monte Vesuvio negli
anni 1751, e 1752.

*Del Conte D. Giorgio Corafà, Maresciallo
di Campo, Gentiluomo di Camera del
Re delle due Sicilie, e Colonnello
Proprietario del Reggimento
R. Macedone.*

Diretta per risposta alla lettera scrittagli
da un suo Amico.

IN NAPOLI

Con Licenza de' Superiori.

In-4° de 6 pages liminaires + 85 pages chiffrées + 1 page non chiffrée (pour l'errata). Petit ornement sur le titre. Plaquette de la plus insigne rareté.

On lit en tête l'avertissement suivant :

Lo stampatore a chi legge.

Ammirate forse, gentil lettore, che un cavaliere, militare, colonnello di un reggimento di 1500 individui, gentiluomo di camera, maresciallo di campo, fra le non lievi sue cure, che tutto immerso ed occupato lo tengono nel real servizio, abbia colto il tempo di praticar disagiati diligenze e di esercitare la sua elevata mente co' principii d' una vera e sincera filosofia nella alta specolazione de' più profondi reconditi segreti della natura, nella occasione dell' orrido spettacolo, che, coll' eruttazione accaduta nell' anno 1751, a noi rappresentò il tanto rinomato Monte Vesuvio. Rimarrà tosto sgombrata questa vostra ammirazione, allorchè sarete nell' intelligenza che questo cospicuo personaggio consumò i più verdi anni della sua adolescenza nel Collegio Ducale di Parma, dove, innestando nobilmente alla spada la penna, co' severi studj, apprese quelle scienze che a' suoi ben distinti natali, in quella fresca età, si convenivano; e che, fra le tante rare prerogative che adornano il suo animo, speciale sia quella di compiacere anco a qualsivoglia suo costo agli amici. Quindi fù che, seguita la cennata eruttazione, desideroso un certo sovrano d'una distinta relazione su

di quella, la impose al suo ministro residente in Venezia, il quale richiese all' amico di qualche ragguaglio; onde desiderando soddisfarlo, mal confidando alle relazioni altrui, come di coloro che o fossero poco pratici, o non si avessero voluto dar la pena che per adempiere a tal richiesta era convenevole, dopo l' oculare sua ispezione ne formò egli una esatta e distinta relazione, ragionando filosoficamente sull' avvenuto e sulle cause operanti, il cui esemplare manoscritto al ministro rimise. Passati alcuni anni, pervenne nelle sue mani un libro dato alle stampe, in cui l'autor di quello, che, per pochi giorni di soppiatto ottenuto aveva la dissertazione medesima, tralle altre sue materie avevala inserita, sebbene tronca e dimezzata. L'originale altresì di questa dissertazione andato in giro per alcuni riguardevoli soggetti forestieri e nazionali, da costoro letto con piacere, invogliolli di possederne le copie, ed il voler compiacere a molti co' manoscritti sarebbe troppo tardi riuscito e non senza difetto di errori nell' esemplarli. Intanto l'autore, spinto da motivi di rappresentare quanto egli ocularmente osservò e venne dalla sua penna registrato, in quel vero aspetto che fù da lui concepito, e di soddisfare al commune desiderio degli amici, ha risoluto darla alle stampe. Eccola dunque, a voi la presento. Vivete felice.

L'ouvrage se compose de deux lettres, dont la première est datée de Naples 1752. Mais, de l'avis qu'on vient de lire, il ressort que l'impression eut lieu quelques années postérieurement à cette date.

Bibliothèque nationale de Naples : XXIX. C. 84.

DISSERTAZIONI VOSSIANE DI APOSTOLO ZENO
CIOÈ GIUNTE e OSSERVAZIONI *INTORNO AGLI* STO-
RICI ITALIANI CHE HANNO SCRITTO LATINAMENTE,
RAMMENTATI DAL VOSSIO Nel III. Libro *de Historicis*

Latinis. TOMO PRIMO. IN VENEZIA MDCCLII. PER GIAMBATISTA ALBRIZZI Q. GIR. *CON LICENZA DE' SUPERIORI.*

In-4° de quatre feuillets non chiffrés + xv pages + 368 pages. Vignette sur le titre, lequel est tiré en rouge et noir.

TOMO SECONDO. MDCCLIII. In-4° de viii et 420 pages, plus un feuillet blanc. Le titre de ce volume est tiré tout en noir.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

409*

ΕΠΙΤΟΜΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ Συντεθεισα εις χρῆσιν τῶν φιλομαθῶν παρὰ τοῦ ἐλλογιμωτάτου καὶ ἀρίστου Ἀνδρῶς Κυρίου ΣΟΥΓΔΟΥΡΗ. Νῦν Πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, Προτροπῇ τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ ἐπιστημονικωτάτου Κυρίου ΔΟΜΕΝΙΚΟΥ ΒΕΝΝΕΡΙΟΥ Τοῦ ἐκ τῆς Νήσου Κυθήρων. Ἦτινι προσετέθη συνταγμάτιον περὶ Στιγμῆς, καὶ ἄλλο περὶ Μέτρων Ποιητικῶν. Τὰ πάντα μεθ' ὧς οἷόν τε τῆς ἐπιμελείας διορθωθέντα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1752. Παρὰ Ἀντωνίου τῷ Βόρτωλι. *CON LICENZA DE' SUPERIORI.*

In-8° de 174 pages. Signatures : A-L. Verso du titre blanc. Pages 3-4, avis de l'imprimeur, p. 168-174, table. Très rare.

Bibliothèque nationale d'Athènes.

Bibliothèque du monastère d'Ivion (au Mont Athos).

Bibliothèque de la Communauté grecque orthodoxe (à Trieste) : n° 1651.

410

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ Ἐν ᾧ περιέχονται κατὰ τάξιν αἱ τῶν ἐπτὰ Μυστηρίων Ἀκολουθίαι, καὶ πάντα ὅσα ἐν τοῖς προτυπωθεῖσιν Εὐχολογίοις ἐξέδοτο. Προσετέθησαν δὲ καὶ αἱ τῶν Χειροτονιῶν Τάξεις κατὰ τὴν ἐν τῷ Ἀρχιερατικῷ Ἑρμηνείαν, ἥ τε τῶν Ἑγκαινίων τοῦ Ναοῦ Ἀκολουθία, κατὰ τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ ἔκδοσιν. Τὰ πάντα εὐρύθμως, καὶ κρείττονι τινὶ τάξει ἢ ἐν τοῖς προσεκδοθεῖσιν Εὐχολογίοις

ἐκτεθέντα. ΝΥΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ Ούτω τυπωθὲν, πολλῶν τε σφαλμάτων ἐκκαθαρθέν, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθὲν ΠΑΡΑ ΚΥΡΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑ-ΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1752. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. αψβ'.
CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 8 + 544 pages. Signatures de l'ouvrage : A-Z, Aa-Ll, de 16 pages chacune. Impression rouge et noire. Rare.

Bibliothèque du Métoque du S. Sépulcre (à Constantinople) : Γ. 371.
[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

441

LA GUIDA ALLA VERA CHIESA DI GESÙ CRISTO PROPOSTA PRINCIPALMENTE A' SEGUACI DI FOZIO *MA UTILE* PER RICONDURRE ALLA MEDESIMA OGNI TRAVIATO, E DI PROFITTO AD OGNI VERO FEDELE. OPERA *DEL PADRE* GIO : ANDREA TIPALDI DELLA COMPAGNIA DI GESÙ. P.I. IN ROMA MDCCLII. PER GENEROSO SALOMONI ALLA PIAZZA DI S. IGNAZIO *CON LICENZA DE' SUPERIORI*.

In-8° de xvi et 404 pages.

LA GUIDA ALLA VERA CHIESA DI GESÙ CRISTO PROPOSTA PRINCIPALMENTE A' SEGUACI DI FOZIO &c. PARTE II. *IN CUI SI TRATTANO I DUE ALTRI PUNTI CAPITALI DELLO SCISMA*. CIOÈ LA PROCES- SIONE DELLO SPIRITO SANTO E 'L CONSACRARE IN AZIMO. IN ROMA MDCCLIV. PER GENEROSO SALOMONI ALLA PIAZZA DI S. IGNAZIO *CON LICENZA DE' SUPERIORI*.

In-8° de viii et 456 pages.

LA GUIDA ALLA VERA CHIESA DI GESÙ CRISTO PROPOSTA PRINCIPALMENTE A' SEGUACI DI FOZIO

PARTE III. IN CUI SI CONFUTANO GLI ALTRI LORO ERRORI. *IN ROMA MDCCLVII.* PER GENEROSO SALOMONI LIBRARO ALLA PIAZZA DI S. IGNAZIO *Con Licenza de' Superiori.*

In-8° de 561 pages chiffrées et 3 pages blanches. Sur le titre de chacun des trois volumes figure un fleuron, avec le monogramme IHS au milieu.

En tête de la seconde partie (pp. iv-v), on trouve une approbation de Vincenzo-Maria Balsarini, de l'ordre des Frères-Prêcheurs, provincial de Grèce, où nous lisons ce qui suit :

« L'autore è il Padre Giovan Andrea Tipaldi, della Compagnia di Gesù, degnissimo nepote del celebre e non mai abbastanza encomiato Monsignor Melezio Tipaldi, arcivescovo e primate di Filadelfia, e presidente de' Greci in Venezia, uomo notissimo all' Oriente tutto ed Occidente per la purità della sua dottrina, per la santità de' suoi costumi, e per lo zelo della cattolica fede contro lo scisma, e perciò tenuto in istima grande dal sommo Pontefice Clemente XI. Ereditando per tanto con la presente opera lo zelo, ravviva anche la memoria di un antenato sì venerabile, e poichè il libro contiene, à mio debole giudizio, dottrina del tutto cattolica, e nullo vi essendo contro i buoni costumi lo stimo degno della pubblica luce delle stampe. »

Bibliothèque nationale de Paris : Inventaire D 53356.

LETTERA DEL DOTTORE ANGELO ZULATTI DI CEFALONIA *SCRITTA* AD UN MEDICO ANONIMO SOPRA LE RIFLESSIONI SUL VITTO PITAGORICO DI GIUSEPPE ANTONIO PUJATI PRIMO MEDICO DI FELTRE. *IN FIRENZE MDCCLII. NELLA STAMPERIA IMPERIALE. Con Licenza de' Superiori.*

In-8° de quatre feuillets, 76 pages et un feuillet blanc. Rare. Épître dédicatoire au sénateur Francesco Donà.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 3573. 3.

L'ouvrage de Pujati dont il est question ci-dessus porte lui-même le titre suivant :

RIFLESSIONI SUL VITTO PITAGORICO *DI* GIUSEPPE ANTONIO PUJATI PRIMO MEDICO DI FELTRE *Al Signor Dottor* JACOPO ODOARDI FELTRESE. IN FELTRE, MDCCLI. NELLA STAMPERIA DEL SEMINARIO Per Odoardo Foglietta, *CON LICENZA DE' SUPERIORI*.

In-4° de quatre feuillets non chiffrés, 90 pages et un feuillet non chiffré, qui contient, au recto, le permis d'imprimer daté du 13 juillet 1751. Feuilles 2 à 4 : épître dédicatoire à S. E. Barbon Morosini, datée de Feltre, 30 octobre 1751.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 24911. XXXII. 4.

413*

LETTERE DI APOSTOLO ZENO CITTADINO VENEZIANO ISTORICO E POETA CESAREO. *Nelle quale si contengono molte notizie attenenti all' ISTORIA LETTERARIA de' suoi tempi; e si ragione di LIBRI, d'ISCRIZIONI, di MEDAGLIE, e d'ogni genere d'erudita* ANTICHITÀ : VOLUME PRIMO. IN VENEZIA MDCCLII. Appresso PIETRO VALVASENSE *CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO*.

(A la fin :) IN VENEZIA MDCCLI NEL MESE DI FEBBRAJO. Presso PIETRO VALVASENSE.

In-8° de xvi et 480 pages. Épître dédicatoire de Marco Forcellini AL SIGNORE SEBASTIANO ANDREA CROTTA PATRIZIO VENEZIANO.

Tome deuxième (A la fin :) IN VENEZIA MDCCLII NEL MESE DI GIUGNO. PRESSO PIETRO VALVASENSE.

In-8° de 552 pages.

Tome troisième (A la fin :) IN VENEZIA MDCCLII. NEL MESE DI AGOSTO. Presso PIETRO VALVASENSE.

In-8° de viii et 470 pages. A la page 470 est un permis d'imprimer daté de Padoue, le 11 juillet 1752.

On trouve au tome II, p. 274-277, 280-281, deux lettres écrites de Vienne à Michel Schendo Vanderbech et datées des 12 et 30 juin 1723. Tome II, p. 419-421, lettre à Ange-Marie Quirini, archevêque de Corfou. Tome III, 34 lettres au même, alors qu'il était cardinal.

Bibliothèque d'Hubert Pernot (à Fontenay-sous-Bois).

414*

Panegirico in onore del B. Nicolo Politi. Messina, Francesco Gaipa, 1752.

In-4°. (Titre emprunté à la *Biblioth. de la Compagnie de Jésus*, édit. Sommervogel, tome VIII, col. 547). L'auteur de ce panégyrique est Thomas Velastis, de Chio.

415

Παρακλητική σὺν θεῷ ἁγίῳ περιέχουσα τὴν πρέπουσαν αὐτῇ κατ' ἔχον ἀκολουθίαν, νεωστὶ μετατυπωθεῖσα καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείσα παρὰ κυρίου Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου. Ἐνετίησι. 1752, παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ, ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας.

In-folio de 396 pages. Emprunté à Paul Lambros, *Deuxième catalogue de livres rares* (en grec), p. 19, n° 49, où ce livre est coté 12 francs.

416

ΠΕΤΡΑ ΣΚΑΝΔΑΛΟΥ, ΗΤΟΙ ΔΙΑΣΑΦΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑΣ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ, ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΔΙΑΦΩΝΟΥΣΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ, ΣΥΝΤΕΘΕΙΣΑ ΜΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΟΤΕ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΚΕΡΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΑΒΡΙΤΩΝ ΕΝ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΩΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΗΛΙΟΥ ΜΗΝΙΑΤΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΗΝΙΕΩΣ, ΜΕΤΑ-

ΓΛΩΤΤΙΣΘΕΙΣΑ ΔΕ ΛΑΤΙΝΙΣΤΙ ΠΑΡΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΟ-
ΘΩΝΙΣ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΟΖΙΤΖΚΙ, ΚΑΙ ΤΥΠΩΘΕΙΣΑ
ΔΑΠΑΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΚΟΡΝΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟ-
ΠΩΛΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΟΥΡΑΤΙΣΛΑΒΙΑΙ ΕΤΕΙ ΧΡΙΣΤΟΥ
ΑΨΝΒ.

LAPIS OFFENDICVLI, SIVE EXPOSITIO ORIGINIS ET
CAVSSAE DISCIDII DVAR. ORIENT. SCILICET ET
OCCIDENT. ECCLESIARVM, CVM QVINQVE CONTRO-
VERSIS COMPOSITA, ATQVE IN LVCEM PVBLICAM
EDITA AB HELIA MENIATA CEPHALENIENSI DEI
AMANTISSIMO EPISCOPO OLIM CERNICES ET CALA-
BRITORVM IN PELOPONESO, IN LATINVM AVTEM
SERMONEM CONVERSA A NICOLAO MOTHONIS ET
GREGORIO KOSITZKI ET EXCVSA SYMPTIBVS IOANNIS
IACOBI KORNII BIBLIOPOLAE VRATISLAVIENSIS
ANNO A CHRISTO NATO MDCCLII.

In-8° de 12 feuillets non chiffrés, 200 pages et 5 feuillets non
chiffrés (dont 4 pour l'index et 1 pour l'errata). Signatures :)(, 8
feuillets ;)(, 4 feuillets ; A-N, 16 pages chacune. Le dernier feuil-
let est isolé. Rarissime.

Collation des feuillets liminaires :

Feuille 1 : blanc au recto ; au verso le titre grec.

Feuille 2 : au recto le titre latin ; blanc au verso.

Feuillets 3-5 : Épître dédicatoire en latin, ainsi intitulée : *Viro
summe reverendo ac doctissimo hieromonacho Barlaamo Laszc-
zewski, fautori ac præceptori suo ætatem colendo Nicolaus Motho-
nis et Gregorius Kositzki S.P.DD.* Cette épître est datée de Leip-
zig, le 1er septembre 1752.

Feuillets 6-8 ^{ro} : *Epistola dedicatoria a patre scriptoris excu-
dendo huic operi præfixa.*

Feuillets 8 ^{vo}-12 : *Vita scriptoris hujus libri in compendio expo-
sita.* Cette pièce, ainsi que la précédente, est accompagnée de sa
traduction latine.

Au bas du f. 12 ^{vo}, on lit, en grec seulement, les quelques lignes
que Démétrius Procope a consacrées à Élie Miniati. Elles sont
extraites de la *Bibliothèque grecque* de Fabricius, éd. Harlès,
tome XI, page 787.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque de l'École des langues orientales : R. III. 30.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 2289.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Biblioteca civica (à Trieste).]

417*

ОПИСАНІЕ

СТАГВ БЖІА Града Іерусалима, Цркве животнонагв Гроба Гѣана, и
прочіихъ стыхъ мѣсть, вѣ нихъ же по свидѣтельствъ стыхъ Евѣлиствѣхъ ѿ
Рожд : до Вознесенія Хрѣтова мнѣгаа ко Спенію Члнскомѣ содѣяласа,
Превещеннѣишій и Словеснѣишій, Гѣанъ, Гѣанъ

ІСАІА АНТОНОВИЧЪ,

Православный

АРХІЕПѢСКПЪ и МИТРОПОЛІТЪ

Всегв вѣ державѣ Вышнагв и Всеславнѣишагв дома Австрінскагв
всрѣтающагвса Сербѣ Славенскагв и Балахінскагв Народа, и нхъ
Цесар : Кралев : Величва : Дѣйствиельныи дѣорныи Совѣтннкъ, на
понизнѣишее прошеніе Чѣтнѣишагв Гѣана Симвнна Симвонвча архіман-
дрита іерусалимскагв, во еже желаннхъ раан слышатн, читатн, и
развѣмѣти, тѣпомъ издати и вѣ народъ ѿпвчатнсе Благословлеть. вѣ
Вѣннѣ. 1748гѣ Ноемврѣа 30.

(Traduction du titre ci-dessus :) Description de la Sainte
et divine ville de Jérusalem, de l'Église vivifiante du Saint-
Sépulcre et autres Lieux Saints. dans lesquels au témoignage
des saints Évangélistes, de la Nativité à l'Ascension du Christ,
se sont accomplies beaucoup de choses pour le salut des
hommes. Le très saint et très docte sieur, sieur Isaïe Anto-
novic, archevêque orthodoxe et métropolitain de toute la
nation serbo-slave et valaque qui se trouve dans les États de
l'auguste et très glorieuse maison d'Autriche, et de Sa Majesté
impériale et royale réel conseiller aulique, à la très humble

prière du très révérend sieur Siméon Simonovic, archimandrite de Jérusalem, en vue de ceux qui désirent entendre, lire et comprendre, permet que (cet ouvrage) soit imprimé et distribué parmi le peuple. A Vienne, 1748, 30 novembre.

In-4° de 53 pages. En tête du titre se trouvent les chiffres 1, 2, 3, sans doute en guise de pagination et parce que le feuillet précédent est blanc. Texte entièrement gravé. Nombreuses gravures dans le texte et deux gravures hors texte.

Ce volume est la traduction serbe de celui qui a été décrit à l'année 1749.

La première des deux gravures hors texte, ci-dessus mentionnées, est pareille à celle de l'édition grecque et porte une suscription de tous points identiques, à savoir : ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ ΑΛΠΙΘΗΣ ΤΟΥ ΜΕΓΙΣΤΟΥ, ΚΑΙ ΘΕΙΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ, ΚΑΙ ΘΕΙΟΤΑΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΓΟΛΓΟΘΑ, και τοῦ εὐκτηρίου οἴκου τῆς θυσίας τοῦ Ἀβραάμ καὶ τῆς ἰχνογραφίας τοῦ Εὐαγοῦς Πατριαρχείου τῶν ὀρθοδόξων ἀνατολικῶν χριστιανῶν καὶ ἄλλων τινῶν παρὰ τοῦ ἱεροδιακόνου καὶ κοινού ζωγράφου (sic) τῶν σερβῶν χρ : ζεφάρ. ν. ἔκδοσις.

La seconde est l'agrandissement modifié de la gravure qui se trouve dans le texte grec, à la page 49, et qui y porte le titre suivant : μοναστήριον τοῦ ἁγίου σάββα, ἐσχεδιάσθη παρὰ τοῦ ἱεροδιακόνου χριστοφόρου ζεφάρ καὶ τῶν σερβῶν κοινού ζωγράφου. On lit, dans l'édition serbe, au bas de cet agrandissement : Δύτη ἡ τῆς τοῦ ἁγίου Σάββα περιβολῆτος λαύρας τυπογραφία, συνδρομῇ καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ πανοσιωτάτου ἀρχιμανδρίτου τοῦ ἁγίου καὶ ζωοδόχου τάφου κυρίου Συμεών, δαπάνῃ δὲ τοῦ εὐτιμοτατοῦ κυρίου Κωνσταντίνου γεωργίου κότζα τοῦ ἐκ κοζάνης, σαφεστέρα καὶ μείζων τῆς πρώτης τετύπεται, ἵνα χάριν εὐλαθείας τοῖς εὐσεβέσι χριστιανοῖς δίδωται. αψνβ.

D'où il est licite de conclure que la date du 30 novembre 1748, indiquée sur le titre de cette édition serbe, est uniquement celle du permis d'imprimer et que cette édition a paru au plus tôt en 1752.

Nous devons la description de ce volume ainsi que les calques minutieux de certaines gravures à l'amitié de M. Nicéphore Vukadinovic, à Trieste.

418

DE' COSTUMI DE' PRIMITIVI CRISTIANI *LIBRI TRE* COMPOSTI DA F. TOMMASO MARIA MAMACHI *Dell' Ordine de' Predicatori* TEOLOGO CASANATENSE. TOMO I. *IN ROMA MDCCLIII*. Presso gli Eredi di GIO: LORENZO BARBIELLINI *Stampatori, e Mercanti di Libri a Pasquino. CON LICENZA DE' SUPERIORI*.

In-8° de xxiv + L + 332 pages (chiffrées 3-334) + 1 feuillet non chiffré. On doit trouver dans ce volume 3 gravures sur métal hors texte, en regard des pages 192, 309 et 311.

Titre rouge et noir. En tête, épître dédicatoire *All' Altezza Reale Eminentissima di Errico Benedetto, duca di Yorck, e della S. R. Chiesa prete cardinale*.

TOMO II. In-8° de 19 + 340 pages. On doit trouver dans ce volume 36 gravures sur métal hors texte, en regard des pages : 243, 258, 260, 263, 264 (2 gravures), 268, 271, 272, 279, 284, 289, 291, 292, 299, 302, 306, 308, 309, 310, 311, 315, 317, 318, 319, 327, 328 (2 gravures), 329 (3 gravures), 330, 331, 332, 333 et 335. Titre imprimé en rouge et noir. En tête du volume, épître dédicatoire *All' Eminentissimo Principe Giuseppe cardinale Spinelli, arcivescovo di Napoli e vescovo di Palestrina*.

TOMO III. MDCCLIV. In-8° de xvi + 362 pages + 1 feuillet blanc. En tête du volume, épître dédicatoire *All' Eminentissimo Principe Neri cardinale Corsini*.

Bibliothèque nationale de Paris : H 2062 c.

[Bibliothèque de l'École des langues orientales (à Paris).

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 27299. XLIII. 5*.

Bibliothèque Casanatense (à Rome) : H. VIII. 55-57.]

419

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΗΠΟΧΕΙΡΟΣ ΚΑΙ ΩΦΕΛΙΜΟΣ,
Ἐκ διαφόρων Διδασκάλων συλλεχθεῖσα
κατ' ἐρωταπόκρισιν.

Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, μετὰ καὶ τοῦ
 Πατριαρχικοῦ Συνοδικοῦ Γράμματος, ὃ καὶ
 δέδοται ἑκπαλαί, τῇ κατὰ τὴν Κύπρον
 σεβασμῖα μονῇ τοῦ Κύκκου.

Καὶ εἰδήσεις τῆς τρίτης ἤδη τῶρα πυρπολήσεως
 αὐτῆς · ἄξιώσει τῶν ἐν αὐτῇ οἰκούντων ἁγίων
 Πατέρων · πρὸς ὠφέλειαν τῶν εὐσεβῶν καὶ Ὁρ-
 θοδοξῶν Χριστιανῶν · διὰ δαπάνης καὶ Ἐξόδου
 Σεραφεῖμ Ἱερομονάχου, Πισσιδίου, τοῦ καὶ Πρω-
 τοσυγκέλλου τῆς αὐτῆς μονῆς.

Θεωρηθὲν, καὶ διερθωθὲν παρὰ τοῦ ἐν Ἱερο-
 διδασκάλου Κυρίου Ἐσραΐμ.

ENETIHΣI, 1753.

Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° de 44 pages et 2 feuillets blancs. La première page est blanche, la deuxième est occupée par une gravure sur bois représentant la sainte Trinité.

La p. 22 contient un bois représentant l'Annonciation, et la p. 36, un bois représentant la Vierge avec Jésus sur ses genoux.

L'incendie auquel il est fait allusion dans le titre eut lieu au mois de novembre 1751 (p. 24).

La lettre synodale occupe les pp. 26 à 35. Elle est datée du mois de décembre 1672. Les signatures des prélats chypriotes (p. 33) sont imprimées en rouge.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

ΕΙΡΜΟΛΟΓΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΙΝΗ ΠΡΕ-
 ΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ. Ἐν ᾧ προσετέθησαν, καὶ αἱ
 Ἐπτὰ Οἰκουμενικαὶ Ἀγίαι Σύνοδοι, καὶ τὰ Συνοικέσια. Ἐτι δὲ τὰ
 Ἐπτὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὰ Ἐπτὰ χαρίσματα τοῦ Ἀγίου
 Πνεύματος. Αἱ Τέσσαρες Γενικαὶ ἄρεται τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ σώματος.

Καὶ τὰ Ἑπτὰ θανάσιμα ἀμαρτήματα ἐν εἵδει Δένδρου μετὰ τῆς Ἑρμηνείας αὐτῶν. Τὰ πάντα μετ' ἐπιμελείας διορθωθέντα. ENETIHΣIN. 1753. Παρὰ Νικολάῳ Σάρω. αψγγ'. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° de 240 pages. Très rare.

Bibliothèque de la communauté grecque orthodoxe de Trieste : n° 1348.

421*

ΠΙΤΙΛΑ

ΚΕΛΑΜΙ.

ΤΖΑΝΑ ΚΙΦΑΕΤΛΟΥ,

Χελασλοῦ Χριστὸς ἐφέντιμιζοῦν, ἰσκεντζελεροῦ

ἱτζίν, βὲ ἀζιμετλοῦ ἀναστασιῖ ἱτζίν,

Ἱησοῦς Χριστοῦ.

Κηριττλὶ Ἀθανάσιος Βαροῦχα, Ἱερομόναχοσσοῦν να-

σαατλαριντάν, ρώμτζαταν, τούρκτζε τιλινὲ

τευσίρ, ἀτὰλ γιαλοῦ,

ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣΤΑΝ.

Ἱμανλοῦ μουσουμίν Ὁρθόδοξος Χριστιάνλαροῦν κεφαε-

τλετοῦ ἱτζήν, πασμαγιᾶ βεριλτοῦ, μποῦ

ζήκρ ὀλουανοῦν, χάρτζ μασραφὶ

ἱλάν.

BENEΔΙΚΤΕ', Πασμαγιᾶ Βεριλτοῦ.

Βόρτωλι Ἀντώνιοζτάν. 1753.

Con Licenza de' Superiori.

Ἀγιαννάροῦν ἱζνὶ ἱλάν.

(Traduction du titre ci-dessus :) Le Discours de l'Épreuve. Sur le martyre de Notre Sauveur Jésus-Christ suffisant-à-l'âme et sa sainte Résurrection. Traduit du grec en langue turque d'après le hiéromoine Athanase Barouchas de l'île de Crète par le hiéromoine Séraphin d'Adalia. A été imprimé

pour l'édification des fidèles chrétiens orthodoxes, aux frais du susdit. A Venise, chez Antoine Bortoli, 1753. Avec l'autorisation des Supérieurs.

In-4° de 4 ff. et 224 pages dont les 4 premières non chiffrées et la dernière chiffrée par erreur 124. Signatures : A de 8 ff., B-Ee de 4 ff. chacune. Vignette sur le titre. Après la préface, au verso d'un feuillet non chiffré, blanc au recto, gravure de la Vierge de Kykkos.

F. 1 r° : Faux-titre, avec verso blanc.

F. 2 r° : Titre, avec verso blanc.

F. 4 r° à p. 3 non chiffrée : Épître dédicatoire de Séraphin à Gabriel de Nicomédie, en grec et en turc.

Pp. 5 à 10 : Préface de Séraphin en turc.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos).

422*

ΚΟΛΑΙ

ΙΜΑΝ

ΝΑΣΙΧΕΤΟΥ.

Τζέμ ἐλευνμούς 'Εκκλησιαρχὴν τουρλοῦ
Δάσκαλος λαρουντάν

Τζουρλενοῦν κισαετληγροῦ ιτζήν.

BENEΔΙΚΤΕ, Πασμαγιᾶ Βεριλτοῦ.

Βέρτωλι 'Αντωνιοζτάν. 1753.

Con Licenza de' Superiori.

'Αγιανναροῦν ἱζνί ἱλαν.

(Traduction du titre ci-dessus :) Conseils faciles pour la foi par les divers δάσκαλος (*sic*) [professeurs] de notre Église, réunis pour la capacité de tous. Donné à imprimer à Venise par Antoine Bortoli, avec l'autorisation des Supérieurs.

In-4° de 10 ff. et 92 pages. Titre orné d'une vignette. Les feuillets liminaires sont divisés en deux cahiers, l'un de 2 feuillets, l'autre de 8. Les autres cahiers sont signés A-M de 4 ff. chacun, à l'exception du dernier qui n'en a que 2.

F. 1 : Blanc.

F. 2 : Le titre, blanc au verso.

F. 3 v° : Blanc.

F. 3 v° à 10 r° : Dédicace de Séraphin à Parthénien, métropolitain de Césarée, en grec et en turc.

Le f. 10 v° est blanc. Les pages 1-3 contiennent un avis au lecteur et la page 4 une gravure de la Trinité.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

423*

MEMORIE INTORNO ALLA VITA DI M. LUCA DE RENALDIS VESCOVO DI TRIESTE CONSIGLIERE INTIMO DELL' IMPERADORE MASSIMILIANO I e suo Ambasciatore a molte Corti Sovrane d'Europa. VENEZIA MDCCLIII. Appresso MODESTO FENZO *CON LICENZA DE' SUPERIORI*.

In-4° de quatre feuillets non chiffrés, 156 pages et deux feuillets blancs. Portrait en regard du titre. Épître dédicatoire à Ascanio de Renaldis, capitaine patriarcal de la Terre de S. Vito et son territoire, signée par l'auteur : D. ANGELO CALOGERA. Rare.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 27613. XLIV. 6.

424*

MEMORIE PER SERVIRE ALL' ISTORIA LETTERARIA IN VENEZIA. Appresso PIETRO VALVASENSE. MDCCLIII. *CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO*.

Douze volumes in-8°.

Tome premier. 1753. Se compose de six parties ayant chacune un titre et une pagination distincts, précédées du titre général et d'une épître dédicatoire de l'imprimeur à Monseigneur Francesco Caraffa, duc de Trajetto, vice-légat de Ferrare, etc., etc., etc.

Tome deuxième. 1753. Six parties (comme ci-dessus). Épître dédicatoire à Paolo Francesco Giustinian, évêque de Trévise.

Tome troisième. 1754. Six parties, dont la dernière contient la table.

Tome quatrième. 1754. Six parties, précédées du titre général et de la table.

Tome cinquième. Appresso Pietro Valvasense. In Merceria all' Insegna del Tempo. MDCCLV. Six parties précédées du titre général et de la table.

Tome sixième. 1755. Six parties précédées du titre général et de la table.

Tome septième. 1756. Six parties précédées du titre général et de la table.

Tome huitième. 1756. Six parties précédées du titre général et de la table.

Tome neuvième. 1757. 512 pages.

Tome dixième. 1757. 480 pages.

Tome onzième. 1758. 560 pages.

Tome douzième. 1758. 528 pages.

Pour ces quatre derniers tomes, marque de l'imprimeur sur le titre. Collection assez rare complète. « Ne fù principale estensore l'abate. D. ANGELO (nel secolo Gio. DOMENICO) CALOGERÀ, monaco camaldolese » (Melzi, *Opere anonime e pseudonime*, II, 185 a).

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 7569. HI. 7.

425*

ΜΕΡΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΙΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ
ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ, Καὶ Ἰδιωμάτων τινῶν Ζώων, συναθροισθεῖσα παρὰ
τοῦ ἐν Ἀρχιερεῦσι Λογιωτάτου, Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου. Καὶ
τῶρα πάλιν μὲ πολλήν ἐπιμέλειαν διορθωμένη καὶ μετατυπωμένη.
ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψνγ'. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. 1753. CON
LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° de 80 pages.

Bibliothèque de la communauté grecque orthodoxe de Trieste : 1318
(exemplaire dans sa reliure originale et relié avec le n° 420).

426

Psichofelis Loji is tes Eortes ke kiriakes tu chronu sinthe-
meni parà tu Patros Thoma Stanislau Velastu tis tu Jisù Sin-

drofias. Eximinia Proti. Is ti Mesina 1753 dià tu Frangkiscu Gaipa.

In-8° de 296 pages. Sermons pour les fêtes & dimanches. [Titre emprunté à la *Biblioth. de la Compagnie de Jésus*, éd. Sommer-vogel, t. VIII (1898), col. 547].

427*

ΣΥΝΟΨΙΣ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ. ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΞΟ-
ΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ. Ὅπου περιέχει, ὡς φῶς Ζωῆς, τὰ ἀναγκαῖα κάθε
τάξεως Χριστιανῶν, Ἱερωμένων τε καὶ Λαϊκῶν. Οὗτινος Προστάτας
μὲν, καὶ πρὸς πάντα τὸν ἀντεροῦντα προμάχους, ἐπικαλούμεθα, τοὺς
Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς καὶ συνθέτας αὐτοῦ· ἐν οἷς τοὺς
μεγίστους τρεῖς Θεολόγους· καὶ μετὰ τούτους τοὺς Ποιμένας τῆς
αὐτῆς Ἐκκλησίας. Ἀναλωτὰς δὲ, τὸν τε Λογιώτατον, Κύριον
ΙΩΑΝΝΗΝ Ἰσπανκίον, Πελοποννήσιον, καὶ τὸν χρησιμώτατον ἐν
Ἑμπόροις, Κύριον ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ Γεωργίου, Ἰωαννηνίτην. Νῦν
πρῶτον τύποις ἐκδοθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διόρθωθέν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ 1753.
Ἐν Τῇ ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΙΑ ΑΛΜΗΡΙΤΖΙ. Παρὰ ἹΕΡΟΝΥΜΩ
τῷ ΔΟΡΙΤΟΝΕΙ. Superiorum Permissu, ac Privilegio.

In-4° de VIII et 220 pages. Les pages liminaires comprennent le titre, dont le verso est blanc, la préface, la table, deux épigrammes et le permis d'imprimer.

De la préface nous détachons le passage suivant :

Πρὸς τοὺς ἀναγινώσκοντας.

Τὰ αἴτια ὁποῦ μὲ ἐπαρξίνησαν εἰς τοῦτο τὸ φιλοπόνημα τῆς συλ-
λογῆς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων καὶ Συνοδικῶν ἀποφάσεων, εὐσε-
βέστατοι Ἀναγνώσται, ὅσοι τοῦ ὁρθοῦ δόγματος καὶ φρονήματος,
εἶναι δύο ἐτοῦτα· ἓνα μὲν, ἡ ἑλλειψις καὶ ἡ σπάνις τῶν παλαιῶν Νομι-
κῶν Βιβλίων τῶν ἀξιολόγων καὶ ἀληθινῶν, ἄλλο δὲ, ἡ ἀνηξευρία, καὶ
ἀκαταληψία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὁποῦ τὴν σήμερον ἔχει σχεδὸν
τὸ περισσότερον γένος τὸ ἐδικόν μας, καὶ μάλιστα, ὅσοι ἀπλούστεροι,
μὴν ἔχοντες δύναμιν νὰ ὑπάγῃσι νὰ σπουδάξωσιν. Ἐὰν προσθέσωμεν
καὶ τρίτον, ἡ κακαίς καὶ λανθασμέναις ἐξηγήσεις τῶν μερικῶν, δὲν

λανθάνομεν, ἔχοντες πολλοὶ χειρόγραφα Νομικά διάφορα. Διὰ τοῦτο ἐσύναξα ὅλα τὰ ἀναγκαῖα κάθε τάξεως Χριστιανῶν, Ἱερωμένων καὶ Λαϊκῶν. Λόγια, τὰ ἴδια τοῦ Εὐαγγελίου, τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ Ἀγίων, ἐξηγῶντάς τα μὲ ὀλιγολογίαν καὶ διαλέγοντάς τα ἀπὸ ταῖς πολυλογίαις τῶν Ἑξηγητῶν, καὶ ἀνακαινίζοντάς τὰ ἐδῶ τώρα δι' ἐκείνους ὅπου ἔχουσι πόθον, καὶ καρδίαν πλήρη ἀπὸ φόβον θεϊκόν, καὶ βιβλία ὀλίγα, καὶ συγχυσμένα καὶ ἀνεξήγητα τὰ ἀναγκαῖα...

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3805.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

428*

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΜΕΓΑ

Περιέχον πᾶσαν τὴν ἡμερονύκτιον Ἀκολουθίαν, καὶ Παρακλητικούς Κανόνας τῆς Θεοτόκου, καὶ τοὺς Οἴκους, Τροπάρια καὶ Κοντάκια τῶν Ἀγίων τοῦ ὅλου Ἐνικυτοῦ, μετὰ τῆς Μεταλήψεως, καὶ ἄλλων ἀναγκαίων, ΚΑΙ ΠΑΣΧΑΛΙΩΝ ΕΤΩΝ, νδ'. Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψνγ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι, 1753. Con Licenza De' Superiori.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés et 434 pages. Impression rouge et noire. Monogramme de l'imprimeur sur le titre, qui est encadré d'un bois. On n'a conservé la disposition de ce titre que pour les deux premières lignes. A la ligne 5, la mention νδ' constitue une erreur typographique; il faut lire νά. Communication du R. P. Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

429*

ΑΙ ΘΕΙΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ Πατέρων ἡμῶν
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ

ΜΕΓΑΛΟΥ, ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ τοῦ ΔΙΑΛΟΓΟΥ. Ἦτοι τῶν Προηγιασμένων. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ, 1754. Con Licenza De' Superiori.

In-4° de 56 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre, qui est encadré d'un bois. Impression rouge et noire. Communication du R. P. Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

430*

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ, Περιέχον τὰς Ἀκολουθίας τῶν Δεσποτικῶν Ἑορτῶν, καὶ τῶν Ἑορταζομένων Ἀγίων. ΠΑΣΑΝ ΤΕ ΤΗΝ ΟΚΤΩΗΧΟΝ, Καὶ τὰ Ἐνδεκα Ἑωθινὰ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ. Ἐτι δὲ Ἀωνόμους Ἀκολουθίας, καὶ ἄλλα ὡς ἐν τῷ Πίνακι φαίνονται, Προσέτι καὶ Πασχάλιον Ἑτῶν, μ'. 40. Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν. Ἐνετίησιν, Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ, 1754.

In-folio de 2 feuillets non chiffrés et 656 pages. Titre dans un encadrement xylographique. Impression rouge et noire. Texte à deux colonnes.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19237. S^a. E. 2.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

431*

ΒΙΒΑΙΟΝ ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΜΗΝΟΣ Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἄπασαν ἀκολουθίαν Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἐτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. 1754. Con licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 208 pages. Titre encadré d'un bois. Texte à deux colonnes. Impression rouge et noire. Communication du R. P. Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

432*

BIBAION TOY' ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΜΗΝΟΣ Περιέχον τήν πρέ-
πουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς
διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.
Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ
τῆς Θεογονίας. 1754. Con Licenza de' Superiori, e Privi-
legio.

In-folio de 286 pages. Titre encadré d'un bois. Texte à deux
colonnes. Impression rouge et noire. Communication du R. P.
Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

433*

Διάταξις τοῦ μικροῦ Ἀγίασμοῦ, τύπῳ ἐκδίδεται διὰ συνδρομῆς μὲν
τοῦ Πανοσιωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις Κυρίου Ἀνθίμου τοῦ ἐκ τῆς
Σεβασμίας καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Ἐπρεποτάμου, τῇ οὔσῃ κατὰ
τὸ Ἀγιόνυμον Ὅρους (sic) τοῦ Ἀθωνος. Δαπάνη δὲ τοῦ Τιμιωτάτου
Κυρίου Ἰωάννου πρίγκου, ἀμφότεροι ἐκ πατρίδος Ζαχωρᾶς. Οἱ ἀργυ-
ρίου ἄνευ βούλοντε (sic) ἔχουσιν τοὺς χρεῖαν ἔχοντας. Ἐν Ἀμστελοδα-
μίῳ. αψξδ'. μηνὸς Αὐγούστου.

In-8° de 2 feuillets non chiffrés et 30 pages + un feuillet blanc.
Texte encadré.

Le recto du deuxième feuillet non chiffré est occupé par la pré-
face suivante, dont nous conservons l'orthographe.

Φιλανθρωπότατε Ἀναγνώστα.

Ἡ παροῦσα διάταξις τοῦ μικροῦ Ἀγίασμοῦ, ἔστι μὲν ἀπράλλακτος
τῇ οὔσῃ ἐν τῷ παλαιῷ τύπῳ τοῦ Ἀγίου Ὅρους. Τὰ νῦν δὲ ἐκδίδεται
τύπῳ, πρὸς χρῆσιν τῶν τε Ἱερέων καὶ Ἱερομονάχων. Ἐν ᾗ τίθεται ἡ
ἐν τῷ τυπικῷ εὐρισκομένη εὐχή, τὸ κατὰ δύναμιν διορθώσαντες τὰ ἐκ
τῶν γραφῶν οὐ καλῶς τεθέντα, καὶ οὐχὶ ἡ τοῦ εὐχολογίου ὡς ἀριθ-
λῶς σφραγίστην δεῖκνύουσα τὴν εὐλόγησιν τῶν ὑδάτων. Λάβε ἄρα

εὐγνωμόνως, καὶ εἴτι ἔχει ὡς οὐκ ἔδει, ἀπέδωκε τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀσθε-
νείᾳ. Ἑρρωσθ. Ὁ ἀμαρτωλὸς παρὰ πάντων.

Ἀνθιμος.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

434

DIDASCALIA
CHRISTIANIKI
Na lejete apò ta
JESUITOMATHITOPULA
Is ti Chio
PROSEVCHI TACHINI
Ke ale tines Evlavie.
En Zanclifi 1754.
Superiorum permissu.

In-12 de 166 pages & 1 feuillet non chiffré. Papier très fort. Ce livre est de la plus insigne rareté et constitue, en outre, l'unique production connue de l'imprimerie fondée par les Jésuites dans l'île de Chio. L'auteur de ce Catéchisme est le P. Thomas-Stanislas Vélastis, de Chio. D'Ansse de Villoison possédait un exemplaire de cet ouvrage : il figure dans le catalogue de la vente de ce savant (Paris, 1806, 8°), sous le n° 195 ; il fut acquis par notre Bibliothèque nationale au prix modique de 8 fr. 95. En tête de cet exemplaire on trouve deux feuillets manuscrits contenant la curieuse note suivante, de la main de Villoison.

*Note manuscrite qui se trouve à la tête d'un exemplaire
de ce Catéchisme en grec vulgaire, que possède
M. Marin, ancien censeur royal.*

Ce petit livre est un catéchisme en grec vulgaire que les Jésuites ont fait pour les Grecs catholiques de l'île de Chios. Les Capucins l'attaquèrent comme contenant des hérésies. Ils députèrent un de leurs Pères à Rome pour le faire condamner.

Et, à Paris, M. de Beaumont obtint qu'on lui remettrait tous les exemplaires qu'on avait apportés du Levant, pour assoupir cette affaire et empêcher le Parlement d'en prendre connaissance, et fit faire à ses frais une édition corrigée. Cet exemplaire est échappé aux recherches de l'Archevêque, et il est peut-être unique en France.

Note mise à la fin du susdit exemplaire.

Les Jésuites missionnaires dans le Levant firent imprimer dans les îles de l'Archipel le catéchisme précédent en grec vulgaire, où ils déguisaient les points principaux qui divisent les schismatiques des catholiques. Les Capucins, également missionnaires dans ce pays et jaloux de leur crédit saisirent avidement cette occasion de les humilier. Ils enlevèrent une partie des exemplaires de ce catéchisme et députèrent à Rome le P. Michel-Ange pour les dénoncer à la Propagande comme fauteurs d'hérésies. Ce Capucin, arrivé à Rome, s'adressa au cardinal Passionei, qu'on savait ne pas aimer les Jésuites, et lui fit part de sa mission. Le cardinal lui dit qu'il échouerait dans ses démarches à Rome, où les Jésuites jouissaient du plus grand crédit, & qu'il devait plutôt aller à Paris, où ils étaient dans ce temps-là poursuivis par le Parlement ; et lui remit une lettre de recommandation pour M. Marin, alors secrétaire général de la Librairie, avec qui M. le comte de Caylus l'avait mis en correspondance. M. Marin en parla à M. l'abbé Chauvelin, occupé de relever les erreurs des Jésuites, qui fixa un jour pour recevoir le Capucin. Mais, le même jour, il arriva chez M. Marin, avec un air fort triste et abattu, & ce dernier lui ayant demandé quelle était la cause de son affliction, le Capucin lui apprit que les Jésuites avaient obtenu de l'Archevêque de Paris et du Gardien de faire une visite la nuit dans sa cellule ; qu'on avait ouvert sa cassette, enlevé tous les exemplaires du catéchisme, et qu'on les avait remplacés par autant d'exemplaires corrigés, où il n'y avait rien à reprendre. Qu'il avait, tout le

jour & une partie de la nuit, médité ce catéchisme pour bien marquer les endroits répréhensibles ; qu'en s'endormant il avait mis cet exemplaire sous le chevet de son lit, et qu'il lui faisait hommage de cet exemplaire unique pour reconnaître l'accueil favorable qu'il lui avait fait & le service qu'il avait voulu lui rendre.

Il faut savoir que les Jésuites, instruits de la dénonciation que les Capucins devaient faire, avaient supprimé tous les exemplaires de ce catéchisme erroné, en avaient fait imprimer un autre où il n'y avait rien à reprendre, et avaient fait suivre le Capucin pour l'accuser de calomnie dans sa dénonciation, en produisant le catéchisme corrigé ; qu'ils l'avaient suivi à Paris, &c. »

Voici un passage de ce Catéchisme, qui fournira un spécimen du style de Vélatis et donnera en même temps une idée des opinions que les Capucins lui reprochaient :

D. An me sfixi canis n'amoso ombròs is to Evangkelio, k'ego piaso ton combon tis zonis mu ke ipò : *Ma tuto to evangkelion*, ine orcos ?

M. An to camis me tropo opù na mi dinete na to catalavi enas xipnitòs critis, veveon ine orcos : ke an den gricàs na ine eci, crimatizis thanasima ; alà an camis simadi icanetòn, ke o critis den to grikisi apo vuvalia tu, midè orcon epires, midè ecrimatises.

D. Emborò na dulevome panda teties poniries ?

M. Ojeske : alà otan den echi exusian na me sfixi o critis is orcon, ke exusian den echi otan erotà na mathi to sfalma mu ap' emena, ke xevro pos ego to ecama crifta, oste midè martirian epiren ap alo : ude ipopsian embori na echi cat' anthropinon tropon, ke polò malon dinome me apteji poniria na ton jelaso otan pandelòs im' aptestos ¹.

1. Pages 133-134.

Transcription.

Δ. Ἄν μὲ σφίξῃ κάνεις νά μόσω ὁμπρὸς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, κέγῳ πιάσω τὸν κόμπον τῆς ζώνης μου καὶ εἰπῶ· μὰ τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον, εἶναι ὅρκος ;

Μ. Ἄν τὸ κάμης μὲ τρόπο ὅπου νὰ μὴ δύνεται νὰ τὸ καταλάβῃ ἓνας ξυπνητὸς κριτῆς, βέβαιον εἶναι, ὅρκος, καὶ ἂν δὲν γρικᾷς νὰ εἶναι ἔτζι, κριματίζεις θανάσιμα· ἀλλὰ ἂν κάμης σημάδι ἱκανετόν, καὶ ὁ κριτῆς δὲν τὸ γρικῇσῃ ἀπὸ βουβαλιά του, μηδὲ ὅρκον ἐπῆρες, μηδὲ ἐκριμάτισες.

Δ. Ἐμπορῶ νὰ δουλεύωμαι πάντα τέτοιες πονηριές ;

Μ. Ὅγεσκε· ἀλλὰ ὅταν δὲν ἔχῃ ἐξουσίαν νὰ μὲ σφίξῃ ὁ κριτῆς εἰς ὅρκον· καὶ ἐξουσίαν δὲν ἔχει ὅταν ἐρωτᾷ νὰ μάθῃ τὸ σφάλμα μου ἀπ' ἐμένα, καὶ ξεύρω πῶς ἐγὼ τὸ ἔκαμα κρυφτά, ὥστε μηδὲ μαρτυρίαν ἐπῆ-
ρεν ἀπ' ἄλλο, οὐδὲ ὑποψίαν ἐμπορεῖ νὰ ἔχῃ κατ' ἀνθρώπινον τρόπον, καὶ πολλῷ μᾶλλον δύνομαι μὲ ἄπταιγῃ πονηρία νὰ τὸν γελάσω ὅταν παντε-
λῶς εἴμ' ἄπταιστος.

Traduction.

M. Si quelqu'un m'oblige à jurer sur l'Évangile et que, prenant le nœud de ma ceinture, je dise : *Par cet évangile*, est-ce un serment ?

D. Si tu fais cela de manière qu'un juge intelligent ne puisse s'en apercevoir, certainement tu jures ; et, si la chose est autrement que tu ne le dis, tu pêches mortellement ; mais, si tu fais un signe suffisant, et que le juge ne le comprenne pas par balourdise, il n'y a ni serment ni péché.

M. Puis-je toujours employer de pareilles fourberies ?

D. Non. Mais lorsque le juge n'a pas l'autorité de me contraindre au serment, de demander à savoir de moi ma faute, et que je sais l'avoir faite en secret, de sorte que, à défaut d'autres témoins, il ne peut pas même me tenir pour suspect, selon les usages du monde, à plus forte raison puis-je le tromper par une ruse innocente, lorsque je ne suis nullement coupable ¹.

1. [Nous comprenons ce passage de manière différente : « Non ; mais lorsque le juge n'a pas le pouvoir de me contraindre au ser-

Bibliothèque nationale de Paris : Inventaire D 58470, et Invent. D. 32460. Réserve.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : n° 8465.

[*Les Nouvelles ecclésiastiques ou Mémoires pour servir à l'Histoire de la Constitution Unigenitus* pour l'année M.DCC.LXIV (Bibl. nat. de Paris : L³ c²) ont rendu compte du livre de Velasti, pp. 45-52. On lit, à la page 45 :

« En 1754, le jésuite Velasti fit imprimer avec la permission de ses supérieurs à Zanclichi (dans l'Isle de Scio, une de celles de l'Archipel) un catéchisme en grec vulgaire, à l'usage des disciples des Jésuites dans cette Isle, comme le titre l'annonce, Nous n'en avons sous les yeux qu'une traduction italienne imprimée (100 pages in-12) ; l'édition originale étant devenue très rare pour les raisons que nous rapporterons dans la suite. »

Nous n'avons pas eu l'occasion de voir cette traduction italienne, qui dut paraître peu avant 1764.

De Backer (*Biblioth. des écrivains de la Compagnie de Jésus*, éd. Sommervogel, t. VIII, col. 547), dit à propos de l'ouvrage de Velasti : « J'ai lu dans une lettre du P. E. Michel, S. J., écrite de Sens, le 16 janvier 1762, qu'un capucin, le P. Minet, avait traduit en français ce catéchisme, pour le déferer à l'archevêque de Sens ».

435

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΑΛΗΓΗ
ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΠΟΤΕ
ΙΕΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ
ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Χρηματίσαντος καθηγεμόνος τοῦ κατὰ τὴν
ΠΑΤΜΟΝ ΝΗΣΟΝ ΕΛΛΗΝΟΜΟΥΣΙΟΥ.

Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα καὶ εἰς φῶς ἀχθεῖσα, δαπάνη μὲν φι-
λευσεβοῦς τινος καὶ Ὀρθοδόξου, ἐπιμελεῖται δὲ τοῦ Ἱερολογιωτάτου

ment. Et il n'a pas ce pouvoir, quand il cherche à apprendre de moi ma faute et que je sais avoir agi en secret, de telle sorte qu'il n'en a pas reçu témoignage d'une autre personne et qu'il ne peut non plus en avoir humainement le soupçon. A plus forte raison puis-je le tromper par une ruse innocente, lorsque je ne suis nullement coupable. » A la ligne 5, nous traduirions aussi : « et, si tu ne l'entends pas ainsi... » II. P.].

ΚΥΡΟΥ ΕΦΡΑΙΜ

Τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν, τοῦ καὶ Ἱεροκλήρυκος νῦν ἐν Κύπρῳ χρηματίζοντος.

EN Tῇ ΠΕΡΙΦΗΜῳ ΠΟΛΕΙ ΤΗΣ

ΟΛΛΑΝΔΑΣ ΑΜΣΤΕΡΔΑΜ,

Ἐν ἔτει τῷ σωτηρίῳ, αψνδ'. 1754.

In-4° de ις' (16), 666 pages et 1 feuillet blanc. Sur le titre, dans un cadre ornementé, le mot Φοίνιξ.

M. Jean Veloudo, qui a bien voulu nous communiquer ce titre d'après l'exemplaire (probablement unique) conservé à la Marciane, nous donne les détails suivants :

« In questo libro che contiene sermoni sacri l'autore propugna caldamente la chiesa orientale contra l'occidentale per le note differenze fra l'una et l'altra. Nella carta di riguardo incollata sopra il cartone della legatura, si vede dall' etichetta che era posseduto dal monastero del Rosario in Venezia : COLLEGII SS. ROSARII ; e vi è scritta questa annotazione :

*Gli Esemplari di questo Libro
per ordine del Magistrato degli
Eccellm̃i Riformatori pubblicamente
bruciati 1756.*

La forma dei caratteri di questo libro me lo fa riconoscere stampato a Venezia (da Glichì o da Saro) alla macchia con falso nome di luogo. Provenne alla biblioteca di S. Marco dalla soppressione Napoleonica di tutti i conventi. »

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 46660. J. 4★.

Les pages liminaires contiennent :

Pages α-6 : Le titre.

Page γ' : Ἀφιέρωσις τῆς βίβλου εἰς τὴν ἀνατολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν.

Page ς' : Τοῖς ἐντυγχάνουσι πᾶσι τὴν τῶν κατὰ θεὸν ποθομένων ἐπίτευξιν.

Page ιβ' : Τῷ ἱερολογιωτάτῳ διδασκάλῳ καὶ ἱεροκλήρυκι ἐν Κύπρῳ χρηματίζοντι, ἐμῷ τε πνευματικῷ πατρὶ κυρίῳ κυρίῳ Ἐφραίμ τὸ εὖ πράττειν μετὰ τῆς ὀφειλομένης μοι αἰδοῦς.

Page ιγ' . Πίναξ τῶν περιεχομένων διδαχῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ βίβλῳ.

[Sur Macaire et sur cette édition voir les *Éphémérides daces*, éd. Émile Legrand (Paris, 1880-1888), t. III, p. xii.]

436*

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ ΝΕΩΣΤΙ ΜΕΤΑΤΥΠΩ-
ΘΕΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΠΑΣΗΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ ΔΙΟΡΘΩΘΕΝ.
ΕΝ ΡΩΜΗ. αψνδ'. 1754.

In-4° de 6 feuillets non chiffrés et 460 pages. Sur le titre, vignette représentant le Christ en croix. Impression rouge et noire.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19247. S^a. F. 2.

Bibliothèque d'Ingram Bywater (à Londres).

437

Η ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΑ Η ΕΥΜΟΡΦΗ ΩΝΟΜΑΣΜΕΝΗ, Εἰς
τύπον, κ' εἰς φανέρωσιν πάλιν μεταβαλμένη. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1754.
Παρά 'Αντωνίω τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° de 22 pages + 1 feuillet blanc, en un seul cahier signé A.
Vignette sur le titre. Très rare.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

438*

HISTOIRE DE M. CONSTANCE PREMIER MINISTRE
DU ROI DE SIAM, *ET DE LA DERNIERE REVOLUTION*
DE CET ETAT. *Par le Pere* D'ORLEANS, *de la Compagnie de*
JESUS. NOUVELLE EDITION. A LYON, Chez les FRERES
DUPLAIN, Libraires, rue Mercière. M. DCC. LIV. AVEC PER-
MISSION.

In-12 de xxviiij et 234 pages. Rare. La première édition de cet ouvrage est de 1690.

Sur ce personnage, qui s'appelait en réalité YÉRAKIS, voir Legrand *Bibliographie ionienne*, tome I, page 72.

Bibliothèque nationale de Paris : Op² 49 c.

439*

ΘΕΙΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Ἀφιερωθὲν μὲν τῷ ποτὲ Μακαριωτάτῳ καὶ Σοφωτάτῳ Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων, **ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ ΧΡΥΣΑΝΘΩ ΤΩ ΝΟΤΑΡᾷ**, Νεωστὶ δὲ ἀναλώμασι, καὶ δαπάνῃ **ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΡΤΟΛΙ** Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν. **ΕΝΕΤΙΗΣΙ**, 1754. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. **SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.**

In-folio de 256 pages. Titre encadré. Impression rouge et noire à deux colonnes. Certains exemplaires portent un 6 tracé à la main sur le 5 de la date, ce qui donne 1764 au lieu de 1754. On trouve à la suite :

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΡΙΟΝ Περιέχον τὴν τῶν Εὐαγγελιστῶν διαδοχὴν, πόθεν ἄρχονται, καὶ ποῦ καταλήγουσιν. Ἔτι δὲ Κανόνια ΛΕ'. ἐν οἷς εὐρίσκεται ἀεὶποτε τὸ Εὐαγγέλιον τῶν Κυριακῶν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, ὁμοίως καὶ τὸ Ἑωθινόν, καὶ ποῖος ἥχος ψάλλεται ἐν ἐκάστη Κυριακῇ καὶ ἕτερα ἀναγκαῖα, περὶ τοῦ εὑρεῖν τὴν ἡμέραν τοῦ Ἀγίου Πάσχα, καὶ Πασχάλιον διηγενές. **ΣΥΝΤΕΘΕΝ ΠΑΡ' ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΟΥ ΤΟΥ ΓΑΥΖΩΝΙΟΥ**. Τὰ δὲ ῥηθέντα Κανόνια νεωστὶ ἐπανορθώθησαν προτροπῇ τοῦ ποτὲ Μακαριωτάτου Ἱεροσολύμων Πατριάρχου **ΚΥΡΙΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ**. **ΕΝΕΤΙΗΣΙ**, 1754. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. **CON LICENZA DE' SUPER. E PRIVIL.**

In-folio de 48 pages. Titre encadré. Impression rouge et noire.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Église de la Φανερωμένη (à Zante).

440

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ, Ψαλλομένη τῇ Δεκάτῃ **ΤΟΥ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ΜΗΝΟΣ**. Συντεθεῖσα παρὰ **ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΥ**. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, καὶ μετ' ἐπιμελείας ὅτι πλείστης διορθωθεῖσα. **ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ**, 1753. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. **CON LICENZA DE' SUPERIORI.**

In-4° de 36 pages. Signatures : ABC, 8 pages chacune ; D, 12 pages. Monogramme de l'imprimeur sur le titre. Impression rouge et noire. Rare.

Bibliothèque de Laurent Vrokinis (à Corfou).

441

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
 ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
 ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
 ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ
 ΤΟΥ ΖΑΚΥΝΘΙΟΥ.
 Ψάλλομένη τῇ ιζ' τοῦ Δεκεμβρίου Μηνός.
 ΣΥΝΤΕΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑ
 ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΥΨΑΝΔΡΟΥ

Ζακυνθίου τοῦ ἐλαχίστου ἐν Ἱεροδιακόνοις
 Καὶ ἀφιερωθεῖσα τῇ Ἐκλαμπροτάτῃ καὶ Περιβλέπτῃ Κοινότητι
 ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΖΑΚΥΝΘΟΥ.

Τανῦν μετατυπωθεῖσα, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας
 διορθωθεῖσα.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ, ἁψνέ.

Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. 1755.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 40 pages. En tête de ce livre, et sur un feuillet indépendant, il y a un portrait gravé de S. Denys d'Égine.

La page 3 est occupée par l'épître dédicatoire.

Les pp. 4-8 contiennent une Συνοδική ἔκθεσις du patriarche œcumenique Gabriel, datée de juin 1703, et relative à la célébration de la fête de S. Denys d'Égine. Ce vénérable personnage était de Zante et mourut le 17 décembre 1624.

Bibliothèque de l'Arsenal : Théol. 2260. 4°.

[Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos) : 85.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

442

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΗΜΩΝ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ Τοῦ ἐν τῇ
Νήσῳ Πάτμου ἀσκήσαντος Νῦν Πρῶτον τυπωθεῖσα, σπουδῇ μὲν καὶ
δαπάνῃ τοῦ Σφοδρολογιωτάτου Διδασκάλου Κυρίου Ἰακώδου, τοῦ Πατρίου,
τοῦ Πίικλην (sic) Ἀναστασίου. ΠΡΟΤΡΟΠΗ ΔΕ ΤΟΥ ΕΝ ΙΕΡΟ-
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙΣ ΚΥΡΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ Ὅπως
Διανέμονται δωρεάν, παρὰ τῶν ἐν τῇ Μονῇ Οἰκούντων Πατέρων.
ΕΝΕΤΙΗΣΙ, ἀψνέ. Παρὰ Ἀντωνίῳ Τζάτζ. *CON LICENZA DE'
SUPERIORI, E PRIVILEGIO.*

In-4° de 48 pages. On doit trouver, entre les pages 6 et 7, une gravure d'un format plus grand que celui du livre, laquelle représente saint Christodule et le monastère de Patmos. Rarissime.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. f. 43. (1).

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 49218. S^a. E. 1.

[Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Θερησκ. Τυκ. 92.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

443*

ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ Ἐπ' Ἑκκλη-
σίας καθ' ἐκάστην κηρυττόμεναι Νεωστὶ μετατυπωθεῖσαι, καὶ μετ' ἐπι-
μελείας διορθωθεῖσαι. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1753, Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ.
Con Licenza de' Superiori.

In-4° de 312 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre, qui est encadré d'un bois. Impression rouge et noire. Communication du R. P. Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

444

ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΠΙΣΤΙΣ, Ἀναγκαῖον εἰς κάθε
ἀπλοῦν ἄνθρωπον, Βεβαιωμένον ἀπὸ Προφήτας, Εὐαγγέλιον, Ἀποστό-

λους, καὶ ἄλλους σοφοὺς Διδασκάλους. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι Λόγοι ἐκλεκτοὶ εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀναγινωσκόντων, ὡς φαίνεται ἐν τῷ Πίνακι, μεταγλωττισθέντες εἰς ἀπλὴν φράσιν. Προσετέθη καὶ ἡ Σφραγὶς, ἣτοι Βοῦλλα τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα ΛΕΟΝΤΟΣ τοῦ Δεκάτου. Φιλοπονηθὲν παρὰ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΤΕΡΠΟΥ Ἐκ τῆς Θεοφρουρήτου Χώρας Βοσκοπόλεως. Νῦν Τέταρτον τύποις ἐκδοθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1755. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. αψνέ. *CON LICENZA DE' SUPERIORI E PRIVILEGIO.*

In-8° de 16 + 440 pages. A la page 16 liminaire, il y a un permis d'imprimer, daté du 23 novembre 1740. Gravures dans le texte. Rare.

Bibliothèque du Musée britannique : 869. e. 13.

[Bibliothèque publique de Zante : Δ. 271.]

445*

BIBLION TOY IANNOΥΑΡΙΟΥ ΜΗΝΟΣ. Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἱωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. 1755. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 280 pages. Cahiers de 8 feuillets, sauf le dernier qui en a 4 seulement. Signatures A-S. Titre encadré d'un bois avec la marque de l'imprimeur. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

446*

BIBΛΟΣ ΕΝΙΑΥΣΙΟΣ ΤΗΝ ΛΠΑΣΑΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ ΑΝΕΛΛΙΠΩΣ ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ, ΠΡΟΣΦΩΝΗΘΕΙΣΑ ΜΕΝ ΤΩ ΕΝΤΙΜΟΤΑΤΩ ΚΑΙ ΕΥΓΕΝΕΣΤΑΤΩ ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ ΠΑΝΩ ΜΑΡΟΥΤΖΗ ΤΟΥ

ΠΟΤΕ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΥΠΑΤΡΙΔΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. Τανῦν δὲ πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθεῖσα, παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΕΤΟΣ, 1755. Παρὰ Δημητρίῳ Θεοδοσίῳ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-folio de 3 feuillets non chiffrés et 826 + 472 pages à deux colonnes. Titre imprimé en rouge et noir avec la marque de l'imprimeur ; le verso est blanc. Le feuillet est occupé par la dédicace du typographe à Panos Maroutzes, et le feuillet 3 par la table.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 18948. VIII. 2.

Bibliothèque de l'Assomption à Cadikeui (Constantinople).

447

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ
ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΟΥ
ΜΑΡΚΟΥ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ,
Ὡς εὔρηται ἐν μεμβράναις.

Page 7 : Βίος τοῦ ἐπὶ τῶν εἰκονομάχων Ὁσίου Ἀντωνίου τοῦ νέου.

Page 12 : Βίος καὶ μετάνοια τῆς Μακαρίας Ταῖσίας τῆς ποτὲ Πόρνης.

Page 15 : ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ ΘΑΥΜΑΤΟΣ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῳ Κατὰ τοὺς χιλίους τετρακοσίους ὀγδοήκοντα ἐξ χρόνους ἀπὸ Χριστοῦ καὶ ἐπέκεινα, τῶν Ἀγαρηνῶν ἐκεῖσε κυριευόντων, ὑπὸ τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ Συμεῶν, μοναχοῦ τοῦ τζαχκάρη, ἦτις ὑπὸ τῶν ἀραβικῶν βιβλίων μετεγλωττίσθη ἀπλῶς παρὰ τινος εὐσεβοῦς, κατὰ τοὺς χιλίους ἐξακοσίους ὀγδοήκοντα ὀκτώ. καὶ τὰ νῦν μικρὸν διορθωθεῖσα ὡς ἦν παρὰ τοῦ ἀμαρτωλοῦ Ἐφραίμ, ἐξεδόθη εἰς τύπον διὰ τῆς αὐτοῦ ἐπιμελείας πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἐντυγχανόντων Ὁρθόδοξων.

Page 28 : NOI RIFORMATORI Dello Studio di Padova.

Avendo veduto per la Fede di Revisione ed Approvazione del P. F. Gio : Paolo Zapparella, Commissario del Santo Officio di Venezia, nel libro intitolato *Vita del Ven. Marco d' Atene &c. scritta in greco*, non v' esser cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi e buoni costumi, concediamo licenza ad Antonio Zatta, stampator di Venezia, che possi essere stampato, osservando gl' ordini in materia di stampe, e presentando le solite copie alle pubbliche librerie di Venezia e di Padova.

Dato li primo giugno 1755. (*Suivent les signatures, etc. etc.*).

In-4° de 28 pages. Le seul exemplaire de ce petit volume qu'il nous ait été donné de voir ne possède que le titre de départ reproduit en tête du présent article.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. f. 18. (2).

448

ΒΟΥΛΛΑ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΠΑ ΛΕΟΝΤΟΣ,
I'. Περὶ τῶν Προνομίων τῶν Γραικῶν, Καὶ ἐπικύρωσις εἰς τὴν αὐτὴν
τοῦ Ἀγιωτάτου ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ, Z'. Αἷς προσετέθη καὶ ἐτέρα
ΒΟΥΛΛΑ τοῦ αὐτοῦ ΛΕΟΝΤΟΣ, I'. περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς τοῦ
Μεγαλομάρτυρος ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ἐκκλησίας ἐν ταύτῃ τῇ Πόλει, Καὶ
Θέσπισμα τῆς τῶν Ἑνετιῶν Ἐξοχωτάτης Γερουσίας, περὶ τῶν Συνει-
κεσίων ἀναμέσον Γραικῶν καὶ Λατίνων. Τὰ πάντα μὲν εἰς Ἀπλὴν
Ῥωμαϊκὴν φράσιν μεταγλωττισθέντα. Ἀφιερωθέντα δὲ τῷ Εὐγενεστά-
τῳ Κυρίῳ Κυρίῳ ΣΚΑΡΛΑΤῳ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Τῳ ΕΚ ΛΑΡΙΣ-
ΣΗΣ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1755. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βέρτολι. CON
LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de deux feuillets non chiffrés et 32 pages, imprimées sur deux colonnes. Latin et grec. Épître dédicatoire d'Antoine Bortoli. Rare.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 131. Op. 7.

449*

COMMENTATIO DE LITTERARVM STVDIIS IOANN. NICOLAI MAVROCORDATI PRINCIPIS WALACHIAE AVCTOR. IOANN. THEODORVS HOELBIVS THEMARENSIS REVERENDI MINISTERII CANDIDATVS ET SOCIET. LAT. EIVSDEM COLL. ORD. IENAE LITTERIS SCHILLIANIS CIO IO CCLV.

In-4° de xx pages.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Misc. 803. n° 7.

450

ΔΙΔΑΧΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ, ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΝ, Καὶ εἰς ἄλλας Κυριακὰς τοῦ Ἑνιαυτοῦ, καὶ Ἐπισήμους Ἑορτάς, ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΤΙΝΩΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ, Συντεθεῖσαι μὲν, καὶ ἐκφωνηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ποτὲ Θεοφιλεστάτου Κερνίκης, καὶ Καλαδρίτων ἐν Πελοποννήσῳ Ἐπισκόπου Κυρίου ΗΑΙΟΥ ΜΗΝΙΑΘ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΗΝΙΕΩΣ. Νῦν δὲ τὸ Τέταρτον τυπωθεῖσαι, καὶ μετὰ πάσης τῆς Ἐπιμελείας διορθωθεῖσαι. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1735. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Ἀντωνίου τοῦ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de viii + 416 pages, dont la dernière non chiffrée. [A la page 416 est un permis d'imprimer en date du 17 mai 1737.] La page 8 liminaire est occupée par le portrait d'Hélie Miniati. Rare.

Bibliothèque du collège Flangini (à Venise) : n° 536.

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 4407.]

451

DRAMMATURGIA DI LIONE ALLACCI ACCRESCIUTA E CONTINUATA FINO ALL' ANNO MDCCCLV. IN VENEZIA. MDCCCLV. Presso GIAMBATISTA PASQVALI. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés + 1016 colonnes. Marque typographique sur le titre. Rare et recherché.

Les continuateurs de cet ouvrage sont Giovanni Cedoni et Giovanni degli Agostini, l'éditeur est Girolamo Zanetti.

Bibliothèque nationale de Paris (3 exempl.) : Yd 562; 4° Yd 16; Rés. Yd 334.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 1560. OO. 6.

452*

ΕΚΛΟΓΙΟΝ ΗΤΟΙ ΟΙ ΩΡΑΙΟΤΕΡΟΙ ΒΙΟΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
ΕΚ τοῦ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟῦ ΣΥΜΕΩΝΟΣ Εἰς κοινὴν μεταφρασθέν-
τες διάλεκτον παρὰ ΑΓΑΠΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ.
Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθὲν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ,
1755. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. CON LICENZA DE' SUPE-
RIORI.

In-4° de 4 feuillets et 392 pages, dont la dernière blanche. Signatures A-Bb. Titre encadré d'un bois, au bas duquel on lit : "Ἐτεῖ ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἁψνέ. Ἐνετ. Verso du titre blanc; f. 2-3, préface d'Agapios; f. 4 recto, table; verso, gravure de la crucifixion.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos) : 49.

Bibliothèque de l'École des langues orientales : R. II. 40.

453*

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΤ' ΕΡΩΤΑ-
ΠΟΚΡΙΣΙΝ Συναθροισμένα ἀπὸ τὰ Συγγράμματα τοῦ Μεγάλου
Ἀθανασίου, καὶ ἀπὸ ἄλλους Πατέρας. Καὶ ἐξηγημένα εἰς ἀπλὴν
φράσιν μὲ περίφρασιν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1755. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρ-
τολι. Con Licenza de' Superiori.

In-16 de 160 pages. Bois au verso du titre, représentant la Sainte-Trinité, et page 154, représentant la Vierge. Communication du R. P. Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

454*

Ζυγόμετρον, ἥτοι τὰ ζύγια καὶ μέτρα διαφόρων ἐμπορίων, χρήσιμον εἰς τοὺςπραγματεύοντας. Ἐν Βενετία. 1755. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι.

In-8°. Titre emprunté à Vréto*s*, *Catalogue*, 2° partie, p. 53, n° 110.

455*

Η ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΑ Η ΕΥΜΟΡΦΗ ΩΝΟΜΑΣΜΕΝΗ, Εἰς τύπον, κ' εἰς φανέρωσιν πάλιν μεταβαλμένη. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1755. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

Petit in-8° de 24 pages en un cahier unique de 6 ff., dont le premier, occupé par le titre avec verso entièrement blanc, n'a pas de signature; les autres sont signés A₂-A₆. Sur le titre, gravure semblant représenter la Bergère, assise mollement. Le poème se termine au bas de la page 21. La page 22 contient les vers : Καὶ ὡς ἐδῶ τελειώνει ἡ Βοσκοπούλα, etc.

Page 23-24 : Κατάλογος διαφόρων μικρῶν καὶ χαροποιῶν βιβλίων, ὅποῦ εὐρίσκονται εἰς τὴν Τυπογραφίαν Ἀντωνίου τοῦ Βόρτολι. Le premier numéro de ce catalogue est : Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακέδονος Ἱστορία εἰς στίχον, et le dernier : Ταρίφα μὲ ταῖς Πόσταις, καὶ πραχτικὴ τῶν Λογαριασμῶν.

Bibliothèque nationale d'Athènes : N. Φ. 521.

456

Η ΘΕΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΡΙΜΥΘΟΥΝΤΟΣ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ Πατρός, καὶ Προστάτου Κερκύρας, Νεωστὶ μετατυπωθεῖσα μετὰ τῆς προσθήκης τῶν Ἐγκωμίων τῶν ψαλλομένων ἐν ταῖς Ἀγρυπνίαις τῆς αὐτοῦ Πανηγύρεως. Ἐν τῷ τέλει προσετέθη καὶ ἡ Ἀκολουθία τοῦ γεγονότος ὑπερφυοῦς

θαύματος ἐν Κερκύρα κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Θαυματουργοῦ Προστάτου καὶ ἀντιλήπτορος. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, ρψνέ. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. 1755. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 48 pages. Signatures : ABC, 16 pages chacune.

A la suite et déjà annoncé sur le titre ci-dessus on trouve :

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ Ὑπὲρ τοῦ ἐν Κερκύρα γεγονότος ὑπερφυῶς θαύματος κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν τῇ 14 τοῦ Αὐγούστου Μηνὸς, κατὰ τὸ χίλιστον ἐπτακοσιοστὸν δέκατον ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. ρψνέ. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. 1755. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 16 pages, en un seul cahier.

Nous devons faire observer que la date du miracle donnée dans ce dernier titre est inexacte. Après δέκατον, on a oublié ἔκτον.

Bibliothèque du Métoque du S. Sépulture (à CP.) : E'. 747.

457*

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΘΗ ΕΒΡΑΙΩΝ, Συντεθέντα μὲν μετὰ καὶ τῆς Ἀναίρεσεως αὐτῶν εἰς Ἱταλικὴν Διάλεκτον Παρὰ τοῦ Κυρίου Δόκτωρος ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΔΙΚΩΝ, Μεταφρασθέντα δὲ εἰς τὴν ἀπλὴν Ῥωμαϊκὴν Γλῶσσαν πρὸς εὐαρέστησιν τῶν περιέργων Φιλομαθῶν. Νῦν Πρῶτον Τύποις ἐκδοθέντα, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθέντα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1755. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 16 et 432 pages. Les pages 429-432 contiennent un catalogue des livres en vente à la librairie Antoine Bortoli. Suivant Zaviras, *Nouvelle Grèce*, p. 357, le traducteur de cet ouvrage est JEAN STANOU.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 5045.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

458*

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΙ ΗΤΟΙ ΛΟΓΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΤΟΥ' ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ τοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ' ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, Καὶ ἐτέρων ἁγίων Πατέρων, παρὰ διαφόρων Διδασκάλων πεξευθέντες εἰς ἀπλὴν γλῶσσαν πρὸς κοινὴν τῶν εὐσεβῶν καὶ Ὁρθόδοξων Χριστιανῶν ὡφέλειαν. Ἐκδοθέντες μὲν τὸ πρῶτον παρὰ τοῦ Ὁσιωτάτου ἐν Μοναχοῖς Κυρίου Παχωμίου τοῦ ἐκ τῆς Πόλεως Τορνάβου, ἥτοι ἐκ τῆς Μητροπόλεως Λαρίσσης, τοῦ ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὁρει μονάζοντος. Τανῦν δὲ μετατυπωθέντες μετὰ κρείττονος τάξεως, καὶ τινος Προσθήκης καὶ ἀκριβοῦς ἐπιδιορθώσεως πάντων. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1755. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι, ἀψνέ. CON LICENZA DE SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de viii et 368 pages. Les feuillets liminaires forment un cahier et contiennent à la suite du titre, dont le verso est blanc, l'avis de l'imprimeur (p. iii-iv), la préface de Pachomios (p. v-vi), et la table (p. vii-viii).

Bibliothèque du monastère de Xénophon (au Mont Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

459*

ΜΗΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ Περιέχων τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἄπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ Νεωστὶ μετατυπωθεῖς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1755. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Ἔται ἀπὸ τῆς Θεογονίας, ἀψνέ. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 280 pages. Titre dans un encadrement xylographique. Impression rouge et noire sur deux colonnes, 47 lignes à la colonne pleine. Communiqué par le R. P. Matthieu.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

460*

ΜΗΝ ΦΕΥΡΟΥΑΡΙΟΣ Περιέχων τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεὶς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς,
 παρὰ Κυρίου **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ**. **ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ**, 1755. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας.
 αψνέ. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 160 pages. Titre dans un encadrement xylographique.
 Impression rouge et noire à deux colonnes, 47 lignes à la colonne
 pleine.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

461*

ΜΗΝ ΜΑΡΤΙΟΣ Περιέχων τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν **ΑΚΟΛΟΥ-**
ΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεὶς καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. **ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ**. 1755. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας, αψνέ. Con
 Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 140 pages. Titre dans un encadrement xylographique.
 Impression rouge et noire à deux colonnes, 47 lignes à la colonne
 pleine.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

462*

ΜΗΝ ΑΠΡΙΛΙΟΣ Περιέχων τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν **ΑΚΟ-**
ΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεὶς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ
 Κυρίου **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ**. **ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ**.
 1755. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψνέ.
 Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 132 pages. Titre dans un encadrement xylographique. Impression rouge et noire à deux colonnes, 47 lignes à la colonne pleine.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos).

463*

ΜΗΝ ΜΑΙΟΣ Περιέχων τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεῖς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1755. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας, αψνέ. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 120 pages. Titre dans un encadrement xylographique. Impression rouge et noire à deux colonnes.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

464*

ΜΗΝ ΙΟΥΛΙΟΣ Περιέχων τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεῖς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1755. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας, αψνέ. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 160 pages. Titre dans un encadrement xylographique. Impression rouge et noire à deux colonnes, 47 lignes à la colonne pleine.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

465*

ΜΗΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ Περιέχων τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεῖς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕ-

ΤΙΗΣΙΝ. 1755. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας, αῦψνέ. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 180 pages. Titre dans un encadrement xylographique. Impression rouge et noire à deux colonnes.

Bibliothèque du monastère de Dochar (au Mont Athos).

466*

ΜΗΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεῖσα, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείσα παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1755. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ, Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας, αῦψνέ. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 200 pages. Titre dans un encadrement xylographique. Impression rouge et noire à deux colonnes, 47 lignes à la colonne pleine. Communiqué par le R. P. Matthieu.

467*

ΜΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ Περιέχων τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεῖς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1755. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας, αῦψνέ. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 200 pages. Titre dans un encadrement xylographique. Impression rouge et noire à deux colonnes, 47 lignes à la colonne pleine. Communiqué par le R. P. Matthieu.

468*

ΜΗΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεῖς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ

Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1755. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας, αῦψνέ. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 256 pages. Titres dans un encadrement xylographique. Impression rouge et noire à deux colonnes, 47 lignes à la colonne pleine. Communiqué par le R. P. Matthieu.

469*

ΜΗΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ Περιέχων τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ Μετατυπωθεῖς, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείς παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1755. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρω. Ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας, αῦψνέ. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-folio de 288 pages. Titre dans un encadrement xylographique. Impression rouge et noire à deux colonnes.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).
Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

470*

NUOVA RACCOLTA D' OPUSCOLI SCIENTIFICI E FILOLOGICI TOMO PRIMO Sotto la Protezione *DI SUA EMINENZA* CARLO VITTORIO AMADEO DELLE LANZE Cardinale di S. Chiesa, Arcivescovo di Nicosia, Grand' Elemosiniere della S. R. M. del Re di Sardegna, Abate di Fruttuaria, e di Lucedio ec. IN VENEZIA. MDCCLV. APPRESSO SIMONE OCCHI. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

Quatorze volumes in-12.

Tome premier : xxiv + 494 + (128a-128s) pages et deux planches.

P. v-xiii : dédicace et épître dédicatoire de l'éditeur P. ANGELO CALOGIERÀ. P. xiv-xxiv : préface, index et permis d'imprimer

P. 128a-128s : lettre du P. D. Gabbriello Maria Guastuzzi au P. Lecteur D. Angelo Calogerà.

Tome deuxième. 1756 : 12 feuillets non chiffrés, 516 pages et 2 planches.

Tome troisième. 1757 : 4 feuillets non chiffrés, 496 pages et 1 planche.

Tome quatrième. 1758 : 8 feuillets non chiffrés + xxxii + 494 pages + 1 feuillet non chiffré.

Tome cinquième. 1759 : 6 feuillets non chiffrés + ciii + 406 pages + 1 feuillet blanc et 2 planches.

Tome sixième. 1760 : xvi + clxxx + 348 pages.

Tome septième. 1760 : xii, 536 pages et 1 planche.

Tome huitième. 1761 : xii, xliv et 508 pages.

Tome neuvième. 1762 : xii et 480 pages.

Tome dixième. 1763 : xii, 516 pages et deux planches.

Tome onzième. 1764 : xii, 528 pages et une planche.

Tome douzième. 1764 : 12, xlviii et 501 pages.

Tome treizième. 1765 : xx + xlvii + xcix + 360 pages.

Tome quatorzième. 1766 : xlv, 456 pages et une planche.

A la mort du P. Calogerà, les tomes suivants (*quinzième à quarante-deuxième*, 1767 à 1787) ont été publiés par les soins du P. D. Fortunato Mandelli, du même ordre. Le tome quarante-deuxième et dernier contient la table générale.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 48163. R. 7-9.

471*

NUOVO FIOR DI VIRTU Riformato, accresciuto, ed ornato con Dottrine, Similitudini, ed Esempj adattati alle Virtù, e Vizj, de' quali tratta. Libro utilissimo ad ogni persona, e massime a chi brama apprendere le due Lingue così comuni Italiana, e Greca Volgare. Ora la Prima volta stampato, e con esatta diligenza corretto.

NEON ANΘΟΣ ΧΑΡΙΤΩΝ 'Ανακαινισμένον, αὐξημένον, καὶ στολισμένον με Διδασκαλίας, Παρομοιώσεις, καὶ Παραδείγματα ἀρμόδια εἰς τὰς Ἀρετὰς καὶ Ἐλαττώματα, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ. Βιβλίον ὠφελιμώτατον εἰς κάθε ἄνθρωπον, καὶ μάλιστα εἰς ὅποιον ἐπιθυμεῖ νὰ

μάθη ταῖς δύο τόσον κοιναῖς Γλώσσαις, Ἱταλικήν καὶ ἀπλὴν Ῥωμαϊκὴν. Νῦν τὸ πρῶτον τυπωθὲν καὶ μετὰ ἀκριβοῦς ἐπιμελείας διορθωθέν. ΕΝΕΤΗΣΙ, 1755. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori e Privilegio.

In-8° de 436 pages. A la fin, permis d'imprimer en date du 13 juillet 1755. Description faite par les soins de M. Étienne Mani-takis, professeur au lycée d'Argostoli.

Bibliothèque publique d'Argostoli (Céphalonie).

472*

Παρακλητικὴ σὺν Θεῷ ἁγίῳ περιέχουσα τὴν πρέπουσαν αὐτῇ κατ' ἤχον ἀκολουθίαν· νεωστὶ μετατυπωθεῖσα, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείσα παρὰ κυρίου Ἀλεξάνδρου Καγκελλάριου. Ἐνετίησι 1755. παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ, ἔτος ἀπὸ τῆς Θεογονίας.

In-folio. Titre emprunté à Vrétos, *Catalogue*, 1re partie, p. 75, n° 208.

473*

ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΨΥΧΩΦΕΛΕΣΤΑΤΟΝ Περιέχον τὴν πρέπουσαν ἐν τῇ Ἀγίᾳ, καὶ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ ἄψααν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ. Νεωστὶ μετατυπωθὲν καὶ ἐπιμελείᾳ ὅτι πλείστη διορθωθέν. ΕΝΕΤΙ-ΗΣΙ, αψνέ. 1755. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. Con Licenza de' Superiori.

In-folio de 460 pages. Titre encadré. Impression rouge et noire à deux colonnes.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

474

ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ ΔΑΒΙΔ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ, ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΔΩΝ, Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς

διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ;
ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1755. αψνέ. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON
LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de viii + 216 pages. Marque typographique sur le titre, tiré en rouge et noir, et en regard duquel se trouve un portrait censé représenter le roi David. Rare.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 9963.

475*

ΑΓΙΑΣΜΑΤΑΡΙΟΝ ΗΤΟΥΝ ΕΚΛΟΓΗ Ἐκ τοῦ Μεγάλου
ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΥ Τῶν Χρησιμωτέρων, καὶ ἀναγκαιοτέρων τοῖς Ἱερεῦ-
σιν Ἀκολουθιῶν, καὶ Εὐχῶν. Αὐξηνηθεῖσα μετὰ Νέας Προσθήκης τι-
νῶν ἄλλων χρησίμων Εὐχῶν, Καὶ τῶν Μεγαλυναρίων τῶν Δεσποτικῶν
Ἑορτῶν. ΣΥΛΛΕΧΘΕΝΤΑ ΜΕΝ ΤΑ ΠΑΝΤΑ Χάριν Εὐχερείας
τῶν Ἱερέων ΝΥΝ ΔΕ ΝΕΩΣΤΙ ΕΙΣ ΤΥΠΟΝ ΔΟΘΕΝΤΑ Καὶ
μετ' ἐπιμελείας διορθωθέντα. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1756. Παρὰ Ἀντωνίῳ
τῷ Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 144 pages. Titre imprimé en rouge et noir. La page 144 est occupée par le Permis d'imprimer, daté du 18 mars 1756.

Bibliothèque de l'Assomption à Cadikeuī (Constantinople).

476

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
ΒΑΡΝΑΒΑ Συντεθεισα μετὰ προσθήκης ἀναγκαίων τινῶν, οὕτως ὥς
καθορᾶται. Διορίσθεισά τε ψάλλεσθαι οὕτω κατὰ πάσας τὰς ἐν Κύπρῳ
Ἱερὰς Ἐκκλησίας, Εὐχαριστίας ἕνεκεν τῶν ὧν ἀπέλαυσεν ἡ Κύπρος δι'
αὐτοῦ χαρίτων Αὐτονόμου τε καὶ Προνομίων. Παρὰ τοῦ Μακαριωτά-
του καὶ Λογιωτάτου ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΚΥΡΙΟΥ
ΦΙΛΟΘΕΟΥ. Οὗ τῇ σπουδῇ, καὶ Δαπάνῃ, καὶ Τύποις νῦν Πρῶτον
ἐξεδόθη. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψνς'. Παρὰ Ἀντονίῳ (sic) τῷ Βόρτολι.
1756. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 36 pages. Signatures : A-D, de 8 pages chacune ; E, 4 pages. Plaquette d'une grande rareté.

La page 3 contient une préface signée 'Ο 'Αμαρτωλὸς 'Εφραίμ. A la page 4, on voit une gravure représentant l'apôtre saint Barnabé.

L'Office proprement dit se termine à la page 31. Le reste du volume est rempli par la circulaire du patriarche Joannikios concernant la juridiction de l'archevêque de Chypre ; elle est datée de juillet 1651. Incipit : Οὐδέν που φιλοδοξίας χάκιον πέφυκεν. Manuel Gédéon l'a reproduite dans ses Κανονικαὶ διατάξεις, t. II, p. 385.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19219. S^a. E. 1. Tome III, n° 8.

Bibliothèque du Métoque du S. Sépulcre (à CP.) : Γ. 931.

Bibliothèque du Syllogue hellénique (à CP.) : Θρησκ. B. 56.

[Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Υκ. 59.]

477*

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΗΜΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Τοῦ ἐν τῷ Ὀλύμπῳ Ὅρει τῆς Θεσσαλίας
ἐκλάμψαντος, τοῦ νέου Ἀσκητοῦ, Ψαλλομένη τῇ κγ'. τοῦ Ἰαννουα-
ρίου Μηνός. ΝΥΝ Δεύτερον μετατυπωθεῖσα, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείσα
παρὰ Γεωργίου Κωνσταντίνου ἐξ Ἱωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1756.
Παρὰ Δημητρίῳ Θεοδοσίῳ τῷ ἐξ Ἱωαννίνων. Con Licenza de' Supe-
riori.

In-4° de 32 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre. Impression rouge et noire. Très rare.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19219. S^a. E. 1. To. 1, n° 10.

478

ANNALIUM ORDINIS PRÆDICATORUM VOLUMEN
PRIMUM REVERENDISSIMI PATRIS MAGISTRI F.
VINCENTII MARIE FERRETTI VICARII, ET PROC.
GEN. ORD. JUSSU EDITUM AUCTORIBUS FF. THOMA
MARIA MAMACHIO, FRANCISCO MARIA POLLIDO-

RIO, VINCENTIO MARIA BADETTO, ET HERMANNO DOMINICO CHRISTIANOPULO COENOBII S. MARIÆ SUPER MINERVAM PROV. ROMANÆ ALUMNIS. ROMÆ MDCCLVI. EX TYPOGRAPHIA PALLADIS EXCUDEBANT NICOLAUS, ET MARCUS PALEARINI PUBLICA AUCTORITATE.

(Au r^o du feuillet final :) EXCVDEBANT ROMAE NICOLAVS ET MARCVS PALEARINI BIBLIOPOLAE ET TYPOGRAPHI AD THEATRVM POMPEII ANNO MDCCLVI MENSE JVNIO SEDENTE BENEDICTO XIV. PONT. OPT. MAX. ANNO XVI.

In-folio de LXXXVIII et 680 pages, 466 colonnes et trois pages non chiffrées. Il y a un frontispice gravé et signé *Blasius Rebecchi del. & sculp.* Sur le titre il y a une gravure signée de même. Peu commun et recherché.

Bibliothèque nationale de Paris : H 7.

[Bibliothèque Casanatense (à Rome) : Ea. IX. 38.]

479

βιβλίριον

KATA ΛΑΤΙΝΩΝ

ἔχον ὄνομα ἐγκύκλιος ἐπι-
στολή.

γραφείσα παρὰ τοῦ σοφωτάτου κυ-
ρίου εὐγενίου, διδασκάλου τῆς ἡδὴ συ-
γκροτηθείσης ἐν τῷ ἀγωνύμῳ ὅρει
σχολῆς, συντόμως ἀπαριθμοῦσα τὰς
λατίνων μίαν πρὸς μίαν καινο-
τομίας ἐκπομπεύει.

,, ἔτι δὲ περιέχει τὸ, πᾶτερ ἡμῶν,
ἐπιτηδείως ὅλον ἀρμοσθὲν ὑπὸ σο-
φοῦ τινος ἱερέως εἰς τὸν πάππαν,
ὡς λατίνων ὄντα θεόν.

,, ἤδη δὲ τύποις ἐκδοθεῖσα ἐπὶ τοῦ
 παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρ-
 χου κυρίου κυρίου κυρίλλου, πρὸς
 ὃν καὶ προσφωνεῖται.
 ἐν κωνσταντινουπόλει. σωτηρίῳ ἔτι
 αψνς.

In-8° de 4 feuillets non chiffrés 06' (72) pages. Ouvrage de la plus extraordinaire rareté.

[F. 1 : Le titre, avec une grossière vignette au verso.

F. 2: Τῷ παναγιωτάτῳ, οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, ἡμῶν δὲ αὐθέντῃ, καὶ δεσπότῃ κυρίῳ κυρίῳ κυρίλλῳ τὴν ὀφειλομένην ἐδαφιαίαν μεθ' ὅσης εὐλαβείας προσκύνησιν. Signé : ἐλάχιστος αὐτῆς δούλος χριστόφορος ἱερομόναχος.

F. 3 et 4 : προήμιον. Τοῖς ἐντευζομένοις γνησίοις τέκνοις, τῆς ἀγίας τοῦ χριστοῦ ἐκκλησίας χαίρειν.

Le texte commence à la page α, sans autre entrée en matière que le titre courant κατὰ λατίων.]

André P. Vrétos, ayant confondu le ν de la date (lequel, suivant une forme archaïque bien connue, se termine par une sorte de queue qui lui donne l'air d'un γ) avec le signe ζ, a placé ce livre dans son *Catalogue* (première partie, p. 123, n° 347) à l'année 1796, comme si le millésime eût été : αψζς'. L'épître dédicatoire nous apprend que ce livre a été publié par le hiéromoine Christophe.

Bibliothèque de Georges Baltazzi, à Athènes.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque d'Hubert Pernot (à Nogent-sur-Marne).]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΦΩΣΦΟΡΟΣ Συν-
 τεθὲν ἀπλῇ φράσει παρὰ τοῦ λογιωτάτου κυρίου Ἀναστασίου Πώπα
 τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, καὶ ἀπριερωθὲν τῷ ἀξιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἐν ἱατροῖς
 κυρίῳ Μιχαλάκῃ τῷ πρεδικάρῃ τῷ ἐκ Μονεμβασίας, ἐν ᾧ ἐρωτᾷ ὁ
 Μιχαὴλ καὶ ἀποκρίνεται ὁ Ἀναστάσιος φιλαλήθως καὶ ὀρθοδόξως.
 Ἀδεία τοῦ πανιερωτάτου καὶ λογιωτάτου μητροπολίτου ἀγίου Σερρών
 κυρίου κυρίου ΣΤΕΦΑΝΟΥ. Ἐν ἔτει Χριστοῦ αψιθ'. Σέρρησι τῆς

μακεδονίας ἡ ἐμὴ ἐλπίς ἐν τῷ ἀρνίῳ. Νῦν πρῶτον τύπῳ ἐκδοθὲν παρά τινων εὐρισκομένων ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐν τῇ πόλει Βιέννα ἐν ἔτει 1756. BIENNA Τυπωθὲν παρὰ τοῦ Ἰωάννου Θωμᾶ Τράττνερ, Καίσαρικοῦ Βασιλικοῦ Βιβλιοπώλου.

In-8° de un feuillet (pour le titre) et 204 pages. Rarissime.

Page 1 : Στίχοι ἱαμβικοὶ πρὸς τὸν Μιχαλάκην. Suivis d'une épître dédicatoire au même personnage, d'un avis au lecteur, et d'une épigramme de deux vers iambiques, laquelle est signée Ἀθανάσιος Ἑμμανουήλ Βερροιαῖος et datée de Vienne, 1756.

Page 3 commence l'ouvrage proprement dit.

Bibliothèque du Musée britannique : 868. d. 13.

481*

BIBAION ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΠΙΣΤΙΣ Ἀναγκαῖον εἰς κάθε ἀπλοῦν ἄνθρωπον, Βεβαιωμένον ἀπὸ Προφήτας, Εὐαγγέλιον, Ἀποστόλους, καὶ ἄλλους σοφοὺς Διδασκάλους. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι Λόγοι ἐκλεκτοὶ εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀναγινωσκόντων, ὡς φαίνεται ἐν τῷ Πίνακι, μεταγλωττισθέντες εἰς ἀπλὴν φράσιν. Προσετέθη καὶ ἡ Σφραγίς, ἥτοι Βούλλα τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα ΛΕΟΝΤΟΣ τοῦ Δεκάτου. Φιλοπονηθὲν παρὰ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΤΕΡΠΙΟΥ Ἐκ τῆς Θεοφρουρήτου Χώρας Βοσκοπόλεως. Νῦν Τέταρτον τύποις ἐκδοθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1756. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. αΨνς'. *CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.*

In-8° de 14 + 438 pages (exemplaire incomplet).

Bibliothèque publique de Zante : A. 30.

482

βιβλίον καλούμενον

PANTISΜΟΥ ΣΤΗΛΗΤΕΥΣΙΣ

Ἐν ᾧ περιέχεται κεφαλαίων ἀριθμὸς ὀγδοήκοντα

ἐνδς, ὧν ἕκαστον ταῖς ἀκτισι τῆς
 γραφῆς ὡς ἱστὸν ἀραχνης, φαί-
 νεται διαλύον ῥαντισμά-
 των τὸ σκότος.

Τότε μὲν πρῶτον τύποις ἐξεδόθη, ὅτε ὁ οἱ
 κουμενικὸς ἐκοσμεῖτο θρόνος παρὰ
 τοῦ παναγιωτάτου κυρίου
 κυρίου κυρίλλου.

Δία αναλωμάτων τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστι-
 ανῶν, ὧν τὰ ὀνόματα γράφον κύριε,
 ἐν βίβλῳ ζωῆς, μνησθεῖς πάντων αὐ-
 τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.
 σωτηρίῳ ἔτει αψνς.

In-4° de 20 pages + 3 feuillets non chiffrés (dont le 3° blanc) + 1 page non chiffrée + 4 pages chiffrées 26, 27, 28, 29, + 1 page non chiffrée + ρος' (176 pages). Titre encadré d'un filet noir. Ouvrage de la plus extraordinaire rareté. Coté 30 fr. sous le n° 50, dans le Deuxième catalogue de livres rares (en grec) publié par Paul Lambros, p. 19¹. (Voir à l'année 1758, n° 510.) Les nombreuses fautes typographiques du titre existent bien dans l'original.

La page ροβ' (172) contient l'errata.

A la page ρογ' (173), commence la pièce célèbre :

Ὅρος τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, συσταίνων μὲν τὸ θεόθεν δοθὲν ἅγιον βάπτισμα, καταπτύων δὲ τὰ ἄλλως γενόμενα τῶν αἰρετικῶν βαπτίσματα.

Elle est signée des trois patriarches Cyrille, Matthieu et Parthénius. Elle a été rééditée par Œconomos, Τὰ σωζόμενα, t. I, p. 477 ; et par Manuel Gédéon, Κανονικαὶ διατάξεις, t. I, p. 252.

Bibliothèque du Métoque du S. Sépulcre (à CP.) : ς'. 829.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes), incomplet. Cet exemplaire est celui qui figurait dans le Catalogue de Paul Lambros, cité ci-dessus.

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3294.

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : T. 113.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).]

[1. Un exemplaire était coté 20 marks à la librairie Otto Harrassowitz de Leipzig (cat. 353, n° 1775, année 1912) ; mais il ne contenait que 20 pages (titre et index) + 2 feuillets non chiffrés (préface) + 176 pages chiffrées en grec.]

483*

BIBΛΟΣ ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ ΚΟΝΟΝΑΣ ΜΕΡΙΚΩΝ ΤΙΝΩΝ ΑΓΙΩΝ, ΕΝ Ἡ ΠΡΟΣΕΤΕΘΗ ΕΥΧΗ ΤΙΣ ΣΥΜΕΩΝΟΣ ΔΙΑ ΣΤΙΧΩΝ Εἰς τὴν Παναγίαν Τριάδα, καὶ ἑτέρα μικρὰ εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ οἱ κδ'. Οἴκοι τοῦ Παναγίου Σταυροῦ. Μετὰ καὶ προτροπῆς τινος πρὸς τοὺς Ἐν Κύκῳ πατέρας πολιτεύεσθαι κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν ὑποτύπωσιν. Ἔτι, καὶ τινὰ Τροπάρια κατανικτικὰ, μετὰ τριῶν Παρακλητικῶν Κανόνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψνς'. Παρὰ Ἀντωνίου τῷ Βέρτολι. 1756. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 64 pages et 2 feuillets. Titre orné d'une vignette représentant la Sainte Vierge; le verso est blanc.

Page 3, préface d'Ephræm.

Pages 4-8, les οἴκοι de la Croix.

Pages 9-13, prière de Syméon le théologien; inc. ὦ πάτερ υἱὲ πνεῦμα τριᾶς ἁγία, des. Αἰῶνας εἰς σύμπαντας οὐ μετρούμενους.

Pages 14-15, prière à Notre-Seigneur.

Pages 16-23, Ποίημα de Syméon le Métaphraste; inc. Ἀνοιξὸν κύριε ὁ θεός μου.

Pages 24-45, ὑποτύπωσις de Saint Christodule.

Page 46, gravure de la Vierge de Kykkos.

Pages 47-54, exhortation aux moines.

Pages 55-58, canon à la Vierge de Kykkos.

Pages 59-61, canon au Prodrôme de Maxime Trivoli.

Pages 62-64, canon à saint Jean l'évangéliste.

Les 2 feuillets de la fin comprennent, le premier, la table des canons, le second, au verso, le permis d'imprimer, daté du 4 décembre 1755.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au mont Athos).

484

DE LATERANENSIBUS PARIETINIS DISSERTATIO HISTORICA NICOLAI ALEMANNI *Additis quæ ad idem argumentum spectantia scripserunt* ILL. VV. Cæsar Raspo-

nus, & Josephus Simonius Assemanus. ROMÆ MDCCLVI. EXCUDERANT JOACHIMUS ET JOANNES JOSEPHUS SALVIONI TYPOGRAPHI PONTIFICII VATICANI *SUPERIORUM FACULTATE*.

In-4° de xvi pages pour le titre et l'introduction (dont les deux premières blanches), 218 pages pour l'ouvrage proprement dit, un feuillet blanc et douze planches gravées en taille-douce. Rare.

Bibliothèque de Eugène Müntz, de l'Institut.

La première édition de cet ouvrage parut en 1625. Voir notre *Bibliographie hellénique du dix-septième siècle*, tome I, page 200, n° 145.

485*

Ἐγχειρίδιον περὶ βαπτίσματος καλούμενον χειραγωγία πλανομένων. Συντεθὲν παρὰ τοῦ ἱατροφιλοσόφου κυρίου Εὐστρατίου ἀργέντου χίου, θείῳ ζείῳ κινήθέντος, τρανῶς ἐν αὐτῷ ἀποδείξει, ὅτι ἀδύνατον ἄλλως πως ἐκτελεῖσθαι τὸ θεῶθεν τοῖς ἀποστόλοις δοθὲν βάπτισμα, εἴμη ἐν τρισὶ ταῖς καταδύσεσιν ὡς παρ' ἐκείνων δογματικῶς ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ καθολικὴ, ἀποστολικὴ, καὶ ἀνατολικὴ ὁρθόδοξος ἐκκλησία διεδέξατο, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ποιεῖ. Ἦδη δὲ τύποις ἐκδοθὲν δι' ἀδείας τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Κυρίλλου. ✠ Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τῷ αψνς σωτηρίῳ ἔτει, μαρτίου α.

Petit in-8° (et non in-12) de 2 feuillets non chiffrés + 87 pages chiffrées et 3 pages blanches. Signatures : 1-5, les quatre premières de 8 feuillets, la dernière de 14, y compris les pages blanches. Rarissime et curieux ouvrage.

Le feuillet 1 liminaire porte le faux-titre, qui est ainsi conçu : ΩΡΑΙΟΤΑΤΟΝ ΠΕΡΙ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ ΣΟΦΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΒΙΒΛΙΑΡΙΟΝ ΕΙΣ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΔΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΔΙΑΙΡΟΥΜΕΝΟΝ.

Le feuillet 2 liminaire comprend le titre, ci-dessus reproduit avec ses fautes d'impression. Ce feuillet n'est pas compté dans la pagination, mais il est compris dans la numérotation des cahiers, de sorte que le cahier signé 1 finit avec la page 14.

La préface (p. 1-5) contient, avec un éloge d'Argentis, un résumé du livre.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque du monastère de Caracalla (au Mont Athos).

486

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΗΣ
ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΓΑΖΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΠΟΝΗ-
ΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΙΕΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙΣ ΣΟΦΟΛΟ-
ΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ, ΤΗΣ
ΕΝ ΠΑΤΜΩ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΣΧΟΛΗΣ. Νῦν Πρῶτον τύποις
Ἐκδοθεῖσα τῇ Ἐπιμελείᾳ, καὶ δαπάνῃ τοῦ Σοφολογιωτάτου Διδασκά-
λου. ΚΥΡΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ Τοῦ τὰ νῦν ἐν Κύπρῳ Ἱεροκλήρυκος Χρη-
ματίζοντος. Ἐπιστάσις δὲ καὶ ἐπιδιορθώσει τοῦ Λογιωτάτου
ΚΥΡΙΟΥ ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΙΣΙΔΕΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΨΕΙΝ 1756.
αψνς'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI,
E PRIVILEGIO.

In-4° de 88 pages. Sur le titre, uné vignette dans laquelle sont les initiales et la date suivantes, disposées sur trois lignes :
C. P. Φ. Μ. 1755.

Cette première partie est suivie d'une seconde ayant sa pagination respective et ainsi intitulée :

ΣΧΟΛΙΑ Καὶ ἀποσημειώματα εἰς τὸ τέταρτον Βιβλίον τῆς Γραμ-
ματικῆς ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΓΑΖΗ, Φιλοπονηθέντα παρὰ Κυρίου Γερασί-
μου τοῦ Βυζαντίου.

In-4° de 46 pages et 1 feuillet blanc. A la page 46, il y a un permis d'imprimer daté du mois de mars 1756.

En tête du volume, on lit la préface suivante :

Τοῖς ἐντυγχάνουσι φιλολόγοις τὴν τῶν ποθουμένων
ἐπίτευξιν.

Οὔτε πρὸς ἡμετέραν ἐπίδειξιν, ὧ παιδείας ἐρασταί, τύποις ἐκδοῦναι
τὴν τοῦ τετάρτου βιβλίου τοῦ κυροῦ Θεοδώρου Γαζῆ ἑρμηνείαν προ-
τεθύμηναι, οὔτε πρὸς ἔπαινον τοῦ φιλοπονήσαντος ἡμετέρου ἀγίου
πατρὸς καὶ διδασκάλου καὶ γέροντος κυρίου Γερασίμου, ἐπεὶ θεόθεν

τούτου ὁ ἔπαινος καὶ τὸ κλέος πασίδηλον, καὶ θεὸς ἦδη αὐτὸν, τὸν βλαστὸν μὲν τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, καχύχμη δὲ τῆς Πίτμου, καὶ τῆς Κρήτης νῦν τὸν θησαυρὸν, διὰ πολλῶν θαυμάτων ἐδόξασεν, ὡς οἱ πάντες σχεδὸν μαρτυροῦσι. Οἶδε γὰρ κύριος δοξάζειν τοὺς αὐτὸν ἀντιδοξάζοντας, ἀλλὰ πρὸς ὠφέλειαν τῶν φερεπόντων φιλολόγων. Πλεῖστα καὶ γὰρ εὐρήσουσιν ἐνταῦθα οἱ μετ' ἐπιστάσεως τὸ παρὸν ἀναγινώσκοντες πόνημα, τὰ τῆς Γραμματικῆς, ὡς εἰπεῖν, ὄργια, καίτοι μὴ ἐν ἀκριβεστάτῃ καὶ τελείᾳ τάξει, ὡς τοῦ συγγραφέως προαρπασθέντος ὑπὸ τοῦ χρεῶν, οἷς οἶδεν ὁ κύριος κρίμασιν. Ἄλλ' ἵνα μὴ οἱ ξένοις, ὃ λέγεται, πτεροῖς ἐγκαλλωπιζόμενοι ὡς οἰκεῖον σφετερίσωσι τὸ ἀλλότριον, καὶ νοθεύσαντες μακρηγορίᾳ τὸ πόνημα, ὡς ἴδιον ἐπιγράψωσι, δεῖν ἔγνω τοῦτο ὡς ἔχει διαδοθῆναι πρὸς τὸ τῶν ἐντευξομένων ὄφελος. Ἰσασι δὲ οἱ πεπειραμένοι τῆς μεθερμηνείας ταύτης βίβλου (καὶ οὕτως ἐχούσης ὥσπερ καὶ εὔρηται ἐκ τοῦ ταύτην φιλοπονήσαντος) πολὺ τὸ εἰς ἀκριβεῖαν συμβάλλον τῆς ἐντελοῦς καὶ ἀκριβοῦς κατὰ γραμματικὴν ἔξεως. Ὅθεν μηδεὶς ἐγκαλείτω ἡμῖν περὶ τούτου, ἢ καὶ διαβαλλέτω, ἐπεὶ ὑπὸ πολλῶν προτραπέντες, καὶ ὑπὸ τῶν ἐνοχλούντων παθῶν, ἐξ ὧν καὶ θάνατος ἐγγὺς σχεδὸν ἐπαπειλεῖται, βιασθέντες, ἐκινήθημεν ἤδη εἰς τοῦτο, καίτοι μὴ προθύμως, διὰ τοὺς φιλεγκλήμονας, ἀλλ' ὡς εὐρόντες ἐπιστάτην ἐν τυπογραφίᾳ πιστὸν τὸν ἐν Χριστῷ ἡμῖν ἀγαπητὸν λογιώτατον κύρ Σεραφεῖμ, τὸ καὶ κατὰ πνεῦμά μοι τέκνον, τὴν δυνατὴν συνεισφέροντα ἐπιμέλειαν, ἵνα δίχα προσθήκης τινὸς ἢ ἀφαιρέσεως ἢ βίβλος τύπῃ ἐκδοθῇ, καὶ δίχα πολλῶν σφαλμάτων μάλιστα, ὅπερ φιλεῖ γίνεσθαι ἐν τοιούτοις βιβλίοις, διὰ τὴν τῶν τυπογράφων ἀπειρίαν. Ὅθεν εἴ τι καὶ ἡμαρτημένον εὐρεθῇ, μὴ ἐγκαλέσωσί τινες τοῖς ἐκτυπώσασιν ὡς μωμοσκόποι, ἢ καὶ ἡμῖν ὡς παριδοῦσι δῆθεν τοῦτο, δίκην μυιῶν, τῷ σεσηπότι ἐμμένοντες, ἀλλ' ὡς μέλισσαι τὸ καλὸν ἐπιλεξάμενοι, παραβλεψάτωσαν τὸ δοκοῦν ἄχρηστον, εἴπερ καὶ ὅλως ἐστίν. Εὐχθεσθε δὲ κάμοι τὴν τῶν ἁμαρτημάτων ἄφρσιν, καὶ ἔλεος παρὰ θεοῦ ἐν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ, ναὶ μὴν καὶ τοῖς [ἐν] Χριστῷ μοι ἀγαπητοῖς τέκνοις, τῷ λογιωτάτῳ φημί ἀρχιδιακόνῳ τοῦ ἁγίου Κύπρου Σωφρονίῳ, τῷ καὶ ἡμετέρῳ μαθητῇ, προτρεψαμένῳ μοι ἐν τούτῳ καὶ κοπιάσαντι, καὶ τῷ συνεργήσαντι ἐλλογίμῳ ἐν ἱερομονάχοις κυρίῳ Σεραφεῖμ, τῷ καὶ ζῆλον ἐπιδειξαμένῳ ἐν τοιούτοις θεοφιλέσιν ἔργοις πολὺν πρὸς τὴν τοῦ ἡμετέρου γένους ὠφέλειαν. Δῶν αὐτῷ κύριος τὸν ἐπάξιον τῶν πόνων

καὶ κινδύνων μισθὸν, παρ' οὗ καὶ εἴητε ὑγιαίνοντες, ὡς ἐπεύχομαι. Ὁ ἁμαρτωλὸς Ἐφραίμ.

On trouve des exemplaires de ce livre avec la date de 1757. Voir Vrétos, *Catalogue*, 2e partie, n° 112, et Paul Lambros, *Catalogue de livres rares* (Athènes, 1869, 8°), n° 39.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

[Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Γραμμ. P. 11.

Bibliothèque publique de Zante : Y. n° 102.

Bibliothèque d'Hubert Pernot (à Nogent-sur-Marne).]

487

Exercitatio biblica habita in Collegio romano a patribus Societatis Jesu, anno MDCCLVI, mense (*en blanc*), die (*en blanc*). Romæ, MDCCLVI. Ex typographia Generosi Salomonii.

In-4° de xx pages. L'auteur de ce opuscul est Jean-André Typaldos. (C. Sommervogel, *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus*, t. VIII, col. 33.)

488*

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΓΑΖΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ
BIBLIA ΤΕΣΣΑΡΑ, "Απασαν μὲν Γραμματικὴν Θεωρίαν λίαν εὐμε-
θόδως τε, καὶ πολυμυθῶς περιλαμβάνοντα, Τανῦν δὲ ἀναθεωρηθέντα, ἐκ
πολλῶν τε σφαλμάτων ἐκκαθαρθέντα, καὶ μετ' ἐπιμελείας ὅσης πλείστης
διορθωθέντα. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1756. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι.
Con Licenza de' Superiori, e Privilegio

Petit in-8° de 8 et 328 pages dont la dernière blanche, divisées en 21 cahiers de 8 feuillets chacun, sauf le dernier qui n'en a que 4. Les 8 pages liminaires forment un cahier à part et comprennent : p. 1-2, le faux-titre, blanc au verso ; p. 3-4, le titre, blanc au verso ; p. 5-7, un avis au lecteur signé Παναγιώτης ὁ Παλαμᾶς ; p. 8, un permis d'imprimer en date du 12 mai 1756.

Bibliothèque du monastère de Xénophon (au Mont Athos).

Bibliothèque de l'École des langues orientales (à Paris) : AA.VIII.30.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

489

RECUEIL DE PIÈCES *CONCERNANT* L'inoculation de la petite vérole, & propres à en prouver la sécurité & l'utilité. A PARIS, Chez DESAINT & SAILLANT, rue S. Jean de Beauvais, VINCENT, rue S. Severin. M DCC LVI. *AVEC APPROBATION* du Censeur Royal.

In-12, de xii + 336 pages, dont la dernière blanche. Rarissime. A la page xii est une approbation en date du 18 juillet 1754.

Bibliothèque du Musée britannique : 4174. e. 48.

490

Σύνοψις εὐχῶν ἐκ τοῦ Ψαλτῆρος, συλλεγεῖσα παρὰ τοῦ σοφωτάτου Γενναδίου Σχολαρίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Τυπωθεῖσα ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ θεοσεβεστάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Μολδοβλαχίας κυρίου, κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Μιχαήλ Ῥακοβίτζα Βοεβόδα, ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου κυρίου, κυρίου Ἰκνώδου. Ἐν Ἰασίῳ τῆς Μολδαβίας, ἀψνς'. Παρὰ Δούκα Σωτηρίῳ, τῷ ἐκ τῆς νῆσου Θάσου¹.

In-12 (plutôt petit in-8°). Voir à l'année 1749.

Bibliothèque de Paul Lambros, à Athènes.

1. Titre emprunté à PAUL LAMBROS, Ἱστορικὴ πραγματεία περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς τυπογραφίας ἐν Ἑλλάδι μέχρι τοῦ ἔτους 1821 (dans le périodique Χρυσάλλις, tome IV, p. 574, note 1).

491*

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑ περὶ τῆς ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΩΦΕΛΕΙΑΣ μερικῶν ἐκλεκτῶν καὶ δοκιμασμένων Ἱατρικῶν, ὅπου
πιστῶς καὶ εὐστόχως συσχεύονται, καὶ ἐτοίμως διαπωλοῦνται εἰς
τὸ Ὁρφανοτροφεῖον τῆς ἐν τῇ Σαξονίᾳ ΜΑΓΔΕΒΟΥΡΓΙΚΗΣ
ΑΛΛΗΣ Παρὰ τοῦ Ἐξοχωτάτου ἐν Ἱατροῖς, καὶ Ἐπιφανεστάτου
ΚΥΡΙΟΥ ΔΑΒΙΔ ΣΑΜΟΥΗΛ ΜΑΔΑΪ. Ἀρχιατροῦ καὶ
Αὐλικοῦ Συμβουλάτωρος τοῦ Ὑψηλοτάτου Πρίγγιπος τῆς Ἐνορίας
Κόθεν καλουμένης, καὶ ἐν τῷ εἰρημένῳ Ὁρφανοτροφείῳ Ἱατροῦ ἐξαι-
ρέτου. Μὲ τὰ ὅποια Ἱατρικὰ, κατὰ τὴν πολλὴν πράξιν καὶ δοκιμὴν, οὐ
μόνον αἱ ἐλαφραῖς, ἀλλὰ καὶ αἱ βαρύτεραις Ἀσθενείαις σὺν Θεῷ εὐτυ-
χῶς θεραπεύονται. Μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τὸ Λατινικὸν εἰς τὴν ἀπλὴν τῶν
σημερινῶν Γραικῶν διάλεκτον παρὰ τοῦ ἐλαχίστου ἐν σπουδαίοις
ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΔΑΜΗ Ἐντυπωθεῖσα δὲ δι' ἐξόδων καὶ δαπάνης
ἰδίας τοῦ Ἐντιμοτάτου καὶ χρησιμωτάτου Πραγματευτῆ ὁμοπατρίου,
κυρίου, κυρ ΖΑΦΥΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ. τοῦ ἐξ. Ἀλθανιτοχωρίου
Τουρνόδου τῆς Βουλγαρίας Ἐν τῷ Ὁρφανοτροφείῳ τῆς Ἀλλης, Ἐτει
σωτηρίῳ 1756.

In-8° de 12 feuillets, 180 pages et 21 feuillets.

Collation du volume :

Feuillet 1, recto : Le titre, verso blanc.

Feuillets 2-5 : Lettre latine du traducteur à l'auteur, ainsi datée :
*Dabat Hermanopoli seu Cibimi in Transylvania Die tertia septem-
bris, Anno Salutis 1755.*

Feuillets 6-12 : Préface en grec, datée de la sorte : Ἐν τῇ Χάλλῃ
πόλει τῆς Σαξονίας. Ἐτει τῷ σωτηρίῳ 1755.

Pp. 1-158, l'ouvrage proprement dit.

Page 159, le titre suivant :

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ ΤΡΙΠΛΟΥΝ ἡγουν ΜΙΑ ΠΡΟΣΘΗΚΗ
ΤΡΙΔΙΠΛΟΣ, I. Διὰ τὴν χρεῖαν καὶ τὴν χρῆσιν τῆς Διαφορητικῆς
ΛΛΙΝΗΣ ΕΣΣΕΝΤΖΙΑΣ. II. Διὰ τὴν χρῆσιν τῆς ἐτέρας
ΕΣΣΕΝΤΖΙΑΣ ΚΟΡΑΛΛΙΝΗΣ. III. Διὰ κάποιαν πρόχειρον,
ἀκίνδυνον, καὶ Γληγορωτάτην θεραπείαν ΤΟΥ ΤΡΙΤΑΙΟΥ ΠΥΡΕ-
ΤΟΥ. Κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ τὸν Λογαριασμὸν τῶν Κρυμωδῶν Πυρε-

τῶν, ἡγουν ἐκείνων τῶν Θερμασιῶν, ὁποῦ τινάζουν καὶ κρυώνουν τὸν Ἄνθρωπον. Προσετέθη εἰς τὸ τέλος τοῦ Ἑλληνικοῦ βιβλίου παρὰ τοῦ ἐξοχωτάτου ΔΑΒΙΔ ΣΑΜΟΥΗΛ ΜΑΔΑΨΙ, Πρακτικοῦ Ἱατροῦ τῆς Χάλλας.

La page 160 est blanche.

Les pages 161-180 contiennent le supplément annoncé dans ce titre. Les 21 feuillets de la fin renferment la table explicative des termes techniques en langue vulgaire.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos) : 109.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

492

ΤΟ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΔΥΚΤΙΟΝ (*sic*) ΗΤΟΙ. ΛΟΓΟΙ ΨΥΧΟΦΕΛΕΙΣ (*sic*) ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ, ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΝ. ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΘΗΜΕΡΟΝ ΝΗΣΤΕΙΑΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΩΝ. Συντεθέντες, καὶ ἐκφωνηθέντες παρὰ τοῦ ταπεινοῦ Ἱεροκλήρυκος ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ τοῦ ΚΕΦΑΛΗΝΙΕΩΣ. Ἰδίᾳ δαπάνῃ τῷ Τύπῳ ἐκδοθέντες πρὸς ὠφέλειαν τῶν χριστιανῶν. Καὶ ἀφιερωθέντες τῷ Ὑψηλοτάτῳ Γαληνοτάτῳ, καὶ Θεοσεβεστάτῳ Αὐθέντῃ. ΚΥΡΙΩ, ΚΥΡΙΩ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ ΜΙΧΑΗΛ ΡΑΚΟΒΙΤΖΑ Βοεβόδα. καὶ Ἠγεμόνι Μεγαλοπρεπεστάτῳ πάσης Μολδοβλαχίας. Ἐν Ἰασίῳ τῆς Μολδαβίας. ἐν Ἑτει Σωτηρίῳ αψς'.

In-4° de huit feuillets non chiffrés et υδ' (402) pages. Rarissime. [L'ouvrage, pour être complet, doit contenir, outre les feuillets liminaires, un portrait avec l'inscription : + Νικόλαος Μαυροειδῆς ἱεροκλήρυξ ὁ ἐκ Κεφαλληνίας, ἀπὸ χώρας Ἀργοστολίου, ἐτῶν τεσσαράκοντα, καὶ ὀκτώ. αψνς, 1756.]

Bibliothèque du Musée britannique : 870. e. 5.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de l'Académie roumaine.

Bibliothèque de la Communauté grecque de Trieste : n° 571.]

493*

TZOYMAE ΣΕΝΕΝΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΛΕΡΙΝΕ ΤΖΕΒΑΠ
 ΒΕ ΝΑΣΑΑΤΛΑΡ. Τεφσίρ όλουνμούς, 'Ρώμπζα Γιαβάν Τίλιν-
 τέν Τούρκ λισανινά, 'Ατάλλιαλη ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΙΕΡΟΜΟΝΑ-
 ΧΟΣΤΑΝ Σίμτι 'Ιλκ έβέλ Πασμαγιά βεριλτῆ, ποῦ ζήκρ όλουνάν
 κίμσενην χάρτζ μασραζίλαν, Χριστιανλάριν Κιφασετλιγῆ, βέ Χελασ-
 λικλαρί ίτζην. 'Ιμτι ταχί, ΣΟΥΛΤΑΝ ΒΑΛΙΤΟΥΛΛΑΧ ΠΑΝΑ-
 ΓΙΑ ΚΥΚΚΟΝΟΥΝ Κύπριζτα σακίν όλάν, άζίμ βέ Πατισάχ
 Μοναστηρίν μετὰτ 'Ιμτατίγιλαν Σαυκλιγὰ γκελίπ άτζιγὰ πεάν όλουν-
 τοῦ, βέ Πασμαγιά βεριλτι ζίατε έμέκ ζαχμέτιλεν, βέ χάρτζ μασράζιλαν
 BENETIKTE ΠΑΣΜΑΓΙΑ ΒΕΡΙΑΤΙ, ΑΓΙΑΝΔΑΡΙΝ. ΙΖΝΙ-
 ΓΙΑΕΝ. Βέ Πακιλτι ζίατε Τεχμιλ όλουντοῦ, άσλα Γιαγνησι γιόκ-
 τουρ Νοξανλικ ούζερέ. ΒΟΡΤΟΛΙ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΠΑΣΜΑΤ-
 ΖΗΤΑΝ. 1756, αψνς. CON LICENZA DE' SUPERIORI,
 E PRIVILEGIO.

In-4° de XII et 426 pages. Emblème de Séraphin sur le titre,
 avec les lettres C. P. Φ. Μ. et la date 1755.

Collation des pages liminaires :

P. I-II : Le titre, blanc au verso.

P. III-VIII : Préface sur deux colonnes, grec à gauche et turc à
 droite. Elle est signée : Σεραφείμ ιερομόναχος, ό εκ Πισσιδιάς και εκ
 τῆς άδελφότητος τῶν έν τῇ ιερᾷ και βασιλικῇ Μονῇ τοῦ Κύκκου έπιφη-
 μιζομένην ένασκουμένων πατέρων.

P. IX-XI : La table.

P. XII : Permis d'imprimer daté du 4 août 1755.

Cet ouvrage est une traduction turque du Κυριακοδρόμιον d'Agap-
 pios Landos.

Bibliothèque du Collège Flangini (à Venise) : 432.

Bibliothèque du monastère de Dochiar (au Mont Athos).

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos).

Bibliothèque nationale d'Athènes.

494

ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ Ὡς Εὐρηται τῆς κατὰ τὴν Νῆσον Κύπρον, Σεβασμίας καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ΜΑΧΑΙΡΑΔΟΣ Ἐπιλεγομένης, Νῦν Πρῶτον Τύποις Ἐκδοθεῖσα πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἐν τυγχανόντων. Δαπάνη μὲν καὶ Ἐξόδω τοῦ τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς Μονῆς Οἰκονόμου κὺρ Παρθενίου. Ἐπιμελεία δὲ τοῦ ἐν Ἱεροδιδασκάλου Κυρίου Ἑρραίου. Ἐπιστάσις δὲ Κυρίου Σεραφεῖμ Πισσιδείου τοῦ Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱερᾶς, καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Κύκκου. ΕΝΕΤΙΨΙΝ, ρφνς'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. 1756. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 76 pages. Vignette sur le titre. Rarissime.

La page 4 est occupée par une gravure représentant Notre-Dame.

A la page 75, permis d'imprimer délivré le 16 février 1755 (= 1756, en tenant compte de la différence du calendrier vénitien).

Bibliothèque du Musée britannique : 870, f. 19.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 19074. S^a. C. 1.

[Bibliothèque de l'École des langues orientales : EE. V, 57.

Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

495*

ΧΑΤΖΕΘΑΜΕ ΚΙΤΑΠΗ ΣΟΥΛΤΑΝ ΒΛΑΙΤΟΥΛΑΧ
ΠΑΝΑΓΙΑ ΜΕΒΛΟΥΤΟΥΛΑΧΙΝ, Νιαζίμὲτ Παράκλησιλερι,
βὲ γιρμιτόρτ σελαμλαμασί, βὲ Ἀμαρτωλῶν Σωτηρίατα μπεὰν ὀλὰν
χεκμετναμελερί, βὲ Ἐξάψαλμος, βὲ Ἀπόδειπνον, βὲ ταχὶ ἱκτιζαλὶ
σεγλιέρ μπούρατα μεδτζούττουρ, ὀνλάρκι χέρ Χριστιανὰ λαζίμ, βὲ ἱκτι-
ζάτηρ, σάπναχ ἄξᾶμ ὀχυργιᾶ, Σίμτι Ἰλκ ἐββέλ τεφοσίρ ὀλουμουῖν Πασ-
μαγιὰ βεριλτι, ποῦ ζήκρ ὀλουνανήν χάρτζ μασραζήγιλαν. γιζδὰν
Ῥώματζα τολιντὲν Τοῦρκ λισανινὰ, ζίατε ἐμὲκ ζαχμέτιλεν, ΑΤΑΛ-
ΛΙΑΛΟΥ ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣΤΑΝ. ΧΡΙΣΤΙΑΝ-
ΛΑΡΙΝ ΚΙΦΑΕΤΑΙΓΗ ΙΤΖΙΗΝ. ΑΓΙΑΝΛΑΡΙΝ ΙΖΝΙΓΙ-
ΛΕΝ ΒΕΝΕΔΙΚΤΕ ΠΑΣΙΑΤΙ ρψνέ. ΒΟΡΤΩΛΙ ΑΝΤΩ-

NIOΣTAN. 1756. Τζουμλενιζ Χριστοζουν 'Ιζηνέ γιορούγιουν. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 114 pages et un feuillet blanc. Marque de l'imprimeur sur le titre, imprimé en rouge et noir. Le verso du titre est blanc.

Page 3-5 : Préface du hiéromoine Séraphin, en turc.

P. 6 : Permis d'imprimer, daté du 21 novembre 1755.

La page 7 est blanchée.

La p. 8 contient une xylographie de N.-D. de Kyccos à Chypre.

P. 112-114 : Table.

Cet ouvrage est une traduction turque de l'Ἀμαρτωλῶν Σωτηρία et de l'Ὠρολόγιον.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos).

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 112.

496*

ΑΙ ΘΕΙΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ Πατέρων
ἡμῶν ΙΩΑΝΝΟΥ τοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ τοῦ
ΜΕΓΑΛΟΥ, ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ τοῦ ΔΙΑΛΟΓΟΥ, Ὅτι τοῖς τῶν Προη-
γιασμένων. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1757. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ
Ἰωαννίνων.

In-4° de 56 pages. Titre encadré d'un bois ; au bas, la marque de l'imprimeur. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos).

497

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Τοῦ ἐκ Κώμης Μετζόβου καὶ ἐν

Τρίκκῃ Μαρτυρήσαντος,

Ψαλλομένη τῇ ιζ'. Τοῦ Μαΐου Μηνός.

Συντεθεῖσα μὲν παρὰ τοῦ λογιωτάτου Κυρίου Νικολάου Κύρκου
αἰτήσῃ τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ,

ΝΥΝ ΔΕ ΠΡΩΤΟΝ ΤΥΠΟΙΣ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ

Συνδρομῇ καὶ ἀναλώμασι τοῦ Κυρίου Πολυζώη

Λαμπανιτζιώτῃ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ. αψνζ'. 1757.

Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Τζάττζ.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 20 pages. Vignette sur le titre. Rare. Polyzoïs Lampanitziotis a oublié de mentionner cet office dans le Catalogue de ses publications qu'il a mis en tête de l'Ἀρχαιολογία συνοπτική τῶν Ἑλλήνων (Vienne, 1796, 8°).

Bibliothèque de l'Arsenal : Théol. 2260. 4°.

498

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ, ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΗΜΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ. Τοῦ ἐν τῷ Ὀλύμπῳ Ὅρει τῆς Θεσσαλίας
ἐκλάμπαντος, τοῦ νέου Ἀσκητοῦ. Ψαλλομένη τῇ κγ', τοῦ Ἰαννουαρίου
Μηνός. ΝΥΝ Δεύτερον μετατυπωθεῖσα, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθεῖσα
παρὰ Γεωργίου Κωνσταντίνου ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. αψνζ'.
1757. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Τζάττζ. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de 32 pages. Rarissime. Cet office fut publié par les soins de Polyzoïs Lampanitziotis. Voir le n° 3 du Catalogue de ses publications inséré par lui-même en tête de l'Ἀρχαιολογία συνοπτική τῶν Ἑλλήνων (Vienne, 1796, 8°).

Bibliothèque nationale d'Athènes: Théol. 3858. 7.
[Bibliothèque du Parlement hellénique.]

499

ΑΝΘΟΣ ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ. ἦτοι Συνταγμάτιον, περὶ ἀναβαπτισμοῦ. Διηρημένον, εἰς λβ'. Κεφάλαια. Συντεθὲν παρὰ τοῦ Ἐξοχωτάτου Ἱατροφιλοσόφου Εὐστρατίου Ἀργέντου · καὶ Τυπωθὲν Πρῶτον, ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ. Προτροπῇ, τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου, ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΑΛΛΟΥ. Τάνυν δὲ τὸ Δεύτερον, Τύποις ἐκδοθὲν, διὰ δαπάνης τοῦ Εὐγενεστάτου Ἀρχοντος, Κυρίου ΣΚΑΡΛΑΤΟΥ ΤΩΥ ΜΑΥΡΟΚΟΔΡΑΤΟΥ (*sic*), ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΕΚ ΧΙΟΥ. Κινηθέντος ἐκ Θείου ζήλου, πρὸς ὠφέλειαν τῶν Χριστιανῶν · καὶ ἀφιερωθὲν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ ΤΟΥ ΚΥΚΚΟΥ, τῆς κατὰ τὴν Κύπρον. Ἐπιμελεία τοῦ Τιμιωτάτου Κυροῦ Νικολάου Ἰωάννου, ἐξ Ἀγράφου, ἐκ Χωρίου Ζελενίτζας. Ἐν Λιψία τῆς Σαξωνίας, 1757. παρὰ Ἰωάννη Γόττλοπ Ἐμμανουὲλ Πρέϊτκοπφ.

In-8° de 7 feuillets non chiffrés et 90 pages. Le f. qui forme les pp. 89-90 a dû être tiré avec les ff. liminaires. Signatures :)(, 7 feuillets ; A-E, 16 pages chacune ; F, 8 pages ; plus 1 feuillet isolé. Vendu 4 fr. 05 à la vente de Villoison (n° 172 du Catalogue). Rare.

Collation des feuillets liminaires :

Feuillet 1 : le titre.

Feuillets 2-3 : Épître dédicatoire de Séraphin de Pissidie, archimandrite de N. D. de Kyccos, à Scarlato Maurocodrato (*sic*), fils de Constantin.

Feuillets 4-7 : Avis au lecteur et Préface.

Les pp. 53-90 renferment la lettre d'Eugène Bulgaris adressée aux chrétiens de Serbie.

[Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos).

Bibliothèque publique de Chio.

Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

500*

ΑΡΑΒΙΚΟΝ
ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΝ

Περίεχον διηγήσεις καὶ συμβεβηκότα
πλείστα περίεργα, καὶ ὠραία.

Συντεθὲν εἰς τὴν Ἀραβικὴν Διάλεκτον παρὰ τοῦ
Πολυμαθοῦς Δερβύς Ἀμπουμπεκὴρ.

ΝΥΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν διάλεκτον
μεταφρασθὲν, τύποις τε ἐκδοθὲν.

Καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας Διορθωθὲν.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψνζ'. 1757

Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Τζάτᾳ.

Con licenza de' Superiori, e Privilegio.

Petit in-8° de 308 pages.

Page 1 : le titre, dont le verso est blanc.

Pages 3-5 : épître au lecteur, souvent reproduite dans les éditions ultérieures et d'ailleurs sans intérêt, sauf en ce qu'elle nous apprend que cette traduction grecque a été faite sur le texte italien. Incipit : Ἰδοὺ καὶ τὸ περίφημον Μυθολογικὸν Βιβλίον τῶν Ἀράβων, μεταγλωττισμένον τέλος πάντων καὶ εἰς ἡμετέραν ἀπλὴν διάλεκτον.

Page 6 : permis d'imprimer daté de Padoue, 17 janvier 1757.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψξβ'. 1762. Le reste comme au tome premier. 360 pages.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψξβ'. 1762. Le reste comme au tome premier. 368 pages.

Ouvrage d'une extraordinaire rareté.

Bibliothèque de Jean Gennadius à Londres.

501*

BIBAIION

ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ

φῶς τῶν ἐν σκότει.

Ἐν ᾧ περιέχονται Μαρτυρίαι, καὶ Ἀποδείξεις
θεῶν Πατέρων, ὅτι μόνον τὸ θεόθεν τοῖς Ἀ
ποστόλοις δοθὲν βάπτισμα, καθαίρει ἁμαρτίας,
τὸ δὲ σατανικῶς ἐπινοηθὲν τοῖς λατείνοις ὁ
ζῶδες, καὶ ἡλισμένον ῥάντισμα, καὶ ἡ ἐπὶ
χυσις, οὐ μόνον οὐ καθαίρει, ἀλλὰ καὶ μο
λύνει τὸν ῥαντιζόμενον, ὡς ἀλλότριον τῆς εὐαγ-
γελικῆς, καὶ ἀποστόλικῆς παραδόσεως.

Συντεθὲν παρὰ τινος εὐλαβοῦς ἱερομονάχου γνη
σίου τέκνου τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εἰς
ἐπιστροφὴν τῶν ἀῤρετιζόντων λατύνων καὶ
ὠφέλειαν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν.

Καὶ νῦν τὸ πρῶτον τύποις ἐκδοθὲν

αψνζ.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés + ρδ' (104) pages. Signatures :
A, B, Γ, Δ, E, Σ, Z, II, Θ, I, Aί, Βί. Γί, de 8 pages chacune.
Ouvrage de la plus extraordinaire rareté.

Collation des feuillets liminaires :

Feuille 1 r° : Le titre, encadré de divers ornements. Le verso est
entièrement blanc.

Feuillets 2 et 3 : Préface.

Feuille 4 : Liste des auteurs cités dans l'ouvrage.

Le titre ci-dessus est émaillé de fautes d'orthographe que nous
avons scrupuleusement reproduites.

Bibliothèque du Métèque du S. Sépulcre (à CP.) : E'. 815.

502*

DE' COSTUMI DE' PRIMITIVI CRISTIANI *LIBRI TRE*
COMPOSTI DA FR. TOMMASO MARIA MAMACHI *Dell'*

Ordine de' Predicatori TEOLOGO CASANATENSE. TOMO I. IN VENEZIA, MDCCLVII. Presso Giammaria Lazzaroni, e Domenico Tabacco. All' Insegna di San Gaetano. *Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.*

In-8° de xvi + xxxvi + 299 pages et une planche intercalée après la page 170. Portrait au recto du premier feuillet et vignette sur le titre. Épître dédicatoire *All' Illustrissimo e Reverendissimo Monsignore Niccolò Antonio Giustiniani vescovo di Torcello. ec.* Permis d'imprimer daté du 18 août 1754. Rare.

Tome deuxième : xviii + 308 pages, dont la dernière blanche, et 33 planches hors texte.

Tome troisième : viii + 324 pages.

Bibliothèque de l'École des langues orientales : QQ. V. 126.

503

DICTIONARIUM QUATUOR LINGUARUM, Græcæ scilicet literalis, Græcæ vulgaris, Latinæ, atque Italicæ, nunc primum concinnatum & in lucem editum, studio & opera GEORGII CONSTANTINI JOANNINENSIS, ATQUE REVERENTER DICATUM SERENISSIMO, AC PISSIMO PRINCIPI, DOMINOQUE TOTIUS WALLACHIÆ, DOMINO, DOMINO JOANNI CONSTANTINO WEOVONDÆ MAUROCHORDATO. TOMUS PRIMUS. Continens locupletissimum Dictionarium Linguae Græcæ Literalis; ita quidem digestum, ut omnes ejus dictiones in Græca vulgari, Latina, atque Italica Lingua exponantur, cum technologia octo partium orationis, & constructione verborum. Opus inter omnia hucusque in lucem edita Dictionaria præstantissimum. VENETIIS, MDCCLVII. TYPIS ANTONII BORTOLI. SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΕΤΡΑΓΛΩΣΣΟΝ, Περιέχον δηλαδή τὰς τέσσαρας ταύτας διαλέκτους, Ἑλληνικὴν, πεζὴν ἢτοι ἀπλὴν Ῥωμαϊκὴν, Λατι-

νικὴν, καὶ Ἰταλικήν. νῦν μὲν πρῶτον συνταχθὲν, φιλοπονηθὲν, καὶ εἰς
 ςῶς ἀχθὲν σπουδῇ, καὶ πόνῳ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
 ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. ΕΥΛΑΒΩΣ ΤΕ ΠΡΟΣΦΩΝΗΘΕΝ ΤΩ
 ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΩ, ΥΨΗΛΟΤΑΤΩ, ΚΑΙ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΩ
 ΠΡΙΓΚΙΠΙ, ΚΥΡΙΩ, ΚΥΡΙΩ ΙΩΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ
 ΒΕΟΒΟΝΔΑ ΤΩ ΜΑΥΡΟΧΟΡΔΑΤΩ ΑΥΘΕΝΤΗ ΚΑΙ ΗΓΕ-
 ΜΟΝΙ ΠΑΣΗΣ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ. ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.
 Περιέχων πλουσιώτατον ἀμέλει Τετράγλωσσον Λεξικὸν τῆς Ἑλληνι-
 κῆς διαλέκτου, ὅπερ ἀρχόμενον ἀφ' ἐκάστης λέξεως αὐτῆς καὶ προ-
 χωροῦν εἰς τὰς ἄλλας τρεῖς, ἀναπτύσσει ἐκάστην λέξιν Ἑλληνικὴν εἰς
 τὴν ἀπλὴν, ἥτοι περὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν, Λατινικὴν, καὶ Ἰταλικὴν, μετὰ καὶ
 τῆς τεχνολογίας καὶ συντάξεως αὐτῆς, καθ' ἃ καὶ ὑπέρτερόν ἐστι τῶν
 μέχρι τοῦ νῦν ἐς φῶς ἀχθέντων Λεξικῶν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψνζ'.
 ΠΑΡΑ ΑΝΤΩΝΙΩ ΤΩ ΒΟΡΤΟΛΙ. CON LICENZA DE'
 SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-folio de 12 et 678 pages. Très rare. Sur les titres latin & grec, placés en regard l'un de l'autre, on voit les armes de Moldavie & de Valachie, tirées en taille-douce. Le tome premier a seul été publié : il contient le grec littéral avec la traduction en grec vulgaire, en latin & en italien.

Les pages 5 & 6 contiennent une épître dédicatoire de Georges Constantinou au prince Constantin Maurocordato.

Les pages 7-11 sont remplies par la préface.

La page 12 est occupée par le permis d'imprimer, délivré le 31 août 1753 à Girolamo Bortoli (& non à Antonio, dont le nom figure sur le titre) et enregistré le 4 septembre 1753.

Bibliothèque de l'Arsenal : Belles-lettres. 142. 4°.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Ling. 1317. 4.

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Λεξ. X. 196.

Bibliothèque d'Ingram Bywater (à Londres).]

ΕΠΙΣΤΟΛΑΡΙΟΝ Ἡτε Ἑπιστολικὸς ΧΑΡΑΚΤΗΡ Περιέχων
 Ἑρμηνείας, καὶ παραδείγματα εἰς διάφορα εἶδη Ἑπιστολῶν. Συντε-

θείς παρὰ τοῦ Αἰδεσιμωτάτου, καὶ Ἱερολογιωτάτου, Κυρίου ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΜΙΛΙΟΥ Τοῦ ἐν ταῖς κλειναῖς Ἑνεταῖς περιβλέπτου τῶν Ἑλλήνων Γένους Ἱεροκήρυκος, καὶ κοινοῦ Διδασκάλου. Ἀφιερωθεὶς τοῖς Ἐκλαμπροτάτοις καὶ Εὐγενεστάτοις Κυρίοις ΓΕΩΡΓΙΩ, καὶ ΣΤΕΦΑΝΩ ΑΥΤΑΔΕΛΦΟΙΣ ΚΑΡΑΪΩΑΝΝΗ. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεὶς, Συνδρομῇ καὶ ἀναλώμασι τοῦ Κυρίου Πολυζῶη Λαμπανιτζιώτη, τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψνζ'. 1757. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Τζάτζα. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVIL.

In-8° de κδ' (24) et 303 pages. Titre rouge et noir. Permis d'imprimer daté de Padoue, 2 janvier 1756. Édition de la plus insignie rareté. Avait été tirée à mille exemplaires. Voir ci-après, à l'année 1759, la description de la deuxième édition.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 15573. D. 3.

505*

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΓΑΖΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΠΟΝΗΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΙΕΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙΣ ΣΟΦΟΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ, ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΤΜΩ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΣΧΟΛΗΣ. Νῦν Πρῶτον τύποις Ἐκδοθεῖσα, τῇ Ἐπιμελείᾳ τοῦ Σοφολογιωτάτου Διδασκάλου. ΚΥΡΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ Τοῦ τὰ Νῦν ἐν Κύπρῳ Ἱεροκήρυκος Χρηματίζοντος. Ἐπιστάσις δὲ καὶ ἐπιδιορθώσει τοῦ Λογιωτάτου, ΚΥΡΙΟΥ ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΙΣΙΔΕΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1757, αψνζ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 88 + 48 pages, dont les deux dernières blanches. Signatures de la première partie : A-L, et de la deuxième : a-f. Marque de l'imprimeur sur le titre, dont le verso est blanc. Pages 3-4, avis au lecteur.

D'après Vrétois, *Catalogue*, 2° partie, p. 54, n° 112, cet ouvrage aurait été également imprimé la même année chez Panos Theodosiou.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos) : 20.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 15327. U. 8

506

ΙΣΤΟΡΙΑ Περὶ τῶν Μυθολογούμενων ΘΕΩΝ Τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ἄλλων Ἑθνῶν, ἔτι καὶ περὶ τῶν Ἡμιθέων ἦτοι Ἡρώων, Ναῶν τε, Θυσιῶν, καὶ Λατρείων τῶν αὐτῶν. Μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τῆς Ἱταλικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλὴν διάλεκτον. Νῦν τε πρῶτον τύποις Ἐκδοθεῖσα, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθείσα, Διὰ συνδρομῆς καὶ Δαπάνης Κυρίου Πολιζώη Λαμπανιτζιώτη. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψνζ'. 1757. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Τζάττα. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-12 de 6 ff. non chiffrés et 324 pages. Après le titre, on lit l'avis suivant :

Πρὸς τοὺς φιλομαθεῖς ἀναγνώστας

Ἡ ἔνθερμος ἔρσις καὶ προθυμία, ὅπου ἐν ἑμαυτῷ τρέφω εἰς τὸ νὰ ἰδῶ καρποφορημένον τὸ γένος μας μὲ τὴν ἀπόκτησιν καὶ συνεχῇ ἀνάγνωσιν πολυποικίλων βιβλίων (ὡσὰν ὅπου μῆτηρ τῆς πολυμαθείας οὐχ ἡ συνεχῆς μελέτη μόνη, ἀλλὰ καὶ ἡ σπουδαία ἀνάγνωσις πολυειδῶν βιβλίων) ἐστάθη εἰς ἐμὲ τὸ προτρεπτικὸν αἷτιον εἰς τὸ νὰ παρακινῶ ἀδιαλείπτως τοσοῦτον τῷ λόγῳ ὡσὰν καὶ μὲ ἰδιά μου ἔξοδα εἰς τὸ νὰ ἐκδοθῶν εἰς τὸ φῶς μερικά τινὰ βιβλία πάνυ ὠφέλιμα ἢ καὶ περιεργα. Τοιοῦτου γένους βλάστημα οὐσα καὶ ἡ παροῦσα Ἱστορία τῶν Μυθολογούμενων ψευδωνύμων θεῶν ἐπαγγέλλεται νὰ ἔχῃ καὶ τοιοῦτον τὸ πρότερμα, ὡς βεβαιώσει μου τὸν λόγον ἢ ταύτης ἀνάγνωσις.

Ἡ παροῦσα δηλαδὴ πραγματεία πρότερον μὲν ἐσυντάχθη εἰς τὴν γαλλικὴν διάλεκτον παρ' ἐπιστήμονος ἀνδρός · ἔπειτα μετεφράσθη εἰς τὴν ἰταλικὴν μὲ ἀνδρὸν ὑποδεξιῶσιν τῶν φιλομαθῶν. Πληροφορηθεὶς δ' ἐγὼ ὑπὸ τῶν τὰ σπουδαῖα θηρευόντων καὶ ταῖς Μούσαις συνομιλούντων τὸ χρήσιμον καὶ ἐπωφελές ταύτης, ὅπου εἰς τοὺς σπουδάζοντας νέους χορηγεῖ, οὐκ ἀμέλησα εἰς τὸ νὰ καταπέσω μὲ τὰ προσήκοντα μέσα ἄνδρα εἰδήμονα ὁμογενῆ ἵνα ἐκ τῆς ἰταλικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλὴν διάλεκτον μεταφράσῃ, καὶ ἔπειτα ἰδίῳ μου ἀναλώμασι τύποις ἐκδοῦναι, καὶ τοῦτο πρὸς χάριν τῶν φιλομαθῶν νέων τοῦ γένους, οἱ ὅποιοι θέλουσιν εὖρεῖ ἐνταῦθα συνηθροισμένα πάντα ἔσα

χωρίς μεγάλου κόπου δὲν ἤθελαν ἀποκτήσῃ, ἐρευνῶντες διαφόρων συγγραφέων ὑπομνήματα. Μάλιστα ὁ πλουσιώτατος κατ' ἀλφάβητον πίνακας, ἐν τῷ τέλει κείμενος τοῦ βιβλίου, μεγίστην προξενήσει τὴν εὐκολίαν εἰς εὔρεσιν ὁποιασδήποτε ἱστορίας καὶ ὑποθέσεως ἐν τούτῳ περιεχομένης · ὅθεν πέπεισμαι ὅτι δὲν θέλει φανῇ δυσάρεστον τὸ τοιοῦτον φιλοπόνημα. Εἰς τὸ παρὸν παρέδραμίν τινα σφάλματα τῆς ὀρθογραφίας ἀπὸ ἀπειρίαν καὶ ὀλιγομάθειαν τῶν τυπογράφων εἰς τὰ χειρόγραφα · τὰ ὅποια ἐπανορθωθέντα κατὰ μέρος φαίνονται εἰς τὸ τέλος εἰς ἔνδειξιν ἐπιμελείας. Δεχθῆτε λοιπὸν, ὦ φιλομαθεῖς, τοῦτο εὐμενῶς τε καὶ φιλοφρόνως, ἵνα καὶ εὐέλπιδος γενόμενος προθυμότεραν λάβω τὴν κλίσιν εἰς τὸ νὰ ἐκδώσω εἰς φῶς καὶ ἄλλα ἐπωφελέστερα ἢ καὶ περιεργότερα · καθὼς καὶ ὀγλήγορα θέλει ἔβγῃ εἰς τὸ φῶς καὶ ἄλλο πολλὰ περίεργον, χρησιμεῦον τὰ μάλιστα εἰς περιδιάδασιν ξεφαντωτικὴν τῶν ἀναγινωσκόντων, τοῦ ὁποίου ὁ τίτλος ἔσται Μυθολογικὸν Ἀραβικόν. Ἐρρωσθε.

Viennent ensuite la Table des Matières et (f. 6 verso) le permis d'imprimer daté du 30 avril 1757 et enregistré le 5 mai 1757.

Bibliothèque de l'École des langues orientales.

[Bibliothèque de la communauté grecque orthodoxe de Trieste, n° 1708.]

507

Ὅμοια τῶν ἐλλειπόντων ὁμοίων Ἰάματα. DE SIMILIBVS SIMILIVM DEFICIENTIVM MEDICINA DISSERTATIO QUAM PRÆSIDE D. IO. ERNESTO HEBENSTREIT THERAPIÆ P. P. FACVLTV. MED. DECANO ACADEMIÆ DECEMVRO COLL. MAI. PRINC. COLLEGIATO APVD LIPSIENSES POLIATRO. LIPSIÆ D. XIV. IANVARII MDCCLVII. IN AVDITORIO MEDICO AB HORA IX. AD XII. DEFENDENDAM PROPONIT. Θωμᾶς Μανδακάσης Καστοριανὸς Μακέδων (sic), τῇ Ἱατρικῇ σπουδάζων. LIPSIÆ EX OFFICINA LANGENHEMIANA.

In-4° de 28 pages.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

En tête de cette plaquette, on lit le prologue suivant, qui est accompagné de sa traduction latine.

Τοὺς ἐν Λιψία κατὰ τὸ παρὸν διατρίβοντας ἐντιμοτάτους πραγματευτάς ἐκ τῶν Ἑλλήνων, φίλους καὶ συμπατριώτας μου, ἡδέως ἀσπάζομαι.

*Αν καλὰ ἐγὼ, ἀκριβοί μου φίλοι, γνωρίζω πῶς εἶμαι ἀπὸ τὴν ἐντιμότητά σας πολλὰ κατώτερος, ὥσάν ἕνας ἱατρὸς καὶ ὑπηρετὴς τῆς υἰείας ὄλων τῶν ἀνθρώπων καὶ μάλιστα τῶν φίλων μου, καὶ νὰ συγκριθῶ μὲ τοῦ λόγου σας δὲν ἤμπορῶ, ὅμως τώρα εὐρίσκεται κάποια ὁμοιότης, ὅπου μεσολαμβάνει εἰς τοῦ λόγου μας, καὶ ὥσάν συνεργούς καὶ συντεχνίτας μας ἐνόνει. Καὶ αὕτη ἡ ὁμοιότης εἶναι τόσον ὁ σκοπὸς τῆς ξενιτείας μας καὶ τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς ὅσον καὶ τὸ εἶδος τῆς ζωῆς μας. Διότι, ὡς ἡ ἐντιμότης σας, πραγματευταὶ ὄντες, πολλοὺς καὶ διαφόρους τόπους, χάριν τῆς πραγματείας σας, περιτριγυρίζετε καὶ ἕως ἐδῶ ἔρχεσθε ἔτι καὶ ἐγὼ διὰ τὴν πραγματείαν τῶν μαθημάτων καὶ ἐπιστημῶν, ἂφ' οὗ πολλοὺς ἐπεριπάτησα τόπους, ἦλθα καὶ ἐδῶ, ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν τὴν περίφημον πολιτείαν ὄχι μόνον διάφορα καὶ πολυτίμα πράγματα πωλῶνται, ἀλλὰ καὶ διαφοραὶ καὶ ἐκλεκταὶ ἐπιστήμαις εὐρίσκονται. Ἄν καλὰ αὐταῖς μὲ ἄσπρα νὰ ξετιμηθοῦν καὶ νὰ ἀγορασθοῦν, ἀδύνατον εἶναι, ὅμως μὲ κόπον πολὺν, μὲ καιρὸν, μὲ ὑπομονὴν ἀποκτῶνται. Μὲ αὐτὰ καὶ ἐγὼ πάσχω καὶ ἐπιμελοῦμαι νὰ ἀποκτήσω ἐδῶ τὴν μάθησιν τῆς ἱατρικῆς τέχνης διὰ νὰ γένω ἱκανὸς νὰ δουλεύω ὅλους μου τοὺς συμπατριώτας. Καὶ καθὼς τῆς ἐντιμότητος σας τώρα ἡ πραγματεία, ἀπὸ τῆς συγχύσεως τοῦ πολέμου, ἐπειδὴ εὐτυχισμένα δὲν ἔτρεξεν, ἐβιάσθητε νὰ μέινετε ἐδῶ, καὶ μὲ ὅλον ὅπου λυπεῖσθε καὶ ἐπιθυμεῖτε τὴν πατρίδα σας ἔτι καὶ ἐγὼ μὲ πολλὴν λύπην καὶ στενοχωρίαν βιάζομαι τόσους χρόνους νὰ μένω ἐδῶ, ἕως ὅπου νὰ τελειώσω σὺν θεῷ τὴν πραγματείαν τῶν μαθημάτων μου. Καὶ καθὼς ἡ ἐντιμότης σας, εὐθὺς ὅπου μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ κατορθώσετε τὰς ὑποθέσεις τῆς πραγματείας σας, ἀναχωρεῖτε ἀπὸ ἐδῶ καὶ πηγαίνετε εἰς τὴν ἐφετὴν μας πατρίδα ἔτι καὶ ἐγὼ, εὐθὺς ὅπου σὺν θεῷ τελειώσω τὰς ὑπηρεσίας τῆς σπουδῆς μου, μὲ τοῦ λόγου σας ἀναχωρῶ, καὶ οὔτε μίαν στιγμὴν περισσότερο δὲν στέκομαι ἐδῶ, διότι ἐγὼ παιδιόθεν ἀκόμη δὲν εἶδα τὴν πατρίδα μου, καὶ μάλιστα ἀπὸ ταῖς σάλαις καὶ φουρτούναις

ὁποῦ καθ' ἐκάστην ξενιτευόμενος ὑποφέρω, ἐπιθυμῶ κάμμίαν φορὰν νὰ ἐλθῶ εἰς τὴν ἐφετὴν μου πατρίδα, καὶ εἰς αὐτὴν, ὥσάν εἰς ἕναν γαληνικὸν λιμένα νὰ ἀράξω καὶ νὰ σταθῶ.

Ἄν καλὰ καὶ νὰ ἐσυγκρίθηκα ὀλίγον μὲ τὴν ἐντιμότητά σας, ὅμως μεγάλη διαφορά εἶναι ἀναμέσον μας ὅτι ἐγὼ μὲ τὴν ἐμπειρίαν μου μόνον, μὲ τὴν δούλευσίν μου, καὶ μὲ τὴν συμβουλὴν μου ἤμπορῶ νὰ σᾶς βοηθήσω. Ἐξ ἐναντίας ἡ ἐντιμότης σας μὲ τὰ πράγματα πάντοτε μὲ βοηθεῖτε καὶ διὰ τὴν χάριν ὁποῦ ἐκάμετε καὶ τώρα εἰς ἐμὲ, πολλὰ σᾶς εὐχαριστῶ, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς σᾶς παρακαλῶ τὴν ἰδίαν ἀγάπην καὶ προθυμίαν νὰ δείχνετε εἰς ἐμὲ καὶ νὰ μὴν παύσετε ποτὲ ἕως ὁποῦ νὰ μὲ φέρετε εἰς τὴν ποθεινὴν μας πατρίδα. Λοιπὸν καθὼς ἡ ἐντιμότης σας ὅλην σας τὴν πραγματείαν τὴν κοινολογεῖτε καὶ τὴν δημοσιεύετε, καὶ ὅλα σας τὰ κέρδη τὰ φανερόντες εἰς ὅλους σας τοὺς φίλους, διὰ νὰ χαροῦν καὶ ἐκεῖνοι μὲ τοῦ λόγου σας. Ἐτζί καὶ ἐγὼ ὅλα τὰ κέρδη τῶν μαθημάτων καὶ ἐπιστημῶν ὁποῦ κάμνω ἐδῶ τὰ προσφέρω ἐγγράφως εἰς τὴν ἐντιμότητά σας, ὡς ἂν ὁποῦ εἴσθε ἀκριβοὶ μου φίλοι, καὶ μετ' ὀλίγον καιρὸν πάλιν θέλετε ἰδεῖ καὶ ἄλλα ἐδικὰ μου κέρδη πολλὰ ἀξιώτερα καὶ εἰς τὴν ἐδικὴν σας χρῆσιν ἀρμοδιώτερα, μὲ τὰ ὁποῖα καὶ τὴν ψυχὴν σας νὰ εὐφραίνετε καὶ τὸ σῶμα σας νὰ ὠφελεῖτε.

Μόνον τὸν ἐπουράνιον θεὸν παρακαλῶ νὰ σᾶς ἀξιῶσῃ νὰ ἐπανακάμψετε εὐτυχῶς εἰς τὴν ἐφετὴν σας πατρίδα, καὶ ὅλους τοὺς ἐδικούς σας νὰ τοὺς ἀπολαύσετε ὑγιεῖς, διὰ νὰ συνευφρανθῇτε ὅλοι ὁμοῦ, καὶ ἐμένα κάμμίαν φορὰν αὐτῆς τῆς χαρᾶς καὶ εὐτυχίας μέτοχον νὰ μὲ κάμετε. Καὶ μένω τῶν ὀνομάτων σας ἄκρος θεραπευτῆς

Θωμᾶς Μανδακάσης Καστοριανὸς Μακεδόν.

508*

PENTHKOΣTAPION, ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ, ΑΠΑΣΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρφ. Ἐτεῖ ἀπὸ τῆς Θεογονίας. αψνζ'. 1757. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-folio de 252 pages. Titre encadré d'un bois avec marque de l'imprimeur et les vignettes des quatre évangélistes aux quatre

angles. Cahiers signés A-Q de 8 ff. chacun, sauf le dernier qui n'en a que 6. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Xénophon (au Mont Athos).

Faux-titre.

BIBAIION KALOYMENON KRITHS THS ALHΘEIAS, ΔΙΗΡΗΜΕΝΟΝ ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΔΥΟ. LIBER QVI VOCATVR IVDEX VERITATIS, DISTINCTVS IN PARTES DUAS.

Titre.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ ἐν ᾧ περιέχονται ΤΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΗΜΩΝ ΑΓΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΔΩΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΥΣΤΗΡΙΑ, ἅτινα συντεθέντα ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΙΕΡΕΜΙΟΥ, ΙΘΥΝΟΝΤΟΣ ΤΟΥΣ ΟΙΑΚΑΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ, ΕΝ ΕΤΕΙ, αρας'. ἐστάλησαν πρὸς τοὺς ἐν Τυβίγγῃ πόλει τῆς Γερμανίας ὄντας, τῆς Λουθέρου θρησκείας, Θεολόγους. ΑΙ ΤΕ ΤΡΕΙΣ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ. Τύποις νῦν δὲ τὸ δεύτερον ἐκδοθέντα, σπουδῇ καὶ πόνῳ ΤΟΥ ΕΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΙΣ ΓΕΔΕΩΝ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΟΥ, τοῦ καὶ ἁγιοταφίτου. Παρὰ Ἰωάννη Γόττλοπ Ἐμμανουήλ Πρέετκοπρ. ἐν Λίψια τῆς Σαξωνίας · 1758.

TOMVS PRIMVS QVA ORTHODOXÆ NOSTRÆ SANCTÆQVE CHRISTI ECCLESİÆ ORIENTALIS DOGMATA ET MYSTERIA CONTINENTVR, QVÆ A SANCTISSIMO VIRO IEREMIA, QVI TVNC TEMPORIS CLAVOS PATRIARCHALIS ET OECVMENICI THRONI GVBERNABAT, COMPOSITA SVNT, ANNOQVE MDLXXVI. AD LVTHERANOS QVI TVBINGÆ (GERMANIÆ VRBS EST) ERANT, MISSA. TERNÆ ITIDEM EIVSDEM AD ILLOS RESPONSIONES. ALTERA NVNC VICE DILIGENTIA ET LABORE GEDEONIS CYPRII HIEROMONACHI ET HIEROSOLVMITANI EDITA. LIPSIÆ, LITTERIS BREITKOPFII.

In-4° de 8 feuillets non chiffrés et 244 pages. Grec-latin, imprimé sur deux colonnes. En tête du volume se trouve une épître dédicatoire du moine Gédéon *Sanctissimo, doctissimo, summeque reverendo metropolitæ Kioviæ et omnis parvæ Rossiæ domino domino Timotheo Scherpasky* (en latin), puis un Avis au lecteur (grec et latin) et la table des matières.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ ἐν ᾧ περιέχεται Ἡ ΑΥΓΟΥΣΤΑΙΑ ΟΜΟΛΟΓΙΑ. ΗΤΟΙ ΤΑ ΤΗΣ ΤΩΝ ΛΟΥΘΕΡΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΔΟΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΑ ΑΙ ΤΕ ΤΡΕΙΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΥΡΙΟΥ ΙΕΡΕΜΙΟΥ, ΤΡΕΙΣ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ. ΝΥΝ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΥΠΟΙΣ ΕΚΔΟΘΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΗ ΓΕΔΕΩΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΟΥ.

TOMVS SECVNDVS IN QVO CONTINENTVR AVGVSTANA CONFESSIO SEV LVTHERANORVM RELIGIONIS OMNIA DOGMATĀ ET ARTICVLI. PRIMVM SECVNDVMQVE ET TERTIVM RESPONSVM AD TRIA PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI D. IEREMIÆ RESPONSA. EDITIO SECVNDA CVM DILIGENTIA AC SVMTIBVS GEDEON HIEROMONACHI. LIPSIAE LITTERIS BREITKOPFIIS. 1758.

In-4° de 254 pages et 1 feuillet blanc.

Bibliothèque de l'École des langues orientales.

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3233.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΠΑΝΤΙΣΜΟΨ ΣΤΗΛΙΤΕΥΣΙΣ. Πρῶτον μὲν Τύπῳ ἐκδοθεῖς (sic) ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅτε ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος ἐκασμεῖτο παρὰ τοῦ Παναγιωτάτου Πατρὸς ἡμῶν, ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΑΛΟΥ. Νῦν δὲ τὸ Δεύτερον ἐδόθη εἰς Τύπον εἰς Τρίγλωσσον, Ἑλληνιστὶ, Λατινιστὶ, καὶ Ἰταλισταί, δι'

ὠφέλειαν πολλῶν τινῶν ὀρθοδόξων, καὶ στηλίτευσιν τῶν κακοδόξως φρονούντων. Διὰ Δαπάνης, καὶ ἐξόδου τῆς Σεβασμίας, καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τῆς κατὰ τὴν Νῆσον Κύπρον, ἐπιφημιζομένης, ΤΟΥ ΚΥΚ-ΚΟΥ. Δι' ἐπιστασίας καὶ ἐπιμελείας, τοῦ Πανοσιολογιωτάτου ΚΥΡΙΟΥ ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΤΟΥ ΠΙΣΣΙΔΕΙΟΥ. Τοῦ καὶ τῆς αὐτῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἥτις τὸ μέγα αἰδέσιμον ἔχει, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ σώζεσθαι τὴν Θαυματουργοτάτην Σεβασμίαν Εἰκόνα, τὴν παρὰ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ ἱστοριθεῖσαν (*sic*), ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙ-ΤΟΥ. παρὰ Ἰωάννη Γόττλοπ Ἑμμανουὲλ Πρέιτσκοφ. 1758. ἐν Λιψία τῆς Σαξωνίας.

In-4° de 248 pages + 8 feuillets non chiffrés. Sur le titre figure le sceau de Séraphin de Pissidie et, à la page 6, le portrait de Notre-Dame de Kycco. Le texte grec et la traduction latine sont imprimés sur deux colonnes, au-dessous desquelles est placée la version italienne. Livre rarissime. Adjudgé 6 fr. 95, en 1806, à la vente de Vil-loison (Catalogue, p. 17, n° 173). Coté 16 francs, sous le n° 40, dans le *Troisième catalogue de livres rares* (en grec), publié par Paul Lambros. Un exemplaire, incomplet des p. 5 et 6, y est coté 10 francs, sous le n° 41, p. 21. [Voir à l'année 1756, n° 482.]

Bibliothèque du Parlement hellénique.

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 3295.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque publique d'Argostoli (Céphonie) : 908.]

511

COMPENDIO DI MEDICINA PRATICA NEL QUALE SI DESCRIVONO LE PRINCIPALI MALATTIE DEL CORPO UMANO : CON UN AMPIO RICETTARIO IN FINE DI ANGELO ZULATTI IN VENEZIA, MDCCCLVIII. PRESSO DOMENICO DEREGNI. *Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.*

In-8° de 276 pages, dont la dernière, non chiffrée, contient l'er-

rata. Permis d'imprimer daté de Padoue, 28 avril 1758. Épître dédicatoire au sénateur Antonio Donà. Très rare.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise).

512*

ΓΝΩΜΙΚΑ. Παλαιῶν τινων ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλὴν Διάλεκτον μεταφρασθέντα, Πρῶτον μὲν ἐν Τεργοβύστῃ τῆς Βλαχίας εἰς τύπον ἐκδοθέντα. νῦν δὲ μετατυπωθέντα εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τῶν φιλομαθῶν. Καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθέντα, Διὰ δαπάνης τοῦ Κυρίου Π. Α. ΕΝΕΤΗΣΙ, 1758. ἁψνὴ. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Τζάττα. *Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.*

In-12 de 155 pages.

P. 1 : Le titre.

P. 2 : Blanche.

P. 3-4 : Épître aux lecteurs signée ΠΑ. ΑΜΠ., c'est-à-dire Polyzois Lampanitziotis, où il est dit que, vu la rareté de la première édition parue à Tirgoviste, sur l'ordre du voïvode Jean Constantin Basarab et par les soins de Jean Avramios, on a jugé bon d'en donner une nouvelle.

P. 5-154 : Le texte.

P. 155 : Permis d'imprimer, daté de Padoue, 12 avril 1756.

Biblioth. de la Communauté grecque orthodoxe de Trieste : n° 1709.

513*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ Πρὸς τὸν Διδάσκαλόν του ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ Μεταγλωττισθεῖσα ἀπὸ τὴν Ἱταλικὴν εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλὴν διάλεκτον. Νῦν τε πρῶτον τυπωθεῖσα, καὶ μετὰ ἐπιμελείας διορθωθεῖσα. ΕΝΕΤΗΣΙ, ἁψνὴ. 1758. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Τζάττα. *Con Licenza de' Superiori.*

In-12 de 72 pages divisées en 3 cahiers de 12 feuillets chacun. Aux pages 3-4 est une préface de l'éditeur, dans laquelle il expose

que ce texte italien n'a été connu de lui qu'après qu'il eût imprimé la nouvelle Histoire d'Alexandre. C'est, dit-il, la raison pour laquelle il ne l'a pas jointe au susdit ouvrage.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

514*

ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΗΣ ΙΕΡΟΚΟΣΜΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, Εἰς πέντε μερισθεῖσα τμήματα. Ὡν, τὰ μὲν Τρία πρῶτα ἐν συντομίᾳ διαλαμβάνουσιν οὐ μόνον τὰ τοῦ Ἀγίου Θεοδοῦστου Ὁρους Σινᾶ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐκεῖθεν ὠκοδομηθέντος Θεοδοζάστου Μοναστηρίου. Τῶν δ' ὑστέρων, τὸ μὲν περιέχει τὰ τῶν Βασιλέων πάσης γῆς Αἰγύπτου μέχρι Μωάμεθ, καὶ τῶν Διαδόχων αὐτοῦ ἕως Σουλτάν Σελήμ. Τὸ δὲ περὶ τοῦ αὐτοῦ Σελήμ καὶ περὶ τῆς μάχης ἣν ἤγειρε κατὰ Περσῶν. Ἔτι δὲ περὶ τῆς Αἰρέσεως τοῦ Τεχέλ, νέου Προφήτου τῶν Περσῶν, πραγματούεται. Ἐκαστον τῶν Τμημάτων ἔχει τὸν αὐτοῦ Πίνακα. Προσέτι ἕτερός τις Πίναξ τινῶν ἀναγκαίων Σημειώσεων ὑπάρχει πρὸς περιεργίαν καὶ ὠφέλειαν τῶν Ἀναγνωστῶν. Συγγραφεῖσα παρὰ τοῦ Μακαριωτάτου πρώην Ἱεροσολύμων Πατριάρχου ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ τοῦ Κρητός. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας διορθωθὲν, παρὰ τοῦ Λογιωτάτου Ἱεροδιδοκάλου ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΜΗΛΙΑ. ΑΦΙΕΡΩΘΕΙΣΑ Τῷ Γαληνοτάτῳ πάσης Μολδοβλαχίας Καθηγεμόνι ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ ΙΩΑΝΝΗ ΑΝΤΩΝΙΩ ΤΩ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΩ ΒΟΙΒΟΝΔΑ. ΕΝΕΤΙΨΕΙ. 1758. Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-4° de 8 feuillets non chiffrés, 438 pages et un feuillet blanc. Marque de l'imprimeur sur le titre. La première édition de ce livre parut en 1677 et est décrite dans la *Bibl. hell. du XVIIe siècle*, t. II, p. 337, n° 537. On a conservé, dans cette nouvelle édition, l'épître dédicatoire à Antoine Rossétos, prince de Moldavie, qui a été reproduite *op. cit.*, p. 338-339

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 2349.

515*

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΑΛΠΙΓΞ. ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΠΟΤΕ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΙΕΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ, ΚΥΡΙΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ. Καθηγεμόνος Χρηματίσαντος τοῦ κατὰ τὴν Νῆσον Πάτμου Ἑλληνομουσείου. Τὸ πρῶτον Τύποις ἐκδοθεῖσα ἐν τῇ βενετείᾳ, καὶ παρὰ τῶν ἐκείσε λατίνων τῷ πυρὶ ἀναλωθεῖσα κατεκάη. Αὐθις δὲ τὸ δεύτερον Τύποις ἐδόθη πρὸς πεισμονὴν τοῦ χαιρεκάκου, Δαπάνῃ μὲν τῆς Σεβασμίας, καὶ Βασιλικῆς μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς κατὰ τὴν Νῆσον Κύπρον τοῦπίκλῃν ΚΥΚΚΟΥ. Σπουδῇ δὲ, καὶ ἐπιστάσι τοῦ Πανοσιολογιωτάτου ΚΥΡΙΩΥ ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΤΟΥ ΠΙΣΣΙΔΕΙΟΥ. Τοῦ καὶ τῆς αὐτῆς Μονῆς ἀρχιμανδρίτῃ. Παρὰ Ἰωάννῃ Γόττλοπ Ἑμμανουὲλ Πρέιτκορφ· 1758. ἐν Λιψία τῆς Σαξωνίας.

In-4° de xxiv et 380 pages + 2 feuillets contenant la table. Signatures A-Bbb. Les pages liminaires comprennent : p. v-vii, préface d'Éphraïm de Chypre ; p. viii-xxiv, préface de Séraphin de Pissidie. En dehors du feuillet contenant le titre, il y en a un autre, soit avant soit après, qui manque dans notre exemplaire. Voir à l'année 1754.

Bibliothèque de l'Assomption, à Cadikeui (Constantinople).

516*

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ ΝΕΩΣΤΙ ΜΕΤΑΤΥΠΩΘΕΝ, ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΠΑΣΗΣ ΕΠΗΜΕΛΙΑΣ ΔΙΩΡΘΩΘΕΝ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ · ΠΑΡΑ ΝΙΚΟΛΑΩ ΓΛΥΚΕΙ ΤΩ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙ. *Con Licenza de' Superiori.*

In-4° de 4 feuillets et 544 pages. Titre encadré, avec la marque de l'imprimeur au bas ; verso blanc. F. 2-4, table. Au bas de la page 544, on lit cette note : Μετατυπωθὲν Ἑνετίῃσι. 1758. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 119.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ Μεταγλωττισθὲν ἐκ τῆς Λατινικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλὴν Διάλεκτον ὑπὸ τοῦ Ὑψηλοτάτου, καὶ Σοφωτάτου, Αὐθέντου τῆς Οὐγγροβλαχίας, ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΚΟΔΡΑΤΟΥ. Νῦν Πρῶτον Τύποις ἐκδοθὲν, καὶ ἀφιερωθὲν τῷ Ὑψηλοτάτῳ, Γαληνοτάτῳ, Θεοσεβεστάτῳ τε, καὶ Σοφωτάτῳ Ὑψίστῳ αὐτοῦ ὑπὸ Ἡγεμόνι, καὶ Αὐθέντῃ τῇ[ς] Οὐγγροβλαχίας Κυρίῳ ΚΥΡΙΩ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ ΝΙΚΟΛΑΩ ΜΑΥΡΟΚΟΔΡΑΤΩ Δαπάνῃ μὲν τῆς Σεβασμίας, καὶ Βασιλικῆς Μονῆς, τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς κατὰ τὴν Νῆσον Κύπρον, ἐπισημιζομένης ΤΟΥ ΚΥΚΚΟΥ. Σπουδῇ δὲ, Ἐπιμελείᾳ τε, καὶ Ἐπιστάσει τοῦ Πανοσιολογιωτάτου ΚΥΡΙΟΥ, ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΤΟΥ ΠΙΣΣΙΔΕΙΟΥ, τοῦ καὶ τῆς αὐτῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρχιμανδρίτου. Παρὰ Ἰωάννη Γόττλοπ Ἐμμανουὲλ Πρέτκοπφ, Ἐν Λιψία τῆς Σαξωνίας, 1758.

In-8° de 8 feuillets non chiffrés et 504 pages. Sur le titre figure le sceau du monastère de Notre-Dame de Kyccos. Les feuillets qui suivent le titre sont successivement occupés par l'épître dédicatoire de Séraphin de Pissidie au prince Constantin Maurocordato (ff. 2, 3, 4), l'avis au lecteur (ff. 5-6) et la table (ff. 7-8). Le titre de cet ouvrage est imprimé en rouge et en noir. Très rare. Coté 25 francs, sous le n° 52, dans le *Deuxième catalogue de livres rares* (en grec), publié par Paul Lambros, p. 19-20 ¹.

Bibliothèque d'Émile Legrand (à Paris).

[Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

Bibliothèque de l'Académie roumaine.

Bibl. de la Communauté grecque orthodoxe de Trieste : n° 1422.]

Le texte original de ce livre fut publié pour la première fois à Rome, sous le titre suivant :

THEATRVM POLITICVM IN QVO QVID AGENDVM SIT A PRINCIPE, & quid cauendum, accuratè præscribitur. ELOGIIS, ADAGIIS, EMBLEMATIBVS, *Notis academicis, Hieroglyphicis & varijs historiarum monumentis insi-*

[1. A. P. Vréto, *Catalogue*, deuxième partie, p. 59, n° 126, cite une édition de 1766, également imprimée à Leipzig, chez Breitkopf, et portant comme celle-ci la mention νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθέν. Nous n'en avons vu jusqu'ici aucun exemplaire.]

gnitum. PRINCIPIBVS, PRAELATIS, IVDICIBVS, Sacris Oratoribus, ac cunctis Iustitiam administrantibus pernecessarium. AVCTORE AMBROSIO MARLIANO PAPIENSE. Can. Reg. Lateran. Sac. Theologiæ Professore. ROMAE, Typis Francisci Corbelletti. MDCXXXI. *SVPERIORVM PERMISSV*. Instante Octauio Inghirlano.

In-4° de huit feuillets non chiffrés, 334 pages et neuf feuillets non chiffrés. Sur le titre, armoiries de Barberini. Épître dédicatoire au cardinal Antoine Barberini, neveu du pape Urbain VIII.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 43307. DF. 3.

Une autre édition parut à Dantzig, en 1655, et est ainsi intitulée :

THEATRVM POLITICVM *In quo* Quid agendum sit a Principe, & quid *cavendum, accuratè præscribitur*. Auctore AMBROSIO MARLIANO *Papiense Can. Reg. Later. Sac. Theologiæ Professore*. DANTISCI. Sump. Georgii Forsteri, cIo Ioelv.

In-8° de 472 pages et douze feuillets non chiffrés. Titre gravé.

Bibliothèque de Georges Baltazzi (à Athènes).

518*

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΓΑΖΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ, Ἐπασαν μὲν Γραμματικὴν Θεωρίαν λίαν εὐμεθόδως τε, καὶ πολυμαθῶς περιλαμβάνοντα, Τανῦν δὲ ἀναθεωρηθέντα, ἐκ πολλῶν τε σφαλμάτων ἔκκαθαρθέντα, καὶ μετ' ἐπιμελείας ὅσης πλείστης διορθωθέντα. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1758. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 8 et 328 pages dont la dernière blanche.

Collation des pages liminaires :

P. 1-3 : Faux-titre, blanc au verso.

P. 3-4 : Titre, blanc au verso.

P. 5-7 : Épître aux lecteurs, signée de Παναγιώτης Παλαμῆς, qui a donné cette édition.

P. 8. Permis d'imprimer en date du 12 mai 1756. Voir n° 488.

Bibliothèque de la Communauté grecque orthodoxe de Trieste.

519

ΚΟΥΤΛΟΥΣΕΡΡΙΦ · Ἀζήμ μουπαρέκ. Χριστὸς Ἐφέντιμιζην μεβλουτ ὁλοῦπ ἁγίακ παστηγή γερήν ΖΙΑΡΕΤNAMESSH. ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΑΡΙΟΝ · Τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης τύποις νῦν δεύτερον ἐκδοθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν, ἀφιερῶθη, ΤΩ ΟΣΙΩΤΑΤΩ ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ ΤΑΦΟΥ ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ ΣΩΦΡΟΝΙΩ Μεταγλωττισθὲν τουρκιστὶ παρὰ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Σεβασμίας Μονῆς Κύκκου, ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΣΕΡΑΦΕΙΜ τοῦ Πισσιδαίου δαπάνῃ, ἐπιμελεῖα καὶ διορθώσῃ, ΓΕΔΕΩΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ τοῦ ἐκ τῆς νήσου Κύπρου. Παρὰ Ἰωάννη Γρόττλοπ Ἑμμανουήλ Πρέϊτκοπρ. ἐν Λίψια τῆς Σαξωνίας. 1758.

In-4° de 84 pages, imprimées sur deux colonnes (grec et turc). Titre encadré. Gravures dans le texte. Rare et recherché. Coté 15 francs sous le n° 42, dans le *Troisième catalogue de livres rares* (en grec) publié par Paul Lambros, p. 21.

Bibliothèque du Musée britannique : 870. e. 6.

520

ΛΑΥΣΑΪΚΟΝ, Ἦτοι βίβλος περιέχουσα Διηγήσεις Ἀσκητικὰς ἈΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, Προσφωνηθεῖσα τῷ αἰτήσαντι ΛΑΥΣΩ ΠΡΑΙΠΟΣΙΤΩ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, Αἱ καὶ νεωστὶ μεταφρασθεῖσαι ἐκ τῆς Ἑλληνίδος διαλέκτου εἰς ἀπλὴν παρὰ τινος φράσιν καὶ ὡς εὑρήνται διορθωθεῖσαι, Τύποις νῦν Πρῶτον ἐξεδόθησαν, Σπουδῇ τε καὶ δαπάνῃ τοῦ πανοσιωτάτου καὶ Σοφολογιωτάτου ἐν Ἱεροδιδασκάλους ΚΥΡΙΟΥ

ΕΦΡΑΙΜ, Πρὸς χρῆσιν τῶν ἀπλουστέρων Μοναχῶν, καὶ ωφελειαν
(sic) τῶν ἐντυγχανόντων. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1758. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ
Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-4° de ιέ (15) et 256 pages. Titre tiré en rouge et noir. La
deuxième page liminaire est occupée par une gravure représentant
la Sainte Vierge avec l'Enfant Jésus. La page 16 liminaire (non
chiffrée) est occupée par le permis d'imprimer, daté du 8 avril 1758.

Bibliothèque du Musée britannique : 869. e. 14.

[Bibliothèque du Parlement hellénique.]

521

ΠΟΙΗΜΑ ΕΡΩΤΙΚΟΝ,

ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ,

Συντεθὲν ἀπὸ τὸν ποτὲ Εὐγενέστατον

BITZENTZON

TON

KOPNAPON

Ἀπὸ τὴν Χώραν τῆς Σιτίας τοῦ Νησιῶ
τῆς Κρήτης.

ΕΙΣ ΒΕΝΕΤΙΑΝ, 1758.

Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

Con licenza de' Superiori.

In-8° de 392 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre. Rarissime
édition.

Bibliothèque de l'Institut de France : Q 77. 3*.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 3416.

522

STORIA DEL SIGNOR COSTANZO VENEZIANO,
Primo Ministro del RE di SIAM, e dell' ultima Rivoluzione di

codesto Regno, *SCRITTA* DAL P. PIETRO GIUSEPPE D'ORLEANS Della Compagnia di Gesù, *TRADOTTA* DAL FRANCESE, *Ed arricchita di ANNOTAZIONI e di NOTIZIE intorno alla Religione, de' SIAMESI, ed a' loro TELAPOINI.* IN VENEZIA, MDCCLVIII Appresso GIOVANNI TEVERNIN, All' Insegna della Provvidenza. *CON LICENZA DE' SUPERIORI E PRIVILEGIO*

In-8° de xvi et 107 pages. Livre de la plus grande rareté. Voir plus haut, à l'année 1754, le n° 438, et la *Bibliographie ionienne*, tome I, page 111.

Bibliothèque de Spyridion de Biasi (à Zante).

523*

ΤΑ ΤΕΣΣΑΡΑ ΘΕΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ, Νῦν Τρίτον εἰς χαρακτῆρα μέγαν ἐκδοθέντα, εἰς χρῆσιν τῶν εὐλαβεστάτων Ἱερέων, καὶ πάντων τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν, Μετὰ καὶ τῆς προσθήκης τῶν Εἰκονογραφιῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου ἐκάστου Εὐαγγελιστοῦ. Καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας διορθωθέντα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1758. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

In-8° de 520 pages. Titre rouge et noir avec le verso blanc. P. 5, avis de l'imprimeur. P. 6 non chiffrée, gravure de saint Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au mont Athos) : 117.

524*

ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΨΥΧΩΦΕΛΕΣΤΑΤΟΝ Περιέχον τὴν πρέπουσαν ἐν τῇ Ἀγίᾳ, καὶ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ ἅπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ. Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας διορθωθὲν, παρὰ τοῦ Λογιωτάτου Ἱεροδιδασκάλου ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΜΗΛΙΑ. ΕΝΕ-

ΤΙΗΣΙ, 1758. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Con Licenza de' Superiori.

In-folio de 460 pages. Titre dans un encadrement xylographique avec marque de l'imprimeur. Impression rouge et noire à deux colonnes, 48 lignes à la colonne pleine. Communication du R. P. Matthieu.

525

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΜΕΓΑ Περιέχον πᾶσαν τὴν ἡμερονύκτιον Ἀκολουθίαν, καὶ παρακλητικούς Κανόνας τῆς Θεοτόκου, καὶ οἴκους. Τροπάρια καὶ Κοντάκια τῶν Ἀγίων τοῦ ἔλου ἐνιαυτοῦ, μετὰ τῆς Μεταλήψεως, καὶ ἄλλων ἀναγκαίων, καὶ Πασχαλίων ἐτῶν νδ'. ΝΕΩΣΤΙ ΜΕΤΑΤΥΠΩΘΕΝ, Καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Κυρίου (*sic*) ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1758. Παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Con licenza de' Superiori.

In-4° de quatre feuillets non chiffrés et 484 pages. Titre encadré d'un bois. Impression rouge et noire. Rare.

Bibliothèque du Musée britannique : 3365. bb.

526*

ΑΙ ΘΕΙΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ Πατέρων ἡμῶν ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΣΤΟΜΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ, ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ, Ἦτοι τῶν Προηγιασμένων. ΕΝΕΤΙΗΣΙ. 1759. Παρὰ Δημητρίῳ Θεοδοσίῳ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Con Licenza de' Superiori.

In-4° de 56 pages. Titre encadré et portant la marque de l'imprimeur. Cahiers signés A-D, de 8 ff. chacun, sauf le dernier qui n'en a que 4. Impression rouge et noire.

Bibliothèque du monastère de Chilandar (au Mont Athos) : 124.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ.

Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βησσαρίωνος, Ἀρχιεπισκόπου Λαρίσσης τοῦ θαυματουργοῦ,

Τυπωθεῖσα μὲν τὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ ἀοιδίμου αὐθέντου

Ἰωάννου Κωνσταντίνου βασσαράβα βοεβόδα,

Καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἐξαναλωθεῖσα. Τὰ νῦν δὲ εἰς τύπον ἐξεδόθη τὸ δεύτερον ἐπὶ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ὑψηλοτάτου

Αὐθέντου, καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας (*sic*),

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΣΚΑΡΛΑΤΟΥ ΓΚΙΚΑ ΒΟΕΒΟΔΑ,

Δι' ἀναλωμάτων καὶ δαπάνης τοῦ πανιερωτάτου καὶ θεοπροβλήτου Μητροπολίτου τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως

Οὐγγροβλαχίας, Κυρίου Κυρίου

ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ ΜΙΧΑΛΙΤΖΗ

Τοῦ ἐκ τῆς περιφέρειου Νήσου Ζακύνθου.

Ἐπιμελείας, προτροπῆς τε, καὶ ἐπιστασίας τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος μεγάλου Σατράρη Κυρίου Ἰωάννου, ἀταδέλφου τῆς αὐτοῦ πανιερότητος.

Κόπου δὲ καὶ ἐπιδιωρθώσεως Κωνσταντίνου τριανταφυλλίδου, τοῦ ἐκ Ζαγοράς τοῦ σωτήρος.

Ἐν τῇ κατὰ τὸ Βουκουρέστιον ἁγιωτάτῃ Μητροπόλει,

Ἐτεὶ Σωτηρίῳ ἁψνθ',

Παρὰ Γεωργίῳ στοϊκοδίτζῃ τῷ Τυπογράφῳ.

In-4° de cinq ff. non chiffrés, xς/ pages chiffrées en grec et 1 page non chiffrée. Impression rouge et noire. Rarissime édition.

Au verso du titre se trouve un bois des armes de Valachie et de Moldavie, au-dessous duquel on lit les deux épigrammes suivantes :

Ἀρχὸς Βλαχίης καὶ προτοῦ Μολδαβίης

σημεῖα ὄνπερ τῶν παρασήμων τάδε,

Τοῦ Γρηγορίου τῆς Δακίας ἡγέτου

κλέος χαριτώνυμον υἱεὺς Σκαρλάτος

τῆς εὐσεδείας θ' υἱὸς ἡγαπημένος,

ὄνπερ τὸ θεῖον κρατύνειεν ὀλύναι

τοὺς ἀντιπάλους τῇ κορύνῃ καὶ ξίφει,
 ἔς τ' ἂν Σελήνην ἥλιός τε αὐγάσῃ
 σταυροῦ δυνάμει τοῦ κράτους τῶν κοιράνων.

Ἔτεροι ἥρωελεγεῖοι.

Ἑλλήνων γενεὴ μέλπει σε, Σκαρλάτε κράντορ,
 οὐνεκ' ἐπὶ χρυσῶν εὐτυχέων τε τεῶν
 δεύτερον ἢδ' ἁμερῶν βίβλος ἱροῦ Βησσαρίωνος
 τύποις ἐκδέδεται, πρέσβεα ὄνπερ ἔχοις.

A la page suivante se trouve un bois représentant les armes du métropolitain de Hongro-Valachie, et au-dessous ce quatrain :

Στίχοι ἥρωελεγεῖοι πρὸς τὸν πανιερώτατον ἅγιον
 Οὐγγροβλαχίας κύριον κύριον Φιλάρετον.

Φιλάρετος φίλος ὦν ἀρετῆς ὁ Δακῶν προεδρεύων
 τήνδε βίβλον δαπάναις δῶκε τύποις ἰδίαις
 δεύτερον ἢδῃ, τῶν προτέρων πολὺ λαμπροτέροισιν,
 ἦν γε νέμει Χριστοῦ δῶρον ἅπασι ναοῖς.

Le verso du f. 2, le f. 3 tout entier et le recto du f. 4 sont remplis par une préface de Philarète Michalitzis, que nous ne croyons pas devoir reproduire, attendu qu'elle n'apprend rien que nous ne sachions déjà par le titre.

Au verso du f. 4, on lit les deux épigrammes suivantes :

Στίχοι ἱαμβικοὶ πρὸς τὸν ἅγιον.

Φερώνυμος πέλων ὁ τῶν Οὐγγροβλάχων
 ποιμὴν βροτείων θρεμμάτων, φιλαρέτῳ
 ὄντως Λαρίσσης ἱεράρχῃ ἁγίῳ
 Βησσαρίωνι θαυματουργῷ τῆς βίβλου
 δῶρον φέρει σοι ἔκδοσιν τὴν δευτέραν,
 ἦν εὐμενῶς δέξαιο καὶ πρέσβυς ἔσο
 ὑπὲρ τε αὐτοῦ κ' εὐσεβῶν πρὸς δεσπότην.

Ἕτεροι ἱαμβικοὶ ὡς ἐκ μέρους τῆς βίβλου.

Τύποις με ἐκδοὺς ἀρχιθύτης δευτέροις
τῶν Οὐγγροβλάχων, θειοφιλέσιν χάριν
πλείστην ὅσῃν δέδωκε · καὶ μὲ διόπερ
τῇ καϊνότητι τῇ ἐμῇ χαίρειν δέον.

Le feuillet 5 est occupé par un bois grossier ayant la prétention de représenter saint Bessarion. *NOTA.* Les ff. liminaires 2, 3, 4 et 5 forment un cahier, et le f. 1, qui contient le frontispice, est collé sur le f. 2.

[Cette édition est non pas la seconde, mais la troisième. Voir aux années 1705, 1744, 1797 et 1800. Il existe aussi une édition de Venise, 1846, et d'Athènes, 1856.]

Sur Philarète Michalitzis et sur cet Office, on peut consulter Nicolas Catramis, Ἀνάλεκτα φιλολογικὰ Ζακύνθου (Zante, 1880), pages 220 et 382. Cet auteur a publié, *ibid.*, pp. 381-382, une lettre de Philarète Michalitzis, qui se trouve reproduite dans la *Bibliographie ionienne*, t. I, p. 112. Une lettre de Constantin Dapontès au même, en date du 4 août 1758, a été publiée dans les *Éphémérides daces*, tome I (Paris, 1880), pp. τπζ'-τπή, et traduite *ibid.*, tome III (Paris, 1888), pp. 14-15.

Bibliothèque de l'Académie roumaine.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque publique de Zante : Λ. 544.]

§28*

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ Περιέχον τὰς Ἀκολουθίας τῶν Δεσποτικῶν Ἑορτῶν, καὶ τῶν Ἑορταζομένων Ἀγίων. Πᾶσαν τε τὴν ὀκτώηχον καὶ τὰ Ἑνδεκα Ἑωθινὰ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ. Ἔτι δὲ Ἀγωνίους Ἀκολουθίας, καὶ ἄλλα ὡς ἐν τῷ Πίνακι φαίνονται. Προσέτι καὶ Πασχάλιον Ἑτῶν, Μ. 40. Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν. ΕΝΕΤΗΣΙΝ, παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρφ, 1759.

In-folio de 656 pages et 2 feuillets non chiffrés. Titre dans un encadrement xylographique. Impression rouge et noire à deux

colonnes. Entre les pages 2 et 3 est un Πίναξ τῶν ἐν τῷ Ἀνθολογίῳ περιεχομένων qui occupe deux feuillets supplémentaires non chiffrés. Communication du R. P. Matthieu.

529

BIBLION KALOYMENON PARADEISOΣ EK TΩN ΛΟΓΩΝ Τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Συμεῶνος τοῦ Μεταφραστοῦ. Μεταφρασθὲν παρὰ Ἀγαπίου Μοναχοῦ τοῦ Κρητός. Καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας διορθωθὲν παρὰ τοῦ Λογιωτάτου Κυρίου Ἱεροδιδασκάλου ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΜΗΛΙΑ Καὶ νεωστὶ μετατυπωθὲν. Ἐνετίγησι, Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. 1759. Con licenza de' Superiori.

In-4° de 4 ff. non chiffrés, 414 pp. et 1 f. blanc. Titre encadré. Édition peu commune.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

530

ΕΚΛΟΓΗ

ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ ΠΑΝΤΟΣ

Εἷς τε Δοξολογίαν καὶ Εὐχὴν,
Συλλεγεῖσα μὲν παρὰ τοῦ ἐλλογιμω-
τάτου Διδασκάλου κυρίου Νεοφύτου
τοῦ ἐξ Ἑβραίων.

Ἀφιερωθείσα δὲ τῷ Ὁσίῳ Πατρὶ
ἡμῶν ΑΘΑΝΑΣΙΩ, τῷ ἐν τῷ Ἀθῶ.

Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα
Συνδρομῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ Πανοσιω-
τάτου Ἀρχιμανδρίτου τῆς μεγίστης
Λαύρας Κυρίου Κοσμᾶ ἐπιδαυρίου.
Ἐν τῷ Ὄρει τοῦ Ἀθῶ, 1759.
Παρὰ Δούκα Σωτήρη, τῷ Θασίῳ.

In-8° de 4 feuillets non chiffrés + 53 pages. Sur le titre, il y a une xylographie qui représente deux lions tenant dans leurs pattes une couronne; au-dessous, un aigle aux ailes éployées et ayant devant lui un écusson, où brille un phare. Dans les coins supérieurs du carré qui encadre cette vignette, on voit les initiales Δ Κ (Δούκας) et dans les coins inférieurs les initiales Σ Τ (Σωτήρης).

En regard du titre figure un portrait gravé sur métal de saint Athanase, tenant dans sa main droite une croix, et dans sa gauche un rouleau avec cette inscription : Ο ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ο ΕΝ ΤΩ ΑΘΩ. Au bas de ce portrait, on lit le quatrain suivant, imprimé en lettres capitales :

Ποίμνης σῆς ποιμὴν, θρέμμα σὸν δὲ, τρισμάκαρ,
ἀντιπελαργῷ τῇ γραφῇ σε τοῦ τύπου
Κοσμάς ἀρχιμανδρίτης ὁ Ἐπιδαύριος
παρὰ Δούκα Σωτηρίῳ, τῷ Θασίῳ.

En tête du volume, on lit les pièces suivantes :

Προσφώνησις εἰς τὸν ἐν ἀγίοις πατέρα ἡμῶν
Ἀθανάσιον τὸν ἐν τῷ Ἀθῳ.

Τί ἀνταποδῶ σοι (ὅσιον γὰρ ψαλμικῶς ἀπαρξασθαι καὶ πρὸς σὲ τὸν τοῦ θεοῦ μου θεράποντα ὄσιον Ἀθανάσιον) περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκάς μοι; Σὺ μου κατεύθυνας ἀπὸ νεότητος τὰ δικήματα πρὸς ἣν αὐτὸς συνεστήσω ἱερὰν μάχην, ἱερώτατε πάτερ. Σὺ με καὶ τῆς σῆς ἐπειτα κατὰ ἐξαίτησιν τοῦ πειράζοντος, οἶμαι, ὑπερόριον μάχης γεγονότα ἐν τόπῳ κακώσεως καὶ ἐν σκηνώμασι σκοτασμοῦ, εἰς γῆν, τὸ τοῦ Ἰῶβ φάναι, σκοτεινὴν καὶ γνωφεράν, εἰς γῆν σκότους αἰωνίου, οὗ οὐκ ἔστι φέγγος οὐδὲ ζῶν ὄραν βροτῶν, παρὰ πᾶσαν ἀνεκαλέσω ἐλπίδα ἐν φωτὶ καὶ ἐν χώρᾳ ζώντων. Σὺ με καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα τῆς σῆς καθηγείσθαι μάχης ἡξίωσας, ἐγείρας με ἀπὸ γῆς τὸν πτωχὸν καί, ὥς ἂν εἴποι Δαβὶδ, ἀπὸ κοπρίας ἀνυψώσας με τὸν πένητα τοῦ καθίσαι με μετὰ ἀρχόντων λαοῦ σου. Τοιγαροῦν ἀνθ' ὧν ἐποίησας μετ' ἐμοῦ, προσφέρω σοι, τῷ τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρεῖαν ἔχοντι, ἧς ἐν ἀμυθίοις θλίψεσι καὶ μυριοῖς πόνοις καὶ ἰδίῳι ἀναλώματιν οὐκ ἄθεοι συνεστησάμην ἐν τῷ Ἀθῳ τυπογραφίας τῆς ἀπαρχῆς, ταύτην φημὶ τοῦ ἱεροῦ Ψαλτηρίου τὴν Ἐκλογὴν, νῦν πρῶτον τύποις αὐτὴν ἐκδοῦς, καὶ σοὶ προσαναθεῖς

τῷ μετὰ θεὸν ἐμοῦ καθ' ἐκάτερα προῖσταμένῳ πατρί· ἦν καὶ ἀποδέξει,
εὖ οἶδα, θεράπων καὶ μιμητὴς ὧν τοῦ τὰ δύο λεπτὰ τῆς χήρας ἐκείνης
ὕπερ τὴν τῶν πλουτούντων ἀποδεξαμένου ἀδρότητα.

Ὁ ταπεινὸς ἐν ἱερομονάχοις καὶ τῆς ἐν τῷ ἹΑθῷ
σῆς ἱεράς Λαύρας ἀρχιμανδρίτης
Κοσμᾶς ὁ Ἐπιδαύριος.

Τοῖς ἐντευξομένοις.

Ἔργου τε παντὸς καὶ λόγου θεὸν ἡγεῖσθαι δίκαιον εὖ εἰδώς, φοβερὸν
ὥθηθην ἔργου ἄπτεσθαι μέλλων τῆς θείας ἀποστερηῆσαι ἡγεμονίας μικρὰ
τοῦ δικαίου φροντίσαντα. Δι' ὅπερ ἐπὶ τῶν νέων τύπων, οἳ μοι ἐνταῦθα
ἐξεπονήθησαν κατὰ τὸ ἀγιώνυμον ἕρος τοῦ ἹΑθῷ, διὰ προτροπῆς τε καὶ
δαπάνης τοῦ πανοσιωτάτου ἀρχιμανδρίτου τῆς μεγίστης Λαύρας κυρίου
Κοσμᾶ τοῦ Ἐπιδαυρίου, εἰς κοινὴν ἀπάντων τῶν εὐσεβῶν ὠφέλειαν,
πολλῶν καὶ ἄλλων ὑπαρχόντων εἰς ἔκδοσιν, οὐδὲν προεθέμην τοῦ βρα-
χέος μὲν πάνυ τὸ ποσὸν ἱεροῦ τοῦδε βιβλιαρίου, μεγίστου δὲ τὸ ποιόν,
ἐκλογὴν μὲν οὖσης τοῦ Ψαλτηρίου παντὸς εἰς δοξολογίαν τε καὶ εὐχὴν,
συλλεγείσης δὲ παρὰ τοῦ ἐλλογιμωτάτου ἐν ἱεροδιακόνοις κυρίου Νεο-
φύτου, ἀνδρὸς παρὰ πᾶσιν ἤδη γνωρίμου καὶ τῶν πρὸς ἐμοῦ ἐπαίνων
ἡκιστα ἐπιδεομένου. Εὐμενῶς δὴ οὖν ὑμεῖς καὶ περιχαρῶς τοῦτο δεξι-
μενοι οἷόν τιν' ἀπαρχὴν τῶν ἐμῶν τουτωνὶ πόνων τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ
προσφερόμενον, μείζονα χάμοι τὴν σπουδὴν ἐμβαλεῖτε πάντως πρὸς τὸ
ἐγχεῖρημα. Ἐντεύξεσθε γὰρ σὺν θεῷ μετ' οὐ πολὺ οὐκ ὀλίγοις καὶ
ἄλλοις ἐκδοθεῖσιν ἐμοὶ βιβλίοις, πλείστην ὅσῃν τοῖς φιλομαθεῖσι παρεχο-
μένοις τὴν συντέλειαν, καὶ οἷς τισι τὸ πονεῖν τοῦ βοηθεῖν προτετίμη-
ται. Εἰ δέ τι καὶ διαμάρτηται εἴτε παρὰ τὸ μὴ ἀκριβῶς προσεσχηκέναι
τῇ συμπλοκῇ τε καὶ προσαρμόσει τῶν χαρακτήρων τοὺς περὶ τοῦτο δια-
πονοῦντας, εἴτε τι καὶ ἄλλο, μὴ τι πάθητε ξένον, εἰ γε χαλεπὸν τὰ
πρῶτα ἐν πᾶσι τὸ τέλειον. Ἐρρωσθε.

Δούκας Σωτήρης Θάσιος.

Le livre dont on vient de lire la description, est actuellement l'unique production connue de l'imprimerie fondée au mont Athos, dans le monastère de saint Athanase, aux frais de l'archimandrite Cosmas d'Épidaure, et dont fut directeur Ducas Sotiris de Thasos,

le même qui exerçait son art à Jassi, quelques années auparavant.
Voir ci-dessus, p. 462, n° 490.

Bibliothèque de feu Paul Lambros (à Athènes).

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

531

ΕΠΙΣΤΟΛΑΡΙΟΝ Ἦτε Ἐπιστολικὸς ΧΑΡΑΚΤΗΡ Δι' οὗ
μαθητεύονται οἱ Φιλομαθεῖς πῶς νὰ συνθέτουν μὲ καλὴν τάξιν τὰς
'Επιστολάς· Ἐν ᾧ περιέχεται καὶ σύντομος Διδασκαλία περὶ Μιμή-
σεως· μετὰ διαφόρων παραδειγμάτων· καὶ ἔκθεσις τῶν προσηκόντων
Τίτλων. Ἔτι δὲ καὶ μερικοὶ Κανόνες εἰς Ἐπιστολάς περὶ πραγματείας.
'Εκδοθεὶς παρὰ τοῦ Αἰδουσιμωτάτου, καὶ Ἱερολογιωτάτου, Κυρίου
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΜΗΛΙΟΥ· Τοῦ ἐν ταῖς κλειναῖς Ἐνετίαις περι-
δλέπτου τῶν Ἑλλήνων Γένους Ἱεροκλήρυκος, καὶ κοινοῦ Διδασκάλου.
'Αφιερωθεὶς τοῖς Ἐκλαμπροτάτοις Κυρίοις ΓΕΩΡΓΙΩ, καὶ ΣΤΕ-
ΦΑΝΩ ΑΥΤΑΔΕΛΦΟΙΣ ΚΑΡΑΪΩΑΝΝΗ Νεωστὶ Μετατυπω-
θεῖς, καὶ ἐκ πολλῶν σφαλμάτων διορθωθείς. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, ᾗψνθ'.
1759. Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Con licenza de'
Superiori.

In-8° de 8 ff. non chiffrés et 320 pp. (dont les 3 dernières blanches).

En tête du volume, on lit l'avertissement suivant, qui offre
quelque intérêt.

Ὁ τυπογράφος πρὸς τοὺς ἀναγινώσκοντας.

Ἡ ἀφορμὴ ὅπου ἐπαρακίνησεν ἐμὲ νὰ ἐκδώσω εἰς φῶς ἐκ δευτέρου
μὲ ἐδικόν μου τύπον τοῦτον τὸν ἐπιστολικὸν Χαρακτήρα ἐστάθη ἡ
εὐγνωμοσύνη τῶν φιλομαθῶν, οἱ ὅποιοι, γνωρίζοντες τὸ χρήσιμον τοῦ
βιβλίου, ἀσμένως καὶ μετ' εὐνοίας κοινῶς τὸ ἐδέχθησαν, εἰς τρόπον
ὅτι ἀπὸ χίλια βιβλία ὅπου εἰς τὸν ἀπερασμένον χρόνον ἐτυπώθησαν,
τώρα εἰς τὸ παρὸν εὐρίσκονται ὀλιγώτατα· ὅθεν τὸ σπάνιον τοῦ βιβλίου
κάνει νὰ αὐξάνῃ καὶ ἡ αὐτοῦ ζήτησις. Ἐγὼ λοιπὸν ὡς πρόθυμος ὅπου
εἶμαι νὰ ἀνταποκρίνωμαι εἰς τὰ ἐπωφελῆ αἰτήματα τῶν ὁμογενῶν μου

φιλομαθῶν Ἑλλήνων, ἠθέλησα νὰ ὑπακούσω εἰς τὴν ζήτησίν τους, καὶ ἰδίοις μου ἀναλώμασι καὶ τύποις νὰ τὸν ἐκδώσω μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἐκκαθαρθέντα ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων σφαλμάτων, ὅπου εἰς τὸν πρῶτον τύπον εἶχαν συντρέξῃ, καὶ προσέτι αὐξηθέντα μὲ προσθήκην ἐτέρας ἐκθέσεως τίτλων. Δεχθῆτε οὖν, ὦ φιλομαθεῖς, καθὼς καὶ πρότερον τοῦτο τὸ σύγγραμμα εὐμενῶς τε καὶ φιλοφρόνως, τὸ ὅποιον σᾶς τὸ δίδω μὲ τὴν συμβοήθειαν τοῦ συγγραφέως εἰς πλέον τακτικὴν καὶ ἐντελεστέραν κατὰστασιν ἀπὸ ἐκείνην ὅπου ἦτον προτῆτερα · Ἐγὼ δὲ βεβαιόνοντάς σας τὴν ἐμὴν ἀμετάτρεπτον πρὸς ὑμᾶς προθυμίαν, σᾶς εὐχομαι ἐκ θεοῦ πᾶσαν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν εὐτυχίαν. Ἐρρωσθε.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : n° 7195.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

532*

ΕΠΙΤΟΜΟΣ ΛΟΓΙΚΗ

ΚΑΤ'

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ

ΚΑΙ

ΤΕΧΝΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ

Κοινῇ φράσει συντεθεῖσαι παρὰ τοῦ
σοφωτάτου Κυρίου

ΒΙΚΕΝΤΙΟΥ ΔΑΜΩΔΟΥ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΕΩΣ

Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσαι

ἀναλώμασι μὲν τοῦ τιμιωτάτου Κυρίου

ΠΟΛΥΖΩΗ ΣΠΥΡΟΥ τοῦ ΕΞ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΥ

Προτροπῇ δὲ, καὶ ἐπιδιορθώσει Γεωργίου

Ἰερέως Φατζέα τοῦ Κηθυρέως

ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψνθ'. 1759.

Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Τζάττα.

CON LICENZA DE' SUPERIORI E PRIVILEGIO.

In-8° de 366 pages et un feuillet blanc.

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne).
 Bibliothèque nationale d'Athènes.
 Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).
 Bibliothèque publique d'Argostoli (Céphalonie) : 250.
 Bibliothèque publique de Zante : Δ, 243.

533*

F. THOMÆ M. MAMACHII ORD. PRÆDICATORUM
 DE EPISCOPATUS HORTANI ANTIQUITATE AD
 HORTANOS CIVES *LIBER SINGULARIS* ROMÆ
 MDCCLIX EXCUDEBANT FRATRES PALEARINII
 PUBLICA AUCTORITATE.

In-4° de 80 pages. Ornement sur le titre, qui est imprimé en rouge et noir. Quatre gravures dans le texte. Rare.

Pages 1 et 2 : Le titre.

Pages 3 à 5 : Ad Cler. Ord. P. Q. Hortanum praeformatio.

Pages 6 à 77 : Le texte.

Pages 78 à 79 : Permis d'imprimer et approbations.

La page 80, non chiffrée, contient deux imprimatur.

On trouve dans ce même volume l'opuscule suivant, qui n'a qu'un titre de départ :

F. Thomae Mariae Mamachii Ord. Praedicatorum adversus auctorem libelli italice scriptum de Cathedra Hortana Civitonicae non praeferenda ANTIPPHΣΙΣ.

In-4° de 60 pages dont la dernière blanche.

Bibliothèque Casanatense, à Rome : R. XII. 65.

F. THOMAE M. MAMACHII ORD. PRÆDICATORUM
 DE EPISCOPATUS HORTANI ANTIQUITATE AD
 HORTANOS CIVES *LIBER SINGULARIS* ROMÆ
 MDCCLIX EXCUDEBANT FRATRES PALEARINII
 PUBLICA AUCTORITATE.

In-4° de 1 feuillet non chiffré et 162 pages. Ornement sur le titre, qui est imprimé en rouge et noir. Gravures dans le texte. Rare.

Les 16 premières pages sont occupées par *F. Thomae Mariae Mamachii AD ANTIPPHEIN pars I.*

Pages 17 à 34 : *In Auctor. Libelli de Hort. Episc. Castell. non praeft. προσθήκης Pars II.* Lettera all' Autore del Ragionamento dell' antichità de' Vescovi di Civita Castellana sopra quelli di Orte.

Pages 35 à 161 : Lettera seconda all' Autore del Ragionamento dell' antichità de' Vescovi di Civita Castellana sopra quelli di Orte. La page 162, non chiffrée, contient l'imprimatur.

Bibliothèque Casanatense, à Rome : R. XII. 66.

534

NUOVE MEMORIE PER SERVIRE ALL' ISTORIA LETTERARIA. IN VENEZIA Appresso SILVESTRO MARSINI. In Merceria, all' Insegna del Tempo. MDCCLIX.

Six volumes in-8°.

Tome premier. 1759 : Deux feuillets et 615 pages. Dédicace d'Angelo Calogerà à Nicolò Antonio Giustinian, évêque de Torcello.

Tome deuxième. 1759 : 560 pages.

Tome troisième. 1760 : 479 pages.

Tome quatrième. Appresso Giorgio Fossati. Si vende in Merceria all' Insegna del Tempo. MDCCLX : Deux feuillets, dont le second blanc, et 399 pages.

Tome cinquième. 1761 : 390 pages et deux feuillets blancs.

Tome sixième. 1761. 64 pages seulement. Une note manuscrite à la fin est ainsi conçue : *Il Giornale fù sospeso, nè continuò. P. B.* (= Pietro Bettio, bibliothécaire de la Marciane). Marque de l'imprimeur sur le titre de chacun des six volumes.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 7570. III. 7.

535*

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ

Περιγράφουσα καθέν ἕκαστον Βασίλειον κατὰ τὴν
παροῦσαν αὐτοῦ κατάστασιν, ἡγουν τὰς ἐπαρ-

χίας αὐτοῦ, τὰς πολιτείας, τὰ ἥθη, τοὺς νό-
μους, τὰς πραγματείας, τὰς τέχνας, τὴν
θρησκείαν, τὴν διάλεκτον, καὶ εἴτι ἄλλο πε-
ρίεργον καὶ ἀξιόλογον, ὡς ἐν τῷ πίνακι φαί-
νεται, μετὰ καὶ τῆς Γεωγραφικῆς χάρτας.

ΝΥΝ ΠΡΩΤΟΝ ΣΥΛΛΕΧΘΕΙΣΑ,

Ἐκ τῶν ἀκριβεστέρων Ἱστορικῶν Ἀγγλογαλλοῖταλῶν, καὶ εἰς
φῶς ἀχθεῖσα εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλὴν διάλεκτον
παρὰ Γεωργίου Κωνσταντίνου ἐξ Ἰωαννίνων,
εὐδλαδῶς τε ἀφιερωθεῖσα.

Τῷ ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤῳ,

Εὐγενεστάτῳ τε καὶ Περιφανεστάτῳ Ἀρχοντι

ΚΥΡΙῳ ΚΥΡΙῳ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝῳ Τῳ ΜΠΡΑΓΚΟΒΑΝῳ.

Συνδρομῇ καὶ ἀναλώμασι Κυρίου Πολυζώη

Λαμπαντζιώτη ἐξ Ἰωαννίνων.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Περιέχων τὸ Βασίλειον τῆς μεγάλης Πρωσίας

ἥτοι Μοσχοβίας.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψνθ'. 1759.

Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Ζάττῃ.

CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-8° de ις' (16) et 303 pages.

L'épître dédicatoire est intitulée : τῷ ἐκλαμπροτάτῳ, εὐγενεστάτῳ,
καὶ περιφανεστάτῳ ἄρχοντι κυρίῳ Κωνσταντίνῳ Μπραγκοβάνῳ, ἀπογόνῳ
ἐκείνου τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἡγεμόνος, τοῦ χρηματίσαντος αὐθέντου καὶ
πρίγγιπος πάσης Οὐγγροβλαχίας.

Bibliothèque de l'Arsenal (à Paris) : Histoire. 11216. 8°.

[Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Mx. 618.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).]

Le tome deuxième a paru, en 1763, sous le titre de Ἱστορία τοῦ
Βασιλείου τῆς Κίνας. Voir plus loin.]

536*

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ, ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΗΝ ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ
ΑΥΤΩ ΑΠΑΣΑΝ ΛΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ
ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Γεωργίου Κωνσταντίνου ἐξ Ἰωαννίνων.
ΕΝΕΤΙΗΣΗ, Παρὰ Δημητρίῳ Θεοδοσίῳ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἔτει
ἀπὸ τῆς Θεογονίας, αψνθ'. 1759. CON LICENZA DE' SUPE-
RIORI.

In-folio de 252 pages à deux colonnes. Titre dans un encadrement
xylographique avec la marque de l'imprimeur. Pages 3-4, préface
de Georges Sougdouris. Signatures A-Q; cahiers de 8 ff., sauf le
dernier qui en a 6. Impression rouge et noire.

Bibliothèque de l'Assomption, à Cadikeui (Constantinople).

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 18950. VIII. 6.

537

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΟΥΣ Ὅπου
φανερώνει τὸ Χρέος ὅπου ἔχει κάθε Χριστιανὸς νὰ εἶναι τέλεια Κατηχη-
μένος εἰς τὴν Πίστιν του. Πονηθεῖσα παρὰ τοῦ Λογιωτάτου Ἱεροκλήρυ-
κος, καὶ Θεολόγου ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑ-
ΚΟΠΟΥΛΟΥ, ΤΟΥ ΧΙΟΥ. ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ. ΕΝΕΤΙΗΣΙ,
αψνθ. 1759. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Ζάττα, CON LICENZA DE'
SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-8° de huit feuillets non chiffrés et 280 pages. Vignette sur le
titre. Ouvrage recherché et peu commun.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ. In-8° de deux feuillets (dont le premier
blanc) et 279 pages.

Bibliothèque du Musée britannique : 868. e. 12 et 13.

[Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 4504.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Y. 505.]

STYLIANI MASTRACÆ CORCYRENSIS JURISCONSULTI ET IN PATAVINO GYMNASIO ANTECESSORIS ORATIONES QUATUOR. VENETIIS. MDCCCLIX. Typis Jo. BAPTISTÆ PASQUALI. *SUPERIORUM PERMISSU.*

In-4° de LXXX pages, dont les 6 premières non chiffrées. Signatures : A-K, de 8 pages chacune. Marque de l'imprimeur sur le titre. Rarissime.

Épître dédicatoire aux trois Réformateurs de l'Université de Padoue : Jean Emo, Marc Foscarini et Jean Alvisé Mocenigo.

Voici les intitulés respectifs de chacun des 4 discours :

1° De auctoritate atque usu juris civilis oratio prima habita XII kal. jan. MDCCXLIIX, coram Daniele Delphino I, pat. Ven. urbis præfecto ac pro-præto, et P. D. Petro Busenello, civ. Venet. cler. reg. jur. pontif. profess. et almæ universitatis juris Studiosorum Pro-Rectore ac Syndico. (Pages VII-XXXII.)

2° De stipulationum origine et natura. Oratio II. Habita III. Non. Januar. MDCCXLIX. (Pages XXXIII-XLVI.)

3° De dominio maris. Oratio III. Habita prid. idus nov. MDCCXLIX. (Pages XLVII-LXIV.)

4° De fontibus juris civilis (*sic*). Oratio IV. Habita III non. novembr. MDCCLVII. (Pages LXV-LXXX.)

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : Miscell. 458.17.

[Bibliothèque d'Hubert Pernot.]

ΤΕΧΝΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΚΟΙΝῇ ΦΡΑΣΕΙ ΣΥΝΤΕΘΕΙΣΑ
Παρά τοῦ Σοφωτάτου. ΒΙΚΕΝΤΙΟΥ ΔΑΜΩΔΟΥ ΚΕΦΑΛΗ-
ΝΙΕΩΣ Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα. Ἀναλώμασι μὲν τοῦ τιμιω-
τάτου Κυρίου. ΠΟΛΥΖΩΗ ΣΠΥΡΟΥ τοῦ ἙΞ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣ-
ΤΡΟΥ Προτροπῇ δὲ, καὶ ἐπιδιορθώσει Γεωργίου Ἱερέως Φατζέα
τοῦ Κηθουρέως. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, ρψνθ'. 1759. Παρά Ἀντωνίῳ τῷ
Τζάττι. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

In-8° de 366 pages, dont la dernière est chiffrée par erreur 636. Signatures A-Z. Pages 3-4, avis au lecteur. Voir le n° 532.

Bibliothèque de l'Assomption à Cadikeui (Constantinople).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

540*

ΑΙ ΘΕΙΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ Πατέρων
ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ τοῦ ΜΕΓΑ-
ΛΟΥ, ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ τοῦ ΔΙΑΛΟΓΟΥ. Ἦτοι τῶν Προηγιασμένων.
ΕΝΕΤΙΗΣΙ, παρὰ Νικολάου τῷ Σάρῳ, 1760. Con Licenza de'
Superiori.

In-4° de 36 pages. Titre dans un encadrement xylographique, avec la marque de l'imprimeur. Impression rouge et noire, 32 lignes à la page pleine. Communication du R. P. Matthieu.

541*

ΑΙΣΩΠΟΥ ΤΩΥ ΦΡΥΓΟΣ ΒΙΟΣ, ΚΑΙ ΜΥΘΟΙ. ΕΛΛΗ-
ΝΙΣΤΙ; ΚΑΙ ΛΑΤΙΝΙΣΤΙ. ÆSOPI PHRYGII FABULA-
TORIS CELEBERRIMA VITA, ET LEPIDISSIMÆ
FABULÆ GRÆCÆ, ET LATINE, Nunc ex optimis exem-
plaribus quam correctissime in lucem editae. *Cum aliis
opusculis, quae sequenti indicabuntur Pagella.* VENETIIS,
MDCCLX. TYPIS ANTONII BORTOLI. *SUPERIORUM
PERMISSU, AC PRIVILEGIO.*

In-8°. Verso du titre blanc. P. 3, *Ad lectorem.* P. 4, *Index
authorum hujus Libri.*

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos) : 98 (exemplaire incomplet).

542

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΧΑΡΑ-
ΛΑΜΠΙΟΥΣ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ Ψαλλομένη τῇ Δεκάτῃ
ΤΟΥ ΦΕΥΡΟΥΑΡΙΟΥ ΜΗΝΟΣ. Συντεθείσα παρὰ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΥ. Νῦν δεύτερον τύποις ἐκδοθεῖσα, καὶ μετ'
ἐπιμελείας ὅτι πλείστης διορθωθείσα. ΕΝΕΤΙΉΣΙΝ, 1760. Παρὰ
Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori.

In-4° de 36 pages. Très rare.

Bibliothèque de Jean Gennadius (à Londres).

Bibliothèque de la communauté grecque orthodoxe de Trieste.

543

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΣΙΝΩΠΙΕΩΣ Μετὰ τινῶν αὐτοῦ
ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ.

VITA DEL PANAGIOTI DA SINOPE Con alcune sue
LETTERE. IN BRESCIA. DALLE STAMPE DI GIAMMARIA RIZZARDI.
MDCCLX. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-8° de xx et 172 pages. A la page 170, on trouve un permis
d'imprimer daté du 8 juin 1759. En tête du volume figure un beau
portrait en taille-douce de PANAGIOTIS DE SINOPE, au-dessous duquel
on lit : ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΙΝΩΠΙΕΥΣ, *Ex Pinacotheca Garbelliana*.
Cette gravure est ainsi signée : *Dom. Cagnoni delin. et sculp. Brix.*

Cet ouvrage, rédigé en grec et en italien, a pour auteur Pierre-
Antoine Barzani, qui se fait connaître à la fin de son épître dédi-
catoire à Scipion Garbelli de Brescia, datée du 20 avril 1760. Cet
intéressant volume contient dix-neuf lettres grecques de Panagio-
tis de Sinope, accompagnées de leur traduction italienne. C'est sur-
tout pour cette raison que nous lui donnons place dans la présente
Bibliographie.

Bibliothèque de l'École des langues orientales.

Bibliothèque d'Émile Legrand (deux exemplaires).

[Bibliothèque de Jean Vlachoyanis (à Athènes).]

544*

Γαδάρου, Λύκου καὶ Ἀλωποῦς Διήγησις ὠραιотάτη. Νεωστὶ μετα-
τυπωθεῖσα, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθεῖσα. Ἐνετίησιν,
1760. Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Ἀντωνίου τοῦ Βόρτολι.

In-8°. Titre emprunté à Vrétos, *Catalogue*, Deuxième partie,
p. 57, n° 118. L'édition princeps de ce texte est vraisemblablement
celle de 1539; voir la *Bibl. hell. des XVe et XVIe siècles*, t. I,
p. 234.

545*

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΚΟΝ Περιέχον τὰ κατὰ Ἀλφάβητον ΓΝΩΜΙΚΑ
ΜΟΝΟΣΤΙΧΑ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ. Ἐπι δὲ Συντόμους Ἐπιστο-
λάς Διαφόρων Παλαιῶν Συγγραφέων. Καὶ Ἀποφθέγματα τῶν Ἑπτὰ
Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἄλλων Φιλοσόφων. Τὰ πάντα χρησιμώτατα
τοῖς φιλομαθέσι τῶν Νέων. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1760. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ
Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori.

In-12 de 168 pages. Cahiers signés A-L de 8 ff. chacun, sauf le
dernier qui n'en a que 4.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos) : 146.

546

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ, ΠΙ ΜΑΛΛΟΝ Ἀνάλυσις
καθαρά, ἐξηκριωμένη, καὶ σύντομος τοῦ ὁλοκλήρου σώματος ΤΗΣ
ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΗΤΙΣ Μὲ νέαν, καὶ μερικώτεραν
Μέθοδον, θεωρεῖ, καὶ ἐξετάζει ὅλην τὴν ὑδρόγειον Σφαίραν (sic), ἥτοι
τὴν Ἐπιφάνειαν αὐτῆς · ΧΡΗΣΙΜΩΤΑΤΗ, Καὶ Πάνυ Ὠφέλιμος,
διὰ ἐκείνους ὅπου καταγίνονται εἰς τὴν μελέτην τῆς Γεωγραφίας ·
Πρότερον μὲν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Συγγραφείσα Διάλεκτον, ὕστερον
δὲ εἰς τὴν Γαλλικὴν μεταφερθεῖσα, ἐξ ἧς εἰς τὴν Ἰταλικὴν, καὶ

τελευταίον εἰς τὴν ἀπλὴν τῶν Ἑλλήνων, εἰς ἣν καὶ ἠυξήθη τὰ μάλιστα ΠΑΡΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΦΑΤΖΕΑ ΤΟΥ ΕΚ ΚΗΘΥΡΩΝ (*sic*) Δικαιρεθείσα μὲν εἰς Τόμους τρεῖς ΑΦΙΕΡΩΘΕΙΣΑ ΔΕ ΤΩ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΩ ΓΕΝΕΙ ΤΩΝ ΓΡΑΙΚΩΝ, Ὅπου ἐνοικεῖ εἰς τὴν Μητρόπολιν τῶν Ἑνετιῶν. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδωθεῖσα (*sic*) συνδρομῇ Κυρίου ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΜΑΖΟΚΟΠΑΚΗ ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ. ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ 1760. ΠΑΡΑ ΑΝΤΩΝΙΩ ΤΖΑΤΤΑ. CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

Trois volumes in-8° : le premier de 66' (72) et 360 pages, plus 2 cartes ; le deuxième de 448 pages ; le troisième de 476 pages. Le titre du tome premier est le seul qui soit imprimé en rouge et noir.

Collation des pages liminaires du tome premier.

Pages α-δ : sont occupées par le faux-titre & le titre.

Pages ε-ιβ' : Épître dédicatoire de Georges Phatzéas aux Grecs résidant à Venise.

Pages ιγ'-ιέ : Avertissement de l'imprimeur au lecteur.

Page ις' : Κατάλογος τῶν βιβλίων ὅπου ἄχρι τῆς σήμερον εἶναι τυπωμένα εἰς τὴν τυπογραφίαν μου με ῥωμαϊκὸν χαρακτῆρα.

Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Χριστοδούλου.

Ἀραβικὸν Μυθολογικόν.

Γνωμικὰ παλαιῶν τινων φιλοσόφων.

Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου τὰ ἅπαντα συγγράμματα.

Ἐπιστολάριον, ἥτε ἐπιστολικὸς χαρακτῆρ.

Ἐπίτομος Λογική, καὶ Ῥητορική Δαμφοῦ.

Κλήμεντος Ἀλεξανδρείας, ἥτοι τοὺς Στρωματέων λόγους.

Πρακτικὰ τῶν ἱερῶν συνόδων.

Χριστιανῶν ὁδηγία διὰ τῆς σοφίας τοῦ Σολομῶντος.

Pages ιζ'-ιη ; Avis du traducteur français (mis en grec par Georges Phatzéas).

Pages ιθ'-λη : Préface de l'auteur anglais.

Pages λθ'-οδ' : Table des trois volumes.

Bibliothèque de l'École des langues orientales : R. VII. 417.

[Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de Jean Vlachoyanis (à Athènes), tome premier.

Biblioth. de la Communauté grecque orthodoxe de Trieste, tome 1.]

547*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΑΣΚΑΡΕΩΣ ΤΟΥ
ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ Ἡ πάνυ ὠφελιμωτάτη, καὶ Ἀναγκαιστάτη. ΗΣ ΕΝ
ΤΩ ΤΕΛΕΙ ΕΣΤΙΝ Ο ΤΟΥ ΚΕΒΗΤΟΣ ΠΙΝΑΞ. Νεωστὶ μετα-
τυπωθεῖσα καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθείσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙ,
1760. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Ἀντωνίου τοῦ Βέρτολι. CON LICENZA
DE' SUPERIORI.

In-8° de 480 pages.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

548

DE VENAE SECTIONE IN FEBRIBVS ACVTIS MALI-
GNIS NON SEMPER NECESSARIA E DECRETO
AMPLISSIMI MEDICORVM ORDINIS IN REGIA FRI-
DERICIANA PRAESIDE VIRO ILLVSTRI EXCELLEN-
TISSIMO ET EXPERIENTISSIMO D. ANDREA ELIA
BŮCHNERO SACRI ROMANI IMPERII NOBILI, POTEN-
TISSIMI PRVSSIAE REGIS A CONSILIIS INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PRO-
FESS. PVBL. ORDINARIO, FACVLT. MEDICINAE
SENIORE ET REGIORVM ALVMNORVM EPHORO,
IMPERIALIS ACADEMIAE NATVRAE CVRIOSORVM
PRAESIDE, ET COMITE PALATINO CAESAREO, PRO
GRADV DOCTORIS SVMMISQVE IN MEDICINA HONO-
RIBVS AC PRIVILEGIIS MORE MAIORVM LEGITIME
CONSEQVENDIS DIE XVI OCTOBRIS clol̄ccclx PVBLICE
DISPVTABIT AVCTOR DEMETRIVS NICOLAI KARA-
KASSES SATISTA-MACEDO. HALAE AD SALICAM.
STANNO SCHNEIDERIANO.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΛΕΒΟΤΟΜΙΑΣ ΩΣ ΟΥΚ ΑΕΙ ΑΝΑΓ-
ΚΑΙΑΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΟΞΕΣΙΝ ΑΜΑ ΚΑΙ ΚΑΚΟΗΘΕΣΙ

ΠΥΡΕΤΟΙΣ Ψηφίσματι Τοῦ ἐπιφανεστάτου τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρι-
 δερικῇ ἱατρῶν συνεδρίου, ΠΡΟΣΤΑΤΟΥΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΚΛΑΜ-
 ΠΡΟΤ. ΕΞΟΧΩΤΑΤΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΟΤΑΤΟΥ
 ΑΝΔΡΕΟΥ ΗΛΙΑ ΒΥΧΝΕΡΟΥ Τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους εὐγενοῦς
 τῆς κραταιᾶς τε προυσικῆς βασιλείας ἐξ ἀποβόρῃτων, τῆς τε ἱατρι-
 κῆς καὶ φυσικῆς φιλοσοφίας διδασκάλου δημοσίου καὶ τῆς καισαρικῆς
 ἀκαδημίας τῶν περὶ τὰ φυσικὰ ἐνασχολουμένων προέδρου, κ. τ. λ. εἰς
 τὸ νομίμως ΤΟΥ ΕΠΙ ΤΟΝ ΙΑΤΡΙΚΟΝ ΒΑΘΜΟΝ ΑΝΑΒΙ-
 ΒΑΣΜΟΥ τῶν τε τοῖς ἱατροῖς τιμῶν καὶ ἐλευθεριῶν ἅμα δὲ καὶ προ-
 νομίῳ, ἔθει ἀρχαίῳ ἐπιτυχεῖν, ἔτει αψῆψ γαμηλιῶνος ἐπ' ἱσταμένου
 δημοσίᾳ διαλεχθῆσεται Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΙΚΟ-
 ΛΑΟΥ ΚΑΡΑΚΑΣΣΗΣ Σατιστεὺς Μακεδῶν. Ἀθήνησι: Σαλικαῖς.
 Τύποις Σγνεῖδέρου.

In-4° de deux feuillets non chiffrés et 34 pages. Grec et latin.
 Rarissime dissertation.

Bibliothèque du Musée britannique : T 605 (18. GG. i).
 12 605

549

ΕΙΡΜΟΛΟΓΙΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ, ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΗΝ
 ΠΡΕΠΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ. Ἐν ᾧ προστεθήσαν,
 καὶ αἱ Ἑπτὰ Οἰκουμενικαὶ Ἀγίαι Σύνοδοι, καὶ τὰ Συνοικέσια. Ἐτι δὲ
 τὰ Ἑπτὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὰ Ἑπτὰ χαρίσματα τοῦ
 Ἀγίου Πνεύματος. Αἱ Τέσσαρες Γενικαὶ Ἀρεταὶ τῆς Ψυχῆς, καὶ τοῦ
 σώματος. Καὶ τὰ Ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα ἐν εἵδει Δένδρου μετὰ
 τῆς Ἑρμηνείας αὐτῶν. Τὰ πάντα μετ' ἐπιμελείας διορθωθέντα. ΕΝΕ-
 ΤΙΗΣΙΝ, 1760. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βέρτολι. CON LICENZA
 DE' SUPERIORI.

In-8° de 240 pages. Signatures : A-P, de 16 pages chacune.
 Titre imprimé en rouge et noir. Texte encadré. Rare.

Bibliothèque du Métoque du S. Sépulcre (à CP.) : E. 890.

550*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ Παρὰ τοῦ Αἰδεσιμωτάτου, καὶ Ἑλλογιμωτάτου Διδασκάλου τῆς ἐν Μοσχοπόλει νεωστὶ ἰδρυθείσης Ἀκαδημίας, καὶ Μεγάλου Πρωτοπαπᾶ, καὶ Ἱεροκῆρυκος τοῦ Ἀγιωτάτου Θρόνου τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχρειδῶν, καὶ τῆς Θεοσώστου Πολιτείας Μοσχοπόλεως Κυρίου Θεοδώρου Ἀναστασίου Καβαλλιῶτου Μοσχοπολίτου, συναρμολογήσας εἰς εὐχέρειαν τῶν Πρωτοπείρων. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα δαπάνῃ τοῦ ἐντιμωτάτου, καὶ χρησιμωτάτου Κυρίου Ἀντωνίου χατζῆ Γεωργίου Μποῦε, εὐπατρίδου Μοσχοπόλεως. Ἐν τῇ Τοπογραφίᾳ τοῦ ὁσίου, καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Ναοῦμ τοῦ Θαυματουργοῦ Ἐν Μοσχοπόλει. αψξ.

Petit in-8° de 8 feuillets et 144 pages. Pas de signatures, mais réclames au bas de chaque page.

Feuillet 1, manque dans l'exemplaire qui a servi pour cette description.

Feuillet 2 : Le titre, avec verso blanc.

Feuillet 3 : La dédicace suivante :

Τῷ μακαριωτάτῳ, καὶ θεοδοξάστῳ Ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Πρώτης Ἰουστινιαννῆς Ἀχρειδῶν, καὶ πάσης Βουλγαρίας, Κυρίῳ, Κυρίῳ Κυρίλλῳ.

Τὸ ὁμόφυλον εὖ ποιῆσαι προθυμηθεῖς, κατὰ τὴν δοθεῖσαν παρὰ τοῦ Πρώτου αἰτίου ἰσχὺν, τοῦμὸν τρυτὶ φιλοπόννημα, λυσιτελεῖς μὲν ὃν τοῖς τῆς Ἑλλάδος φωνῆς πρωτοπείροις, ὁσάγαλα βρέφεσι, τελειότητα δὲ οὐ τὴν τυχοῦσαν τοῖς προσέρουσιν ἐπαγγελλόμενον, εὐθαρσῶς πάνυ ἔργων προσωνηῆσαι τῇ ὑμετέρα θεοσιδεῖ Μακαριότητι. Καὶ μάλιστα εἰκότως. Αὐτὴν γὰρ πολυδαίδαλον ἀρετῆς ἄγαλμα, καὶ οὐρανοπλόκων χαρίτων καταγωγίον ἀναστραφίσαν ἢ πάνσοφος, καὶ θεαρχικὴ βουλή τε καὶ πρόνοια, ἢ πόρρωθεν καταβαλλομένη τῶν μεγάλων πραγμάτων τὰς ὑποθέσεις, ἀναδιδασθῆναι ἡυδόκησεν εἰς Ἀρχιεπισκοπικὴν περιοπὴν, ἡλιακοῦ δίκην φωστῆρος, ἐν μέσῳ δωδεκαρίθμου Ἀρχιερατικῆς χορείας ὑπερεκλάμπουσας, πλείστων ἐπ' εὐεργεσίᾳ, καὶ ἀναψυχῇ. Ὡς οὖν εὐσεβεῖα, καὶ φρονήσει διαπρέπουσα, ἀνδρεία τε καὶ μακροθυμία μεγαλυνομένη,

τοῦ δικαίου τε καὶ τῆς ἀληθείας ὑπερμαχοῦσα, τῷ ζήλῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς εὐπρεπείας πάντας ὑπερβαίνουσα, καὶ τῆς φιλοσοφίας ἐν ἀκρότητι εἰλικρινείας ὑπερασπίζουσα, δέξαιτο φιλοφρόνως, καὶ δῶρον εὐγνωμοσύνης πεπλουκηχὸς, καὶ ἐπὶ μῆκιστον βίῳ ἐς οἰακοστροφίαν τοῦ Μεγάλου σκάφους τοῦ Ζωοποιοῦ Πνεύματος. Ἀμήν.

Πρωτοπαπᾶς, Ἱεροκῆρυξ, καὶ Διδάσκαλος Θεόδωρος Ἀναστασίου Καβαλλιώτης, Ὁ ἐκ Μοσχόπλεως.

Feuillets 4-8, onze épigrammes en l'honneur de l'auteur par ses élèves Τέρπος Μάχου, Βρέτος Ἱερεὺς καὶ Νομοφύλαξ, Νικόλαος Σαμπάλας, Ναοὺμ Γγούστας, Σάββας Ἱερομόναχος, Γεώργιος Νικολαΐδης Τούρτας, Ναοὺμ Νικολάου Τούρτας, Ἀμβρόσιος Ἱερομόναχος, Θωμᾶς Ἀναστασιάδης ὁ τοῦ Καστορίας Χρυσάνθου ἀδελφιδοῦς, Ἰωάννης Ποσίμας.

Bibliothèque du monastère de Lavra (au Mont Athos) : 54.

551*

ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ Τὸ ΜΕΓΑ. Ἐν ᾧ περιέχονται κατὰ τάξιν αἱ τῶν ἐπτὰ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ. Καὶ πάντα ὅσα ἐν τοῖς προτυπωθεῖσιν Εὐχολογίοις ἐξέδοτο. Πρόσετέθησαν δὲ καὶ αἱ τῶν Χειροτονιῶν Τάξεις κατὰ τὴν ἐν τῷ Ἀρχιερατικῷ Ἑρμηνείαν, ἥτε τῶν Ἑγκαινίων τοῦ Ναοῦ Ἀκολουθία, κατὰ τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ ἔκδοσιν. Τὰ πάντα εὐρύθμως καὶ κρείττονί τινι τάξει, ἥ ἐν τοῖς προεκδοθεῖσιν Εὐχολογίοις ἐκτεθέντα. ΝΥΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΣΥΝ ΘΕΩ ΑΓΙΩ Μετατυπωθὲν, πολλῶν τε σφαλμάτων ἐκκαθαρθὲν, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθὲν παρὰ Κυρίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ τοῦ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟΥ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1760. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ, αψξ'. Con Licenza de' Superiori.

In-4° de 8 et 545 pages. Marque de l'imprimeur sur le titre. Impression rouge et noire, 36 lignes à la page pleine. Communiqué par le R. P. Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque publique d'Argostoli (Céphalonie) : 901.

552*

ΘΕΙΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Νεωστὶ Μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψξ'. 1760. Παρὰ Δημητρίῳ Θεοδοσίου τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. *SUPERIORUM PERMISSU*.

In-folio de 2 feuillets et 256 pages. A la fin, avec pagination spéciale, évangélistarion de 32 pages.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos).

553

ΜΕΡΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΙΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ ΤΙΝΩΝ ΖΩΩΝ, Συναθροισθεῖσα παρὰ τοῦ ἐν Ἀρχιερεῦσι Λογιωτάτου, καὶ Σοφωτάτου, ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΟΥ. Τανῦν δὲ μετατυπωθεῖσα, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθεῖσα. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1760. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. *CON LICENZA DE' SUPERIORI*.

In-8° de 80 pages. Signatures : A-F, de 16 pages chacune.

Bibliothèque de S. Marc (à Venise): 11682. CJ. 4.

Bibliothèque du Métoque du S. Sépulcre (à CP.) : E. 890.

554*

ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ Περιέχον τὴν πρόπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, Μετὰ καὶ τῆς προσθήκης ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ. Ἐν ἐκάστῃ ἐορτῇ τοῦ Χρόνου. Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Γεωργίου Κωνσταντίνου ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, αψξ', 1760. Παρὰ Δημητρίῳ Θεοδοσίου τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. *Con Licenza de' Superiori, e Privilegio*.

In-folio de 248 pages. Titre dans un encadrement xylographique

avec marque de l'imprimeur. Impression rouge et noire, à 2 colonnes, 48 lignes à la colonne pleine. Communication du R. P. Matthieu.

Bibliothèque du monastère de Roussico (au Mont Athos).

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

555*

ΝΕΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ ΗΤΟΙ ΛΟΓΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ, ΚΑΙ ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ ΕΚ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ ΣΥΜΕΩΝ ΕΙΣ τὴν κοινὴν ἡμετέραν Διάλεκτον Μεταγλωττισθέντες παρὰ ΛΓΑΙΠΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ. Νῦν δὲ Μετατυπωθέντες, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθέντες, Μετὰ Προσθήκης διαφόρων Εἰκονογραφῶν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1760. ΠΑΡΑ ΑΝΤΩΝΙΩ ΤΩ ΒΟΡΡΟΙ. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-4° de viii + 544 pages. Titre rouge et noir avec la marque de l'imprimeur. Pages iii-v, préface. Pages vi-viii, table.

Bibliothèque du monastère de Xénophon (au Mont Athos).

556

Πέτρα σκανδάλου, ἥτοι διασάφησις τῶν πέντε διαφορῶν τῆς ἀρχῆς καὶ αἰτίας οὔσης τοῦ σχίσματος τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἀνατολικῆς τε καὶ δυτικῆς· συντεθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ ποτὲ θεωριλεστάτου Κερνίκης καὶ Καλαδρότων ἐν Πελοποννήσῳ ἐπισκόπου Ἡλίου Μηριάτη τοῦ Κεφαλῆνος, καὶ τυπωθεῖσα ἐν Ἀρσενολογίῳ, θαπάνῃ Ἰωάννου τοῦ Πρίγκου ἀπὸ Ζαγορᾶς τῆς Ἑλλάδος. Χρήσιμον ἡγοῦμαι τοῦτο τὸ βιβλίον τοῖς πολλοῖς. Ἐν ᾗται Χριστοῦ. 1760.

In-4° de 39 pages. Édition d'une extrême rareté. Vendue au prix minime de 4 fr. 50, en 1806, à la vente de Villosion, au Catalogue de laquelle elle figure, sous le n° 204, p. 20. Communiqué par Antoinè Miliarakis.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 2292.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Tz. 209.

557

S. Athanasio Magno Auspice propositiones philosophicas publice propugnandas indiscriminatum exponit Dominicus Damis Epirota, Collegii Græcorum ab Urbe alumnus et Philosophiæ in Collegio Romano auditor. Romæ, MDCCLX. Typis Joannis Generosi Salomoni.

In-4° de 2 feuillets non chiffrés et 32 pages. Communiqué par le R. P. Sommervogel.

Dominique Damis entra au Collège grec le 21 janvier 1754 et le quitta le 1er déc. 1764. Il était né le 27 juin 1739.

558*

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΕΞΟΧΩΤΑΤΟΥ
ΙΑΤΡΟΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΘΩΜΑ ΜΑΝΔΑ-
ΚΑΣΗ ΚΑΣΤΟΡΙΑΝΟΥ, ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΟΡΑΤΩΝ ΔΙΑ ΤΩΝ
ΟΡΑΤΩΝ ΕΝΝΟΟΥΜΕΝΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΑΥΛΩΝ ΔΙΑ ΤΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΑΥΤΩΝ ΕΙΣ
ΑΙΣΘΗΣΙΝ ΠΙΠΤΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΩΝ ΠΡΑΓ-
ΜΑΤΩΝ · ΝΕΩΣΤΙ ΤΥΠΟΙΣ ΕΚΔΟΘΕΝ. Έν Λιψία τῆς
Σαξωνίας. Παρά 'Ιωάννη Γόττλοπ Έμμανουήλ Βρέιτκοπφ. 1760.

In-8° de 480 pages chiffrées, hormis les sept premières contenant les pièces liminaires suivantes :

Page 1 : Titre, avec le verso blanc.

Pages 3-6, épître dédicatoire à Jean Callimachi, prince de Moldovalachie, ci-dessous reproduite.

Page 7 : Titre d'entrée en matière.

Τῷ ὑψηλοτάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ αὐθέντῃ ἡμῶν, καὶ
ἡγεμόνι μεγαλοπρεπεστάτῳ πάσης Μολδοβλαχίας, κυρίῳ
κυρίῳ 'Ιωάννῃ 'Ιωάννου Θεοδώρου Καλλιμάχης, προσκυν-
τῶς.

Έπειδὴ καὶ μία τοιαύτη συνήθεια ἐξ ἀρχῆς ἐπεκράτησεν, Ὑψηλό-
τατε Αὐθέντα, ὅπου ὅλα ἐκεῖνα τὰ βιβλία, ἔσα ἐδῶ εἰς Λιψίαν τῆς

Σαξωνίας τύποις ἐκδίδονται, ὅσοι τὰ διορθώνουσι εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐπιμελῶς νὰ τὰ συσταίνουν, καὶ νὰ φανερώσουσι εἰς αὐτοὺς ἐκείνην τὴν κεκρυμμένην ὠφέλειαν ὅπου εἰς τὸν ἑαυτὸν τοὺς συνέχουσι ἐκείνα τὰ βιβλία, καὶ μάλιστα νὰ ἐρμηνεύουσι ἀκριβῶς, μὲ τί τρόπον ἤμποροῦν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀπολαύσουσι ἐκείνην τὴν κεκρυμμένην εἰς αὐτὰ ὠφέλειαν, ὅθεν καὶ ἐγὼ λαμβάνοντας εἰς τὴν ἰδικήν μου διόρθωσιν τὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν, ὅπου ἡ θεόσοφος ψυχὴ τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος ἠθέλησε διὰ μέσου τοῦ κυρ Κωστῆ Ἀδράμη νὰ στείλῃ ἐδῶ εἰς Λιψίαν, διὰ νὰ βαλθῇ εἰς τύπον μὲ τὰ ἔξοδα τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος πρὸς ὠφέλειαν τῶν χριστιανῶν, δὲν ἔλειψα νὰ κάμω ἐπιμελῶς τόσον τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου, ὅσον καὶ τὸ ἀπαραιτήτον χρέος ὅπου εἶχα. Ἡ κεκρυμμένη λοιπὸν ὠφέλεια ὅπου συνέχει, τόσον τὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν, ὅσον καὶ ὅλα τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων προσφητῶν, εἶναι ἄφεσις ἁμαρτιῶν καὶ πνεύματος ἁγίου ἀπόλαυσις ὁ θέλωντας ὅμως ἐγὼ ἀκριβεστερα νὰ ἐξηγήσω, μὲ τί τρόπον ἤμποροῦν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀπολαύσουσι ἐκείνην τὴν κεκρυμμένην καὶ σωτηριώδη ὠφέλειαν, καὶ ἀπολαμβάνοντες αὐτὴν ἀκριβῶς νὰ τὴν γνωρίζουσι, ἐδιδόσθηκα νὰ παρεκτείνω τὸν λόγον μου καὶ ἐπειδὴ ἕνα ξεχωριστὸν σύγγραμμα ἀνεπαίσθητως ἔγινε, δὲν ἐτόλμησα νὰ τὸ προσθέσω εἰς τὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν, ἀλλὰ ξεχωριστὸν πάλιν τὸ ἄφησα. Τὸ ὅποιον μετὰ τῆς δουλικῆς μου ὑποκλίσεως τὸ προσφέρω εἰς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα, διὰ νὰ λάβῃ καὶ αὐτὸ τὴν ἰδικήν του σύστασιν καὶ στολισμὸν ἀπὸ τὸ ὑπέρτιμον ὄνομα τῆς Ὑμετέρας θεοσεβεστάτης Ὑψηλότητος. Ὅθεν ἐκτενωῶ παρακαλῶ, μὲ ἴλεωσι καὶ εὐμενῇ διάθεσιν νὰ ἤθελε τὸ δεχθῇ. Τὴν ὁποίαν δ' ἐν ὑψίστοις Θεοῦ νὰ τὴν διαφυλάττῃ ὑγιαίνουσαν ἐν ἀκλονήτῳ διαμονῇ, καὶ στερεώσει ἀδιασείστῳ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ ἡγεμονικοῦ αὐτῆς Θρόνου εἰς ἔτη πολυάριθμα, διὰ νὰ ἐπιτελῇ καὶ ἄλλα τοιαῦτα θεάρεστα ἔργα πρὸς ὠφέλειαν ὅλων τῶν χριστιανῶν.

Τῆς ὑμετέρας θεοσεβεστάτης Ὑψηλότητος, δοῦλος ταπεινὸς Θωμᾶς Μανδακάσης Καστοριανὸς καὶ τῇ ἐπιστήμῃ ἱατρός.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque nationale d'Athènes : Théol. 4828 M.

Bibliothèque du monastère d'Iviron (au Mont Athos).

559*

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΤΑ ΑΖΥΜΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΔΙΑΙΡΕΘΕΝ ΤΜΗΜΑΤΑ. Ὡν τὸ μὲν πρῶτον ἐστὶ, περὶ ὕλης τοῦ Μυστηρίου, τῆς Ἀγίας Εὐχαριστίας. Τὸ δὲ δεύτερον, περὶ ἀγισμοῦ τοῦ Μυστηρίου. Τὸ δὲ τρίτον, περὶ χρήσεως τοῦ Μυστηρίου. Συντεθὲν παρὰ τοῦ Φιλοσοφώτατου, καὶ ἐν Ἱατροῖς Ἀρίστου ΜΑΚΑΡΙΤΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ τούπικλην ΑΡΓΕΝΤΗ ΤΟΥ ΧΙΟΥ. Καὶ πρῶτον μὲν εἰς ἀραβικὴν ἐρμηνεύθη γλῶσσαν καὶ εἰς τύπον ἐδόθη. Παρὰ τοῦ Μακκρυωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΣΙΑΒΕΣΤΡΟΥ. Νῦν δὲ Δι' ἐξόδων συμπατριωτῶν τινῶν φίλων καὶ συζηλωτῶν ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΤΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ, τῇ ἰδίᾳ φράσει ἐτυπώθη. ἀκριβῶς τε καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις ΚΥΡΙΟΥ ΓΕΔΕΩΝ ΑΓΙΟΤΑΦΙΤΟΥ τοῦ Κυπρίου. Ἐν Λιψία τῆς Σαξωνίας Παρὰ Ἰωάννη Γόττλοπ Ἐμμανουὴλ Βρέϊτκοπφ ἀψξ.

In-4° de 4 feuillets non chiffrés et 372 pages. Cahiers signés A-Aaa, ce dernier de 2 ff. au lieu de 4. Le cahier liminaire comprend le titre ci-dessus avec le verso blanc, la préface de l'éditeur, et une épigramme en l'honneur de l'auteur.

Bibliothèque du Parlement hellénique.

Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

Bibliothèque de l'École évangélique (à Smyrne) : Θρησκ. Υ. 86.

Bibliothèque de l'Assomption, à Cadikeui (Constantinople).

Bibliothèque de S. Marc (à Venise) : 10878. BQ 1.

Bibliothèque de la Communauté grecque orthodoxe de Trieste.

560*

ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΨΥΧΩΦΕΛΕΣΤΑΤΟΝ, Περιέχον τὴν πρέπουσαν ἐν τῇ Ἀγίᾳ, καὶ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ ἅπασαν ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ. Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ Γεωργίου Κωνσταντίνου ἐξ Ἰωαννίνων. ΕΝΕΤΙΗΣΙ, ἀψξ'. 1760. Παρὰ Δημητρίῳ Θεοδοσίῳ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. CON LICENZA DE' SUPERIORI.

In-folio de 452 pages. Titre encadré d'un bois; au bas, la marque de l'imprimeur. Le verso est blanc. Cahiers signés A-Ee de 8 ff. chacun, sauf le dernier qui en a 10.

Bibliothèque du monastère de Xiropotamos (au Mont Athos).
Bibliothèque d'Athanase Bernardakis (à Athènes).

561*

ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ ΔΑΒΙΔ τοῦ προφήτου, καὶ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΕΤΑ
καὶ τῶν ὠδῶν, Τῆς τε Ἑρμηνείας ὅπως χρή στιχολογεῖσθαι ἐν
ὅλῳ τῷ Ἐνιαυτῷ τὸ Ψαλτήριον, καὶ ἀκριβοῦς Πίνακος τῶν Ψαλμῶν
κατὰ Ἀλφάβητον. Νεωστὶ μετατυπωθὲν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρὰ
Κυρίου Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1760, αψξ'.
Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori.

In-4° de viii et 216 pages. Impression rouge et noire, 33 lignes à
la page. Communication du R. P. Matthieu.

562*

ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΔΑΒΙΔ Ἐν ᾧ νεωστὶ προσετέθησαν καὶ αἱ ἐν ἐκάστῳ Ψαλμῷ Ἵποθέ-
σεις, μετὰ τῶν Κλησιμμάτων καὶ Κατανυκτικῶν Εὐχῶν. ΕΝΕΤΙΗΣΙ,
1760. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori.

In-16 de 468 pages. Cahiers signés A-Cc de 12 ff. chacun, sauf
le dernier qui n'en a que 6.

Bibliothèque du monastère d'Iviron (au Mont Athos) : 49. 3. 85.
Bibliothèque nationale d'Athènes : Θ. 224 Μ.

INDEX ALPHABÉTIQUE

Les numéros renvoient aux pages.

A

Aa (Jansonii van den), libraires, 169.

Abou-Bekr, 470.

Abraham, 107, 336.

ABRAMIOS (JEAN), 67, 69, 107, 482.

Abramios (Costis), 515.

Achillios (Saint), 317, 328.

Achmet aga, 395.

ADAMIS (JEAN), 463.

Adelbulneri (Typi Johannis Ernesti), 105, 149.

AF, 122, 138, 142.

Agapios, *voir* Landos.

Agostini (Giovanni degli), 441.

Albrizzi, graveur, 423.

Albrizzi (Giambatista), libraire, 251, 261, 409.

Albrizzi (Girolamo), libraire, 46.

Alcinoüs, philosophe, 356.

ALEMANNI (NICOLAS), 457.

Alexandre le Grand, 3, 135, 270, 376, 382, 403, 442, 482.

Alexis (Le P.), de Sommevoire, 74 à 77. Appelé à tort Somavera ; en réalité le P. Alexis, originaire de Sommevoire (Haute-Marne), *voy.* Haus-soullier, *Journal des savants*, mars 1916, p. 130.

ALLATIUS (LÉON), 54, 98, 104, 440.

Allix (Pierre), 18, 74.

Altimura (Stephanus de), *voir* Le Quien (Michel).

Ambrogi, 299.

AMBROISE, hiéromoine, 511.

Amico (Vincenzo d'), imprimeur, 31.

Ammonius, 300, 354.

Ananie, métropolitain de Cyzique, 270, 360.

Anastase, hiéromoine, *voir* Gordios.

ANASTASE (JACQUES), 436.

Anastasiadis (Chrysanthé), métropolitain de Castoria, 346, 511.

- ANASTASIADIS (Thomas), frère du précédent, 511.
- ANDRUZZI (Aloïs et Louis), 40, 81, 116, 131, 164, 168, 187, 236, 237, 300.
- Angélarios (Saint), 286.
- Angeli Giovanni, *voir* Calogerà (Angelo).
- Anne Ivanowna, impératrice de Russie, 241.
- Anne-Marie-Louise, princesse de Bavière, 283.
- Anne, reine d'Angleterre, 128.
- Anselme, abbé cistercien, 366.
- Anthime le Géorgien (ou d'Ibérie), 2, 8, 9, 10, 13, 15, 20, 22, 24, 25, 26, 31, 35, 37, 38, 43, 68, 81, 95, 107, 123, 126, 133, 136.
- ANTHIME, moine du couvent de Xiropotamos, 426-427.
- ANTHRACITE (MÉTHODE), 35, 58, 368.
- Antiochus Épiphanes, 382.
- Antoine le jeune (Saint), 438.
- ANTOINE, professeur et logothète, 96.
- Antonin (Saint), 283.
- Antonovic (Isaïe), 415.
- Aphthonius, 322.
- Apollonius de Tyr, 331.
- APOSTOLIUS (MICHEL), 375.
- APOSTOLIS (Manos), 107.
- Apruinus (Petrus), Venetus, 133.
- Aravantinos (P.), 327.
- ARCUDI (ALESSANDRO TOMASO), 70, 119.
- ARCUDIUS (PIERRE), 145.
- ARGENTIS (EUSTRATIE), 458, 469, 516.
- ARGYROPOULOS (JEAN), 292, 375.
- Aristote, 135, 158, 224, 498.
- ARMÉNIS (Augustin), 247.
- Arsène, archevêque de Thébaïde, 128, 130.
- Artaxerxès, 381.
- A. Σ., *voir* Skidas (Athanase).
- Asclépios, 81.
- Assanis (Georges), 109.
- Assemani (Joseph-Simon), libraire, 458.
- Athanase le Crétois, hiéromoine, *voir* Varouchas (Athanase).
- Athanase le Rhéteur, 14.
- Athanase, métropolitain de Christianopolis, 54.
- Athanase, métropolitain de Drystra, *auj.* Silistrie, 95, 96.
- Athanase, ex-patriarche d'Antioche, 2, 6, 7, 20, 21, 22.
- Athanase III, patriarche de CP., 44.
- Athanase V, patriarche de CP., 68.
- Athanase (Saint), 41, 119, 514.
- Athanase l'Athonite (Saint), 494.
- Athanasiadès (Cyrille), 82.
- Auxence, ex-métropolitain de Sofia, 26, 30.
- AVIA (Constantin), 34.
- Avramios, *voir* Abramios.
- Avramiotis (Théodore), 222.
- Aymon (J.), 66, 149.
- Ayrolus (Jacobus Maria S. J.), 131.

B

- Backer (Le R. P. de), 431.
- Badettus (Vincentius Maria), 453.

- Bajazet II, 185.
- Baltazzi (Georges), 30, 38, 39, 45, 53, 58, 67, 123, 124, 137, 140, 148, 162, 182, 198, 200, 217, 223, 236, 242, 249, 290, 295, 296, 298, 317, 323, 335, 378, 418, 454, 456, 469, 473, 486.
- Balsarini (Vincenzo-Maria), 411.
- Balsarinus (Antonius), 145.
- Barbarigo (Grégoire), cardinal, 14.
- Barbaros (Saint), 246.
- Barberini (Antoine), cardinal, 486.
- Barberini (François), cardinal, 237.
- Barbié du Bocage, 396.
- Barbiellini (Eredi di Gio. Lorenzo), libraires, 417.
- Barbon (Michel), imprimeur, 41.
- Bardon (Antoine), 131.
- Barnabé (Saint), 451.
- Barouchas, voir Varouchas.
- Barthélemy, archevêque d'Athènes, 398.
- Bartholomée, métropolitain de Naupacte et d'Arta, 212.
- Barzani (Pierantonio), 88, 505.
- Basarab (Constantin), 37, 117.
- Basarab (Jean-Constantin), 2, 3, 8, 9, 10, 13, 15, 20, 22, 24, 26, 29, 31, 35, 37, 38, 39, 43, 47, 67, 68, 81, 95, 96, 101, 102, 103, 107, 482, 491.
- Basarab (Étienne), 10, 31, 95, 96.
- Basarab (Marie), 31.
- Basarab (Radul), 10, 31, 35, 48.
- Basile (Anastase), prêtre, 207, 214.
- Basile, moine et professeur à Patmos, 360.
- Basile (Saint), 117, 118, 176, 265, 273, 340, 424, 467, 490, 504.
- BASILOPOULOS (BALANOS), 368.
- Beaumont (de), 428.
- Belluga (Ludovicus), cardinal, 300.
- Bénakis (Panagiotis), 392.
- Benatiis (Typi Successorum de), 81.
- Benedetto (Errico), voir Stuart.
- Benoît XIV, pape, 318, 365, 453.
- Benoît (Saint), 192, 193.
- Bentley (Ri.), 11.
- Benzoni (Le Père), 387, 393, 396.
- Bérgadis (*Apocopos*, poème de), 164.
- Bergler (Étienne), 174, 175, 272.
- Bernardakis (Athanase), 10, 26, 34, 42, 45, 58, 69, 88, 89, 93, 96, 97, 103, 116, 117, 118, 122, 123, 127, 137, 140, 144, 148, 162, 163, 168, 175, 190, 196, 202, 208, 217, 220, 223, 224, 225, 226, 229, 231, 236, 238, 247, 259, 273, 276, 277, 278, 280, 281, 296, 298, 300, 302, 306, 314, 324, 331, 335, 337, 339, 350, 355, 356, 361, 370, 373, 380, 400, 401, 410, 421, 424, 435, 436, 443, 444, 445, 448, 450, 454, 464, 480, 481, 483, 493, 497, 499, 501, 502, 504, 507, 508, 511, 513, 516.
- Bernardis (Argyros), 57.

- Bernhardt (Christophe), imprimeur, 313.
 Bernhold (Johann Baltasar), 272.
 BESSARION (Le cardinal), 176, 186, 375.
 Bessarion (Saint), 38, 315 à 317, 491 à 493.
 Bettio (Pietro), 500.
 Beyerus (Henricus), 40.
 Bianconi (J. B.), 134.
 Bianu et Hodos, 2, 9, 10, 11, 31, 35, 107.
 Biasi (Spiridion de), 489.
 Bielckianum (Bibliopoleion), 209.
 Bielckius (Joannes), libraire, 40.
 Bignon (Jean-Paul), 33, 75, 77.
 Blaise (Saint), de Sébaste, 168.
 Blasiis (Cajetañus de), libraire, 371.
 Bleyswyck (F. v.), graveur, 311.
 Boerhave (Hermann Kaau), 365.
 Boerner (Christian-Frédéric), 375.
 Boetii (Bibliopolion), 224.
 Boileau, 74.
 Bombelli (Sébastien), dessinateur, 109.
 Bondilar, *voir* Lombardi.
 Bortoli (Antoine), 16, 18, 40, 59, 67, 83, 88, 96, 102, 103, 112, 114, 117, 118, 140, 152, 162, 163, 167, 188, 192, 193, 200, 203, 206, 222, 235, 243, 247, 256, 258, 263, 268, 275, 282, 300, 301, 302, 307, 314, 315, 318, 324, 328, 335, 336, 346, 347, 351, 355, 356, 357, 363, 369, 370, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 385, 400, 401, 402, 409, 420, 433, 434, 435, 437, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 450, 451, 455, 457, 459, 461, 465, 466, 472, 473, 474, 486, 488, 489, 504, 505, 506, 508, 509, 512, 513.
 Bortoli (Girolamo), imprimeur, 473.
 BOUBOULIS (NICOLAS), 32, 47, 97, 102, 138, 144, 189, 193, 194, 199.
 Bouès (Antoine Hatzi Georges), 510.
 BOUNIALIS (MARINOS, TZANNÈS), 82, 94, 403.
 Boxadors (Jean-Thomas de), 284.
 Boylston (Zabdiel), 169.
 Bozikis (Rhodios), 231.
 Brancovan (Constantin), 501.
 Brancovan, *voir* Basarab.
 Brandau (Stephanus Hilleprandus, baron de), 361.
 Breitkopf, libraire, 149, 469, 479, 481, 484, 485, 487, 514, 516.
 Bremond (Antonin), 365.
 Bruyn (Antoine), libraire, 357.
 Bruyn (Henri), libraire, 80.
 Bruyn (A. et H.), libraires, 306.
 Bruyn (Théodore et Henri), 48.
 Bryænis (Anastase), prêtre, 151.
 Büchner (André-Hélie), 508, 509.
 Bulgaris (Christodule), 377.
 BULGARIS (EUGÈNE), 453, 469.
 BULGARIS (Jean), 60.
 BULGARIS (NICOLAS), 377.
 Bulgaris (Spiridion), 199, 247.
 Busenellus (Petrus), 503.
 Bywater (Ingram), 11, 93, 131, 190, 209, 225, 330, 331, 344, 363, 433, 473.

Byzantios (Constantin), 122.
Byzantios (Panagiotis), 177.

C

Cabasilas, archevêque d'Ochrida, 284.
Cafentzis (Léonard), 392.
Cagnoni, graveur, 505.
CALICHIOPOLI (Alvise), 67.
Callenberg (Jo. Henri), 343, 348, 349.
CALLIACHIUS (NICOLAUS), 109, 110.
Calliarque (Pantaléon), 15, 16.
Callichipulus, *voir* Chalikiopoulos.
Callimachi (Jean-Théodore), 514.
Callinique II, patriarche de CP., 28, 73, 359.
Calliopios, hiéromoine, 228.
CALLISTE (ANDRONIC), 375.
Callixte (Georges), 271.
CALLONAS (Mélétius), 228.
Callonas, *voir* Sécouros (André-Jean).
CALOGERA (ANGE), 203, 206, 217, 421, 422, 448, 449, 500.
CALOUTZIS (Georges), 315.
Calvin (Jean), 73, 388, 394.
Calvoli (Gio. Cinelli), 125.
CAMARIOTE (MATTHIEU), 168, 176.
Camerarius (Rudolf. Iac.), 203.
Caminer (Domenico), 234.
CANCELLARIOS (ALEXANDRE), 176, 206, 208, 220, 223, 224, 225, 229, 235, 236, 238, 239, 240, 243, 255, 259, 272, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 291, 298, 299, 300,

314, 323, 332, 336, 339, 340, 354, 362, 364, 374, 375, 379, 381, 399, 410, 413, 424, 425, 426, 437, 438, 444, 445, 446, 447, 448, 450, 451, 455, 490, 511.

CANCELLARIOS (Georges), 67.
Cancellieri, *voir* Cancellarios.
Cantacuzène (Constantin), 324.
Cantacuzène (Jean-Étienne), 121, 123, 124, 126.
Capello (Carlo), 33.
CARACASSIS (DÉMÉTRIUS-NICOLAS), 508, 509.
Caraffa (Francesco), duc de Trajetto, 421.
Caragianis, *voir* le suivant.
Carafannis (Nicolas), 88, 232, 247.
Caraïoannis (Athanase), 301.
Caraïoannis (Étienne), 474, 497.
Caraïoannis (Georges), 474, 497.
Caraïoannis (Les fils de), 368.
Cari (Pierre), libraire, 78.
Carmeli (Le Père), 291.
Caryophyllis (Jean), 73.
CASIMATIS (Pierre), 143, 151.
Casis (Comte André), 351.
Casonus (Laurentius), cardinal, 116.
Cassini (Jean-Dominique), 139.
Castriot (Georges), 24, 25.
CASTRISIOS (MALAKIS GIACOU-MIS), 98, 99, 100.
Castro (Jacobus à), médecin, 171.
Cataneo (Jean), 251.
Cataneo (Pierre), 251.
CATANEO (THOMAS), 137, 251.
Catherine (Sainte), 80, 204.
CATIFORO (ANTOINE), 140, 234.

- 247, 254, 260, 264, 299, 363.
 Catramis (Nicolas), 9, 42, 79.
 Cattini (J.), graveur, 251, 269.
 CATZIOULIS (PARTHÉNIUS), 207.
 CAVALLIOTIS (THÉODORE-ANASTASE), 510 à 511.
 Caylus (Comte de), 428.
 CAZZAITIS (MARC-ANTOINE), 269.
 Cébès, 376, 508.
 Cedoni (Giovanni), 441.
 Celle (Giovan-Battista), imprimeur, 70.
 CÉRAMÉE (Nicolas), 43, 44.
 Cesari (Giovan-Battista), imprimeur, 14.
 Chalceus (Denys), 327.
 CHALCONDYLE (DÉMÉTRIUS), 185, 375.
 Chalikiopoulos (Aloïs), 42.
 Chandler (Richard), 395-399.
 Charalampe (Saint), 246, 249, 355, 434, 505.
 Charitines (Saint), 167.
 Charles-Frédéric, prince de Norvège, 254.
 CHATZITHANOS (Georges), 96.
 Chauvelin (l'abbé), 428.
 Chiliodromeus (Nicolas), 403.
 Chiriatti (Oronzio), imprimeur, 119.
 Chomatinos (Démétrius), 284.
 CHORTATZIS (GEORGES), 346.
 CHOURMOUZIOS, 96.
 Christianopulus (Hermannus-Dominicus), 453.
 Christodule (Saint), 436, 457, 507.
 CHRISTOPHE, hiéromoine, 454.
 CHRISTOPHE de Mitylène, 303.
 CHRISTOPHE de Janina, higou-
 mène du couvent des Ibères, 338 à 339.
 Christophore, voir Christophe.
 Chrysanthé, métropolitain de Castoria, voir Anastasiadis.
 Chrysanthé, patriarche de Jérusalem, voir Notaras.
 CHRYSOLORAS (MANUEL), 185, 375, 506.
 Chrysoscoulaeos (Jean), 125.
 Chrysostome (Saint Jean), 42, 117, 118, 176, 234 à 235, 265, 273, 340, 380 424, 444, 467, 490, 504.
 Circé, 27.
 CLAPATZARAS (VICTOR), 34, 152, 199.
 CLARELLOS (Constantin), 132.
 CLARELLOS (Georges), 133.
 Claude (Jean), 73, 173.
 Claudin (A.), libraire, 328.
 Clément d'Alexandrie, 507.
 Clément, métropolitain de Janina, 212, 213.
 Clément VII, pape, 54, 439.
 Clément XI, pape, 16, 17, 18, 40, 65, 108, 131, 164, 411.
 Clément (Saint), 284, 286, 287, 317.
 Clénard (Nicolas), 105.
 Cléonique (Saint), 168.
 Clugnet (Léon), 170, 324.
 Cola (Carlo Publio), 78, 79.
 Coleti (Sebastiano), libraire, 202.
 Coletis, voir Coletti.
 COLETTI (Démétrius), 54, 55, 85.
 COLETTI (Hélie), 132.
 COLETTI (LIBÉRIOS), 59, 62, 67, 87, 92, 93.
 Collinus (Josephus), imprimeur, 271, 318.

- COLOMBIS (François), 60.
 Comnène (Alexis), empereur, 95.
 COMNÈNE (Hiérophée), métropolitain de Drystra, 134, 155, 157.
 COMNÈNE (Jean), médecin, 3, 9, 13, 20, 26, 338.
 COMOUTOS (ANTOINE), 231.
 Comouti, 78.
 CONDOÏDIS (Athanase *et* Anastase), 184, 241, 245.
 CONDOÏDIS (PANAGIOTIS), 241, 245, 246.
 CONDOULIS (Jean), 247.
 Constance, *voir* Yérakis.
 CONSTANTIN AGIONAOMITIS, 345.
 CONSTANTIN (GEORGES), 368, 369, 370, 452, 468, 472, 473, 501, 502, 512, 516.
 Constantin (Grégoire), *voir* Grégoire de Moschopolis.
 Constantin le Grand, 8, 10, 372.
 Constantinidis, *voir* Grégoire de Moschopolis.
 Contarini (Simon), 299.
 CONTARIS (DENYS), 350.
 Contorousis, *voir* Rousis.
 Konzatti, imprimeur, 132.
 CORAFA (GEORGES), 141, 407.
 Coraï (Adamantios), 19, 361.
 CORAÏ (ANTOINE), 19, 34.
 Corbelettus (Franciscus), imprimeur, 486.
 Cornáro (Andrea), 163.
 Cornaro (Federico), 141.
 Cornaro (Girolamo), 141.
 CORNAROS (VINCENT), 112, 263, 488.
 CORNELIOS (Joasaph), 345.
 Cornelius (Federicus), 65.
 Cornelius (Franciscus), 132.
 Cornelius (Georgius) junior, 14.
 Cornelius (Georgius) senior, 14, 65.
 Corona (Joseph), imprimeur, 65.
 Corsini (Neri), cardinal, 236, 417.
 Corsini (André), 236.
 CORYDALÉE (THÉOPHILE), 224, 322.
 Cosmas III, patriarche de CP., 129, 131.
 Cosmas d'Épidaure, 494, 496.
 Coster (D.), graveur, 66.
 Cothonæos (Dominique *et* Nicolas), 98, 99.
 Cottounios (Jean), 89.
 Cramoisy (André), imprimeur, 74, 04.
 CRASS (Floraventus), 132.
 Crassan (Nicolas), 109.
 CRITOPOULOS (MÉTROPOLIANE), 275, 276.
 Crotta (Sebastiano-Andrea), 412.
 Crudelius (Io. Ieremias), 276.
 Crusius (Martin), 63.
 Cyprien, métropolitain de Smyrne, 360.
 Cyprien (Saint), 167.
 Cyriaque (Saint), 167.
 Cyrille, archevêque d'Ochrida, 510.
 Cyrille V, patriarche de CP., 380, 454, 456, 458, 469, 480.
 Cyrille (Saint), 286, 342.

D

- Daguesseau, 19.
 Dalla Bona (Gio. Antonio), 259.
 DAMASCÈNE LE STUDITE, 153, 206, 307, 376, 422, 512.

- DAMIEN DE SINOPE, 209 à 211, 221, 224, 247.
 DAMIS (Dominique), 514.
 DAMODOS (VINCENT), 498, 503, 507.
 Daniel, métropolitain de Calavryta, 391.
 Daniel, métropolitain de Bucarest, 154.
 DAPONTÈS (CONSTANTIN), 249, 341 à 342, 493.
 Darakis, *voir* Clapatzaras (Victor).
 Darius I, 381.
 Darius II, 381.
 Darius III, 382.
 David, roi des Juifs, 20, 41, 42, 314, 323, 372, 373, 450.
 Davila (Ferdinand), 367.
 Davis (Carolus), imprimeur, 292.
 De Backer (Le R. P.), 431.
 De Hammer, 148.
 Del Chiaro, 107.
 Delfino (Girolamo), 137.
 Delo (Charles), libraire, 66.
 Delphinus (Daniel), 371, 503.
 Démétrius (Jean), 256.
 Démétrius (Saint), 78.
 Démétrius (Scarlato), 439.
 Denys de Paros, 163, 167.
 Denys de Phourna, *voir* Chalceus.
 Denys, hiéromoine du Sinaï, 205.
 Denys IV, patriarche de CP., 28, 178, 181.
 Denys l'ascète (Saint), 452, 468.
 Denys d'Égine (Saint), 435.
 Denys l'Aréopagite (Saint), 507.
 Deregni (Domenico), libraire, 481.
 Desaint et Saillant, libraires, 462.
 Desbordes (Jacques), libraire, 93-94.
 Desfontaines (L'abbé Guyot), 307.
 DEVARIS (MATTHIEU), 149.
 DIACROUSIS (ACAKIOS), 228 à 229.
 Dimitriou, *voir* Démétrius.
 Diogène, 211.
 Dobberthien (Heinrich-Ernst), imprimeur, 253.
 Doederlinus (Joh. Michael), 64.
 Dommer (Gysbertus), 198.
 Donà (Antonio), 482.
 Donà (Francesco), 411.
 DOROSTAMOS (ATHANASE), 261, 262, 310.
 DOROTHÉE, archevêque de Monembasie, 303, 305, 373.
 Dorotheé-Sophie, comtesse palatine, 217.
 Dorygoneus, *voir* Durigoni.
 DOSITHÉE, patriarche, 24, 25, 26, 35, 43, 44, 72, 116, 121, 122, 131.
 Douglas (James), 245, 246.
 Drimytinos, prétendu auteur de *La Belle bergère*, 433, 442.
 Ducas, prince de Valachie, 44, 303.
 Duplain frères, libraires, 433.
 Durigoni (Jérôme), libraire, 423.

E

- Egger (Émile), 338.
 Élie (Le prophète), 155.
 Elsner (Jacob), 252, 261, 262, 310, 355.

EMMANUEL (Athanase), 455.
 Emo (Jean), 335, 503.
 EMPOROKOMITIS (CHRISTOPHE), 208.
 Endler (B. W. M.), libraire, 203.
 Endler (Wolfgang-Maurice), libraire, 149.
 Engelbrecht (Veuve B. Jul. Arnold), libraire, 203.
 ÉPHREM d'Athènes, moine à Chypre, 400, 418, 432, 436, 438, 452, 457, 459, 461, 466, 474, 484, 488.
 Éphrem (Saint), 163, 167.
 Épimaque (Saint), 167.
 Épiphané (Saint), 69.
 Epis (Giovanni), 234.
 Érasme (Saint), 285, 286.
 Erbiceanu (Constantin), 10, 31, 35, 107, 111, 124.
 Ésopé, 346, 402, 403, 504.
 Étienne, métropolitain de Valachie, 249.
 Étienne, métropolitain de Serres, 454.
 Étienne, paysan corfiote, objet d'un miracle, 198.
 Étienne (Saint), 10, 168.
 Ettore (Salvador), dessinateur, 366.
 Euclide, 139.
 EUGENICOS (MARC), 72.
 Euphémie (Sainte), 167.
 Euphrosyne (Sainte), 56, 57.
 Euripide, 201, 244.
 Eutrope (Saint), 168.

F

Fabricius (Jean-Albert), 98, 104, 168, 174, 176, 414.

Fabricius (W. H.), 310.
 FAROLFUS (Dominicus), 46.
 Farrington (William), consul d'Angleterre, 128.
 Fechten (Johann), 98.
 Fénelon, 301.
 Fenzo (Modesto), libraire, 421.
 Ferdinand-Charles, duc de Mantoue, 36.
 Ferretus (Vincentius Maria), 452.
 Finazzi (Gio. Battista), 57.
 Fischer (Jean-Bernard), médecin, 248.
 Fleischmann (A. C.), graveur, 120.
 Foglietta (Odoardo), imprimeur, 412.
 Forcellini (Marco), 412.
 Forster (Georges), libraire, 486.
 Foscarini (Marc), 291, 503.
 Fossati (Georges), libraire, 500.
 Francke (Auguste-Hermann), 90.
 François Ier, empereur d'Allemagne, 342.
 François, cardinal, 31.
 Freind (Johannes), 201.
 Fritsch (Thomas), libraire, 174.
 Fritzch (I. C. G.), graveur, 375.

G

Gabriel III, patriarche de CP., 26, 27, 48, 49, 359, 360, 435.
 Gabriel de Nicomédie, 420.
 GABRIÉLOPOULOS (NICOLÁS), 78, 148.
 Gaipa (Francesco), libraire, 413, 423.
 Garbelli (Scipion), 505.
 Garzonius (Petrus), 109.

- Gaspari, consul de France, 395.
 GAZA (THÉODORE), 185, 375, 459, 461, 486.
 GÉDÉON de Chypre, moine, 479, 480, 487, 516.
 Gédéon (Manuel), 132, 452, 456.
 Gennadius (Jean), 26, 34, 88, 89, 96, 104, 106, 115, 116, 137, 164, 167, 175, 190, 198, 298, 324, 335, 340, 354, 371, 373, 378, 380, 446, 456, 462, 470, 485, 497, 505.
 Gennadius, *voir* Scholarius.
 Georg (H.), 14.
 Georgantas de Corinthe, 392.
 Georges, protopope de Moschopolis, 46.
 GEORGES DE TRÉBIZONDE, 375.
 Georges de Trébizonde, *voir* Hypoménas.
 Georges (Démétrius), 423.
 Georges Hodja (Constantin), 416.
 Georges (Saint), 45, 78, 355.
 GEORGULIS (Démétrius), 59, 158.
 Gérakaris (Libérios), surnommé Giaour-bey, 212.
 Gérakis, *voir* Yérakis.
 Gerardi (Gaspard), libraire, 376.
 Gerardis, *voir* Gerardos.
 GERARDOS (François), 60.
 GÉRASIME de Byzance, professeur à l'école de Patmos, 459, 474.
 Gerasime, métropolitain d'Héraclée, 319 à 322.
 Gerasime, patriarche d'Alexandrie, 129.
 Gerasime (Saint), 34, 148, 373.
 Gerbert (Martin), 276.
 Germanos (Saint), 399.
 Gerrish (S.), libraire, 169.
 Ghica (Jean-Grégoire), 248, 372, 400.
 Ghica (Jean-Scarlatos), 491.
 Ghinacas (J. P.), 116.
 Giallinas (Jonas), 303.
 GIORGOTAS (Théodore), 247.
 Girardi (Marc), 234.
 Giuliani (Baldipera), libraire, 97.
 GIUSTINIANI (Dominique), 133.
 Giustinian (Niccolò Antonio), 472, 500.
 Giustinian (Paolo Francesco), 421.
 Gleditschius (Ioh. Frid.), libraire, 375.
 Glykys (Nicéphore Marthalis), 204.
 GLYKYs (NICOLAS¹, 12, 34, 46, 50, 58, 67, 104, 117, 194, 195, 201, 207, 211, 212, 220, 223, 225, 227, 228, 229, 231, 236, 238, 239, 240, 244, 292, 293, 296, 297, 298, 303, 305, 306, 319, 323, 324, 328, 331, 332, 334, 336, 337, 338, 339, 340, 343, 350, 362, 364, 372, 373, 375, 399, 425, 426, 437, 467, 483, 484, 488, 490, 494, 497.
 GLYZOUNIOS (EMMANUEL), 195 (n° 158), 375, 434.
 Goar (Jacques), 232.
 Goepner (Joan. Christophorus), libraire, 260.
 GORAS HYPISCHIOTIS (MICHEL), 274, 285, 288, 289, 345.
 Gorasdon (Saint), 286.

- GORDATOS (CONSTANTIN), 222, 231, 369.
- GORDIOS (ANASTASE), 273, 327.
- Goustas (Hadjî-Michel), 238.
- Goustas (Naoum), 511.
- Gramignani (Giuseppe), imprimeur, 16.
- Gramignani (Onofrio), 35.
- GRAMMATICOPOULOS (Georges), 231.
- Gregentius (Saint), 69, 347.
- GRÉGOIRE DE MOSCHOPOULIS, fils de Constantin, *alias* Constantinidis, 235, 246, 249, 273, 274, 284 à 290, 315 à 317, 322.
- Grégoire le Grand (Saint), 117, 118, 176, 273, 340, 425, 467, 490, 504.
- Grégoire de Tauroménium (Saint), 356.
- GRÉGORAS (MÉTROPHANE), 38, 39, 68, 81, 95, 96, 121, 126, 127.
- Grimani (Francesco), 142, 143.
- Grimani (Pietro), 230, 244, 299, 300.
- Guarino de Favera, 101, 114.
- Guastuzzi (Gabbriello-Maria), 449.
- Guignard (Michel), libraire, 75, 78.
- Gustave-Adolphe, roi, 12.
- H
- Hammer (de), 148.
- Hamoui (Euthyme), patriarche, 21.
- HARMÉNOPOULOS (CONSTANTIN), 319.
- Harrassowitz (Otto), libraire, 456.
- Harris (Walter), médecin, 171.
- Hartenfels (Georges-Christophe-Pierre de), 203.
- HADJÎ (Joannikios), 96, 207.
- Hadzithanos, *voir* Chatzithanos.
- Haude (A.) et Spener (Carl), libraires, 262.
- Hebenstreit (Io. Ernestus), 476.
- Heissius (Josephus), 64.
- Hélène (Sainte), 372.
- Héliascos (Kyritsis), 403.
- HELLADIUS (ALEXANDRE), 93, 105, 119, 120.
- Henningiana (Officina), 276.
- Herban, Juif, interlocuteur du dialogue de S. Gregentius, 69, 347.
- HERMONYME (GEORGES), 375.
- Hertz (Jean-Gabriel), libraire, 124, 144.
- Hesseling (D. C.), 311, 365.
- Heymann (Jean), 91, 92, 93.
- Hiéromnimon (Jean), 94.
- Hiéromnimon (Panos), 94.
- Hiérothée, higoumène du couvent de Dousico, 315.
- Hiérothée l'Ibérîte, 163, 167.
- Hiérothée, métr. de Drystra, *voir* Comnène (Hiérothée).
- Hiérothée, métr. de Janina, *voir* Rhaptis (Hiérothée).
- HIRACLIOTIS (Jean), 67.
- Hodius (Humphredius), 292.
- Hoelbius (Joann. Theodorus), 440.
- Hoffmann (Carl-Gottlob), 401.
- Hoffman (S.F. G.), bibliographe, 83, 103, 202.
- Hokston (Jean), 32, 33.

Homère, 27, 63, 301, 337, 343.
 Honert (Taco-Hajo van den), 241.
 Honert (Joan van den), 311.
 Huet (Daniel), 78.
 Hyeronimis (Thomas de), 132.
 Hypérion, 29.
 Hypischiotis, *voir* Goras.
 HYPOMÉNAS (GEORGES), 67, 102, 154, 155, 161, 355, 434, 505.
 Hypsilantis (A. Comnène), 132.

I

Iacovitsis (Stoïcas), imprimeur, 121, 154, 176, 249, 372.
 Icare, 53.
 Ignace, higoumène du monastère de Nucet, 38.
 Ildefonse (Saint), 300.
 Imperialis (Joannes), 98.
 Innocent XIII, pape, 171.
 IOANNOU (Nicolas), 469.
 I. P. M., *voir* Rizos (Manè).
 Isabel, 57.
 Ispanæos (Jean), 423.
 Istfanovitz (Michel), imprimeur, 47, 48.
 Iustinianus (Julius Ascanius), 132.

J

Jacques d'Argos, *voir* Manos (Jacques).
 JACQUES DE MILOS, 312 à 314.
 Jacques de Patmos, *voir* Anastase.
 Jacques, métr. de Larissa, 315 à 317.

Jacques, métr. de Moldovalachie, 462.

Jacques (Frère), 246.

Javarina (Bartholomée), imprimeur, 232.

Jean-Antoine, voïvode, *voir* Rossetos.

JEAN D'ÉPHÈSE, 24, 25, 26.

Jean-Baptiste (Saint), 6, 13, 21, 457.

Jean Damascène (Saint), 122, 151, 224, 267.

Jean-Guillaume, duc de Saxe, 64.

Jean l'évangéliste (Saint), 457.

JEAN LE POSTELNIC, 133.

Jean Vladimir (Saint), 285, 286-Jebb (S.), 292.

Jérémie II, patriarche de CP., 205, 479, 480.

Jérémie III, patriarche de CP., 199.

Joachim, patriarche d'Alexandrie, 438.

Joannikios, métr. de Naupacte et d'Arta, 194.

Joannikios II, patriarche de CP., 452.

Joasaph, métr. d'Ochrida, 274, 284 à 289, 322.

Joseph (M.), 22.

Josué, 405.

Justine (Sainte), 167.

K

Kallewier (Abraham), libraire, 310, 311.

KÉMIZOS (Ignace), 338, 339, 359, 360.

Kérameus, *voir* Céramée.

Kerler (H.), libraire, 367.
 Kessel (Wilhelmus van), imprimeur, 173.
 Keyrac, négociant, 398.
 King (Johannes), 201.
 Kirschberger (Jean-Henri), médecin, 276.
 Köleseri de Keres-Eer (Samuel), 161, 204.
 Kohles (Jodocus-Wilhelmus), libraire, 62, 63.
 Kohlesius, voir le précédent.
 Koncz (Joseph), 161.
 Korn (Io. Iacob.), libraire, 401, 414.
 Kositzki (Grégoire), 414.
 Kunst (Christian-Ludewig), imprimeur, 261.
 KYMÉNITIS (SÉBASTE), 9, 10, 24, 25.
 KYRCOS (NICOLAS), 468.
 KYRIACOPOULOS (TIMOTHÉE), 502.

L

Lambros (Paul), 53, 89, 117, 122, 134, 176, 198, 221, 222, 246, 273, 328, 338, 372, 375, 413, 456, 461, 462, 481, 485, 487, 497.
 LAMPANITZIOTIS (Polyzoïs), 468, 474, 482, 501.
 LAMPOUDIS (Jean), 60, 61.
 LANDOS (AGAPIOS), 97, 162, 274, 331, 356, 441, 465, 494, 513.
 LANDOS (ANTOINE-GIROLAMO), 60, 96, 108.
 Lang (Jean-Michel), 62 à 64.
 Langerhemiana (Officina), 476.

Langerak (Joh. Arnold), libraire, 171.
 Lankisiana (Officina), 151.
 Lanze (Carlo-Vittorio-Amadeo delle), cardinal, 448.
 LASCARIS (CONSTANTIN), 97, 195, 306, 375, 508.
 LASCARIS (JANUS), 185, 375.
 Laszczewski (Barlaam), 414.
 Lavagnoli (Antoine), 291.
 Lavagnoli (Bartholomée), 291.
 LAZARIS (ANGE), 231.
 Lazaropoulos (Jean), 351.
 Lazzaroni (Giammaria), libraire, 269, 472.
 Lécapène (Georges), 334.
 Le Clerc (Jean), 166.
 LE DUC (ANTOINE), 171, 172.
 Legrand (Émile), 26, 53, 58, 62, 64, 66, 69, 78, 94, 98, 120, 124, 125, 131, 140, 144, 148, 149, 165, 190, 194, 199, 200, 205, 209, 242, 244, 247, 260, 264, 322, 330, 339, 344, 351, 355, 372, 401, 402, 403, 409, 415, 432, 433, 473, 485, 505.
 Léon X, pape, 54, 282, 374, 437, 439, 455.
 Léopold 1er, empereur d'Allemagne, 46.
 Le Quien (Michel), 150.
 L'Honoré et Chatelain, libraires, 148.
 Liebezeit (Christian), libraire, 98, 104.
 Lodington (Benjamin), 130.
 Lombardi, 395 à 399.
 Lopez (Grégoire), 366.
 Loredan (Antoine), 96.
 Loredan (Marc), 143.
 Louis XIV, 185.

Lovisa (Domenico), 108.
 Λουάγγιος, 389.
 Luc (Saint), 56, 274, 287, 317, 322.
 LUCAR (CYRILLE), 12, 66, 72, 73, 148, 186.
 Lucas (Jean-François), libraire, 166.
 Ludolfus (Henricus-Guilielmus), 349.
 Luther (Martin), 73, 388, 389, 394.

M

Mabillon (Jean), 185.
 MACAIRE, directeur de l'École de Patmos, 431, 432, 484.
 Macedo (Le P.), 46.
 Macolas (Bernard), 56, 57.
 MACOLAS (DÉMÉTRIUS), 371.
 Macolas (Jean), 57.
 MACOLAS (JEAN-DOMINIQUE), 140.
 MACOLAS (Nicolas), 230.
 MACOU (Terpos), 511.
 MACRIS (BESSARION), 212, 300, 354.
 MACRIS (Gradenigo), 132.
 Madaï (David-Samuel), 463, 464.
 Maderò (Marc-Antoine), 109.
 MAGDALIS (Nicéphore), 81.
 Mahomet, 339.
 Maïotas, *voir* Maïotis.
 MAÏOTIS (GEORGES), 38, 47.
 Maisonneuve, libraire, 338.
 MAMACHI (THOMAS-MARIE), 282, 283, 318, 361, 365, 417, 452, 471, 499, 500.
 Mamas (Saint), 167.

MANDACASIS (Thomas), 476 à 478, 514 à 515.
 Mandelli (D. Fortunato), 449.
 Mané, *voir* Rhizos Mané.
 Manfrè (Jean), libraire, 109.
 Manitakis (Étienne), 450.
 MANOLAKIS (Jean), 357.
 MANOS (JACQUES), 136.
 Mansi (Jean-Dominique), 361.
 Manzini (Amadeo), 145.
 Marc de Chypre, protoostiaris, 28.
 Marc (Saint), l'évangéliste, 362.
 Marc (Saint), l'ascète, 362, 438.
 Marcellin (Saint), 41.
 Marcellus (Federicus), 132.
 Margounios (Maxime), 276.
 MARIDAKIS (MACAIRE-CHRISTIANOPOULOS), 306, 349 à 350.
 Marin, censeur royal, 427, 428.
 Marin (Saint), 198.
 Marine (Sainte), 69, 347.
 MARINIS (ANDRÉ), 146.
 Marlianus (Ambrosius), 486.
 Marmoras (André), 150.
 Maroutzis (Anastase), 438.
 Maroutzis (Panos), 337, 437, 438.
 Maroutzis (Zacharie), 337.
 Maroutzis (Les fils), 368.
 Marselinis (Jean), 296.
 Marsini (Silvestro), libraire, 500.
 Marthalis, *voir* Glykys.
 Martin (Gabriel), libraire, 69, 71, 74.
 Marulli (Charles), 171.
 MASTRACAS (STYLIANOS), 503.
 Matranga (Pierre), 368.
 Matrone (Sainte), 15, 249.
 Matthieu, patriarche d'Alexandrie, 456.

- Matthieu (Le R. P.), 36, 118, 153, 208, 223, 224, 229, 236, 238, 239, 240, 271, 276, 279, 298, 299, 336, 362, 424, 425, 426, 436, 441, 444, 447, 448, 490, 494, 504, 511, 513.
- Maurocenus (Aloysius), 43.
- MAUROCORDATO (ALEXANDRE), 49, 125, 133 à 136, 210, 309, 331 à 334.
- Maurocordato (Georges), 287.
- Maurocordato (Jean, fils d'Alexandre), 135.
- Maurocordato (Jean-Constantin, fils de Nicolas), 248, 249, 250, 261, 297, 308 à 310, 332, 378, 472, 473, 485.
- Maurocordato (Jean, fils de Nicolas), 341.
- MAUROCORDATO (JEAN-NICOLAS, fils d'Alexandre), 122 à 123, 133, 134, 135, 137, 151 à 152, 153, 154, 155, 161, 173 à 175, 191, 196 à 198, 210, 272, 440, 485.
- Maurocordato (Scarlato), fils de Constantin, 469.
- Maurocordato (Scarlato), fils de Nicolas, 137, 151.
- Maurovodès, *voir* Mavropodis.
- MAVROÏDIS (NICOLAS), 461.
- MAVROMMATIS (Néophyte), métr. d'Arta, 177 à 182.
- Mavropodis (Jean), moine, 22.
- Maxime (Saint), 176.
- MAXIME DE GALLIPOLI, 30, 90.
- Mazocopakis (Panagiotis), 507.
- Médicis (Jules de), 103.
- Médicis (Laurent de), 185.
- Médicis (Paul de), 443.
- Mélanthe, 81.
- Melchisédech, 362.
- Mélétakis (Jean), 391.
- Mélétius, métr. d'Athènes, *voir* Mitros (Michel).
- Mélétius, patr. d'Alexandrie, *voir* Pigas.
- MÉLÉTIUS, patr. de Jérusalem, 248.
- Melzi, 203, 234, 422.
- MEMOS (Constantin), 133.
- MÉRATARIS (Démétrius), 231.
- Mercado (Pierre), 242.
- Mertz et Mayer, libraires, 191.
- Métaxas (Alexandre), 109.
- Métaxas (Jean-Baptiste), 34.
- Méthode III, patr. de CP., *voir* Moronios (Méthode).
- Méthode (Saint), 286.
- Methodius, métr. d'Ænos, 358.
- Métrophane de Dodone, *voir* Grégoras.
- MÉTROPHANE DE NAUPLIE, 34, 148.
- Métrophane (Germanos), 322.
- Métrophane, métr. de Nysse, 117, 118.
- Michael (Wolfgang), libraire, 105.
- MICHALITZIS (JEAN), 491.
- Michalitzis (Philarète), métr. de Valachie, 491.
- Michel le Brave, 403.
- MICHEL (ANASTASE), 40, 80, 90, 91, 120.
- Michel (Le Père E.), S. J., 431.
- Michel-Ange (Le P.), 428.
- Miegus (N.), 12.
- MIGNATI (ÉLIE), 141, 149, 162, 205, 268, 311 à 314, 413, 414, 440, 513.

Mignati (François), 141, 149, 311.
 Viliarakis (Antoine), 513.
 MILIAS (SPIRIDION), 474, 483, 489, 494, 497.
 Miliotis, *voir* Jacques de Milos.
 Minet (Le P.), 431.
 Miniatis, *voir* Mignati.
 Mithridate Eupator, 383.
 MITROS (MICHEL), 211, 300, 354.
 Mocenigo (Alvise), 14.
 Mocenigo (Alvise III), 142, 143.
 Mocenigo (Jean-Alvise), 503.
 Modeste (Saint), 167.
 Molaïmo, *voir* Moulaiïmis.
 Molin (Antonio), 143.
 Molina, 389, 394.
 Momars, 344.
 Montfaucon, 13, 185, 334.
 Montini (Innocenzo), 234.
 Moronios (Méthode), patr. de CP. = Méthode III, 190.
 Morosini (Barbon), 412.
 Morosini (Gio-Francesco), 244.
 Morosini (Michel), 254.
 MOSCHOPOULOS (Jean), 231.
 Mothonis (Nicolas), 414.
 Μοτταίος (Βενιαμίν), libraire, 30.
 MOULAÏMIS (STAVROS), 194, 215.
 Moustoxydis, 53.
 Mulhovius (Henricus), libraire, 246.
 Muller (Frédéric), libraire, 18, 48.
 Muñozius (Josephus), 367.
 Müntz (Eugène), 458.
 MUSALO (Hieronimus), 132.
 Musestius (Io. Baptista), 133.

MUSURUS (MARC), 165, 375.
 MYARIS (André), 60.

N

Naoum (Saint), 274, 285, 286, 287, 317.
 Nathanaël, diacre et éditeur d'un Horologium en 1539, 276.
 NB., *voir* Bouboulis (Nicolas).
 Nectaire, patriarche de Jérusalem, 18, 44, 71, 73, 74, 150, 225, 227, 483.
 Néophyte de Chio, 177.
 Néophyte, évêque de Cythère, 315.
 Néophyte, métr. d'Arta, *voir* Mavrommatis.
 NÉOPHYTE, métr. de Philippopoli, 11.
 Néophyte, métr. de Valachie, 372.
 ΝΕΟΦΥΤΕ ὁ ἐξ Ἑβραίων, 494.
 Néophyte (Saint), 176.
 Nicéphore, diacre, 322.
 Nicéphore, métr. de Proconnessos, 403.
 Nicodème (Saint), 285, 286.
 Nicolas V, pape, 184.
 Nicolas (Saint), 48, 152, 361.
 Nicolas le jeune (Saint), 249.
 Nicolas de Metsovo (Saint), 467.
 Nicolis, prêtre de Chio, 178.
 Nicon, moine, 347.
 Nisiani (Typi), 40.
 N. N., 142.
 Nolli (C.), graveur, 365.
 Normannus (Laurentius), 173.
 NOTARAS (CHRYSANTHE), patriarche de Jérusalem, 17, 32, 33, 58, 121, 122, 125, 137,

138, 139, 151, 196, 221, 222,
241, 243, 248, 275, 336, 434.
Notaras (Démétrius Georgoulis),
voir Georgoulis.
Notaras (Spiridion), 392.
Nunzte (A.), graveur, 272.

O

Occhi (Simon), libraire, 218,
448.
Odoardi (Jacopo), 412.
Oeconomos, 456.
Oecouménios (Saint), 317.
Olivieri (Le P.) S. J., 40.
Omont (Henri), 339.
Orléans (Le P. Joseph d'), S. J.,
433, 489.
Orsino (Filippo-Bernualdo), 70.
Ostowick (Georges), 343, 344.
Οὐδὲρῶφ (Βενιαμίν), 48, 51, 52.
Oxenstierna (Axel d'), 12.

P

PACHOME DE TOURNAVO, 235,
444.
Padouræ (Démétrius), 74.
Pæstiniotis (Emmanuel-Nicolas),
111.
Pagliarinus (Thomas et Nico-
laus), imprimeurs, 282.
Païcos (Constantin), 100.
Païsios I, patriarche de CP.,
44.
Païsios III, patriarche de CP.,
262.
PALAMAS (PANAGIOTIS), 461,
487.
Paelearini (Nicolaus et Marcus),
imprimeurs, 365, 453, 499.

PANAGIOTIS DE SINOPE, 88,
505.
Panagiotis, grand œconome de
Calavryta, 391.
Pancalos (Sophrone). évêque de
Cythère, 315.
PAPADOPOLI (NICOLAS COM-
NÈNE), 15, 32, 33, 202, 208.
PAPADOPOULOS (Georges), 293.
Papadopoulos Kérameus (A.),
82, 226.
PAROUSIOS (Georges), 101.
Parthénus, diacre, 322.
Parthénus, métropolitain de
Césarée, 421.
Parthénus, métropolitain de
Lacédémone, 391.
Parthénus, métropolitain de
Larissa, 39.
Parthénus, métropolitain de
Smyrne, 360, 361.
Parthénus, œconome du mona-
stère de N.-D. de Maçhaeras,
466.
Parthénus III, patriarche de
CP., 44.
Parthénus, patriarche de Jérusa-
lem, 370, 371, 456.
Pasquali (Jean-Baptiste), librai-
re, 342, 440, 503.
Passionei, cardinal, 428.
Passow, 327.
Patélaros (Athanase), *voir* Atha-
nase III.
PATOUSAS (GEORGES), 67, 100
232, 317.
PATOUSAS (JEAN), 18, 42, 55,
57, 59, 60, 82, 85, 86, 87,
97, 282, 317, 402.
Patz (Emmanuel), 109, 152.
Patz (Georges), 152.

- Patzo (Jean-Antoine), 152.
 Patzo (Marc), 152.
 Patzo (Nicolas), 152.
 Patzo (Spiridion), 152.
 Paul (Saint), 7.
 Pavinus (Aloysius), libraire, 65.
 Pecora (Carlo), libraire, 299.
 Pecora (Santo), libraire, 255.
 Pegorini (L'abbé), 234.
 Pejacevich (François-Xavier), 404.
 Penada, libraire, 230, 245.
 PÉRISTIANOS (ZOSIME, puis ATHANASE), 234.
 Pernot (Hubert), 45, 64, 77, 137, 150, 173, 175, 223, 227, 231, 236, 243, 247, 254, 263, 272, 292, 296, 298, 302, 338, 349, 363, 375, 413, 454, 461, 466, 469, 503.
 Péroulis (Démétrius), 85, 86.
 Péroulis (Michel), 84.
 Péroulis (Spiridion), 82, 83, 85.
 Petit, graveur, 310.
 Petroschi (Jean), graveur, 366.
 Petzana (Nicolò), libraire, 226.
 PHATSÉAS (GEORGES), 498, 503, 507.
 Phavorinus, *voir* Guarino.
 Philippe de Macédoine, 382.
 PHILOTHÉE, archevêque de Chypre, 400, 451.
 Phloros (Denys), 123, 133.
 Photianos (Ignace), 13.
 Photinos (Kyriacos), 73.
 Photius, 43, 410.
 PHYTIANOS (Ignace), 2, 9.
 Picot (Émile), 107, 136.
 PIERI (Marino), 204.
 Pierling (Le R. P.), 93.
 Pierre le Grand, 25, 80, 120, 184, 204, 254, 255, 256, 264, 363, 403.
 Pierre (Saint), archevêque d'Argos et Nauplie, 222, 223.
 Pierre (Saint), l'Athonite, 168.
 PIGAS (MÉLÉTIUS), 43, 45, 71, 72, 73.
 Pilarinò, *voir* Pylarinos.
 Piot, 36.
 Pisani (Alvise), 96, 269.
 Pisarrus (Constantinus), libraire, 168.
 Pitteri (Francesco), libraire, 234, 254, 264, 283, 341, 363.
 Pittoni (Leonardo), libraire, 237.
 Pivati, 345.
 Π. Α., *voir* Lampanitziotis (Polyzois).
 Platon, 356.
 Platon (Saint), 167.
 Pléthon, 168, 176, 259.
 Πλουτάρχιος, *voir* Richebourcq.
 Plutarque, 36, 37.
 Poleti (André), libraire, 32.
 Politi (B. Nicolò), 413.
 POLITIS (Basile), 230.
 Politis (N. G.), 274.
 Pollidorius (Franciscus-Maria), 452 à 453.
 Polos de Patras, 392.
 POLYIDIS (THÉOCLET), 252, 253.
 Pomialowsky (I.), 9.
 POPAS (ANASTASE), 194, 454.
 PORPHYRIOS, métropolitain de Nicée, 339.
 Porter, ambassadeur d'Angleterre, 345.
 Portio, graveur, 109.
 PORTUS (ÉMILE), 202.
 POSAMAS (Jean), 511.

Postelnic, *voir* Jean le Postelnic.
 Pozzodiborgo (Antoine), 250.
 Predicaris (Michalakis), 454.
 Princos (Jean), 426, 513.
 Prochoros, 44.
 Proclus, 155, 231.
 PROCOPE (Démétrius), 414.
 PROSSALENDIS (FRANÇOIS),
 48, 53.
 PSOMAS (François), 230, 231.
 Ptolémée (Jean-Baptiste), car-
 dinal, 187.
 Pujati (Joseph-Antoine), 411,
 412.
 Puschner, graveur, 105.
 PYLARINOS (André-Potamianos),
 141.
 PYLARINOS (JACQUES), 125,
 144, 169, 170.
 PYLARINOS (Stamatélos), 231.
 Pyrrhus, 382.

Q

Quaritch (Bernard), libraire, 102,
 253.
 QUERINI (ANGE-MARIE), 193,
 194, 199, 413.
 QUERINI (Emmanuel), 60, 61, 67.
 Quillau, libraire, 307.

R

Racoviță (Jean-Constantin-Mi-
 chel), 404, 462, 464.
 Racoviță (Michel), 357.
 Radovitzès (Georges), 126.
 Rmanzini (Dionigi), libraire,
 260.
 Ranzovius (Christophorus), 271.
 Rasponi (César), 457 à 458.
 Rau, 246.

Rebecchi (Blasius), graveur, 453.
 Regozza (Giovan-Battista), im-
 primeur, 300.
 Reimarus (Hermannus-Samuel),
 168, 176.
 Remedellus (Dionysius), 283.
 REMONDINI (BALASSARE-MA-
 RIA), 362.
 Renaldis (Ascanio de), 421.
 Renaldis (Luca de), évêque de
 Trieste, 421.
 Renaudot (Eusèbe), 69, 71, 72.
 Rhamatas, 228.
 RHAPTIS (Hiérothée), métr. de
 Jannina, 214.
 Rheginos (Saint), 341.
 Rhitzis (Nicolas), 231.
 RHIZOS (Balanos), 194, 215.
 RHIZOS (Georges), 235.
 RHIZOS MANÉ (JEAN), 344,
 345.
 RHODOCANAKIS (CONSTAN-
 TIN), 165 à 167.
 Rhodostamos (JEAN), 146.
 RHOMANITIS (EMMANUEL), 296,
 297.
 Rhousis, *voir* Rousis.
 Rhysios (Anastasie), 360.
 RHYSIOS (DIAMANTIS), 270, 357
 à 361.
 Rhysios (Théodora), 360.
 Ricaut (Le chevalier), 93.
 Richebourgq (Jacques de), 166,
 167.
 Ripoll (Tommaso), 282.
 Rizzardi (Giammaria), impres-
 seur, 505.
 Rizzius (Benisellus), 132.
 Roano e Rosso (Giovanni), 35.
 Rodriguez (Le P. Alphonse), S. J.,
 340.

Rollin, 381 à 387.
 Rönngel et Keul, libraires, 272.
 Rosemond (de), 93.
 Rosenthal (Jacques), libraire, 201.
 Rosenthal (Ludwig), 198, 201, 271, 367.
 Rossetti (Marino), libraire, 36, 172.
 Rosséto (Jean-Antoine), prince de Moldovalachie, 225, 226, 483.
 Rossi (de'), imprimeur, 164.
 Rossi (Antonio de'), 236, 237, 301, 341, 347, 351, 362.
 Rotili (Typi Angeli) et Philippi Bacchelli, 402.
 Rousis, fils de Jean. Contoroussis, 311 à 313.
 Rousseau, consul à Alep, 23.
 Rubeis (de), *voir* Rossi (de').
 Ruiter (Gertruda di), libraire, 251.
 Russworms (Jo. Henrich), libraire, 98.
 Ruzini (Carlo), 46, 230.
 Rysios, *voir* Rhysios.

S

SABBAS, hiéromoine, 511.
 Sabbas (Saint), 286.
 Sacripanti (Joseph), cardinal, 32.
 Sacy (Silvestre de), 20.
 Saint-Hilaire (Marquis de), 338.
 Salomon, 4.
 Salomoni (Generoso), libraire, 410, 411, 461, 514.
 Salomonius (Jacobus), 13, 14, 65.
 Salvioni, imprimerie, 242.
 Salvioni (Joachim et Jean-Joseph), 458.

Salviucci, imprimerie, 368.
 Samuel, patriarche d'Alexandrie, 128 à 130.
 SAMPALAS (Nicolas), 511.
 Sancassani (Dionigi - Andrea), 125.
 Sande (Johannes Maximilianus à), libraire, 11.
 Santorini (Jean - Dominique), 335.
 Saraphis (Panagiotis), 194, 195, 211, 212.
 Saros (Héritier de Nicolas), libraire, 35.
 Saros (Nicolas) libraire, 69, 78, 82, 88, 94, 97, 103, 108, 118, 143, 145, 146, 151, 152, 153, 162, 163, 164, 165, 170, 176, 196, 199, 200, 204, 206, 208, 226, 235, 238, 259, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 291, 299, 335, 336, 340, 349, 355, 356, 362, 373, 379, 410, 413, 419, 422, 425, 434, 436, 441, 444, 445, 446, 447, 448, 450, 478, 493, 504, 511.
 Sathas (Constantin), 82, 93, 149, 241, 327, 349.
 Scaraticcio (Jean-André Franco), 165.
 Schebben (Le docteur Conrade du), 190.
 Schelhorn, 191.
 Schelstrade (Emmanuel a), 271.
 SCHENDO (Jean), 67.
 SCHENDO (MICHEL), 67, 190, 203, 204, 413.
 Scherpasky (Timothée), métropolitain de Kiew, 480.
 Schiadas, *voir* Skiadas.

- Schillianæ (Litteræ), 440.
 Schirò (Joseph), 402.
 Schmidt (I. G.), graveur, 253.
 Schmidt (Geor. Frieder.), graveur, 261.
 Schneider, imprimeur, 508, 509.
 Schnurrer, 20, 22, 23.
 SCHOLARIUS (GEORGIUS = GENNADIUS), 71, 72, 126, 303, 372, 462.
 Schræckius (Lucas), 203.
 Schulenburg, 148.
 Schwartz (Christian Gottlieb), 105.
 Schwartz (Joachim), 364.
 Sébaste de Trébizonde, *voir* Kyménitis.
 SÉCOUROS (André-Jean), 251.
 SÉCOUROS (Jacques), 132.
 SÉCOUROS (Hector), 60.
 Seinerus (Johannes-Antonius), 173.
 Sélékis (Nicolas), 207.
 Sélékis (Zacharie), 207.
 Sélim Ier, sultan, 225, 483.
 Seller (Gregorius), 145.
 SÉRAPHIN D'ADALIA OU DE PISIDIE, 418, 419, 420, 421, 459, 460, 465, 466, 467, 474, 481, 484, 485, 487.
 SÉRAPHIN DE MITYLÈNE, 30, 90.
 Séraphin (Saint), 273, 324 à 327.
 Serhad (Wilhelm), 125.
 Serpilius (Georgius), 104.
 Serry (Le P. Jacques-Hyacinthe), 234.
 Servois (J.-P.), 396.
 SÉVASTOS (ANDRÉ), 364.
 SÉVASTOS, œconome, 288.
 SÉVÈRE (GABRIEL), 126.
 Siber (Urbinius-Godofr.), 150.
 Sigouros, *voir* Sécouros.
 Silvestre, patriarche d'Antioche, 516.
 Simart (Nicolas), libraire, 150.
 SIMÉON, archimandrite du Saint-Sépulcre, 370, 371, 416.
 Siméon le Métaphraste, 331, 441, 457, 513.
 Siméon le Stylite, 167.
 Siméon le Théologien, 457.
 Siméon (Saint), 56, 57.
 Simonovic (Siméon), 415, 416.
 SKIADAS (ATHANASE), 183, 187, 257, 302.
 Smacchia (Tullio), 230.
 Socrate, 381.
 SOFFIETTI (ANTOINE), 16, 17, 31, 35.
 Somavera, *voir* Alexis (Le P.).
 Sommervogel (Le P.), 16, 17, 31, 35, 226, 341, 413, 423, 431, 461.
 Sommevoir, *voir* Alexis (Le P.).
 Sonntag (Christophe), 106.
 Sophianos (Maxime), 72.
 Sophie-Dorotheë, reine de Prusse, 262, 311.
 Sophie-Louise, reine de Prusse, 91.
 Sophocle (Gabriel), 251.
 Sophrone (Le R. P.), 94.
 Sophrone, archidiacre, 460.
 Sophrone, sceuophylax du Saint-Sépulcre, 487.
 Soranzo (Andrea), 230.
 Soranzo (François), 140.
 Soranzo (Jacques), 206.
 SOTIRIS (Ducas), imprimeur, 404, 462, 494, 496.
 SOTIRIS (Grégoire), 14, 41,
 SOUGDOURIS (GEORGES), 50,

273, 306, 362, 380, 409, 502.
 SOUMMAKIS (Ange), 355.
 SPANDONIS (Denys), 67.
 SPANOS (ALEXIS), 194, 216, 319,
 320, 322.
 Spinelli, libraire, 276.
 Spinelli (Giuseppe), cardinal,
 417.
 Spiridiôn (Saint), 140, 143, 145,
 146, 150, 163, 200, 237, 249,
 350, 442.
 Spyros (Polyzoïs), 498, 503.
 STANOS (JEAN), 443.
 Stavischi (Le P. Épiphane), 402.
 Stavrakis (Jean), 236.
 Stoïcovitch (Georges), 491.
 Strasburg (Paul); ambassadeur
 de Suède, 12.
 STRATIGOS (ANTOINE), 60, 67,
 79, 88, 101, 230, 244, 291,
 299, 300, 335, 337, 343, 378.
 STRATIGOS (Nicolas), 230, 299.
 Stuart (Henri-Benoît), duc
 d'York et cardinal, 417.
 Sturdza (D. A.), 102.
 STYGNIS (Nicolas), 195.
 Suidas, 338.
 Sylvestre, patriarche d'Alexan-
 drie, 45.
 Syméon, *voir* Siméon.
 Syncelle (Michel), 332 à 334.
 Synésius, 360.
 Syntipas, 403.
 SYPANDROS (GEORGES), 435.
 Syrach (Constantin), 109.
 SYRIGOS (MÉLÉTIUS), 71, 72, 73.
 SYROPOULOS (Stélios), 133.

T

Tabacco (Domenico), libraire,
 472.
 TALIER (Angelo), 342.
 Targny (de), 74.
 Taronitis (Nicolas), 223.
 Tasse (Le), 328.
 Taylor (Jean), libraire, 18.
 Tehil, 225, 483.
 Télémaque, 301, 302.
 TERPOS (NECTAIRE), 238, 374,
 437, 455.
 Tevernin (Giovanni), libraire,
 489.
 Thaïs (Sainte), 438.
 Théodora (Sainte), 235.
 Théodore II Ducas Lascaris, 229.
 Théodore (Saint), 56, 57, 168,
 347.
 Théodose, archevêque de Vala-
 chie, 2, 9, 13, 15, 20.
 THÉODOSE (DÉMÉTRIUS), im-
 primeur, 438, 452, 490, 502,
 512, 516.
 Théodose (Panos), imprimeur,
 474.
 THÉOLOGIS, prêtre, 235.
 Théophile, 242.
 Théostéricos, 22.
 Thomas, archevêque de Cantor-
 béry, 18.
 Thomas (Le P.), 74, 75, 78, 348.
 Thyepolus, *voir* Tiepolo.
 Tiepolo (Laurent), 140.
 Tiepolo (Nicolas), 133.
 Tigrane, 383.
 TIMONI (JEAN-ANTOINE), 171.
 TIMONI (EMMANUEL), 169, 170.
 Timothée (Saint), 7, 403, 404.
 Tipaldi, *voir* Typaldos.
 Tomasinus (Jacobus-Philippus),
 14, 15.
 Tommasini (Giacomo), libraire,
 137.

Tonson (J.) et Watts (J.), im-
primeurs, 227.
Torre Valsassina e Tassis (Léo-
pold della), 342.
TOURTAS (Georges Nicolaïdis),
511.
TOURTAS (Naoum Nicolaou), 511.
TRANTAPHYLLOS (Nicolas), 199.
Trattner (Jean-Thomas), impri-
meur, 455.
Triantaphyllidès (Constantin),
491.
Tribbechow (Jean), 39, 40, 90,
348.
Triquet (E.), 338.
Trivoli (Maxime), 457.
Tsandiris (Georges), 112.
TSANDIRIS (Marc), 67.
Tsangaris (Siméon), 438.
TSANGAROPOULOS (Athanase), 41.
TSIGARAS (Apostolos), 305.
Tsigaras (Zotos), 305.
TYPALDOS (JEAN-ANDRÉ), 410,
411, 461.
TYPALDOS (MATTHIEU, puis
MÉLÉTIUS), 16, 18, 59, 60, 61,
62, 108, 411.
Tzancarolos (Emmanuel), 109.
Tz..., *voir* Ts...

U

Urbain VIII, pape, 486.
Ursadoro (Atanasio Dolce), pseu-
donyme anagrammatique de
Arcudi (Alessandro Tomaso).
Ussaro (Candido Malasorte), le
même que le précédent.

V

Vallisnieri (Antonio), 125.

Valvasense (Domenico), libraire,
43.
Valvasense (Pietro), libraire,
412, 421, 422.
Vanderbech *et* Van der Beck,
voir Schendo (Michel).
Varinus, *voir* Guarino.
VAROUCHAS (ATHANASE), 41,
164, 228, 281, 350, 419.
VATACE (BASILE), 244.
VELASTIS (THOMAS-STANISLAS),
340, 347, 351 à 354, 402, 413,
422, 427 à 431.
Veloudo (Jean), 432.
VÉNÉRIOS (Dominique), 315, 409.
VÉNÉRIOS (Laurent), 60.
Venier (Girolamo), 140, 144.
Verbeek (Joh. et Herm.), li-
braires, 364.
Vernazza (Raphaël), 402.
Via (Alexander a), graveur, 102.
Villoison (D'Ansse de), 48, 89,
134, 243, 338, 427, 469, 481,
513.
Vincent, libraire, 462.
Virgile, 307.
Vivianus (Petrus Caietanus),
imprimeur, 283.
VLACHOS (GÉRASIME), 187 à 190.
Vlachoyanis (Jean), 62, 195,
295, 323, 339, 505, 507.
Vossius, 408.
Vrétos (André-Papadopoulos),
17, 25, 48, 58, 97, 149, 192,
244, 305, 307, 314, 336, 363,
376, 379, 442, 450, 454, 461,
474, 485, 506.
VRÉTOS, prêtre, 511.
Vrokinis (Laurent), 237, 270,
435.

Vukadinovic (Nicéphore), 337, 406, 416.

Vulpe (Typographia Laelii à), 187.

W

Waldeck (John Hieronymo), consul des Pays-Bas, 130.

Weller, 203.

Wharton (L. C.), 202.

Widmanstadii (Typi Hæredum), 404.

Wishoff (Conradus), libraire, 168, 176, 241, 245.

Wladissavikius (Sabas), marchand à Galata, 33.

Wolfgang (F. G.), graveur, 174.

X

Xerxès, 304, 381.

Xypolytos (Constantin), 249, 250.

Y

Yérakis (Constantin), 433, 488.

Z

Zacharie (Saint), 192.

Zancarolus, *voir* Tzancarolos. Zandirios, *voir* Tsandiris.

Zane (Cristoforo), imprimeur, 206, 217.

Zanetti (Girolamo), 234, 441.

Zaphyris (Démétrius), 463.

Zapparella (Gio. Paolo), 439.

Zatta (Antonio), libraire, 436, 439, 468, 470, 474, 482, 498, 501, 502, 503, 507.

Zaviras (Georges), 58, 208, 443.

Zeltner (Gustave-Georges), 260.

Zempelliani (Typi), 361.

ZENO (APOSTOLO), 36, 172, 192, 408, 412.

Zenobius (Cajetanus), libraire, 171.

Zenobius (Phil.), graveur, 267.

ZÉNOS (DÉMÉTRIUS), 63.

Zéphar (Christophe), diacre et graveur, 370, 416.

Zigadinos, *voir* Zigavinos.

Zigavinos (Euthyme), 95, 96.

ZITTÆOS (CHRYSANTHE), 110.

ZOGRAPHOS (Georges-Marc), 223.

Zolotas, 10.

ZULATTI (ANGELO), 411, 481.

TABLE

CHRONOLOGIQUE ET RÉCAPITULATIVE

DES LIVRES DÉCRITS DANS LE TOME PREMIER

ANNÉE 1701.

	Pages.
1. <i>Trois liturgies</i> en grec et en arabe.....	1
2. Ἑορτολόγιον.....	9
3. Étienne Basarab : Λόγος πανηγυρικός εἰς τὸν ἱσαπόστολον Μέγαν Κωνσταντῖνον.....	10
4. Étienne Brancovan : Λόγος πανηγυρικός εἰς τὸν πρωτομάετρον τοῦ Χριστοῦ Στέφανον.....	10
5. Néophyte métropolitain de Philippopoli : <i>Oratio ad Aca-</i> <i>demiam Cantabrigiensem</i> , en grec et en latin.....	11
6. <i>Monumenta pietatis & literaria</i> , etc.....	11
7. Οκτώηχος.....	12
8. Προσκυνητάριον du mont Athos.....	12

ANNÉE 1702.

9. <i>Urbis Patavinae inscriptiones</i>	13
10. <i>Office</i> de Sainte Matrone.....	15
11. Beatissimi Patris Clementis XI <i>Homilia in Pascha</i> , en latin et en grec.....	16
12. Soffietti : <i>La luce ascosa architettrice di maraviglie</i> ... Note sur le Ἱερὸ ἱερωσύνης λόγος ἐγκωμιαστικός.....	17
13. Sanctissimi Domini nostri Clementis XI <i>Homilia</i> , en latin et en grec.....	17
14. Sanctissimi Domini nostri Clementis XI <i>Homiliae duae</i> , en latin et en grec.....	18

15. Nectaire, patriarche de Jérusalem : *Confutatio imperii Papae in Ecclesiam*..... 18
 16. Antoine Coraï : *Ode à Daguesseau*..... 19
 17. Ὡρολόγιον, en grec et en arabe..... 19

ANNÉE 1703.

18. Sébaste Kyménitis : Δογματικὴ Διδασκαλία, dédiée au patriarche Dosithée..... 23
 19. Sébaste Kyménitis : Δογματικὴ Διδασκαλία, dédiée à Pierre le Grand..... 25
 20. Ἑρμηνεία καὶ ἀκολουθία εἰς ἐγκαίνια ναοῦ..... 26
 21. Maxime de Gallipoli : *Nouveau Testament* traduit en grec vulgaire..... 30
 22. Étienne Basarab : Λόγος πανηγυρικὸς εἰς τὴν ἑνδοξὸν μετέστασιν τῆς Ἀειπρωθένου Θεομήτορος..... 31
 23. Soffietti : *L'orto della sacra sposa*, etc..... 31
 24. Nicolai Comneni Papadopoli *Adversus haereticam epistolam Joannis Hekstoni Responsio*..... 32
 24a. Antoine Coraï : *Ode à Bignon*..... 33

ANNÉE 1704.

25. *Office* de Saint Gerasime..... 34
 26. Ἑβδομαδευγέριον..... 34
 27. Soffietti : *La misericordia impegnata*, etc..... 35
 28. Radul Basarab : Λογίδιον εἰς τὸ κοσμοσωτήριον Πάθος τοῦ θεανθρώπου Λόγου..... 35
 29. Πεντηχοστάριον..... 35
 30. Apostolo Zeno : *Pirro, drama per musica*..... 36
 31. Plutarque : *Vies parallèles* traduites par Constantin Basarab..... 36

ANNÉE 1705.

32. *Office* de Saint Bessarion..... 38
 33. Tribbechovii *Brevia linguae ῥωμαϊκῆς Elementa*..... 39
 34. *Homilia* Sanctissimi Domini nostri Clementis XI Graeco sermone excepta ab Aloysio Andruccio..... 40
 35. Athanase Varouchas : Νέα ἐξήγησις τοῦ ψυχωσotῆρος Παλτηρίου..... 41

36. Aloysii Callichiopuli *Oratio in laudem D. Ioannis Chrysostomi*..... 42
 37. Dosithée, patriarche de Jérusalem : Τόμος χαρᾶς..... 43

ANNÉE 1706.

38. Γεωργητάριον..... 45
 39. *La nuova Porpora della Rosa Ruzini, etc*..... 46
 40. Georges Maïotis : Λόγος εἰς τὸ σωτήριον Πάθος τοῦ
 θεανθρώπου Λόγου..... 47
 41. Radul Basarab : Λόγος πανηγυρικός εἰς τὸν ἐν Ἱεράρχαις
 θαυματουργὸν Μέγαν Νικόλαον..... 48
 42. François Prossalendis : Ὁ αἵρετικὸς Διδάσκαλος ὑπὸ τοῦ
 ὀρθοδόξου Μαθητοῦ ἐλεγχόμενος..... 48
 43. Sanctissimi Papae Clementis VII *Bulla graece reddita*. 54
 44. Σύναξις κανόνων τινῶν ἐγκωμιαστικῶν τῆς Ὑπεραγίας
 Θεοτόκου, etc..... 56
 45. Chrysanthé Notaras : Περὶ ἱερωσύνης λόγος ἐγκωμιαστικός. 58

ANNÉE 1708.

46. Méthode Anthracite : Βοσκὸς λογικῶν προβάτων..... 58
 47. Jean Patousas et ses élèves : Ἐνθὴ εὐλαθείας..... 59
 48. Joh. Mich. Langii *Philologia barbaro-graeca*..... 62
 49. Jacobi Salomonii *Inscriptiones Patavinae sacrae et
 profanae*..... 65
 50. Aymon : Monumens authentiques de la religion des
 Grecs..... 65

ANNÉE 1709.

51. Jean Abramios : *Florilège* en l'honneur de Georges
 Hypoménas..... 67
 52. Βίβλος ἐνιαύσιος..... 68
 53. Eusèbe Renaudot : *Défense de la perpétuité de la foy*. 69
 54. Saint Gregentius : *Dialogue* avec le Juif Herban..... 69
 55. Al. Tomaso Arcudi : *Galatina letterata*..... 70
 56. Gennadii Scholarii *Hómiliae de sacramento Eucharis-
 tiae*..... 71
 57. Le P. Alexis : *Tesoro della lingua greca-volgare*..... 74
 58. F. Thomas : *Méthode* de grec vulgaire..... 77

ANNÉE 1710.

59. <i>Office du miracle de Saint Georges</i>	78
60. Anastase Michel : Βασιλικὸν Θέατρον.....	80
61. <i>Office de Sainte Catherine</i>	80
62. Alvisè Andruzzi : <i>De incerto quodam simulacro</i>	81
63. Marinos Bounialis : <i>Relation de la guerre de Crète</i> ...	82
64. Jean Patousas : Ἑγκυκλοπαιδεία φιλολογική.....	82
65. Ἑτυμολογικὸν τὸ Μέγα.....	88
66. <i>Nouveau Testament</i> , avec traduction en grec vulgaire..	89
67. Ricaut : <i>Histoire de l'Église grecque et de l'Église arménienne</i>	93
68. Marinos Bounialis : Κατάνοξις.....	94
69. Euthyme Zigavinos : Πανοπλία δογματική.....	95

ANNÉE 1711.

70. Antonio Girolamo Lando : <i>Applausi delle Muse</i>	96
71. Agapios Landos : Ἀμαρτωλῶν Σωτηρία.....	97
72. Constantin Lascaris : <i>Grammaire</i>	97
73. Fechten : <i>Kurtze Nachricht von der Religion der heutigen Griechen</i>	97
74. Leonis Allatii <i>Apes urbanae</i>	98
<i>Il n'y a pas de numéro 75.</i>	
76. Malakis Castrisios : Παίγνια τῆς Φαντασίας.....	98
77. Varini Phavorini <i>Magnum Dictionarium</i>	101
78. Λεξικὸν τῶν Ψαλμῶν.....	103
79. Leonis Allatii <i>De libris ecclesiasticis Graecorum</i>	104
80. Ὀκτώηχος.....	104
81. Alexandre Helladius : Σταχυολογία τεχνολογική, en grec et en latin.....	104

ANNÉE 1713.

82. <i>Office de la Vierge Marie</i>	106
83. Γνωμικὰ παλαιῶν τινῶν Φιλοσόφων.....	106
84. <i>Le Sacrifice d'Abraham</i>	107
85. A. G. Lando : <i>La fede e la fedeltà à Dio</i> , oraison funèbre de Mélétius Typaldos.....	108
86. Nicolai Calliachii <i>De ludis scenicis</i>	109
87. Chrysanthè Zittaeos : Ὀργανον προγυμναστικόν.....	110

TABLE CHRONOLOGIQUE

347

88. <i>Erotocritos</i>	112
89. Aloysius Andruzzi : <i>Vetus Graecia de sancta Romana Sede praeclare sentiens</i>	116

ANNÉE 1714.

90. <i>Offices des saints Jean Chrysostome, Basile le Grand et Grégoire</i>	117
91. Ἀρχιερατικὸν comprenant les <i>Offices des saints Jean Chrysostome, Basile le Grand et Grégoire, etc.</i>	117
92. Εἰρημολόγιον.....	117
93. Λειτουργικὸν comprenant les <i>Offices des saints Jean Chrysostome, Basile le Grand et Grégoire, etc.</i> ...	118
94. Ὁκτώηχος.....	118
95. Alessandro Tomaso Arcudi : <i>S. Atanasio magno, ed ammirabile</i>	119
96. Alexandre Helladius : <i>Status praesens Ecclesiae Graecae</i>	119

ANNÉE 1715.

97. Dosithée : Ἱστορία τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχουσάντων..	120
98. S. Jean Damascène : Ἐκδοσις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.....	122
99. Anthime le Géorgien : Νοῦθεσίαι χριστιανικοπολιτικά.....	123
100. Jacques Pylarinos : <i>Nova et tuta variolas excitandi per transplantationem Methodus</i>	124
101. Chrysanthe Notaras : Συνταγμάτιον.....	125
102. Arsenius : <i>Lacrymae et suspiria Ecclesiae Graecae</i>	127
103. Aloysius Andruzzi : Consensus tum Graecorum, tum Latinorum Patrum <i>de Processione Spiritus Sancti ex Filio</i>	131
104. <i>Graeciae obsequia</i> Senatui Veneto ob egregiam in se voluntatem ab Academicis Illaesis exhibita.....	132
105. Alexandre Mavrocordato : Ἱερὰ ἱστορία.....	133
106. Thomas Cataneo : <i>Orazione in lode di Girolamo Delfino</i>	137
107. Chrysanthe Notaras : Εἰσαγωγή εἰς τὰ γεωγραφικά καὶ σφαιρικά.....	137
108. J. D. Macola : <i>Animus a vitiorum tabe semper immunis</i>	140
109. Élie Mignati : <i>Due prediche sacre</i>	140

*

110.	<i>Office de Saint Spiridion</i>	143
111.	Jacques Pylarinos : <i>La medicina difesa</i>	144
112.	Οἵκοι εἰς τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα.....	145
113.	Pierre Arcudius : <i>Utrum detur Purgatorium</i>	145

ANNÉE 1716.

114.	<i>Office du miracle de Saint Spiridion</i>	146
115.	<i>Office de Saint Gerasime le Péloponnésien</i>	148
116.	<i>Lettres anecdotes de Cyrille Lucar</i>	148
117.	Matthaei Devarii <i>De Graecae linguae particulis</i>	149
118.	Élie Mignati : Πέτρα σκανδάλου.....	149
119.	Siber : <i>S. Spyridionis vita</i>	150
120.	Stephani de Altimurra <i>Panoplia contra schisma Graecorum</i>	150
121.	Pierre Casimatis : Στόχασες ὀφελιμώταται.....	151
122.	Chrysanthé Notaras : Εἰσαγωγή εἰς τὰ γεωγραφικά καὶ σφαιρικά.....	151

ANNÉE 1719.

123.	<i>Office de Saint Nicolas</i>	152
124.	Ἀπόστολος.....	153
125.	Damascène le Studite : <i>Thesaurus</i>	153
126.	Jean-Nicolas Maurocordato : Περὶ τῶν κατήχόντων.....	153

ANNÉE 1720.

127.	Agapios Landos : Κυριακοδρόμιον.....	162
128.	Élie Mignati : Διαχαί.....	162
129.	Éphrem : Λόγοι καὶ παραινέσεις, etc., édition de Hiérophée l'Ibéríte.....	163
130.	Οἵκοι εἰς τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα.....	163
131.	Luigi Andruzzi : <i>Orazione in lode di Andrea Cornaro</i>	163
132.	Σύνοψις μικρά.....	164

ANNÉE 1721.

133.	Ἀπόκοπος.....	164
134.	<i>De podagra libellus</i> , trad. latine de Marc Musurus.....	165
135.	Constantin Rhodocanakis : Ἀνθογνωμία.....	165

136. Éphrem : Λόγοι καὶ παραινέσεις, etc., édition de Hiérothée l'Ibéríte.....	167
137. Mathaei Camariotae <i>Orationes duae in Plethonem de Fato</i>	168
138. Alvise Andruzzi : <i>Perpetua Ecclesiae doctrina de Infalibilitate Papae</i>	168
139. Boylston : <i>Some account of what is said of Inoculating or Transplanting the Small Pox</i>	169
140. <i>Tractatus bini de nova variolas per transplantationem excitandi methodo</i>	169
141. Τριώδιον	170

ANNÉE 1722.

142. J. A. Timoni : <i>De Spiritus Sancti adventu Oratio</i>	171
143. A. Le Duc : <i>Dissertationes in novam methodum inoculationis seu transplantationis variolarum</i>	171
144. Apostolo Zeno : <i>Gl' inganni felici</i> , drama per musica.	172
145. <i>Orthodoxe Homologia</i> , trad. hollandaise de J. A. Seinerus.....	172
146. Jean-Nicolas Maurocordato : Περὶ καθηκόντων (Dans le titre, p. 174, lire 1722 au lieu de 1721).....	
147. Plethonis <i>De fato</i> , etc.....	176

ANNÉE 1723.

148. <i>Offices des saints Jean Chrysostome, Basile le Grand et Grégoire</i>	176
149. <i>Office de Saint Néophyte</i>	176
150. Athanase Skiadas : <i>Catalogi duo codicum manuscriptorum Graecorum</i>	183
151. Alvise Andruzzi : <i>Clementina constitutio unigenitus Ecclesiae traditionum vindex</i>	187
152. Gérasime Vlachos : <i>Thesaurus quatuor linguarum</i>	187
153. Michel Schendo : <i>Empirica illustris</i>	190
154. Τῆς Κυριακῆς προσευχῆς ταπεινὴ ἐξήγησις.....	192
155. Apostolo Zeno. <i>Venceslao</i> , drama per musica.....	192
156. <i>Vita latino-graeca S. P. Benedicti</i>	192

ANNÉE 1724.

157. Stavros Moulāïmis : Ἀντιδοτάριον περὶ τῶν ἰοσόλων δηγμάτων.....	194
---	-----

158. Emmanuel Glyzounios : Πρακτική Ἀριθμητική.....	195
159. Constantin Lascaris : <i>Grammaire</i>	195
160. Chrysanthé Notaras : Διδασκαλία περὶ Μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως.....	196
161. Jean-Nicolas Maurocordato : Περὶ καθηκόντων.....	196
162. Τριψίδιον.....	198
163. Ὑμνολογίδιον.....	198

ANNÉE 1725.

164. Victor Clapatzaras : Λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τιμὴν καὶ αἶνον Ἀγγέλου Μαρία Κουερίνου.....	199
165. Πεντηκοστάριον.....	200
166. Ὁρολόγιον μέγα.....	201

ANNÉE 1726.

167. Euripidis <i>Hecuba, Orestes et Phoenissae</i> latina versione auctae Æmilii Porti.....	201
168. Nicolai Comneni Papadopoli <i>Historia Gymnasii Patavini</i>	202
169. Ange Calogerà : <i>Storia letteraria di Europa</i>	202

ANNÉE 1727.

170. <i>Acta physico-medica Academiae caesareae</i> , etc.....	202
171. <i>Office de Sainte Catherine</i> et Προσκυνητάριον du mont Sinaï.....	204
172. Élie Mignati : Διδασκαί.....	205
173. Ange Calogerà : <i>Giornale de' Letterati di Europa</i>	206
174. Damascène le Studite : <i>Thesaurus</i>	206

ANNÉE 1728.

175. Parthénios Catzioulis : Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα.....	207
176. Ἀπόστολος.....	208
177. Christophe Emporokomitis : Ἐγχειρίδιον περὶ τῆς Ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.....	208
178. Damien de Sinope : <i>Meditationes academicae</i>	209
179. Mélétius : Γεωγραφία παλαιὰ καὶ νέα.....	211
180. Ange Cologerà : <i>Raccolta d'opuscoli</i>	217
181. André Cancellarius : <i>Recueil de divers Offices</i>	220

TABLE CHRONOLOGIQUE

351

182. Damien de Sinope : <i>Tractatio methodica de libertate cogitandi, volendi, etc.</i>	220
183. Chrysanthé Notaras : Περὶ τῆς κατ' ἐξοχὴν ὑπεροχῆς τῆς ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ.....	221
184. Chrysanthé Notaras : Ἱστορία καὶ περιγραφὴ τῆς Ἀγίας Γῆς.....	221

ANNÉE 1729.

185. Office de Saint Pierre le Thaumaturge.....	222
186. <i>Ménée</i> de mars.....	223
187. <i>Ménée</i> d'août.....	223
188. Damien de Sinope : <i>Defensio philosophiae Wolffianae.</i>	224
189. Théophile Corydalée : Εἰς ἅπασαν τὴν Λογικὴν τοῦ Ἀριστοτέλους Ὑπομνήματα.....	224
190. Nectaire, patriarche de Jérusalem : Ἐπιτομή τῆς ἱεροκοσμικῆς ἱστορίας.....	225
191. Soffietti : <i>La misericordia impegnata al sollievo dell'anime penanti nel Purgatorio.</i>	226
192. <i>Portulan.</i>	226
193. Nectaire, patriarche de Jérusalem : <i>De artibus quibus Missionarii Latini, etc.</i>	227
194. Σύνοψις μικρά.....	227

ANNÉE 1730.

195. Ἐκλογαί.....	228
196. <i>Ménée</i> de mai.....	229
197. <i>Ménée</i> de juillet.....	229
198. <i>Componimenti in lode di Tullio Smacchia.</i>	230
199. Constantin Gordatos : Ἐγχειρίδιον περὶ τῆς τῶν σφαιρῶν χρήσεως.....	231
200. Εὐχολόγιον.....	232
201. Zosime Péristianos : <i>De Christo Pascha suum praemature in pane fermentato celebrante.</i>	233
202. <i>La storia dell' anno.</i>	234
203. Saint Jean Chrysostome : Μαργαρίται εἰς ἀπλὴν γλῶσσαν.....	234

ANNÉE 1731.

204. Office de Sainte Théodora.....	235
205. <i>Ménée</i> de novembre.....	236

206. Ludovici Andruzzi *Oratio panegyrica de divo Andrea Corsino* 236
 207. Ludovici Andruzzi *Statera veritatis*..... 237
 208. *Vita di S. Spiridione*..... 237

ANNÉE 1732.

209. Nectaire Terpos : Βεβλιόριον καλούμενον Πίστις 238
 210. *Ménée* de janvier..... 238
 211. *Ménée* de février..... 238
 212. *Ménée* d'avril 239
 213. *Ménée* de juin..... 239
 214. *Ménée* de septembre..... 239
 215. *Ménée* d'octobre..... 240
 216. *Ménée* de décembre..... 240
 217. Panagiotis Condoïdis : *Dissertatio de morbis aetatum* .. 240
 218. Ἱερὰ καὶ ἀσφαλὴς ὁδοσοφία Χριστιανοῦ..... 242
 219. Pierre Mercado : *Nova encyclopaedia seu Institutiones linguae graecae-vulgaris*..... 242
 220. Chrysanthe Notaras : Ἀντίρρησις..... 243
 221. *Psautier*..... 244
 Note sur la *Carte de la mer Caspienne et du bassin de la mer d'Aral* publiée par Basile Vatace..... 244

ANNÉE 1733.

222. Euripide : *Hécube*, traduction italienne d'Antoine Strattigos..... 244
 223. Douglas : *Historiae lateralis ad extrahendum calculum sectionis appendix*, traduit de l'anglais par Panagiotis Condoïdis..... 245

ANNÉE 1734.

224. *Office* de Saint Charalampe..... 246
 225. *Office* de Saint Barbaros..... 246
 226. Antoine Catiforo : *Grammaire grecque*..... 247
 227. Damien de Sinope : *Parerga medica*..... 247
 228. Chrysanthe Notaras : Ὁμιλίας, édition de Mélétius..... 248

ANNÉE 1736.

229. *Office* de Saint Nicolas le jeune..... 249

230. Offices de Saint Charalampe, de Sainte Matrone et de Saint Spiridion.....	249
231. Antoine Comoutos : <i>Il maestro desingannato</i>	250
232. Thomas Catanéos : <i>Opere postume</i>	251
233. Théoclet Polyidis : <i>Sacra tuba fidei</i>	252
234. Théoclet Polyidis : <i>Sacra tuba fidei</i> , traduction allemande.	253
235. Antoine Catiforo : <i>Vita di Pietro il Grande</i>	254
236. Antoine Catiforo : Βίος Πέτρου τοῦ Μεγάλου, traduction d'Alexandre Cancellarius.....	255

ANNÉE 1737.

237. Athanase Skiadas : Ἰένος, ἦθος, κίνδυνοι καὶ κατορθώματα Πέτρου τοῦ πρώτου.....	256
238. Εὐχολόγιον.....	259
239. Giorgio Gemisto Pletone : <i>Dell' Istorie de' Greci</i>	259
240. G. G. Zeltneri <i>Breviarium controversiarum cum Ecclesia Graeca</i> , etc.....	260
241. Antoine Catiforo : Ἱστορία τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Διαθήκης.	260
242. Elsner : <i>Neueste Beschreibung derer Griechischen Christen in der Türckey</i>	261
243. <i>Érotocritos</i>	263
244. Antoine Catiforo : <i>Vita di Pietro il Grande</i>	264

ANNÉE 1738.

245. Offices des Anonymes, de la Sainte Communion, de Saint Jean Chrysostome, de Basile le Grand et des Présanctifiés.....	265
246. Ἀνθολόγιον contenant les offices de janvier, février, mars et avril.....	265
247. Ἀνθολόγιον contenant les offices de mai, juin, juillet et août.....	266
248. Ἀνθολόγιον contenant les offices de septembre, octobre, novembre et décembre.....	266
249. Βίβλος ἐνιούσιος.....	266
250. Παρακλητικὴ.....	267
251. Jean Damascène : Παρακλητικὸν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.	267
252. Πεντηχοστάριον.....	267
253. Τριῳδιον.....	268
254. Élie Mignati : Διδαχαί.....	268
255. Marc-Antoine Cazzaïti : <i>Geografia in dialogo</i>	269

256.	Ἱστορία Ἀλεξάνδρου.....	270
257.	Diamantis Rhysios : Λιτὴ ναυτική.....	270
258.	Τοπικόν.....	271

ANNÉE 1739.

259.	E. a Schelstrate : <i>Acta orientalis Ecclesiae</i>	271
260.	Jean-Nicolas Maurocordato : Περὶ κατηχόντων, traduction allemande.....	272
261.	Πεντηχοστάριον.....	272

ANNÉE 1740.

262.	<i>Offices des saints Jean Chrysostome, Basile le Grand et Grégoire</i>	273
263.	<i>Office de Saint Séraphin</i>	273
264.	<i>Office de Saint Naoum</i>	274
265.	Agapios Landos : Ἀμαρτωλῶν Σωτηρία.....	274
266.	Εὐχολόγιον.....	275
267.	Εὐαγγέλιον.....	275
268.	Metrophanis Critopuli <i>Epistola de vocibus quibusdam liturgicis</i>	276
269.	<i>Ménée de janvier</i>	276
270.	<i>Ménée de février</i>	277
271.	<i>Ménée de mars</i>	277
272.	<i>Ménée d'avril</i>	277
273.	<i>Ménée de mai</i>	278
274.	<i>Ménée de juin</i>	278
275.	<i>Ménée de juillet</i>	279
276.	<i>Ménée d'août</i>	279
277.	<i>Ménée de septembre</i>	279
278.	<i>Ménée d'octobre</i>	280
279.	<i>Ménée de novembre</i>	280
280.	<i>Ménée de décembre</i>	281
281.	Σύνοψις ἱερὰ.....	281
282.	ᾠρολόγιον μέγα.....	282

ANNÉE 1741.

283.	Thomas-Marie Mamachi : <i>De Leone X Pontifice maximo oratio</i>	282
284.	Jean Patousa : Ἐγκυκλοπαιδεία φιλογολική.....	282

285. <i>Sancti Antonini opera omnia</i> edidit Thomas Maria Mamachius.....	283
286. <i>Sept offices</i> imprimés à Moschopolis.....	284

ANNÉE 1742.

287. 'Ανθολόγιον.....	291
288. Bartholomée Lavagnoli : <i>Cum Marcus Fuscarenus eques</i> , etc.....	291
289. Hodius : <i>De Graecis illustribus</i>	292
290. Θεωρίαι χριστιανικαί.....	292
291. Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον.....	293
292. Emmanuel Rhomanitis : Ὁ πνευματικὸς διδασκόμενος et Ὁ μετανοῶν διδασκόμενος.....	296
293. Παρακλητική, édition Glykys.....	298
294. Παρακλητική, édition Saros.....	299
295. <i>Pel solenne ingresso alla dignità di Procurator di S. Marco di S. E. Simon Contarini</i>	299
296. <i>Prose erime al Serenissimo Principe Pietro Grimani</i>	299
297. Bessarion Macris : Σταχυολογία τεχνολογική.....	300
298. Ludovici Andruzzi : <i>Vindiciae sermonis sancti Ildefonsi</i> , etc.....	300
299. Fénelon : <i>Les aventures de Télémaque</i> , traduites en grec vulgaire.....	301

ANNÉE 1743.

300. Ἀπανθίσματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως en grec et en turc.....	302
301. Dorothée de Monembasie : Βιβλίον ἱστορικόν.....	303
302. Dorothée de Monembasie : Βιβλίον ἱστορικόν.....	305
303. Βιβλίον ὀνομαζόμενον Νέος Θησαυρός.....	305
304. Macaire Christianopoulos Maridakis : Βιβλος ὁδηγὸς τῆς ἀληθείας.....	306
305. Constantin Lascaris : <i>Grammaire</i>	306
306. Damascène le Studite : Μερικὴ Διάνγνωσις.....	307
307. <i>Œuvres de Virgile</i> traduites par l'Abbé Desfontaines et dédiées à Constantin Maurocordato.....	307
308. Elsner : <i>Nieuwste Beschryving van de Grieksche Christenen in Turkyen</i> (traduction hollandaise).....	310
309. Élie Mignati : Πέτρα σκανδάλου.....	311
310. Φυλακτῆριον τῆς ψυχῆς.....	314
311. Ψαλτῆριον.....	314

ANNÉE 1744.

312.	<i>Office de la Vierge Myrtidiotissa</i>	315
313.	<i>Office de Saint Bessarion</i>	315
314.	Jean Patonsa : 'Εγκυκλοπαιδεία φιλολογική.....	317
315.	Thomae Mariae Mamachii <i>Oratio</i>	318
316.	Constantin Harménopoulos : 'Εξάβιβλος, éd. d'Alexis Spanos.....	319
317.	Théophile Corydalée : Περὶ ἐπιστολικῶν τύπων. Περὶ ῥητορικῆς.....	322
318.	Ψαλτήριον.....	323
319.	'Ωρολόγιον μέγα.....	323

ANNÉE 1745.

320.	<i>Office du saint mouchoir</i>	324
321.	<i>Office de Saint Séraphin</i>	324
322.	<i>Office de la Vierge</i>	327
323.	<i>Office de Saint Achillios</i>	328
324.	Le Tasse : <i>Aminte</i> traduit en grec vulgaire.....	328
325.	Apollonius de Tyr 'Ρημάδα.....	331
326.	Agapios Landos : Νέος Παράδεισος.....	331
327.	Alexandre Maurocordato : Γραμματική.....	331
328.	J.-D. Santorini : <i>Traité des fièvres</i> , traduit en grec par Antoine Stratigos.....	335
329.	Εὐχολόγιον.....	335
330.	<i>Le sacrifice d'Abraham</i>	336
331.	<i>Nouveau Testament</i>	336
332.	Εὐαγγέλιον.....	336
333.	Homère : <i>Batrachomyomachie</i> , traduction d'Antoine Stratigos.....	337
334.	Προσκυνητήριον du mont Athos.....	338
335.	<i>Vita di Maometto</i>	339
336.	'Ωρολόγιον μέγα.....	340

ANNÉE 1746.

337.	<i>Offices des saints Jean Chrysostome, Basile le Grand et Grégoire</i>	340
338.	Vélastis : <i>Anapausis tis cardhias</i>	340
339.	<i>Office de Saint Rheginos</i>	341

TABLE CHRONOLOGIQUE

557

340. <i>Componimenti poetici per l'elezione della S. C. R. M. di Francesco primo imperadore de' Romani</i>	342
341. <i>Epistolae Domini et Servatoris nostri Jesu Christi</i> edit J. H. Callenbergius.....	343
342. Homère : <i>Batrachomyomachie</i> , traduite par Ostowick.	343
343. Jean Rhizos Manè : Στοιχειομαχία.....	344
344. Constantin Agionaoumitis : Συνταγματίον ὁρθόδοξον.....	345
345. Chortatzis : <i>Érophile</i>	346

ANNÉE 1747.

346. <i>Vie et fables d'Ésope</i>	346
347. <i>Office de Saint Théodore</i>	347
348. Vélatis : <i>Breve trattato</i> , etc.....	347
349. Saint Gregentius : Διάλογος.....	347
350. Callenberg : <i>Grammatica linguae graecae vulgaris</i>	348
351. H. G. Ludolfi <i>Epistolae ad quosdam suos in Ecclesia graeca amicos scriptae sermone graeco vulgari</i>	349
352. Ἱεροδιακονικόν.....	349
353. M. Chr. Maridakis : Λόγοι πανηγυρικοί.....	349
354. Athanase Varouchas : Λόγοι ψυχωφελεῖς.....	350
355. Denys Contaris : Λόγος πανηγυρικὸς εἰς τιμὴν καὶ ἔπαινον τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος.	350
356. Vélatis : Περὶ θυμοῦ.....	351
357. Bessarion Macris : Σταχυολογία τεχνολογική.....	354
358. Note sur Elsner : <i>Fortsetzung der neuesten Beschreibung</i> , etc.....	355

ANNÉE 1748.

359. <i>Office de Saint Charalampe</i>	355
360. <i>Office de Saint Georges</i>	355
361. Alcinoüs : Εἰσαγωγή τῶν δογμάτων Πλάτωνος.....	356
362. Agapios Landos : Κυριακοδρόμιον.....	356
363. Ἑρμηνεῖαι εὐσεβεῖς τοῦ ψυχωφελεστάτου βιβλίου περὶ μὴσεως Χριστοῦ.....	356
364. Diamantis Rhysios : Λατίνων θρησκείας ἑλεγχοί.....	357
365. Th. M. Mamachii <i>De ratione temporum Athanasiorum</i> .	361
366. Πεντηχοστάριον.....	362
367. Sancti Marci monachi <i>Sermones de Jejunio</i>	362
368. Τριώδιον.....	362

369. Antoine Catiforo : *Vita di Pietro il Grande*..... 363
 370. Note sur une quatrième édition de l'*Érotocritos*..... 363

ANNÉE 1749.

371. *Ménée* de juin..... 364
 372. *Ménée* d'août..... 364
 373. André Sévastos : *Dissertatio de lithogenesi*..... 364
 374. Th. M. Mamachi : *Originum et antiquitatum christianarum libri XX*..... 365
 375. Méthode Anthracite : Ὅδὸς μαθηματικῆς, ouvrage revu par Balanos Vasilopoulos..... 368
 376. Προσκυνητᾶριον de Jérusalem..... 370
 377. Démétrius Macolas : *Oratio pro solemnī studiorum instauratione*..... 371
 378. Scholarius : Σύνοψις εὐχῶν..... 372
 379. Χρήσιμος παιδαγωγία..... 372
 380. Ψαλτήριον..... 372

ANNÉE 1750.

381. *Office* de Saint Gerasime..... 373
 382. Dorothee de Monembasie : Βιβλίον ἱστορικόν..... 373
Il n'y a pas de numéro 383.
 384. Nectaire Terpos : Βιβλίον καλούμενον Πίστις..... 374
 385. Glyzounios : Πρακτικὴ ἀριθμητικὴ..... 375
 386. Chr. Frid. Boerner *De doctis hominibus Graecis*..... 375
 387. Constantin Lascaris : *Grammaire*..... 375
 388. Διήγησις Ἀλεξάνδρου..... 376
 389. Damascène le Studite : Θεσαυρός..... 376
 390. Nicolas Bulgaris : Ἱερὰ Κατήχησις..... 377
 391. Ἱστορικὴ Μυσταγωγία..... 377
 392. Λεξικὸν τετραγλωσσον..... 379
 393. *Ménée* d'octobre..... 379
 394. Νέος Θεσαυρός..... 379
 395. Saint Jean Chrysostome : *Homélies*..... 380
 396. Rollin : *Histoire ancienne* traduite par Alexandre Cancellarius..... 381
 397. Ἴη Ἀλήθεια χρητῆς..... 387

ANNÉE 1751.

398. *Ménée* de juillet..... 399

TABLE CHRONOLOGIQUE

359

399. Germanos, patriarche : Ἡ θεία Λειτουργία ἐρμηνευμένη.	399
400. Ἡ περιγραφὴ τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς μονῆς τοῦ Κύκκου	400
401. Θεωρίαι χριστιανικαί.....	401
402. Ὁρθόδοξος ὁμολογία, édition de C. G. Hoffmann.....	401
403. Vélatis : <i>Dissertatio de litterarum graecarum pronuntiatione</i>	402

ANNÉE 1752.

404. Αἰσώπου μῦθοι.....	402
405. Office de Saint Timothée.....	403
406. <i>Controversiae Ecclesiae orientalis et occidentalis</i>	404
407. Georges Corafà : <i>Dissertazione istorico-fisica delle cause e degli effetti dell' eruttazioni del monte Vesuvio</i> ...	406
408. Apostolo Zeno : <i>Dissertazioni Vossiane</i>	408
409. Sougdouris : Ἐπιτομή γραμματικῆς.....	409
410. Εὐχολόγιον τὸ μέγα.....	409
411. André Typaldos : <i>La Guida alla vera Chiesa di Gesù Cristo</i>	410
412. <i>Lettere del dottore Angelo Zulatti</i>	411
413. <i>Lettere di Apostolo Zeno</i>	412
414. Vélatis : <i>Panegirico in onore del B. Nicolò Politi</i> ...	413
415. Παρακλητικὴ.....	413
416. Élie Mignati : Πέτρα σκανδάλου.....	413
417. Προσκυνητάριον <i>de la ville de Jérusalem</i> , traduction serbe.	415

ANNÉE 1753.

418. Th.-M. Mamachi : <i>De' costumi de' primitivi Cristiani</i> .	417
419. Διδασκαλία πρόχειρος.....	417
420. Εἰρμολόγιον.....	418
421. Athanase Varouchas : <i>Sermons sur la Passion et la Résurrection</i> , traduits en turc.....	419
422. Διδασκαλία πρόχειρος, traduction turque.....	420
423. Ange Calogerà : <i>Memorie intorno alla vita di M. Luca de Renaldis</i>	421
424. <i>Memorie per servire all' istoria letteraria</i>	421
425. Damascène le Studite : Μερικὴ διέκγνωσις περὶ φύσεως...	422
426. Vélatis : <i>Psychofelis Loji</i>	422
427. Σύνοψις νέα.....	423
428. Ὁρολόγιον μέγα.....	424

ANNÉE 1754.

429. Offices des saints Jean Chrysostome, Basile le Grand et Grégoire.....	425
430. Ἀνθολόγιον.....	425
431. <i>Ménée</i> d'octobre.....	425
432. <i>Ménée</i> de décembre.....	426
433. Διάταξις τοῦ μικροῦ Ἀγιασμοῦ.....	426
434. Vélatis : <i>Didascalia christianiki</i>	427
435. Macaire ; Εὐαγγελικὴ Σάλπιγξ.....	431
436. Εὐχολόγιον.....	433
437. <i>La Belle bergère</i>	433
438. Le P. d'Orléans : <i>Histoire de M. Constance</i>	433
439. Εὐαγγέλιον.....	434

ANNÉE 1755.

440. Office de Saint Charalampe.....	434
441. Office de Saint Denys d'Égine.....	435
442. Office de Saint Christodule.....	436
443. Ἀποστόλων Πράξεις.....	436
444. Βιβλίον καλούμενον Πίστις.....	436
445. <i>Ménée</i> de janvier.....	437
446. Βιβλος ἐνιαύσιος.....	437
447. Βίος τοῦ ὁσίου Μάρκου τοῦ Ἀθηναίου.....	438
448. <i>Bulle du Pape Léon X</i> en latin et en grec.....	439
449. Jean-Nicolas Maurocordato : <i>Commentatio de litterarum studiis</i>	440
450. Élie Mignati : Διαχρί.....	440
451. Léon Allatius : <i>Drammaturgia</i>	440
452. Ἐκλόγιον.....	441
453. Ζητήματα διάφορα θεολογικά.....	441
454. Ζυγόμετρον.....	442
455. <i>La Belle bergère</i>	442
456. Office de Saint Spiridon.....	442
457. Paul de Médicis : Θρησκεία καὶ ἔθνη Ἑβραίων.....	443
458. Saint Jean Chrysostome : Μαργαρίται.....	444
459. <i>Ménée</i> de janvier.....	445
460. <i>Ménée</i> de février.....	445
461. <i>Ménée</i> de mars.....	445

TABLE CHRONOLOGIQUE

361

462.	<i>Ménée</i> d'avril.....	445
463.	<i>Ménée</i> de mai.....	446
464.	<i>Ménée</i> de juillet.....	446
465.	<i>Ménée</i> d'août.....	446
466.	<i>Ménée</i> de septembre.....	447
467.	<i>Ménée</i> d'octobre.....	447
468.	<i>Ménée</i> de novembre.....	447
469.	<i>Ménée</i> de décembre.....	448
470.	<i>Nuova raccolta d'opuscoli scientifici e filologici</i>	448
471.	Νέος "Ανθος χαρίτων.....	449
472.	Παρακλητική.....	450
473.	Τριψίδιον.....	450
474.	Ψαλτήριον.....	450

ANNÉE 1756.

475.	Ἀγιασματόριον.....	451
476.	<i>Office</i> de Saint Barnabé.....	451
477.	<i>Office</i> de Saint Denys l'ascète.....	452
478.	<i>Annalia ordinis praedicatorum</i>	452
479.	Βιβλιάριον κατὰ Λατίνων.....	453
480.	Βιβλίον καλούμενον Φωσφόρος.....	454
481.	Βιβλίον καλούμενον Πίστις.....	455
482.	Βιβλίον καλούμενον Ῥαντισμοῦ στηλίτευσις.....	455
483.	Βιβλος περιέχουσα κανόνας μερικῶν τινων Ἀγίων.....	457
484.	Nicolas Alemanni : <i>De Lateranensibus parietinis Dis-</i> <i>sertatio</i>	457
485.	Eustrate Argentis : Ἐγχειρίδιον περὶ βαπτίσματος.....	458
486.	Gérasime de Byzance : Ἑρμηνεία εἰς τὸ τέταρτον βιβλίον τῆς τοῦ Θεοδώρου Γαζῆ γραμματικῆς.....	459
487.	Jean-André Typaldos : <i>Exercitatio biblica</i>	461
488.	Théodore Gaza : <i>Grammaire</i>	461
489.	<i>Recueil de pièces concernant l'inoculation de la petite</i> <i>vérole</i>	462
490.	G. Scholarius : Σύνοψις εὐχῶν.....	462
491.	D. S. Madaï : Σύντομος ἑρμηνεία περὶ τῆς ἐνεργείας καὶ ὠφελείας μερικῶν ἱατρικῶν, traduction de Jean Adamis.....	463
492.	Nicolas Mavroidis : Τὸ ἀποστολικὸν δίκτυον.....	464
493.	Agapios Landos : Κυριακοδόξομιον traduit en ture.....	465
494.	Τυπικὴ διάταξις τῆς Μονῆς τῆς Μαχαϊράδος.....	466
495.	Ἀμαρτωλῶν Σωτηρία et Ὁρολόγιον traduits en ture.....	467

ANNÉE 1757.

496.	<i>Offices des saints Jean Chrysostome, Basile le Grand et Grégoire</i>	467
497.	<i>Office de Saint Nicolas de Metsovo</i>	467
498.	<i>Office de Saint Denys</i>	468
499.	Eustrate Argentis : <i>Συνταγμάτων περί ἀναβαπτισμού</i>	469
500.	'Αραβικὸν Μυθολογικόν.....	470
501.	Βιβλίον καλούμενον Φῶς τῶν ἐν σκότει.....	471
502.	Th. M. Mamachi : <i>De' costumi de' primitivi Cristiani</i> .	471
503.	Georges Constantin : <i>Dictionarium quatuor linguarum</i> .	472
504.	Spiridion Milias : 'Επιστολάριον.....	473
505.	Gérasime de Byzance : 'Ερμηνεία εἰς τὸ τέταρτον βιβλίον τῆς τοῦ Θεοδώρου Γαζῆ γραμματικῆς.....	474
506.	'Ιστορία περί τῶν μυθολογουμένων θεῶν.....	475
507.	Thomas Mandacasis : <i>De similibus similium deficietium medicina</i>	476
508.	Πεντηχοστάριον.....	478

ANNÉE 1758.

509.	Κριτὴς τῆς ἁληθείας.....	479
510.	Βιβλίον καλούμενον 'Ραντισμοῦ στηλίτευσις.....	480
511.	Angelo Zulatti : <i>Compendio di medicina pratica</i>	481
512.	Γνωμικὰ παλαιῶν τινῶν φιλοσόφων.....	482
513.	'Επιστολή 'Αλεξάνδρου πρὸς 'Αριστοτέλην.....	482
514.	Nectaire, patriarche de Jérusalem : 'Επιτομή τῆς ἱεροκοσμικῆς 'Ιστορίας.....	483
515.	Macaire : Εὐαγγελικὴ Σάλπιγξ.....	484
516.	Εὐχολόγιον.....	484
517.	Nicolas Maurocordato : Θεάτρον πολιτικόν.....	485
518.	Théodore Gaza : <i>Grammaire</i>	486
519.	Προσκυνητάριον de la ville de Jérusalem traduit en turc.	487
520.	Λαυταῖκόν, éd. Éphrem.....	487
521.	<i>Érotocritos</i>	488
522.	Le P. d'Orléans : <i>Storia del signor Costanzo</i>	488
523.	Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια.....	489
524.	Τριώδιον.....	489
525.	'Ωρολόγιον.....	490

ANNÉE 1759.

526. Offices des saints Jean Chrysostome, Basile le Grand et Grégoire.....	490
527. Office de Saint Bessarion.....	491
528. Ἀνθολόγιον τοῦ ἔλου ἐνιαυτοῦ.....	493
529. Agapios Landos : Παράδεισος.....	494
530. Ἐκλογή.....	494
531. Spiridion Milias : Ἐπιστολάριον.....	497
532. Ἐπίτομος Λογική κατ' Ἀριστοτέλην, par Vincent Damodos.....	498
533. Th. M. Mamachii <i>De episcopatus Hortani antiquitate</i> ..	499
534. <i>Nuove memorie per servire all' istoria letteraria</i>	500
535. Georges Constantin : Παγκόσμιος ἱστορία.....	500
536. Πεντηχοστάριον.....	502
537. Timothée Kyriacopoulos : Προαγωγή τῆς χριστιανικῆς κατηχήσεως.....	502
538. Styliani Mastracae <i>Orationes quatuor</i>	503
539. Vincent Damodos : Τέχνη ῥητορική.....	503
540. Offices des saints Jean Chrysostome, Basile le Grand et Grégoire.....	504
541. Αἰσώπου βίος καὶ μῦθοι.....	504
542. Office de Saint Charalampe.....	505
543. Βίος τοῦ Παναγιώτου Σινωπέως.....	505
544. Γαδάρου, Λύκου καὶ Ἀλωποῦς Διήγησις.....	506
545. Γνωμολογικόν.....	506
546. Γραμματικὴ γεωγραφικὴ, traduction de Georges Phatzéas.	506
547. Constantin Lascaris : <i>Grammaire</i>	508
548. Démétrius Caracassis : <i>De venae sectione</i>	508
549. Εἰρμολόγιον.....	509
550. Théodore Cavalliotis : Εἰσαγωγή γραμματικῆς.....	510
551. Εὐχολόγιον τὸ μέγα.....	511
552. Εὐαγγέλιον.....	512
553. Damascène le Studite : Μερικὴ διάγνωσις περὶ φύσεως καὶ ἰδιωμάτων τινῶν ζώων.....	512
554. <i>Ménée de novembre</i>	512
555. Agapios Landos : Νέος Παράδεισος.....	513
556. Élie Mignati : Πέτρα σκανδάλου.....	513
557. Dominique Damis : <i>Propositiones philosophicae</i>	514
558. Thomas Mandacasis : Περὶ τῶν ἀοράτων, etc.....	514
559. Eustrate Argentis : Σύνταγμα κατὰ ἀζύμων.....	516
560. Τριψίδιον.....	516

ERRATA

Page 67, ligne 4, lire Δαφνοστεφηφορίαν, au lieu de Δανοστεφηφορίαν.

Page 103, ligne 1, ajouter Bortoli après Antoine.

*Page 125, note 1, lire Chrysoscoulæos, au lieu de Chrysocoulæos
et 1900, au lieu de 1890.*

Page 131, note 1, lire Cosmas, au lieu de Cōmas.

Page 174, ligne 6, lire 1722, au lieu de 1721.

Page 483, ligne 1, lire eut, au lieu de eût.

GTU Library

3 2400 00644 8017

